
ADDENDA

Post notitiam historicam, supra, col. 1299, 1300.

Qui sequitur Homiliarum Radulphi tomus primus, cum lucusque, licet undequaque conquisitus, nos fugisset, jam volumini claudendo accingebamur, cum ex insperato in manus nostras venit hæc prior Ardentis lucubratio, volumini nostro duobus ab inde annis in ultimis plagulis hærenti finem impositura.

RADULPHI ARDENTIS

PICTAVI

Doctoris theologi perantiqui, illustrissimi Aquitaniæ ducis Gulielmi, hujus nominis quarti, concionatoris disertissimi

IN

EPISTOLAS ET EVANGELIA DOMINICALIA

HOMILIÆ

Ecclesiasticis omnibus animarum curam gerentibus plurimum necessariæ et ante annos prope quingentos ab auctore conscriptæ, nunc primum in lucem editæ

(Parisiis, apud Claudium Fremy, via Jacobæa, ad insigne D. Martini. — 1564, in-12)

EPISTOLA NUNCUPATORIA

Reverendo Patri Joanni Coqueio, abbati Morimundi ac doctori theologo Pariensi, Claudius Fremy salutem et pacem per Christum exoptat.

Compertum habes, abbas prudentissime, quantus his nostris depravatis temporibus scripturientium sit pruritus, quantaque scribendi luxuries et affectatio, ut magis de religione nostra Christiana eos mereri existimem, qui antiquorum patrum libros divino Spiritu afflatos, carie et vetustate consumptos, transcribunt, repurgant, emungunt, suo candori restitunt, atque in lucem curant emittendos, quam istos qui philautiæ spiritu rapti, non sine magna nostrorum hominum jactura, suas futes, vanas ac interdum noxias nœnias et quæstiones (quæ lites generant) obtrudunt: cum interim nihil nisi a veteribus prius dictum, verborum tantum ampullosa libertate absque sententiarum ullo pondere, nobis proponant. Quocirca cum plurimos veterum libros a blattis et tineis repurgandos suscepissem, maxime autem intellexissem has doctissimi Radulphi Ardentis homilias ante 500 annos apud suos habitas, non paucorum eorumque doctorum ac piorum hominum calculis comprobari, omnem laborem ac studium in his transcribendis preloque committendis adhibui. Iis etenim quo pacto justitiæ sese assuefacere quis debeat continetur. Docet quippe noster Ardens unicuique suum esse reddendum: utpote Deo religionem, nobis munditiam, parentibus honorem; domesticis providentiam, majoribus obedientiam, minoribus gubernationem, æqualibus societatem, bonis dilectionem, malis correctionem, oppressis misericordiam, omnibus autem æquitatem. His denique homiliis instruimur quo pacto dilectio proximi sit conservanda. Quæ (ut nostri Ardentis verbis utar) Deum nobis reddit propitium, proximos benevolos efficit, inimicos reconciliat, diabolum superat, malum ignorat, adversa æquanimitèr portat, prospera sapienter temperat, omnia communicat, et nunquam excidit. Quod mecum reputans, lubenti animo illas edendas curavi, tum ut populus Christianus et Catholicus in illa unione, charitate et dilectione, quam a parentibus antiquis acce-

pit, permaneat : tum ut tantum auctoris scriptis hæc nostri seculi sectæ ac dissentionis pestes, quæ in dies, magis ac magis pullulant, radicitus evellantur. Decevi autem apud me tibi antiquitatis et pietatis amantissimo, illas credere, ut harum patrocinium suscipias. Quod si egeris, quæ restant illius Ardentis opera brevi accipies. Servet te Deus Opt. Max. abbatum decus, ecclesiæ suæ sanctæ multo tempore incolumem. Valo. Parisiis Nonis Maii 1564.

AUCTORIS VITÆ

EX EJUSDEM LIBRIS EXCERPTA.

Radulphus Ardens, Pictavus, vicule qui vulgo Beaulieu dicitur, in agro Berchoratum, quorum Plinius meminit lib. iv, cap. 19 Claris parentibus et per quam nobilibus ortus, subinde a pueris libris operam dedit. In quibus (ut erat ingenii ardentis) ita profecit, ut ante tricesimum suæ ætatis annum doctoris theologi assequeretur gradum. Fuit in docendo in scholis promptus, et in declamando ad populum in templis (maxime in ecclesia cui præfuit) assiduus, unde celebrior factus, à Guillelmo iv. Aquitanorum duce, in curiam (ut de se scribit in prologo) raptus, huc homilias inter arma descripsit, dum interesset principi a consiliis et conoionibus. Scripsit sermone equidem dulci atque facundo :

Homiliarum de tempore et de sanctis lib. ii.

Item grande opus quod Speculum Ardentis inscripsit (1) quatuordecim lib. distinctum. Habetur Berchorii in bibliotheca Franciscanorum, nondum typis excusum.

Item epistolarum lib. ii.

Item Historiam sui temporis, nempe Belli Godefredi de Buillon in Saracenos, cui assecla ducis Aquitanicæ interfuit.

Scripsit pleraque alia, ut ipse de se testatur in suo Speculo. Floruit vero circa tempora Philippi primi Francorum regis, ab anno Domini 1040 usque ad 1100.

1) Vide Notitiam litterariam in Radulphum, supra, col. 1299.

PARS PRIMA.

HOMILIA PRIMA.

DOMINICA PRIMA ADVENTUS.

Hora est jam nos de somno surgere (Rom. xiii), etc. His verbis, fratres charissimi, hortatur nos Apostolus, ut ad secundum Filii Dei adventum præparemur. Duo quippe sunt ejus adventus visibiles : primus præterit, secundus venturus est. Primus fuit in humilitate, secundus erit in majestate. Primus fuit occultus, secundus erit apertus. Primus misericordiæ fuit : secundus erit justitiæ. In primo venit judicandus ; in secundo veniet judicaturus. In primo venit vocare peccatores per misericordiam, in secundo veniet reddere unicuique quod meruit per justitiam. Ad hunc ergo vigilanter expectandum exhortatur nos Apostolus hoc modo : Primo monet nos surgere a somno. Secundo subdit causam quare cito surgendum sit. Tertio ostendit quomodo ab isto somno surgatur. Monens ergo nos surgere, ait : *Hora est jam nos de somno surgere.* In quo, fratres, considerandum nobis est quis sit iste somnus, et quæ sit hora surgendi. Est autem somnus triplex : Primus est naturæ, secundus mortis, tertius peccati. De primo dicit poeta :

Quod caret alterna requie, durable non est.
(Ovid. Her. ep. 4, vers. 89.)

De secundo dicit Apostolus : *Nolo vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini sicut et cæteri qui spem non habent (I Thess. iv), vocans*

A mortuos dormientes, quoniam Deo non pereunt corpora nostra moriendo, sed mutantur in melius, quoniam quantum facile est alicui excitare dormientem, tam facile, imo facilius est Deo excitare defunctum. Unde ipse Dominus ait : *Lazarus amicus noster dormit, sed vado ut a somno excitem illum (Joan. xi).* De tertio legitur : *Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis, et excitabit te Christus (Ephes. v).* Vocat dormientes et mortuos qui in peccatis mortalibus perseverant, et convenienter, quoniam bene dormit qui non sentit quam male dormiat. Sicut enim dormiens clausis oculis, non cavet ne quid sibi mali inferatur, ita dormiens in peccatis, clausis oculis rationis, non cavet sibi a gehenna quæ ei paratur. Ab hoc ergo peccati somno hortatur nos B Apostolus surgere, dicens : *Hora est jam nos de somno surgere.* Porro hora est, alia tempestiva, alia sera, alia infructuosa. Hora tempestiva est, ut, dum vivimus, dum valemus, dum peccare possumus, peccare cessemus. Unde Apostolus : *Operemur bonum, fratres, dum tempus habemus (Gal. vi).* Hora sera, est hora mortis. Unde Augustinus : *Age pœnitentiam dum sanus et securus es ; quia pœnitentiam egisti, dum peccare potuisti ; si vero vis agere pœnitentiam cum jam peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa.* Non negatur tamen hic fratres quin in fine veram possit consequi misericordiam, qui veram habuerit contritionem cum scriptum sit : *Pœ-*

nitentia quantumcumque sera, non est infructuosa; » A qui consuetudine cupiditatum impediti, nec in senectute corriguntur. Præparemur igitur, fratres, ad mortem, antequam veniat et vincamus cupiditatem, antequam in consuetudinem durescat. Vigilemus, quoniam nescimus *diem neque horam* (Matth. xxv), quoniam *dies Domini sicut fur in nocte ita veniet* (I Thess. v). Aliam causam quare surgere debemus, subdit Apostolus, dicens: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit*. Vocat autem, fratres, hic noctem, tenebras ignorantiae, vel peccati, quæ præcesserunt adventum Christi; diem vero, tempus gratiæ, in quo nuptiæ Christi et Ecclesiæ incipiunt celebrari. Ut ergo, fratres, tempori gratiæ et nuptiarum concordet et concolores simus, a tenebris peccatorum surgamus. Unde et subdit:

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus causam quare a somno peccati cito surgere debeamus, dicens: *Nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus*, id est quam cum ad fidem vocati fuimus. Ac si dicat: Cito, fratres, a somno peccati surgere debeamus, quoniam jam instat tempus salutis nostræ. Tempus autem, fratres, nostræ salutis est, vel dies mortis uniuscujusque, in qua anima induitur stola incorruptionis, vel dies iudicii, in qua corpus cum anima stola gaudebit immortalitatis. Hæc vero dies jam prope est, quoniam et si dies iudicii quibusdam videtur remotior, tamen unicuique dies mortis suæ instat propinquior. Et in quo puncto quis exhibit de sæculo, in eo est iudicandus a Domino. Unde Salomon: *Ubicunque lignum ceciderit, sive ad austrum, sive ad aquilonem, ibi erit* (Eccle. xi). Surgamus igitur fratres, surgamus de fæce peccatorum nostrorum, dum possumus, quoniam jam adierit tempus in quo non poterimus. Nemo confidat de juventute sua, quoniam juxta Evangelium quosdam Deus vocat in prima vigilia, id est in pueritia, alios in secunda vigilia, id est in juventute, alios in tertia vigilia, id est in virili ætate, alios in quarta, id est in senectute. Nemo dicat: « Cum senex fuero, pœnitentiam agam. » Nam quis dedit tibi tantum spatium vitæ? Et quotidie pueri moriuntur: et si tu vivere non potes, hæc est senectus tua. Heu, quam multos subita mors prævenit. Et reperitur in lecto gelidus, qui modo sanus erat. Ideo enim, [fratres, Deus nos mortis nostræ terminum ignorare voluit, ut semper timeamus, semper mortem expectaremus, et ad eam suscipiendam præpararemur. Convertimini igitur fratres, convertimini, dum licet. Nam differentibus hæc contingunt, quod aut a morte præveniuntur, aut a cupiditate impediuntur. A morte præveniuntur qui, antequam putarent, sine testamento et sine emendatione moriuntur; a cupiditate impediuntur,

B *Abjiciamus ergo opera tenebrarum*. Est autem, fratres, hæc pars tertia, in qua ostendit Apostolus quomodo a somno peccatorum sit surgendum. Hoc autem fit per pœnitentiam, declinando scilicet a malo, et faciendo bonum, fugiendo vitia et sequendo virtutes. Itaque, fratres, secundum præceptum Apostoli, *abjiciamus opera tenebrarum, et induamur arma lucis*. Dicuntur autem peccata opera tenebrarum triplici ratione: tum quia qui male agit, odit lucem naturaliter. Unde et primus homo, post peccatum, se sub ficu abscondit; tum quoniam peccata mentem excæcant interius, unde Dominus: *Qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat* (Joan. xii); tum quoniam ad exteriores tenebras, id est infernales, pertrahunt. Econtrario, bona dicuntur arma lucis: **C** *Arma*, quia per ea diabolus repellimus et expugnamus; *lucis*, tum quoniam bene operans, non habet necesse sese recondere. Qui, et si ob humilitatem quandoque se recondat, si in opere reperitur, non habet unde erubescat, tum quoniam mentem illuminat, tum quoniam ad lucem nos ducunt sempiternam. His itaque, fratres, armis lucis induamur, et *sicut in die honeste ambulemus*, ut in nuptiis Christi, cum nuptiali veste nos exhibeamus. Quæ vero sint opera tenebrarum, enumerat Apostolus dicens: *Non in commensationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitis, non in contentione et æmulatione*. Est autem commessatio superflua frequens et luxuriosa epulatio, nec in mensura, nec in tempore, nec in modo modum observans. Hæc fuit causa Sodomitis ut caderent in luxuriam abominationis. Hæc fecit Israelitas manna fastidire, et malo suo carnes postulare. Unde scriptum est: *Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, et ira Dei descendit super eos* (Psal. lxxvii). Ebrietas est mentis alienatio, ex potu intemperato proveniens. Hæc virilia Noe nudavit (Gen. ix), hæc Lot filiabus miscuit (Gen. xix). Hæc hominem a se alienat, officio membrorum privat, in multa crimina præcipitat. Per cubilia vero hic intelligimus somnolentiam et torporem, quæ hominem emolliunt et enervant, et in vana pravaque desideria præcipitant, secundum illud Sapientis: *In desideriis est omnis otiosus* (Prov. xxi). Nam ubi desidia, ibi vana desideria.

Sane cibus et potus et somnus sumendi sunt cum temperantia, sicut medicamenta, loco, tempore, modo et mensura; et sic sumpta juvant, alias nocent. Per impudicitiam quoque intelligimus hic omnem luxuriam, quæ sit præter legitimum complexum, ut fornicationem, adulterium, mœchiam, incestum, Sodomiticam luxuriam. Amor etiam usus propriæ mulieris intemperatus crimen habet. Hæc autem quæ diximus quatuor vitia corporalia, tripliciter nocent: Animam damnant, corpori infirmitates generant, res paternas dilapidant. Contentio vero est impugnatio veritatis, per confidentiam clamoris. Verum, ut ait alibi Apostolus: *Servum Dei non oportet litigare (II Tim. II)*. Si tua nil refert, cede contententi. Si vero refert, cum ratione age, contentionem fuge. *Æmulatio* est perversitas mentis de bono alterius dolentis, et de damno gaudentis. Hæc, fratres, tanto nobis fugienda est, quanto plus est opposita charitati, quæ novit *gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus (Rom. XII)*. Est autem quædam æmulatio bona, æmulari scilicet bonum alterius per imitationem. Unde Apostolus: *Æmulamini charismata meliora (I Cor. XII)*. Postquam vero Apostolus vitia a corpore, ab ore et a mente jussit removenda, jubet nos virtutes prædictis vitiis contrarias induere, dicens: *Sed induimini Dominum Jesum Christum*, id est novitatem ejus, eum scilicet imitando. Itaque, fratres, dum licet, cum omni celeritate vitia abjiciamus, et eorum virtutes contrarias induamus, abstinentiam, sobrietatem, et vigilantiam, castimoniam, pacem, charitatem sectemur, ut his ornati Christo venienti ad nuptias securi obviamus, ut cum eo in æternum regnare valeamus, ipso largiente, cujus Adventum hodie celebramus, Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA II.

DOMINICA PRIMA ADVENTUS.

Initium Evangelii Jesu Christi Filii Dei, sicut scriptum est in Isaia propheta (Marc. I), et reliqua. Sicut audistis, fratres charissimi, Marcus evangelista, Evangelium suum incipit a præcursione Joannis. Et quare hoc faciat statim in exordio reddit causam cum dixit: *Initium Evangelii Jesu Christi, etc.* Facit itaque tria: Primo dicit præmissionem Joannis esse initium Evangelii, secundo idem probat prophetica auctoritate, tertio demonstrat quomodo Joannes Christo viam præparavit. Inchoans ergo ait: *Initium Evangelii Jesu Christi*, subaudis, hoc est quod scilicet Joannes ante Christum præmissus est. In quo, fratres, tria consideranda sunt: Quid sit Evangelium, et quare dicatur Jesu Christi Filii Dei, et quomodo exordium a Joanne habuerit. Est igitur Evangelium bona annuntiatio de fide et moribus ad salutem. Ostenditur autem in hac definitione unde dicatur Evangelium, et de quibus sit, et ad quem finem ducat. Unde dicatur, ostenditur per nominis etymologiam. Evan-

gelium enim *bona annuntiatio* interpretatur, ab eo ($\epsilon\upsilon$) quod est *bonum*, et angelos ($\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\omicron\varsigma$), quod *nuntium* dicitur. De quibus sit ostenditur, cum subjungitur, de fide et moribus. Est enim Evangelium de fide trini et unius Dei, et de mysterio Incarnationis Filii, et de cæteris articulis fidei, quæ in Symbolo continentur. Est et de moribus, id est de doctrina recte vivendi. Ad quem vero finem nos ducat, declaratur cum dicitur, ad salutem. Per fidem enim veram et bonam vitam ducit nos in salutem æternam. Non enim, fratres, sufficit fides sine moribus bonis, nec boni mores sine fide. Fidem enim habet diabolus, sed non habet bonos mores. Et gentilis aliquis vel Judæus habet bonos mores, sed non habet fidem; et ita uterque reprobatur. Sed si quis habet fidem et bonos mores, procul dubio ad salutem tendit. Et quæ, fratres mei, quæ annuntiatio potest esse melior quam annuntiare illa per quæ perpetua salus habetur. Itaque, fratres, semper Evangelium et auribus captemus, et corde teneamus, et ore pronuntiemus, et operibus impleamus. Quid enim insanius quam, contempto vitæ verbo, aures fabulis, scurrilibus et detractionibus aperire? Quid insanius quam, contempto Evangelio, buccolica carmina, comœdias et cæteras vanitates legere et docere. Talibus quippe Veritas dicit: *Qui est ex Deo, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis (Joan. VIII)*. Et quare Evangelium dicitur Jesu Christi Filii Dei? Quia et si plures sint Evangelii scriptores, tamen solius Christi est Evangelium, tanquam auctoris, materiæ et promulgatoris. Ex eo namque et de eo, et per eum, habemus Evangelium: Unde Paulus Evangelium, non ab homine, neque per hominem, sed per revelationem Jesu Christi se accepisse gloriatur (*Gal. I*). In quo, fratres, super omnes doctrinas Evangelii prærogativa demonstratur, quæ non solum sua honestate et utilitate sublimatur, sed etiam dignitate auctoris, materiæ, et promulgatoris, Jesu scilicet Christi Filii Dei, commendatur. Exorsus est autem Joannes Evangelium primus prædicare, quoniam ministerium Trinitatis et Incarnationis præcedentibus obvelatum, aperte prædicavit, dum et Agnum tollentem mundi peccata demonstravit (*Joan. I*); et super ipsum baptizatum Patrem in voce, in columba Spiritum intellexit (*Matth. III*). Pœnitentiam quoque, et cælorum regnum, antiquis inauditum prædicavit. *Pœnitentiam, inquit, appropinquavit enim regnum cælorum (ibid.)*.

Sequitur pars secunda, in qua probat evangelista testimonio prophetæ præcursionem Joannis initium esse Evangelii, juxta id quod Dominus in Evangelio ait: *Lex et prophetæ usque ad Joannem (Matth. XI)*, quasi diceret: A Joanne incipit Evangelium. Hoc ergo est quod ait propheta loquens in persona Patris ad Filium: *Ecce ego mitto angelum meum ante faciem, id est ante præsentiam sive notitiam tuam*. Sane angelus, id est nuntius, tria facit: Domini adventum præcedit; non suam, sed Domini aucto-

ritatem gerit; non sibi, sed Domino hospitium parat et honorem quærit. Sic Joannes adventum Christi tanquam præcursor præcessit, juxta quod angelus prædixerat de eo: *Ipse præcedet ante illum in spiritu et virtute Eliæ* (Luc. 1). Non suam, sed Christi auctoritatem prædicavit. Non sum, inquit, ego Christus, non sum sponsus, sed amicus sponsi. Non sibi, sed Domino viam et hospitium præparavit. Unde et sequitur: *Qui præparavit viam tuam ante te*. Præparavit enim Joannes Christo viam prædicando, baptizando, demonstrando. Non solum autem Joannes, sed etiam quilibet prædicator, et quilibet fidelis, qui verbum vitæ peccatoribus annuntiat, angelus Dei dici potest, dum ei viam et hospitium in cordibus hominum præparat. Unde Malachias: *Labia, inquit, sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirent de ore ejus; angelus enim Domini exercituum est* (Mal. 11). Itaque, fratres, nos qui novimus legem Dei, aliis annuntiare non cessemus, et ei viam ad corda hominum præparemus, non nostrum, sed ejus honorem in omnibus quæramus, ut officio et nomine angelorum digni esse mereamur. Ad quod nos hortatur Psalmista dicens: *Iter facite ei qui ascendit super occasum: Dominus nomen illi* (Psal. LXVII). Super occasum Dominus ascendit, cum mortem resurgendo superavit. Huic iter facimus, dum verbum ejus aliis annuntiamus. Nam prædicatione personante ad aurem, Dominus venit ad mentem. Unde et sequitur: *Vox clamantis in deserto*. Porro vox habet tria: præcedit verbum, significat verbum, cito transit, verbo in corde permanente. Ita, fratres, Joannes fuit vox clamantis. Præcurrit verbum Dei, illud prædicando et demonstrando significavit. Cito ejus prædicatio et opinio transiit, verbo Dei semper permanente. Clamabat autem in deserto Judææ, scilicet ab omni bono jam desertæ, in qua non sata virtutum, sed spinæ vitiorum crescebant, et monstra scelerum, non imago Dei habitabat. Non solum autem Joannes, sed et nos, fratres, vox clamantis sumus, si in deserto hujus mundi peccatores increpamus, si eos comminatione gehennæ terremus, si verbum Dei, in cordibus eorum, verbo et exemplo seminamus. Quid clamabat: *Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus*. Una est via magna, per quam multi vadunt. Semitæ sunt plures, angustæ et compendiosæ. Via igitur est Christiana religio, per quam plures ad Deum vadunt, et Deus ad plures venit. Semitæ sunt compendiosi et arcti modi vivendi, ut vita eremitica, claustralis et reclusa. Utræque, fratres, debent parari, ut quatuor habeant, directionem, æqualitatem, rectitudinem, et planitiem. Directionem finis ut ad Christum ducat, qui est finis ad justitiam omni credenti. Nisi enim ad Christum ducat, non est via, sed invium. Propter hoc ait propheta: *Rectas facite semitas ejus*. Æqualitatem, ut scilicet non elevetur per montes superbix, nec præcipitetur

A per valles desperationis. Propter hoc subjungit propheta: *Omnis vallis implebitur, et omnis mons et collis humiliabitur* (Isa. XL), ut scilicet æqualitas inter præsumptionem et desperationem teneatur. Rectitudinem, ut scilicet, nec ad dexteram declinent, nec ad sinistram, sed mediocriter teneant. Ita scilicet teneant rectitudinem justitiæ, quod non declinent a dextris ad nimiam laxitatem, nec a sinistris ad crudelitatem. Ita teneant fortitudinem quod non declinent ad audaciam, nec ad timiditatem. Ita teneant sapientiam, quod non declinent ad calliditatem, nec ad simplicitatem. Ita teneant temperantiam, quod non declinent ad nimietatem, nec ad minoritatem. Ita teneant largitatem, quod non declinent ad prodigalitatem, nec ad avaritiam. Ita castigent corpus, quod non luxuriet, nec deficiat. Quid plura? Ita teneant virtutes, quod vitia evitent collateralia. Propter hoc ergo subjungit Isaias: *Et erunt prava in directa* (Ibid.), ut scilicet torturis ablatis, sola rectitudo teneatur. Planitiem, ut scilicet non habeat paludes voluptatum et libidinum, nec scrupulos sæcularium sollicitudinum. Quid enim, fratres mei, quid sunt voluptates et libidines, nisi quædam paludes quæ animam maculant et retardant? Et quid sunt sollicitudines hujus mundi, nisi quædam offendicula, quæ animam præcipitant vel retardant? Propter hoc ergo ait propheta: *Et aspera in vias planas* (Ibid.).

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Evangelista quomodo secundum præfatum Isaiæ testimonium, Joannes Christo præparaverit viam dicens: *Fuit Joannes in deserto prædicans et baptizans baptismo* (1) *pœnitentiæ in remissionem peccatorum*. Joannes quippe more boni prædicatoris, non solum verbo, sed etiam exemplo viam Christo præparavit. Et prius in se, post in aliis: In se, viam Christo præparavit, unde sanctitatem ejus exponit evangelista: *Fuit, inquit, Joannes in deserto*. In aliis, viam Christo præparavit, unde et plures ad eum confluisse referuntur, cum dicitur: *Et egrediebatur ad eum omnis Judææ regio, etc.* Præcurrit igitur lucerna lucens prædicando ea quæ Christus erat prædicaturus. Christus siquidem erat prædicaturus mundo pœnitentiam, baptismum, utramque sui naturam, moralem doctrinam, secundum adventum, gloriam justorum et pœnam reprobatorum. Omnia hæc præcursor prænuntiavit. Pœnitentiam namque non solum prædicavit dicens: *Facite fructus dignos pœnitentiæ*, sed etiam in se exemplo demonstravit, in asperitate loci, vestitus, et victus. Loci, quia habitavit in deserto solitarius, qui locus est conveniens pœnitentibus, tum ne cohabitationem sæcularium ad pristina peccata relabantur. Unde et David, *Ecce, inquit, elongavi fugiens, et mansi in solitudine* (Psal. LIV), tum quia fecerunt se cohabitatione hominum indignos, quia malo exemplo corruperunt, justa quod Cain post fratricidium profugus fuisse narratur (Gen. iv). Vestitus, quia erat vestitus vilis

(1*) Vulg. solum habet *prædicans baptismum*.

cameli, et zona pellicea circa lumbos ejus. Pili enim camelorum et cilicium signa sunt pœnitentiæ, tum propter asperitatem et punctationem, tum quia signa sunt tunicarum pellicearum, quibus induti primi parentes a paradiso exclusi sunt (*Gen. iii*). Zona pellicea signum est pœnitentiæ, tum propter duritiam et asperitatem, tum propter restrictionis luxuriæ significationem. Victus, quia *mel sylvestre et locustas edebat.* Victus enim vilis, crudus et imparatus decet pœnitentes, qui per ingluviem sæpius peccaverunt. Si ergo, fratres, Joannes ab utero sanctificatus, tanta asperitate se castigavit, quid nos miseri peccatores facere debemus? Baptismum quoque non solum prædicavit, sed etiam pluribus dedit, non quod peccata dimitteret, sed quia ad pœnitentiam homines monebat, et ab baptismum assuefaciebat. Utramque naturam Christi prædicavit, et etiam ipsum demonstravit: *Ecce, inquit, Agnus Dei, et qui post me venit, ante me factus est (Joan. i).* Moraliter quoque instruxit dicens: *Qui habet duas tunicas, det non habenti. Et qui habet escas similiter faciat (Luc. iii).* Secundum vero adventum prædicavit dicens: *Jam securis ad radicem arboris posita est (Ibid.).* Justorum etiam glorificationem, et reproborum damnationem prædicavit dicens: *Et ventilabrum in manu ejus, et purgavit arcam suam. Grana ponet in horreum suum, paleas vero comburet igni inexstinguibili (Ibid.).* Per grana, fratres, significantur boni, quia sui unione conficiunt corpus Christi, id est Ecclesiam, et quia eis pascitur et delectatur Deus, et quia digni sunt reservatione. Per paleas exprimentur mali, quia leves vento vanitatis et superbiæ, quia aridi, sine rore gratiæ, quia sunt apti soli flammæ. Utrique tamen, sicut palea et grana de eodem nascuntur semine, simul crescunt, simul colliguntur et jactantur, tamen in area, id est in judicio, summi judicis ventilabro discernentur, et ibunt illi in gehennam, isti in vitam æternam. Quibus merito et et præmio nos adunare dignetur Dominus noster. Amen.

HOMILIA III.

DOMINICA SECUNDA ADVENTUS.

Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (Rom. xv), etc. In hac Lectione, fratres charissimi, ad tria nos hortatur Apostolus, ut scilicet habeamus in adversis spem, in fidei confessione unanimitatem, in charitate proximorum susceptionem. Monet igitur nos auctoritate sacræ Scripturæ, ut in adversis spem habeamus, dicens, *Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.* Sed dices: Quomodo adulterium David, superbia Saul, effeminatio Salomonis, et cætera mala quæ in Scriptura legimus, ad nostram pertinent doctrinam? Pertinent, fratres mei, si intentionem scribentis consideremus. Scribuntur enim in sacra Scriptura diversa intentione quatuor, mala, bona, supplicia et præmia. Mala scripta sunt ad cavendum, bona ad imitandum, supplicia ad deterrendum, præmia ad imitandum. Ergo adulterium David et cætera pec-

cata scripta sunt ad cavendum. Et si forte contigerit nos in illa cadere, non desperemus, sed exemplo David ad remedium pœnitentiæ recurramus. Quomodo valent ad nostram doctrinam quæ scripta sunt? *Ut per patientiam, inquit, et consolationem Scripturarum, id est quæ leguntur in Scripturis, spem habeamus.* Similiter potuit dicere, ut per comminationem Scripturarum habeamus timorem. Sicut enim Scriptura sacra dolentibus promittit spem, ita vane gaudentibus timorem. Si ergo doles in adversis, non desperes, sed lege quantam patientiam habuit Job in adversis, et quantam Dominus exhibuit ei consolationem, et habebis spem, ut per similem patientiam, ad similem venias consolationem. Si gaudes in prosperis, noli præsumere, sed lege quantam prosperitatem habuit Salomon, et ad quantam inde prolapsus est ignominiam, et habebis timorem, ne per similem prosperitatem, ad similem venias ignominiam. Sed quia ad fratres afflictos loquebatur Apostolus, de sola patientia et spe facit mentionem. Sed quia sola spes non sufficit ad salutem, sequitur secunda pars, in qua optat eis dari a Deo consolatore in fidei confessione unanimitatem, dicens: *Deus autem solatii det vobis sapere.* Sed quia quidam male sapiunt, alii plusquam oportet sapiunt, subdit *secundum Jesum Christum.* Sed quia iterum quidam hæretici et schismatici dicentes se sapere secundum Jesum Christum, scindunt fidem Christi, addit *idipsum, id est unum idem.* Sed quia iterum quidam bene sapiunt, sed rudes et errantes erudire contemnant, subdit *in alterutrum.* Non enim sufficit nobis, ut nobis bene sapiamus, nisi et aliis bona bene sapiamus. Qui enim talentum sapientiæ abscondit, juxta Evangelicam parabolam reprobat (*Matth. xxv*). Unde et scriptum est. *Ne retineas verbum in tempore salutis (Eccli. iv).* Et iterum: *Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis (Prov. xi).* Itaque, fratres, qui bene sapit, aliis bene sapiat; qui scit corrigere, errantem corrigat; qui scit bene consulere, inconsulto consulat. Nam si vides errantes et taces, tot animarum reus es, quot potuisti ab errore liberare. Et ad quid est nobis utile sapere secundum Jesum Christum, idipsum in alterutrum? *Ut unanimes, inquit, uno ore honorificetis Deum, et Patrem Domini nostri Jesu Christi.* Sicut fratres, non sufficit nobis uno ore confiteri Deum, nisi confiteamur ipsum et uno corde, ita non sufficit uno corde confiteri eum, nisi confiteamur ipsum et uno ore, maxime quando fides periclitatur. Si enim sola oris confessio sufficeret, non diceret Dominus per prophetam: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me (Isa. 29; Marc. vii).* Si rursus sola confessio cordis sufficeret, sine oris confessione non diceret Dominus: *Qui me erubuerit, et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua (Luc. ix).* Tam igitur oris quam mentis necessaria est confessio. Sicut Apostolus alibi dicit: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem (Rom. x).* Quia vero confessio cordis et oris sine bona

operatione non sufficit habenti tempus bene operandi, ideo dicitur : *Quia fides sine operibus mortua est (Jac. II).*

Sequitur pars tertia, in qua subdit Apostolus charitatis operationem, dicens : *Propterea, ut scilicet perfecte honoretis Deum, suscipite invicem, sicut et Christus suscepit vos.* Suscipere est deficientem ne cadat subtus capere. Monet igitur Apostolus, fratres charissimi, ut fortis per charitatem suscipiat debilem, sapiens incipientem, dives inopem, sanus infirmum, stans cadentem. Cum enim Deus posset omnes facere fortes, sapientes et divites, noluit. Sed voluit hos esse fortes, illos debiles, hos sapientes, illos insipientes, hos divites, illos pauperes. Si enim omnes essent fortes, sapientes et divites, alter alterius non indigeret. Rursus si omnes essent debiles, insipientes et pauperes, alter alteri non subveniret. Voluit ergo hos esse fortes, sapientes, vel divites, ut animas suas salvare possent, aliis per charitatem subveniendo. Voluit illos esse debiles vel insipientes, vel inopes, ut animas suas salvare possent, adversa per patientiam tolerando. Hinc Dominus ait : *Pauperes semper habetis vobiscum, et cum volueritis, potestis eis benefacere (Marc. XIV).* Cum igitur egentes manent juxta abundantes, sunt eis aut materia bonæ operationis aut reprobationis. Quod autem sic nos invicem suscipere debeamus, ostendit Apostolus exemplo Christi, qui in sua persona suscepit, non solum causam nostram, sed etiam naturam nostram. Cum enim esset sapiens, imo ipsa sapientia, suscepit insipientiam nostram. Cum esset dives omnium, suscepit paupertatem nostram. Hanc viam charitatis ostendit in se, ut per eam sequeremur se. Et hoc in honorem Dei, ut quemadmodam Christus in omnibus quæsit gloriam Patris, non suam, ita et nos in omnibus Dei gloriam, non nostram quæramus. Suscepit autem infirmitatem non solum circumcisionis, id est Judæorum, ad quam secundum promissiones prophetarum fuit missus; imo etiam gentium, quibus non erat promissus. Unde utrique Deum debent honorare et glorificare. Et Judæi etiam de promissionis adimplerione; et gentes de insperatæ gratiæ collatione. Quod auctoritatibus prophetarum probat, dicens : *Sicut scriptum est.* Propterea ait Filius patri : *Confitebor tibi in gentibus, et nomini tuo cantabo.* Et iterum : *Lætamini gentes, cum plebe ejus, id est gentiles cum Judæis; et : Laudate Dominum, omnes gentes, etc.* Sicut autem Christus non solum propinquos Judæos, sed etiam gentiles longinquos suscepit; sic et nos, fratres, non solum propinquos nobis vel genere vel amicitia suscipiamus, sed etiam longinquos et peregrinos. Non enim propter nos solos tradidit Deus nobis bona sua, sed propter pauperes. Nec fecit nos dominos, sed dispensatores, præcipiens nobis ut, de suis rebus, suis filiis indigentibus provideamus. Qui enim res Dei retinens, sinit filios Dei egestate perire, quid, fratres mei, quid est auditurus a summo Judice, nisi illam terri-

abilem vocem : *Ite, maledicti, in ignem æternum?* (*Matth. xxv*). Et quare? *Esurii enim, et non dedistis manducare mihi de escis meis : Sitivi, et de potu meo non dedistis mihi potum : Hospes eram, et in hospitium meum noluistis me suscipere : Nudus eram, et de vestibus meis non cooperuistis me (Ibid.).* Hæc igitur, fratres, hæc cogitemus, hæc in corde teneamus, et de rebus nobis a Deo commendatis, ipsum in pauperibus pascamus, vestiamus, suscipiamus, ut æternam benedictionem ab eo suscipere mereamur. Amen.

HOMILIA IV.

DOMINICA SECUNDA ADVENTUS.

Erunt signa in sole, et luna et stellis, et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris et fluctuum (Luc. XXI), etc. Pius et misericors Dominus et Redemptor noster, volens electos suos, in omnibus providos esse de secundo adventu suo in hac eos præmunit lectione. Qua ratione? triplici. Ut præscientia ejus esset eis ad certitudinem, ad vigilantiam, ad consolationem. Ad certitudinem, ut certius expectarent adventum suum, quam cœli et terræ permanentiam. Unde post subdit : *Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant; cœlum et terra transibunt, id est mutabuntur in alium statum, verba autem mea non transibunt, quin scilicet omnia opere compleantur.* Ad vigilantiam, quoniam levius nocent ea quæ prævidentur, quam quæ non prævidentur. Unde ipse ait : *Vigilate, quia nescitis diem neque horam (Matth. xxv).* Ad consolationem, ut de certitudine adventus sui, inter miserias hujus sæculi, sumerent sibi consolationem. Unde post subdit : *Cum videritis hæc fieri, levate capita vestra, quia aporinquavit redemptio vestra.* Nam quam dulcis est, fratres mei, in terra miseriæ, recordatio patriæ! Primo igitur ponit Dominus signa sui adventus prænuntia : secundo ostendit quomodo ipse venturus est : tertio, quid boni in bonis proveniat : quarto, dicta per similitudinem declarat. Ait ergo : *Erunt signa in sole et luna.* Sicut prius Dominus signa adventus prænuntiavit, ut suis, qui in æc. mundo lugent, essent ad consolationem, ita reprobis, qui hic consolantur, essent ad confusionem. Unde ipse post subdit : *Arescentibus hominibus præ timore et expectatione quæ supervenient universo orbi.* Quia enim mali omnibus elementis abusi sunt, ab omnibus punientur, ut impleatur quod scriptum est : *Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos (Sap. v).* Quia enim claritate solis et lunæ et stellarum abutebantur, videndo per ea quid concupiscerent et quid mali facerent, vertetur eis sol in tenebras, et luna in sanguinem, et stellæ cadent de cœlo. Quia vero pace temporali per stultam securitatem abutebantur, fiet pressura gentium. Quia vero tranquillitate maris ad prædandum et rapiendum abutebantur, fiet confusio maris et fluctuum. Nam ut tradit Hieronymus in catalogo xv signorum quæ ex Hebræo transtulit, « prima die ascendet mare quadraginta cubitos super altiores montes

quasi murus; secunda vero tantum descendet, ut **A** « Tollatur impius ne videat gloriam Dei. » Videbunt vix videri possit. » Rursus, quia bonis terræ per superfluitatem abutebantur, fiet eis, sicut idem evangelista superius dicit, terræ motus et fames. Quia aeris serenitate per inanem delectationem abutebantur, fient eis terrores de cælo, et tempestates. Quia salute corporum, vitiose vivendo, abutebantur, fient eis pestilentie, id est inæqualitates et corporum passiones. Porro istorum signorum quædam, fratres, jam cernimus: Nam pressuræ gentium quotidie fiunt, terræ motus in plerisque locis urbes diruunt, tempestates nos quotidie territant, pestilentie urbes hominibus evacuant. Et impletio istorum certos nos facit de impletione cæterorum. Ecce, fratres, tot mundi ruinæ, jam finem illius adesse denuntiant. Quare ergo illum diligimus? Quare cum cadente cadimus, et cum pereunte perimus? Si domus nostra ruinam minatur, fugimus, et quæ possumus de nostris salvamus. Ecce mundus cadit, ut quid ergo cum desiderio non relinquimus? Ut quid, quæ possumus, de ejus naufragio non salvamus? Salvemus ergo, fratres, salvemus dum licet, nos et nostra. Nos desiderio ad cælestia transeamus, nostra per manus inopum et afflictorum, ad cælestes thesauros transferamus. Sequitur: *Arescentibus hominibus præ timore et exspectatione quæ supervenient universo orbi. Arescent quidam mali, et timebunt instante jam judicio, sed frustra, cum non poterunt emendari. Nos ergo, fratres, dum emendari et emundari possumus, ab amore mundi arescamus, futura timeamus, et timentes caveamus. Nam virtutes, inquit, cælorum movebuntur. Quare? Non quia de se timeant, sed quia de severitate judicantis perhorrescent. Fratres, si angeli timebunt, si contremiscent, ut ait Job, columnæ cæli (Job. xxvi), quid facient peccatores? Si vero, ait Petrus, vix justus salvabitur, impius et peccator ubi parebunt! (I Petr. iv.)*

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Dominus quomodo ad judicium venturus est, dicens. *Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus cæli, cum potestate magna et majestate. Et qui videbunt? Omnes, tam boni quam mali, unde et Joannes: Ecce venit cum nubibus cæli, et videbit eum omnis oculus (Apoc. i). Non enim veniet occultus, humilis, mitis, ut primo, sed potius apertus, altus et terribilis, ut ipse de se testatur; Sicut fulgur exit ab oriente, et paret usque in occidentem, sic erit adventus Filii hominis (Matth. xxiv). Quem videbunt? Filium hominis. Solus enim Filius tunc apparebit judicaturus, qui primo fuit injuste judicatus, juxta illud: Videbunt in quem pupugerunt (Apoc. i), Judæi scilicet et gentiles, sed etiam et falsi Christiani (quod sine gemitu dicere nequeo) videbunt quem contempserunt, quem abnegaverunt, quem juraverunt, et pejeraverunt, et quem dedecoraverunt. Gloria vero divinitatis non videbunt reprobi, quia scriptum est;*

A « Tollatur impius ne videat gloriam Dei. » Videbunt autem venientem in nubibus, sicut ascendit cum nubibus ei ministrantibus, ejus gloriam ab impiis occultantibus. Cum potestate magna veniet, ante quem omnes potestates, cælestium, terrestrium et infernorum contremiscent. Cum potestate magna veniet, qui suo adventu omnia concutiet elementa, qui cælum et terram concremabit, et nova faciet omnia, qui conscientias hominum propalabit, qui solo nutu electos glorificabit, et reprobos in æternum cruciabit. Cum majestate quoque magna veniet, ad cujus gloriam sol obscurabitur, abscondita tenebrarum illuminabuntur, omnes electi illustrabuntur, et in ejus amore inflammabuntur. Hoc, fratres, hoc quotidie cogitemus, hoc pensemus, manifestemus hic immunditias conscientiarum nostrarum per confessionem ad veniam, ne ibi a Domino manifestentur ad confusionem et pœnam. Hic nos judicemus, ne ibi judicemur. Hic nos accusemus, ne ibi accusemur.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus quid boni tunc electis proveniet, dicens: *His autem fieri incipientibus, levate capita vestra, et exhilarate corda vestra (2). Quare? quia appropinquavit redemptio vestra. Ac si dicat: Cum hæc videritis gaudete, quia cum finitur mundus (cui amici non estis), prope est salus æterna, quam desiderabatis. Redimet autem tunc nos, fratres, Redemptor noster a tribus miseriis, tam in anima quam in corpore, ab indigentia, ab afflictione, a morte. Redimet siquidem Dominus animam nostram ab indigentia sapientiæ et virtutis, dans ei totius sapientiæ et virtutis abundantiam. Redimet quoque eam ab afflictione passionum, timoris scilicet et tristitiæ, invidiæ, et cæterarum, dans ei omnimodam securitatem, jucunditatem et amorem. Redimet etiam eam a morte malarum cogitationum et peccatorum, dans ei omnimodam munditiam et puritatem. Corpus quoque redimet ab indigentia ciborum, vestimentorum, cæterorumque temporalium, dans ei omnimodam sufficientiam. Redimet etiam illud ab afflictione morborum, senectutis et gravitatis, dans ei omnifariam incorruptionem et agilitatem. Redimet quoque illud a morte, dans ei veram immortalitatem. O fratres mei, pensate quam ineffabiliter gaudebunt electi, quando veniet spes sua, desiderium suum, Deus et Dominus suus, quando transferet eos a valle lacrymarum ad altitudinem gaudiorum, ab exilio ad patriam, a miseria ad beatitudinem.*

Sequitur pars quarta, in qua Dominus explanat dicta per similitudinem. *Videte, inquit, ficulneam et omnes arbores. Cum producunt jam ex se fructum, scitis quia prope est æstas. Ita et vos cum videritis hæc fieri, scitote quia prope est regnum Dei. Comparat autem signa præcedentia adventum Christi, arborum fructificationi; æternitatem vero, æstati. Unde patet quia fructus mundi ruina est. Ad hoc enim*

(2) Vulg. non habet *exhilarate corda vestra.*

pullulat, ut marcescat; ad hoc surgit, ut cadat. Æstas autem est calida, clara, fructuosa. Æterna quoque beatitudo, erit calida calore charitatis, clara illuminatione veri solis, fructuosa messibus æternæ retributionis. Econtra, vita præsens est quasi hiems, quia est frigida, tenebrosa et sterilis. Frigida sine calore charitatis, tenebrosa ignorantia, tribulationibus et peccatis; sterilis, quia hic non metuntur, sed seruntur semine bonæ operationis. Mali quoque, qui hic vacant somno et otio, sunt quasi piger, qui operari non valens propter frigus, mendicat in æstate, nec datur ei. Sic mali in futuro non metent, nisi quam in carne [seminaverunt] corruptionem. Boni vero, qui spe retributionis æternæ hic laborant, sunt quasi bonus agricola, qui spe messium in hieme per pluvias, grandines et nives seminat. Qui cum videt ficum cæterasque arbores pullulare, gaudet, sciens quod hiems jam transiit et æstas messium venit. Nos quoque, fratres, in spe cœlestium gaudiorum per lacrymas peccatorum, et patientiam tribulationum, seminemus in spiritu, ut in resurrectione metamus de spiritu vitam æternam, ut mereamur adunari eis quibus dicitur: *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Euntes ibant*, id est, de virtute in virtutem proficiebant, *et flebant*, tum de recordatione peccatorum, tum desiderio cœlestium gaudiorum *mittentes*, id est præmittentes, *semina sua, venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos* (Psal. cxxv). Quod ipse præstare dignetur, qui vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA V.

DOMINICA TERTIA ADVENTUS.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei (I Cor. iv), etc. Hæc scribit, fratres charissimi, Apostolus ad Corinthios, in quibus non solum eos instruit, sed etiam nos. Sunt autem hujus lectionis quatuor partes. In prima parte arguit Corinthios de falsa opinione sacramentorum. Putabant enim sacramenta data a sanctioribus esse sanctiora, et a minus sanctis data, esse minus sancta. Unde et dicebant: *Ego sum Pauli, ego sum Cephæ, ego Apollo, ego Christi* baptismo baptizatus (I Cor. i): putantes quod baptizatus a meliori, melius esset baptizatus. Unde et scrutabantur curiosius vitas ministrorum. Istis sunt similes hodie quidam in Ecclesia, qui missas a concubinariis vel minus honestis sacerdotibus nolunt audire vel alia sacramenta sumere. Sed tam hi quam illi tripliciter peccabant, tum quia quod Dei solius est, hominibus attribuebant, tum quia de meritis judicabant, tum quia in hominibus gloriabantur, cum scriptum sit: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur* (II Cor. x). Contra hos ergo loquens Apostolus dixerat superius: *Neque qui plantat, neque qui rigat aliquid est, sed qui incrementum dat Deus* (I Cor. iii), id est, sicut plantans et rigans non sunt aliquid, quantum ad potestatem vivificandi et augmentandi

A arborem, sed solus Deus, ita nec qui prædicat, nec qui baptizat, sunt aliquid, quantum ad efficaciam sacramentorum, sed solus Deus, qui intus invisibiliter operatur. Unde et a Spiritu sancto dictum est Joanni: *Super quem videris Spiritum descendentem et manentem super eum, hic est qui baptizat* (Joan. i), id est, hic et non alius [habet auctoritatem] baptizandi. Itaque qualiscunque sit minister, sacramenta eadem sunt, nec a meliori meliora, nec a minus bonis minus bona dantur. Hinc ergo ait Apostolus, *Sic nos existimet homo, ut ministros sacramentorum Christi, non auctores. Nos enim tantum pueros immergimus fonte, et Deus baptizat. Nos tantum manum elevamus, et Deus benedicit. Nos tantum verba sacra proferimus, et Deus consecrat. Nos satisfactionem imponimus, et Deus absolvit. Sumus etiam dispensatores mysteriorum Dei*, discernentes scilicet quis sit ligandus et quis solvendus, quis baptizandus et quis non, quis fornicandus sit sacerdos, et quis diaconus. Quamvis vero merita ministrorum nihil operentur ad efficaciam sacramentorum, tamen quia plus proficit exemplo fidelis in populo, quam infidelis, *hic*, id est in hac vita, *quæritur ut quis inveniat fidelis inter dispensatores.*

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus exemplo sui sana conscientia iudicium hominum esse parvipendendum. Quare? Quia iudicium hominum fallitur et fallit. Fallitur, quia sæpe bonum iudicat esse malum, et malum bonum. Fallit, quia cum indignus a populo laudatur, sæpe ob hoc interiorius gloriatur. Et ad hoc inducitur ut plus aliis de se credat quam sibi, cum scriptum sit; « Plus aliis de te, quam tu tibi credere noli. » Ait ergo Apostolus: *Mihi autem pro minimo est, ut a vobis iudicer, aut ab humano die, non tamen ait pro nihilo. Quia quamvis fama et iudicium plebis de nobis sit vilipendendum nobis pro nobis, tamen propter profectum proximorum non est omnino negligendum. Sicut enim munda conscientia necessaria est ante Deum, ita munda fama ante proximum. Vel parum enim, vel nihil valet bona prædicatio, sine bono exemplo. Nam cujus vita despicitur, restat ut ejus prædicatio contemnatur? Unde Dominus, *Sic luceant opera vestra bona coram hominibus, ut glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.* (Matth. v). Hinc etiam dicitur: « Crudelis est qui famam negligit. » Itaque fama propter nos est negligenda, sed tamen propter profectum populi est quærenda. *Sed neque*, inquit, ego qui melius non novi quam vos (3), *meipsum iudico*, id est, me esse bonum non affirmo. Ecce, fratres, ipse vas electionis, Paulus, non audet affirmare se esse bonum. Quis ergo nostrum peccatorum præsumere audebit se esse bonum vel religiosum? *Qui autem*, inquit, *me iudicat*, id est opera mea, et cogitationes, solus invisibiliter discernit, *Dominus est.* Nihil, inquit, *mihi conscius sum*, id est conscientia mea non me remordet, *sed non ideo justificatus sum. Nam delicta quis intelligit?* (Psal. xviii.) *Et qui glo-**

(3) Vulg. non hab. ego qui melius novi quam vos.

riatur, in domino gloriatur se mundum habere cor
(I Cor. 1).

Sequitur pars tertia, in qua nos prohibet Aposto-
lus judicare. Tria sunt, fratres mei, de quibus nec
debemus nec possumus judicare : De dubio scilicet
facto, de dubia intentione, de dubio sine. Dubium
factum est quando non vere scimus an quis fecerit
aliquid factum. Dubia intentio est quando scimus
esse factum, sed qua intentione factum sit nescimus,
ut quando videmus aliquem loqui cum uxore alterius.
Dubius finis est ut quando scimus esse factum, et
mala intentione factum esse, sed tamen ignoramus
an sit inde aliquis damnandus, vel veniam per pœ-
nitentiam consecuturus : in quibus omnibus temera-
rium judicium cavere debemus : Etsi etiam hanc in
pejorem partem magis declinare videantur, tamen
nos in melius æstimationem nostram vertere debe-
mus. Unde Apostolus : *Tu quis es qui judicas alie-
num servum ? Suo domino stat, aut cadit. Stabit au-
tem, potens est enim Deus statuere illum* (Rom. XIV).
Si vides præbyterum loqui cum uxore alicujus, dic
enim illi manu levata benedicere. Sunt autem quæ-
dam aperta et manifesta, de quibus nobis judicare
permittitur. Unde Apostolus : « Sic non est inter
vos qui judicet inter fratrem et fratrem. » Itaque,
fratres, non aliena corda, vel intentiones quæ igno-
ramus, judicemus, sed nostras. Scriptum est enim :
Nolite judicare, et non judicabimini (Matth. VII).
Nolite condemnare, et non condemnabimini (Luc. VI).
*Et si nosmetipsos judicaremus, non utique judicare-
mur* (I Cor. XI). Ait ergo : *Nolite ante tempus judi-
care*. Ante tempus judicat, qui antequam sit de re
certus judicat. Dum autem sumus in hac vita, alio-
rum cogitationes, opera et finis operum occulta
sunt nobis, et ideo de eis judicare peccatum est.

Sequitur pars quarta, in qua ostendit Apostolus
quando secure de nobis vel de aliis judicare pote-
rimus. *Nolite, inquit, judicare, quoadusque veniat
Dominus*. In quo, fratres, innuit quod tunc Deo
omnia occulta nobis revelante judicabimus, si scili-
cet fuerimus de perfectis. Quatuor enim ordines
erunt in judicio. Alii enim judicabunt, et non judi-
cabuntur, ut perfecti. Alii judicabuntur et salva-
buntur, ut mediocriter boni. Alii judicabuntur et
damnabuntur, ut falsi Christiani. Alii non judica-
buntur et damnabuntur, ut infideles. Unde Joannes :
*Qui non credit, inquit, jam judicatus est. Illumina-
bit autem tunc Dominus abscondita tenebrarum, et
manifestabit consilia cordium* (Joan. III), id est oc-
cultas facta et etiam cogitationes occultas propalabit,
tam bonorum quam malorum. Tunc, fratres, pate-
bunt occulta adulteria, occultæ turpitudines, et igno-
minia, quæ fiunt in tenebris et in cubilibus. Tunc
etiam patebunt occulta turpium voluntatum, quam-
vis non venerint ad effectum. Pensate ergo, fratres,
pensate, quantus pudor, quanta turpitudine et confu-
sio tunc tenebit reprobos, cum omnes turpitudine

A et abominationes suas in conspectu tremendi judicis,
et angelorum, et omnium sanctorum viderint reve-
lari. Ne igitur, fratres, illo tam magno et æterno
pudore erubescatis, erubescite nunc, et pœnitementi,
et quæ dicitis in cordibus et in cubilibus vestris com-
pungimini (Psal. IV). Tunc etiam econtra omnia bo-
na opera sanctorum, quæ pro humilitate clam fa-
ciebant, et etiam omnes eorum bonæ voluntates pa-
tebunt ad laudem et gloriam eorum. Unde et sub-
ditur : *Et tunc lauserit unicuique electorum* (4) *a Deo*.
Quæ enim major laus, major honor et gloria poterit
esse, quam quando servi vocabuntur et fient filii,
quando terreni fient cœlestes, quando homines
fient dii, quando benedicentur, et honorabuntur et
glorificabuntur a divina majestate. Nos interim,
B fratres, turpitudines nostras lacrymis, confessioni-
bus, orationibus, elemosynis tergamus. Quoniam
qui hoc faciunt, et si non sint de perfectis qui judi-
cabunt, tamen erunt beati, quoniam *Beati quorum
remissæ sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata*.
(Psal. XXXI). Tecta dico ne videantur vel ad pœnam
vel ad pudorem. De quorum numero nos faciat Deus
et Dominus noster qui in Trinitate perfecta vivit et
regnat Deus. Amen.

DOMILIA VI.

DOMINICA TERTIA ADVENTUS.

Cum audisset Joannes in vinculis opera Christi,
mittens duos ex discipulis suis ait illi (Matth. II), et
reliqua. Audistis, fratres charissimi, ex Evangelica
lectione, quod Christus, suo incarcerato præcursore,
divinitatis suæ potentiam cœpit clarius demonstrare.
Disponens quippe ordinate universa, noluit ante
manifestius prædicare quia præcursor suæ præcur-
sionis officium consummasset, ut scilicet quemadmo-
dum Joannes cum præcurrerat nascendo, prædicando
et baptizando, ita eum præcurreret moriendo. Ten-
dente igitur Lucifero, id est Joanne ad occasum, cœpit
verus sol justitiæ, Christus, sui splendoris radios
paulatim demonstrare. Hoc est ergo quod hic dici-
tur : *Cum audisset Joannes, etc.* Sunt autem tres
partes hujus lectionis : Prima continet Joannis
interrogationem, secunda Christi responsionem,
tertia Joannis commendationem. Ostendit igitur
evangelista, quando, unde, per quos, et quid Joannes
Dominum interrogaverit : Quando ? *Cum audis-
set opera Christi*. Si credis a quo audisset, creden-
dum est quod a Spiritu revelante. Et quod etiam a
discipulis suis, quos frequenter ad Jesum mittebat,
ut sibi tam facta quam dicta ejus reportarent. Unde ?
de carcere ubi erat in vinculis. In quo nobis, fra-
tres, imitandum proponit exemplum, ut si in vin-
culis, si in infirmitate, si in aliquo impedimento
detenti quandoque fuerimus, familiares nostros pro
nobis ad Ecclesiam mittamus, qui bona ibi dicta
vel facta nobis manifestent. Per quos ? per disci-
pulos suos, qui etiam ei in vinculis assistebant, et
magistrum suum in adversis non dereliquerunt, sed

(4) Vulg. non habet electorum.

usque ad passionem et sepulturam ei diligenter ministraverunt. Hinc discamus et nos, fratres, magistris et amicis nostris in omni adversitate constantiam exhibere fidelitatis. Sicut enim rogas aurum, cursus equum, ita adversitas probat amicum. Unde Sapiens : *Non agnoscitur, inquit, in bonis amicus, et non absconditur in malis inimicus (Eccli. xii)*. Et Salomon : *Dens putridus, amicus deficiens in via (Prov. xxv)*. Quid interrogavit? *Tu es, inquit, qui venturus, es an alium exspectamus?* Quærit autem hoc Joannes, non propter se, qui cum esse Redemptorem mundi prædicando, baptizando, demonstrando testatus fuerat, sed propter discipulos, ne alium a se prædicatum æstimarent, sed certitudinem acciperent fidei, tum ex miraculis, tum ex responsione Christi. Unde et ad hoc quærendum non prius suos discipulos misit, quam Christus miracula facere incepit. Quam causam innuit ipse Evangelista cum ait : *Cum audisset Joannes in vinculis opera Christi, mittens duos ex discipulis suis, etc.* Ac si diceret : Ideo discipulos suos misit ad Jesum, quia eum aperte facere miracula audivit, ut hoc adverbium, *cum*, non tam temporale quam causale accipiatur.

Sequitur pars secunda, quæ Christi continet responsionem. *Euntes, inquit, renuntiate Joanni quæ audistis et vidistis.* Ac si diceret : Cessent verba, loquantur opera. Fecit enim in conspectu nuntiorum Joannis multas virtutes. Unde dixit, *quæ vidistis scilicet per vos, et audistis per alios.* Et quæ? *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur, id est visitantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.* Est autem hæc responsio conveniens, quamvis non videatur præcedenti satisfaciens interrogationi. Quærebatur enim utrum redemptio mundi esset facienda per eum. Ipse vero respondet potentiam divinitatis et patientiam humanitatis, per quas redemptio facta est. Nisi enim homo esset, pati pro mundo non posset, et nisi Deus esset, mortem superare non posset. Est ergo ac si diceret, *Redimere mundum jam incepit.* Nam cum operer ut Deus, scandalizor et patior ut homo. Credimus autem, fratres, Dominum opera, quæ hic enumerantur, tam corporaliter quam spiritualiter egisse. Reddebat quippe cæcis illuminationem, tam cordis quam corporis; claudis rectitudinem, tam cordis quam corporis; leprosis mundationem, tam cordis quam corporis; mortuis resurrectionem, tam cordis quam corporis; pauperibus visitationem, tam cordis quam corporis. Et cum tot signis attestaretur divinitatem, rarus erat qui non scandalizaretur in ejus humanitate. Alii enim ei detrahebant, alii insidias ponebant. Et ferme omnes de ejus divinitate dubitabant. Et quid mirum, fratres, si in Christo adhuc mortali multi scandalizarentur, cum in eo jam in cælo regnante, multi, unde dolendum est, etiam hodie scandalizentur? Nam ut taceam de infidelibus, etiam quidam solo nomine Christiani eum contemnunt, ejus sanctum nomen pejerant, factis eum impugnant, verba Evangelii pro vanitate ha-

Abent, nec ipsam resurrectionem futuram putant.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus Joannem commendat : Unde et subditur : *Illis autem abeuntibus, cepit Jesus dicere ad turbas de Joanne.* Noluit quippe Dominus Joannem coram discipulis suis commendare, ne ejus commendatio adulationem redolere videretur. In quo, fratres, dat nobis exemplum, ne amicum nostrum in sua vel suorum familiarium præsentia laudemus, ne hoc gratia videamur facere assentandi, ne illi occasionem demus gloriandi. Cæterum, ne turbæ Joannem nullius virtutis esse, eo quod nulla miracula faceret, æstimarent, ipse qui eum elegerat, noverat, eum commendat. Commendat eum in quatuor : in fortitudine, in severitate, in prophetandi excellentia, in præcursionis gratia. In fortitudine eum commendat, cum dicit : *Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam?* ac si diceret : Non, sed potius virum fortem. Sane arundo nascitur in palude quæ exterius est formosa, interius vacua, et omni vento agitur. Tales sunt homines hujus mundi, qui in crassitudine et voluptate nutrierunt animas suas, qui exterius sunt per hypocrisim et gloriam nitidi, interius autem a virtute vacui, prosperis elevantur, et adversis deprimuntur : Laudibus efferuntur, minis, et conviciis humiliantur; in quibus diabolus requiescit. Unde Job : *Sub umbra, inquit, dormi in secreto calami (Job. xl)*, quia videlicet mentes tenebrosas, simulatrices et fluxas diligit. Joannes vero arundo non erat, qui in abstinentiæ duritiæ crescebat, exterius hispidus et neglectus, interius virtute plenus, non elatus blanditiis, nec dejectus adversis. Discamus et nos, fratres, inter varietates hujus mundi, fortes et constantes esse. Non diligamus divitias hujus mundi, et sic non superbiemus de earum possessione, nec dolebimus de earum amissione. Non diligamus gloriam hujus mundi, et sic nec laus humana nos inflabit, nec infamia mœstificabit. Non præsentem vitam, sed futuram diligamus, et sic voluptas corporis nos non illaqueabit, non poena vel dolor terrebit. In severitate eum commendat cum dicit : *Hominem mollibus vestitum?* Ac si diceret : Non (litote est, quia minus dicit et plus significat) Joannes quippe in nullo mollitiem secutus est, sed durus fuit in victu, in vestitu, in facto, in verbo. Victus ejus locustæ et mel silvestre. Vestitus, pili cameli, zonaque pellicea. Facta, contemptus mundi, desiderium cœli. Dicta, non palpato, sed dura correctio vitiorum. *O genimina, inquit, viperarum, quis docebit vos fugere a ventura ira? Jam securis ad radicem arboris posita est (Matth. iii).*

Sequitur, *Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.* Ac si diceret : Non in deserto, ut Joannes, sed in domibus regum inveniuntur qui mollibus gaudent, qui scilicet mollibus vestiuntur, molliter epulantur, molliter operantur, molliter loquuntur. Nemo igitur, fratres, putet in fluxu et studio vestium non deesse peccatum. Nisi enim in hoc peccatum esset, Dominus in suo præcursore vestium

vilitatem non laudaret, nec de fluxu vestium divitem purpuratum reprehenderet, nec Petrus mulieres a veste pretiosa revocaret (*I Petr. III*). Quinque præcipue modis, fratres, in vestibus peccamus. Primo in nimio sumptu, ut cum tanto comparamus unam vestem nobis, quanto plures pauperes possent vestiri. Secundo in gloria, quando scilicet in speciosis pretiosisque vestibus delectamur. Tertio in contemptu proximorum, quando scilicet considerantes vestium nostrarum pulchritudinem, et proximorum vilitatem, nos miramur, et proximos aspernamur. Quarto in superfluitate, ut quando plura mutatoria vestium habemus otiosa, quæ melius pauperes vestirent, quam lineas pascerent, cum scriptum sit: *Qui habet duas tunicas, det non habenti (Luc. III)*, id est qui habet vestem sufficientem, det superfluum. Quinto in modo, ut cum scilicet facimus nostras vestes, vel gerimus, quo non deberemus. Et cum hæc dicimus, non damnamus vestes, sed vitium vestibus abutentium. Scio enim sub purpura plures Deo placuisse; et contra, plures sub sacco Deo displicuisse. Sunt enim qui in purpura non efferuntur, et sunt qui se vestitos sacco, vel dolent vel gloriantur. Magnus vero est quem saccus non dejecit, et quem purpura non extollit. Talis erat David, talis Joannes Baptista, quoniam nec ille sub purpura, nec iste sub cilicio erat arundo ventis agitata. Vos autem, fratres, qui imperfecti estis, unusquisque in gradu suo mediocritatem tenete, secundum homines ordinis et gradus vestri vos induite, ne sitis nitidiores eis, ne forte inde præ vobis eos contemnatis, ne sordidiores eis, ne forte præ eis vos sordidiores doleatis. Ne hinc vel inde vos agitet ventus gloriæ vel pudoris. Sub veste mediocri saccum latenter vestite, maxime in diebus jejuniorum, ut tanto sit magis gratum Deo, quanto magis occultum. Vestem vero vobis non necessariam nudo præbete. Et si non vultis dare novam, date vel veterem meliusculam, ut si quid in nova veste deliquistis, in vetere redimatis. Mollitiem quoque, fratres, ciborum evitate, quoniam lautorum ciborum consuetudo luxuriam generat, corpus mollificat, cibos viliores fastidire facit, patrimonia consumit, sollicitudinem immittit. Minus est sollicitus qui minoribus est contentus. Sicut enim Mars duro milite gaudet, qui fortiter sustineat calores, algores, et labores, ita Dominus duros amat milites, effeminatos contemnit et molles. Inde est quod sancti Patres, sicut in Vitis Patrum legimus, balnea, unguenta, hujusque modi mollia devitabant, ne corporis sui duritiem emollirent. Mollia etiam, fratres, opera fugite, quæ faciunt qui carni serviunt, qui ædificant lignum, fennum, stipulam igne concremendam. Mollia quoque verba, id est adulationes, cavete, quæ quantum fugienda sint, ostendit propheta. *Væ, inquit, eis qui sub cubito pulvinar ponunt (Ezech. XIII)*. Pulvinar quoque sub cubito ponit, qui cadentem a rectitudine animam blande per adulationem suscipit. Et Psalmista: *Quoniam, inquit, laudatur peccator*

A in desideriis animæ suæ, et iniquus benedicitur (Psal. IX).

In prophetiæ excellentia Joannem commendat, cum subdit: *Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis: Et plus quam prophetam*. Officium prophetæ, fratres charissimi, est ventura prædicare. Joannes vero Christum non solum prædixit, ut, *Venit fortior me post me (Marc. I)*, sed etiam ostendit, *Ecce, inquit, Agnus Dei (Joan. I)*. Nos quoque, fratres, quasi prophetæ sumus, si secundum Christi adventum ad iudicium verbis et factis prædicamus, si impiis comminamur, si electis promittimus gloriam sempiternam.

In præcursionis quoque gratia cum commendat cum dicit: *Hic est de quo scriptum est per Malachiam prophetam: Ecce ego, inquit, Pater ad Filium, mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te*. Vere, fratres, vere hic Joannes magnus et admirabilis est, quem longe antequam conciperetur, prophetam, imo Dominus per prophetam, Unigenito suo nuntium pollicetur et præcursorem. Nec solum Joannes nomine angeli et præcursoris dignus est, sed et tam nos quam vos, fratres, angeli et præcursores Christi merebimur appellari, si verbo et exemplo eum annuntiemus, si tam ad nostra quam ad aliorum corda per correctionem et emendationem ei viam præparemus, ipso largiente, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA VII.

DOMINICA QUARTA ADVENTUS.

Gaudete in Domino semper, iterum dico: Gaudete (Philipp. IV), etc. Quatuor facit Apostolus, fratres charissimi, in hac lectione. Primo monet nos in Domino gaudere, secundo modestos esse, tertio sine sollicitudine orare, quarto rogat nos custodiri in pace. Ait ergo, *Gaudete in Domino*. Si una re, fratres, omnis homo gauderet, nunquam Apostolus cum determinatione, *Gaudete in Domino*, dixisset. Est enim gaudium triplex, malignum, vanum, et bonum. Quidam enim gaudent de malo, de quibus dicitur: *Lætantur cum male fecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. II)*. His adeo placet malum, quod etiam sine sua utilitate gaudeant in eorum dolore. Alii vero gaudent de vano, id est de vana et mundana prosperitate, de quibus Salomon: *Risum reputavi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? (Eccle. II)*. Ista duo gaudia, fratres mei, mala sunt. Et de ambobus intelligitur illud Salomonis: *Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. XIV)*. Et illud Evangelii: *Væ vobis qui ridetis! quia lugebitis (Luc. VI)*. Et alibi: *Væ vobis divitibus, qui habetis hic consolationem vestram! (Ibid.)* Alii gaudent de bono, illi scilicet qui in Domino gaudent. Unde Apostolus alibi: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur (I Cor. I)*. Et hic: *Gaudete, inquit, in Domino*. Sed quare duplicavit. *Iterum dico: Gaudete*. Quia gaudium est in spe, vel in usu rei amate dilectio. Illic enim, fratres, tantum in spe

cœlestium gaudiorum gaudemus, non in re, tamen plus quam in spe gaudemus, quoniam et si non habemus hic rem, habemus tamen arrham, quam Apostolus *primitias spiritus vocat* (Rom. viii), virtutes videlicet, et dona Spiritus sancti. Monet igitur Apostolus ut gaudeamus in usu virtutum, et in spe præmiorum. Gaudeamus in usu bonitatis, et in spe beatitudinis. Gaudeamus in usu mundæ conscientiæ, et in spe beatæ vitæ. Primum, fratres, gaudium est magnum, sed secundum est maximum. Quid enim hic lætius, quid jucundius, quid delectabilius haberi potest, quam inter mundos munde, et inter ebrios vivere sobrie, quam omnia mundana sub pedibus habere, non adversis frangi, prosperis non emolliri, solum Deum timere, mundam conscientiam habere, secure vivere, mortem non timere, sed etiam cœlestia gaudia optare et cum certitudine expectare? Per hoc quippe, fratres, divina dulcedo non solum expectatur, sed et præodoratur et prægustatur. Hoc prægustaverat Propheta, qui admirans et gaudens dicebat: *Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde* (Psal. lxxii). Ad quod degustandum nos etiam hortatur dicens: *Custate et videte quoniam suavis est Dominus* (Psal. xxxiii). Hoc fratres, hoc est gaudium in Spiritu sancto. Hoc est verum gaudium, verum sabbatum mentis. De quo etiam Salomon: *Secura mens, inquit, juge convivium* (Prov. xv). Hoc, fratres, gaudium non miscebitur dolore, sed ad summum et sempiternum nos ducet gaudium, videlicet ad gaudium sine mœrore, sine fine, sine metu, sine defectu; ad gaudium in visione Dei, in quam desiderant angeli prospicere (I Petr. i). Quoniam autem magna gaudia solent hominem hic resolvere et improvidum facere, addit Apostolus.

Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Est autem, fratres, hæc pars secunda, in qua monet in omnibus nos modestos esse, ac si diceret: *Gaudete, fratres, sed modeste; psallite Domino, sed sapienter.* Porro modestia est virtus inter nimis et minus, tenens mediocritatem. Hæc virtus cæterarum omnium virtutum condimentum est. Impetus enim est, non ratio, quidquid fit sine moderantiæ freno. Sane modestia tria facit, facit enim hominem suæ mentis habere dominium; reddit eum hominibus gratum, facit ei Dominum propinquum. Quod facit hominem habere sui dominium, innuit cum adjungit, *vestra*: Quasi diceret: *Modestia faciat vos vestros, juxta quod Philosophus ait: «Vis habere magnum imperium? Dabo tibi magnum imperium: Impera tibi. Vis multos regere? rege teipsum. Multos enim reges, si te ratio rexerit.»* Hinc Salomon ait: *Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium* (Prov. xvi). Quod reddat hominem hominibus gratum et famosum, ostendit cum ait: *Nota sit omnibus hominibus, ac si dicat: Tanta sit modestia vestra, quod sui admiratione et exemplo homines ad se attrahat.* Quod faciat Dominum homini propinquum, ostendit cum

A subdit: *Dominus prope est.* Est quippe Dominus modestis prope. Prope similitudine, prope dilectione, prope remuneratione. Quoniam quos per modestiam sui similes spectat, diligit et remunerat. Hæc virtus, fratres, Moysen et David, Deo gratos et hominibus effecit, quorum alter legitur pro inimicis suis orasse, alter vero inimico, suum sanguinem quærenti, pepercisse. Discamus et nos, fratres, modestiam in omnibus tenere, motus cordis nostri refrenare, nobismetipsis dominari, aliorum dissonantias moderari, Deo, qui sine motu omnia facit, assimilari, ut ab eo mereamur diligi et remunerari, juxta quod ipse promisit: *Beati, inquit, mites, quoniam ipsi possidebunt terram* (Matth. v, 4).

B Sequitur pars tertia, in qua monet nos Apostolus sine sollicitudine orare, dicens. *Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione, etc.* Et convenienter, fratres, dum hortatur nos ad orandum, præmisit: *Nihil solliciti sitis.* Nihil enim plus impedit orantem quam sollicitudo. Si enim fratres, nullus ita liber est a curis sæcularibus, et orationi devotus, qui in oratione quandoque insultus dæmoniorum, phantasmata cogitationum vanarum non sentiat. Quid, fratres mei, quid putatis de illis, quorum tota mens et desiderium versatur in temporalium sollicitudine? Hi nimirum si quandoque orare cœperint, statim revolat mens ad consueta, quoniam ubi est thesaurus suus, ibi est et cor suum (Matth. vi). Proinde, fratres, purgandus est prius animus ab amore et sollicitudine temporalium, et in Deo totus figendus, ut libere possit ad orandum Deum vacare. Sed etsi quandoque nos orationi incumbentes pulsaverint suggestiones dæmonum et nebulae vanarum cogitationum, cavendum est summopere, fratres, ne immorentur, ne forte juxta Salomonem, *muscæ morientes perdant suavitatem unguenti* (Eccle. x), sed statim in nosmetipsos indignantes vanas quantocius meditationes a nobis repellamus, et ad ipsum redeamus. Scriptum est enim: *Descenderunt volucres cœli, et abigebat eas Abraham* (Gen. xv). Quid enim per sacrificia, nisi orationes? Et quid per volucres, nisi vanæ cogitationes designantur? Sed devotus orator, cum vanæ cogitationes super orationem suam descendunt, exemplo Abrahamæ, eas protinus expellit.

D *Sed in omni oratione, inquit, et obsecratione, cum gratiarum actione, petitiones vestræ innotescant apud Deum.* Oratio, fratres, tantum fit pro bonis adipiscendis, obsecratio pro malis removendis. Hæc, inquit, innotescant apud Deum, id est talia taliter et tali intentione petantur, ut digna sint quæ Deus noscat et audiat. Petamus igitur, fratres, a Domino, non opes, non honores, non vitam in hoc sæculo longam: quæ qui petunt, non exaudiuntur, ut ait Jacobus, eo quod indigne petant (Jac. iv). Sed, Domino docente, petamus *primum regnum Dei, et justitiam ejus* (Matth. vi). Petamus et qualiter debemus, corde scilicet et opere, et cum fiducia. Unde Jacobus: *Si quis, inquit, indiget sapientia, postulet a*

Domino, qui dat omnibus affluenter, et non improperet. Postulet autem in fide nihil hæsitans, quoniam qui hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur et circumfertur (Jac. 1). Petamus quoque, fratres, ea intentione qua debemus, id est, petamus omnia propter Deum, et ipsum Deum non propter aliud, sed propter seipsum petamus et diligamus. Ipse enim eis qui non simplici intentione eum quærebant, fertur respondisse: *Amen dico vobis, quæritis me, quia comedistis de panibus. Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam (Joan. vi).* Ac si diceret: Non propter panem temporalem me debetis quærere, sed propter meipsum, qui sum verus panis satians in æternum.

Sequitur pars quarta, in qua Apostolus orat nos custodiri in pace et a pace, dicens: *Et pax Dei quæ exsuperat omnem sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras.* Dicit autem pax Dei, id est, Deus qui est pax, et Christus qui est pax nostra, qui fecit utraque unum (Ephes. ii). Vel Spiritus sanctus, qui est concordia Patris et Filii. Hæc pax exsuperat omnem sensum, non solum in se, sed et in creaturis. Si enim pax Dei in creaturis exsuperat omnem sensum, quanto magis in se exsuperat omnem sensum? Quis enim sensus, fratres charissimi, comprehendere potest, quomodo quatuor elementa cum sint ad invicem contraria, in unam connectentur concordiam? Quis comprehendere potest quomodo contrarii humores in homine, in unam pacificentur sanitatem? Quis comprehendere potest quomodo contrarii soni in cithara in unam conveniant consonantiam? Et ut de cœlestibus creaturis loquar, quis sensus comprehendere potest quomodo superni spiritus et sancti, cum sint in gradu et in merito dispares, et in gloria in unius gaudii, voluntatis et amoris consonent unitatem? Et si illa, fratres charissimi, pax Dei in creaturis omnem sensum exsuperat, quanto magis in seipsa omnem sensum et omnem intelligentiam exsuperat? Quæ enim intelligentia investigare poterit pacem et concordiam Trinitatis, quomodo scilicet cum sint tres in personis, in unam uniantur essentiam, voluntatem et majestatem. Hæc igitur pax Dei, inquit Apostolus, quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, ut scilicet bene velint, et intelligentias vestras, ut rite intelligant. Oremus et nos, fratres, ut pax Dei quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda nostra, ut pacem erga eum habeamus ei obediendo, pacem erga nos, noxia cavendo, pacem erga proximos nostros, eos diligendo. Quam pacem nobis largiri dignetur pax nostra Deus et Dominus noster Jesus Christus qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA VIII.

DOMINICA QUARTA ADVENTUS.

Miserunt Judæi ab Jerosolymis sacerdotes et levitas ad Joannem, ut interrogarent eum: Tu quis es? (Joan. vi), etc. Hæc lectio, fratres charissimi, continet alternatim Judæorum interrogationes, Joan-

nisque præcursoris responsiones. Noverant siquidem Judæi, ex libro Danielis, adventum Christi jam instare. Videbant quoque Joannem Baptistam ab angelo prænuntiatum, miraculose natum, sanctissime conversatum, pœnitentiam prædicantem et baptizantem. Et ideo eum esse Christum suspicati sunt. Hæc igitur de causa, legis doctores ad interrogandum eum legunt, et eum, an ipse sit Christus, interrogant. In quo patet Judæorum curiositas simul et duritia, quoniam curiosi erant ad interrogandum, et duri ad credendum. Sed quare interrogabant, qui credere volebant; vel qui credere volebant, cur interrogabant? Joannes enim eos a se removet, et ad Christum mittit, et ei non acquiescunt. Et puto quod si Joannes se esse Christum diceret, non crederent, sed quod Christo dixerunt, dicturi erant: *Tu de teipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum (Joan. viii).* Similiter enim interrogabant Christum: *Si tu es Christus, dic nobis palam (Joan. x).* Quibus ipse dicebat: *Loquor vobis, et non creditis (ibid.).* Tales sunt hodie multi, unde dolendum est, qui a sanctis Ecclesiæ doctoribus, curiose multa inquirunt, sed ad acquiescendum duri sunt. Nos quoque doctores, fratres (quod sine gemitu dicere nequeo), Scribis et Pharisæis similes videmur, qui ad perscrutandum Scripturas curiosi sumus, ad operandum vero duri et tardi. Sed quæ nobis, fratres, inde est utilitas, nisi quod Dominus nobis comminatur, quod *servus sciens voluntatem domini, et non faciens, plagis vapulabit multis? (Luc. xii).* E contrario vero, fratres charissimi, responsio Joannis magnum dat nobis fidei et humilitatis documentum; fidei, cum in quo nobis credendum et sperandum sit, Dominum nostrum Jesum, qui solus vere baptizat, proponit, cujus et se vocem esse commemorat et præconem. Humilitatis, cum humiliter de se in omnibus sentit et respondet. In quo, fratres; sollicite pensare debemus, quomodo sancti, cum tanta radiant virtutum excellentia, de sola humilitate gloriantur. Sciunt quippe quod ædificatio virtutum sine humilitate ruina est. Sicut enim superbia est ruina omnium virtutum, ita et humilitas est earum fundamentum. Superbia primum angelum et primum hominem ab alto præcipitavit in imum. Humilitas quoslibet infirmos revocat ad cœlum. Sane tantum bonum est humilitas, quod melior est quilibet peccator cum humilitate, quam quilibet justus cum arrogantia. Nam humilitas corrigit peccatorem, superbia vero damnat justum. Hinc est quod redemptor noster exemplo et verbo proposuit nobis viam humilitatis, per quam ad cœlum ascenderemus, qui per superbiam lapsi eramus: *Discite, inquit, a me, quia mitis sum et humilis corde (Matth. xi).* A quo beata Mater et Virgo edocta, virginitatem cæterasque virtutes, quibus incomparabiliter præfulgebat, dissimulat et hanc solam confitetur: *Quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ (Luc. i).* David quoque vir secundum cor Domini, cum ab

uxore despiceretur, eo quod coram arca Domini saltasset, ait: *Ludam, et humilior fiam, plusquam factus sum, et ero humilis in oculis meis (II Reg. vi).* Et Doctor gentium, qui usque ad tertium cœlum raptus fuerat: *Ego sum, inquit, minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus (I Cor. xv).* Ecce, fratres, Vetus et Novum Testamentum percurriendo, invenietis omnes sanctos in virtute humilitatis suum posuisse fundamentum.

Hinc est quod Joannes iste, quo nemo, teste Domino, *inter natos mulierum major surrexit (Matth. xi)*, solam et omnem in se confitetur humilitatem. Quod melius intelligeris, si quid sit humilitas, et quod ejus partes cognoscatis. Est autem humilitas virtus, qua homo verissima sui cognitione, sibi ipsi vilescit. Multi quidam miseri et desperantes, sibimet vilescunt, et hoc non est ex virtute, quia non ex vera sui cognitione, sed ex adversitate. Sed omnis homo etiam in prosperitate, si bene cognoscat se, intelligit quod nihil, nisi malum, habet in se. Si quid autem boni habet, a Deo habet. Unde Apostolus: *Quid habes quod non accepisti? Et si accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? (I Cor. iv.)* Ergo, fratres, nihil habemus ex nobis unde superbiamus, sed unde humiliemur. Sunt autem humilitatis quatuor gradus: Primus est, ut quis sibi quod non est, non attribuat; secundus, ut quod habet non a se, sed a Deo se habere credat; tertius est, ut quis admirando aliorum bona, sua nulla vel modicum æstimet; quartus, ut bonum quod habet, non meritis suis, sed gratiæ Dei attribuat. Itaque, fratres, beatus Joannes, verissima sui cognitione sibimet vilescens, primum humilitatis gradum se habere demonstrat cum (quod putabatur) se Christum esse negat. Maluit enim de se sibi credere quam alii. Maluit solide subsidere in se, quam humana opinione rapi super se. Negat etiam se esse Eliam corpore, quamvis, juxta verbum Domini, Elias esset simili præcursione. Sicut enim ille futurus est præcursor Judicis, ita iste fuit Redemptoris præcursor. Negat enim se prophetam esse, quia non venturum prædicabat, sed jam venisse ostendebat. Vel certe sicut ad bonitatem Dei nullus est bonus, ita ad præsentiam Dei nullus est propheta, qui solus omnia novit antequam fiant. Ergo, fratres, qua fronte audet aliquis in hoc sæculo sibi aliquid justitiæ vel bonitatis arrogare, cum ipse Filius Dei dicat: *Quid me dicis bonum? Nemo bonus, nisi solus Deus? (Matth. xix.)* Et cum Joannes plusquam propheta, dicat: Non sum propheta; nemo igitur, fratres, bonum sibi attribuat, quod non habet; nemo melior vel sanctior quam sit, dici velit. Nam, juxta poetam:

Falsus honor juvat, et mendax infamia terret.

Quem?

(HORAT. *Epist. I, epist. xvi, vers. 39, 40.*)

nisi mendosum et mendacem? Si ergo cum sanctus non sis, sanctus prædicaris, non inde gaudeas, sed erubescere et plange, quia non es quod diceris, et ut id valeas, labora cum omni intentione.

Postquam autem Joannes removit a se quod non

erat, ostendit cum hilaritate quod erat. Nam inquisitus quis erat, ait: *Ego vox clamantis in deserto.* Non autem ait: *Ego sum homo, vel ego sum filius Zachariæ.* Nihil impedit enim quod erat ex natura ad id quod erat ex gratia, sed ait: *Ego vox clamantis.* Vox quippe, non est nec signat aliquid ex se, sed ex loquente. Est ergo ac si diceret: *Ego nec sum, nec loquor aliquid ex me, sed ex Deo in me loquente.* Ego sum tantum organum loquentis in me Dei. Ego tamen sum præco verbi, proferens ea quæ dicuntur per me, sed non ex me. Ecce, fratres, secunda species humilitatis, qua ostenditur quod id quod est, non a se, sed a Deo est. In quo bene consonat illi verbo quod prædicavit qui de se testatur: *Mea, inquit, doctrina non est mea, sed ejus qui misit me Patris (Joan. vii).* Unde idem ait discipulis suis: *Non enim estis vos qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis (Matth. x).* Et per prophetam: *Annuntiabunt, inquit, ex me (Ezech. iii).* Et Petrus: *Si quis loquatur, quasi sermones Dei (I Petr. iv).* Quantum ergo, fratres mei, insaniunt qui putant se aliquid esse vel posse ex se: *Qui dicunt: Labia nostra a nobis sunt; quis noster Dominus est (Psal. xi).* Filius Dei dicit: *Mea doctrina, non est mea (Joan. vii).* Et tu, superbe cinis, dicis doctrinam esse tuam? Itaque, fratres, si quid boni dicimus vel facimus, non nobis, sed nomini Domini demus gloriam, qui ait: *Sine me nihil potestis facere (Joan. xv).* Non solum autem Joannes, sed et quilibet, sive clericus, sive laicus, qui verbum vitæ annuntiat in deserto hujus mundi, vox clamantis in deserto potest dici. Itaque et, nos fratres, quantum possumus, verbo et exemplo clamemus cum Joanne: *Dirigite viam Domini. Quid ergo, inquiunt, baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque propheta?* Quod ex sola invidia eos dixisse evangelista innuit, dicens: *Et qui missi fuerant erant ex Pharisæis, qui doctrinam nesciunt quærere, sed invidere.* Sed sanctus quisque, et cum perversa intentione requiritur, et a bonitate sua non movetur nec mutatur. Unde Joannes ad verba invidiæ verba respondet vitæ. *Ego, inquit, baptizo in aqua, id est sola corpora, non animas lavo.* Sed dicis: *Quare ergo baptizabat?* Triplici de causa: Prima, ut sicut nascendo et prædicando, ita et Christum præcurreret baptizando; secunda, ut populum ad baptismum assuefaceret; tertia, ut populum ad poenitentiam invitaret. *Ego, inquit, baptizo in aqua: medius autem vestrum stat quem vos nescitis, qui, subaudis, baptizat in Spiritu sancto.* Ecce tertia species humilitatis, qua Joannes ministerium suum humiliat, et Christi auctoritatem commendat. Sic enim, fratres mei, sic semper consueverunt sancti, non solum Christi, sed et aliorum sanctorum virtutes admirari, et suam imperfectionem considerare, ut sic dicant alios sibi præferre et se humiliare. Hinc est quod princeps apostolorum, Petrus, non illam tantam virtutem qua sola umbra sanabat infirmos, non principatum suum considerat, sed sapientiam Pauli admiratur: *Sicut, inquit, charissimus frater noster Pau-*

lus, secundum sapientiam a Deo sibi datam, docet (II Petr. III). Ut quod hoc? Ut ita Pauli sibi præferat excellentiam, et se humiliet, suam attendens imperfectionem. Econtra vero superbi sua bona in corde suo semper considerant et extollunt, aliorum imperfectionem semper increpant, ut ita se semper aliis præferant, et alios præ se vilipendant. De quibus propheta: *Væ vobis, qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes (Isa. v)*. Et Paulus. *Nolite, inquit, esse prudentes apud vosmetipsos (Rom. XII)*. Hinc superbienti Sauli Dominus dicit: *Cum esses parvulus in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es (I Reg. xv)*. Quasi diceret: Cum te parvum conspiceres, ego te præ cæteris magnum feci. Nunc vero, quia tu te magnum conspicis, a me parvulus æstimaris. Nos itaque, fratres, si qua bona habemus, ea quodammodo in animo nostro attenuantes parva esse æstimemus; nostra vero mala in oculis nostris multiplicemus, ut scilicet semper nobis humiles simus. Econtra vero mala proximorum, maxime qui nobis commissi non sunt, vel dissimulemus, vel attenuemus. Eorum autem bona semper admirantes, imitari satagamus, ut ita semper eos nobis proponamus.

Sequitur: *Qui post me venit, ante me factus est*. Ac si diceret: Qui post me venit nascens in humanitate, mihi præpositus est majestate. *Cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamenti ejus*. Ecce species quarta humilitatis. Nihil enim meritis suis attribuit, qui ad solvendum calceamentum se indignum dicit. Sed, fratres mei, si ad solvendum calceamentum Joannes non fuit dignus, quomodo ad officium prædicandi, vel baptizandi Christum dignus fuit? Nunquid, fratres mei, vel Christus dicendus est non dignum elegisse, vel Joannes humilitatis causa, mentitus fuisse? Sed absit, ut Christus non dignum elegerit, qui falli non potest, vel Joannis mentitus sit, qui veritatis præco est! Quomodo ergo dignus et non dignus? Dignus erat, fratres, ex Dei dignatione et electione, non dignus ex se, dignus ex gratia, non dignus ex vi propria. Erubescat igitur præsumptio et superbia nostra. Joannes quo internatos mulierum non surrexit major, dicit se non dignum calceamento solvendo, et tu dicis te dignum sacerdotio, dignum pontificio? Joannes lucerna ardens et lucens, dicit se non dignum calceamentum, solvere. Et tu carbo fumigans, dignum te dicis corpus Christi tractare, mysterium Incarnationis, quæ per calceamentum significatur, investigare vel prædicare? Quid ergo dicemus, fratres, nisi vel quantumcunque bonum fecerimus, semper nos indignos dicamus. Nec hoc dicamus solo ore, quasi mentiendo ex humilitate, sed mente credamus, ore confiteamur. Juxta quod ipsa Veritas admonet dicens: *Cum omnia feceritis quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus, quod debuimus facere non (5) fecimus (Luc. XVII)*. Quam humilitatem dei nobis tenere ille qui propter nos humilis et pauper factus est, Domi-

(5) Vulg. omit. non.

nus noster Jesus Christus, qui vivit et regnat, etc. Amen.

HOMILIA IX.

IN NATALI DOMINI.

Lectio Isaiaë prophetæ ad missam de nocte.

Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam (Isa. IX), etc. Hodie, dilectissimi, temporalem Salvatoris nostri celebramus nativitatem. In qua tanto majore mentis exultatione solemnizare debemus, quanto majorum hodie suscepimus materiam gaudiorum. Hodie quippe humani generis calamitas reducta est de servitute ad libertatem, de miseria ad felicitatem, de morte ad vitam, de tenebris ad lucem. Hodie siquidem omnipotens et misericors Deus, quam ab æterno præordinaverat, patriarchis promiserat, in lege figuraverat, per prophetas prædixerat, humano generi jam de salute desperanti, diu præstolatam et prædesideratam persolvit promissionem. Hodie advenit Desideratus cunctis gentibus. Hodie veritas de terra orta est, et justitia de cælo prospexit. Hodie, fratres, populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, ut modo in prophetia legimus hodie cælis rorantibus desuper, et nubibus pluentibus justitiam, aperta est terra et germinavit Salvatorem (*Isa. XLV*). Porro hujus lectionis quinque sunt partes. Primo enim ostendit propheta populo in tenebris ambulanti lucem exortam fuisse, scilicet Christum. Secundo ostendit ejus dignationem, tertio ejus exaltationem: Quarto ponit sacramenta nominum ejus, quinto magnitudinem et perpetuitatem regni ejus. Ait ergo propheta: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam*. Sane, fratres charissimi, ante adventum Christi, ob primi parentis prævaricationem, universa ejus posteritas in tenebris ambulabat. In quibus? In tenebris ignorantie, peccatorum et miserie. In tenebris ignorantie, dum homo per esum pomi vetiti, voluit esse sciens bonum et malum, et cecidit in ignorantiam. Unde Moyses: *Immolaverunt demoniis et non Deo, diis quos ignorabant (Deut. XXXII)*. Et David: *Erraverunt, inquit, in solitudine, viam civitatis habitaculi non invenerunt (Psal. CVI)*. In tenebris peccatorum ambulant, quia omnes de massa prævaricatrice per concupiscentiam descendentes, in peccatis concepti (*Psal. I*), cum peccato nati sunt. Unde Apostolus: *Regnavit, inquit, mors in mundum ab Adam usque ad Moysen (Rom. V)*. Sed si per legem mors peccati fuit cognita, non tamen fuit ablata, sed aucta. Et David: *Omnes, inquit, declinaverunt, simul inutiles facti sunt (Psal. XIII; LII)*. Unde et legitur: *Nemo mundus a sorde, nec et insans cujus vita est unius diei super terram (Job XIV, 4, juxta LXX)*. In tenebris miserie ambulabat populus, quoniam quantumcunque justus, miser erat in hac vita, miserior in morte, miserrimus post mortem. De qua miseria Ezechias: *Ego, inquit, in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi (Isa. XXXVIII)*. Heu, fratres, heu, in quantis tenebris ante adventum Christi hu-

manum genus ambulabat, imo errabat! Ambulare enim in tenebris, non est ambulare, sed errare, quoniam, sicut, ait Dominus, *qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat* (Joan. xii). Cum autem sol justitiæ Christus oriens ex alto, visitavit mundum, vidit lucem magnam. Notate, fratres, notate, vidit lucem magnam. Non ipse sibi accendit, non pretio emit, non meritis suis acquisivit, sed gratis sibi oblatam vidit. Sed quomodo hanc videre potuit, qui cæcus natus erat? (Joan. viii.) Nullatenus potuisset nisi illuminatus fuisset. Ut ergo lucem sibi oblatam videre posset, illuminavit eum prius Christus in mente, collyrio, ex sputo et terra, id est ex divinitate et humanitate, facto. Sic itaque, fratres, vidit lucem magnam. Quam? lucem veram *quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Joan. i). A luce illuminatus, vidit lucem ipsam, vidit ipsum illuminatorem. Nec solum, charissimi, qui tunc in carne erant, viderunt hanc lucem, sed et *habitantibus*, sive sedentibus, *in regione umbrae mortis, lux orta est eis*, hoc est patriarchis et prophetis, cæterisque sanctis, qui carne soluti præstolabantur adventum Mediatoris, quasi exsules, habitantes non quidem in morte sed in umbra, id est in similitudine mortis, carentes visione Dei. De quibus David: *Exortum est, inquit, in tenebris lucem rectis corde, misericors et miserator Dominus* (Psal. cxl). Et alibi: *Lux orta est justo, et rectis corde lætitia* (Psal. xcvi). Itaque, fratres, lux vera Christus veniens in hunc mundum, et tenebras ignorantiae fugavit, veritatem prædicando, et tenebras peccatorum solvit, suo sanguine expiando, et tenebras miseriæ terminavit, æternam beatitudinem conferendo. Ut autem Christus mundi tenebras a se demonstraret illuminandas, natus Christus media nocte ipsam noctem splendoribus et laudibus angelorum illustravit, et novi sideris claritate. Et ideo quam modo explanamus lectio legitur ad missam in nocte.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur dignatio Christi, cum dicitur: *Parvulus enim natus est nobis, et filius datus est nobis*. Nisi enim intuens parvus fieret, non nos illuminaret. Nisi enim splendorem suum inaccessibilem nube carnis obvelaret, infirmitas aciei nostræ eum speculari non posset. Factus est igitur ex immenso parvulus. Parvulus corpore, parvulus humilitate, parvulus reputatione. Primo, parvulus corpore, quia modo natus de virgine, in angusto præsepio collocatus est. Parvulus humilitate, quia humiliavit semetipsum, et pauperes elegit parentes, paupertatem elegit, omnibus et prædicavit: *Discite a me, inquit, quia mitis sum et humilis corde* (Matth. xi). Parvulus reputatione, quia dicit voluit filius fabri (Matth. xiii), juxta quod ipse dixerat per Prophetam: *Ego sum vermis, et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis* (Psal. xxi). In omnibus exemplum humilitatis nobis demonstravit, ut ostenderet per quam viam ad cælum ascendere possemus qui per superbiam lapsi eramus. Iste igitur parvulus natus est nobis ex matre, et Filius Dei da-

tus est nobis a Patre. Non sibi quidem natus est qui nullius indigebat, sed nobis natus est datus, qui multum indigebamus. Nobis natus est, ut suam dilectionem in nos commendaret, quia, ut ait Apostolus, iste *prior dilexit nos* (I Joan. iv). Nobis natus est et datus, ut nobis iter vitæ demonstraret, ut scilicet sequamur vestigia ejus. Nobis natus et datus est, ut nos a morte redimeret, quoniam ipse posuit animam suam pro ovibus suis. Sed quid provenit ex hac dilectione, ex hac humilitate, ex hac patientia? Hoc quod sequitur: *Et factus est principatus super humerum ejus*. Est autem hæc pars tertia, in qua, post humiliationem Christi, exaltatio Christi prædicatur. Vocatur autem hic, fratres, principatus Christi, transumpto nomine consequentis ad antecedens, quoniam per crucem, quam super humerum suum tulit, omnis potestas in cælo et in terra ei data fuit. Et hoc est quod ait Apostolus: *Humiliavit semetipsum, factus obediens Patri usque ad mortem; mortem autem crucis. Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen quod est super omne nomen* (Philipp. ii), etc. Hic est et illud parvum granum sinapis quod minimum omnium seminum, jactum excrevit in magnam arborem. Hic est ille parvus lapis, qui juxta Danielelem, excisus de monte sine manibus, excrevit et occupavit totum orbem (Dan. ii).

Sequitur pars quarta, in qua exprimuntur sex nomina Christi, cum subditur: *Et vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis*: Admirabilis nova, inaudita miracula faciendo; consiliarius, prædicatione, passione, ereptione, miseris consulendo; Deus, corpus suum et aliorum a mortuis suscitando; fortis, fortem ligando, vasa ejus diripiendo, et cælum eis aperiendo; pater futuri sæculi, id est Christianorum, eos fovendo, defendendo, Patrem pro eis interpellando; princeps pacis, justos coronando, et pravos damnando. Tunc quippe sancti omnimodam pacem habebunt cum omnibus et ab omnibus. Cum omnibus, cum Deo, cum angelis, cum proximo, cum corpore et anima. Cum Deo, idem volendo; cum angelis, eis in puritate consentiendo; cum corpore et anima, in bonum concordando; cum proximo, eum sincere diligendo. Ab omnibus, a diabolo et a membris ejus, nihil timendo.

Sequitur pars quinta, in qua multiplicatio et perpetuitas regni Christi demonstratur, cum subditur: *Multiplicabitur ejus imperium*. Qui enim nunc solis bonis imperare videtur, et non malis, in futuro sine contradictione imperabit utrisque, hos glorificando, illos in æternum puniendo. Nunc in cælo tantum regnare videtur, et non in inferno; in futuro apparebit eum regnare ubique. *Et regni ejus non erit finis, nec temporis, nec loci, nec præmiorum, nec pœnarum*. Itaque, fratres, si volumus esse hæredes regni Christi, simus primo hæredes charitatis suæ, humilitatis et patientiæ; per has enim virtutes veniemus ad illud præmium. Non timeamus quælibet vilia et aspera pro eo, qui tantus et talis tot abjecta

et aspera passus est pro nobis. Diligamus eum plusquam nos qui tantillus factus est propter nos. Ejus sanctum nomen, ejus sancta verba et exempla toto desiderio diligamus et imitemur. Ejus natalitia in gaudio celebremus, in gaudio non temporali, sed spirituali, non in ebrietate, sed in sobrietate, non in commensationibus, sed in communitatibus (Rom. xiii). Si novis et splendidis hodie vestibus vestimur, non sit ad jactantiam, sed ad ejus, cujus Natale celebramus, honorem, ita, fratres, ut nudus, etsi non novam, saltem vel veterem accipiat vestem. Si quoque largius, si splendidius hodie cibaria procuramus, non fiat ut inde largius sumamus, sed ut inde largius pupillis, viduis, hospitibus et pauperibus dividamus, ut participes fiant nobiscum in omnibus bonis temporalibus, qui participes futuri sunt in cœlestibus; ipso largiente, qui pro nobis hodie de virgine nasci voluit, Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA X.

IN NATALI DOMINI.

Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus (Tit. ii) etc. Hodie, fratres charissimi, temporalem Christi celebramus nativitatem, in qua communiter et multipliciter nobis est gaudendum. Communis quidem est, quoniam Christus sicut communem suscepit naturam, ita communem operatus est redemptionem. Multiplex vero est, quoniam ejus nativitas multiplicem nobis operata est utilitatem. Utrumque ostendit in prælibata lectione Apostolus, metonymica utens locutione, hoc modo: *Apparuit gratia Dei*, id est Deus per gratiam, omnibus hominibus erudiens nos etc. Ostendit autem hic quis et quantus apparuit, quomodo et quibus, et ob quas utilitates nostras. Quis et quantus? Deus, Dei filius. Sed quomodo invisibilis apparere potuit, cum scriptum sit: *Deum nemo vidit unquam (Joan. iv)*. Verum quippe est, fratres, quod Dei claritas immensa nec carnali, nec spirituali oculo, prout est, videri potest. Revera enim ille splendor, et illa gloria superexcellit universam contemplationem, non solum hominum, sed etiam archangelorum. Sed cum immensa Dei misericordia humanæ tenebras cæcitatibus splendore suo vellet illustrare, carnis velamine suum velavit fulgorem, ut sic infirmitas humanæ contemplationis quoquo modo eum valeret intueri. Sane sol temporalis, de illo æterno sole nos instruit. Si ejus fulgorem inspicere contendimus, exæcamur, sed latentem sub nube melius possumus eum videre. Quomodo apparuit? Gratis. Non enim ideo nobis apparuit quod ipse indigeret, vel quod nos meriti essemus, sed tantum ob gratiam suam nobis immeritis apparuit. Unde idem Apostolus alibi: *Non ex operibus, inquit, justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit (Tit. iii)*. Est quidem, fratres, magna gratia illi qui nec bona nec mala nobis intulit misereri sed major est et

A illi qui immeritis nobis mala intulit misereri. Maxima vero est et illi qui nobis bene meritis mala intulit pro bonis misereri. Hoc fecit Dominus. Unde Apostolus: *Non quia (6)*, inquit, *nos dilexerimus eum, sed quia ipse prior dilexit nos (I Joan. iv)*. Et alibi: *Cum inimici essemus, reconciliati sumus sanguine ipsius (7) (Rom. v)*. Nos ergo, fratres, Christum imitari satagamus, Christum imitamur, si inimicos nostros nobis per beneficia reconciliamus. *Quibus apparuit*, omnibus hominibus, sub intelligendum est sese offerens. Quamvis enim Dei gratia non ab omnibus agnita sit, tamen Deus, quantum in eo est, eam nobis obtulit. Quemadmodum sol, quantum in eo est, omnibus lucet, nec aliquis potest se subtrahere ne luceat sibi. Itaque, fratres, cum gratia Dei se nobis omnibus offerat, non nos ei subtrahamus, sed potius ei toto desiderio occurramus. Tempore, et cæteris Dei donis, nobis ad bene agendum præstitis, non abutamur, non otiose prætereamus, non negligenter utamur, quoniam, juxta Evangelium, abscondens talentum juste eo spoliatur (*Matth. xxv*); et ficulnea occupans terram succinditur (*Matth. xxi*), et juxta Jeremiam: *Maledictus est qui facit opus Dei negligenter (Jer. xlviii)*. Ob quas utilitates apparuit Christus? Ob quatuor. Prima quidem est, fratres, ut exemplo et verbo quomodo vivendum et quo festinandum nobis sit demonstraret. Hanc ponit Apostolus cum dicit: *Erudiens nos, ut abnegantes impietatem*, id est infidelitatem, *et sæcularia desideria*, id est omnia vitia, *vivamus sobrie in nos, et juste in proximum, pie in Deum, expectantes secure beatam spem et adventum Domini*. Ordo præposterus, adventum Dei secundum, scilicet ad judicium; et beatam spem, id est spem beatitudinis. Secunda vero causa utilitas nostra est qua Christus apparuit, ut charitatem, quam erga nos habebat, nascendo, patiendo, moriendo pro nobis demonstraret, juxta quod ipse ait: *Majorem dilectionem et charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis (Joan. xv)*. Hanc causam ponit Apostolus cum dicit, *Qui dedit semetipsum pro nobis*. Tertia causa est utilitas nostra, ut de prima prævaricatione satisfaceret; illa autem prævaricatio fuit superbia tanta, ut se elevaret mente homo usque ad æqualitatem Dei. Cum vero contraria contrariis curentur, oportuit ut ad satisfactionem illius superbix aliquis homo humiliaretur ab altitudine divinitatis usque ad humilitatem hominis. Hoc autem nemo potuit facere nisi esset Deus et homo. Propterea Deus factus est homo. Hanc causam innuit Apostolus, cum dicit, *oblationem (8)* Deo, ad reconciliandum scilicet hominem. Quarta causa, et utilitas nostra, quare Christus apparuit, est redemptio, et emundatio et satisfactio generis humani. Redemptio a potestate diaboli per sanguinem Christi, emundatio a delictis per baptismum, satisfactio per virtutem et opera virtutum.

(6) V. Vulg. hab. quasi.

(7) V. Vulg. Deo per sanguinem Filii ejus.

(8) Vulg. non habet. oblationem.

Hanc innuit Apóstolus cum dicit *hostiam* (9), ad devincendum scilicet hostem, *ut mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum*. In prima igitur causa, fratres, Christus ostendit se esse verum magistrum, verbo et exemplo nos erudiendo; in secunda, ostendit se esse verum amicum semetipsum pro nobis tradendo; in tertia, ostendit se esse summum pontificem, oblatione proprii sanguinis nos Patri reconciliando, secundum illud: *Et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio* (Eccli. XLIV); in quarta, ostendit se esse redemptorem, purificatorem, et sanctificatorem nostrum, nos a potestate diaboli liberando, a vitiis purificando, et virtutibus sanctificando. Nos itaque, fratres, recognoscamus Dominum nostrum Jesum Christum esse verum et summum magistrum, ejus exemplum et doctrinam imitantes et sequentes. Recognoscamus eum verum et summum amicum nostrum esse, ei vicem, prout possumus, reddentes, et animas nostras pro eo ponentes. Recognoscamus eum verum et summum esse pontificem, nosmet ei puros offerentes. Recognoscamus eum veram redemptorem, purificatorem et sanctificatorem nostrum esse, nos tanquam suos emptos, mundatos et sanctificatos ei exhibendo, ut venientem eum judicem securi videre mereamur dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XI.

IN NATALI DOMINI.

Exiit edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis (Luc. II), et reliqua. In hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, exponit nobis Lucas manifeste causas solemnitatis hodiernæ. Exponit enim hic sex res nobis, videlicet quo tempore natus sit Christus, quo loco, ex quibus, quo cultu nutritus, quibus, et per quæ indicia sit revelatus. Porro quo tempore natus sit Christus, ostenditur, cum ait: *Exiit edictum, etc.* Cum Augustus Cæsar monarchiam pene totius mundi in tanta pace possideret, ut universum mundum una descriptione concluderet, nasci voluit, fratres charissimi, Christus, ut etiam ad litteram tunc completa visa sit illa prophetia: *Constabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces etc. Non levabit gens contra gentem* (Isa. II) etc. Quantum ad litteram, in tali tempore nasci voluit Christus, ut se principem pacis et Monarcham cœli et terræ et suos in libro vitæ descripturum demonstraret. Moraliter vero, fratres, sub servitute tributi voluit Dominus nasci, ut nobis in se voluntariæ humilitatis et mutuæ subjectionis præberet exemplum. Si enim ipse, cum sit Rex regum et Dominus dominantium, propter nos venit in hunc mundum non dominari, sed subdi, non ministrari, sed ministrare, quid nos miseri servi, quid facere debemus propter eum? Propter eum dicam, an propter nos? Sed melius dicam et propter eum

(9) Vulg. non habet. *hostiam*.

et propter nos. Nam et propter Christum lucrandum, et propter nos salvandos nos humiliare debemus. Si ergo Deus propter hominem se subdidit homini, homo qua ratione subdi homini refugit? Itaque, fratres, cum sponte nos humiliamus, cum servimus proximo et ministramus, Christum imitamur. Quando vero dominari hominibus, serviri et ministrari cupimus, non ipsum in hoc, sed Satanæ superbiam imitamur. Quomodo ergo, fratres, humilitatem et subjectionem, Christi sequuntur episcopi, sacerdotes et monachi qui contendunt de dominatione, qui non solum personas, sed et Ecclesias suæ ditioni gestiunt subjugare? Nos ergo, fratres, securiorem et firmiorem viam Christi sequamur, humilitatem et subjectionem juxta quod Apóstolus ait: *Si servus es, non sit tibi curæ, sed si potes liber fieri, magis utere* (I Cor. VII). Mystice autem Augusto Cæsare, superbo diabolo, pene jam super universum mundum tyrannidem exercente et ad suum servitium transcribente, natus est Christus. *Hæc descriptio*, inquit, *prima facta est a præside Syriæ, Cyrino*, id est a primo apostata, angelos sibi super alios per superbiam dominationem usurpante. Cyrinus autem *dominans* sive *dominus* interpretatur. *Et ibant singuli, ut profiterentur in suam civitatem*. Civitas, fratres, avarorum avaritia est. Civitas luxuriosorum luxuria est. Civitas gulosorum gulositas est. Et avari ibant et conveniebant per consensum in vitium avaritiæ, ut si non ore, tamen opere se servos diaboli profiterentur. Luxuriosi quoque ibant et conveniebant propter consensum in urbem luxuriæ, ut et si non ore, tamen opere se servos diaboli profiterentur: et similiter cæteri vitiosi. Adeo autem, fratres, hic diaboli servitus, ante adventum Christi invaluerat, quod et mater Christi et sponsus ejus, id est Synagoga et sacerdotium, irent in Bethleem, id est in amorem terreni, non cœlestis panis, per hoc diabolo professionem facientes. Hanc autem in qua tunc mundus erat miseriam, etiam hiems et nox in qua Christus natus est, designat. Cum igitur in tanta servitute esset totus mundus, natus est Christus, *factus adjutor in opportunitatibus in tribulatione* (Psal. IX). Sed et hodie, fratres (quod sine gemitu dicere nequeo), multi falsi Christiani postquam a servitute diaboli per Christum sunt emancipati, rursus peccando in diaboli redeunt servitute. Qui enim diaboli opera facit, quid aliud quam diabolo facit professionem? Qui enim peccatum facit, servus est peccati (Joan. VIII): Et qui facit opera diaboli, servus est diaboli. Quo autem loco Christus natus sit, ostenditur cum dicitur, *in civitate David, quæ vocatur Bethleem* (10). *Ephrata, nequaquam minima es in principibus Juda, ex te enim exiet dux qui regat populum meum Israel* (Mich. V; Matth. III). Bene autem in Bethleem quæ *domus* dicitur *panis*, nascitur qui verus panis est, suos externa satietate refecturus. Bene etiam non in parentum domo, sed

(10) Aliquid ibi deesse videtur.

in via nascitur, ut in hoc ostenderet quia per humanitatem, quam assumpserat, quasi in alieno nascebatur. Alieno, dico, non quantum ad potestatem, sed quantum ad naturam. In quo et, fratres, nobis innuitur quod non solum ipse, sed et nos omnes homines, cum in hunc mundum nascimur, non in nostram patriam, sed in viam, peregrinationem et exsiliium venimus. Unde et David, licet rex dives: *Advena, inquit, ego sum et peregrinus sicut omnes patres mei (Psal. xxxviii)*. Hinc est, fratres, quod quando infans nascitur, flere potest, ridere non potest. Plorat et ipse Christus. Sed quod cæteri infantes plorant, necessitatis est; quod Christus plorat, dignationis. Cæteri infantes plorant, quia patiuntur; Christus, quia compatitur. Si ergo, fratres, Christus plorat propter nos, quare ipsi propter nosmetipsos non ploramus? Et si infantes ex infirmitate naturæ ploramus, quare adulti cum miseriam nostram intelligimus, non magis ploramus. Pensemus ergo, fratres, quanta sit miseria humana, ob cuius medicinam Christum necesse fuerit plorare, et a tanto tantam nobis exhibitam medicinam non spernamus, sed tanta devotione veneremur, diligamus et imitemur. Ex quibus vero Christus natus sit, ostenditur, cum subditur:

Eo quod essent (11) de domo et familia David, Joseph scilicet et Maria. Unusquisque enim secundum legem de tribu sua ducebat uxorem. Natus est igitur Christus, fratres, ex matre nobili, sed paupere; virgine, sed desponsata. Quod vero de matre nobili natus est, est mysterii; quod de paupere, est humilitatis; quod de virgine, est munditiæ; quod de desponsata, est sacramenti. De matre nobili natus est, quæ non solum ex regia stirpe trahebat originem, sed etiam ex sacerdotali, Unde et Elisabeth cognata Mariæ fuisse commemoratur (Luc. 1). Porro ex regia et sacerdotali tribu nasci voluit Christus, quia est Rex regum, et sacerdos secundum ordinem Melchisedech erat futurus. De matre paupere, quia nec et in sua purificatione agnum offerre potuit, natus est, ut nobis voluntariæ humilitatis et paupertatis exemplum donaret. De matre semper virgine natus est, ut se munditiæ diligere, et in mundis cordibus habitare demonstraret. De sponsata vero matre nasci voluit, ut sacramentum incarnationis suæ diabolo occultaret. Mater Christi, fratres charissimi, quæ in nobilitate non se extulit, sed paupertatem et humilitatem dilexit, eos redarguit qui de nobilitate superbiunt, et humilitatem oderunt atque paupertatem. In hoc vero quod in paupertate, a naturali nobilitate degenerare parvipendunt. Rursus in hoc, fratres, quod virginali castitate conjugium decoravit, dat matronis exemplum in conjugio castitatem conservandi. Quæ si penitus etiam a licito complexu continent, profecto castitatem beatæ Virginis imitantur. Sed et si quandoque debitum viro reddunt, non sunt sine merito castitatis, dum fidem tori servant

A intemeratam. In hoc quoque quod beata Virgo sub conjugio virginitatem celavit, dat omnibus exemplum castitatem cæterasque virtutes celandi. Nam flores virtutum coram Deo tanto plus vernant et flagent, quanto favoris popularis eos non exurit. Similiter et Joseph, fratres charissimi, qui ex omnibus viris mundi electus est, ut esset Virginis sponsus, cælestium secretorum conscius, familiaris angelis, nutritius Christi, viris proponitur in exemplum justitiæ et fidei, humilitatis et castitatis, qui et ipse quoque conjugium castitate ornavit, et castitatem sub conjugio celavit. Quo autem cultu educatus sit Christus, ostendit, cum dicitur: *Et pannis eum involvit, et reclinavit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio*. Fuerunt igitur indumentum Christi panni viles, lectus aretum præsepe, cibus lac virginalis. Lac enim de carne corrupta elicium eum manducasse non credo. Unde et legimus; Ipsum Regem angelorum sola Virgo lactabat ubere de cælo plent. In hoc cultu, fratres charissimi, quatuor invenimus: Primo admirationem in hoc quod ille qui lucem habitat inaccessibilem et qui cælum luce vestivit, vilibus pannis circumamicitur; quod ille qui totum mundum continet, in arcto præsepio continetur; quod ille, qui omnibus dat escam in tempore opportuno, modico lactis educatur. Quis enim his non poterit admirari? Ministerium, quia ideo Dominus voluit indui pannis, ut se vilitatem et corruptibilitatem nostram induisse demonstraret, ideo poni voluit in præsepio, ut se refectionem piorum esse significaret; ideo lacte virginali voluit pasci, ut se in pura matris Ecclesiæ doctrina delectari demonstraret. Medicinam, quia ideo dignatus est Dominus pro nobis pannis vilibus involvi, ut nos stola incorruptionis vestiret; ideo voluit pro nobis in arcto præsepio poni, ut nos in lato cæli palatio collocaret; ideo voluit lactis pro nobis egere nutrimento, ut nos angelorum pane satiaret. Exemplum, quia ideo vilibus pannis propter nos circumdatus est, ut nos vilitatem pannorum propter eum non abhorreamus, sed amemus; ideo in angusto præsepio propter nos positus est, ut nos propter eum parvo et vili tugurio contenti essemus; ideo simplici cibo pastus est, ut nos quoque simplicitate et vilitate ciborum esse disceremus contenti. Et hoc, fratres mei, contra illos est qui in pretiosis et mollibus vestibus delectantur, qui in constructione palatiorum et turrium gloriantur, qui aviditate pretiosorum cibariorum capiuntur. Quibus Christus revelari voluit, ostenditur, cum subditur:

Et pastores erant in regione eadem vigilantes, et custodientes vigiliis noctis super gregem suum. Quantum ad litteram, fratres, Christus tanquam verus pastor, tanquam humilis, tanquam pauper, pastoribus, humilibus et pauperibus voluit primo revelari. Mystice vero isti pastores gregum significant quosque pastores fidelium animarum; qui si fuerint in

(11) Vulg. *esset*.

eadem regione, si vigilaverint super gregem suum, et custodierint vigilias noctis, profecto illis præcipue Dominus suorum arcana sacramentorum dignabitur revelare. Isti sunt pastores in eadem regione in qua natus est Dominus, qui in munditia et castitate, in qua natus est Christus et permansit, sese, quantum possunt, regere contendunt. Vigilant super gregem suum, qui in regimine animarum sibi commissarum solliciti sunt. In quo etiam pensandum est, fratres charissimi, quod dicitur *super gregem suum*. Non enim sufficit pastoribus si sint in scientia et vita sicut populus: unde et in opprobrium dicitur eis: *Et erit sicut populus, sic sacerdos (Eccl. xxiv)*. Et sicut præeminet pastor gradu, sic sapientia et vita debet eminere. Unde et dicitur: *Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Sion (Isa. xl)*. Hinc est quod sacerdos accipiebat armum separatim (*Lev. x*), quia actio pastoris non solum debet esse fortis, sed et singularis. Custodiunt vigilias noctis super gregem suum, qui populum sibi commissum in adolescentia, in virili ætate, in senectute, in decrepita ætate, informare contendunt. Et quos in adolescentia nequierunt, saltem vel in virili ætate, vel in senio, vel in decrepita ætate corrigere concupiscunt. Sed quomodo, fratres, hic dicitur *vigilias noctis custodientes super gregem suum*, cum in manu hominis non sit custodire vel se, vel alium, præsertim cum scriptum sit: *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam (Psal. cxxvi)*. Neque enim potest pastor jacere solus, sed socius, nec ad Dominum ire solus, sed socius. Verum utique est, fratres mei, quod in manu pastoris non est gregem custodire, sed tamen ei ex necessitate officii inditum est, quoad potest, ad custodiendum vigilare. Nam si aliquis vestrum committat centum oves opilioni suo, et ille, devoratis et perditis cunctis ovibus, solus ad dominum revertatur, quid ei dicturus est dominus suus? Nonne incarcerabit vel turpiter fugabit eum? Quid ergo, fratres, quid dicturus est Deus illi pigro pastori, qui nullam animarum sibi commissarum ad ipsum reducit? Nonne illum tanquam multarum animarum homicidam acrius cæteris damnabit? Utique. *Nam durius iudicium his qui præsumunt fiet (Sap. vi)*. Per quæ indicia voluit Christus revelari ostenditur, cum dicitur: *Et ecce angelus Domini stetit juxta illos, et claritas ejus (12) circumfulsit illos*. Bene, fratres, angelus nuntians nativitatem Christi stetisse legitur. Stare enim pugnantium est. Et ille nativitatem ejus nuntiabat qui aereas potestates debellare veniebat. Ille vero angelus, qui ejus resurrectionem nuntiavit, super lapidem revolutum sedit, quia profecto illum nuntiabat, qui jam victor sedebat. Bene et angelus nativitatis nuntius stetisse juxta pastores memoratur, quia videlicet Christum prope et propitium fieri hominibus per carnem et misericordiam denuntiabat, juxta illud: *Prope timentes eum salutare ipsius*

A (*Psal. lxxxiv*). Bene quoque angelus cum luce in Christi nativitate, quod in toto Veteri Testamento non legitur, apparuit, quoniam, juxta Prophetam, tunc *exortum est in tenebris lumen rectis corde, misericors et miserator Dominus (Psal. cxl)*. *Et timeverunt, inquit, timore magno*. Quia humana infirmitas concutitur, ubi divina sublimitas manifestatur. Sed quia digni erant consolatione, dixit eis angelus: *Nolite timere*. Sicut enim diaboli et diabolicorum hominum est hominem ad tremorem et desperationem commovere, ita bonorum angelorum et hominum est homini consolationem et spem præbere. Quare autem pastoribus non timendum, sed gaudendum esset, ostendit angelus cum subdit: *Ecce nuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo*, subaudis electorum. Gaudium magnum et commune, fratres, nuntiat angelus pastoribus, quia quoddam gaudium est quod non est magnum, sed parvum, vel potius nullum, ut gaudium quod habetur de aliqua re transitoria, de quo dicitur: *Væ vobis qui ridetis! (Luc. vi)*. Sed gaudium istud erat magnum, quia de salute nostra. Rursus erat commune, quia omni populo credenti erat communicandum. Ideo enim factus est Deus homo, ut homines Deos faceret, et gaudium quod habebat solus, communicaret pluribus. Hoc, fratres, contra illos qui soli sibi vivere volunt, et bonum quod habent, cæteris communicare nolunt. Et ideo communi sanctorum bono juste privantur. Quod autem illud gaudium sit, exponit angelus cum subdit:

B *Quia natus est hodie vobis Salvator, qui est Christus Dominus in civitate David*. Tribus nominibus, fratres, vocat angelus puerum, Salvatorem, Christum, et Dominum. Christum, quia unctus est plenitudine omnium gratiarum, de quo omnes accepimus; salvatorem, quia salvat et glorificat electos; Dominum, quia damnat reprobos. Sed quare, fratres, ait hodie, cum in nocte natus sit Christus? Quia eam noctem sacramento nativitatis suæ splendidam Christus reddidit et solemnem, juxta quod scriptum est: *Et nox sicut dies illuminabitur. Et nox illuminatio mea in deliciis meis (Psal. cxxxviii)*. In civitate David ideo dicitur, ut ostendatur vere Christus esse qui in Bethlehem secundum prophetas erat nasciturus. Sed quia Judæi signa petunt, subdit angelus: *Et hoc vobis signum: Invenietis infantem pannis involutum, et positum in præsepio*. Ac si diceret: Ex hoc potestis probare quod dico, cum cognoveritis esse vera et absentia quæ nuntio, et futura quæ prædico, ut, cum me veracem in his cognoveritis, in cæteris quoque me veracem esse non dubitetis. Signum vero angelus in humilitate et paupertate Christi posuit, ut demonstraret nobis per quæ salveremur, et quæ imitari debemus. Cæterum, ne attestatio unius angeli insufficientis videretur, non duorum tantum subjungitur vel trium testimonium, sed etiam multorum, cum dicitur: *Et facta est cum an-*

(12) Vulg. Dei.

gelo, concors scilicet in testimonium, multitudo militiæ caelestis laudantium Deum, et dicentium: Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ac si diceret: Ex nativitate Christi, Deus ab altissimis virtutibus glorificatur et benedicitur, eo quod ruina angelica ex reparatione hominis suppletur, et pax et reconciliatio cum Deo hominibus bonæ voluntatis præbetur. Non autem ait hominibus bonæ operationis, quia bona operatio sine bona voluntate non sufficit. Bona vero voluntas sine bona operatione, si facultas deest, sufficere potest. Itaque, fratres mei, si multum laborare, si multum largiri, si multum jejuna re non potestis, saltem habeatis bonam voluntatem, quæ si prompta fuerit, procul dubio pro facto reputabitur. Non enim pensat Deus quantum quis offerat, sed ex quanto. Reliquerunt quippe Petrus et Andreas navem et retia (Matth. iv), et omnia reliquisse judicantur (Matth. xix). Obtulit vidua minuta duo, et divitibus multum offerentibus præfertur (Luc. xxi). Offeramus et nos, fratres, quod possimus, et si non habemus facultatem, saltem offeramus bonam voluntatem, quoniam nativitas Christi dat pacem hominibus bonæ voluntatis. Quam ipse nobis largiatur, qui hodierna die pro nobis de Virgine nasci dignatus est, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XII.

IN NATALI DOMINI.

In principio erat Verbum (Joan. i), et reliqua. Merito, fratres charissimi, Joannes apostolus et evangelista, Boanerges, id est filius tonitruum, nuncupatur (Marc. iii); tum quia in monte cum Jacobo fratre suo et Petro, audivit vocem Patris super Filium intonantem: Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui (Matth. xvii), tum quia de coæternitate ejusdem Verbi cum Patre sic alte meruit intonare. Filius igitur tonitruum est qui hic loquitur, et tonitruum est quod loquitur. Nam altissime, obscurissime, cœlitus, imo supercœlitus loquitur. Universum quippe intellectum, non solum humanum, sed et angelicum superexcellit quod loquitur. Unde non immerito in figura quatuor animalium, aquilæ volanti, altivolo videlicet et alturido præ cæteris volatili, comparatur. Cæteri quippe evangelistæ, qui temporalem Christi nativitatem et temporalia ejus gesta quæ gessit in homine, sufficienter exponunt, et de divinitate ejus pauca dixerunt, quasi animalia gressibilia cum Domino in terra ambulant. Hic autem pauca de temporalibus ejus gestis edisserens, sed divinitatis ejus potentiam sublimius contemplans, cum Domino ad cœlum volat. Et talia tali congruebant, quia namque altus erat vita, altus factus est intelligentia, altus et doctrina. Altus siquidem erat vita, quoniam virgo est electus a Domino, quoniam præ cæteris dilectus est a Domino, quoniam supra pectus Domini recubans (Joan. xxi) altius hausit, quoniam Virgineam matrem ei virgini commen-

davit (Joan. xix), quoniam familiarius et profundius cæteris sua secreta ei revelavit. Igitur sicut altissime volavit penna virtutis, sic altissime vidit oculo contemplationis, sic altissime intonuit verbo prædicationis. Nec duntaxat cæteros evangelistas, verum etiam seipsum supergreditur et supervolat, juxta quod ab Ezechiele dictum est: Facies, inquit, aquilæ desuper ipsorum quatuor (Ezech. i). Cum enim aquilam, non solum tribus, sed et quatuor describat superesse, eum procul dubio non solum cæteros evangelistas, sed et seipsum designat supervolare. Enimvero cum loquens de æterna Verbi nativitate, Joannes intellectum supervolet universum, summum etiam intellectum supervolat, quia sancti Spiritus gratia illustratus, plusquam homo et videt et resonat. Huic attestatur et illud apostoli Pauli: Nec oculus, inquit, vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparat Deus diligentibus se. Nobis autem Deus revelavit per Spiritum suum (I Cor. ii). Ac si aperte dicat quod Spiritu sancto illustrati super humanum intellectum contemplantur jam plusquam speculantur. Hinc et ipse Dominus, cum interrogasset discipulos suos, dicens: Quem dicunt esse homines Filium hominis (Matth. xvi)? et illi humanas opiniones retulissent, ait: Vos autem quem me esse dicitis? (Ibid.) Ac si dicat: Illa dicunt homines tantum humana sapientes, vos autem, qui per gratiam sancti Spiritus plusquam homines videtis, quem me esse dicitis? Sic igitur noster spiritua-
lis aquila; creaturam supervolans universam, primum intonat Christum ante tempora Deo Patri consubstantialem esse; secundo, per eum omnia facta esse; tertio, per eundem hominis ruinam restauratam esse. Primum igitur Christum ante omnia tempora Deo Patri consubstantialem esse intonat, dicens: In principio erat Verbum. In quibus verbis et veritas insinuatur, et hæretica falsitas jugulatur, et istius evangelistæ superexcellencia demonstratur. Et in his quidem verbis veritas insinuatur nobis, si tamen ipsorum transumptio verborum, spiritu revelante, nobis vigilantè advertatur. In rebus quippe temporalibus, per cognitionem rerum venimus ad cognitionem ipsorum vocabulorum. In divinis vero necesse est nos, per cognitionem vocabulorum, pervenire ad quantulamcunque intelligentiam rerum. Si enim de incognitis rebus per incognita nomina nobis sermo fieret, nulla nobis eruditio proveniret. Inde necesse fuit theologis, cognita rerum cognitarum, ex aliqua similitudinis proportionem, vocabula mutuare, et sic per cognita vocabula aliquantulam incognitæ rei cognitionem nobis intimare. Cum igitur hæc nomina, Filius, Verbum, Splendor, Speculum, et hujusmodi, ad theologiam transferantur, nemo putet ea inventionis suæ ibi tenere significationem, sed causam transumptionis sapienter investiget; nec ipsa transumptione absolutam similitudinem vel proportionem esse existimet, quoniam comparatio creaturarum ad Creatorem nulla est. Sed theologus, qualibus potuit indiciis, de re ineffa-

bili nobis effatus est. Logos (λόγος) igitur, Græcum, pro quo nos habemus verbum, triplicem gerit significationem. Significat enim rationem, significat et verbum corde conceptum, significat et verbum prolatum. Porro logos, sive verbum, a qualibet istarum acceptionum satis convenienter transmittitur ad Filium Dei significandum. Dicitur quippe Filius, Dei logos, sive ratio Patris, ea proportione, quoniam, sicut ratio est ipsi homini coæva, sic et suo modo Filius Dei est Deo Patri coæternus. Et sicut homo per rationem et sapientiam suam prudenter operatur, ita Deus Pater per Filium suum sapienter operatur universa. Unde et ei per Sapientem dicitur: *Omnia in sapientia fecisti (Psal. ciii)*. Rursus et a verbo mente concepto non incongrue transmittitur ad Filium Dei designandum, quoniam, sicut verbum mente conceptum ex mente oritur, et cum mente manet, sic et suo modo Filius Dei ex Deo Patre oritur, et cum eo manet semper. Unde ei per Psalmistam dicitur: *In æternum, Domine, verbum tuum permanet in cælo (Psal. cxviii)*. Rursus et a verbo prolato et proportione transumptio fit ad Filium Dei, quoniam sicut homo ex ore suo profert verbum, et per illud suam aliis manifestat voluntatem, et per mandatum verbi sui operatur, sic et suo modo Deus Pater ex substantia sua genuit Deum Filium, ipso Filio sic testificante: *Ego Sapientia ex ore Patris prodii primogenita ante omnem creaturam (Eccli. xxiv)*, et per ipsum Pater operatur, sicut testatur Psalmista dicens: *Verbo Domini cæli firmati sunt (Psal. xxxii)*. Et per eundem Filium Pater hominibus suam manifestat voluntatem, ipso Filio sic testante: *Manifestavi nomen tuum hominibus (Joan. xvii)*. Sum quoque verbum substantivum, significat substantiam simplicem et solitariam. Divina quoque essentia est substantia simplex et solitaria. Et substantia quidem est, quoniam res est per se existens, utpote quæ nullo alio indiget, cuncta vero alia ea indigent ad sui existentiam; simplex vero est sine partibus, et sine omni formarum concreione; solitaria, et est sine omni formarum adjectione. Licet enim Deus dicatur unus, verus, sapiens, justus et pius, tamen omnia hæc in Deo non sunt plura, sed unum hoc. Hinc est quod hoc verbum sum, magis proprie cæteris verbis de Deo prædicatur, et maxime in præsentem tempore. Unde ipse Deus ad Moysen: *Ego sum qui sum. Sic dices filiis Israel: Qui est misit me ad vos (Exod. iii)*. Ac si aperte dicat: Ego solus vere sum. Cætera quippe omnia ad comparationem divinæ æternitatis non sunt, quoniam generationi et corruptioni, augmento et diminutioni, alterationi et locorum mutationi subjecta sunt, et secundum temporum mutationem, accedunt et recedunt. Solus vero Deus vere est, quoniam æternus, quoniam immutabilis, quoniam semper præsens est. Æternus, sine principio et fine; immutabilis, sine omni motuum varietate; semper præsens, sine temporis accessione vel recessione. Igitur, si ad præsentiam æternitatis divinæ respiciamus, semper

A specialiter est, et nunquam fuit vel erit invenimus. Cæterum quando Deum nulli tempore desore et omnia transcendere tempora significare volumus, quoniam temporales sumus, et sine temporalibus verbis loqui non possumus, extra proprietatem, præterito et futuro verbo ad loquendum de Deo abutimur. Unde Joannes: *Qui erat, et qui est, et qui venturus est (Apoc. xi)*. Similiter et hic dicit:

In principio erat Verbum. Vigilanter autem non ait, fuit vel fuerat, sed ait erat. Fuit quippe præteritionem perfectam; fuerat, plusquam perfectam ostendit, et ideo minus Deo congruit. Erat vero, quia præteritionem nondum perfectam designat, et præsentem tempore magis conjunctum est, significantius positum est. Hoc autem Verbum erat in principio sive temporis, sive creaturarum; tempus enim et creatura sunt coæva. Est ergo ac si dicat: In principio temporis non incepit esse Verbum, quoniam ante principium temporis erat Verbum. Quod autem sic intellexerit evangelista, probatur ex hoc quod per idem Verbum facta confirmat universa. Si enim et tempus et creaturæ omnes per verbum factæ sunt, patet procul dubio quoniam auctor præcessit omnia ipsa quæ fecit. Unde et in sequentibus sic orat ad Patrem: *Clarifica me, Pater, apud te ipsum claritate quam habui priusquam mundus fieret (Joan. xvii)*. Itaque quod præcessit omne tempus, æternum est. Et quod fecit omnem creaturam, Creator est. Potest etiam dici quoniam verbum erat in principio, id est, in Patre. Erat igitur Verbum in Patre, principium in principio. Filius quippe se esse principium testatur, quando quærentibus Judæis: *Tu quis es? (Joan. viii)* respondit: *Principium qui et loquor vobis*. Sed Pater est principium sine principio. Filius vero sicut est Deus ex Deo, ita est principium de principio; nec tamen duo principia, sed unum principium. Unde ipse Pater ad Filium loquitur: *Tecum principium (Psal. cix)*, subaudis est mihi. Cæterum Pater dicitur principium triplici ratione. Est enim principium Filii per generationem. Est principium Spiritus sancti per spirationem. Est et principium creaturarum per creationem. Filius vero duplici ratione dicitur principium: Est enim principium, cum Patre, Spiritus sancti per spirationem. Est et principium creaturarum per creationem. Spiritus vero sanctus uno tantummodo dicitur principium, quoniam est unum principium, cum Patre et Filio, creaturarum per creationem. Sed quomodo Verbum erat in principio, id est in Patre, ut simile in simili? Qualis enim Pater, talis filius. Si enim de duobus valde similibus dicitur per expressam similitudinem, quoniam alter est in altero, qui videt unum, videt et reliquum; quanto magis de Deo Patre et ejus Filio, quorum essentia non tantum similis, sed et una, eadem est. Unde cum Philippus dixisset Domino: *Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis (Joan. xiv)*, audivit ab eo: *Philippe, qui videt me, videt et Patrem. Non credis quia ego in Patre, et Pater in me est?*

Et Verbum, inquit, erat apud Deum. Sane hæc præ-

positio, *apud*, non localem, sed personalem designat distinctionem. Nihil enim proprie *apud* se esse, vel secum esse dicitur, nisi forte per figuram dicatur, quod ille *apud* se est qui per mentis alienationem extra se non est. Itaque in principio erat Verbum *apud* Deum, tanquam alius *apud* alium. *Et Deus erat Verbum*, Deus ex parte prædicati debet intelligi. Et de Filio Dei non quis, sed quid esset hic demonstratur. *Hoc erat apud Deum*. Quoniam cum in tribus clausulis posuerat evangelista hoc appellativum nomen, *verbum*, ut æquivocationis et invocationis excluderet calumniam, de eadem Verbi persona per demonstrativum pronomen, se demonstrat texere narrationem. Verum *apud* Græcos non hoc, sed *hic* ponitur, quoniam *logos* est masculini generis. Propterea ad utrumlibet, sive ad *Logos*, sive ad *Theos* (*θεός*) referri potest, sed tamen sensus idem est. Consideremus igitur, fratres, quoniam quinque dicit hic evangelista de Verbo, videlicet quando erat, ubi erat, quid erat, *apud* quem erat, quid faciebat. Quando erat? *In principio erat Verbum*. Ubi erat? *Et Verbum erat apud Deum*. Quid erat? *Deus erat Verbum*. *Apud* quem erat: *Deus enim erat apud Deum*. Quid faciebat? *Omnia per ipsum facta sunt*. In primo demonstrat Verbi cum Patre coæternitatem; in secundo, personalem distinctionem; in tertio, ejus divinitatem; in quarto, ejusdem cum Patre identitatem, pariter et distinctionem; in quinto, operandi auctoritatem. Et idem quoque verbum suggillat hæreticam falsitatem. Fuerunt namque hæretici qui dicerent: « Si Filius Dei natus est, ergo non semper fuit. » Hos in principio redarguit dicens: *In principio erat Verbum*. Fuerunt rursus hæretici qui dicerent: « Idem Deus aliquando est Pater, aliquando Filius, aliquando Spiritus sanctus. » Hoc quoque confutat cum subjungit: *Et Verbum erat apud Deum*. Fuerunt rursus hæretici, qui et si dicerent Filium Dei et semper alium a Patre fuisse, tamen Deum esse negabant. Hos et suggillat, cum subditur: *Et Deus erat Verbum*. Fuerunt namque hæretici, qui, et si Christum concedunt esse Deum; tamen non naturalem, sed adoptivum et temporalem esse Deum contendebant. Hos nihilominus damnat, cum addit: *Hoc erat in principio apud Deum*. Fuerunt etiam hæretici qui visibilia omnia a diabolo facta, sola vero facta invisibilia a Dei Verbo contenderent. Eisdem etiam verbis, excellentia hujus evangelistæ demonstratur. Alii siquidem evangelistæ Christum in tempore natum describunt; Joannes vero eundem in principio fuisse testatur, dicens: *In principio erat Verbum*. Alii eum commemorant inter homines subito apparuisse: Joannes vero eundem *apud Deum* semper fuisse declarat, dicens: *Et Verbum erat apud Deum*. Alii eum verum hominem: Joannes vero verum esse Deum affirmat, dicens: *Et Deus erat Verbum*. Alii eum hominem *apud* homines conversatum temporaliter; Joannes vero *apud Deum* manentem æternaliter ostendit, dicens: *Hoc erat in principio apud Deum*. Alii magnalia, quæ in homine

Agessit, perhibent. Joannes vero, quod omnis creatura visibilis et invisibilis per eum facta sit, ostendit dicens:

Omnia per ipsum facta sunt. Est autem hæc pars secunda, in qua de Dei Verbo, tria dicit evangelista, scilicet per illud factum esse omne bonum, et nullum malum, et quod factum est in tempore, in Verbo semper fuisse. Porro per ipsum omne bonum factum esse dicit, cum dicit: *Omnia per ipsum facta sunt*. Sane cum *omnia* dicit, nihil excipit, sed omnem creaturam comprehendit, tam visibilem quam invisibilem: tam subjecta formarum, quam formas subjectorum; tam singula generum, quam genera singulorum; tam operationes generum, quam genera operationum. Operatus est enim omnia ab æterno in præsentia. Unde et de eo legitur: « Qui fecit quæ futura sunt, et in presenti. » *Quod factum est in ipso vita erat*. Operatus est in principio, creando omnia corpora in materia. Unde legitur: *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul* (*Eccli. xviii*). Operatus est per sex dies, distinguendo et formando de elementis novas rerum species. A quarum novitate legitur in die Sabbati quiescere (*Gen. ii*). Operatur et adhuc omnia gubernando, et similia de similibus propagando, et novas animas procreando. Unde ipse dicit: *Pater meus usque modo operatur, et ego operor* (*Joan. v*). Operatur quoque per ministerium artificum. Unde legitur: *Nisi Dominus edificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam* (*Psal. cxxvi*). Operatus est et in plenitudine temporum salutem nostram. Operatus est, et adhuc operatur quotidie opera miraculorum, opera virtutum, opera misericordiæ, et opera justitiæ. Cæterum quædam istorum operatur tantum per se, quædam per ministerium subservientis naturæ, quædam per ministerium rationalis creaturæ cum tamen ipse solus sit auctor universorum. Quod aperte confutat illos, qui vel ex viribus, vel ex ingenio, vel ex industria sua, aliquid boni opinantur se posse, vel velle, vel operari. Unde et Apostolus: *Deus, inquit, est qui operatur in nobis et velle et perficere* (*Philip. ii*). Et alibi: *Non, inquit, ego solus, sed gratia Dei mecum* (*I Cor. xv*). Et Marcus: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis* (*Marc. xvi*). Verum quando audis *gratia Dei mecum*, vel *Domino cooperante*, cave ne intelligas hanc propositionem, cum vel *co*, ibi numerum consignificare (non enim proprietas et improprietas in numerum surgunt), sed potius ministerium sive instrumentum habent ibi designare. Non enim nos et Dominus cooperamur, sed potius ipse cum nobis, quasi cum ministris, vel quasi cum quibusdam instrumentis operatur. Et hæc omnia diximus pro eo quod scriptum est, *omnia*. Cum vero subjungitur *per ipsum*, cave ne per hanc præpositionem, *per*, ministerium intelligas, sed potius intelligas auctoritatem. Non enim Pater per Filium, tanquam per ministrum, operatur, præsertim cum ejusdem auctoritatis et potestatis sit Filius, cujus est

et Pater. Sed Pater dicitur operari per Filium, non Filius per Patrem; quoniam auctoritatem operandi, quam habet Filius, habet a Patre, non Pater a Filio. Sic igitur demonstrato quod omnia bona facta sunt per Verbum, consequenter ostenditur quod nullum malum factum est per ipsum, cum subditur:

Et sine ipso factum est nihil, id est peccatum vel vitium. Hoc est quod dicit Jacobus in epistola canonica: *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio (Jac. 1)*. Ac si aperte dicat: Ita Deus confert bona quod non infert mala, ita mutat homines a malo in bonum quod non transmutat eos de bono in malum, ita illuminat homines luce virtutum quod non vicissim obumbrat eos tenebris vitiorum. Quod enim legitur Deus excæcare iniquos, vel indurare, hoc facit utique non tenebras vitiorum infundendo, sed lumen gratiæ suæ subtrahendo. Verumtamen animadvertendum est quoniam hoc nomen *malum* in sacra Scriptura triplicem gerit acceptionem. Quandoque namque malum nuncupatur *pœna, tribulatio, anxietas, vel flagellum*; quæ quoniam a summo iudice justo iudicio immittuntur, procul dubio a Deo sunt. Unde legitur, *non est malum in civitate quod non fecerit Dominus (Amos. III)*, juxta quod ipse per Isaiam dicit: *Ego sum Deus et non alter, formans lucem, et creans tenebras, faciens pacem, et creans malum (Isa. XLVIII)*. Quandoque vero dicitur malum, mala res, ut puta malus homo, vel actio mala. Quæ quidem in quantum est a Deo auctore, bona est. Quandoque etiam dicitur malum, *malitia, vel injustitia, et quodlibet peccatum*. Quod quoniam est privatio justitiæ nihil est, et ideo a Deo non est. Quando ergo legimus quod peccatum, quod vitium, quod idolum nihil est, distinctione opus est. Si enim de nominis appellato sermo textitur, falsa est locutio, quoniam illud quod est peccatum, vel idolum, non nihil est. Homicidium quippe actus crudelis et immanis, et idolum corpus est. Si vero de nominis qualitate sermo proponatur, procul dubio verus est sermo. Illud quippe unde idolum nomen accepit, nihil est, quoniam conformis deitas, quam falsa hominum opinio ei attribuit, nihil prorsus est. Similiter et illud unde homicidium cognominatur, nihil est, quoniam non naturæ, sed potius justitiæ debitiue finis privatio est. Et cum subtilius rem inquiramus, nullus actus quantumcunque perversus sit, a debito fine frustratur. Et si enim prava intentio agentis, quantum in se est, actum pervertit, tamen summus auctor opus suum ad debitum finem, id est ad justitiæ vel misericordiæ suæ laudem semper dirigit. Et tamen inde pravus minister juste damnatur, quoniam actum quantumcunque in se est, a debito fine privavit, quemadmodum ille qui regem voluit prodere, damnatur, non quia prodidit, sed quia, quantum in eo est, fecit. Postquam autem dixit evangelista per Verbum facta esse universa, ne cui videretur secundum rerum accessionem et

A mutabilitatem, accedentem quoque et mutabilem fuisse in Deo voluntatem et dispositionem, per quam subito aliquid voluisset, ostendit ea quæ facta sunt in tempore, in mente divina per præsentiam et dispositionem semper fuisse et esse, cum subjungit: *Quod factum est in ipso vita erat*, hoc est quod alibi legitur: *Qui fecit quæ futura sunt*. Hinc et Psalmista: *Populo, inquit, qui nascetur, quem fecit Dominus (Psal. XXI)*. Quidquid enim Deus temporaliter facturus erat, prævidit ab æterno, quid, quantum, quale, ubi et quando illud facturus erat. Si enim architectus temporalis, arcam facturus, prius habet eam in mente per prævidentiam, et postea ad exemplar mentis suæ fabricat et figurat illam. Et arca quidem materialis perit; arca vero mentalis consistit; ita quod ad exemplar ejus alia et alia fieri possit. Quanto magis exemplar divinæ mentis immutabiliter manet, licet res ad illud factæ temporaliter accedant et recedant.

Sequitur pars tertia, in qua incipit evangelista demonstrare hominum ruinam per Verbum Dei esse reparatam. Et hoc modo: Primo demonstrat quod Dei Verbum, quod dedit cæteris rebus esse vel vivere; homini etiam cognitionem sui Creatoris dedit. Secundo, quod homo vitio suo illam amisit. Tertio, quomodo per Verbum Dei illam recuperavit. Primum igitur ostendit quod Dei Verbum, quod cæteris rebus dedit essentiam vel vitam, hominibus etiam dedit sui cognitionem, cum subditur: *Et vita erat lux hominum*. Ac si aperte dicat: Verbum quod erat per metonymiam, quibusdam rebus essentia, quibusdam etiam vita erat, hominibus essentia, et vita, et lux. Non enim insensatis rebus, non brutis animalibus, sed soli creaturæ rationali dedit Deus sui cognitionem. Porro tripliciter illuminat Deus hominem, rationis discretionem, fidei, cæterarumque gratiarum illustrationem, et sui ipsius revelationem. Primum facit hominem creans, secundum illum recreans, tertium illum glorificans. Primum est homini natura; secundum, gratia; tertium, merces æterna. Unde et legitur illum plasmasse *ad imaginem et similitudinem suam (Gen. 1)*. Ad imaginem in ratione, ad similitudinem in bonitate, ut videlicet quemadmodum Deus est rationalis et bonus, sic, sed suo modo, homo esset rationalis et bonus, et ratione quidem sciret discernere verum a falso, bonum a malo, et majus bonum a minus bono. Et ita super omnia reperiret et recognosceret verum et summum bonum, bonitate vero imitaretur et coleret ipsum. Unde cum Psalmista quæstionem posuisset quorundam dicentium: *Quis ostendet nobis bona? (Psal. IV)*. Statim quis bona nobis ostenderit, ostendit, cum subjungit: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine (ibid.)*. Vultus quippe Dei Filius est, per quem Deus cognoscitur, cujus lumen dicitur gratia virtutum ejus, quarum radio nos signat et insignit, et hoc *super nos*, id est in superiori parte rationis, in qua sola relucet imago Dei, tanquam exemplar in speculo et forma sigilli ceris impressis. Hæc enim

originaliter summum sapit, amat, et quærit bonum, et naturaliter ad suum semper revolat et tendit exemplar et principium. Sicut Psalmista testatur ad ipsum loquens: *Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram* (Psal. xxvi). Et quanto magis imago divina in nobis a vitiis purificatur, et virtutibus Deo assimilatur, tanto magis eum cognoscit, ardet et quærit. Cæterum dum a carnali inhabitatione mens aggravatur, nequit usquequaque sordes vitiorum a se declinare, nec omnes Christi virtutes æmulari, nec ipsas, quas habet, ad unguem perfectas obtinere. Propterea non potest hic summum bonum speculari, nisi, ut ait Apostolus, *per speculum et in ænigmate. Ex parte enim hic cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum autem, deposita mortalitate, venerit quod perfectum est, remota omni nube, videbimus eum facie ad faciem atque sicuti est* (I Cor. xiii; I Joan. iii). Qui vero divinam in se imaginem negligunt purificare, patientes eam paulatim vitiis obscurari, non solum divinam amittunt similitudinem, sed etiam ipsa in eis imago diminuitur et obnubilatur, ut Dei cœlique ad quæ creati sunt oblit, more pecudum ad terram totis desideriis incurvantur juxta illud Psalmistæ: *Homo cum in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis* (Psal. xlviii). Cæterum et si divina in nobis imago per sordes vitiorum violetur, et offuscetur, nequaquam tamen usquequaque suffocatur et destruitur, sed in quocumque peccatore semper vivit scintilla rationis, quæ conscientiam accusat, malum reprobatur, bonumque commendat. Unde in Evangelio Lucæ, ille qui incidit in latrones, cum legatur et spoliatus et vulneratus, nequaquam tamen dicitur interfectus, sed semivivus derelictus (Luc. x). Et hoc est quod hic evangelista subjungit: *Et lux in tenebris lucet*. Ac si aperte dicat, licet homines vitio suo tenebrosos se faciant, et, quantum in eis est, lucem divinam a se expellant, tamen lux divina in mente eorum, tanquam in speculo suo, resultat, quæ eos accusat et damnat. Nec solum in mente, sed etiam in elementis, cæterisque creaturis relucet imago Creatoris, quoniam perpetuitas, pulchritudo, bonitas, sapientia creaturæ perpetuitatem, pulchritudinem, bonitatem et sapientiam comprobant Creatoris.

Et tenebræ, inquit, eam non comprehenderunt; id est non intellexerunt, non quia non potuerunt, sed quia noluerunt. Noluerunt enim intelligere ut bene agerent, vel certe tenebrosi homines quantiscunque vitiis se involverent, divinam mentis suæ imaginem penitus comprehendere, id est extinguere nequiverunt. Hæc enim eos in inferno positos accusabit, et vermis malæ conscientiae semper eos cruciabit.

Sequitur: *Fuit homo missus a Deo*. Hic incipit evangelista tractare de humani generis redemptione, sive reparatione, contra illos qui dicebant humanam naturam sic in protoplasto depravatam, quod irre-

parabilis deperiret. Agit autem hoc modo: primo demonstrat quod humana redemptio prænuntiata sit; secundo, per quem facta sit; tertio, quod non ab omnibus suscepta sit; quarto, quid boni eam suscipientibus contulerit; quinto, quomodo facta sit; sexto, quorum attestacionibus approbata sit. Cum autem ab exordio mundi, primum a patriarchis, deinde et a prophetis præfigurata fuerit, tamen evangelista, brevitatis causa, ea prætermittit quæ convenientia suis in locis occurrerint positura, et a propinquiore prænuntiatione incipit præcursoris, qui tanquam lucifer propinquum solem, et tanquam aurora propinquum diem præcucurrit. Hunc igitur talem fuisse describit, qualem præcursores Redemptoris esse convenit, et cui merito credendum sit. Commendat autem eum a natura, a dignitate, a nomine, et ab officio. Porro a natura eum commendat, cum dicit, *fuit homo missus a Deo*. Hoc est rationabilis, et illustratus imagine et similitudine sui creatoris. Hoc enim nomen, homo, quandoque ponitur in plenitudine suæ significationis, ut quando dicitur: *Homo est animal rationale et mortale*. Quandoque vero in parte plenitudinis, et tunc aut ponitur pro superiori, ut cum dicitur: *Deus creavit hominem ad imaginem et similitudinem suam* (Gen. i), aut pro inferiori, ut quando dicitur: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis* (Job xiv). A dignitate eum commendat, cum dicit: *Missus a Deo*. Apostolus (ἀπόστολος) Græce, *missus* Latine dicitur. Fuit igitur maximus, qui non solum apostolus, sed etiam a Deo ante apostolos missus, apostolorum Apostolus est factus. A nomine eum commendat, cum subdit: *Cui nomen erat Joannes*. Enim vero Joannes *gratia* interpretatur. Et bene a gratia nomen habebat, qui gratia refertus erat, gratiamque prædicare veniebat. *Lex enim et prophetæ usque ad Joannem* (Luc. xvi). Ab officio eum commendat, cum subjungit: *Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine*. Non enim casualiter, non incidenter de lumine testimonium perhibuit, sed specialiter ad hoc et principaliter missus est, ad hoc venit, ad hoc sollicitus fuit. *Ut omnes, inquit, crederent per illum*. Quasi ille dicat: *Quantum in se fuit, fecit ut omnes crederent*. Et si quis non credidit, in eo non remansit. Sane hæc quatuor quæ hic commendantur in Joanne, in quolibet requirenda sunt prædicatore, videlicet ut sit non brutus, sed rationalis et ingeniosus; ut non se ingerat, sed a Deo sit missus; ut sit gratus et gratosus, ut veniat non opes, non gloriam quærere, non voluptatem, non honorem, sed testimonium perhibere de lumine. Quomodo? operando, vivendo, docendo, ut omnes, quantum in eo est, credant per illum, nullusque in eis pareat somnolentia. Cæterum Joannes, et si tantis radiaret radiis titularum, tamen non erat ille lux, subaudi ex se lucens, sed potius lucerna a vera Luce ad hoc illuminata, ut testimonium perhiberet de lumine, hoc est, non erat Christus, sed Christi præcursor et præco. Per quem autem humana redem-

ptio facta sit, demonstrat, cum subdit: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Sane Christus et erat, et est lux vera, quoniam non aliunde, sed ex se est lucens, et ex se est alios illuminans. Vera lux est, et veritate in lucendi, et veritate ex se alios illuminandi. In se quippe lucet, et luce summæ bonitatis, et bonitate summæ lucis. Alios vero illuminat, et veritate lucis, et luce veritatis, vera luce fidei, spei et charitatis, et fide et spe et charitate veræ lucis. In se lucet substantialiter, æternaliter, indemutabiliter. Alios illuminat spiritualiter, universaliter, potentialiter. Spiritualiter, quoniam non bruta animalia, sed solam spiritualem rationalemque creaturam luce suæ cognitionis illustrat. Unde et dicit, *illuminat hominem.* Universaliter, quoniam ad modum solis, quantum in eo est, universos (nisi quis se subtrahat radiis ejus) illuminat. Unde et adjungit, *omnem.* Potentialiter, quem et quemlibet, quantumcunque peccatis tenebrosus, quantum in eo constat, potenter purgat et clarificat. Unde et subjungitur, *Venientem in hunc mundum,* id est cadentem in noctem hujus mundi tenebris peccatorum, ignorantiae miseræque pariter excæcati. Quod vero lux vera, non ab omnibus suscepta sit, subsequenter ostendit, cum subdit: *In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt.* In quibus verbis, et divinam Christi naturam, per quam in omnibus creaturis infusus et præsens est, et humanam, per quam accessit ad nos, comprehendit. *In mundo erat, et in mundum venit.* In mundo erat per divinitatem et in mundum venit per humanitatem. Manere, siquidem est divinitatis, venire vero vel abire, humanitatis. Est ergo ac si dicatur: Licet Verbum Dei esset præsens in mundo per divinitatis essentiam, et appareret in creatura sua per facturam, gubernationem et conservationem, tamen mundus, id est mundani eum non cognoverunt. Propterea per assumptam humanitatem visibilis venit, ut vel sic cognosceretur. *Et eum sui,* id est homines, et specialiter Judæi, peculiariter sui, non dico, eum non cognoverunt, sed non receperunt. Quid vero boni suscipientibus se Verbum Dei contulerit, ostendit cum subdit: *Quotquot autem receperunt eum,* subaudi per fidem ex charitate operantem (Gal. viii), quod postea determinat cum subjungit, *his qui credunt in nomine ejus, dedit potestatem filios Dei fieri.* Sed nunquid mali hanc non habent potestatem? minime. Licet enim habeant liberum arbitrium ex se ad malum, tamen soli boni habent arbitrium ex gratia liberatum ad bonum, ut possint esse filii Dei, et habere per adoptionem, quod Unigenitus Dei habet per naturam quinquepartitam, scilicet Filii proprietatem. Quam? Nativitatem, amorem, imitationem, similitudinem, hæreditatem. Nativitatem, ut videlicet ex Deo per Spiritum sanctum et aquam in filios renascamur; amorem, ut Deus paterne nos diligat, et nos eum filialiter diligamus; imitationem, ut nos

(13) Vulg. *gloriam quasi Unigeniti.*

A eum pro modulo nostro moribus et virtutibus imitemur; similitudinem, ut in futura glorificatione similes ei efficiamur; hæreditatem ut æternæ beatitudinis hæreditatem sortiamur. O mira Filii Dei dignatio, mira charitas, mira communitas. Mira dignatio, quod tantus, tantillos in fratres elegit. Mira charitas, quod pro nostra sublimatione tantum se humiliavit. Mira communitas, quod nos indignos servos, regni sui cohæredes constituit. Quomodo fiunt homines filii Dei? *Non ex sanguinibus,* id est non ex seminibus parentum, *neque ex voluntate carnis,* id est mulieris, *neque ex voluntate viri.* Hoc est non voluptuosa voluntate concubitus, ex qua nascuntur filii Adæ: *Sed ex Deo nati sunt,* per baptismum eos regenerante. Quomodo autem redemptio facta sit ostendit, cum subdit: *Et Verbum caro factum est.* Synecdochice carnem posuit pro homine. Sed nunquid Deus omnipotens alio modo nos redimere non potuit? Utique: Sed modus hic magis erat conveniens, magis nos inflammandus, magis nos informans, magis nobis Deum manifestans, magis nos ad spem dirigens. Magis erat conveniens, quod sicut homo per inobedientiam peccaverat, ita homo per obedientiam satisfaceret. Magis nos inflammandus ad Deum amandum erat, quod ipse tantum nos dilexit, et tanta passus est pro nobis. Magis nos informans ad humilitatem, ad patientiam, et charitatem erat, quod ipse hujuscemodi se dedit; prius exemplum et magistrum. Magis Deum nobis manifestans erat, cum sub forma apparuit humana, qui incomprehensibilis erat in divina. Magis nos ad spem dirigens erat, quod scilicet non dubitarem nos posse filios Dei fieri, cum propter hoc Filius Dei factus sit filius hominis. *Et habitavit in nobis,* per habitum, per latitationem, per conversationem. Per habitum, quoniam nostræ humanitatis habitum humanatus habuit. Unde Apostolus: *Habitu inventus ut homo (Philipp. ii).* Per latitationem, quoniam divinitatem suam sub nube carnis sic velavit, quod fidelibus appareret, infidelibus lateret. Unde Apostolus: *Si regem gloriæ cognovissent, nunquam eum crucifixissent (I Cor. ii).* Per conversationem, quoniam sicut propheta prædixerat: *Post hæc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est (Baruch. iii).* Quorum vero attestationibus redemptio nostra attestata sit, consequenter ostendit, inducens primo suam cæterorumque apostolorum auctoritatem, cum subjungit: *Et vidimus gloriam ejus.* Vidimus oculis carnis, vidimus oculis mentis. Oculis quidem carnis vidimus ejus humanitatem, operibus et doctrinam gloriosam. In qua videlicet docuit et miracula fecit, in qua transfiguratus est, in qua a mortuis resurrexit, et cælos ascendit. Et sic per gloriosam ejus humanitatem, vidimus spiritualibus oculis, interiorem divinitatis ejus majestatem et gloriam. *Gloriam quoque Unigeniti (13) a Patre.* Gloriam non quasi ministri, sed quasi auctoris, non quasi cujuslibet sancti, sed quasi ipsius Dei, non quasi adoptivi, sed quasi

naturalis et unigeniti Filii Dei. Non enim hoc ad-
 verbium *quasi* significat hic solam similitudinem,
 sed magis veritatis expressionem. Vidimus etiam
 eum *plenum gratiæ et veritatis*. Plenum gratiæ, ple-
 num veritatis. Plenum veritate gratiæ, et gratia ve-
 ritatis. Plenum gratiæ, quoniam cum cæteri ad men-
 suram, ipse plenitudinem omnium spiritualium vir-
 tutum et donorum habuit universaliter. Plenum ve-
 ritatis, id est divinitatis, quoniam in eo complacuit
 omnem plenitudinem divinitatis inhabitare corpora-
 liter (*Coloss. 11*). Plenum veritate gratiæ, quoniam
 gratiæ promissiones, patriarchis olim factæ, et
 figuræ legis et prophetarum, in eo sunt impletæ ve-
 raciter. Plenum gratia veritatis, quoniam divinitas,
 quæ erat ejus vera natura, facta est ei homini gra-
 tia specialiter. Hanc fidem, fratres charissimi, fir-
 miter teneamus, operibus excerceamus, Christum,
 qui tantum nos dilexit, toto corde diligentes, ejus
 voluntariam humilitatem, paupertatem subjectionem,
 obedientiam, patientiam, charitatem, miseri-
 cordiam, quoad possumus, imitantes, quatenus filii
 Dei et cohæredes Christi esse mereamur, ipso præ-
 stante, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et re-
 gnat Deus. Amen.

HOMILIA XIII.

DOMINICA PRIMA POST NATALE DOMINI.

*Quanto tempore hæres parvulus est, nihil differt a
 servo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus et
 actoribus est usque ad præfinitum tempus a patre
 (Gal. iv).* Quoniam Apostolus, fratres charissimi,
 debitor erat omnibus hominibus, sapientibus et insi-
 pientibus: ideo de divinis loquens, humanis et
 consuetis utitur verbis, ut, per cognita, incognita
 melius intelligere valeamus. Unde idem alibi dicit:
*Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ
 (Rom. vi).* Comparat igitur, in capitulo præmisso,
 hæredi mundi hæredem cæli, sive adoptivum, sive
 naturalem. Nos ergo, fratres, primo de hærede tem-
 porali, secundo de hærede cæli naturali, tertio de
 hærede cæli adoptivo per ordinem videamus. Scitis,
 fratres mei, igitur, quod in domo temporalis patris-
 familias sunt liberi, et sunt servi, sed diverso modo.
 Nam pater diligit filium tanquam hæredem; et ta-
 men dum parvulus est, eum educat in paupertate,
 in subjectione, in disciplina. In paupertate, nullius
 rei potestatem ei relinquens. In subjectione, eum
 sub pædago constituit. In disciplina, eum ma-
 gistrali virgæ subdens. Et in his omnibus habet pa-
 ter in filium magnum affectum dilectionis. Quoniam
 pater filium, quem plus diligit, corripit; filius quo-
 que patrem diligit, et ei ex amore obedit. Servum
 autem paterfamilias non diligit ad hoc ut hære-
 dem constituat eum, sed ejus utitur servitio pro sua
 voluntate, et hæredis utilitate. Res tamen suas et
 hæredis, servi procuratori committit, ipsum etiam
 hæredem custodiendum et corrigendum ei submittit.
 Sic itaque, fratres, dum hæres est parvulus, nihil
 differt a servo, imò et plerumque, ipsi subditur, et
 ab eo corripitur, cum tamen jure hæreditario sit

A dominus omnium, sed sub tutoribus et actoribus.
 id est, sub pædagogis et doctoribus est, usque ad
 præfinitum tempus a patre. Cum enim fuerit adul-
 tus, dominus a patre constituitur, et servis, qui ei
 dominati fuerant, dominatur. Cœlestis quoque Pa-
 ter, fratres charissimi, habuit et habet Filium hæ-
 redem, naturalem et coomnipotentem, coæternum
 et consubstantialem. Qui in hoc, fratres, differt a
 temporali hærede, quoniam temporalis hæres vix,
 vel nunquam, sibi facit cohæredes, imò potius gau-
 det quod sit unicus et solus hæredem habiturus.
 At Filius Dei, cujus benignitas ignorat invidiam,
 angelum et hominem sibi adoptavit in hæredem.
 Verum quoniam homo deceptus a diabolo, ab æterna
 hæreditate erat exhæredatus, placuit Filio Dei ut
 cohæredem suum per fraudem exhæredatum, per
 misericordiam hæredaret. Quia vero conveniens
 erat ut qui per superbiam ceciderat, per humilita-
 tem erigeretur, humiliavit se Filius Dei, et factus
 est in forma servi parvulus, ita ut nihil a servo dif-
 ferret, cum esset Dominus omnium, sed sub tutori-
 bus et actoribus fuit usque ad præfinitum tempus a
 Patre. Quare hoc? ut ita nos redimeret, ut ita no-
 bis suam in nos charitatem ostenderet, ut ita viam
 humilitatis per quam hæredaremur, nobis demon-
 straret.

Fuit igitur hic in mundo in paupertate, in subje-
 ctione, in patientia. In paupertate, quia de pauper-
 cula Virgine natus, pannis vilibus obvolutus, in
 præsepio positus, nihil in hoc mundo possedit. Unde
 ipse ait: *Vulpes foveas habent, et volucres cæli ni-
 dos, Filius autem hominis non habet ubi caput suum
 reclinet (Matth. vii; Luc ix).* In subjectione, quo-
 niam subditus fuit Mariæ et Joseph servis suis, ut
 Lucas testatur (*Luc. 11*). Tributum Cæsari reddidit
 (*Matth. xvii*), apostolorum pedes lavit (*Joan. xiii*):
 et ut ipse testatur, non ministrari sed ministrare
 venit (*Matth. xx*). Cum vellent eum constituere re-
 gem, recessit (*Joan. vi*), qui tamen ad passionem
 volens se obtulit. In patientia, quia esurivit, sitivit,
 contumelias, vincula, flagella, sputa, crucem susti-
 nuit, et (quod est gravius) a servis suis, pro quibus
 etiam oravit. Cum autem tempus definitum a Patre,
 id est resurrectio advenit, data est ei omnis pote-
 stas in cælo et in terra (*Matth. xxviii*), etiam super
 servos suos et inimicos. Unde Pater ad eum ait:
*Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos sca-
 bellum pedum tuorum (Psal. cix).* Et alibi: *Postula a
 me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam (Psal. 11),*
 etc. Nos etiam, fratres, si adoptivi hæredes Dei
 esse volumus, viam naturalis hæredis, non iniquo-
 rum servorum, sequamur. Servi quippe sunt filii
 ancillæ, qui non hæredes cum filiis liberæ (*Gal. iv*):
 qui non ad hæreditatem, sed ad perditionem depu-
 tati sunt, qui sicut Ismael Isaac (*Gen. xxi*), ita filios
 liberæ persequuntur. Possessione rerum, domina-
 tione potestatum, correctione minorum a Deo sibi
 in utilitate electorum commissis abutuntur. Tamen
 in hoc, velint nolint, Deo et electis ejus, hæredibus

suis famulantur, qui de malis eorum novit benefacere. Nos vero fratres, si filii Dei, si hæredes Dei, et cohæredes Christi, esse volumus, sequamur vestigia ejus, simus tanquam hæres parvulus in hoc sæculo, non timeamus, imo amplectamur paupertatem, et, juxta eundem Apostolum, victum et vestitum habentes his contenti simus (*I Tim. vi*) Quoniam, ut ait Apostolus, *qui volunt divites fieri in hoc sæculo, incidunt in laqueum et in tentationem diaboli (ibid.)*. Non timeamus, sed amemus subjectionem, et juxta apostolum: Petrum, subditi simus dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam discolis (*I Petr. ii*). Hæc est enim gratia. Habeant filii ancillæ honores et prælationes per Simoniam, per ambitionem, per fas nefasque. Qui exteriores erunt hæreditatis æternæ, quoniam, juxta Salomonem, *hæreditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit (Prov. xx)*. Nos vero humiliemus in conspectu Domini, ut nos exaltet in tempore visitationis. Non timeamus, sed amemus disciplinam, quia ut Sapiens ait: *Beatus est vir, qui corripitur a Domino (Job v)*. Auferant nobis res, proferant vitia, inferant supplicia filii ancillæ, quoniam cadent, cum dominati fuerint pauperum (*Psal. x*), et dominabuntur eorum justi in matutino (*Psal. XLVIII*). Interim ergo dicamus Domino: « Hic ure, hic seca, ne in æternum perdas, » quoniam *beatus qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se (Jac. i)*. In his autem omnibus, fratres, teneamus firmiter dilectionem Dei et proximi. Ita habeamus vitia hominum odio, quod eorum naturam diligamus, pro inimicis nostris oremus, et eos obsequiis vincere satagamus, si quo modo vasa captivitatis eripere, et Deo lucrari valeamus. Unde etiam duplicem coronam nobis acquiramus. Hæc namque, charissimi, facientes, cum venerit tempus præfinitum a Patre, accipiemus prædesideratam hæreditatem in cælo, quia juxta Prophetam: *Cum dederit detectis suis somnum, ecce hæreditas Domini (Psal. cxxvi)*, in qua cum suis cohæredibus faciat nos gaudere Jesus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in æternum. Amen.

HOMILIA XIV.

DOMINICA INFRA OCTAVAM NATIVITATIS DOMINI.

Erant Joseph pater Jesu et Maria mater ejus, mirantes super his quæ dicebantur de illo (*Luc. ii*), etc. Quadripartita est hæc lectio, fratres charissimi. Primo enim inducuntur Joseph et beata Virgo mirantes super his quæ dicebantur de Jesu. Secundo inducitur Simeon eis benedicens, et de puero prophetizans. Tertio quoque inducitur Anna prophetissa, Christo ferens testimonium. Quarto vero subjungitur eorum regressus, et pueri profectus. Primo igitur Joseph et Maria inducuntur, mirantes super his quæ dicebantur de illo. Sed fortassis, fratres, movet vos, cur evangelista Joseph patrem Christi appellet,

A cum ipse eundem non ex virili semine, sed ex Spiritu sancto conceptum esse superius construxerit. Sed pluribus modis patrem appellare consuevimus. Nam æquivoce pater est carnalis, spiritualis, et longævus, prædecessor benefactorum. Quia igitur Joseph faber, nutritus et amator erat Jesu, et sponsus matris ejus, voluit eum dici patrem suum, et hoc ad mysterium et exemplum. Ad mysterium, quoniam ipse vere erat filius fabri, ejus scilicet qui fabricatus est auroram et solem. Ad exemplum, ut nullus quantuscunque viliozem se dici erubesceret. Hoc plane contra illos qui patres suos decrepitos, debiles, et viles erubescunt. Similes muli, qui, ut fabula narrat, inquisitus quis esset pater ejus, tacens vilem patrem, equum generosum avunculum suum esse professus est. Erubescere igitur, superbe vermis. Deus se dici voluit filium fabri, et tu tui patris vilitatem erubescis? Erant, inquit, mirantes super his quæ de illo dicebantur. A quibus dicebantur? ab angelis, a pastoribus, a magis, a Simeone, a cæteris prophetis, Zacharia, Elisabeth, Anna. Et quæ dicebantur de illo? Quod ille tantillus puerulus ab angelo Salvator vocabatur, ab angelico choro glorificabatur, a pastoribus adorabatur, a stella demonstrabatur, a Magis, mysticis muneribus venerabatur, a Simeone lumen gentium et gloria plebis Israel dicebatur. Nec tam mirabantur divinitatis altitudinem quam ejus dignationem. Mirabantur quippe in excelso humilitatem, in majestate dignationem, in gloria vilitatem, in cælestibus divitiis paupertatem. Has sane virtutes mirabantur, æmulabantur, imitabantur. Audi quomodo mater æmulatur humilitatem filii. Oblita quippe se esse virginem, et matrem Dei et reginam cæli, ait: *Ecce ancilla Domini (Luc. i)*; et: *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ (ibid.)*. Nos itaque, fratres, non miremur falsas divitias, honores et glorias hujus miseri sæculi, quæ amatores suos decipiunt. Nam juxta poetam (14), Terreni nil admirari res est, quæ pene sola potest facere et conservare beatum. Ista quoque spernentes, admiremur, æmulemur in Christo et in matre ejus humilitatem, dignationem, vilitatem, et voluntariam paupertatem, cæterasque virtutes, per quas homines, similes Deo et filii Dei efficiuntur.

D Sequitur pars secunda, in qua Simeon inducitur benedicens illis, Mariæ scilicet et Joseph, et prophetizans de puero, cum dicitur: *Et benedixit illis Simeon*. Puto, charissimi, quod benedicens, matri hæc vel similia dicebat: « Beata es incomparabiliter, quæ sine exemplo credidisti, concepisti, peperisti, portasti, lactasti, istum tuum filium, tuum patrem, tuum creatorem, tuum Deum. Tu quoque Joseph, beatus es, qui inter omnes hujus mundi homines electus es, ut Christum nutres, foveres, bajulares lumen gentium, gloriam populorum. » Sic benedictio boni filii, fratres mei, redundat in parentes,

(14) Horat. *Epist.* 1, *epist.* 6, vers. 1, 2.

nutritoresque suos, juxta illud Salomonis : *Gaudium parentum, filius sapiens (Prov. x)*. Vos itaque, patres et matres familias, vigilate in bona nutritura, eruditione et informatione filiorum, ut, propter bonam filiorum indolem, mereamini et vos benedici. Sicut enim filius indisciplinatus vertitur parentibus in maledictionem, sic bene disciplinatus in benedictionem (*Eccli. xxii*). Denique prophetizans Simeon, ait ad Mariam matrem ejus : Ecce, fratres, beata Virgo, licet et mater fontem omnium scientiarum et gratiarum pareret et nutriret, tamen quædam minus noverat quæ a prophetis edoceretur. In quo profecto patet nullum quantumcunque sanctum, in via posse consequi omniam plenitudinem gratiarum. Ad reprimendam ergo mortalium superbiam, noluit Dominus aliquem habere omnem gratiam, ut sic alter altero indigeret, et quod in se non haberet, in altero miraretur. Sed et in hoc quod Regina cœli a vilioribus personis non refugit edoceri, confutat quorundam superbiam, qui a minoribus personis doceri erubescunt, cum sæpe in vili testa opimum vinum contineatur, et aureo vase, pravum. Unde Apostolus : *Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus (II Cor. iv)*. Et alibi : *Si quid revelatum fuerit minori (15), taceat major (I Cor. xiv) (16)*. Et philosophus : Non te moveat dicentis auctoritas, nec quis, sed quid dicat intendito. *Ecce, inquit, positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in Israel*. In ruinam, scilicet incredulorum, et in resurrectionem credentium. In ruinam superborum, et in resurrectionem humilium. Unde ipse Dominus ait : *In judicium ego veni in mundum, ut qui non vident videant, et qui vident cæci fiant (Joan. ix)*. Et Apostolus. *Nos prædicamus, inquit, Jesum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam. Ipsi vero vocatis Judæis et Græcis, Christum Dei virtutem, et Dei sapientiam (I Cor. i)*. Nec solum Christus, fratres, sed etiam quilibet recte vivens, et recte docens in populo, positus est incorrigibilibus in ruinam, resipiscentibus vero in resurrectionem. Unde Apostolus : *Christi bonus odor sumus, aliis odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem (II Cor. ii)*. Et in signum, inquit, *cui contradicetur*, id est in exemplum et doctrinam cui contradicetur ab incredulis et perversis, qui Christi doctrinæ et exemplis, vel verbis, vel factis contradicent. Unde et subdit, *Et tuam ipsius, inquit, animam pertransibit gladius*, id est dolor habitus de passione ejus tua viscera transfodiet. Cum igitur vehemens compassio sit martyrrium, patet quia beata Virgo a corona martyrii non est extranea, imo plusquam martyr dici potest, quæ in anima (quæ immortalis est) passa est. Hinc, fratres, discamus et nos compati passionibus, afflictionibus, necessitatibus sanctorum, pupillorum et viduarum, quoniam qui eis propter Deum compatiuntur, a corona eorum non erunt alieni, testante Domino, quoniam *qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mer-*

(15) Vulg. *sedenti*.

cedem prophetæ accipiet (Matth. x). *Ut revelentur, inquit, ex multis cordibus cogitationes eorum*, id est prophetiæ, quæ erant occultæ, tanquam cogitationes in corde, revelentur in puero esse impletæ. Vel certe corda hominum per exteriora opera aperiantur, an sit erga Christum devota, an non.

Sequitur pars tertia, in qua inducitur Anna Christo testimonium ferens, ut in ore duorum vel trium testium, stet omne verbum (*Deut. xix*). Commendat autem eam evangelista, et a sancta progenie, et a conjugali sanctimonia, quia scilicet septem annis vixerat a virginitate cum viro suo, et a viduali castimonia, et ab obsequio divino. Et quia erat intenta jejuniis et obsecrationibus, ut talis demonstretur, quæ digna sit spiritu prophetiæ illustrari, et de Christo vaticinari, imo etiam eum in carne agnoscere, et cæteris prædicare. Hanc imitentur patres et matres familias, ut sancte cum conjugibus a virginitate conversentur. Hanc imitentur vidui, viduæque eorum, ut obliviscentes quæ sunt mundi, soli Deo vacent, jejuniis et obsecrationibus, et bonis operibus intendant, ut a spiritu mereantur illuminari, et Christum verbo et exemplo prædicare et contemplari. *Et hæc, inquit, ipsa hora superveniens, quia scilicet eodem spiritu, quo Simeon adducta, confitebatur Domino, et confessione fidei, et actione laudis et verbo prædicationis. Unde et subditur : Et loquebatur de eo omnibus, qui exspectabant redemptionem Israel. Cæteris autem non, quia non sunt margaritæ ante porcos projiciendæ, nec sanctum dandum est canibus (Matth. vii)*.

Sequitur pars quarta, cum dicitur : *Et postquam perfecerunt omnia secundum legem Moysi, reversi sunt in civitatem suam Nazareth*. In quo, fratres, proponunt nobis exemplum, ut ab ecclesia non discedamus, donec vota et oblationes et orationes nostras, juxta quod lex præcipit, perfecerimus. Quod contra illos est, qui, antequam debita vota et oblationes persolvant Deo, antequam ministeria divina expleantur, ab ecclesia redeunt, morari in ecclesia damnium temporis æstimantes. *Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia, et gratia Dei erat in illo*. Fratres mei, quod Christus Filius Dei crescebat, et confortabatur, carnis erat. Dignatus est quippe momenta ætatum nostrarum subire ut immutabilitatem suæ æternitatis nobis donaret. Sapientia vero plenus erat, qui etiam ipsa sapientia et est et erat. In qua nos primo creavit, et post recreare venit. Gratia vero Dei erat in illo, non ad mensuram, sed ad omnem plenitudinem. Omnem enim gratiam in potestate habuit, ad distribuendum singulis, ut Deus, et omnem gratiam quam voluit habuit, ut homo in usu. Nos itaque ipsum fletibus exoremus, quatenus de plenitudine sapientiæ et gratiæ suæ nos ditet, ut de suo ipsum credere, diligere et venerari valeamus. Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

(16) Vulg. *prior*.

HOMILIA XV.

IN CIRCUMCISIONE DOMINI.

*Postquam impleti sunt dies octo, ut circumcidere-
tur puer, vocatum est nomen ejus Jesus (Luc. II).* Ho-
dierna dies, fratres charissimi, duplici decoratur
dignitate. Et quia est octava a Christi Nativitate, et
quia est consecrata ipsius circumcisione. Tanta
quippe claritas Dominicæ Nativitatis fuit, ut omnes
septem dies sequentes ab ea reddantur solemnes.
Insuper et ejusdem circumcisio, nostrorum geminat
materiam gaudiorum. Sunt autem, fratres charissi-
mi, tres circumcisiones: prima est carnalis, secun-
da spiritualis, tertia cœlestis. Prima est legis, se-
cunda gratiæ, tertia gloriæ. Prima est bona suo
tempore, secunda melior et in omni tempore, tertia
optima et in perpetuitate. Prima est sacramentum
sacræ rei, secunda sacra res et sacramentum; ter-
tia res sacramenti. Dicamus de singulis per ordi-
nem. Erat igitur circumcisio carnis, circumcisio su-
perfluæ pellis, a virili membro facta octavo die, et
lapideo cultro. Videamus igitur, fratres, primo, qua
de causa fuerit instituta: secundo, quare fiebat in
octava, et in virili membro, et lapideo cultro; ter-
tio, quid utilitatis conferebat; quarto, quare tunc
nomen novum imponebatur; quinto, quare Christus
voluit circumcidi. Fuit igitur, fratres, jussa circum-
cisio ob tres causas, ut esset in signum magnæ fi-
dei Abrahæ, et ut per obedientiam homo circum-
cidendo mereretur, sicut per inobedientiam primus
homo demeruerat, et ut per circumcisionis chara-
cterem populus Dei a cæteris discerneret. Fiebat
vero octavo die, quia corruptionis circumcisionem
significabat quæ facta est octava die, id est in resur-
rectione, in Christo personaliter; et fiet in octava, id
est in resurrectione, in omnibus generaliter. Fiebat et
in virili membro, per quod genus humanum in con-
cupiscentia propagatur, quia erat remedium contra
originale peccatum, quod per carnalem concupiscen-
tiam traducitur. Fiebat etiam lapideo cultro, quia
omnis circumcisio, sive peccati, sive corruptionis,
per Christum in petra significatum facienda est. Quia
non est aliud nomen datum hominibus, in quo oportet
nos salvari (Act. IV). Utilitatem vero conferebat
tempore suo circumcisio, eandem quam nunc confert
baptismus. Unde Beda: « Idem salutiferæ curatio-
nis remedium conferebat tempore suo circumcisio,
quod baptismus tempore revelatæ gratiæ conferre
consuevit, excepto quod januam paradisi non ape-
riat, quia nondum hostia sanguinis Christi data
erat. Novum vero nomen in circumcisione daba-
tur, quia quando aliquis circumcidebatur, tunc pri-
mo fidelis, et de numero fidelium vocabatur, sicut
nunc fit in baptismo. Christus etiam, licet non in-
digeret, circumcidi voluit, ob tres causas, ut legis
sacramenta sacra esse demonstraret, ut exemplum
humilitatis et obedientiæ nobis in se demonstraret,
et ut se non solvere legem, sed adimplere demonstra-
ret. Vocatum etiam tunc nomen ejus Jesus, non au-
tem impositum. Hoc enim nomen Deo providente,

A a patriarchis, ut in Josue et Jesu magno sacerdote
est figuratum, a prophetis prædictum, ab angelo
prænuntiatum. Et cum cæteris datum sit, tantum
nuncupatione soli Christo convenit substantive. Cir-
cumcisio vero moralis sive spiritualis sit, quando
circumcidimus a nobis omnia vitia et omnia super-
flua. Vitia a nobis circumcidimus, cum gulositatem,
luxuriam, cupiditatem, avaritiam, iram, invidiam,
tristitiam, acediam, cenodoxiam, superbiam, men-
daciū, cæteraque vitia amputamus. Superflua a no-
bis circumcidimus, quando resecamus a nobis super-
fluitatem curarum, divitiarum, deliciarum, posses-
sionum, vestimentorum, laborum, viarum, solis con-
tentis necessariis. Hanc igitur vitiorum et super-
fluitatum circumcisionem significat etiam resectio
B capillorum, barbæ et unguium, et longiorum de-
curtatio vestimentorum. Per capillos quippe sive
per barbam, quæ de nostra carne nascuntur, et ta-
men abscisa non sentiuntur, curæ necessariorum
significantur, quæ non omnino possunt resecari, sed
sola superfluitas debet circumcidi, ne scilicet visum
contemplationis, ne auditum verbi Dei, ne fructum
orationis in nobis impediunt. Unde etiam Dominus
præcipit Levitis, ut crines carnis radant (Num. VIII).
Unguium etiam manuum et pedum superfluitas cir-
cumcidi debet, id est superfluitas operum et itinerum.
Hanc etiam præcepit Dominus, quod si Israelita in bello
cepisset virginem puellam, et vellet eam habere
uxorem, faceret ei calvitium, unguis præsecaret,
pilos auferret, et sic in ejus complexus transiret,
C (Deut. XXI). Israelita puellam virginem capit, quan-
do prædicator per bellum prædicationis animam
fructu sterilem a potestate diaboli tollit. Hanc si
velit Deo secundare, necesse est ut non solum infi-
delitate et cæteris vitiis eam spoliaret, sed etiam a
superfluitate curarum, operum et itinerum sæcula-
rium circumcidat. Superfluitas etiam vestis longioris
subcurtanda, et zona restringenda est, id est super-
fluitas divitiarum et rerum sæcularium circumci-
denda et brevianda est, ne cursum nostrum retar-
dent: Unde Apostolus: *Omnis qui in agone conten-
dit, ab omnibus se abstinet (I Cor. IX)*. Fit etiam hæc
circumcisio in octava, id est in spe resurrectionis,
tam a morte animæ quam a morte corporis. Fit
D etiam petrino cultro, id est operante Christo, juxta
illud: *Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos ad
petram (Psal. CXXXVI)*, id est Christum, hoc est ejus
amore et auxilio eos exstinguet. Tunc etiam nomen
novum datur, quia ex tunc inter sanctos numero et
merito nominatur, juxta illud: *Et scribam super illud
nomen meum novum (Isa. LXII)*. Circumcisio vero cœles-
tis fiet in octava, id est in generali resurrectione, tam
in anima quam in corpore. Ab anima quippe circum-
ciduntur vitia, defectus, perturbationes. Vitia, id
est peccata, malæ scilicet cogitationes et mala
opera; defectus, ut ignorantia, oblivio, hebetudo, et
hujusmodi; perturbationes, ut timor, tristitia, et
hujusmodi. A corpore circumciduntur vitia, neces-
sitas, defectus, corruptio. Vitia, ut turpitudinis, nam

tunc infirmitates resecabuntur, et minoritates supplementur; necessitas, ut comedendi, bibendi, vestiendi, dormiendi; defectus, ut morbi senectutis; corruptio, ut mortis. Hæc omnia tunc auferentur a Christo, qui est vera petra, sanctos suos glorificante. Tunc dabitur eis nomen novum, quod os Domini nominabit, ut scilicet tunc vocentur, non solum filii, amici, hæredesque Dei, imo etiam dii, juxta illud: *Ego dixi: Diï estis, et filii Excelsi omnes* (Psal. LXXXI). Itaque, fratres charissimi, prima istarum circumcisionum, significat secundam et tertiam, nec valet sine illis. Istæ vero duæ sine illa, multum valent. Primam sine secunda et tertia faciunt nunc Judæi, et ideo non tantum non prodest eis, imo etiam nocet, et juxta Apostolum, Circumcisio talis præputium facta est (Rom. II). Secundam vero faciunt nunc veri Christiani sine prima, et tertiam expectant. Nos ergo, fratres charissimi, tunc vere Christi Circumcisionem celebramus, cum vitia, et peccata, et superfluitates necessariorum in nobis resecamus. Circumcidamus itaque corda et sensus nostros. Corda, ne noxia vel vana meditentur; sensus, ne noxiis vel vanis occupentur. Circumcidamus oculos ne videant vanitatem; aures, ne audiant deteriora vel noxia verba; odoratum, ne luxuriosos odores affectet, gustum, ne deliciis, vel lenociniis capiatur; linguam, ne noxia vel vana verba loquatur. Sic sic, fratres, fratres charissimi, facientes, per istam circumcisionem spiritualem veniemus ad illam veram et æternam circumcisionem, ubi erit omne bonum sine malo, verum sine falso, satietas sine fastidio, regnum sine termino, gaudium sine mœrore, festum sine interpositione, dies sine nocte, vita sine morte. Ad quam circumcisionem perducatur nos qui hodie propter nos circumcidi voluit Deus et Dominus noster Jesus Christus. Amen.

HOMILIA XVI.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Surge, illuminare, Jerusalem, quia venit lumen tuum (Isa. LX, etc.). Hæc loquitur, fratres charissimi, propheta, imo Dominus per prophetam, ad primitivam ex Judæis Ecclesiam, vel ad unamquamque animam. De utraque enim potest hæc locutio interpretari. Primo igitur hortatur Jerusalem, ut surgat et illuminetur. Secundo subdit causam, quare surgere et illuminari debeat. Tertio ostendit quæ mala sequantur eum qui surgere contemnit. Quarto ponit bona quæ sequuntur surgentem. Exhortans igitur propheta Jerusalem, sive quamlibet animam, ait: *Surge, illuminare, Jerusalem*. Sed quomodo, fratres, dicit Dominus animæ ut surgat et illuminetur? In manu enim Dei est, non in nostra, ut vel surgamus, vel illuminemur. Homo enim talis est creatus, ut stare et cadere per se potest, surgere autem per se non potest. Et per se quidem cecidit, surgere vero per se non potuit, similis elephanti qui inflexibilis est, et rigidæ naturæ, et prostratus, surgere non potest per se. Huic venator insidians, notat arborem cui se apodiat, cum requiescit, et illam laten-

ter pene totam subsecat. Veniens igitur elephans ad solitam arborem incumbit, et cum arbore ruente ruit, et non valens surgere, barrit. Ad cujus vocem veniunt cæteri elephantes qui, cum eum surgere non possint, omnes simul barriunt, usquequo veniat aliquis parvus elephans, qui cum sua promiscida prostratum sublevat elephantem. Mystice, fratres charissimi, elephans iste est homo, qui rigidæ naturæ est, talis creatus, ut magis sit aptus stare quam surgere. Hunc malignus venator, per fraudem arboris vetitæ præcipitavit, qui per se nequens surgere, longo tempore terræ adhærens, flevit, et auxilium invocavit. Cui per compassionem appropriaverunt patriarchæ et prophetæ, sed eum sublevare non potuerunt, sed simul fleverunt, et auxilium invocaverunt, quousque parvulus de progenie eorum natus, adveniens Christus, sua prædicatione et gratia eum relevavit. Sicut igitur homo per se cecidit, sed per se surgere non potuit, ita per se excæcatus est, sed per se illuminari non potuit. Hic est enim ille in Evangelio cæcus a nativitate, cujus oculis Dominus lutum ex terra et saliva factum, superimpovit et lavatum illuminavit (Joan. IX). Ostendens quod ipse qui hominem de limo videntem creaverat, ipse de eadem materia ei oculos recreaverat. Saliva enim, quæ falsa et condita est, et a capite defluit, Sapientiam veram, quæ a Patre descendit, significat ex se et ex terra, id est ex divinitate et humanitate, cataplasma et collyrium fecit, quo homo cæcatus, per baptismum visum mentis recuperavit. Sic ergo anima, nec per se surgere, nec illuminari potest. Dicat ergo Deo: Domine quid est hoc, quod me surgere et illuminari jubes? Ex me, nec hoc, nec illud possum. Tu solus es qui hoc et cætera potes. Ergo si vis ut surgam, da mihi manum. Si vis ut illuminer, da mihi lumen.

Sequitur igitur pars secunda, in qua ostendens Dominus quare surgere debeat, ait: *Quia venit lumen tuum*. Ac si dicat: Ecce porrigitur a me tibi manus, ut surgas: Venit lumen, ut videas, quod si recipis, facis lumen tuum; si non recipis, erit quidem semper lumen, sed non tuum, imo a te alienum. Venit tibi, quia tu per te ad eam venire non poteras. Quod vero sit hoc lumen ostendit, subdens: *Et gloria Domini super te orta est*, id est Dominus gloriosus ortus est non tantum carnaliter ex beata Virgine, imo etiam spiritualiter per fidem in mente. Et hoc, *super te*, quia a summo cælo egressio ejus (Psal. XVIII). Et in superiore tui parte, id est in ratione, ortus est per fidem, secundum illud: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine* (Psal. IV). Nisi ergo surgas et illumineris, nullam habebis excusationem, cum jam lumen tuum venerit, et jam gloria Domini super te orta sit. Hoc, fratres, contra nos est, qui in tempore gratiæ sumus, quibus Christus, lumen et gloria Domini, per fidem ortus est, et gratia Dei parata est, sed nosmetipsos subtrahimus. Et gratia Dei, quæ nobis oblata est, a nobis contemnitur, dum a peccatorum nostrorum tenebris sur-

gere non curamus. Unde hoc quod Dominus ait Judæis, nobis nunc dici potest : *Si non venissem et non locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Nunc ergo excusationem non habent de peccato suo* (Joan. xv). Hinc nos monet apostolus Paulus, *Contemplantes*, inquit, *ne quis desit gratiæ Dei* (Hebr. xii). Non autem ait ne quibus desit, sed ne quis desit gratiæ Dei, ostendens quod cum gratia Dei, admodum solis, omnibus præsto sit, nobis tamen negligentia nostra se subtrahit, dum sensus nostros, dum tempus vitæ nostræ, dum res temporales ad bene merendum nobis collatas a Deo, vel inutiliter consumimus, vel etiam abutimur.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quæ mala sequantur surgere contemnentem, cum subditur : *Quia ecce tenebræ operient terram, et caligo populos.* Quasi diceret : Surge cito et illuminare, quoniam nisi cito surrexeris, tenebris operieris. Qui operitus est tenebris, fratres mei, non videt, nec videtur. Porro, qui vel ex ignorantia, vel ex fragilitate in peccato jacet, et si ipse mundo oculo Deum non videat, tamen nunquam a Deo per misericordiam videtur. Cæterum qui ex contemptu et contumacia a peccato suo surgere contemnit, exigente pravitate sua, in tantum excæcatur, ut nec ipse Deum videat, nec a Deo per misericordiam videatur. Sunt autem hæc tenebræ, quæ terram, id est amatores terrenorum, operiunt, mentis cæcitas ex diutina consuetudine peccati nata ob quam merito, mittetur reus in tenebras exteriores. Sed et si in amatoribus terrenorum, aliqua rationis scintillula adhuc remanserit, caligo ignorantiae et infidelitatis, paulatim illam excæcabit, ut jam non solum Deum contemnant, sed etiam eum esse non credant. Notate, fratres, notate quæ dico. Primo enim homo ex ignorantia vel ex fragilitate peccat, qui, si surgere et corrigi contempserit, peccata peccatis accumulando, tandem in mentis cæcitate cadit. Deinde caligo infidelitatis eum operit, ut Deum esse jam dubitet, et resurrectionem sive extremum judicium futurum non credat. Hæc, fratres mei, assidue pensate, et de peccatis vestris surgere festinate, ne contemnentes, vel tenebræ peccatorum, vel caligo infidelitatis operiat.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quæ bona sequantur surgentem, cum subditur : *super te autem orietur Dominus*, etc. Distinguuntur autem hic quatuor bona. Primum est quod *super te orietur Dominus*. Tunc dicitur Deus oriri in nobis, cum amor ejus oritur in nobis. Et e contra Deus tunc moritur in nobis, cum amor ejus moritur in nobis. Ergo, fratres, magis ac magis Deum diligamus, ut ipse magis ac magis oriatur in nobis. Semper eum diligamus, ut semper eum vivum in nobis habeamus. Secundum est quod *gloria ejus in te videbitur*. Porro gloria Dei in nobis videtur, cum in his quæ Deus operatur in nobis, gloriosus demonstratur. In nullo

A autem Deus plus apparet potens et gloriosus, atque admirabilis, quam in hoc quod facit de injusto justum, de carnali spiritualem, de dæmoniaco divinum, hoc est enim spoliare infernum. Et hæc gloria Dei, fratres charissimi, in nobis videtur, quando, per exteriorum operum nostrorum sanctitatem, nos intus a Deo esse illuminatos demonstrat. Tertium est quod *ambulabunt gentes in lumine tuo, et reges in splendore ortus tui*. Sancta enim vita justis, est quasi lux in tenebris hujus mundi. Quando ergo exempla sanctorum sequimur, quid aliud quam in lumine eorum ambulamus? Et quando bonam conversionem et conversationem aliorum nos bene regendo imitamur, quid aliud quam reges in splendore ortus eorum gradientes efficimur? Ad quem quisque fidelis sequatur viam vitæ. Unde Dominus : *Vos estis*, inquit, *lux mundi* (Matth. v). Sicut enim stella prævia duxit tres reges hodie recta via usque ad Christum, ita sanctorum vita, quæ est in hoc mundo, quasi stella nos regit, et aliorum reges facit, ut sequentes eam ad Christum perveniamus. Et quid boni ex imitatione tui exempli proveniet? Quod multi ad sequendum te et imitandum congregabuntur. Unde sequitur : *Leva in circuitu oculos tuos et vide. Omnes isti congregati*, in una fide et charitate, *venerunt tibi, filii tui*, per imitationem, *de longe*, id est de remotissima vita ad te venient. *Et filiae tuæ*, id est imperfectiores, *lac sugent* (17), id est doctrinam suam. Quartum est quod tunc omnis Ecclesia videbit impletum quod tibi prædixi, *et affluēs subditis filiis, et cor tuum mirabitur multitudinem, et dilatabitur*, præ gaudio, *quando conversa fuerit ad te multitudo maris*, per fidem, id est mundi, *fortitudo gentium*, id est reges et principes venerunt tibi. *Inundatio*, id est abundantia, *camelorum*, id est divitum hujus mundi, qui sunt gibbosi peccatis et divitiis onerati, *operiet te*, muneribus, *dromedarii, Madian et Epha*. Dromedarius *velox* interpretatur, Madian *iniquitas*, epha *resolutus*. Per dromedarios ergo Madian et epha, significatur conversio vel ingenio, qui ab iniquitate resoluti ad Ecclesiam revertuntur. Et non solum ipsi, sed etiam omnes, id est omnium hominum genera, *de Saba*, id est de captivitate, *venient ad fidem; aurum et thus deferentes*, id est munditiam et orationem, *et laudem Domini*, id est opera Filii in quibus laudatur Pater, *annuntiantes*, et aliis prædicantes. Hæc, fratres mei, non solum spiritualiter, sed etiam historialiter hodie impleta sunt. Nam tres reges, in splendore ortus Domini venientes, aurum et thus Domino obtulerunt, per aurum eum regem, et per thus verum Deum protestantes, et per adjunctam myrrham mortalem signantes. Quos nos quoque, fratres, imitantes, eum verum regem, verum Deum, verum hominem confiteamur; et ei moraliter munditiam mentis, devotionem orationis, mortificationem carnis nostræ offeramus, quatenus ab eo recipi, et æterna benedi-

(17) Vulg. *de latere surgent*.

uone benedici mereamur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XVII.

IN DIE EPIPHANIÆ.

Cum natus esset Jesus in Bethlehem Judæ in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes (Matth. II, etc.). Lectio sancti Evangelii, quam modo audistis, fratres charissimi, exponit nobis historiam hodiernæ solemnitatis. Porro hujus lectionis partes sunt quinque. In prima ostendit nobis adventum Magorum in Jerusalem, cum dicitur: Cum natus esset Jesus, etc. Ostenditur autem hic qui, et quando, et unde, et quo venerunt. Qui? Magi. Non autem dicti sunt hi Magi quasi malefici, sed quasi sapientes. Nam quos nos philosophos, Chaldæi appellant magos. Quando venerunt? Cum natus esset Jesus in diebus Herodis regis. In quo et illud, fratres, nobis insinuat, quod quando Herodes, id est diabolus, in hoc mundo regnabat, Christus natus est. Possidebat quippe fortis armatus atrium suum in pace, sed fortior eo superveniens Christus, cœpit paulatim vasa ejus diripere (Luc. XI), ita ut ipsa nocte, qua natus est, ad se traxerit pastores, tertia decima vero die, id est hodie, ad se adduxerit tres reges illos, primitias Judæorum, istos primitias gentium, illos de prope quasi proximos Deo per culturam, istos de longinquo quasi remotos a Deo per idololatriam. Illos tanquam rationales vocavit per rationalem creaturam, istos tanquam irracionales vocavit per irracionalem creaturam, id est per stellam. Unde venerunt, ab Oriente. Sed quomodo, fratres, Christum modo natum in tam remotis regionibus scire potuerunt? Illi qui prope erant, ignorabant. Et illi qui tam remoti erant, quomodo sciebant? Quis eis indicavit? Stella. Et stellam hoc significare quis eis significavit? Non caro et sanguis, sed Pater cœlestis. Non humana ratio, sed Spiritus cœlestis inspiratio. Sed quomodo de longinquo tam cito venerunt? Potuit esse, fratres, ante ortum Christi stellam per aliquot dies apparuisse eis, et eos tunc iter cœpisse. Vel si in primo ortu Christi apparuit, eos Domino ducente, in cursoribus dromedariis longum iter cito pervolasse. Quo venerunt? Hierosolymam. Ut regali civitate regalem quærerent hæredem, Domino sic ordinante, ut iidem audirent legem stellæ consonante in Christi testimonium, ut ita in ore duorum vel trium testium staret omne verbum (Deut. XIX).

Sequitur pars secunda continens inquisitionem Magorum dicentium: Ubi est qui natus est rex Judæorum? Quid est hoc, fratres? Gentiles erant. Et quare regibus gentium spreto, regem quærebant Judæorum? Vel si regem Judæorum quærebant, quare, Herodem filiosque ejus contemnebant? Non hoc, fratres, non hoc intuitu humanæ rationis, sed dispositione Divinitatis gestum est. Spernitur Archelaus filius regis, et quæritur filius pauperculæ mulieris. Spernitur Archelaus in palatio, et quæritur Christus in diversorio. Spernitur Archelaus in

regio lecto, et quæritur Christus in præsepio. Spernitur Archelaus involutus sericis, et quæritur Christus involutus vilibus pannis. Personas accipere nesciunt qui illum qui personas non accepit quærent. Nos quoque, fratres charissimi, si Christum, qui non accipit personas, quærimus, personas non accipiamus. Non honoremus potentem ob suam potentiam, nec contemnamus pauperem ob suam paupertatem. Scriptum quippe est: Non confundas vultum pauperis, nec honores vultum potentis (Levit. XIX). Et alibi: Usquequo judicatis iniquitatem, et facies peccatorum sumitis (Psal. LXXXI), ac si dicat: In hoc iniquitatem judicatis, quod facies peccatorum accipiendo honoratis. Nos ergo in susceptione hominum, non pensemus conditionem, sed naturam, non potentiam, sed virtutem, non quantum habent, sed quantum valent. Quomodo autem sciunt regem Judæorum esse natum, ostendunt Magi, cum subdunt: Vidimus enim stellam ejus in Oriente, et venimus adorare eum. Nos positi in Oriente, vidimus stellam ejus, quæ nos antecedens ad eum adduxit. Stellam, inquiunt, ejus, hoc est opus ejus ministram ejus, significativam ejus. Cavete, fratres, cavete ab eis qui mentiuntur, quod quando quisque nascitur, stella sua secum nascitur, quæ factum ejus constituit, sumentes in erroris sui argumentum, quod hic dicitur, stellam ejus. Sed cum hic legamus quod non puer ad stellam, sed stella ad puerum cucurrit, (si dici debeat), non stella fatum pueri, sed fatum stellæ puer fuit. Sed absit a fidelium cordibus, quod esse aliquid fatum dicant! Vitam enim hominum solus qui creat, administrat. Cavete, fratres, nihilominus ab eis qui unam horam dicunt fortunatam, aliam infortunatam, unam diem bonam, aliam malam putantes a die vel ab hora, in qua aliquid fit, causam contrahere adventus sui. Quod falsum esse inde probatur, quoniam eadem hora Jacob et Esau concepti et nati sunt (Gen. XXV), et tamen unus probus, alter reprobus fuit (Rom. IX). Multi quoque eadem hora concipiuntur, et tamen eorum alii divites, alii pauperes, alii subtiles, alii hebetes, alii boni, alii mali sunt. Multi et eadem hora vel iter, vel pugnam, vel causam incipiunt, et tamen his succedit bene, illis male. Contra autem eos loquitur Apostolus: Dies, inquit, observatis et menses, et tempora, et annos. Timeo ne forte sine causa laboraverim in vobis (Gal. IV). Cavete etiam ab illis, fratres, qui divinationibus, obviationibus et auguriis intendunt, cum lex ista prohibeat, dicens: Non auspicemini, neque auguriis intendatis (Lev. XIX; Deut. XVIII). Cavete quoque ab illis qui dicunt quosdam, oculis urentibus, alios fascinare; fascinum enim nihil est. Sed quodam homine alium vidente, diabolus viso nocere solet, ut sic noceat, et illi, quem reddit infamem, et isti, quem facit detractorem. Quos omnes increpat Psalmista dicens: Filii hominum, usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem et quæritis mendacium? (Psal. IV.) Et alibi: Beatus est, inquit, cujus est nomen Domini spes ejus, et non respexit in vanitates et insanas falsas (Psal. XXXIX).

Sequitur pars tertia, quæ perturbationem et fraudulentam Herodis inquisitionem ostendit, cum subditur: *Audiens autem Herodes rex turbatus est, et omnis Jerosolyma cum illo.* Turbatus est Herodes timens successorem. Turbati sunt sui propter ejus favorem. Turbati sunt alii propter ejus rumoris novitatem. Inquisiti autem ab Herode magistri legis testimonium de loco nativitatis Christi proferunt, ut eis fieret in testimonium damnationis, et nobis in adjutorium fidei. Et qui per hos, fratres mei, nisi pravi doctores designantur, qui dicunt, et non faciunt, et aliis prosunt, et sibi obsunt; qui sunt tanquam æs sonans et cymbalum tinniens (*I Cor. xiii*), quod alios citat et seipsum conquassat. Qui sunt tanquam candela, quæ alios illuminat, et seipsum annihilat. *Herodes vero, qui locum et tempus Christi nati diligenter inquirens,* malitiam cordis colore depingit humilitatis. Quid, fratres mei, quid nisi hypocritas designat, qui verba veritatis inquirent et laudant, et tamen Christum in suis pauperibus corde, et quando possunt, opere persequi non cessant.

Sequitur pars quarta, quæ per ductionem Magorum per stellam ad Christum demonstratur, cum subditur: *Qui cum audissent regem, abierunt. Et ecce stella,* etc. Stella, fratres, ista quæ Magos præcessit et ad Christum perduxit, quid aliud significat quam gratiam Dei, quæ nos, ut ad Christum perveniamus, præcedit et ducit? Sicut enim isti nec viam inciperent, nec perficerent, nisi a Deo ducti per stellam, ita nos nec bene velle, nec bonam voluntatem perficere valemus, nisi præveniente Dei gratia et subsequente. Unde Apostolus: *Non est volentis,* inquit, *velle, neque currentis currere, sed miserentis Dei (Rom. ix).* Porro sicut stella Magos ad Herodem declinantes deseruit, et recedentes reilluminat, ita, fratres, quando ad malum declinamus, gratia Dei non deserit nos, imo nos deserimus eam. Quando vero a malo recedimus per pœnitentiam, gratia Dei nos reilluminat. Stella antecedebat Magos, donec *veniens staret supra ubi erat puer;* et gratia Dei antecedit nos, usquequo veniamus ad Christum, qui est finis ad justitiam omnium credentium (*Rom. x*), ultra quam non est procedendum, quia non est aliud nomen in cœlo, neque in terra, in quo oporteat nos salvari (*Act. iv*). *Videntes autem eam Magi, gavisii sunt gaudio magno.* Nos quoque, fratres, cum viderimus gratiam Dei perduxisse nos usque ad videndum Deum deorum in Sion, gaudebimus gaudio magno et ineffabili, et gaudium illud nemo tollet a nobis (*Joan. xvi*). *Et intrantes domum æternæ beatitudinis, inveniemus puerum cum Maria matre ejus,* id est hominem cum divinitate contemplantes, adorantes, et benedicentes in sæcula.

Sequitur pars quinta, in qua adoratio et oblatio Magorum ostenditur, cum subditur: *Et procidentes adoraverunt eum, et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera,* etc. Quatuor faciunt, procidunt, adorant

A thesauros aperiunt, offerunt. In quo, quid, et quo ordine facere debeamus, ostendunt. Itaque, fratres, ante majestatem Dei procidamus, id est nostram superbiam humiliantes, nos peccatores infirmos et indignos confiteamur. Adoremus, id est Deum auctorem et Dominum nostrum recognoscamus. Thesauros cordis nostri per confessionem aperiamus, mala nostra nobis ascribentes, et si quid boni vel pretii habeamus in nobis, Deo attribuentes et offerentes. Porro trino dono trinum confitentes, aurum offerunt regi, thus Deo, myrrham, quæ corpora defuncta condiuntur, mortali. Nos quoque fratres mei, eandem offerendam ei offeramus, et eum verum regem, verum Deum, verum hominem corde credamus, et ore confiteamur, atque operibus comprobemus. Moraliter etiam, fratres, aurum ei offerimus, si ei cor nostrum mundum et purum sanctificamus. Thus ei offerimus, si puræ orationis odore, eum delectamus. Unde Psalmista: *Dirigatur,* inquit, *oratio mea sicut incensum in conspectu tuo (Psal. cxl).* Myrrham ei offerimus, quando hoc mortale corpus a luxuriæ putredine per condimentum continentiae custodimus. Quid enim aliud est per luxuriæ fetorem corpus desfluere, quam ipsum putrescere? Hinc de quibusdam per prophetam dicitur: *Putruerunt ut jumenta in stercore (Joel i).* Ne ergo per luxuriam putrescat corpus, illud myrrha abstinentiæ condiamus.

Sequitur pars sexta, in qua ostenditur Magos, in somnis monitos, per aliam viam rediisse in regionem suam. Nos quoque, fratres, horum exemplo, cognito Jesu, ad cœlestem patriam, non per viam qua descendimus, sed per aliam revertamur; a regione enim nostra superbiendo, visibilia sequendo, cibum vetitum gustando, peccata nostra excusando discessimus. Et ad eam necesse est ut nos humiliando, obediendo, visibilia contemnendo, appetitum carnis refrenando, peccata nostra accusando redeamus. A paradisi gaudiis per delectamenta discessimus; ad hæc per lamenta oportet ut revocemur. Scriptum quippe est: *Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur (Matth. v).* *Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis! (Luc. vi).* Hinc Salomon ait: *Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. xiv).* Abluamus igitur gemitibus et lacrymis culparum nostrarum maculas, quoniam, ut ait Psalmista: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus (Psal. l),* ut ita per aliam viam in nostram revertamur regionem, ipso ducente, qui Magos de longinquo hodie ad se adduxit, Domino nostro Jesu Christo. Amen.

HOMILIA XVIII.

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM DOMINI.

Obsecro vos, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem (Rom. xii), etc. In hac lectione, fratres charissimi, instruit nos Apostolus quomodo vivere debeamus, docens quid debeamus nobis, quid Deo, et quid proximis. Debemus enim nobis castigationem, Deo obedientiam, proximis compassionem. Et in his tribus perfectio Christi

stianitatis consistit. Hortans igitur nos Apostolus A primo ad nostri castigationem, obsecrat nos per misericordiam Dei, id est per Deum misericordem, nos adjurat, ut si ejus volumus consequi misericordiam, exhibeamus corpora nostra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem. Hostia, fratres mei, in lege veteri sacerdoti offerebatur, post mactabatur, pelle spoliabatur, abluebatur aqua, per membra secabatur, igne cremabatur in odorem suavitatis. Quod ergo in lege fiebat carnaliter, Apostolus nos præcepit facere spiritualiter. Præcepit enim nos non corpus nostrum, sed vitia corporis nostri immolare, ut scilicet corpus nostrum moriatur peccato, et vivat Deo, juxta quod idem Apostolus, alibi dicit: *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, quæ sunt fornicatio, avaritia, immunditia (Coloss. iii, etc.)* ut juxta eundem Apostolum, destruat corpus peccati (Rom. vi). Hostiæ igitur membra vincimus, quando membra nostra, ne amplius peccent, per propositum pœnitentiæ ligamus. Hostiam vinctam sacerdoti offerimus, quando cum proposito cessandi a peccato, per confessionem nos sacerdoti præsentamus. Hostia mactatur, quando cultello compunctionis peccatum mortificatur. Excoriatur, quando remoto excusationis velamine, peccatum per confessionem denudatur. Aqua abluatur, quando lacrymis sordes peccatorum lavantur. Per membra secatur, quando partes peccatorum per discretionem secernuntur. Igne hostia crematur in odorem suavitatis, quando igne sancti Spiritus omne peccatum consumitur, ut inde Deus et proximus delectetur, secundum illud: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias (Psal. L)*: et illud, *Gaudium est angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente (Luc. xv)*. Non autem sufficit, fratres, ita corpora nostra exhibere hostiam per peccatorum mortificationem, nisi exhibeamus eam viventem, ut scilicet ita moriamur peccato, quod vivamus Deo, secundum illud Apostoli: *Quemadmodum exhibuistis membra vestra servire iniquitati ad iniquitatem, ita exhibeatis servire justitiæ in sanctificationem (Rom. vi)*; et illud Psalmistæ: *Declina a malo et fac bonum (Psal. xxxvi)*. Quia vero quidam exhibent hostiam viventem, sed non perseverantem, addit *sanctam*, id est perseverantem et firmam. Unde et in lege caput cum cauda offerebatur. Quia rursus etiam quidam perseverant, sed tamen per admistionem inanis gloriæ vel teporis displicent, subjungit, *Deo placentem*, per rectam intentionem. Unde scriptum est: *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua (Matth. vi)*. Quia rursus quidam indiscrete vel nimis attenuant, vel minus nutriunt corpus suum, ait: *Rationabile obsequium vestrum*. Quod est enim in se laudabile, de nimietate fit culpabile. Quia rursus quidam dum vident hic malos florere, et quod *filiæ eorum sunt novellæ plantationes in juventute sua, filiæ eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi, promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud; oves eorum fetosæ, abundantes in egressibus suis, boves*

eorum crassæ; non est ruina maceræ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum; et quod beatum dixerunt populum cui hæc sunt (Psal. cxlii); e contrario vident hic bonos affligi, pene moventur pedes eorum a via recta, juxta illud: *Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei, quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns (Psal. lxxii)*; adjungit: *Et nolite conformari huic sæculo, id est per æmulationem imitari*: Unde David: *Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua (Psal. xxxvi)*. Sed, a deformatione quæ fuit facta per peccati vetustatem, *reformamini in novitate sensus vestri, ut sensus videlicet vestri æmulentur et imitentur, non veterem, sed novum hominem*.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quid Deo debeamus, cum subditur, *ut probetis quæ sit voluntas Dei*, ac si diceret: Exhibete corpora vestra hostiam viventem, et reformamini in novitate sensus vestri, *ut ita probetis, id est faciendo cognoscatis, quæ sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta*. Cum una sit semper Dei voluntas in se, tamen multa sunt ejus signa in operibus: promissiones, prohibitiones, mandata, consilia. Permittit enim minora mala, prohibet majora, præcipit bona, consulit perfecta. Hæc signa divinæ voluntatis considerans Psalmista dicit: *Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus (Psal. cx)*. Declinare a malo, est bona Dei voluntas; facere bonum, est voluntas Dei bene placens; contemnere omnia propter Deum, et dare pauperibus, est voluntas Dei perfecta, id est perfectio quam Deus nobis consulit. Nos ergo, fratres, in omnibus debemus voluntatem Dei quærere, et illud quod plus ei placere cognoscimus, plus appetere. Si enim mundani homines, ut regis mortales mereantur habere gratiam, ejus voluntatem etiam malam facere festinant, nonne, fratres mei, multo magis debemus facere voluntatem Dei semper bonam, et nobis utilem, ut ejus gratiam increamur indeficientem?

Sequitur pars tertia in qua ostendit Apostolus quid proximis debeamus, cum dicit: *Dico enim, id est jubeo, per gratiam quæ data est mihi, id est per auctoritatem mihi datam gratis: Non sapere plusquam oportet sapere*. Plusquam oportet sapere sapit, qui superbe sapit, ut qui in cibo, vel potu, vel hujusmodi communibus, infirmis scandalum ponit, ut qui utilitatem proximorum quærere contemnit, dicens non alienas animas, sed solam suam animam sibi commissam, ut qui præsumens de conscientia sua, male de se opinari permittit. Et in his multum a quibusdam peccatur. Propterea præcipit Apostolus *sapere ad sobrietatem*, ut unusquisque non suam solam utilitatem, sed etiam proximorum quærat. Et sicut Deus unicuique divisit gratiam suam, ita eam non sibi, sed proximis administret. Noluit enim Deus omnes gratias omnibus dare, sed singulas singulis, ut nullus superbiret, vel alium contemneret, et videns se egere gratiis aliorum, aliam quam haberet, aliis subministraret. Sicut enim officium habet

aliud pes, aliud manus, aliud oculus etc., et tamen pes non se solum portat sed et alia membra, et manus non sibi soli laborat, sed et aliis membris, et oculus non sibi soli videt, sed et aliis membris, ita Deus ordinavit in Ecclesia ut alius sit pes portando alios labore suo, ut agricolæ; alius sit manus defendendo alios, ut principes; alius sit oculus, aliis per sapientiam providendo et consulendo, ut sapientes. Ita, fratres charissimi, unusquisque gratiam quam a Deo accipit, studeat aliis communicare, ne forte talentum commissum abscondens, illo juste privetur et damnetur. Qui habet divitias, inde pauperibus subveniat. Qui habet potestatem, inde imbecilles defendat. Qui habet sapientiam, alios corrigit et instruat. Qui habet eloquentiam, viduarum et orphanorum patronum se faciat. Qui habet artem vivendi, inde aliis valeat, ut de gratia sibi commissa, unusquisque Deo acquirat lucrum et sibi præmium. Quod ipse præstare dignetur, qui vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA XIX.

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM DOMINI.

Cum factus esset Jesus annorum duodecim, ascendentibus illis Jerosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus cum redirent, remansit puer Jesus in Jerusalem (Luc. ii), et reliqua. Hujus evangelicæ lectionis, fratres charissimi, partes sunt quinque. Primo enim ostenditur Jesus cum parentibus suis secundum consuetudinem diei festi Jerusalem ascendisse. Præceperat quippe Dominus in lege quod quisque ter in anno coram eo appareret et non vacuus. Conveniebant igitur etiam e remotis partibus, ad tres præcipue solemnitates, Pascha scilicet, Pentecosten et Scenopegiam, quod octo diebus protelabantur. prælotisque corporibus, dealbatisque vestimentis, celebrarent in gaudio solemnitates cum hostiis et muneribus. Ex hac igitur consuetudine, ascenderunt beata Virgo et Joseph cum puero Jerusalem, dantes nobis exemplum celebrandi solemnitates cum devotione. Nam si Dominus noster Jesus Christus, cum non indigeret, solemnitates celebravit, quid nos miseri peccatores, qui maxime indigemus, quid facere debemus? Cum igitur fratres mei, solemnitates Domini ejusque sanctorum adveniunt, celebremus eas cum summa devotione, loti plus mentibus quam corporibus, ornati plus virtutibus quam vestibus, ne simus vacui coram Domino. Vacuus certe coram Deo est, non qui non habet in manu pecuniam, sed qui non habet in animo devotionem. Non est enim manus vacua munere, si arca cordis est repleta bona voluntate. Sed et in hoc quod beata Virgo et Joseph puerum Jesum quotannis ad solemnitates ducant Jerusalem, præstant vobis, patres et matresfamilias, exemplum, ut filios vestros postquam intelligere cœperunt, ad ecclesiam ducatis, et eos Deum timere, supplicare, et orare doceatis. Illam enim vitam firmiter tenemus, quam ab infantia sectari consuevimus.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur puer

PATROL. CLV.

A Jesus in Jerusalem remansisse et a matre et Joseph quæsitus fuisse, cum subditur: *Remansit puer Jesus in Jerusalem, et non cognoverunt parentes ejus. Et quomodo, fratres mei, Filius Dei qui cum tanta diligentia a parentibus nutriebatur, potuit oblivisci?* Quia mos erat Judæorum, ut ad festum euntes, sive redeuntes, seorsum viri, seorsum mulieres incederent. Sed et in ipso templo atrium mulierum, ab atrio virorum prorsus erat sequestratum. Pueri vero teniores cum utroque parente indifferenter ibant. Putabat igitur beata Virgo quod puer esset cum Joseph, et Joseph putabat quod cum matre esset, et ita, ut ei placuit, relictus est. Porro, fratres, consuetudo hæc Judæorum optima erat, et nobis imitanda, ut cum sumus in ecclesia, a mulieribus sequestrati maneamus. Nihil enim plus remouet ab oratione animum nostrum quam inspectio mulierum. Si enim, fratres, etiam cum solitarii oramus, vana cogitatio nos infestat, quid sit cum vir aspicit uxorem suam, stultus stultam, leccator leccatricem? Nonne plus auget culpam quam impetret veniam? fiant itaque, fratres, in ecclesia tres distinctæ mansiones. In prima parte, id est in choro, oret episcopus sive sacerdos cum clericis, in secunda rex vel dominus villæ cum subditis suis; in tertia, domina cum mulieribus suis. Legimus enim in ecclesiastica historia quod cum Theodosius imperator vellet apud Mediolanum in chorum clericorum intrare, prohibuit eum beatus Ambrosius: « Distinctio, inquit, debet esse inter clericos et laicos. Ego cum clericis meis in choro debeo psallere, tu vero cum laicis tuis extra orare. » Veniens autem imperator Constantinopolim mansit extra chorum. Cui cum episcopus diceret quare solito more non intraret in chorum, respondit: « Unum solum episcopum in mundum inveni, qui quæ differentia sit inter laicos et clericos me docuit. »

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur Jesus post triduum in templo repertus, sedens in medio doctorum, audiens eos et interrogans. Porro quod Jesus quæritur, et post triduum reperitur, significat quod et ante legem, et sub lege quæsitus fuit, sed tantum in tempore gratiæ repertus est. Quod vero in templo in medio doctorum sedet, audit et interrogat, dat exemplum pueris et adolescentibus, ut ecclesiam frequentent, doctores audiant, et eos de doctrina animæ interrogent. Hoc etiam notandum est, fratres mei, quod Redemptor noster legitur, cum esset duodenis [annis] tantum, audisse et interrogasse, nec usque in tricesimo anno publice docuisse. Ezechieli quoque in tricesimo anno aperti sunt cœli, et vidit visiones Dei. Canones etiam prohibent ne aliquis, nisi triceniarius, ad sacerdotium accedere præsumat. Hinc itaque confunduntur qui ante præscriptam ætatem, vel ad sacerdotium, vel ad officium prædicationis audent aspirare. Sapientia Dei Patris noluit ante triginta annos publice prædicare. Et tu stulte, superbe, antequam noveris esse discipulus, cupis magister esse? Quod vero mirabantur omnes super

prudencia et responsis ejus, signum erat divinæ sapientiae, quæ quodammodo eos docebat, dum prudenter eos interrogabat.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus ostendit quid Patri cœlesti, et quid matri carnali debeamus. Nam cum beata Virgo conquereretur : *Fili, quid fecisti nobis sic? Ego et pater tuus, dolentes, quærebamus te? Respondit: Et quid est quod me quærebatis? nesciebatis, quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Non autem in hoc quod eum quasi filium quærent vituperat, sed quis sibi verus pater sit, insinuat. In quo, fratres, nos docet, præceptum Dei Patris et matris Ecclesiæ præcepto carnalis patris et matris præponere. Sicut idem alibi dicit : *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus (Mat. h. x)*. Quando tamen præceptum terreni patris vel matris, non obviat præcepto Dei, debemus ei humiliter obedire. Unde Dominus Jesus, eum quasi increpando matri suæ et Joseph prius respondisset, mox tamen in humilitate eis pareat. Sequitur enim quod *descendit cum illis et venit Nazareth, et erat subditus illis*. Erubescere, superbe cinis, et erubescere. Deus se subdit homini, et tu homo dedignaris subdi homini. O homo, Deus se subdidit tibi, causa salutis tuæ, non suæ; et tu dedignaris subdi Deo, vel homini, causa salutis tuæ non suæ. Hinc, fratres, hinc discamus subdi Deo, subdi parentibus, et etiam cuilibet personæ propter Deum. Quoties enim alii subdi contempnimus, exemplo et præcepto Christi contrainimus, et diaboli superbiam imitamur. Discamus præcipue subdi parentibus, et eis nutrituræ nostræ vicissitudinem reddere. Qui enim honorat propter Deum patrem vel matrem, non erit in honoris ante Deum.

Sequitur pars quinta, in qua diligentia et prudentia beatæ Virginis ostenditur, cum subditur : *Maria autem conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo*. Non minus enim castitate oris quam corporis inimitabilis, omnia quæ de Domino, vel a Domino, facta dictavæ cognoscebat, sive intelligeret, subsistens in memoria recondebat, ut, quando tempus adesset, universa, prout gesta dictavæ fuerant, quærentibus et scribentibus explicaret. Cujus exemplam pro modulo nostro, fratres charissimi, sequamur, habentes labia circumcisa, modestamque taciturnitatem, omniumque bonorum in cordis nostri armario conservantiam.

Sequitur pars sexta in qua ostenditur profectus pueri Jesu cum subditur : *Puer autem proficiebat sapientia, et ætate et gratia apud Deum et homines*. Quod ætate secundum naturam humanitatis proficiebat, apparet. Sed quo modo, fratres mei, qui ab æterno sapientia plenus erat, imo ipsa sapientia erat, sapientia et gratia proficiebat? Proficiebat quidem non sibi, sed aliis sapientia et gratia, dum eas paulatim hominibus declarabat. Unde Deus Pater glorificabatur, et homines mirabantur. Utinam, fratres mei, proficiat et in nobis, ut ipsam sapientiam et gratiam suam nobis clementer donet, quatenus vir-

tutibus et bonis operibus mereamur abundare, et ipsum de bonis donis suis in æternum benedicere, ipso largiente qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XX.

DOMINICA SECUNDA POST EPIPHANIAM DOMINI.

Habentes donationes, secundum gratiam quæ data est nobis, differentes (Rom. xii), etc. Omnisciens et prævidens Dominus Deus, noluit omnes gratias alicui dare ne superbiret, sicut angelus, qui præ largitate gratiarum, superbivit; nec voluit alicui nullam dare, ne sicut despectus desperaret, sicut Judas, qui videns se propter peccatum omni gratia nudatum, desperavit. Sed voluit dare unam uni, alteram alteri, ut quisque de habita mereri posset, de non habita humiliaretur, et habentem sibi præferret, et ut de propria gratia ministraret aliis, sicut volebat alium de suis gratiis ministrare sibi, ut more membrorum humanorum sibi invicem subservirent, et pro communi salute communiter laborarent. Hoc est ergo quod Apostolus ait : *Habentes donationes secundum gratiam quæ data est nobis, differentes*, id est habentes dona diversa secundum hoc quod Dominus unicuique nostrum gratis dedit. Et, subdividit gratias; *Sive prophetiam habentes, habeamus eam, secundum rationem fidei*. Prophetiam vero vocat occultorum notitiam, et Scripturarum interpretationem, quam gratiam, si quis habet, habeat eam secundum intentionem fidei, ut a fidei veritate Scripturas non distorqueat, sicut Arianus, Sabellianus, et ceteri hæretici. Hoc contra illos est, qui Scripturas non exponunt, sed apponunt; qui non referunt, sed afferunt; qui voluntatem suam non explicant Scripturæ, sed Scripturam applicant voluntati suæ. Sed quid est, fratres, quod ait, *secundum rationem fidei*, cum fides in multis contra rationem, vel supra rationem habeatur. Et fides non habeat meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Cum enim dicitur quod immortalis mortuus est, et quod virgo concepit et peperit, contra rationem esse videtur, sed et de ratione est, fratres charissimi, ut qui rationem et naturam condidit humanam, super eam sit, et ab ea capi non possit. *Sive ministerium in ministrando*, id est qui habet gratiam ministerii, ut sacerdotii, vel diaconatus, vel cæterorum, habeat eam in usu ministrandi, ut scilicet in ministerio non sit piger vel negligens, sed sollicitus, devote et gnaviter ministret, quia ut ait Jeremias : *Maledictus qui facit opus Dei fraudulenter (Jer. xlviii)*. Hoc, fratres, contra illos est qui malunt præesse quam prodesse, qui sunt solliciti ad congregandum argentum, spernentes damnum animarum, quos plus tangit perditio asinæ quam animæ. *Sive qui docet in doctrina*, id est qui habet officium docendi, doceat in doctrina, id est ad doctrinam auditorum. Et hoc contra illos est, qui docent ad gloriam vel ad lucrum. *Qui exhortatur in exhortando*, id est qui habet gratiam exhortandi, sit sollicitus in exhortando, ne de abscondito talento dampnetur.

Hoc, fratres, contra illos est qui gratiam habentes loquendi ad populum, ex negligentia silent. *Qui tribuit, tribuat in simplicitate*, id est simpliciter propter Deum, non propter gloriam, vel mercedem temporalem, ut nesciat sinistra quid faciat dextera (*Matth. vi*), id est rei propter Deum factæ, non se admisceat, nec in principio, nec in medio nec in fine, intentio temporalis. *Qui præest, præsit (18) in sollicitudine*, quia maledictus prælatus negligens ut Heli, cujus negligentia, causa fuit perditionis, et sui, et filiorum. Maledictus enim pastor dormitans, qui commissas oves sinit a lupis devorari, et vacuus redit. *Qui misertur, misereatur (19) in hilaritate*; — *Hilarem enim datorem diligit Deus (II Cor. ix)*. Non enim pensat Deus quanta sit eleemosyna, sed ex quanta devotione fiat. Parva enim eleemosyna, si læte, si cito, si devote detur, vincit magnam eleemosynam, obscure, tarde et tepide datam. *Dilectio sine simulatione*. Simulata enim dilectio, non est dilectio sed deceptio. Qui enim fingit se aliquem diligere, ad hoc fingit ut eum melius possit decipere. Hoc contra illos est qui blandis salutationibus et invitationibus, falsis promissis et obsequiis se fingunt amicos illorum quos in hoc mundo florere vident. Contra quos Joannes ait: *Filii, inquit, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere et veritate (I Joan. iii)*. *Odientes malum, adhaerentes bono*, hoc est omne malum naturaliter odientes, et omne bonum naturaliter diligentes. Hæc virtus dicitur benignitas. Huic, fratres, contraria est malignitas, quæ de malo gaudet, et de bono dolet. *Charitate fraternitatis invicem diligentes*. Hoc contra illos est, qui cum fratribus vivunt tanquam cum extraneis, nullum signum dilectionis et familiaritatis eis exhibentes; hos vocat Apostolus sine affectione, sine fœdere. *Honore invicem prævenientes, concedentes* scilicet aliis priorem locum, priorem honorem, primum ordinem fandi, sedendi, bibendi, et hujusmodi, secundum illud: *Cum invitatus fueris ad nuptias, recumbe in novissimo loco (Luc. xiv)*. Sicut enim superbi semper amant sibi deferri, ita humiles semper amant aliis deferre. *Sollicitudine non pigri, in spiritualibus scilicet studiis*; in temporalibus enim negotiis sollicitudo prohibetur. Unde Dominus: *Nolite solliciti esse dicentes: Quid manducetis, aut quid bibetis (20)? (Matth. vi)*. *Spiritu ferventes*, quoniam Deus nauseat et vomit. Unde ait: *Tu neque frigidus neque calidus es. Utinam frigidus aut calidus esses. Sed, quia neque frigidus neque calidus es, incipiam te evomere de ore meo (Apoc. iii)*. *Domino servientes*, non mundo, non carni, non diabolo. *Spe gaudentes*, etiam inter adversa et tristitias hujus mundi. Inter adversa spe gaudere spiritualium est virorum, ubi mundani homines turbantur et desperant. *In tribulationibus patientes*, id est tribulationes æquanimiter patientes et inferentibus compa-

atientes. Hoc contra illos est qui laessiti, statim reddunt malum pro malo, maledictum pro maledicto. *Orationi instantes*, et si semper non orando, tamen semper bene operando, et bene vivendo. Bene enim instat orationi, qui semper, dum vivit, facit orationem suam dignam exaudiri. *Necessitatibus sanctorum communicantes*, id est rem vestram, vel si non habetis, compassionem. Hoc contra illos est, qui, quasi homines non essent, hominibus compati nesciunt. *Hospitalitatem sectantes*, id est non vos solum propter hospitalitatem dandam, imo vos sitis sectantes et offerentes eam, sicut Abraham et Lot leguntur fecisse. *Benedicite ore persecutibus vos. Benedicite etiam corde, et nolite maledicere*. Hoc contra illos est qui etsi ore benedicant persecutoribus, tamen corde maledicunt. Gaudere etiam studeamus cum gaudentibus, subaudis in Deo; nam cum gaudentibus in sæculo, non est gaudendum. *Flere cum flentibus*, eis videlicet compatiendo. Hoc facimus, cum bona et damna proximorum, nostra propter charitatem putamus. *Id ipsum*, id est unum idem *sapientes (21) invicem*, id est non dividentes vos per schismata et hæreses, sed per eandem fidem et spem et charitatem, idem sapientes. *Non alta sapientes de vobis*, id est non superbe, ut scilicet vos super vos superba aestimatione non elevetis, sed sapientes humiliter de vobis, id est infra vestram imperfectionem vos cohibentes, et *humilibus consentientes*. Hoc ideo dicit, quia superbi superbis non possunt consentire, nec cum eis pacifice vivere. Humiles autem semper humilibus consentiunt, et cum eis pacifice vivunt. Hæc et cæteras virtutes largiatur nobis obtinere largitor gratiarum Deus, et Dominus noster, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXI.

DOMINICA SECUNDA POST EPIPHANIAM.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, et erat mater Jesu ibi (Joan. ii), et reliqua. Fratres charissimi, tempus nunc redit nuptiarum, et de nuptiarum honestate loquitur Evangelium. Non enim damnabiles sunt nuptiæ, ut quidam hæretici predicaverunt, sed ut ait Apostolus: *Honorabile connubium in omnibus, et torus immaculatus (Hebr. xiii)*. Quamobrem enim honestatis sit conjugium, ostendit ejus institutor, tempus, locus, diffinitio, et bona ejus, meritum personarum, et ipsius Domini præsentia. Quis enim constituit conjugium? Dominus Deus, qui nihil nisi bonum instituit. Et quando? ante peccatum. Bonum igitur est, et fuit, quod ante peccatum fuit. Ubi? in paradiso. Ubi Dominus de latere viri dormientis sumptam costam, operatus est in mulierem, quam viro conjunxit. Unde et dixit, *hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori ejus, et erunt duo in carne una (Gen. ii; Matth. xix)*.

bemus?

(21) Vulg. sentientes.

(18) Vulg. non habet præsit.

(19) Vulg. non habet misereatur.

(20) Vulg. habet quid manducabimus aut quid bi-

Non formavit autem Dominus mulierem de capite viri, ne inde super vicum superbiret, nec de pedibus, ne vir eam despiceret, sed de latere, ut tanquam sociam diligeret. Quid est conjugium? Legitima conjunctio maris et feminae, individuam vitae consuetudinem retinens. Si igitur conjugium legitimum est, utique bonum est. Quae sunt bona conjugii? Tria, fides scilicet, sacramentum et proles. Conjuges enim debent esse fideles, non solum Deo et proximo, sed etiam sibi invicem, ut sicut ad invicem promittunt, unio sit animorum, et corporum et rerum. Sacramentum est, quoniam est sacrae rei signum. Sicut enim mulier de latere viri est formata et ei conjuncta ita Christus per sanguinem et aquam de latere suo fluentem, formatam Ecclesiam sibi sponsam conjunxit, quae sibi filios spirituales per baptismum gignit. Proles est etiam fructus conjugii, propter quam conjuges debent conjungi. Meritum etiam personarum commendat conjugium; quoniam nisi bonum esset, Abraham, Isaac, et Jacob, et ceteri sancti, conjuges non duxissent. Unde legitur quod non minoris meriti fuit conjugium Abraham tempore suo, quam caelibatus Joannis tempore suo. Praesentia etiam Christi nuptias commendat, qui, ut praesens Evangelium testatur, sua praesentia nuptias honoravit, et miraculo decoravit. Ostenduntur igitur fratres charissimi, in hac lectione quinque: qua intentione sint nuptiae celebrandae; qui sint vocandi; quid debeat deficere quid; debeat adesse, et quid mutari. Qua intentione sint celebrandae, ostenditur cum subditur: *Nuptiae factae sunt in Cana Galilaeae*. Cana enim est zelus, Galilaea interpretatur *transmigrationis*. Hoc enim zelo uxorem ducere debemus, non ut cum ea maneamus in luxuria, sed ut cum ea evitemus luxuriam, et transmigremus ad castitatem. Fugiamus vitia, et transmigremus ad virtutes; spernamus terrena, et transmigremus ad caelestia. Unde Apostolus: *Propter fornicationem, subaudi evitandam, habeat quisque uxorem suam (I. Cor. vii)*. Habent enim nuptiae castitatem suam. Peccant igitur, fratres mei, qui, non recta intentione, sed propter libidinem, propter pulchritudinem, propter pecuniam, uxorem ducunt. Qui sint vocandi, ostenditur, cum subditur: *Vocatus est autem Jesus, et discipuli ejus ad nuptias*. Non ergo vocandus est ad nuptias diabolus per carnem et magicam artem, non nimi et mimae inimici honestatis et pudicitiae, non turpes et infames personae, sed Christus cum matre et discipulis suis. Christus vero tripliciter ad nuptias vocatur, per orationem, per munditiam, per pauperum susceptionem. Oratione quippe debemus Christum cum matre et sanctis suis vocare, non solum ad nuptias, sed etiam ad omnia opera nostra, ut ipse actiones nostras aspirando praevenerit, et adjuvando prosequatur. Unde Sapiens ait: *In omnibus cogita Deum, et ipse diriget gressus tuos (Prov. iii)*. Male enim sit quidquid sine Deo sit. Orandus est igitur

A Dominus, ut ipse custodiat introitum et exitum nostrum, ex hoc nunc et usque in saeculum (*Psal. cxx*). Per munditiam vocandus est Deus, quoniam per immunditiam fugit, et in corde mundo requiescit. Si igitur in sanctitate et munditia nuptias celebratis, Deus procul dubio praesens erit, sicut ipse testatur: *Ubicunque, inquit, duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ego sum in medio eorum (Matth. xviii)*.

B Accessuri igitur sponsus et sponsa ad sacramentum nuptiarum, debent de praeteritis poenitere excessibus, et peccata sua confiteri. Non enim potest novam vitam inchoare, qui veterem non deponit hominem. Nec potest recipere benedictionem, qui in corde suo reservat iniquitatem. Percepta igitur benedictione nuptiali, non statim debent sese cognoscere, sed dare honorem sacramento, et prima nocte cum luminaribus in ecclesia vigilare et orationi vacare. Legimus enim quod Sara filia Raguelis septem sponsis nupsit, qui mox in prima nocte volentes intemperanter ad eam accedere, a diabolo suffocabantur (*Tob. xxxvi*). Quod timens Tobias cum nollet eam ducere, Raphael angelus ei dixit: *Noli timere, super petulantes et Deum non timentes potestatem habent daemonia. Tu autem cum acceperis eam, tribus diebus continebis ab ea, et per noctes vacabis orationibus. Prima nocte incenso jecore piscis, precibus vestris fugabitur daemonium. Secunda nocte orabitis, ut in societate patriarcharum admittamini. Tertia, benedictionem consequamini, ut filii ex vobis procreentur incolumes. Quarta, accipies eam in timore Dei, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in filiis benedictionem consequaris (22) (Ibid.)*. Per pauperum etiam susceptionem vocandus est ad nuptias Christus, quoniam in pauperibus suscipitur Christus, ut ipse testatur: *Qui recipit unum de pusillis his in nomine meo, me suscipit (Marc. ix)*. Unde et in judicio dicturus est: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis (Matth. xxv)*. Cum itaque nuptias celebratis, facite quod Veritas dicit: *Cum facis convivium, noli vocare divites, sed voca pauperes, qui non habent unde retribuunt, et Pater caelestis reddet tibi (Luc. xiv)*. Quid debet in nuptiis deficere? vinum, id est ebrietas, luxuria, rixa, tumultus, et omnis intemperantia. Unde Salomon: *Luxuriosa res est vinum, et tumultuosa ebrietas (Prov. xx)*. Et Apostolus: *Nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria (Ephes. v)*. Et alibi: *Vinum et mulieres apostatate faciunt sapientes (Eccle. xix)*. Quae in nuptiis adesse debent? *Sex hydrae*, id est sex misericordiae, quas Dominus in Evangelio enumerat. Prima est dare cibum esurienti; secunda, dare potum sitiienti; tertia, vestire nudum; quarta, suscipere hospitem; quinta, visitare infirmum; sexta, redimere vel consolari captivum. Et haec sunt lapideae, quia contra adversa fortes sunt, et positae secundum purificationem Judaeorum. Sicut enim Judaei propter quoslibet excessus se quotidie lava-

(22) Vulg. non habet praecise eadem verba.

bant, ita conjuges, quæ frequenter excedunt, vel in amore conjugum vel filiorum, vel in cura rei familiaris, se debent quotidie per opera misericordiæ lavare, juxta illud : *Date cleemosynam et omnia munda sunt vobis* (Luc. xi). Sex hydrias Dominus impleri jubet in nuptiis, quia sex opera misericordiæ jubet nubentes adimplere, et per ea quotidianos excessus lavare. Eo autem præcipiente, illæ usque ad summum implentur, quia eo jubente et auxiliante, opera sex misericordiarum, a piis conjugibus abundanter et usque in finem implentur. Quid debet in nuptiis mutari? aqua in vinum. Aqua hydriarum, fratres mei, in vinum mutatur, quando operante Dei gratia, sic sunt conjuges purificati et virtutibus perfecti, ut aquæ misericordiarum jam non habeant timorem culpæ abluendæ, sed fervorem charitatis divinæ. De quo Propheta : *Et calix meus inebrians quam præclarus est* (Psal. xxii). Bene fratres mei, aqua mutatur in vinum, quando qui prius erant frigidi, fiunt calidi, qui erant carnales, fiunt spirituales, qui erant sæculares, fiunt religiosi. Beati sane qui tales in conjugio vivunt, qui propter amorem conjugum et filiorum, et propter curam familiaris rei, non retardantur ab amore Dei. Beati quidem conjuges Dei hujusmodi, sed beatiores virgines vel viduæ, quæ temporalibus nuptiis spretis, superno adhærent sponso. Beatiores revera qui liberiores et devotiores, quia quanto minus hic delectantur, tanto magis cœlestia quæerunt. Ut enim ait Apostolus : *Tempus breve est, et præterit figura hujus mundi. Reliquum est ut qui sunt nubentes, sint tanquam non nubentes et qui utuntur mundo, tanquam non utentes sint. Et qui gaudent tanquam non gaudentes* (I. Cor. vii). Propterea omnes sive conjugati, sive vidui, sive virgines, non quæ super terram, sed quæ sursum sunt sapiamus et quæramus, ubi Christus est in dextera Dei sedens, cum quo vivit et regnat in æternum. Amen.

HOMILIA XXII.

DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.

Nolite prudentes esse apud vosmetipsos (Rom. xii), etc. Tripartita est hæc lectio, fratres mei. Nam primo nos monet Apostolus ne simus prudentes apud nos, sed apud Deum. Secundo hortatur nos ad observandum pacem. Tertio monet nos ne reddamus malum pro malo, sed potius bonum pro malo. Moneus igitur nos primo ne simus prudentes apud nos, ait : *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos*. Sicut autem ex Scripturis sacris colligimus, fratres charissimi, quidam sunt prudentes apud Deum, et boni sunt; quidam sunt prudentes apud sæculum, et mali sunt; quidam sunt prudentes apud semetipsos, et superbi sunt. Prudentes apud Deum sunt, qui omnia vana propter ipsum contemnant. De quibus dicitur : *Simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonus margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita, dedit omnia sua, et comparavit eam* (Matth. xiii). Prudentes autem apud sæculum sunt, qui nescientes vel spernentes cœlestia, solum

mundum diligunt, de quibus dicitur : *Carnalis homo non sapit ea quæ sunt Dei* (Rom. viii). Et illud : *Sapientia hujus mundi, stultitia est apud Deum* (I Cor. iii). Prudentes apud semetipsos sunt, qui cæteros quasi stultos spernentes, se solos putant sapientes. De quibus per prophetam dicitur : *Væ qui prudentes estis apud vosmetipsos, et coram vobismetipsis prudentes* (Isai. v). De quibus etiam hic dicitur : *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos*. Et quia superbi impatientes sunt, aliorum injurias ferre non possunt addit : *Nulli malum pro malo reddentes*. Sed potius estote sapientes apud Deum, *providentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus*. Coram Deo et hominibus bona providet, qui ita quærit amare Deum, quod non contemnit amare proximum; qui ita quærit placere Deo, quod etiam quærit prodesse proximo; qui ita providet se coram Deo bonam conscientiam habere, quod etiam providet, per honorum operum opinionem proximo exemplum præbere. Unde Dominus : *Sic, inquit, luceant opera vestra bona, coram hominibus, ut glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est* (Matth. v). Et alibi : *Crudelis est qui famam negligit.* Qui vero proximis prodesse contemnit, qui bonum exemplum eis præbere spernit et si coram Deo habet bonam conscientiam, tamen non providet bonum coram hominibus. Unde Gregorius : *Qui humanam laudem calcare jam sufficit, pœnaliter peccat, si bonum quod agit, occultat.* Ergo multo magis, fratres mei, peccat, qui etsi interius recte vivit, tamen coram populo de se male opinari permittit, quam qui coram fratribus scandalum ponit cum propter vitandum scandalum, etiam quædam minora bona sint dimittenda. De hujusmodi Dominus dicit : *Qui scandalizaverit unum ex pusillis his qui in me credunt, expedit ei ut mola asinaria suspendatur in collo ejus, et submergatur in profundum maris* (Matth. xviii); Qui enim hujusmodi est, tot reus est animarum, quot pereunt propter malum exemplum suum.

Sequitur pars secunda, in qua nos monet Apostolus ad pacem dicens : *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes*. Hæc tria considerata sunt vobis, fratres mei, quæ sit pax, et inter quos esse possit, et cum quibus, et quomodo habenda sit. Est igitur pax quietus rerum status, cunctis sibi ordinate concordantibus, vel saltem aliis ordinate cedentibus. Pax vera alia est perfecta, alia imperfecta. Perfecta pax erit in alia æterna patria, ubi erit omnimoda consonantia, ubi electi ita erunt Deo conjuncti, ut a voluntate ejus dissonare non possint. Hæc est pax Dei quæ exsuperat omnem sensum (Philip. iv). Quantum ad illam pacem dictum est quod *pax est quietus rerum status cunctis ad invicem ordinate concordantibus.* Pax vero imperfecta nunc est, quoniam tanta est in mundo varietas, quod vix etiam aliquis perfectus semper possit sibi concors esse, necdum plures omnino sibi sint concordantes. Sed tunc dicimus hic pacem esse inter aliquos, quando, etsi non omnino concordant,

camen alii aliis acquiescunt et cedunt, et hoc ordinate, ut scilicet minus bene volentes, melius volentibus cedant. Quantum igitur ad hanc pacem dictum est, vel saltem aliis ordinate cedentibus. Pax vera inter malos esse non potest, quia malus a seipso dissidet, et alter ab altero, cum vitia vitis contraria sint. Hic est enim avarus, ille prodigus, hic crudelis, ille remissus, hic timidus, ille temerarius. Hinc dicitur: *Non est pax impiis, dicit Dominus (Isa. LVII)*. Et in Evangelio: *Omne regnum in seipsum divisum desolabitur (Luc. XI)*. Et cum mali ita invicem dissideant, tamen in persecutione bonorum conveniunt, ut Herodes et Pilatus in mortem Jesu, ut Pharisei et Saducei in persecutione Pauli. Est autem hæc pax mala, et justis inimica. Inter bonos pax vera est, et quanto meliores sunt, tanto inter eos major consonantia est. Virtutes enim a se dissidere non possunt. Hinc est quod in æterna patria, ubi erit omnimoda virtutum consonantia, pax erit tranquillissima. Nunc vero, quia hic non sunt virtutes omnino temperate, hic nec est pax perfecta. Inter bonos autem et malos pax esse, non potest; quia hi justi, illi injusti, hi pii, illi crudeliter; hi casti, illi incesti; hi patientes, illi impatientes. Nec potest esse vera concordia inter quos est tanta dissidentia. Hæc sentiens Apostolus ait: *Si fieri potest cum omnibus hominibus pacem habentes*, quasi diceret: Hic non potest fieri, quia, etsi vos haberetis pacem cum malis, illi non haberent vobiscum. Propter hoc subjungit: *Quod ex vobis est*. Tunc fratres charissimi, cum omnibus hominibus quantum ex nobis est, pacem habemus, quando nulli facimus, unde debeat esse nobis inimicus, quando omnium bona volumus et quærimus quando pro Christo eis lucranda a perfectione nostra non relaxamus. Cum quibus debemus habere pacem cum Deo, cum anima nostra, cum proximis nostris, tam amicis quam inimicis. Habeamus igitur pacem cum Deo ei obediendo, et ejus voluntati, quantum possumus, concordando. Habeamus pacem nobiscum, animales motus et sensus spiritui subdendo, habeamus pacem cum amicis, illos Deo amando, habeamus pacem cum inimicis, illos Deo reconciliando. Ad hoc enim debemus familiaritatem malorum, et amorem inimicorum captare, ut eos bono verbo, et exemplo et conversatione possimus Deo lucrifacere. Hinc præcepit Paulus fidei, ut habitet cum infideli, secum habitare consentienti. Et si non consentit, discedat. Melius est enim quemque solum salvare animam suam, quam cum alio perire. Inde Dominus: *Non veni, inquit, pacem mittere in terram, sed gladium. Veni enim separare filium a patre (Matth. X)*, etc. Cum diabolo vero et cum vitis, non pacem, sed bellum semper habeamus, diabolo resistendo, et vitia de nobis et aliis eradicando. Nec debemus vitis et peccatis nostris indulgere, sed plus persequi in nobis quam in aliis et inimicam carnem nostram domare, ut spiritui, etsi non concordet, saltem cedat. Quantum sit autem appetenda vera pax osten-

dit Dominus; *Beati, inquit, pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur (Matth. V)*. Et Propheta: *Et factus est in pace locus ejus (Psal. LXXV)*, id est tranquillo animo et tranquilla congregatione; ipse enim facit solus unanimes habitare in domo (*Psal. LXVII*).

Sequitur pars tertia, in qua monet nos Apostolus non reddere malum pro malo, sed potius bonum pro malo, cum subdit: *Non vosmetipsos defendentes, charissimi, id est vindicantes; repellere enim injuriam sine alterius læsione licet. Sunt autem, fratres mei, quatuor retributiones, reddere malum pro malo, quod mediocriter malorum est. Reddere malum pro bono, quod malignissimorum est. Reddere bonum pro bono, quod mediocriter bonorum est. Reddere bonum pro malo, quod summæ bonitatis est. Quando vero Deus iudex infert pœnam pro peccato, non red lit malum pro malo, sed potius justum pro injusto. Monet igitur Apostolus nos, ut non reddamus malum pro malo. Sed date, inquit, locum iræ, id est vindictæ divinæ. Qui enim non dat locum vindictæ Dei, tripliciter peccat. Tum, quia præsumit quod suum non est, tum quia tempus iudicii prævenit, tum quia de verberare, de quo melior esse deberet, deterior est. Scriptum est enim: *Mihi vindictam, subaudis reservate, et ego retribuam*. Et non tantummodo non reddas malum pro malo, imo etiam reddas bonum pro malo. Et hoc est quod ait: *Sed si esurierit inimicus tuus, vel corporaliter vel spiritualiter, ciba illum. Si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens, congeres carbones ignis super caput ejus*, id est ardorem charitatis in mente ejus, ut convertatur et tibi reconcilietur. Vel si noluerit, congeres carbones æterni supplicii in caput ejus. Eo enim quod nec per beneficia mitigari noluerit, plus in inferno cruciabitur. *Noli vinci a malo. A malo vincitur, qui malum pro malo reddere conatur; a malo vincitur, qui de illata injuria deterioratur; a malo vincitur, qui malignorum prosperitati æmularatur. Sed vince, inquit, in bono malum. Tunc vincis in bono malum, quando illatam injuriam per patientiam superas, quando inimicum per beneficia tibi reconcilias, quando malos bono exemplo ad meliora invitās. Quod nobis, fratres mei, et vobis adimplere concedat qui pro inimicis suis oravit, et animam suam posuit, Dominus noster Jesus Christus. Amen.**

HOMILIA XXIII.

DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.

Descendente Jesu de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ (Matth. VIII), et reliqua. Duobus capitulis distinguitur hæc lectio, fratres charissimi. In primo, quatuor ostenduntur: primo ostenditur Jesum de monte descendentem, turbas multas secutas fuisse; secundo, accessus leprosi ad Jesum; tertio, curatio ejus; quarto præcipitur ei ne cui dicat, sed sacerdotibus se ostendat. Ait igitur: *Descendente Jesu de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ*. Quid est, fratres mei, quod Jesum descendentem de monte secutæ sunt eum turbæ multæ, nisi quia Jesum

descendentem de cœlo, multi populi, multæque sunt nationes secutæ? Si enim in cœlo semper maneret, nullus eum sequeretur, nullus eum cognosceret, nullus amaret. Quomodo namque tardus sequeretur incomprehensibilem? quomodo hebes cognosceret invisibilem? quomodo frigidus amaret incognoscibilem? Quia ergo homo ad Deum ascendere non poterat, pius et misericors Deus ad hominem descendit, descendit autem in forma hominis se exinaniendo, descendit nostræ miseræ compatiendo, descendit infirmitates nostras in se suscipiendo. Unde propheta: *Vere languores nostros ipse tulit.* (Isa. LIII). Et Apostolus: *Non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, per omnia autem tentatum pro similitudine absque peccato* (Hebr. IV). Qui enim, fratres charissimi, consuevit pati, melius scit compati. Unde Dido in poeta:

Non ignara mali miseris succurrere disco.

(VIRGIL. *Æneid.* lib. I, vers 630).

Quia igitur pius et misericors Dominus descendit et condescendit infirmitatibus omnium, *secutæ sunt eum turbæ multæ.* Quæ? Rudes, egeni, peccatores et infirmi. Quare? quia rudes erudiebat, egenos pasciebat, peccatores absoluebat, infirmos curabat. Non enim objurgabat, non iridebat rudes, nec eis altiora secreta, ut quidam superbi magistri solent, intonabat, sed eorum compatiens simplicitati, simplicibus verbis erudiebat eos, et discipulos perfectiores in perfectiori doctrina in montibus edocebat. Quem nos sequentes, charissimi, discamus secundum capacitatem singulorum, doctrinam Dominicam dispensare. Unde Apostolus: *Sapientiam, inquit, loquimur inter perfectos* (I Cor. II). *Vobis autem lac potum dedi, non escam* (I Cor. III). Prima enim, juxta philosophum, pars sapientiæ, est æstimare personam cui loquaris. Rursus non abhorrebat, non subsannabat egenos, sicut quidam divites superbi solent; sed potius condescendens eis, evangelizabat et fovebat eos. De quibus ipse ait: *Nolite prohibere parvulos venire ad me. Tallum est enim regnum colorum* (Matth. XIX). Nos quoque, fratres, ejus exemplo discamus condescendere et compati pauperibus, secundum illud Sapientis: *Fili, non avertas oculos tuos a paupere.* (Eccli. IV). Et alibi: *Congregationi pauperum affabilem te facto* (Ibid.). Rursus non abhorrebat, non exsufflabat peccatores, sicut quidam superbi justis solent; de quibus Salomon dicit: *Est justus qui perit in justitia sua* (Eccli. VI). Et sicut superbus Pharisæus de Christo: *us ipse te Magdalenam ait: Hic, si esset propheta, sciret utique quæ et qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est* (Luc. VII). Sed potius eis compatiens, veniam per misericordiam donabat, ut mulieri in adulterio deprehensæ, cui ait: *Vade et amplius non peccare* (Joun. VIII). Nos quoque, fratres, non prætereamus, nec ad desperationem moveamus peccatores, sed sicut Samaritanus vinum oleo (Luc. X), et increpationi lenitatem admiscentes, timentes simul et sperantes ad salutem trahamus, juxta illud

A Apostoli: *Si præoccupatus, inquit, fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne et tu tenteris* (Gal. VI). Rursus infirmos non abhorrebat, sicut qui. lam crudeles solent, qui infirmorum halitum, lectum et contactum abhorrent. Sed potius eis compatiens, palpabat eos, et curabat, sicut in hac lectione demonstratur. Hinc discamus et nos fratres mei, compati infirmis, assidue ministrare, ut mereamur ab ipso audire: *Infirmus fui, et visitastis me* (Matth. XXV). Cum autem hæc compassio cuilibet sit necessaria, maxime necessaria est episcopis, abbatibus, prioribus et patribusfamilias. Nisi enim condescendant sibi subditis, illi non diligunt nec sequuntur eos. Vidi enim nonnullos abbates et priores, qui quamvis in se essent satis religiosi, tamen quia infirmitati singulorum nesciebant condescendere, sed parcitatem et austeritatem suam eis indiscrete disponebant, gregem suum dissipasse et fugasse. Non enim sic est faciendum, charissimi. Non enim omnia possumus omnes, et habemus donum a Deo; alius quidem sic, alius vero sic (I Cor. VII). Propterea prælatus omnium infirmitati condescendat, fiat infirmis infirmus, gaudeat cum gaudentibus, fleat cum flentibus sit omnia omnibus, sicut Apostolus ait: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror?* (II Cor. II.)

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur accessus leprosi ad Jesum, cum subditur: *Et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens: Quia enim noverat Jesum omnium infirmitatibus condescendere, inde ausus est ad eum accedere. Accessit ad eum, sicut pede, ita humilitate et fide. Humilitate ad eum accessit, quando eum sola voluntate omnia posse credidit, et confessus est dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Ac si diceret: Domine, sum quidem vilis et insignis quæ tu tangas et sanes, sed tu non ex meritis meis, sed ex sola tua voluntate et gratia potes me mundare. Hujus leprosi exemplo, nos quoque fratres mei, qui lepra turpium criminum respersi sumus, humiliemus nos in conspectu Dei, et dicamus: Nos quidem indigni sumus, sed tu solus ex tua voluntate et gratia nos potes curare.*

Sequitur pars tertia, in qua curatur leprosus cum ei a Domino dicitur: *Volo mundare.* Ubi fratres mei ineffabilia divinæ misericordiæ viscera pensanda sunt, qui leprosum, quem homines abhorrebant, venientem expectat, adorantem sustinet, loquentem audit, quod postulat, imo plusquam postulet, facit. Cum enim leprosus dixisset: *Domine, si vis, potes me mundare,* Dominus non tantum voluit et mundavit, sed etiam tetigit. Quamobrem? Ob humilitatis compassionem, ob legis intelligentiam, ob mysterii significationem. Ob humilitatis compassionem, ut infirmos non abhorrere, sed compati eis nos doceret; ob legis intelligentiam, ut per lepræ et mortui contactum in lege prohibitum, non ipsum leprosum et mortuum, sed mortalis peccati consensum, per illam significationem, fugien-

dum esse demonstraret; ob mysterii significationem, ut malorum peccatorum lepram, indigere opere satisfactionis significaret. Veniales autem culpæ, sine operis satisfactione, sæpe dimittuntur. At lepra majoris criminis indiget manu satisfactionis.

Sequitur pars quarta, cum dicitur: *Vide, nemini dixeris. Sed vade, ostende te sacerdoti, et offer munus quod præcepit Moyses in testimonium illis.* In hoc autem, fratres charissimi, quod præcepit Dominus curato leproso, hoc miraculum silere, instruit nos, ut in bonis quæ facimus, non hominum, sed solius Dei laudes queramus. In hoc vero quod ille miraculum publicat, demonstratur quod Dominus sanctorum virtutes non vult latere, sed eis invitatis ad utilitatem aliorum manifestat, juxta quod ipse ait: *Nemo accendit lucernam, et in abscondito ponit, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt (Luc. 11).* Præcipit vero eum ostendere se sacerdoti, ut nemo de sua pœnitentia confidat, sed ad arbitrium sacerdotis satisfaciatur; et propter inobedientiam et contemptum lepram criminis redituram timeat, nisi sacerdoti per confessionem se ostendat. Præcipit etiam offerre munus, ut legem se non solvere ostendat, ut mundatum a peccato Deo agere grates edoceat, ut oblationes sacerdotibus faciendas demonstret, ut eis in testimonium fiat, vel fidei, si credant, vel damnationis, si non credant.

Cum autem intrasset Capharnaum, etc. In hoc secundo capitulo, fratres charissimi, primo considerandæ sunt virtutes hujus centurionis, deinde circa eum opera Christi. Fuit enim hic centurio quatuor magnis virtutibus insignis et nobis imitabilis. Habuit quippe misericordiam, fidem, humilitatem et sapientiam. Misericordiam, qua infirmitati sui servi compatitur, dum per seniores Judæorum, ut alius evangelista testatur, Dominum rogat, et, ut Dominum magis ad misericordiam commoveat, dolorem servi miserabiliter exaggerat. In tribus enim eum miserabilem demonstrat: quod jacet, quod paralyticus, quod male torquetur. Sicut enim jacere est requies sano, ita est tormentum infirmo; paralyticus, id est officio membrorum dissolutus. Paralysis enim, *dissolutio* interpretatur. Et quia sic possent arida membra esse quod ea non doleret, ait: *Et male torquetur.* Hujus exemplo, fratres charissimi, discamus pietatem habere in servos nostros, non eos spernere, non eos dure tractare, non infirmos statim expellere, sicut quidam superbi solent: sed diligamus eos tanquam homines et fratres, necessaria eis administremus, meritum reddamus, infirmis condescendamus. Sufficiat nobis quod Deo sufficit, si ab eis colimur et amamur. Cogitemus etiam nos et eos habere unum Dominum Deum. Et si cogitamus eos servos hominum, cogitemus ne forte nos (quod gravius est) simus servi peccatorum. Ne contemnamus, quod non contempsit Job, subire cum servo nostro et ancilla nostra iudicium. Fidem, fratres, habuit centurio, qui Christum potentem

A dare solo verbo sanitatem credidit, credens etiam quod sicut ipse suis militibus imperabat, et per eos voluntatem suam implebat, ita Dominus poterat angelis imperare, et per eos quod vellet facere, dicere ægritudini ut recedat, et recederet, et sanitati ut veniat, et veniret. Et quia sic credidit, a Domino meruit laudari, et quod postulaverat impetrare. Discamus et nos, fratres charissimi, habere fidei fervorem, quoniam ipse Dominus ait: *Omnia possible sunt credenti (Marc. ix).* Humilitatem magnam habuit, quoniam indignum se reputavit, quod ad eum accederet, quod per se eum rogaret, quod in suam domum Dominus intraret. Cum enim gentilis esset, non per se, sed per seniores Dominum rogarat. Hoc exemplo discamus et nos, fratres, de nobis humiliter sentire, in omnibus nos indignos judicare, non esse dignos qui ore nostro polluto eum rogemus, sed per intercessionem sanctorum eum ad nostri misericordiam inclinemus. Corpus et sanguinem suum, in scælum hospitium corporis nostri reformidemus suscipere, non ideo quod in scæditate manere velimus, sed ut magis mundi et digni esse desudemus. Ecce, fratres, et iste centurio et Zachæus Dominum honoraverunt, sed diverso modo. Zachæus eum læte suscipiendo, iste se indignum reputando. Zachæum imitatur, qui Eucharistiam frequenter et læte suscipit, centurionem vero imitantur, qui se indignos reputando Eucharistiam suscipere metuunt et se retrahunt. Hinc Augustinus: Quotidianas, inquit missas celebrare, nec laudo nec vitupero, id est nec laudo indignis, nec vitupero dignis. Sapientiam magnam vero habuit, quia quem per humanitatem in uno loco videbat esse, intelligebat nulli locorum per divinitatem deesse. Hujus exemplo credamus, fratres charissimi, Christum ita per humanitatem esse in cœlis, quod per divinitatem adest omnibus locis. Consideremus e contrario, fratres charissimi in Christo, quatuor, dignationem fidei, centurionis commendationem, prophetiam de electione gentium, et reprobatione Judæorum, petitionis exauditionem. Magna dignatio Christi fuit, quando respondit: *Ego veniam, et curabo eum.* Ad servum, fratres mei, non vocatus se iturum promittit: Ad filium vero reguli rogatus ire noluit. Ut quid hoc? Nisi ut nostram perversitatem retundat, qui divites honoramus et pauperes contemnimus. In honore hominum divitias, non naturam, potentiam, non Dei imaginem attendentes. Evitemus ergo, fratres, personarum acceptionem, et discamus honorare in hominibus naturam, non fortunam, virtutem non potestatem. Fidem vero centurionis laudat Dominus, quando admirans sequentibus se dixit: *Non inveni tantam fidem in Israel.* Non autem in se miratur qui ei fidem illam dederat, sed eum in fide mirandum et imitandum demonstrat, qui sine lege et prophetis credit, cum Israel per legem et prophetas edoctus credere nolit. *Non inveni tantam fidem in Israel,* id est in eis quibus tunc prædicabat. Invenerat enim prius in patriarchis, prophetis, et

apostolis. Prophetabat autem de electione gentium, et de reprobatione Judæorum, cum subjungit: *Dico autem vobis, quod multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac, et Jacob. Filii autem regni ejicientur in tenebras exteriores.* Ecce, fratres charissimi, hæc prophetia hodie completa est. Nam electi ex gentibus ex toto orbe, cum moriuntur, ascendunt in cœlum, et glorificantur cum patriarchis, quorum mores et fidem secuti sunt. Judæi vero in quibus Deus primo regnavit, et quibus promissio regni facta fuerat, cum moriuntur, mittuntur in tenebras exteriores, qui hic sponte incurrerunt tenebras interiores. *Ibi erit fletus et stridor dentium.* Per fletum oculorum et stridorem dentium indicatur corporum vera resurrectio futura. Dentes strident qui hic de edacitate gaudebant, oculi flent qui illicita cupiebant, lingua ardet quæ detrahebat, et similiter cætera membra, secundum varietatem vitiorum, incurrunt varietatem pœnarum. Petitionem vero centurionis perficit Christus, cum dicit: *Vade, et sicut credidisti, fiat tibi.* Fratres mei, magnum est meritum fidei, dum, propter quod credidit Deum omnia posse, indicat eum meruisse, et pro mensura fidei facit ei. Unde et subditur: *Et sanatus est puer in illa hora.* Probatur fides Domini, dum sequitur sanitas servi. In quo, fratres, considerandum est quantum valeat unicuique fides propria, cum tantum valeat aliena. Imitemur ergo virtutes istius centurionis, et misericordiam, fidem, humilitatem, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA XXIV.

DOMINICA QUARTA POST EPIPHANIAM.

Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis (Rom. xiii), et reliqua. In hac lectione, fratres charissimi, tria facit Apostolus: Primo nos hortatur ad justitiam, secundo ad dilectionem, tertio probat dilectionem esse legis impletionem. Exhortans igitur nos ad tenendam justitiam ait: *Nemini quidquam debeatis.* Est enim justitiæ proprium, fratres mei, nemini quidquam debere, sed unicuique quod suum est, reddere, ut scilicet reddamus, sicut ipse Apostolus ait superius: *cui honorem, honorem, cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal (Ibid.).* Hæc autem justitia est conservatrix pacis et societatis humanæ. Sicut e contrario injustitia non reddendi alicui sua, est dissipatrix pacis et concordiae. Unde enim, fratres mei, lis et discordia, unde seditiones et cædes, nisi ex hoc quod unus non facit alii quod debet. Propter hoc, fratres, voluit Dominus in hoc mundo ordinari iudices et potestates, ut unusquisque, si nollet, cogeretur reddere alicui quod deberet. Qui autem per se justus est, et sponte reddit unicuique sua, iudice non indiget, et potestatem non timet. Unde Apostolus: *Vis non timere potestatem? Bonum fac, et habebis laudem ex illa. Si vero*

peccas, time; non enim sine causa gladium portat (Ibid.). Vos igitur fratres, ut mereamini ab æterno et summo iudice laudem spontaneam justitiam tenere: Reddite sua unicuique. Reddite Deo quam ei debetis religionem, Ecclesiæ cultum, vobismetipsis munditiam, majoribus reverentiam, minoribus dignationem, æqualibus societatem, parentibus honorem, filiis disciplinam, familiaribus providentiam, indigentibus pietatem, amicis dilectionem, inimicis patientiam, omnibus æquitatem. Sic enim juste apud Deum et homines vivetis, nemini quidquam debentes.

Sequitur pars secunda, in qua hortatur nos ad dilectionem, sicut subjungit: *Nisi ut invicem diligatis.* Ac si diceret: Reddite unicuique sua, ut nulli aliquid debeatis, nisi solam dilectionem. Hoc ideo, fratres mei, dicit Apostolus, quia, cum cætera reddita non debeantur, dilectio semper redditur et semper debetur. Sic enim necessarium bonum est, quod in omni tempore sit necessarium eam habere, et ad omnes in omnibus. In omni tempore, quia sicut animal sine anhelitu nec dormiens nec vigilans, vivere potest, et eo intercepto, moritur, sic anima sine amore Dei et proximi vivere non potest, et ea amissa moritur. Semper ergo, fratres, diligere debemus, et si non semper opera dilectionis habere valemus, ad omnes quoque dilectionem habere debemus, ad Deum, ad nos, ad proximos, tam amicos quam inimicos. Et si ad aliquem dilectionem non observamus, frustra eam ad alios observamus. In omnibus etiam operibus eam habere debemus, quia, sicut opus sine intentione Deo placere non potest, ita nec sine dilectione. Bonum quidem est opus, fratres charissimi, dare eleemosynam, honorare parentes, diligere filios, frequentare ecclesiam, credere Deum, prædicare Evangelium, et tamen nullum horum sine dilectione Dei et proximi valere potest. Unde Apostolus: *Si linguis hominum loquar et angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero omnem fidem et omnem scientiam, et si distribuero facultates meas in cibos pauperum, et si tradero corpus meum ita ut ardeam (23), nihil mihi prodest (I Cor. xiii).* Et e contrario, fratres, vera dilectio cum modico opere, vel etiam sine opere non habenti facultatem, sufficit ad vitam æternam. Non enim pensat Deus quantum, sed ex quanta dilectione tribuatur. Hinc est quod vidua offerens Deo minuta, præfertur divitibus qui magna dona contulerant (*Luc. xxi*).

Sequitur pars tertia, in qua probat Apostolus quod vera dilectio est legis impletio, cum subditur: *Qui enim diligit proximum, legem implevit.* Quod ut, fratres, melius intelligamus, videamus quid sit dilectio. Et quomodo dilectio Dei et proximi connexæ sint, et quomodo per dilectionem Dei lex impleatur. Est ergo charitas dilectio, qua diligimus Deum

(23) Vulg. addit, *charitatem autem non habuero.*

propter se, et proximum propter Deum. Una est ergo dilectio, sed duo mandata. Unus est enim Deus, scilicet quem diligimus vel in seipso, vel in proximo. Qui enim in proximo aliud quam Deum, vel, ob aliud quam propter Deum, eum diligit, non vere eum diligit. Diligamus ergo proximum, quia bonus est vel esse potest, quia opus Dei est, quia Deus jubet eum diligi. Sunt autem dilectio Dei et proximi sic conjunctæ, quod Deus non potest vere diligi sine proximo, nec proximus sine Deo. Unde Joannes: Qui non diligit proximum suum quem videt, Deum quem non videt quomodo diligere potest? Qui vero Deum non diligit, nec se nec alium vere diligit. Cum ergo dicit Apostolus dilectionem proximi, intellige simul dilectionem Dei, cum altera sine altera vera esse non possit. Per dilectionem ergo Dei et proximi, lex impletur, id est decem mandata legis, quorum prima quatuor pertinent ad Deum, reliqua sex ad proximum. Primum est: *Audi Israel, unus est Deus tuus (Deut. vi)*. Si unus est, fratres, ergo mentitur insipiens qui dixit in corde suo: *Non est Deus (Psal. xiii)*. Si unus est, mentitur gentilis qui dicit plures esse. Si unus est, semper mentitur hæreticus, qui eum variabilem asserit, est enim unus solus, indivisus, invariabilis. Secundum est: *Non facies tibi sculptile (Exod. xx; Deut. v)*, id est nec opinione, nec amore, aliquid Deo præferes. Tertium est: *Non accipies nomen Dei tui in vanum (Ibid.)*, id est in contemptum. Quod facit qui ad testimonium vanitatis vel falsitatis, vel fraudis, illud inducit. Quartum est: *Memento sanctificari diem Sabbati (Ibid.)*. Hoc Judæus observavit legaliter, nunc vero nos spiritualiter observamus, cum per totum Sabbatum hujus vite, a servili opere, id est peccato seriamur, ut in futuro ab omni labore sabbatizemus. Quintum est: *Honora patrem tuum et matrem tuam (Ibid.)*, quod de honore tam deferendi, quam benefaciendi intelligendum est. Sextum est: *Non occides (Ibid.)*, nec voluntate, ut qui odit fratrem suum, nec opere, ut vir sanguinum, nec mala doctrina, ut hæreticus, nec malo exemplo, ut prædicator male vivens, nec subtractione temporalium honorum, ut avarus, nec subtractione prædicationis, ut prædicator occultans talentum. Septimum est: *Non mœchaberis (Ibid.)*, nec spiritu per idololatriam, nec corpore per fornicationem, adulterium, mœchiam, incestum, Sodomiticam libidinem, et immunditiam. Octavum est: *Non furtum facies (Ibid.)*, in quo damnantur latrocinium, rapina, usura et dolus. Nonum est: *Non falsum testimonium dices (Ibid.)*; in quo prohibetur omne mendacium, perjurium, detractio, susurratio, adlatio. Decimum est: *Non concupisces (Ibid.)*, id est concupiscentiam refrenabis, et si moveatur, non consenties, nec adimplebis. Hæc sunt, fratres charissimi, decem mandata quæ per dilectionem adimplentur, quia qui vere Deum diligit, omnibus mandatis ejus obedit. Et qui proximum diligit non eum occidit, non ejus uxorem mœchatus est, non ejus

res furatur, non ei mentitur, nec cætera mandata, quæ de proximo sunt, transgreditur. Sine vero dilectione vera impleri non possunt. Nam sive honores patrem, sive non occidas, sive non mœcheris, sive quod aliud mandatum facias, si sine charitate facis, nihil præmii mereris. Charitas enim est latum mandatum Domini, in quo tota lex consummatur. De quo Propheta: *Omnia consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis (Psal. cxviii)*. Et autem charitas latum mandatum, quia extenditur ab amicis usque ad inimicos, et quia etiam dilatat nos ad currendum, et adimplendum legem Dei. Cum etiam via Dei insipientibus sit gravis et ardua, tamen, quia amanti nihil est difficile, ei sit facilis et lata, juxta illud: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum (Ibid.)*. Vos itaque fratres, si totam legem, si totum Evangelium scire non potestis, saltem tenete charitatem. Quia ille tenet, et quod patet, et quod latet in divinis sermonibus, qui charitatem tenet in moribus. Dilectio enim vos docebit reddere quod debetis Deo, quod proximo, quod amico, quod inimico. Et si in aliquo minas sapitis, illud charitas excusabit, et quidquid facitis, Deo placere faciet, ipso largiente qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum.

HOMILIA XXV.

DOMINICA QUARTA POST EPIPHANIAM DOMINI.

Ascendente Jesu in naviculam, secuti sunt eum discipuli ejus (Matth. viii), et reliqua. Hæc lectio, fratres charissimi, juxta litteram instruit nos de fide Mediatoris Dei et hominum Jesu Christi. Ostendit enim in eo veram divinitatem et humanitatem esse. Quod enim vehiculo navis cum cæteris hominibus vebitur, et quod dormit humanitatis est. Quod vero tempestatem sedet, et mari imperat, divinitatis est. Juxta vero mysticum sensum, mare præsens sæculum est, quoniam ad modum maris, fetet et tumet, salsum et instabile est. Fetet per luxuriam, tumet per superbiam, salsum est per amaritudinem, instabile est per vanitatem. Et sicut in mari majores pisces glutunt minores, sic in hoc sæculo fortiores devorant debiliores. Navis est Ecclesia, in qua transnamus tempestates hujus sæculi, ac tendimus ad portum patriæ cælestis, in qua quisquis non est, non perveniet ad portum salutis, sed demergetur in abyssum. In hac Christum sequentes navigant et transeunt, et Christus cum eis, quia ipse ait: *Ubique duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ego sum in medio eorum (Matth. xviii)*. Et alibi: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi (Matth. xxviii)*. Motus magnus maris: tribulatio et persecutio est hujus mundi. Ventus contrarius, malignus spiritus est. Sicut enim Spiritus sanctus ducit navem Ecclesiæ ad portum salutis, ita malignus spiritus conatur eam præcipitare in naufragium perditionis. Navicula operitur fluctibus, quando Ecclesia in persecutionibus et tempestatibus pene periclitatur. Ostenduntur ergo hic nobis quinque: Primum ostenditur quod etiam illi

qui sunt cum Christo, pene periclitantur; secundo, ostenditur quare hoc fiat; tertio, quomodo sit Dominus excitandus; quarto, quomodo Deus suos increpet et liberet; quinto, quomodo Liberatori sint gratiae referendae. Ostenditur igitur quod Ecclesia, in qua Christus est cum fidelibus suis, pene periclitatur, cum dicitur quod *navicula operiebatur fluctibus*. Vult enim, fratres mei, Christus quod sui per tribulationes transeant, per quas ipse transiit. Unde ipse ait: *Qui mihi ministrat, me sequatur* (Joan. xii). Et Apostolus: *Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutiones patientur* (II Tim. iii). Et hoc, fratres mei, contra illos est qui per molliem, et per prosperitatem hujus saeculi volunt tendere ad premium regni, cum duri et laboriosi milites, non molles et effeminati, coronantur. Secundo vero subditur causa quare tribulationes sanctis eveniant, cum subditur: *Ipse vero dormiebat*. Ideo Ecclesia patitur, quia Christus dormit. Sed quomodo, fratres, dormit, cum de eo scriptum sit: *Non dormitat neque dormiet qui custodit Israel?* (Psal. cxx.) Fratres, dormitio Christi dissimulatio est auxilii. Tunc Christus in Ecclesia vigilat, cum eam liberat, tunc dicitur dormire, quando differt liberare. Unde Propheta in tribulatione positus, ad eum clamat: *Exsurge, quare obdormis, Domine? exsurge et ne repellas in finem* (Psal. xliii). Et quare, fratres, Christus Ecclesiam suam differt liberare? Quia novit tribulationem ei utilem esse. Reddit enim tribulatio justum emendatorem, humiliorem, clariorem, cautio-rem, fortio-rem, terrestrium contemptorem, et caelestium desideratorem. Emendatorem reddit, quia peccatorum maculas abluat. Unde Dominus per prophetam: *Excoquam ad purum scori- am tuam* (Isai. i). Quod apparet in Maria sorore Moysi: quae quia peccaverat murmurando in fratrem, puuta, et abluta est per leprae passionem. Humiliorem reddit, quia cum per prosperitatem superbi- re non sinit. Sicut enim prosperitas solet esse causa elationis, ita adversitas humilitatis. Unde Paulus: *Ne, inquit, magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, angelus Satanæ qui me colaphizet* (II Cor. xii). Clariorem reddit, quoniam, quanto plus justus impugnatur, clarior efficitur; quod apparet in Job et in sanctis martyribus. Cautio-rem reddit, quoniam quanto plus infestatur, vigilantior efficitur. Sicut enim prosperitas parit securitatem, securitas contemptum, ita adversitas generat timorem, timor vigilantiam. Unde Petrus: *Vigilate, inquit, in orationibus, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens, circuit quaerens quem devoret* (I Petr. iv). Fortio-rem reddit, quia quanto plus oppugnatur, ad resistendum exercitati- et durior efficitur. Non enim athleta potest ad certamen magnos spiritus asserre, qui nunquam sugillatus, nunquam percussus est. Et fortior est arbor quae agitur a ventis in monte, quam quae crescit in aprica valle. Sic fortior est qui in adversitate nutritus est, quam qui in prosperitate. Vasa enim

A signi probat fornax, et justos tribulatio (Eccli. xxvii). Terrestrium contemptorem et caelestium appetitorem reddit, quia qui non habet et in terrenis quo delectetur, facilius ad amorem caelestium inflammatur. Hinc est quod Propheta, sciens tribulationem justis esse tam utilem, clamat: *Domine, ne derelin- quas me usquequaque* (Psal. cxviii). Aliquo modo se derelinqui sibi utile esse videbatur qui ne, usque- quaque derelinqueretur, rogaret. Idem: *Da mihi, inquit, auxilium de tribulatione* (Psal. lxx). Non ait, a tribulatione, quia non rogat a se tribulationem auferri, sed de tribulatione auxilium provenire sibi. Hoc providens Dominus quasi dormitat, dum eos liberare prolongat. Tertio ostenditur quomodo Dominus sit suscitandus cum subditur: *Et accesserunt, et suscitaverunt eum dicentes; Domine, salva nos, perimus*. Nos quoque fratres, cum tentamur et tribulamur, accedamus ad Christum, fide per dilectionem operante (Gal. v), suscitemus eum clamore precum. De sapientia, de viribus, de divitiis nostris, de auxilio hominum non confidamus, quoniam scriptum est: *Qui confidit in divitiis suis corruet* (Prov. xi); et: *Maledictus qui confidit in homine* (Jer. xvii). Sed de solo Deo qui non derelinquit sperantes in se, quoniam qui confidunt in Domino, sunt sicut mons Sion (Psal. cxxiv).

Clamemus igitur ad eum suspiriis, gemitibus, lacrymis, et precibus eum ad miserendum excitemus. Dicamus: *Petimus in nobis; sed tu, qui solus potes, salva nos*. Si enim, fratres, haec quatuor habuerimus, fidem veram, precem mundam, dissidentiam de nobis, in eo solo salutis fiduciam, ipse qui dixit: *Clamabitis, et ego exaudiam vos* (Jer. xxix), exaudiet, quoniam, ut ait Apostolus: *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere* (Psal. ix), et erit adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Unde subditur: *Quid timidi estis, modicae fidei?* Est autem haec pars quarta, in qua ostenditur quomodo Deus filios suos de modicitate fidei et timore increpat, et eos liberat. Forte, fratres mei, saepe nos majoribus et longioribus tribulationibus Deus nos probaret, ut magis mereremur, sed quia ex modicitate fidei timemus, eum quasi ante tempus surgere cogimus, et nos liberare. Quod bene, fratres ostenditur per Petrum ambulantiem super aquas, qui certe iturus esset ad Jesum, nisi timeret et dubitaret, sed quia ventum validum venientem timuit, coepit mergi (Matth. xiv). Et ita quodammodo coegit Dominum sibi ante tempus extendere manum. Super aquas enim ad Jesum ambulamus, quando tribulationes et tentationes hujus mundi contemnes et calcantes, ad eum festinamus. Ad quem, si perseverarem, cum majori corona venturi eramus. Sed si ad validam tribulationem dubitamus et timemus, incipimus mergi, et Jesum manum auxilii nobis ante tempus porrigere concitamus. Propter hoc, fratres mei, nos Deus increpat,

et de modicitate fidei et de timore ex ea proveniente. Minus enim fidei, et nimium timoris inordinati habet, qui Domino presente timet, qui timet quod Deus sperantes in se deserat, qui obliviscitur quod non obliviscitur misereri Deus. Quia tamen etsi nos minus Deo fideles sumus, Deus tamen semper fidelis nobis erit. Surgit qui dormire se simulat, imperat ventis et mari, id est malignis spiritibus et tribulationi, et sit tranquillitas magna in mente, in vita, in conversatione. Itaque, fratres mei, quia diabolus et omnis tribulatio, et omnis pax in manu Dei est, non oportet nos timere diabolum vel mundum, nisi solum Deum, quia juxta Sapientem: *Qui timet Deum, omnia timent eum* (24) (*Eccli. xxxiv*). Et qui non timet Deum, timet omnia. Quinto ostenditur quomodo Christo liberatori sint gratiæ referendæ, cum sublitur: *Porro homines mirati sunt dicentes: Quid est hic, quia ventus et mare obediunt ei?* Qui liberatus non agit gratias liberatori, mereretur de cætero non liberari. Hinc Hebræi, post liberationem Deo canticum cantabant, ut Moyses post submersionem Pharaonis (*Exod. xv*), Debbora post occisionem Sisaræ (*Jud. v*), Judith post interfectionem Holofernis (*Judith, xiii*). Hinc dicunt Ezechiam infirmitatem incurrisse (*Isa. xxxviii*), quia de incredibili victoria Deo gratias non egerat. Novem quoque leprosi a Domino curati reprobantur, quia ad agendum gratias non redierunt (*Luc. xvii*). Nos ergo Christo liberatori nostro, non simus ingrati, sed ejus potentiam et benignitatem admirantes, laudantes et benedictes dicamus, quis, quantus, quam gloriosus, quam admirabilis est hic, quia spiritus maligni et tribulationes obediunt ei. Et ita post naufragium carmen psalmodiarum cantantes, gratiam agamus Christo liberatori nostro, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XXVI.

DOMINICA IN SEPTUAGESIMA.

Nescitis quod hi qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium (*I Cor. ix*), etc. Stadium est spatium vitæ præsentis; Bravium est præmium æternæ beatitudinis. Via, fides, Christus, dux. Unde ipse ait: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ* (*Joan. viii*). Ipse enim vobis reliquit exemplum, ut sequamini vestigia ejus (*I Pet. ii*). Qui enim cum eo vult manere, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare (*I Joan. vi*). Incitamenta vero eundi hanc viam, sunt spes, et amor cælestis bravii. Itaque, fratres charissimi, per stadium vitæ præsentis omnes currimus, quia sine intermissione omnes ad mortem festinamus. Sed tamen non omnes ad cælestis vitæ bravium tendimus: quidam etiam non esse alteram vitam putant. Omnes igitur qui fidem non habent, ut judæus, gentilis, et solo nomine Christianus, qui de illa vita dubitant, extra viam sunt. Quod si aliquando aliqua

A bona opera ex naturali pietate faciunt, non plus eis valet quam celerrimus cursus extra viam: Non enim vadunt, sed errant. Illorum vero qui in via fidei sunt, alii currunt velociter, alii tarde, alii retrograde. Velociter currunt, qui abjectis omnibus impedimentis cum toto desiderio ad cælestia tendunt. Unde et a Paulo dicitur: *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet* (*I Cor. ix*). Et alibi: *Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus* (*II Tim. ii*). Quid enim sunt divitiæ, honores gloria, voluptates, et cætera sæcularia negotia, nisi quædam animæ impedimenta? Hæc impedimenta monebat abjicere Redemptor noster, cum dicebat: *Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni, et sequere me* (*Math. xix*). Hæc fecerunt sancti apostoli et evangelistæ, Martyres et eremitæ, qui omnia relinquentes et erogantes pauperibus, nudi nudum Christum sunt secuti. Qui bene significantur per Joseph, cujus cum impudica mulier per lasciviam pallium teneret, et eum turpiter agere cogere vellet, relinquens pallium fugit. Bene quoque designantur per discipulum, qui in Christi passione tentus, rejecta sindone nudus evasit. Qui enim propter evitandam luxuriam et malitiam mundi omnia deserit, quasi rejecto pallio vel sindone, nudus fugit. Isti, fratres mei, quia velocius currunt, cum ad finem stadii, id est ad mortem perveniunt, statim accipiunt, non solum bravium, sed etiam potestatem cæteros judicandi. Sic enim promisit eis Dominus, dicens: *Vos, qui reliquistis omnia et secuti estis me, centuplum accipietis, et vitam æternam possidebitis. Et sedebitis super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel* (*Matth. xix*). Tarde vero currunt illi, quos cura uxorum, filiorum, familiarium et mundanorum negotiorum ab appetitu supernæ patriæ retardat, nec tamen eos omnino retardat. Tendunt quippe mente, prece et opere ad cæleste bravium, sed propter curas et affectus carnales, tardiusculi sunt. Ita enim quæerunt ea quæ sunt Dei, ut etiam necesse sit, eos quæerere ea quæ sunt sæculi, et, ut ait Apostolus, divisi sunt, cum amorem cælestium, temporalibus præponunt. Quos bene, fratres mei, illæ vaccæ significant, quæ de terra Philistinorum arcam Domini ad terram Israel portaverunt. Quæ setæ fuisse memorantur, quare vitulos domi recluserunt. Scriptum est enim: *Ibant in directum vaccæ per viam quæ ducit Bethsamis. Uno itinere gradiebantur, pergentes et mugientes, nec declinabant ad dexteram nec ad sinistram* (*I Reg. vi*). Quid fratres mei, quid vaccæ istæ significant, nisi fideles qui arcam mandatorum Dei semper portant? Qui quamvis carnalibus affectibus revocentur et retardentur, tamen a recto itinere Bethsamis, id est, *domus solis*, non declinant. Vos igitur matres et patresfamilias, si ad habitationem veri solis tenditis, propter affectus carnales a recto itinere non declinetis. Sed sicut vaccæ pergunt et gemunt, sic et vos ita con-

(24) Vulg. aliis verbis idem dicit.

patiamini proximis, ut tamen propter hoc a via recta non exorbitetis. Porro isti qui propter curas et carnales affectus a via Dei aliquantulum retardantur, quando ad metam stadii, id est ad mortem veniunt, plerumque non statim bravium accipiunt, sed de maculis, quas ex curis et affectibus carnalibus contraxerunt, in igne purgatorio purgantur, et sic tandem bravium consequuntur. Retrograde autem currunt, qui etsi in via Dei sunt per fidem, tamen ad mundana desideria redeunt per concupiscentiam. Ili sunt qui affectus uxorum, liberorum, divitiarum, honorum et voluptatum Deo præponunt, nec quæ Dei, sed quæ mundi sunt, toto desiderio requirunt, et, juxta Apostolum: *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant* (Tit. 1). Qui bene significantur per filios Israel, quos cum Dominus de servitute Pharaonis per transitum maris Rubri eduxisset, et eos per desertum sustentans manna, ad terram promissionis duceret, fastidientes manna, et terram promissionis oblivioni dantes, revertebantur in Ægyptum corde, dicentes: Revertamur ad Ægyptum ad ollas carniū, ad pepones et allia (Exod. xiv, xvi; Num. 1, xiv). Nonne id ipsum faciunt hodie illi falsi christiani, qui postquam per Christum a servitute diaboli et amore mundi liberati, per baptismum ei abrenuntiaverunt, et pane cœli sustentati, per religiosæ vitæ desertum, ad cœlestem patriam festinare cœperunt, rursus desiderio redeunt ad amorem et servitatem diaboli. Quid enim per ollas carniū, nisi fortis consuetudo ingluviei? Quid per pepones, nisi dulcedo sæcularis? Et quid per allia quæ calent et fetent, nisi luxuria denotatur. Quid verò est, fratres charissimi, quod ex olla carniū fumus, et ex peponibus et alliis, credo, et fletus oculorum procreatur, nisi quod ingluvies, dulcedo, et luxuria sæcularis, suos amatores ad gehennæ fletus trahunt, et etiam hic cæcitatem mentis et tristitiam pariunt? Tunc enim, ut Dominus ait, amatores talium mittentur in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium (Matth. viii), et juxta Salomonem: *Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupabit* (Prov. xiv). Itaque, fratres charissimi, post abrenuntiationem in baptismo factam, non item redeatis ad servitatem diaboli, et ad amorem sæculi, quia nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei (Luc. vi). Sed obliviscentes ea quæ retro sunt, ad anteriora vos extendite (Philipp. iii). *Militia est vita hominis super terram* (Job vii); et: *Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit* (II Tim. ii). Ecce omnes quidem currunt, sed unus, ille scilicet solus qui bene curret, accipiet bravium. Sic ergo currite, ut comprehendatis. Et si illi qui ad temporale bravium sic se expediunt, ut corruptibilem coronam accipiant, quid, nos fratres, quid facere debemus, qui ad incorruptam festinamus? Ergo, fratres, si non curritis ita expedite, ut contemplativi, et illi qui omnia propter Deum dereliquerunt, saltem currite cum aliis qui possident tanquam non possidentes, qui nubunt

tanquam non nubentes, qui gaudent tanquam non gaudentes (I Cor. vii), qui per temporalia sciunt emere cœlestia. Quia, si tardiuseuli estis, orate Dominum qui exultavit ut gigas ad currendam viam, (Psal. xviii), et dicite ei: *Trahe me post te, curremus in odore unguentorum tuorum* (Cant. i). Quod ipse facere dignetur qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA XXVII.

DOMINICA IN SEPTUAGESIMA.

Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias, qui exiit primo mone conducere operarios in vineam suam (Matth. xx), et reliqua. In hac parabola, fratres charissimi, ostendit Dominus quantam curam, quantam, ut ita dixerim, sollicitudinem, ipse habet super genus humanum. In quo confutantur illi qui dicunt Deum res humanas non curare. Ostendit hic quippe Dominus quod sicut aliquis paterfamilias sollicite providet vineæ, ne nimis indurescat, ne inherbetur, ne amittat tempus putationis et reparationis suæ, ita ipse est a principio, ut ita loquar, curiosus super Ecclesiam suam, ne nimis indurescat, ne vitiis occupetur, ne amittat curam prædicationis et commonitionis. Pater igitur familias Deus intelligitur; vinea, Ecclesia; operarii, prædicatores, sive quilibet fideles, qui sua vel aliorum corda colunt, ut Deo fructificare possint; horæ, ætates diversæ. Mane enim est quasi pueritia; hora tertia, juvenut; sexta, virilis ætas; nona, senectus; undecima hora, decrepita ætas; denarius præmium beatitudinis. Conventio fit ex denario diurno, quando promissio fit bene laborantibus de beatitudinis præmio. Sunt autem, fratres mei, hujus lectionis partes quinque. Primo enim fit missio operariorum in vineam, secundo fit in sero remuneratio, tertio fit a primis murmuratio, quarto fit a patrefamilias eis responsio, quinto ponitur conclusio. Igitur missio operariorum primo fit cum dicitur: *Conventione autem facta ex denario diurno, misit eos in vineam suam*. In quo, fratres mei, pensandum est quod illis, qui mane mittuntur, fit ex denario diurno. Illis vero, qui mittuntur hora tertia vel sexta, vel nona, non promittitur denarius, sed tantum ei dicitur: *Quod justum fuerit dabo vobis*. Illis autem qui undecima hora mittuntur, nihil promittitur, sed increpantur, et in vineam mittuntur, cum eis dicitur: *Ut quid statis tota die otiosi! Ite et vos in vineam meam*. Et quare hoc, fratres mei? Quia illi qui tota vita sua in opere Dei desudant, juxta humane rationis iudicium, integræ beatitudinis denarium promeruisse videntur. Qui vero partem vitæ suæ, in otio et vitio expendunt, et partem in Dei servitio, non usquequaque integrum beatitudinis denarium videntur promeruisse. Qui autem in finem bene operari incipiunt, vel nihil promeruisse videntur vel parum. Et revera, fratres, si quis totam vitam suam in bono consumat, dignior est eo qui in media vita, vel in fine bene operari inchoat, si fuerint ambo in eodem gradu charitatis et laboris. Sed sæpe, fratres, contingit, ut qui tardius exierint,

priores velociori cursu præveniant, quia, sicut Hieronymus ait : « subitus fervor, longum vincit teporem. » Priores quippe sæpe ex longo labore lassescunt, et ex securitate spei tepescunt, et ex meritorum magnitudine se tardioribus præponunt. Cum contra posteriores multoties ex sera conversione, fiant velociores, et ex timore fiant ferventiores, et ex brevi operatione sibi vilescant, et omnes sibi præponant, et ideo sicut Publicanus descendunt iustificati ab illis (*Luc. xviii*).

Sequitur pars secunda, in qua fit remuneratio cum subditur : *Cum sero autem factum esset, dixit dominus vineæ suæ procuratori : Voca operarios et redde illis mercedem suam, incipiens a novissimis usque ad primos*, etc. Per sero, fratres charissimi, finis mundi significatur, quando scilicet finitis laboribus, Deus Pater præcipit vineæ procuratori et redemptori, Domino scilicet nostro Jesu Christo, ut vocet operarios ad iudicium et reddat illis mercedem suam. Quid est hoc quod ait : *Incipiens a novissimis usque ad primos*, præsertim cum iudicium et retributio sit perficienda, non nisi per alium, sed potius, ut ait Apostolus, in ictu oculi? (*I Cor. xv*.) Prioritas et posterioritas ista, fratres, non ad tempus sed ad præmium referenda est. Omnes enim electi in eodem tempore, sed non eadem præmii mensura remunerandi sunt. Unde Dominus : *In domo*, inquit, *Patris mei mansiones multæ sunt* (*Johan. xiv*); et Apostolus : *Stella differt a stella in claritate. Alia est enim claritas solis, altera claritas lunæ* (*I Cor. xv*), etc. Quamvis igitur electi singulos accipiant denarios, tamen hic accipiet clarum, ille clariorem, ille clarissimum. Redditio enim denarii, in quo imago et nomen regis erat insculptum, nihil aliud est quam reformatio in nobis imaginis et similitudinis Dei, quæ per peccata erant in nobis deformata. Sicut vero unus de arius habet expressiorem in se imaginem et litteraturam quam alius, ita sanctior habebit in se expressiorem imaginem et similitudinem Dei quam minus sanctus. Ergo remuneratio incipit a novissimis usque ad primos, quando novissimi magis ferventes, primis minus ferventibus a Deo in mensura retributionis præponuntur.

Sequitur pars tertia, in qua primi arbitrantes quod plus essent accepturi, murmurant adversus patremfamilias dicentes : *Hi novissimi una hora fecerunt, et pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei et æstus*. Hæc murmuratio, fratres mei, ad statum vitæ præsentis referenda est. In celestem enim patriam nullus murmurans intrabit, nec intrans murmurare poterit. Sed in præsentis vita multi sunt qui in opere Dei, longo tempore sibi videntur laborasse; qui si aliquos tardius incipientes scirent, sibi præponi vel æquari, murmurarent et dicerent : *Hi novissimi una hora fecerunt, et pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei et æstus*, quasi qui in opere Dei longitudinem temporis et ardorem carnis sustinuerunt. Peccata autem quatuor modis incurrunt, tum quia iudicium Dei reprehendunt,

tum quia fratres suos despiciendo novissimos vocant, tum quia se de operibus jactant, tum quia fratres suos sibi æquari per invidiam dolent.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus ei qui tam perverse loquitur vel meditat, respondet per Spiritum, vel per Scripturam dicens : *Amice, non facio tibi injuriam*. Primo igitur ostendit iudicium suum rectum esse, cum subdit : *Nonne ex denario diurno convenisti mecum?* Nemo, fratres, ex his verbis putet Deum, quasi ex conventionem astrictum esse ad reddendum promissum. Sicut enim Deus est liber ad promittendum, ita est liber ad reddendum, præsertim cum tam merita quam præmia sint gratia sua. Nihil enim aliud quam gratiam suam coronat in nobis Deus, qui, si vellet in nobis agere districto, non iustificaretur in conspectu ejus omnis vivens (*Psal. cxlii*). Unde Apostolus qui plus omnibus laboravit, ait : *Ex stimo quod non sunt condignæ passionis hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis* (*Rom. viii*). Ergo hæc conventio nihil aliud est, quam voluntaria Dei promissio. Deinde reprehendit eos Dominus de contemptu fratrum, et de jactantia operum, dum eis æquat novissimos dicens : *Volo autem huic secundum opinionem tuam novissimo dare, sicut et tibi in oculis tuis magno*. An non licet mihi Domino facere misericordiam cui volero? Postea eos reprehendit, quia fratres sibi æquari, per invidiam dolent, cum dicit : *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Ecce, fratres, quam subtiliter describit malum invidiæ, quæ tam dolet, quam ipsa parum accipiat, quam quod alius aliquid accipiat. Nec tam desiderat se plus accipere, quam alios nihil accipere, et de alterius bono tabescit. Hanc, fratres, invidiam omni intentione devitate, cum qua ad cælum natus potest ascendere. Nam invidus qui fluit cum gaudentibus, et gaudet cum flentibus, quam remotus est a charitate quæ dicit : *Flere cum flentibus, et gaudere cum gaudentibus* (*Rom. xii*).

Sequitur pars quinta, in qua Dominus concludit et adaptat similitudinem dicens : *Sic erunt novissimi primi, et primi novissimi*. Non est enim, fratres, hæc propositio universalis, sed indefinita, quoniam nec omnes novissimi erunt primi, nec omnes primi novissimi. Sed quidam qui videntur apud se, vel apud homines esse novissimi, erunt apud Deum primi. Et quidam, qui videntur apud se vel apud homines esse primi, erunt apud Deum in ordine justorum novissimi, vel etiam reprobati. Quare? Quia multi sunt vocati, pauci vero electi. Ecce, fratres, omnes ad vitam vocati sumus, ecclesie parietes replemæ, solus Deus tamen novit qui sunt ejus (*I Tim. ii*). Alii enim per exteriorem operationem nobis videntur esse electi, sed tamen a Deo interiora conspiciente reprobantur, ut Pharisæus (*Luc. xviii*). Alii per exteriora mala nobis putantur esse reprobi, sed tamen per humilitatem et pœnitentiam interioram, Deo sunt accepti, ut Publicanus (*Ibid.*). Alii bene incipiunt, sed finis eorum tepescit, et deficiunt, ut Ju-

das (*Matth. xxvii*). Alii male incipiunt, sed in finem conversi a Deo recipiuntur, ut latro, qui pene in eadem hora et poenituit et exhalavit (*Luc. xiiii*). Nemo itaque, fratres, de operibus suis bonis presumat. Nemo alium propter exteriora mala iudicet vel condemnat. Nemo in longanimitate bonae vitae confidat. Nemo sero poenitentem despiciat. Sed qui bene vixit, timeat ne cadat (*I Cor. x*), ne tepescat, ne propter presumptionem corruat, ne propter contemptum fratris tardioris displiceat. Qui vero huc usque male vixit, audiat quod hic dicitur: *Quid hic statis tota die otiosi?* Timeat ergo talis ne morte praeveniatur, nec tamen desperet, sed de immensa misericordia confidens, festinet, ploret, sataget, ut quod amisit in tepore, recuperet in fervore. Nemo dicat in undecima hora, id est in senectute incipiam laborare, et tantundem praemii recipiam quantum primi. Nemo hoc dicat, fratres, quia nemo de vespertina, necdum de praesenti hora certus est, quia nec vita, nec conversio in manu hominis est. Hora in qua quis moritur, est senectus sua. Omnes igitur in vinea Dei laborare festinemus. Duritiam cordium, timore de recordatione peccatorum nostrorum et consideratione gehennae nato, quasi ligone commoveamus, sarmenta vitiorum, sarpa correctionis a nobis et aliis auferamus. Caveamus ne ventus aquilonis flores virtutum in nobis, ne fervor persecutionis fructus jam maturos in nobis ardeat, sed semper solliciti de animabus nostris, nunquam nos dignos, nunquam nos securos aestimemus, quousque praemia percipiamus repromissa, quod nobis concedat Pater et Filius et Spiritus sanctus. Amen.

HOMILIA XXVIII.

DOMINICA IN SENAGESIMA.

Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes (*II Cor. ii*), etc. Bipartita est haec lectio, fratres charissimi. Primo enim reprehendit Corinthios, quibus haec scribit, de hoc quod pseudopraedicatoribus recipiebant. Secundo se comparat et praefert illis praedicatoribus. Reprehendens ergo Corinthios de susceptione falsorum praedicatorum, ait: *Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes*. Ideo enim insipiens est insipiens, quia putat se esse sapientem, et ideo non alienum sed suum vult semper facere consilium. Primus enim accessus est ad sapientiam intelligere se insipientem esse, et saniori consilio acquiescere. Porro sapientiores insipientes sufferre et recipere hoc intuitu debent, ut eos corrigant et doceant, ut non erroribus eorum consentiant, ut faciebant Corinthii, qui falsos praedicatores, legem tenendam esse cum Evangelio et alios errores praedicantes, suscipiebant, et eorum erroribus acquiescebant. Quorum (unde dolendum est) sunt etiam hodie similes in Ecclesia, qui quosdam gyrovagos et falsos praedicatores, libentius quam proprios praedicatores recipiunt, audientes libentius adulantes quam corripientes, loquentes placita quam loquentes vera. Et juxta quod Salomon ait: *Furtivae eis aquae dulciores sunt* (*Prov. ix*), sed, secundum Evange-

lium, vere oves proprii pastoris vocem cognoscunt et sequuntur, alienum autem non sequuntur, quia non noverunt vocem alienorum (*Joan. x*). Sunt autem, fratres mei, quatuor species praedicatorum: Alii autem mala praedicant, et male vivunt, et haeretici sunt, qui nec audiendi nec imitandi sunt, sed prohibendi. Alii male praedicant per ignorantiam, et in ceteris bene vivunt, et insipientes sunt. Qui etsi in moribus imitandi sunt, tamen audiendi non sunt. Alii bona praedicant et bene vivunt, et veri praedicatores sunt, qui et audiendi et imitandi sunt. Alii bona praedicant et male vivunt, qui audiendi sunt, sed non imitandi, de quibus dicitur: *Quaecumque dixerint vobis servate et facite, secundum vero opera eorum nolite facere* (*Matth. xxiii*). Tanta quippe est auctoritas verae doctrinae, quod per quemcumque perversum, et quocumque fine praedicetur, audienda est. Unde Apostolus: *Sive per veritatem, sive per occasionem Christus praedicetur, gaudeo* (*Philipp. i*): Et contra, a quocumque honesto et quocumque fine prava doctrina praedicetur, audienda non est. Unde Apostolus: *Et si angelus de caelo aliud vobis praedicaverit, anathema sit* (*Gal. i*). Quos autem insipientes sustinent Corinthii, exponit Apostolus cum subdit: *Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit*. Quibus sunt etiam hodie similes, qui simplices a libertate virtutum, in servitutem voluptatum et carnalium illerebrarum redigunt, dicentes cuncta ad usum hominum fuisse creata. Quibus, fratres mei, nolite consentire, quoniam qui intemperanter sequuntur licita, cadunt in illicita. Et ille solus in illicita non cadit, qui a licitis caute se restringit. *Sustinetis*, inquit, *si quis accipit vestra, si quis devoret cibos vestros, si quis extollitur de sanctitate, vel nobilitate, si quis in faciem vos cadit, quod dico secundum ignobilitatem*. Quia namque tanquam facie, ita nobilitate homo cognoscitur recte in faciem caeli, est per ignobilitatem contemni. Multi quoque sunt hodie, fratres mei, quibus et si falsi praedicatoribus praedicant non vera, sed grata et placita, sustinent eos sua devorantes, et de sanctitate se gloriantes, et ceteros negligentes.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus se comparat et praefert pseudo-praedicatoribus cum subdit: *In quo quis audeat?* subaudis se commendare. *Et ego*. Sed quomodo, fratres mei, hic seipsum commendat Apostolus, cum idem alibi dicat: *Non enim qui seipsum commendat ille probatus est, sed quem Deus commendat* (*II Cor. x*). Et Salomon: *Laudet inquit, te alienus, et non os tuum* (*Prov. xxvii*). Et revera, fratres, si quis ad jactantiam seipsum laudat, non venialiter peccat. Non enim laudabilis est, qui seipsum laudat. Sed sancti cum sua bona numerant, non ob jactantiam hoc faciunt, sed ob necessitatem. Tres enim causas invenimus quibus sancti sua bona enumerare coguntur. Quando enim premuntur vehementi adversitate, ad augmentum spei et solatii sua bona coguntur enumerare, ut Job: *Oculus*, inquit, *sui caeco, et pes claudo. Si comedi buccellam*

meam solus, et non comedit pupillus ex ea (Job xxix). Quando etiam volunt Deum iudicem ad misericordiam sui inclinare, solent bona sua enarrare, ut *Ezechias: Memento, inquit, quomodo ambulaverim coram te in veritate (Isai. xxxviii).* Quando etiam sancti prædicatores volunt persuadere, ut sibi magis acquiescant quam pseudo-prædicatoribus, solent se commendare et illis præferre, ut Apostolus in hoc loco: Commendat autem se apostolus in quatuor. in genere, in ministerio, in revelationibus, in humilitate. In primo se æquat aliis, in secundo et tertio se præfert eis, in quarto se humiliat aliis et sibi. De genere se commendat, et aliis æquat, cum dicit: *Hebræi sunt et ego, etc.* Nobilitas et probitas parentum ad nihil aliud valent sequacibus, fratres mei, nisi ad æmulationem imitationis. Hinc est quod antiqui imagines et probitates parentum solent depingere ad incitamentum filiorum et nepotum, ut eos ad patrizandum incitarent. Si tu vero degeneras, quare parentum tuorum nobilitatem jactas. Non te juvat, sed damnat. Non enim ex probis parentibus nasci, sed probos parentes imitari, laudabile est. Hinc est quod Dominus Judæis incredulis in patre Abraham gloriantibus, ait: *Si filii Abraham estis, opera Abraham facite. Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere (Joan. viii).* De ministerio se aliis præfert, cum dicit: *Ministri Christi sunt et ego, ut minus sapiens dicam, plus ego.* Ac si diceret: In hoc, quod me aliis præfero, loquor ut minus sapiens, quoniam minus sapiens sapientium, est se aliis præferre. Unde et postea dicit: *Factus sum insipiens: vos me coegistis.* Non tamen in hoc quod se aliis præferebat, insipiens erat, quia non ad jactantiam, sed ob utilitatem subditorum hoc vere et sapienter faciebat. In duobus autem probat se plus cæteris ministrum Christi esse, quia plus sequitur et imitatur eum. in exteriori passione, ut in laboribus, in afflictionibus, in periculis, et interiori compassione, ut in sollicitudine omnium Ecclesiarum. Et quia infirmatur cum infirmo, uritur cum scandalizato. Hæc pensent prælati Ecclesiæ qui extolluntur et gloriantur de ministerio Christi, quia sunt sacerdotes, episcopi, et populorum magistri. Si sunt vere ministri Christi, imitentur eum, non in divitiis et deliciis, non in pompa et ambitione sæculari, quæ Christus semper detestatus est. Sed in eis in quibus imitatur eum Paulus, in passione exteriori, in laboribus, in afflictionibus, in jejuniis, in Ecclesiæ persecutionibus. Sint solliciti pro Ecclesiis, ut non eas exspolient, sed ut eas instruant et supportent. Lugeant cum lugentibus, gaudeant cum gaudentibus, infirmantur cum infirmantibus, fiant omnia omnibus. De revelationibus se commendat Apostolus, cum ait se raptum usque ad tertium cælum. Hinc discant pastores Ecclesiæ rapti desiderio ad cœlestia, et ea per lectionem et contemplationem meditari, ut sint digni vocari viri desiderierum cum Daniele, quatenus Dominus aperiat eis secreta sapientiæ suæ, ad suam et aliorum utilitatem. Quod

A vero Apostolus fatetur se nescire, an fuerit raptus in corpore et anima simul, an extra corpus, anima scilicet assumpta. Hoc fratres, contra illos erroneos est, qui affirmant se in una nocte corporaliter multas regiones transmeare, manducare, et bibere, et post remeare. Cum Apostolus Spiritu sancto plenus dicat se nescire quomodo in cælum raptus fuerit, idem de humilitate se commendat, cum ait: *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanæ qui me colaphizet, etc.* Ecce fratres mei, cum tot et tantis virtutibus sublimatus esset Apostolus, ad conservationem humilitatis, datus est ei a Deo stimulus carnis, et angelus Satanæ ad inquietandum et humiliandum eum. Et cum rogaret illum a se removeri, dictum est ei a Domino: *Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur.* Magnitudo enim virtutis solet superbire, nisi temperetur ex humilitate. Quæ humilitas tanta fuit in Paulo, ut contra morem hominum sæcularium, bona sua vix et coactus enarraret, infirmitates vero suas gaudens aperiret. *Libenter gloriabor, inquit, in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.* Nemo igitur, fratres mei, nemo nostrum infirmitates, labores, et afflictiones fugiat, vel a se removeri deprecatur, quia quod caninus auro, quod lima ferro, quod gelu sato, hoc confert tribulatio justo. Quid? Illum purgat, elimat, splendificat. Unde David, *Da mihi inquit, auxilium de tribulatione (Psal. lix),* id est tribulationem fac mihi in auxilium provenire. Oremus itaque fidelem animarum purificatorem, ut hęc nos purget, nos purificet, ne in futuro, in furore suo arguat nos, ne in ira sua corripiat nos, sed statim exeuntes de corporali miseria, nos in thesaurum suum recipiat Deus et Dominus noster qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIX.

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

Cum turba plurima convenirent, et de civitatibus properarent ad Jesum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat seminare semen suum (Luc. viii), et reliqua. Dominus et Redemptor noster, fratres charissimi, per omnia nos instruens, ut se persæpe figurate loqui demonstraret, exposuit parabolam istam, ut in parabolis, quas per se non exponerat, significaret spiritualem intelligentiam similiter esse quærendam. Est igitur, ut ipse ait, semen verbum Dei, ager mundus, seminator Christus, qui de sinu Patris exiit, ut semen verbum Dei hoc in mundo seminaret, et etiam quilibet prædicator, qui secundum suum modulum de secreto contemplationis suæ ad erudiendum homines debet exire. Sed hominum, quibus semen verbum Dei proponitur, multæ species sunt. Nam quidem sunt, qui nec et illud audire volunt, ut illi quibus Dominus ait: *Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis (Joan. viii):* Et Propheta *Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ et obturantis*

aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium (Psal. LVII). Aspens serpens est incurabilis veneni, quæ ne audiat incantationes, alteram aurem allidere terræ, reliquam obturare cauda perhibetur. Tales sunt homines quidam incurabilis malitiæ, qui aures intellectus sui obturant, hinc amore terrenorum, hinc amore posterioris partis suæ, id est carnis, ne verbum Dei audire velint. Illorum vero qui audiunt quatuor species sunt. Nam alii in tantum audiunt verbum Dei, ut nec ejus sapore vel opere delectantur, qui bene significantur per terram secus viam nulla sepe clausam, ubi semen conculcatur, et ab avibus aufertur. Corda enim talium clausa non sunt, sed omnium tentationibus spirituum patent. Venit spiritus luxuriæ, non prohibetur, sed intrat. Venit spiritus avaritiæ, non prohibetur, sed intrat. Venit spiritus vanæ gloriæ, non prohibetur, sed intrat; et similiter cæteri veniunt, nec prohibentur. Quia vero corda talium, frequentia malarum cogitationum trita et conculcata sunt, auditum verbum Dei in eis adhærere nequit, sed a spiritibus malignis, qui tanquam aves æerii et agiles sunt, a memoria removentur. Alii vero audiunt verbum Dei, et cum desiderio percipiunt, et etiam aliquid boni agere incipiunt, sed a sollicitudinibus et voluptatibus divitiarum occupati, desistunt. Qui bene, fratres mei, significantur per terram spinis occupatam. Per spinas quippe dicit Dominus divitias significari, quia et si videantur delectare corpus, tamen animam aculeis curarum pungunt, et peccatis cruentant, et voluptatibus aggravant et extinguunt. Cum enim divitiæ cum labore acquirantur, cum timore servantur, cum cupiditate augeantur, cum dolore perdantur, quid aliud sunt labor, timor, cupiditas, et dolor, nisi punctiones vere cruciantes animam? Hinc et de illis qui inter hujusmodi spinas delectantur, scriptum est: *Et esse sub sentibus divitias computabunt* (Job. xxx). Alii quoque audiunt verbum Dei, et cum gaudio suscipiunt, et aliquid boni agere incipiunt, sed tribulationibus et persecutionibus pressi, desistunt. Qui bene significantur per petram, quia altitudinem terræ et humoris, id est fidem et charitatem profundam non habent, et ideo fervescente sole persecutionis, arescunt, et non referunt fructum. Tales erant illi, quibus Dominus per prophetam promittit: *Auferam, inquit, cor lapideum a vobis, et dabo vobis cor carneum* (Ezech. xxxvi). Omnes supradicti non reddunt fructum, quia agrum cordis sui non bene colunt. De quibus per Salomonem dicitur: *Per agrum pigri hominis transivi, et ecce totum repleverant urticæ, et operuerant superficiem spinæ, et maceries lapidum destructa erat* (Prov. xxiv). Alii vero audientes verbum Dei, retinent corde optimo, et fructum afferunt in patientia. Qui recte significantur per terram bonam, quia sicut terra bona commendatum semen reddit multiplicatum, ita bonus homo auditum verbum, cogitando, operando, et docendo, sibi et aliis proficiendo, multiplicare non desistit. Afferet autem fructum in patientia, quia, nisi bona terra patiatur

A extirpationes, arationes, frigus et calores, fructificare non potest. Ita nisi homo patienter extirpet a se spinas et tribulos vitiorum, nisi duritiam cordis aret, vomere pœnitentiæ et compunctionis, nisi maceries carnis afflictiones et persecutiones patienter portet, verbum Dei in eo fructificare non potest. Seminato autem agro, cura non est removenda, quoniam nisi circumsepiatur satum, nisi sarciatur, nisi aves exterreantur, nisi temporum opportunitas a Deo postuletur, non veniet ad debitam maturitatis ubertatem. Suscepto quoque in corde verbo Dei, nisi vigili cautela cor a tentationibus custodiatur, nisi renascentia vitia diligenter extirpentur; nisi dæmones psalmodiis et orationibus abigantur, nisi assiduis votis incepti boni incrementum et multiplicatio a Deo postuletur, non veniet ad fructus perfectionem. Reddit autem, teste evangelista alio, semen in bona terra fructum, aliud tricesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum (Marc. iv). Tres enim ordines sunt in Ecclesia, conjugati, vidui et virgines. Conjugati tricesimum, vidui sexagesimum, virgines centesimum percipient fructum, si perseveraverint. Lene in sui ordinis puritate. Et secundum gradum meritorum, erit ordo præmiorum. Vos igitur conjuges, si gradus vestri ordinem bene servetis, si amorem Dei uxoribus, filiis et cæteris omnibus præponatis, si conjuges cum freno modestiæ diligatis, si filios et familiam secundum Deum doceatis, si excessus vestros elemosynis redimatis, si in mandatis Dei perseveretis, magni estis ante Deum. Vos autem, vidui viduæque, si gradus vestri religionem custoditis, si estis tanto Deo devotiores, quanto liberiores, si mente et corpore sanctimoniam habetis, si jejunis, orationibus et elemosynis vacatis, majores estis. Vos quoque virgines, viri vel feminae, si estis virgines voluntate, non necessitate, vel timore, si toto desiderio cœlesti Sponso placere desideratis, si vos virtutibus potius quam vestibus exornatis, si ut prudentes non fatuæ virgines gloriam Dei, non mundi quæritis, maximi estis. Verumtamen, fratres mei, sicut aliquod argentum plus valet, quam aliquod aurum, ita aliquis conjugatus, aliquam viduam vel virginem merito potest superare. Melior quippe est conjugatus in Deo fervens, quam viduus vel virgo tepens. Itaque, fratres mei, omnes conversemur honeste, unusquisque in ordine suo. Diligamus Deum toto desiderio, mundum spernamus, carnem castigamus, vitia de nobis extirpemus, verba Dei devoto corde suscipiamus, operando et docendo illa multiplicemus, ut fructum æternitatis recipere mereamur. Quod nobis præstare dignetur qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXX.

DOMINICA IN QUINQUAGESIMA.

Excellentiorem viam vobis ostendo. Si linguis hominum loquar et angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans aut cymbalum

tinniens (1 Cor. xii, xiii), etc. Inter omnes gratias, quas, fratres mei, largitur hic nobis omnipotens et misericors Deus ad præmium æternæ beatitudinis promerendum, obtinet principatum vera charitas, Dei videlicet amor et proximi. Hanc commendat Apostolus quinque modis: primo, quod excellentior via est; secundo quod sine ea nihil cætera valent; tertio quod omnia vitia excludit; quarto, quod qui hanc habet, omnia habet; quinto, quod nunquam excidit. Ostendit igitur hic quod charitas est excellentior via, cum ait: *Excellentiorem viam vobis demonstro*. Est autem charitas excellentior via, quia magis extollens, magis expedita, magis propria. Magis extollens est, quia nihil plus extollit quam charitas, quæ de servis facit filios, de hostibus amicos, de hominibus Deos. Unde Dominus: *Jam non dicam vos servos, quia servus nescit quid faciat dominus ejus. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæ audivi a Patre meo, nota feci vobis* (Joan. xv); et alibi: *Dedit autem eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus* (Joan. i). Et Propheta: *Ego, inquit, dixi: Dii estis, et filii Excelsi omnes* (Psal. lxxxii). Sicut enim charitas via est, qua Deus venit ad hominem: ita est via qua homo vadit ad Deum. Quia enim non bene conveniunt majestas et amor, ideo Deus amans hominem se coæquavit ei, at cum secum sublimaret. Charitas est oleum, quod in uno premi non potest, sed super natat. Charitas etiam magis expedita via est, quoniam per eam compendiosius et facilius ad Deum ascendimus. Si enim magnam sapientiam, si magnam eloquentiam, si multas eleemosynas facere, si martyrimum sustinere nequis, sufficit tibi si Deum et proximum vere diligis. Amor enim seipso contentus est ad merendum Deum, nec tantum Deum exspectat, sed cum jam habet, dum veraciter eum amat. Charitas etiam magis propria est Dei suorumque electorum, quoniam cum cætera bona possint etiam habere reprobi, charitatem soli possident electi. Hinc est enim fons proprius, cui non communicat alienus. Alieni enim sunt, quicumque audituri sunt hanc vocem: *Non novi vos* (Matth. vii). Hæc est tunica nuptialis, qua induti securi recumbunt. De hac Dominus: *Hoc est, inquit, præceptum meum ut diligatis invicem* (Joan. xv). Ac si diceret: *Hoc est excellens et proprium mandatum meum, quo mei a non meis separantur*. Itaque, fratres mei, ut filii et amici Dei esse mereamur, charitatem semper custodiamus.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus ostendit nulla quantumcunque bona sine charitate prodesse, cum subdit: *Si linguæ hominum loquar et angelorum*. Magnum quippe bonum est secunda et eloquens prædicatio, sed sine charitate nihil prodest prædicanti, prodest quidem auditoribus. Sed prædicator qui non ex charitate, sed propter nummum vel gloriam prædicat, est quasi æsonans aut cymbalum tinniens, id est alios ad Deum vocat, sed se sua voce conquassat et condemnat. Magnum bonum est prophetia de futuris, sed sine charitate nihil prodest. Nihil quippe profuit

A Balaam, nihil Sibyllæ, nihil Caiphæ, quod futura Dei sacramenta prædixerunt. Magnum bonum est scire mysteria et sacramenta Veteris et Novi Testamenti, et omnem scientiam divinam et humanam, sed sine charitate nihil prodest. Nihil quippe Judæ profuere sacramenta, quæ cum cæteris apostoli habuit communia. Nihil prodest diabolo, quod, ut ait Ezechiel, cœlestia novit mysteria. Nihil Scribis et Pharisæis, falsisque doctoribus profuit habere scientiam sanctarum litterarum. Magnum bonum est habere omnium fidem ita perfectam, ut per eam transferantur montes ad litteram, vel dæmones a patientibus; sed sine charitate nihil prodest. Nihil proderit quibusdam, qui hæc et alia bona sine charitate fecerunt: *Quin in judicio hoc se constitebuntur fecisse: Nonne in nomine tuo prophetavimus? Nonne in nomine tuo dæmonia ejicimus?* (Matth. vii.) Quibus non dicetur, *Non habuissetis hæc dona, sed Non novi vos* (Ibid.), quia sine charitate nihil habuerunt. Nihil enim prosunt hypocritis, qui ob vanam gloriam ea faciunt. Unde Jacobus: *Qui offendit in uno, factus est omnium reus* (Jacobi ii). Ergo, charissimi, charitatem super omnia studeamus habere, sine qua cætera bona nil possunt valere.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus quod charitas omnia vitia excludit, cum subdit: *Charitas non æmulatur*, per invidiam, imo gaudet cum gaudentibus, et flet cum flentibus (Rom. xii). *Non agit perperam*, id est perverse, imo omnia facit bono fine. *Non est ambitiosa*, non contendit de honore, sed de humilitate. *Non quærit quæ sua sunt*, sed quæ Christi; Christi enim voluntatem et gloriam quærit, non suam. *Non irritatur per iram, non cogitat malum*; fortis scilicet non solum ad non retribuendas injurias, sed etiam ad non curandas. *Non gaudet super iniquitate*, imo deflet, sic et cætera vitia charitas excludit. Unde et legitur: *Qui charitatem habet, non peccat; non quia non peccet, sed quia non peccat ad mortem*. Peccatum enim in fervore charitatis, est quasi gutta aquæ in ignem, quæ eum non extinguit, sed inflammat. Fervidam igitur, fratres, charitatem habeamus, ut in ejus fervore sordes peccatorum nostrorum excoquantur.

Sequitur pars quarta, in qua ostendit Apostolus, quod qui habet charitatem, omnes virtutes habet, cum dicit: *Charitas patiens est inter adversa*, scilicet benigna est inimicis, eos etiam a quibus patitur, amans. *Congaudet veritati*, id est bono justitiæ. Unde et dicitur: *Beati qui esuriunt, et sitiunt justitiam* (Matth. v). *Omnia credit*, quæ scilicet de futura vita in Scripturis sacris leguntur. *Omnia sperat*, quæ scilicet a Deo sunt promissa. Quæ etsi differantur, *omnia sustinet*. Cæteras quoque virtutes habet, qui veram charitatem habet. Quarum quasdam etsi non habet in usu, habet tamen in affectu. Quamvis enim non habeat in se, habet tamen in aliis, de quibus gaudet tanquam de se. Teneamus itaque, fratres, charitatem, per quam omnia bona habentur, per quam lex adimpletur. Unde Propheta.

Omnis consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis (Psal. cxviii). Et Dominus, In hac tota lex pendet et Prophetæ (Matth. xxii).

Sequitur pars quinta, in qua ostendit Apostolus quod *charitas nunquam excidit*. Propterea nunquam cadet qui charitati adhæret. Vita enim futura non auferet, imo perficiet charitatem. Quæ enim nunc data est ad bene merendum, tunc dabitur in præmium. Cætera vero bona, quæ nunc habent locum, tunc cessabunt. Cessabunt prophetiæ, quia non erit tunc absens vel occultum quod de Deo videbitur. Cessabunt linguæ, quia res et cogitatio aperta, manifestari significationibus non egebunt. Cessabit scientia, quia tunc non erit specularis et umbratilis scientia, sed aperta Dei visio. Cessabit enim fides: ea enim quæ modo invisibilia credimus, tunc præsentialiter videbimus. Cessabit spes, quando obtinebimus quod sperabamus. Cæteris itaque cessantibus, tunc charitas augebitur et perficietur. Tunc enim ita diligemus Deum, quod ab ejus amore nullatenus poterimus separari vel tepescere. Pensemus ergo, fratres mei, pensemus toto corde, quanta, quam admirabilis erit beatitudo illa, ubi sancti illud, quod semper in hac peregrinatione desideraverant, speraverant, exquisierant, contemplantur, amplexabuntur, fruentur sine metu, sine defectu, sine invidia. Ubi etsi par non erit sanctorum claritas, tamen par erit gaudium. Omnia enim faciet communia amor unus, et voluntas una. Itaque, fratres mei, dilectionem Dei et proximi, quæ nobis erit præmium in patria, toto corde teneamus in via. Super omnia diligamus Deum, qui super nos est. In bono diligamus animam nostram, quæ intra nos est. Sicut nos, diligamus proximum nostrum, qui juxta nos est. Cum discretione nutriamus carnem nostram quæ infra nos est, quatenus pariter pervenire mereamur ad videndum Deum deorum in Sion, ubi est regnum sine termino, satietas sine fastidio, sanitas sine morbo, juventus sine senio, festum sine mœrore, gaudium sine fine, largiente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXI.

DOMINICA IN QUINQUAGESIMA.

Assumpsit Jesus duodecim discipulos suos, et ait illis: Ecce ascendimus Jerosolymam, et consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de Filio hominis (Luc. xviii), etc. Duobus capitulis distinguitur lectio ista, fratres charissimi. Porro in primo considerandum est secundum litteram, quare Dominus passionem et resurrectionem suam prædicere voluerit, et quare duodecim discipulis tantum, et quare secreto. Quare se passurum et resurrecturum prædixit? Ob tres causas, ut se Deum omnipotentem demonstraret, ut se spontanee passurum probaret, ut discipulos suos contra mortis

A suæ desperationem præmuniret. Quare duodecim tantum? Ut demonstraret tantum apostolicæ doctrinæ sequaces esse dignos, humanæ redemptionis agnoscere et participare sacramentum. Quare secreto? Ut sanctum non debere dari canibus, nec margaritas porcis demonstraret (Matth. vii). Unde idem ait: *Vobis, inquit, datum est nosse mysteria regni Dei, cæteris autem in parabolis* (Marc. iv; Luc. vii). Moraliter autem, fratres mei, instruit nos Dominus exemplo sui, quomodo supernam Jerusalem adire debeamus. Sicut enim ipse ascendendo Jerosolymam, patiendo, moriendo, resurgendo, ascendit in cælum ad Patrem, ita nos, fratres charissimi, in a vitiorum vitando, tribulationes patiendo, mundo moriendo, anima et corpore resurgendo, ad cœlestem patriam ascendere oportet. Ac si diceret Dominus: *Qui mihi ministrat, me sequatur. Et ubi sum ego, illic et minister meus erit* (Joan. xii). Itaque, fratres, totis viribus nitendum est. Nam si cum tanto sudore culmina montium ascendimus, quanto labore opus est gravitati nostræ nitenti ad cælum? Teste enim Domino, lata et spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem, et multi currunt per eam; sed angusta et ardua est via, quæ ducit ad vitam, et pauci ascendunt per eam (Matth. vii). Facilis est enim, teste poeta (25), descensus Averni. Facile est quippe descendere de ingluvie ad libidinem, de libidine ad cupiditatem, de cupiditate ad avaritiam, et ita de vitio in vitium usque in æternam damnationem. Sed valde laboriosum est, fratres mei, ascendere ad abstinentiam, de abstinentia ad continentiam, de continentia ad mundi contemptum, et ita de virtute in virtutem usque ad patriam cœlestem. Hanc ascensionem, fratres, non potest facere per se homo, nisi adjutus a Deo. Unde Dominus: *Nemo potest, inquit, venire ad me, nisi Pater meus cœlestis traxerit eum* (Joan. vi). Clamemus igitur ad eum, fratres, clamemus et dicamus ei: *Trahe me post te, curremus in odore unguentorum tuorum* (Cant. i). Nam, juxta Prophetam: *Beatus est vir, cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit existens in valle lacrymarum in loco quem posuit* (Psal. lxxxiii). Et procul dubio fidelibus nihil de se, sed de Deo tantum præsumptibus, benedictiones gratiarum dabit legislator, et ita *ibunt de virtute in virtutem, et tandem videbitur Deus deorum in Sion* (Ibid.). Tribulationes etiam, fratres charissimi, necesse est nos pati, dum ascendimus ad patriam, juxta illud Apostoli: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum* (Act. xiv). Et alibi: *Omnes qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur* (II Tim. iii). Nam si in viridi ligno hoc fuit, id est in Christo, in arido quid fiet? (Luc. xxiii.) Has tribulationes oportet justum pati. Necesse est illum pati, tradi, illudi, flagellari, conspui. Tradi Justum oportet, et hæc multitudo exemplorum te docet. A principio, Abel justus traditus est in manibus Cain (Gen. iv); Joseph justus

(25) Virgil. Æneid. lib. vi, vers. 126.

traditus et venditus est Ismaelitis (*Gen. xxxvii*) ; Job justus traditus est in manu diaboli : et ut magis mireris, ab ipso Deo. *Ecce, inquit, caro ejus in manu tua est ; verumtamen animam ejus serva (Job. i)*. Dominus justus traditus est gentibus per manus Judæ et Judæorum, et hoc illi non possent nisi Pater, et etiam ipse seipsum traderet. Dicit enim de eo Apostolus : *Qui tradidit semetipsum pro nobis (Ephes. v)*. Quia ergo, fratres mei, non est discipulus supra magistrum, si nos veri discipuli Christi sumus, si vere justus sumus, nos quoque necesse est tradi in manus impiorum, diaboli scilicet, et malignorum hominum. Sed nos respiciamus ad Christum traditum, et in eo consolabimur. Necesse etiam est Justum illudi. Illusus est Noe justus a filio (*Gen. ix*), Joseph a fratribus dicentibus : *Ecce somniator venit (Gen. xxxvii)*. Elisæus a pueris dicentibus : *Ascende, calve (IV Reg. ii)*. Christus a militibus indutus veste coccinea, spinis coronatus, et arundine sceptratus, et dictum est ei derisorie : *Ave, Rex Judæorum (Joan. xix)*. Nos, fratres, si ascendere ad cælum volumus, necesse est nos illudi, vel a diabolo per phantasticas illusiones, vel a falsis fratribus, nostram simplicitatem iridentibus, et hypocritas nos vocantibus. Sed nos respiciamus ad Christum illum, et in eo consolabimur. Necesse est etiam Justum flagellari. Flagellatus est Job, flagellatus est Tobias, flagellatus est Dominus, et ligatus ad columniam, in qua usque hodie apparent vestigia sanguinis. Apostoli quoque flagellati sunt. Nos similiter, fratres, oportet flagellari, vel infirmitatibus, vel persecutionibus, vel injuriis, vel damnis. Sed nos, fratres, semper respiciamus ad Christum flagellatum, et in eo consolabimur. Necesse est etiam Justum conspui et respui. Spretus et contemptus fuit Joseph inter fratres ; spretus quoque David a suis dicentibus : *Quid nobis et filio Isai?* Spretus et Job a suis inter adversa : Spretus et Dominus, et vocatus filius fabri, et consputus, et inter iniquos projectus. Apostoli similiter spreti et facti tanquam purgamentum et omnium peripsema (*I Cor. iv*). Nos quoque, fratres, si justus sumus, necesse est nos a mundanis conspui et expui. Sed nos, fratres, contempnans nos contemni, et respicientes ad Christum consputum, in eo consolabimur. Necesse est quoque Justum ad cælos tendentem crucifigi et mori. Abel justus ab impio fratre occisus est. Isaias serratus est ; Jeremias lapidatus est, Christus crucifixus est, apostoli et sancti martyres variis tormentis passi sunt. Nos quoque, fratres, si ad cælum ascendere volumus, necesse est crucifigi mundo, et si non materiali supplicio, tamen voluntario, ut scilicet mortificemus membra nostra quæ sunt super terram, secundum illud Apostoli : *Mortui estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo (Col. iii)*. Sed etiam, fratres, mors corporalis benigne a nobis expectanda et excipienda est. Necesse est etiam, fratres mei, justum resurgere de vitiis ad virtutem, de morte ad vitam, de tenebris

A ad lucem, ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis, ita et nos in novitate vitæ ambulemus (*Rom. vi*). Oremus igitur, fratres charissimi, Dominum, ut ipse trahat nos post se, faciat ab imis ad alta consurgere, det nobis suarum benedictiones gratiarum, ut ejus passionem, resurrectionem, et ascensionem, quantum possumus imitemur.

Sequitur : *At illi nihil horum intellexerunt. Erat enim verbum absconditum ab eis.* Idem hodie contingit, fratres charissimi. Nam cum prædicamus carnalibus hominibus, quod justos oporteat in hoc mundo tradi, illudi, flagellari, conspui, mori et resurgere : vel non intelligunt, vel contemnunt. Est enim divinum judicium eis absconditum. Et quando vident hic justum pati, putant eum vel non curari, vel reprobari. *Cum autem appropinquaret Jericho, quidam cæcus sedebat secus viam mendicans.* Hoc est secundum capitulum, in quo Dominus postquam prædixit discipulis suis passionem et mortem suam illuminat cæcum. In quo, fratres charissimi, ostendit se mori sponte, qui cæcos poterat illuminare. Appropinquans vero Jericho, illuminat cæcum. Porro Jericho luna interpretatur, per quam defectus nostræ mortalitatis intelligitur. Dum ergo Deus ad defectus nostræ mortalitatis accedit, humanum genus propter primam prævaricationem excæcat, vel ad Dei lucem intelligendam reddit. Fuit autem non parvi meriti iste cæcus, fratres mei. Habuit enim patientiam, fidem, orationis instantiam, petitionis electionem, impetrationem, obedientiam, gratiarum actionem. Patientiam quippe habuit, quia, quamvis duplici miseria, paupertate, scilicet et cæcitate premeretur, non desperat, sed innocentiam servans mavult mendicare, quam furari, quam rapere, quam scenerari. Et hoc contra quosdam qui flagellis Domini abutuntur, et de quibus debuerunt fieri meliores, fiunt pejores. Et cum exigentibus meritis suis, aporiantur, vel excæcantur exterius, non corriguntur, sed excæcantur, et aporiantur interius, et fiunt usurarii, perjuri, rapaces et fures. De qualibus dicitur : *Curavimus Babylonem, et non est sanata (Hier. li)*. Et alibi : *Omnes isti æs et stannum, in medio fornacis (Ezech. xxi)*. Dominus enim, quantum in se est, eos per flagella sanat, sed ipsi non sanantur, sed sunt tanquam æs et stannum, cum rubigine sua in medio tribulationis. Sicut autem abundans, si eleemosynam comedat, dicitur comedere peccata populi, ita pauper vivens de eleemosyna, vivit de gratia. Fidem vero, teste Domino, cæcus habuit, quia eum, quem tam instanter ut sui miseretur, et se illuminaret, rogavit, hoc eum posse non dubitavit. Et hoc contra illos est, qui dubie et hæsitando petunt. Unde Jacobus : *Si quis indiget sapientia, postulet a Domino nihil hæsitans. Nam qui hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur, et circumfertur (Jac. i)*. Non autem æstimet homo talis, quod accipiat aliquid a Deo. Quantum autem vera fides ad impetrandum valeat, ostendit Dominus dicens : *Si habueritis fidem quan-*

tum granum sinapis, dicelis monti huic : Transfer te, et A
jecta te in mare, et fiet (Matth. xvii ; Luc. xvii). Cum
 ergo, fratres, postulamus, cum magna fiducia fidei,
 quod postulandum est, postulemus. Orationis quo-
 que instantiam habuit, quia quanto magis a turbis
 præeuntibus increpabatur, ut taceret, tanto magis
 clamabat : *Fili David, miserere mei*, usquequo et
 tumultum turbarum vinceret, et Jesum transeun-
 tem, ad standum et ad miserandum commoveret.
 Quem nos imitantes, fratres charissimi, clamemus
 totis visceribus cordis ad eum : *Fili David, miserere*
nobis. Et si turbæ, et tumultus vanarum cogita-
 tionum, vel malignorum spirituum, ut frequenter
 contingit, nos orantes disturbant et impediunt, ut
 ab oratione cessemus, Jesus propter teporem men-
 tis nostræ nobis transit. Sed nos, fratres, turbas B
 et phantasmata cogitationum, a nobis totis viribus
 repellamus. Et quanto plus nos infestant, tanto
 magis clamemus : *Fili David, miserere nobis.* Et
 tunc profecto Christus in cordibus nostris stabit,
 et nos per gratiam suam illuminabit. Petitionis
 electionem habuit, quia interrogatus a Domino :
Quid vis, ut faciam tibi? Non petiit a Domino sicut
 a puris hominibus solebat panem temporalem vel
 argentum, vel aliquid tale, sed lucem, et puto quod
 utrumque petiit, sicut utrumque accepit. Quem
 nos, fratres, imitantes, petamus a Deo Patre lumi-
 num non aliquid transitoriam, sed lucem; nec
 lucem quæ loco clauditur, et tempore terminatur,
 sed lucem divinæ visionis. Impetrationem habuit,
 quia sicut postulaverat et exterius et interius illu- C
 minatus fuit, quando dictum est ei : *Respice, fides*
tua te salvum fecit, et confestim vidit. Quem nos,
 fratres, imitantes, nos illuminationem æternam im-
 petratos confidamus, si in ferventi postulatione
 perseveraverimus. Obedientiam habuit, quia, post-
 quam vidit, cum secutus est. Videt enim et sequi-
 tur, qui bonum quod intelligit, operatur. Quod nos
 indignos prædicatores redarguit, qui per scientiam
 videmus, et tamen per operationem Christum non
 sequimur. Viam aliis demonstramus, et tamen nos
 pergere non curamus. Moneamus igitur nosmet,
 fratres charissimi, ad faciendum quod scimus, et
 quod prædicamus, quoniam servus sciens volunta-
 tem domini sui, et non faciens, plagis vapulabit D
 multis (*Luc. xii*). Gratiarum quoque actionem cæ-
 cus illuminatori suo egit, et alios exemplo suo
 agere fecit, quoniam subjungitur : *Et sequebatur eum*
magnificans Deum. Et omnis plebs, ut vidit, dedit
laudem Deo. Nos quoque, fratres mei, de immensis
 beneficiis non simus ingrati, sed ex toto corde,
 verbo et opere gratias agamus, ejus laudibus, quan-
 tum possimus, in hoc sæculo insistamus, ut in
 æternum eum videre et laudare mereamur. Per Do-
 minum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et
 Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula
 sæculorum Amen.

HOMILIA XXXII.

FERIA QUARTA IN CAPITE JEJUNII.

Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis
et fletu, et planctu, et scindite corda vestra, et non
vestimenta vestra (Joel. ii), etc. His verbis, fratres
 charissimi, olim hortabatur Dominus per prophetam
 populum suum, qui peccando recesserat a se, con-
 verti ad se. Porro quæ olim dixit Judæis, nunc
 quoque dicit nobis. Sunt autem hujus lectionis qua-
 tuor partes. Primo enim monet populum suum pec-
 catorem ad se converti : secundo ponit causam
 quare debeat converti. Tertio ostendit qui debeant
 converti. Quarto qua utilitate. Primo igitur, fratres,
 monet nos Dominus ad se converti, cum dicit :
Convertimini ad me. Ecce, fratres mei, quanta sunt
 viscera pietatis divinæ. Rogat nos qui rogari debuit.
 Offensus Dominus rogat servum fugitivum. Offensus
 sponsus rogat redire sponsam adulterantem. Unde
 ipse per Jeremiam prophetam Judææ cum dæmonibus
 adulteranti clamat : *Si recedens uxor a viro, duxerit*
virum alterum, nunquid revertetur ad eam ultra?
Nunquid non polluta et contaminata erit mulier illa?
Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen
revertere ad me dicit Dominus (Jer. iii). Quoties
 enim, fratres mei, anima criminaliter transgreditur,
 toties legitimum sponsum dimittit, et cum diabolo
 mœchatur. Hanc tamen hanc, infinitæ misericor-
 diæ Dominus hortatur, ut redeat, et juxta prophe-
 tam rogat, ut audiat vocem post tergum monentis.
Convertimini, inquit, ad me. Et quasi quæremus,
 quomodo ad te convertemur? Modum adjungit : *In*
toto corde vestro. Quidam sunt qui convertuntur ad
 Deum, sed non in toto corde. Non enim in toto corde
 ad Deum convertitur, qui quoddam vitium propter
 Deum deserit, et in alio adhuc moratur. Quod, fratres
 mei, omnino caveamus. Nam impietas est a Deo,
 qui summa justitia est, veniam sperare dimidiatam.
 Deus enim aut omnia dimittit, aut nihil. Propterea
 quid prodest, fratres mei, sauciato omnia vulnera
 curasse, si unum restat mortiferum? Quid prodest
 etiam omnes aditus castri obserasse, si unus restat
 apertus per quem irruat inimicus? Itaque, fratres
 mei, omnia peccata a nobis avertamus, ut toto corde
 ad Deum convertamur. Sed nec hoc sufficit, nisi
 perpetrata etiam peccata in nobis puniamus. Unde et
 subdit : *In jejunio, et fletu, et planctu.* In duobus
 enim vera consistit pœnitentia, in evitacione pec-
 cati, et satisfactione commissi. Pœnitentia enim est
 perpetrata mala plangere, et plangenda non commit-
 tere. Ad utrumque hic monet nos ne committamus
 plangenda, cum ait : *Convertimini in toto corde;* et
 plangamus perpetrata, cum ait : *In jejunio et fletu*
et planctu, et scindite corda vestra et non vestimenta
vestra. Per hoc enim satisfactio de commissis pec-
 catis nobis demonstratur, quæ consistit in tribus, in
 satisfactione operis, in compunctione mentis, in
 confessione oris. Porro ad satisfactionem operis nos
 hortatur cum dicit, *in jejunio.* Et quia non sufficit
 sine cordis pœnitentia et compunctione, subsequen-

ter ad compunctionem mentis nos hortatur cum dicit, *in fletu et planctu*. Per fletum quippe et planctum, interior compunctio sacerdoti propalatur. Sed quia nec operis satisfactio, nec mentis compunctio sufficit sine oris confessione habenti tempus et locum, ad confessionem nos hortatur, cum subdit, *et scindite corda vestra*. Quidam etenim sunt qui peccata sua tenent abscondita in corde, tanquam putredinem in ulcere. Sed scitis, fratres mei, quia ulcus non sanatur, nisi putredo prius ejiciatur. Ut ergo ulcera cordis nostri sanentur, putredo peccatorum per confessionem propaletur. Ad hoc, fratres mei, nos hortatur exemplo sui et alius propheta ad jejunium, cum ait: *Genua mea infirmata sunt a jejunio* (*Psal. cviii*); et alibi: *Quia sicut cinerem tanquam panem manducabam* (*Psal. ci*); et ad compunctionem, cum subdit; *et poculum meum cum fletu miscebam* (*Ibid.*) Et alibi: *A voce gemitus mei adhesit os meum carni meae* (*Ibid.*). Quasi diceret: Tantus erat dolor gemitus mei, quod ossa adhæserunt meae carni. Et quis nostrum miserrimorum peccatorum facit hodie, quæ ille tam magnus et tam sanctus dicit se fecisse? Idem rursus exemplo sui ad confessionem nos hortatur, cum dicit: *Delictum meum cognitum tibi feci, et injustitiam meam non abscondi. Dixi: Confitebor injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei* (*Psal. xxxi*). Porro in hoc quod postquam ait: *Scindite corda vestra*, adjungit, *et non vestimenta vestra*, morem reprehendit Judæorum, qui in afflictionibus scindebant vestimenta sua, magis quam corda sua. Quorum etiam hodie similes sunt qui pœnitentiam magis in exterioribus volunt ostentare, quam in interioribus habere.

Sequitur pars secunda, in qua ponit causam quare debeamus converti. *Quia benignus, inquit, et misericors est, patiens et multum misericors, præstabilis super malitia*. Quasi diceret: Convertimini ad Deum, quia ille facilis est ad recipiendum, quia benignus est naturaliter, et omne bonum diligens. Et misericors etiam erga peccatores, qui non si statim convertantur, ipse tamen est patiens, eos ad pœnitentiam exspectans. Qui si abutantur Dei patientia, crimina criminibus addentes, ipse tamen super peccata multa est multum misericors, in tantum ut etiam sit præstabilis super malitia, id est ejus misericordia præstat et prævalet omni malitiæ, quoniam nulla quantacunque malitia, divinam potest vincere misericordiam. Ecce, fratres mei, quid sufficit pensare viscera divinæ misericordiæ. Ergo, fratres, nullus quantumcunque flagitiosus, quantumcunque facinorosus desperet, sed currat ad fontem David, qui, juxta prophetam, est patens in ablutione menstruatæ (*Zach. xiii*), quoniam omni converso, Deus convertitur: Et illi soli venia denegatur, qui ad Deum converti dedignatur. *Qui scit, inquit, si convertatur, et ignoscat Deus, et relinquat post se benedictionem? sacrificium et libamen Domino Deo nostro? quasi nullus*. Ponitur autem hæc conjunctio, si, pro quod

A non; sicut et ibi. *Quibus juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam* (*Psal. xciv*). Ac si dicatur: Nullus novit quod Deus non convertatur, imo semper ad nos cum converti sperare potius debemus, quia piger ad pœnas, præceps ad præmia, velox, nec obliviscetur misereri Deus, nec continebit in ira sua misericordias suas (*Psal. lxxvi*). Sed relinquent post se, id est, conversis, benedictionem, sacrificium et libamen. Benedictio dicitur donum, sive gratia, realiter, quia propter eam donans benedicitur. Sacrificium vero fiebat olim de carnibus; libamen de liquidis. Porro, fratres mei, dum peccator perseverat in peccato, Deo nec benedicere, nec sacrificare, nec libare potest; quia *nec est speciosa laus in ore peccatoris* (*Eccli. xv*). Et juxta sapientem, *victimæ impiorum abominabiles* (*Prov. xv*). Sed Deus conversus dat peccatori gratiam, aperiens ejus labia, prius in vita, ut jam eum benedicere possit; dat et ei sacrificium, id est mentis devotionem igne sancti Spiritus concrematam, unde Deo sacrificare et placere possit. Dat quoque ei libamen, id est, lacrymosam contemplationem, qua hic cœlestia desiderare, et quodammodo prælibare possit. Oremus ergo eum, fratres mei, ut secundum infinitam suam misericordiam convertatur et ignoscat Deus nobis, et relinquat nobis post se conversis benedictionem gratiæ suæ, unde ipsum benedicere valeamus; et sacrificium cordis devoti et compuncti amore suo concremati, unde ipsum delectare possimus; et libamen lacrymarum contemplari, unde gloriam bonitatis suæ in hac valle lacrymarum prælibare, præsuspirare, et prædesiderare queamus.

Sequitur pars tertia, in qua qui converti debeant, ostendit. *Canite tuba in Sion, etc.* Fratres mei, plaga generalis generali indiget medicina. Si enim unus peccasset, singulari remedio curari potuisset. Sed sicut olim in tempore Judæorum, ita et nunc in tempore Christianorum: *Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum* (*Psal. xliii*). Et sicut ait Isaias: *Omne caput languidum, et omne cor mœrens, a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas*. (*Isai. i*). Fere nullum in toto corpore Ecclesiæ membrum est quod sit sanum. Nos enim sacerdotes et doctores Ecclesiæ, qui deberemus esse lux mundi (quod sine gemitu nequeo dicere), potius sumus fumantes quam flammantes. Et si lumen quod in Ecclesia est, tenebræ sunt, ipsæ, inquit, *tenebræ quantæ erunt* (*Matth. vi*). Quales sunt principes terrarum et judices? Raptores sunt, ut ait Propheta, *impiis vespertinis et tributis, et exactionibus devorant plebem sicut escam panis* (*Psal. xliii*). Et qualis est populus? *Omnes in sanguine insidiantur, et vir fratrem suum venatur ad mortem* (*Mich. vii*). *Non est veritas, non est misericordia, non est scientia Dei, in terra. Maledictum, mendacium, homicidium, furtum, adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit* (*Ose. iv*). Quia ergo omnes declinaverunt, omnes hortatur propheta ad pœnitentiam, ut cum generali edicto omnes ad Ecclesiam

convocentur, cum ait : *Canite tuba in Sion*. Quod A nos, fratres mei, hodie fecimus, quando cum campanis ad ecclesiam vocati sumus.

Sanctificate, inquit, jejunium. Jejunium, fratres, per se nullus meriti habetur, nisi bonis operibus sanctificetur. Monet ergo nos, ut per evitacionem mali, et operationem boni, jejunium nostrum sanctificemus : Et tunc praecipue orationi, eleemosynae, vigiliis, et caeteris bonis studiis insistamus. Deinde omnem gradum, omnem aetatem, omnem sexum praecipit convocari : majores, cum ait, *Convocate caetum*, qui quasi rationabiles convocantur ; minores, cum ait : *Congregate populum*, qui quasi irrationabiles et bruti congregari debent et cogi ; aetatem cum ait : *Coadunate senes et sugentes ubera*, quoniam *nemo mundus a sorte, nec etiam infans cujus vita est unius diei super terram* (*Job. xiv, 4 juxt. LXX*), qui et si non actualiter, tamen originaliter, maculatur ; sexum cum ait, *egrediatu r sponsus de cubili suo, et sponsa de thalamo suo*. Quos ideo dividit, quoniam in tempore jejuniorum a complexibus est abstinendum. Interponit etiam sanctificare Ecclesiam. Ecclesia autem sanctificatur, quando omne malum de ea aufertur. Saepe enim peccatum unius personae in totam redundat Ecclesiam. Nec solum peccatum principis, ut David, vel sacerdotis, ut filiorum Heli, sed privatae personae, ut peccatum Achor (26) qui furatus est laminam auream de anathemate Jericho ob cujus peccatum multi de populo ceciderunt (*Josue vii*). Haec itaque, fratres mei, formidantes, de medio Ecclesiae propellamus sacrilegos, et praecipue excommunicatos et contumaces, ne ob contagium unius scelerati, pereant multi. Quod contra illos est qui excommunicatis communicare non timent, non attendentes quoniam qui tangit immundum, immundus est (*Levit. xxii*), et qui communicat excommunicato, excommunicatus est. Cum autem omnes moneat propheta ad poenitentiam et emendationem, praecipue monet sacerdotes, quoniam sicut ruina sacerdotum est ruina populi, ita eorum profectus est profectus populi. Qui non solum pro suis, imo pro aliorum peccatis, tenentur plorare et orare, unde et subdit : *Inter vestibulum et altare plorabant* (27) *sacerdotes ministri Domini, et dicebant* (28) : *Parce, Domine, parce populo tuo*, etc. Porro tria jubet eos facere : stare inter vestibulum et altare, plorare, et pro populo orare. Inter vestibulum et altare, id est, inter Deum et populum debent stare sacerdotes medii, ordine, familiaritate et meditatione. Medii ordine debent esse, ut sicut sunt majores quantum ad Deum, ita sint majores quantum ad populum. Non enim debet esse sacerdos ut populus. Medii familiaritate, ut scilicet cum Deo et cum hominibus sint familiares per dilectionem. Medii meditatione, ut scilicet per intercessionem suam possint reconciliare et populum Deo, et Deum populo. Plorare etiam eos jubet non solum sua, sed

etiam aliorum peccata. Sicut [enim sacerdotes vivunt de oblationibus et eleemosynis fidelium, ita plorando, jejunando, et caetera bona faciendo, debent portare peccata eorum, ut sicut populus portat laborem pro sacerdote in temporalibus, ita sacerdos portet onus pro populo in spiritualibus. Sic plorabat Samuel Saul, cum audivit a Domino : *Usquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum* (*I Reg. xvi*). Orare etiam eos jubet, non solum pro suis, sed etiam pro aliorum peccatis. Unde tam pura et munda debet esse eorum oratio, ut Deum iratum possit placare, et populo reconciliare.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quae utilitas sequitur ex poenitentia, cum subdit. *Et zelatus est Dominus populum suum, et pepercit populo suo*. Quasi diceret : Quem adversum minatus fuerat, conversum zelatur et recipit. *Ecce ego, inquit, mittam vobis frumentum vinum et oleum, et laetabimini in eis*. Olim Judaei carnales, qui ob carnalia serviebant, carnalibus promissis gaudebant. Ut nos, fratres, si spirituales sumus, non promittit nobis ad se conversis temporale frumentum, vinum, aut oleum, quae etiam infidelibus largitur, sed potius promittit nobis spirituale frumentum, vinum et oleum. Per frumentum quippe, quod prius ornat mensam, et cor hominis confortat, significatur prima virtutum fides, quae mentem hominis confirmat. Per vinum, quod laetificat et inebriat mentem hominis, significatur spes caelestium, quae mentem nostram exhilarat, et desiderio vitae caelestis inebriat. Per oleum quod superfertur omnibus liquoribus, significatur charitas, quae omnibus virtutibus superfertur. Has igitur magnarum charismata virtutum promittit nobis conversis Dominus, ut in eis et hic inter adversa hujus saeculi, et in futuro in aeterna beatitudine laetemur contemplantes, et benedicentes Deum in saecula. Amen.

HOMILIA XXXIII.

FERIA QUARTA IN CAPITE JEJUNIORUM.

Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritae tristes (*Matth. v*). Quomodo, fratres charissimi, nobis sit jejunandum, Dominus in hac lectione nobis ostendit? Praecipit enim nobis quatuor : videlicet ut habeamus rectam intentionem in jejunio ; in mente misericordiae compassionem ; in conscientia munditiam, in caelo thesauri repositionem. Praecipit igitur primo nobis ut in jejunio habeamus rectam intentionem, non simulationem, cum ait : *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritae tristes*, id est nolite admodum hypocritarum tristitiam simulare. *Exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes*. Non autem, fratres charissimi, prohibet Dominus jejunantibus tristitiam, nec pallorem vultus, nec candorem vestis, nec caetera hujusmodi, quae sunt signa poenitentiae, quae juste coram Deo a mul-

(26) Vulg. *Achan*; alias *Achar*

(27) Vulg. *plorabunt*.

(28) Vulg. *dicent*.

is habentur religiosis. Non prohibet siquidem ne habeantur, sed ne habere appetantur. Unde non ait: Nolite fieri tristes, sed *nolite fieri sicut hypocritæ tristes*. Qui enim tristatur de suorum recollectione peccatorum, vel de alieno malo, vel de dilatione patriæ cœlestis, bene contristatur. Unde Propheta: *Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies* (Psal. L). Et alibi: *Heu me* (29), *quia incolatus meus prolongatus est!* Qui vero tristatur de amissione rerum temporalium, vel de aliqua re vana vel mala, male tristatur. Hypocritæ vero vel non tristantur, sed tristitiam simulant, vel si tristantur, simulant intentionem: quia simulant se ex bona intentione contristari; cum ipsi de dilatione vanæ gloriæ, quam desiderant, contristantur. Quod ut melius possint simulare, a naturali colore, exterminant faciem suam, et artificiose eam pallere faciunt, sed quæ eis utilitas? *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam*, laudem scilicet humanam, propter quam totum illud faciebant. Cum igitur, fratres mei, jejunaatis, cum elemosynam datis, vel cum aliquid aliud bonum facitis, non faciatis illud ad laudem hominum, sed ad amorem Dei promerendum. Nam quæ vita miserabilior est vitæ hypocritæ, qui ob vanos hominum rumusculos et præsentem vitam perdet et futuram. Porro, fratres mei, perfectis, qui gloriam hominum non appetunt, et oblatam contemnunt, non est necesse pallorem vultus, et squalorem vestis evitare, vel sua bona opera abscondere, imo et peccarent, si absconderent, quoniam talibus dictum est: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est* (Matth. v). Imperfectis vero, qui gloriam hominum nondum penitus contemnunt, et laudem oblatam respicere nesciunt, evitandus est pallor, tristitia et squalor vestis, et bona sua occulte facienda. Unde, et juxta litteram, hujusmodi imperfecto subdit Dominus, dicens: *Tu autem, cum jejunas, unge caput oleo*, quod scilicet Palestini in solemnitatibus faciebant, *et faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, sed Patri tuo qui videt* (30) *in abscondito: et Pater tuus qui videt in abscondito, id est in conscientia, reddet tibi*. Spiritualiter vero præcipit Dominus in his verbis jejunantem habere in mente misericordiam. Oleo namque quod supernatat omnibus liquoribus, misericordia significatur, quæ superexaltat judicium. Unde et oleos (31) Græce, *miseriordia* dicitur Latine. Per caput vero mens significatur quæ in toto homine principatur. Præcipit ergo Dominus jejunantem oleo caput ungere, id est gratia misericordiae mentem impinguare. Est enim mens arida, quæ oleo non est impinguata. Quales sunt (unde dolendum est) hodie multi qui miserorum dolore, miseria et anxietate, non magis moventur quam si non homines, sed lapides essent. Sunt enim, ut ait Apostolus, *sine affectione, sine misericordia, sine*

fœdere (Rom. 1). Qui sicut immisericordes sunt, ita summum Judicem sibi sentient immisericordem. Scriptum est enim, *Judicium sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiam* (Jac. 11). Et Dominus in Evangelio: *Nisi remiseritis ex corde fratribus vestris, nec Pater vester cœlestis remittet vobis* (Matth. xviii). Econtrario vero de piis et misericordibus Dominus dicit: *Beati misericordes, quoniam ipsi consequentur misericordiam* (Matth. v). Itaque, fratres mei, excludamus a nobis omnem duritiam et inhumanitatem, et induamus viscera misericordiae. Et cum in omni tempore debeamus pinguescere oleo misericordiae, juxta illud: *Oleum a capite tuo non deficiat* (Eccle. ix), tamen præcipue in diebus jejuniorum misericordia debemus supereffluere, quando de peccatis nostris misericordiam expectamus. Scriptum est enim, *Misericordiam volo, et non sacrificium* (Ose. vi). Misericordia sine jejunio valet. Jejunium sine misericordia valere non potest. Cum igitur jejunamus, fratres mei, primo misericordiam habeamus in nos, juxta illud, *Miserere animæ tuæ placens Deo* (Eccle. xxx). Animæ nostræ tunc miseremus, quando a servitute vitiorum eam per pœnitentiam revocamus. Misereamur et proximorum nostrorum in nos peccantium eis dimittendo. Misereamur et malorum hominum, pro eis supplicando. Misereamur afflictorum et pauperum eis subveniendo, juxta quod Isaias dicit: *Frangere esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam. Cum videris nudum operi eum, et carnem tuam ne despexeris* (Isa. lviii). Præcipit quoque Dominus jejunantem habere munditiam in conscientia, si spiritualiter intelligamus hoc quod dicit, *faciem tuam lava*. Facies quippe per quam nos cognoscit Deus, conscientia est. Hanc ergo præcipit per pœnitentiam lavari, juxta illud: *Lavamini, mundi estote, auferte mala cogitationum vestrarum* (Isa. 1), etc. Et illud Psalmistæ: *Amplius lava me ab iniquitate mea, et a peccato munda me* (Psal. L). Porro sine munda conscientia nec jejunium nec aliud bonum opus valet. Unde Dominus per Isaiam: *Nunquid hoc est jejunium dicit Dominus? quasi circulum contorquere caput suum, et saccum et cinerem sternere? nonne hoc est magis jejunium quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, depone fasciculos deprimentes* (Isa. lviii). Lavemus ergo, fratres mei, maculas conscientiae nostræ, singultibus, suspiriis et lacrymis veræ pœnitentiæ, quoniam lacrymæ lavant delictum, quod pudor est ore confiteri. Non quod lacrymæ sine confessione sufficiant, sed quia pudor ex crimine auget lacrymas in confitente. Faciamus, fratres, quod Psalmista exemplo sui nos facere monet: *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo* (Psal. vi). Præcipit etiam Dominus jejunantem habere in cœlo thesauri sui repositionem, cum subdit:

(29) Vulg. *mihî*.(30) Vulg. *est*.(31) Græce tamen *ελεος* et *πον ολεος*.

Nolite thesaurizare vobis in terra. In terra thesaurizat qui vel ad litteram divitias suas in terra, et ob terrenam intentionem abscondit, vel qui spem suam in terrenis ponit. In cœlo vero thesaurizat qui ad litteram per opera misericordiae et justitiae, divitias suas in cœlum transfert, vel mystice qui totam spem suam in cœlestibus confert. Quare autem in terra non sit thesaurizandum ostendit cum subdit: *Ubi ærugo et tineæ demolitur, et fures effodiunt et furantur.* Porro ærugo corrodit metalla, tineæ vestes; quod ab his non tangitur, fures furantur. Per hæc ergo tria, omnis avarorum thesaurus perdendus esse significatur; aut enim relinquunt divitias suas, aut relinquuntur ab illis. Unde scriptum est: *Qui congregavit divitias, misit eas in sacculum pertusum* (Agg. 1). Et alibi: *Theaurizat et ignorat cui congregavit ea; quoniam, cum interierit, non sumet omnia, neque cum eo condescendet gloria ejus* (Psal. xxxviii). Mystice vero ærugo, id est superbia, et tineæ, id est invidia, et fures, id est demones, thesauros sperantium in terrenis dissipant et perdunt. Spem vero thesaurizantium in cœlo, nec superbia, nec invidia, nec demones corrumpere possunt. Aliam etiam causam, ob quam non in terra, sed in cœlo thesaurizandum est, ponit cum subdit: *Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.* Ac si diceret: Quoniam cor nostrum in cœlestibus, non in terrenis ligere debemus, ideo thesaurum spei nostræ semper in cœlo collocare debemus, ut multa antequam moriamur per elemosynas ad cœlum transmittamus. Nam si recolligamus quot quotidie in usibus corporis, quot in vanis, quot in malis expendamus, fere nulla videbuntur, quæ pro salute animæ nostræ fecerimus, cum omnia pro salute ejus facere deberemus. Ploremus ergo, fratres, nihil vel parum nos in cœlo thesaurizasse, et quod minus fecimus, facere festinemus. Cogitemus quanta quotidie pro corpore expendimus, et plura pro salute animæ expendere satagamus. Illa quæ pro corpore expendimus, perdita reputemus. Illa quæ pro anima expendimus, bene collata gaudeamus, quatenus tam thesaurus quam cor nostrum sit in cœlo: et cum illuc in resurrectione ascenderit, indelicentem thesaurum inveniamus, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA XXXIV.

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

Hortamur vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis (II Cor. vi). Duobus capitulis distinguitur hæc lectio, fratres charissimi. In primo duo facit Apostolus: primo hortatur ne gratiam Dei vacuum in nobis habeamus, secundo ostendit quam gratiam præcipue in vacuum non debeamus habere. Hortans igitur nos primo ne vacua sit in nobis gratia Dei, ait: *Hortamur vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Gratia, fratres charissimi, dicitur quidquid gratis datur. Nos autem nihil boni habemus, quod a Deo gratis non acceperimus. Unde idem Apostolus ait alibi:

A Quid habes quod non accepisti? (I Cor. vii.) Itaque, fratres, quidquid sumus, quidquid possumus, quidquid possidemus, Dei donum et Dei gratia est. Hortatur igitur nos Apostolus ut quæcumque a Deo acceptam gratiam non in vacuum habeamus. Sunt autem quatuor modi quibus gratia Dei in vacuum habetur. Primus est, quando de accepta gratia aliquis Deo ingratus existit, de quo Dominus arguit novem leprosos: *Nonne, inquit, decem mundati sunt, et novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena* (Luc. xvii). Porro qui de accepta gratia Deo ingratus existit, meretur non solum non accipere gratiam accipiendam, sed etiam perdere perceptam. Hinc est quod sæpe videmus nonnullos qui, cum acceperint a Deo bonum ingenium vel magnam scientiam, quia tamen superbiunt, et Deo auctori ingrati existunt, accepta gratia in eis non augmentatur, sed potius minoratur. Quidam vere sunt qui, etsi in prosperis gratias agant, secundum illud: *Confitebuntur tibi cum benefeceris eis* (Psal. xlviii), tamen in adversis tacent, vel murmurant, vel etiam, quod pejus est, flagellis, tempori et ordinationi Dei, et ita gratiæ Dei maledicunt. Sunt quippe flagella quibus nos Deus corripit, gratia magna et misericordiae suæ magnæ signa. *Flagellat enim pater filium quem diligit* (Hebr. xii). Sicut e contrario non flagellare delinquentem divinæ iræ signum est, ipso attestante per Prophetam: *Jam, inquit, non irascar tibi, zelus meus recessit a te* (Ezech. xvi.) Hoc intelligens Sapiens, de illatis flagellis Deum benedicit, et ei gratias agit. Hinc est quod sanctus Job, uxore sibi imperante, ut benediceret Deo, et moreretur, ait: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala autem quare non sustineamus? (Job ii.) Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum* (Job, i). Nos itaque, fratres charissimi, hujus exemplo, tam in prosperis quam in adversis, Deo gratias agamus. In adversis enim lætari et Deum benedicere tantum est honorum, cum in prosperis benedicere possit esse etiam malorum. Porro parum placet Deo vox confessionis, quam format exsultatio prosperitatis. Sed *in die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte canticum ejus* (Psal. xli), ut scilicet in prosperis elemosynam faciamus, et in adversis Deo psallamus. Secundus modus est, quando quis acceptam gratiam inutiliter abscondit, de quo damnatur, juxta evangelicam parabolam, piger ille servus, qui acceptum abscondit in terra talentum (Matth. xxv). Quod enim ibi talentum, hic gratia nuncupatur. Damnatur igitur, fratres, quicumque acceptam gratiam a Deo sive sapientiam, sive divitias, sive potestatem, sive ministerium, sive quamlibet aliam rem, non utitur et distribuit, ad profectum animarum. In quo illud pensandum est, quoniam talentum quod pigro aufertur, alii qui perceptis bene egerat, confertur. Quod quotidie, fratres charissimi, videmus quoniam gratia pigro aufertur, et ei qui in cæteris probus fuerat, confertur. Itaque, fratres, gratiam

Deo acceptam non inutiliter abscondamus, sed eam aliis communicemus, ut inde et nobis et aliis proficiamus: Scriptum est enim: *Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis (Prover. 11)*. Et alibi: *Non retineas verbum in tempore salutis (Eccli. 14)*; et alibi: *Thesaurus absconditus et sapientia abscondita, quæ utilitas in utrisque (Eccli. 22)*. Sapientia enim nobilis possessio, distributa suscipit incrementum, et avarum dedignata possessorem, nisi publicetur, elaboratur. Tertius modus est quando aliquis accepta gratia abutitur, ut ille qui scientia, vel divitiis, vel potestate, vel qualibet alia re, male utitur, inde persequendo Deum et proximum, unde Deo et proximo debuit servire. Unde Dominus, per Oseam, arguit Israelitas quod aurum, quod argentum, frumentum et vinum, lanam et linum, a Deo sibi præstita; Baal Deo suo offerebant (*Ose. 11*). Quod etiam hodie faciunt qui sapientiam, vel eloquentiam, vel abundantiam, vel cætera bona sibi a Deo collata, contra Deum in usu criminum et diaboli servitio expendunt. Nos ergo, fratres, Deo de donis suis serviamus, et ad eum, a quo solo habemus, omnia referamus, qui solus est alpha et omega, α et ω (*Apoc. 1, 22*), omnium scilicet bonorum initium et finis. Quartus modus est, quando aliquis acceptam gratiam perseveranter non custodit. Nullum enim bonum, quod perseverantia caret, Deo placere valet. Unde in lege præcipitur, ut caput animalis cum cauda in sacrificiis offeratur (*Levit. 11, 18*). Quoniam ille bene sacrificat, qui bene incipit et bene consummat. Hinc etiam Dominus per Joannem dicit: *Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitæ (Apoc. 2)*. Ac si diceret: *Alias non dabo*. Hinc per Ezechielem dicitur: *Si aversus fuerit justus, et fecerit iniquitatem, in iniquitate sua morietur, et omnes justitiæ ejus quas fecerat, non recordabuntur (Ezech. 18)*. Vos ergo, fratres mei, qui per peccata a Deo aversi estis, per pœnitentiam cito convertimini. Vos vero qui in bono proposito estis, perseverate, de bono in melius, in finem usque perseverantes.

Secundo ostendit Apostolus quam gratiam nos hortetur non in vacuum habere, cum subdit. *Ait enim Dominus, scilicet per Isaiam prophetam de tempore gratiæ: Tempore accepto exaudivi te, et in die salutis adjuvi te, gratiam scilicet cooperantem conferendo. Quod Apostolus exponens subdit: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, scilicet promerendæ. Ergo, fratres mei, gratia quam hortatur nos Apostolus, non in vacuum recipere, est gratia operans, qua Deus operatur primo in nobis sine nobis, cordis contritionem dando et peccata dimittendo. Est gratia cooperans, qua Deus post operatur in nobis et cum nobis, dans nobis facultatem ut faciamus bonum. Ipsum etiam tempus gratiæ, in quo Deus non solum gratias, sed etiam proprium sanguinem dedit in redemptionem generis humani, gratia potest appellari, in quo Deus plusquam in cæteris temporibus propitius est peccatori, gratis impium justificando, et gratias adjutrices conferendo.*

A Itaque, fratres mei, qui primam gratiam, id est peccatorum remissionem jam percepit, ingratus vel inutilis existendo, caveat ne in vacuum eam percepit; qui vero neutram adhuc in peccato perdurans accepit, timeat ne tempus acceptabile et diem salutis transeat otiose, sed potius tempore accepto clamet, ut Deus exaudiat eum, et trahat eum de lacu miseriæ et de luto fæcis (*Psal. 139*). Clamet, inquam, dum licet, et pœniteat dum tempus habet. Quoniam pœnitentia in hac vita tantum valere potest, et salus promereri potest. In alia vita vero, non erit tempus seminandi, sed metendi, non promerendi, sed accipiendi. Propterea, fratres charissimi, omni vigilantia caveamus ne tempus nobis præstitum ad salutem promerendam, in vacuum expendamus. Sed heul fratres (quod sine gemitu dicere nequeo) spatium temporis datum ad pœnitentiam negligimus, et quando deberemus flere peccata, ea augemus. Magnam temporis partem transimus dormiendo, magnam otio vacando, magnam male agendo. Ecce, fratres, præterit dies hesternus, non amplius reditura, et præsens hora jam non erit. Omne tempus more fluvii irremeabiliter transit. Itaque, fratres, illud modicum temporis, quod nobis a Deo datur, non inutiliter transeamus. Perdimus enim omne tempus illud, in quo de Deo, et de anima nostra non cogitamus. Videamus igitur ne diem, ne horam amittamus. Sed, sicut solebant antiqui Patres, in sero omnem diurnum laborem, et in mane nocturnam cogitationem, vel delectationem ad memoriam revocemus. Et si quid mali contraximus, pœnitentia tergamus; si quid boni, magis augeamus, et tempus in quo nihil boni fecimus, nos amisisse ploremus; et in tempore quod superest nobis, amissi damnum temporis recompensare satagamus. Cum autem universum tempus observandum sit nobis, maxime quadragesimale tempus observare debemus. Hoc enim quasi decima totius anni Deo consecrandum est, ut in hoc emendemus quod in cæteris temporibus transgressi sumus. Celebrate itaque, fratres mei, inchoata jejunia, non qualicumque modo, sed sicut ait propheta Joel: *Sanctificate jejunium (Joel, 2)*. Sanctificatur enim jejunium per pœnitentiam, per elemosynam, et per orationem. Sic maceretur corpus per jejunii abstinentiam, quod humilietur, et purificetur anima per pœnitentiam, Dei misericordia imploretur per elemosynam, mala repellantur et bona impetrentur per orationem. Consecrate jejunium vestrum, quia propter vos jejunavit Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXV.

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros (II Cor. 6), etc. In hoc secundo capitulo, fratres charissimi, hortatur nos Apostolus ut irreprehensibiles tanquam Dei

ministros nos exhibeamus. Cum autem ministri Dei universaliter possint dici quicumque gratiam a Deo sibi datam recte administrant, tamen ad ministros sanctæ Ecclesiæ specialiter refertur. Nos ergo, fratres mei, qui sumus ministri altaris, et dispensatores verbi Dei, monet Apostolus ut in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros. Sicut enim juxta Salomonem, malus princeps impios habet ministros (*Prov. xxix*), ita contrario conveniens est, ut sanctus Dominus sanctos habeat ministros. Unde ipse ait: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum* (*Levit. xix-xx*). Multum enim Deum exacerbat minister fœdas. *Peccatori autem dicit: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum* (*Psal. xlix*). Enumerat igitur Apostolus sex, in quibus præcipue nos tanquam Dei ministros debemus exhibere: in evitacione offensionis, in patientia afflictionis, in operibus bonis, in virtutibus, in verbo rectæ prædicationis, in justo usu prosperitatis et adversitatis. Primo igitur monet ut exhibeamus nos sicut Dei ministros in evitacione offensionis, cum dicit, *nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, videlicet, ut nec per inobedientiam, nec per negligentiam offendamus Deum, nec læsione, nec malo verbo, nec malo exemplo proximum. Porro cum omnes debeant cavere, ne Deum per obedientiam offendant, præcipue nos ministri Christi, qui etiam pro aliorum offensis intercedere debemus. Nam si aliquis de populo offendit, orabit pro eo sacerdos: Si autem sacerdos offenderit, quis orabit pro eo. Et si incantator percussus a serpente fuerit, quis medebitur ei?* (*Eccle. xii*.) Caveamus etiam, fratres, ne per negligentiam Deum offendamus, quoniam, juxta Jeremiam, maledictus qui opus Dei negligenter agit (*Jerem. xlviii*). Corripiebat quidem Heli filios suos, sed quia tepide et negligenter (*I Reg. ii*), hoc fecit quod perditionem cum eis incurrit (*I Reg. iv*). Hoc contra quosdam nostrum est, fratres, qui in divino officio, in prædicatione et correctione, in oratione et lectione, et in cæteris tepidi et negligentes sumus, cum, juxta Joannem, Christus tepidos evomat (*Apoc. iii*): et juxta Sapientem: *Homo dissolutus in operibus suis, sit super* (32) *opera sua dissipantis* (*Prov. xviii*). Læsione quoque proximum nos, ministri Christi, offendere non debemus, quin potius lædentes prohibere debemus et arcere. Nam percussorem episcopum esse Apostolus prohibet (*Tit. i*), et ille eum condemnat, qui dorsum suum exposuit ad flagella, et maledictus non remaledixit (*Act. xxiii*). Cavere etiam nos ministri Christi debemus, ne dicto proximum offendamus, ut scilicet non simus maledici, nec juratores, nec detractores, nec scurræ, nec turpiloqui, sed magis sermo noster sale sapientiæ conditus sit, ut præstet gratiam audientibus. Caveamus etiam ne malo exemplo alios errare faciamus. Offen-

sionem quoque suo exemplo aliis ponit, qui vel male vel indiscrete agit. Propterea minister Christi caveat, ne penitus mala faciat, nec etiam bona indiscrete. Quod facit qui vel per cibum, vel per aliquod mediocre bonum scandalum ponit. Unde Apostolus. *Si cibo fratrem tuum offendis* (33), *jam non secundum charitatem ambulas* (*Rom. xiv*). Propter offensionem enim fratrum, non solum mala, sed etiam bona omnia illa, sine quibus haberi potest salus, evitanda sunt.

Secundo præcipit ut exhibeamus nos sicut Dei ministros, in patientia. Quæ in quibus necessaria sit, subjungit: *In tribulationibus, scilicet persecutionum, juxta illud: Fili, accedens ad servitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem* (*Eccli. ii*). Et hoc contra illos est qui volunt esse episcopi, sacerdotes et ministri Christi, ut hic pacem et tranquillitatem habeant, cum Dominus mittens discipulos suos ad prædicandum, eis dixerit: *Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos* (*Luc. x*). — *In necessitatibus, subaudi famis, frigoris et paupertatis. Et hoc contra illos qui episcopi, sacerdotes, et ministri Christi volunt fieri, ut hic abundant divitiis et deliciis. Cum econtra Magister noster, qui hic fuit pauper, non habens ubi caput reclinaret* (*Luc. ix*), dicat: *Qui mihi ministrat, me sequatur* (*Joan. xii*). Sed quomodo, fratres, divitiis oneratus discipulus nudum et expeditum magistrum potest sequi? *In angustiis, scilicet periculorum. Et hoc contra illos est qui prælati et ministri Ecclesiarum ad hoc volunt fieri, ut sint securi. Qui enim plurimum est custos plus unde timeat, habet. Persona quippe privata de se sola timeat. At pastor, et si de se securus est, tamen eum de ovibus semper timere necesse est: qui toties periclitatur, quoties aliqua ovium suarum periclitatur. In plagis, scilicet verberum. In carceribus, scilicet vinculorum. In seditionibus populorum, scilicet contra se commotionibus. Et hoc contra illos, qui ideo volunt fieri primates et doctores Ecclesiarum, ut sine injuria sine contumelia, sine inquietatione vivant. Verum si veri discipuli Christi sunt, injurias et contumelias patientur, cum ipse Magister dicat: *Non est discipulus super magistrum* (*Luc. vi*). *Si me persecuti sunt, et vos persequentur* (*Joan. xv*); et alibi: *Amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit* (*Joan. xvi*). Qui autem in hoc sæculo nescit pati vel plorare, probat seipsum discipulum Christi non esse.*

Tertio præcipit ut exhibeamus nos sicut Dei ministros, in bonis operibus. In quibus? *In laboribus. Et hoc contra illos est qui magistri Ecclesiarum ad hoc volunt esse, ut otiosi et desides fiant. Cum ipse qui hoc dicit Apostolus, propriis manibus laboraverit, et alios laborare fecerit, et dixerit: *Qui non laborat non manducet* (*II Thess. iii*). Et Psalmista: *Labores manuum tuarum quia manducabis. Beatus es et bene**

(52) Vulg. frater.

(53) Vulg. Si enim [propter cibum] frater tuus contristatur.

tibi erit (*Psal. cxxvii*). Et Hieronymus (34) : « Semper, A inquit, aliquid operis age, ut diabolus inveniat te occupatum. » Otiositas enim inimica est animæ. Et hoc contra illos Ecclesiarum magistros qui, relictis laboribus necessariis, venationibus, aleis, ludis et cæteris vanitatibus intendunt. In vigiliis debent esse ministri Christi, vigiles semper esse, non solum in orationibus, sed etiam in regimine subditorum. Et hoc contra illos qui, vix etiam orto sole, ad ecclesiam surgere volunt, qui in cura sacramentorum et voluptatum plus vigilant quam in custodia animarum. In jejuniis. Jejunare debet minister Christi, et ut desideria carnis mortificet in se, et ut alios exemplo sui doceat jejunare. Nam sacerdos præpinguis et rubeus, qua fronte aliis abstinentiam et carnis macerationem audebit prædicare? Quarto præcepit ut exhibeamus nos sicut Dei ministros, in virtutibus. In quibus? In castitate. Cum castitas omnem deceat personam, præcipue decet sacerdotem. Unde et in lege quando sacerdotes ministrabant in templo, separari jubebantur et ab uxoribus et a vino. Ipsi etiam gentiles, non nisi castos constituiebant sacerdotes. Quorum si aliquis vel aliqua de fornicatione convinceretur, vivens interficiebatur. Qualis ergo debet esse sacerdos evangelicus, qui assidue tenetur non animal, non incensum, sed Dei Filium immolare? Heu! quo animo, qua audacia sacerdos concubinarius, corde et corpore pollutus, audet contingere virginitatis Filium, mundatorem animarum? In scientia, divina- C scilicet et mundanarum rerum, quæ si cum charitate habeatur, utique virtus est. Et hoc contra illos qui dicunt parvam scientiam sufficere sacerdoti. Quem enim plus est necesse sapere quam iudicem animarum? Debet igitur utrumque scire Testamentum, ut utroque cornu ventilet inimicos crucis Christi (*Psal. xliii*). Et sit semper paratus reddere rationem de illa fide et spe quæ in nobis est (*I Petr. iii*); et sit similis patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera (*Matth. xiii*). In longanimitate, patientiæ scilicet et spei, ut nulla gravitudine vel longitudine adversitatum a virtute patientiæ et spei fatiscat. Et hoc contra illos qui quolibet damno etiam temporali moventur et muliebriter plorant, cum ministrum Christi tanta deceat fortitudo, ut omnia temporalia ridens amittat. In suavitate, scilicet ut minister Christi non exsecretur, non irrideat peccatores, sed potius suavitate verbi, et exempli, et veniæ, illos alat et alliciat. Et hoc contra illos qui arroganter intonant et exsecrantur in populum sibi commissum, calamum conquassatum conterentes, et lignum fumigans exstinguentes (*Matth. xii*). In Spiritu sancto. Ac si diceret : Non solum habeat minister Christi hanc vel illam virtutem, sed etiam ipsum fontem gratiarum, Spiritum sanctum : In charitate non ficta, ut scilicet, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate (*I Joan. iii*). Ficta est charitas cum quis diligit in prosperis,

et deficit in adversis. Hoc contra illos qui blandis verbis, liberalibus promissis et fictis obsequiis divites venerantur, quam non habent interius, exterius dilectionem simulantes. Quinto præcipit ut exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in verbo veritatis, secundum illud Isaïæ : *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Jacob peccata eorum* (*Isa. lviii, 38*); et alibi : *Væ mihi, quia tacui* (*Isa. vi*). Et Apostolus : *Prædica, inquit, verbum Dei, insta opportune, importune* (*II Tim. iv*). Debet autem verbum prædicator prædicare non suum, sed veritatis, quia scriptum est : *Annuntiabis eis ex me* (*Ezech. iii*). Et Petrus : *Si quis loquitur, inquit, quasi sermones Dei* (*I Petr. iv*). In virtute Dei, subaudis, verbo veritatis proficiente : *Quia nisi sit intus qui doceat, in vanum lingua laborat doctoris, quia nec qui plantat, nec qui rigat aliquis est, sed qui incrementum dat Deus* (*I Cor. iii*). Et hoc contra illos est qui sunt stulti et superbi, et qui se jactant in verbis suis, et in virtute sua, et in sapientia sua, non ut proficiant, sed ut gloriosi appareant.

Sexto præcipit ut exhibeamus nos sicut Dei ministros, in recto usu prosperitatis et adversitatis. Quod fiet, si minuti fuerimus, *per arma justitiæ a dextris et a sinistris*, ut videlicet justitia armemur, contra prospera et contra adversa, ut illa valeamus juste moderari, et ista æquanimiter pati. Exponensque dexteræ partes et sinistræ, subjungit : *Per gloriam et ignobilitatem*, subaudis, exhibeamus nos sicut Dei ministros, ut scilicet nec per vanam gloriam nobilitatis vel virtutis extollamur, nec per ignobilitatem hujus vel illius dejiciamur. Quod certe contra illos est qui nobilitatem parentum suorum jactant, vel ignobilitatem illorum erubescunt. *Per infamiam et bonam famam*, ut videlicet infamiam bonorum operum splendore superemus. Vel si ora detractorum, nec per bona opera obstrui possunt, æquanimiter feramus, scientes quia Christus dictus fuit seductor, vorax, potator vini et amator meretricum, ut Mariæ Magdalensæ, et publicanorum, ut Matthæi (*Matth. ii*) Bonam vero famam et operibus probemus, et per eam non nostram, sed Dei gloriam quæramus, et profectum proximorum, juxta illud : *Sic luceant opera vestra bona coram hominibus, ut glorificent Patrem vestrum qui in cælis est* (*Matth. v*). Quod vero dixerat *per infamiam et bonam famam*, exponens subdit : *Ut seductores et veraces*. A quibusdam enim habemur ut seductores, et tamen habemur ab aliis et sumus veraces. *Sicut qui ignoti et reprobatii habemur, a quibusdam, et tamen sumus cogniti Deo. Quasi morientes, id est digni morte dicimur a quibusdam, et ecce vivimus*. Et hic vita virtutum, et in futuro vita æterna. *Ut castigati*, propter peccata nostra dicimur a quibusdam, et tamen non sumus mortificati. Notandum vero est, fratres mei, quod ait Apostolus, *ut seductores, sicut qui ignoti*

(34) Hieron. epist. 125 ad Rust. monach., Patrol. tom. XXXI, col. 1078.

quasi morientes, et econtrario dixit sine ut, sine sicut, sine quasi, veraces, noti vivimus, quoniam tanta debet esse in prædicatore sanctitas, quod non possit aliquis mala dicere de eo, nisi mentiendo. Quasi tristes, subaudi sumus inter miserias hujus sæculi, et tamen in spe vitæ cœlestis sumus gaudentes. Sicut egentes, rebus scilicet temporalibus, tamen multos divitiis cœlestibus locupletantes. Tanquam nihil habentes, et omnia possidentes. Pensandum quoque est hic, fratres mei, quoniam sicut tristes, sicut egentes, tanquam nihil possidentes dicit Apostolus. Et absolute dicit gaudentes, locupletantes, omnia possidentes, ostendens quod omnia temporalia non vere sunt, sed quasi in somnio apparent. Sicut enim loquitur qui in somno aliquid vidit; quasi equitabam, quasi currebam, et hujusmodi. Spiritualia vero et cœlestia bona, vere sunt, quoniam sempiterna. Divitiæ quippe, fratres mei, et gloriæ et honores hujus mundi, ita cito evanescent, quod post mortem, nec etiam fuisse videantur. Unde Psalmista : Dormierunt, inquit, somnum suum, et nihil invenerunt viri divitiarum in manibus suis (Psal. LXXV). Econtra vero tristitia, egestas, et ignobilitas, quas patiuntur sancti in hoc sæculo, sic cito transibunt, ut post quasi somnum fuisse videantur. In futuro vero dabitur econtrario divitibus pro vanis divitiis vera et æterna paupertas; pro vana lætitia, vera et æterna tristitia, pro vanis honoribus, vera et æterna ignominia. Sanctis vero dabitur, pro vana hujus sæculi tristitia, vera et æterna lætitia, pro vana egestate, veræ et æternæ divitiæ; pro vana ignobilitate verus et æternus honor. Quibus nos adjungat Deus et Dominus noster, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XXXVI.

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

Ductus est Jesus in desertum a Spiritu, ut tentaretur a diabolo. Et cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit (Matth. iv). Quoniam quadragesimale Christi jejunium hodie, fratres charissimi, inchoamus, convenienter evangelica lectio historiam hujus jejunii continens hodie recitatur. In qua lectione hic primum nobis quærendum videtur quare Christus Deus et Dominus noster, qui in sua sanctissima carne nullam penitus sensit rebellionem, jejunare voluit et tentari. Jejunare igitur et tentari voluit ob tres causas: ob ministerium, ob triumphum, ob exemplum. Ob ministerium, quoniam voluit demonstrare se et suum jejunium per legem et prophetas fuisse præfiguratum. Jejunavit quippe legislator Moyses quadraginta diebus; jejunavit quoque et Elias, eximius prophetarum, totidem diebus. Jejunavit etiam et Christus, legis et prophetarum Dominus, totidem diebus. In quibus et præmia jejunantium pariter, fratres, attendamus. Jejunavit Moyses quadraginta diebus, et locutus est cum Deo, et accepit legem. Jejunat quoque et Elias, et cum Deo loquitur, et flammeo

(35) Vulg. Angeli, accesserunt et ministrabant ei.

A rapitur curru. Jejunat etiam Christus, et accedentes angeli ei ministrant. Sed cum Moyses et Elias homines utique puri, post quadraginta dierum jejunium, non legantur esurisse, quare Christus, verus Deus, voluit esurire? Triplici de causa, ut scilicet se verum hominem demonstraret, ut sua esurie voluntaria nostram necessariam redimeret, ut esuriendo, tentandi occasionem diabolo præberet. Ob triumphum quoque voluit Dominus jejunare et tentari, ut scilicet nobis de carne, de diabolo, et de mundo triumpharet. Vicerat quippe diabolus primum hominem parentem nostrum, tentando eum de tribus, de gula, de cupiditate, de vana gloria. De gula eum tentavit et vicit, quando eum ambire scientiam boni et mali persuasit. De vana gloria sive superbia eum tentavit et vicit, quando ut ambiret, ut Deus esset, ei persuasit. In his tribus, fratres charissimi, tota mundi malitia continetur, a quibus nos dehortatur Joannes, dicens : Nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt; quoniam quidquid in mundo est, est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia vitæ, quæ non est ex Deo Patre (1 Joan. II). His tribus victus homo fuit subjectus omni malitiæ, carnis, mundi et diaboli. Jejunare igitur et tentari voluit Christus, ut nobis triumpharet de diabolo, carne simul et mundo. Diabolus quidem, in iisdem tribus tentaverat et vicerat Adam, tentavit et Christum, sed ab eo devictus est. De gula quippe tentavit eum cum dixit : Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Sed in tentatione sua Christus eum succumbit, cum ei dicit : Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Ac si diceret : In tentando, de solo pane corporali mentionem facis, cum homini magis sit necessarius spiritualis. De cupiditate tentavit Christum, cum ei dixit : Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Sed in ipsa tentatione a Christo superatur, cum ei dicitur : Scriptum est : Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies. Ac si diceret : Nulla creatura eo cultu quo Deus, adoranda est. De vana gloria sive de superbia tentavit eum, cum dixit ei : Si Filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim : Quia angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te, ne unquam offendas ad lapidem pedem tuum. Sed in ipsa sua tentatione a Christo superatur, cum ei dicitur : Non tentabis Dominum Deum tuum. Ac si diceret : Non est Deus tentandus, cum de ratione habemus quid faciamus. Porro cum diabolus hac præcipue intentione Christum tentaret, ut tentando an Filius Dei esset (quod maxime scire cupiebat), exploraret, Dominus ita ejus tentationes respondendo superat, ut eum semper dubium relinquat. Non enim ait, me adorabis vel me non tentabis, sed tantum in tertia persona testimonia legis induxit. Sic igitur diabolus victus et confusus fugit. Et ecce angeli accedentes ad Christum (35), ministrabant ei.

Quod victoriæ signum est simul et deitatis. Ob exemplum etiam jejunare et tentari voluit Christus, ut videlicet exemplo suo quomodo jejunare, et quomodo tentationibus resistere debemus, præmonstraret. Nec in faciendis solum instruxit nos, sed et in ordine faciendorum. Primo quippe baptizatur in Spiritu, et mox a Spiritu ducitur in desertum. Jejunat, esurit, tentatur, superat et ministratur ei. Nos quoque, fratres charissimi, sequentes exemplum Salvatoris nostri, si pure jejunare volumus, prius in spiritu baptizemur. Sed quoniam nos post baptismum lapsi, iterum rebaptizari non possumus, saltem vel per pœnitentiam, quæ est in Ecclesia lavacrum, emundemur juxta illud Isaia: *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere perverse, et discite benefacere (Isai. 1)*. Pœnitentia enim præcedere debet jejunium, sine qua, nec jejunium, nec aliquod bonum placere potest. Ut ergo Deo nostrum possit placere jejunium, mox in principio Quadragesimæ, festinemus ad lavacrum pœnitentiæ. Mundati vero per pœnitentiæ spiritum, non per nos, sed in seipso duce Spiritu ducamur in desertum, id est in vitam religionis. Quæ bene, fratres, dicitur desertum, tum quia a multis deseritur, et a paucis colitur, tum quia non habet luxus et luxurias voluptatum, sed sequitur asperitatem virtutum, tendens sursum per arduam viam et angustam. In hoc igitur, fratres charissimi, deserto, jejunemus quadraginta diebus, id est per totam hanc vitam præsentem, quæ per quatuor tempora protelatur. Jejunium autem est tam spirituale quam corporale. Spirituale jejunium est jejunare a peccato; corporale jejunium, est abstinere a cibo. Porro spirituale jejunium sine corporali semper valet: Corporale vero sine spirituali, nunquam valet. Unde Dominus per Isaiam: *Quod est, inquit, jejunium quod elegi? Nunquid tanquam circum contorquere caput suum, et saccum et cinerem sternere? Nonne hoc est jejunium quod elegi, dicit Dominus? Dissolve colligationes impietatis, pone fasciculos deprimentes (Isai. LVIII)*. Jejunemus igitur, fratres, dupliciter, et a peccato in mente, et a cibo in corpore. Verum, fratres, nobis qui per multa illicita offendimus, non sufficit nisi etiam a quibusdam licitis abstinere.

Itaque ut per abstinentiam a licitis expiemus, ea quæ commisimus in illicitis omnibus, sed etiam a licitis quibusdam jejunemus, ut, cum liceat nobis edere pisces, bibere vinum, molliter indui et jacere, abstinemus. Et quod ita facere debeamus, ostendit Dominus, qui jejunantes Israelitas, non solum de illicitis, sed etiam de quibusdam licitis reprehendit per Isaiam, dicens: *In diebus jejuniorum vestrorum inveniuntur voluntates vestræ. Ecce ad lites et contentiones jejunatis, et percutitis pugno impie, et omnes debitores vestros repetitis (Ibid.)*. Ecce arguit eos de hoc quod debitores suos repetebant, non quod hoc non sit licitum, sed quia qui vult bene jejunare, debet etiam a licito, et a quibusdam aliis absti-

nere. Debemus etiam, fratres mei, secundum Joel, sanctificare jejunium (*Joel. 1, 11*), quod utique fit per opera pietatis et misericordiæ. Eleemosyna vero sine jejunio valet; jejunium vero sine eleemosyna non valet. Unde Dominus per prophetam: *Cum jejunatis, nunquid mihi jejunatis? Et cum manducavistis et bibistis, nonne vobismet manducavistis et bibistis? (Zach. VII)*. Sibi et non Deo jejunat, et sibi et non Deo manducat et bibit, qui quod jejunando sibi subtrahit, non pauperibus erogat, sed sibi percipiendum reservat. Nos ergo, fratres mei, cum jejunamus, Deo non nobis jejunemus. Quæ nobis subtrahimus, pauperibus tribuamus, ad mensam nostram Christum in pauperibus recipiamus, nudos vestiamus, infirmos visitemus, captivos redimamus, sicut Dominus monet per Isaiam: *Dimitte, inquit, eos qui confracti sunt liberos, et omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam: Cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris (Isai. LVIII)*. Esurire quoque ad exemplum Domini debemus, fratres charissimi, et corporaliter et spiritualiter. Corporaliter esurire debemus, ut videlicet non præveniamus esuriem, nec in fastidium vertamus, nec ultra modum extendamus. Esuriem, fratres mei, prævenire non debemus, quod faciunt, qui comedunt antequam esuriant, qui horam canonicam comedendi non expectant. De quo vitio reprobatur Esau, qui modicum esurie ferre non valens, ob modicum lenticulæ suam vendidit primogenituram. Nos vero, fratres, esuriem viriliter portemus, nec nisi in nona vel post nonam panem manducemus. Rursus nec esuriem in fastidium vertamus, quod faciunt qui viles cibos fugientes, deliciosis et exquisitis cibis, vel si hos non invenerint, vilioribus accurate et deliciose paratis, gulæ plus satisfaciunt quam naturæ. Ob primum vitium reprobantur Israelitæ, qui fastidientes manna, carnes malo suo postulaverunt. Ob secundum vero vitium, damnantur filii Heli, qui communes carnes sacrificii fastidientes, accurate sibi deorsum procurabant. At nos, fratres, semper ita esuriamus, ut viles cibos non fastidiamus, sed cibos viles et viriliter paratos, quasi delicias comedamus. Rursus nec esuriem nostram ultra modum protendamus; quod faciunt illi qui duos vel tres dies sine cibo manentes, tandem nimium esurientes nimiam rapiunt refectionem, in utraque nimietate peccantes pariter. Quod nos, charissimi, devitantes quotidie parum comedamus, quia melius est quotidie parum quam raro nimium manducare. Ita igitur comedamus, ut semper esuriamus, et ita semper esuriamus, quod quotidie parum comedamus. Quod utique jejunium tanto est sanctius, quanto habet magis temperantiæ, et vanæ gloriæ minus. Spiritualiter etiam esurire debemus illa utique fame quam Dominus promisit se missurum in terram, famem scilicet non panis, non vini, sed famem verbi Dei, de qua Dominus in Evangelio: *Beati, inquit, qui esuriunt et sitiunt Justitiam, quoniam ipsi saturabuntur (Matth. v)*. Itaque,

fratres mei, esuriamus verbum Dei, lectioni, orationi, A
 etsacræ Scripturæ meditationi avide insistentes; esu-
 riamus et sitiamus justitiam et hic eam avide se-
 ctantes, et ad ejus futuram in alia vita perfectionem
 toto desiderio festinantes. Tentari etiam exemplo
 Christi nos oportet, fratres charissimi, a diabolo,
 qui bene incipientibus invidet et obsistit. Contra quem
 sapiens nos hortatur: *Fili, inquit, accedens ad ser-
 vitudinem Dei, præpara animam tuam ad tentationem*
(Eccli. 11). Quippe quandiu diabolo non resistis, ob-
 sistere non curat, sed cum resistere incipis, statim
 obsistit. Quandiu enim filii Israel fuerunt in Ægy-
 pto sub Pharaone, non leguntur tentati fuisse, sed
 ex quo incæperunt iter per mare Rubrum, tentantur
 de gula cum quærent carnes in deserto, in terra
 promissionis; de luxuria, cum fornicantur cum B
 Madianitis; de idololatria, cum fabricant vitulum; de
 gloria, cum petunt sacerdotium et principatum. Hæc
 omnia, fratres mei, in figura contingebant illis. Nos
 quoque, fratres mei, dum diabolo servimus, nos non
 tentat, sed cum incipimus ab eo discedere, et per
 baptismum pœnitentiæ, et jejunium deserti ab æter-
 nam patriam tendere, statim nos tentat. Sed nos
 sequentes Christum, qui non per potentiam, sed
 per humilem responsionem eum devicit, per humili-
 tatem ei resistamus. Si nos suadet comedere, vel
 ante tempus, vel deliciose, vel intemperanter, ei
 respondeamus: *Non in solo pane vivit homo, sed in*
omni verbo quod procedit de ore Dei (Matth. 1v). Si
 suadet ut sibi, vel pecuniæ, vel luxuriæ serviamus,
 respondeamus. *Scriptum est: Dominum Deum tuum C*
adorabis, et illi soli servies (Ibid.). Si tentat nos de
 gloria, ut in apertum nos præcipitet periculum,
 cum habeamus de ratione quid sit faciendum, re-
 spondeamus: *Non tentabis Dominum Deum tuum*
(Ibid.); si tentat nos de luxuria, respondeamus;
 scriptum est: *Adulteros et fornicatores judicabit*
Deus (Hebr. xiii); si de mendacio, respondeamus:
Perdes omnes qui loquuntur mendacium (Psal. v);
 si de odio, respondeamus; scriptum est: *Qui odit*
fratrem suum, homicida est (I Joan. iii); et ad
 similes tentationes, similia inducamus de Scriptu-
 ris testimonia. Si sic fratres, si sic fecerimus, Deo
 auxiliante, vincemus et fugabimus diabolum, et ad-
 erunt nobis tanquam victoribus angeli, et admini-
 stratorii spiritus, concives et coadjutores nostri, D
 quibus gaudium est in cœlis coram Domino super
 uno peccatore pœnitentiam agente, quam nos pure
 agere concedat, qui pro nobis jejunavit Jesus
 Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu
 sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XXXVII.

DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIMÆ.

Fratres, rogamus vos et obsecramus in Domino
Jesu, ut quemadmodum accepistis a nobis qualiter
vos oporteat ambulare et placere Deo, sic et ambuletis
ut abundetis magis (I Thess. iv), etc. In prima hujus
 lectionis parte, fratres charissimi, rogat nos Apo-
 stolus, et obsecrat in Domino Jesu, id est per Domi-
 num Jesum adjurat. De quo? non ut mundani homi-

nes de salute sua, sed de nostra. In quo ostendit se
 ut verum magistrum, et verum patrem paterno
 affectu de nostra salute sollicitum esse. Quem nos
 quoque, charissimi fratres, filiali affectu debemus
 audire et imitari. Non autem sufficit vero patri se-
 mel filium admonere, sed paterna sollicitudine ea-
 dem ei reiterat sæpe. Sicut ipse alibi dicit: *Eadem,*
fratres, repetere vobis, mihi quidem non pigrum, vobis
autem necessarium (Philip. iii). Hinc est ergo quod
 admonitionem, quam prius fecerat, repetit cum
 subdit: *Ut quemadmodum accepistis a nobis qualiter*
oporteat vos ambulare et placere, id est ambulando
placere Deo, sic et ambuletis, ut abundetis magis.
 Comparat autem hic Apostolus vitam ambulationi.
 Qui enim recte ambulat, tria facit, proponit sibi
 metam ad quam festinet, viam intrat, movet se ad-
 dendo passum passui, leucam leucæ, dietam dietæ,
 quousque ad propriam metam perveniat. Sic, fra-
 tres mei, sic quicumque vult recte vivere, metam
 sibi statuatur Deum, viam intret, id est, fidem teneat.
 Proficiendo addat bonum opus bono operi, bonum
 studium bono studio, bonam dietam bonæ dietæ, ut
 sic ad Deum valeat pervenire. Non enim sufficit
 fides sine operibus habenti locum et tempus, sicut
 nec via sine progressu, quia, ut ait Jacobus, *fides*
sine operibus mortua est (Jac. ii): et item, dicis quia
 credis, et dæmones credunt et contremiscunt. Sed
 nec sufficiunt opera sine fide, sicut nec celerrimus
 cursus extra viam. Itaque, fratres mei, si recte vul-
 tis ire, proponite vobis in omnibus finem Deum.
 Qui enim vadit et nescit quo, non ambulat, sed
 errat. Tenete fidei viam, quia sine fide impossibile
 est quidquam placere Deo (*Hebr. ii*). Proficite etiam
 in operibus, sine quibus non est promovere, sed re-
 manere. Quæ autem sit recta ambulatio et placita
 Deo, exponit cum subdit: *Hæc est autem voluntas*
Dei, sanctificatio vestra. In quibus vero consistat
 sanctificatio, ostendit cum subdit: *Ut abstineatis a*
fornicatione, ut sciat unusquisque possidere vas suum
in sanctificatione et honore, etc. Consistit autem san-
 ctificatio in duobus; in evitacione passionum desi-
 derii, per munditiam, et in evitacione offensionis
 proximi per innocentiam. Porro spiritualem forni-
 cationem ostendit evitandam cum ait, *ut abstineatis*
a fornicatione. Dicitur autem idololatria recte forni-
 catio, quia sicut per temporalem fornicationem
 sponsa a sponso separatur, ita per idololatriam ani-
 ma a spirituali sponso Deo sejungitur. Ideoque,
 fratres, semper firma fide Deo adhæreamus, eum
 nullorum malorum sed bonorum auctorem creda-
 mus. Credamus nos omnia bona quæ habemus ab
 eo accipere; sola vero mala a nobis esse. Credamus
 eum quoque remuneratorem omnium bonorum, ul-
 torem vero malorum. Credamus et cætera quæ fides
 tradidit catholica. Passiones quoque desiderii mo-
 net per munditiam excludendas, cum subdit, *ut sciat*
unusquisque possidere vas suum in sanctificatione et
honore, non in passionibus desiderii sicut gentes quæ
ignorant Deum. Vocat autem cor sine corpus nostrum
 vas, eo quod in ministerium Dei creatum est. De

quo alibi idem Apostolus : *Nonne licet figulo facere de eadem massa aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam (Rom. ix)*. Et quidem, fratres mei, Deus omnia corda et corpora nostra, quantum in ipso est, fecit in honorem. Ille vero corpus et corpus suum, vas contumeliosum facit, qui, per turpitudinem et scditatem vitiorum, se turpem et immundum reddit. Monet ergo nos Apostolus *ut sciat unusquisque possidere vas suum in sanctificatione*, id est emundatione, ut scilicet omnis turpis cogitatio a mente, et omnis turpis actio a corpore, tollatur. Sciat etiam possidere vas suum *in honore*, ut scilicet cor corpusque nostrum virtutibus ornatur ut ita habitatore Spiritu sancto honoretur. *Non in passionibus*, inquit, *desiderii*. Passiones desiderii vocat omnes turpes voluntates, quibus gentes beum ignorantes involvuntur, ignari Dei et vitæ æternæ; more ferino ad omnes carnis voluptates, tanquam ad magna bona, absque freno currunt. Sed si sunt passiones, quomodo sunt desiderii? Vel si sunt desiderii, quomodo sunt passiones. Passiones quidem, fratres mei, quantum ad spiritum sunt, qui per eas patitur, excæcatur et a Deo separatur. Desiderii vero sunt, quantum ad carnem, quæ in eis temporaliter delectatur. Contra hoc orat Psalmista : *Non tradas*, inquit, *me a desiderio meo peccatori (Psal. cxxxix)*. A desiderio suo peccatori traditur, qui per impletionem desiderati peccati diabolo mancipatur. Hinc etiam per eundem prophetam Dominus dicit : *Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum; ibunt in adinventionibus suis (Psal. lxxx)*. Hoc, fratres mei, est signum magnæ iræ Dei, quando peccatoris desiderium non impedit, sed eum in desiderata peccata cadere permittit. Itaque, fratres, hæc mala desideria fugiamus, et munditiam mentis (quæ sola videbit Deum), omni vigilantia custodiamus, ut vas cordis et corporis nostri possideamus, et non ab eis possideamur, sed eorum pravos motus retundamus, ut inhabitatore Deo honorari mereamur. Offensionem quoque proximi evitandam nobis monet Apostolus, cum subdit : *Ne quis supergrediatur, vel circumveniat in negotio fratrem suum*, id est nec per violentiam, nec per fraudem, nec aperte, nec occulte ei noceat. Hoc præcipue negotiatores et mercatores confutat, et omnes qui faciunt lucrum sibi cum damno proximi, cum lex dicat naturalis : « Non facias alii quod tibi non vis fieri; » qui habent apud se pondus et pondus, mensuram et mensuram, ulnam et ulnam, cum dicat Salomon : *Pondus et pondus, statera et statera, utrumque est abominatio apud Deum (Prov. xx)*. Qui jurant ut fallant, juxta quod idem Salomon dicit : *Malum malum est, dicit omnis emptor; cum autem recesserit, tunc gloriabitur (Ibid.)*. Confutat etiam nihilominus illos qui in judicio opprimunt pauperem prece vel pretio, jura subvertentes, ut jungant domum ad domum, vineam ad vineam, agrum ad agrum. Quod, fratres mei, omnimodo cavete, quoniam, ut subjungit Apostolus, Deus vindex est talium (*I Thess. iv*). Puniet videlicet qui prædicta operantur, vel temporaliter

ad purgationem, vel æternaliter ad damnationem. Nos ergo, fratres, dum licet, peccata nostra lacrymis abstergamus, fide et obedientia Deo adhaereamus, vas nostrum per munditiam sanctificemus, et innocentiam proximis exhibeamus, quoniam, ut subjungit Apostolus : *Non vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem et honorem, ut simus sancti, sicut et ipse sanctus est*, misericordes sicut ipse misericors est, justi sicut ipse justus est, et in futuro gloriosi sicut et ipse gloriosus est, dii sicut ipse Deus est. Quam sanctificationem, et quem honorem det nobis qui inhonorari voluit propter nos Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XXXVIII.

DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIMÆ.

Egressus Jesus secessit in partes Tyri et Sydonis, et ecce mulier Chananæa, de finibus illis egressa, rogabat eum dicens (Matth. xv), et reliqua. In hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, primo quæ ad litteram, secundo quæ ad allegoriam, tertio quæ ad tropologiam pertinent, videamus. Primo igitur juxta litteram, commendantur nobis magnæ virtutes istius mulieris. Cujus eo magis admiranda est devotio, quia cum esset gentilis et expers legis et prophetarum, tamen sanctarum, quæ in eis continentur, non fuit expers virtutum. Habuit quippe fidem, fervorem et humilitatem; fidem habuit, quando Christum ut Deum adoravit, et eum absentem filiam sola voluntate sanare posse credidit. C Fervorem mentis habuit, quæ tam devote non minus mente quam voce clamavit, quod apostolos ad interpellandum pro se commoverit. Perseverantiam habuit, quando primo et secundo quasi spreta, tamen a precibus non destitit, donec petatum impetravit. Humilitatem habuit, quæ non solum canibus, sed etiam catulis sese comparavit, et se indignam indicans pane, micæ cadentes postulavit. Et quia talis tantaque fuit, ideo a Domino in fide laudari, et in postulato meruit exaudiri. Mystice vero mulier ista collectam de gentibus significat Ecclesiam. Quæ de errore idololatriæ et sorde vitiorum egressa, rogat Dominum pro qualibet suæ congregationis persona a diabolo dementata. Qui enim laborat in gluvie vel luxuria, vel avaritia, vel ira, vel invidia, cæterisque vitiis, a diabolo vexatur. Et tanto pejus, quanto scienter et spontanee ei famulatur. Quod si sancta Ecclesia pro hujusmodi persona, Dominum cum firma fide, cum magna devotione, cum perseverantia et humilitate rogaverit, per intercessionem apostolorum aliorumque sanctorum exaudiet Dominus, et personam, pro qua rogaturus fuerat, a potestate diaboli liberabit. Propterea, fratres charissimi, quando videmus in Ecclesia personam diabolicæ servituti mancipatam, non cessemus a precibus, sed clamemus corde, clamemus voce, clamemus communiter, clamemus singulariter, clamemus perseveranter. Sed si teste Jacobo, *multum valet deprecatio justii assidua (Jac. v)*, multo magis plus valebit multorum assidua deprecatio iustorum. Nec

simus, fratres, de numero illorum, qui malis christianis, et falsis fratribus, non solum non compatiuntur, sed etiam execrantur. Et non solum eorum conversionem non rogant, sed etiam timent, et quasi peccatores nunquam fuerint, peccatores invenire veniam nolunt. Et quare hoc? Quoniam viscera charitatis non habent, non attendentes quoniam *Judicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam* (Jac. 11). Nos ergo, fratres, viscera charitatis et misericordiæ semper habeamus, præcipue peccatores ad emendationem precibus et admonitionibus revocare satagamus. Si enim, fratres mei, magis compatiendum est misero, magis compatiendum est iniquo quam egeno. Et si Deus non venit vocare justos, sed peccatores (Matth. ix), nos exemplo ejus peccatores ad conversionem vocemus, scientes quoniam *qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, et operit multitudinem peccatorum* (Jac. v), non solum alienorum, sed etiam propriorum. Tropologice etiam hæc mulier docet nos quid unaquæque persona pro filia sua, id est anima sua, a diabolo male vexata, Dominum rogatura facere debeat, quid petere, et quomodo, et per quos impetrare valeat. Rogatura enī hæc mulier pro filia sua a dæmonio vexata, exiit de finibus suis, et ad Deum accessit. Exeamus primo de veteri et mala conversatione nostra per pœnitentiam, et mente accedamus ad Dominum; deseramus mente vitia et peccata nostra, et fide, spe et amore sequamur Dominum. Hinc ipse dixit ad Abraham: *Egredere de terra et de cognatione tua, et de domo patris tui, etc.* (Gen. xii), id est, egredere de amore terrenorum, et de cognatione carnalium vitiorum, et de potestate diaboli, et bonis spiritualibus te ditabo. Et Psalmista, *Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum et domum patris tui* (Psal. xlii). Qui enim adhuc mente in peccato habitat, in vanum laborat. Unde dicitur: *Cum levaveritis ad me manus vestras, non exaudiam vos, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt* (Isa. 1). Petiit autem mulier non aurum, non argentum, non honores, sed tantum filiæ suæ salutem. Petamus et nos, fratres, a Domino non transitoria, sed æterna, non terrenam substantiam, sed tantum animæ nostræ salutem. Sic enim Dominus in Evangelio jubet: *Nolite, inquit, solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus? sed primum quærite regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis* (Matth. vi). Qui enim vana postulabat et vane, vanus est. Vane autem ideo dico, quoniam cum Ecclesia rogat pro fructibus terræ, et pro cæteris temporalibus bonis, quoniam non vana intentione, sed in Deo et ad Deum hoc postulat, non ideo vana est. Sed qui vana, et vana intentione postulat, ille utique vanus est. Qui autem mortem veldamnum vel ultionem inimici sui petit, malus est. De qualibus Jacobus ait: *Pe ilis enim et non accipitis, eo quod male petatis* (Jac. iv). Ostendit quoque hæc mulier quomodo

A petendum sit, quæ cum fide, cum desiderio, cum perseverantia, cum humilitate postulavit. Petamus et nos, fratres, cum firma fide, ut bonum æternum, quod poscimus, Deum potentem dare credamus, et nos consecuturos cum certa spe præstolemur. Qui enim in aliquo istorum dubitat, vel de se desperat, vel non bene credit, vel non bene sperat, et ideo non consequetur quod rogat. Unde Jacobus: *Si quis, inquit, indiget sapientia, postulet a Deo qui dat omnibus affluenter, et non improperat. Postulet autem in fide nihil hæsitans, nam qui hæsitat similis est fluctui maris, qui a vento circumfertur* (Jac. 1). Non ergo æstimet ille se accepturum aliquid a Deo. Petamus et cum desiderio, fratres mei, clamantes plus corde quam voce, sicut Moyses et Susanna tacentes clamabant. Non oremus solis labiis, sicut illi quos accusat Dominus, dicens: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me* (Matth. xv). Non oremus tepide, quoniam tepidæ vanæ cogitationes infestant, et juxta Salomonem, *muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti* (Eccle. x). Et si nos infestaverint vanarum phantasmata cogitationum, nos magno fervore eas a nobis repellamus, sicut scriptum est: *Quoniam descenderrunt volucres cæli super sacrificia, et abigebat eas Abraham* (Gen. xv). Non oremus multiloquio sicut hypocritæ, sed sicut Dominus ait: *Cum oraveris intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, ora patrem tuum* (Matth. vi). Ad litteram, fratres, secretum sacramque locum eligere debemus ad orandum. Sed et mystice intra secretum cordis nostri nos debemus concludere, tam intentione quam cogitatione, ne ad exteriora pervagemur, et ostium sensualitatis nostræ obserere debemus, ne vanæ cogitationes et diabolicæ tentationes, quæ maxime orantes infestare solent, ab orationis contemplatione nos valeant perturbare. Petamus et cum perseverantia. Nam et si Deus postulata differt, non tamen aufert. Deus enim non spernit preces pauperum, sed ideo differt ut plus rogemus, et plus rogantes, plus mereamur. Unde ipse in Evangelio jubet nos perseveranter postulare. *Petite, inquit, et accipietis; quærite, et invenietis. Quærite operando, pulsate perseverando. Omnis enim qui petit perseveranter, accipit, et qui quærit, invenit, et pulsanti aperietur* (Luc. xi). Petamus et cum humilitate, fratres charissimi, reputantes nos immundos canes, et ad vomitum sordium nostrarum sæpe reversos: pane filiorum, apostolorum scilicet et martyrum et aliorum sanctorum gratia indignos. Sed flagitemus aliquantulas largitatis suæ minucias nobis immeritis impertiri. Per quorum vero intercessionem a Domino mereamur audiri, demonstratur nobis in muliere ista, quæ per intercessionem apostolorum a Domino postulatum impetravit, dicentium: *Dimitte illam, quia clamat post nos*. Clamemus et nos, fratres mei, post Dominum, et post apostolos cæterosque sanctos: clamemus suspiriis, clamemus et lacrymis, quatenus devotione cordis eorum viscera commoveamus, ut

pro nobis sancti apud Deum intercedant. Quod utique, fratres, fiet, si Deum in sanctis suis honoraverimus, si eorum altaria donis et luminaribus illustraverimus, si solemnitates eorum devote celebraverimus, si eorum memorias in litanis et orationibus frequentaverimus, ut tandem nostra devotione promoti, clamant et ipsi pro nobis : Domine, dimitte illos, quia clamant post nos. Dimitte illos exaudiendo, quia precibus pulsant nos. At illorum procul dubio interventione propitiabitur Dominus, animam nostram liberans a dæmonio : et hic, ut tentationes ejus superemus, et in futuro ne amplius ab eo tentari valeamus, ipso præstante qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIX.

DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

Estote imitatores Dei, sicut filii charissimi, et ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis, oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis, etc. (Ephes. v.) Bipertita est lectio ista, fratres charissimi : Primo enim nobis præcipit Apostolus ut Dominum imitemur. Secundo ostendit in quibus eum imitari debemus. Præcipiens igitur primo nos imitari Dominum, ait : *Estote imitatores Dei.* Sed quia quidam perverse voluerunt imitari Deum, attribuendo sibi divinitatem, auctoritatem, et ea quæ solius Dei sunt, ut Jupiter, Simon, et Cosdroe, et adhuc quidam faciunt, qui putant se aliquid boni vel posse vel habere ex se, ideo adjungit Apostolus, *sicut filii charissimi.* Filius quippe charissimus imitatur bonum patrem, non ut usurpet ejus dominium et auctoritatem, sed ut respondeat ei in moribus, ut scilicet diligat patrem suum, sicut diligitur ab eo, ut sit prudens, honestus, justus et moribus ornatus, sicut pater. Quis, fratres charissimi, quis potuit melius imitari Deum Patrem in æqualitate, et potentia et auctoritate, quam ejus unicus et consubstantialis Filius, Dominus noster Jesus Christus? Tamen ille, ut ait Apostolus, *non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo* (Philip. ii). Non enim dixit se esse a se, sed a Patre. Non dixit se venisse a se, sed a Patre. Non dixit se quærere gloriam suam, sed gloriam Patris. Non dixit suam doctrinam esse suam, sed Patris, *quia Pater, inquit, major me est* (Joan. xiv). Ergo tu, superbe pulvis, quomodo audes vel potentiam, vel dominium, vel auctoritatem tibi arrogare? Quomodo potes sentire aliquid boni ex te habere? Quomodo præsumis non Dei, sed tuam gloriam vel voluntatem quærere? Hanc igitur, charissimi, perversam imitationem et idololatricam fugiamus, et Deum bona imitatione imitemur. Imitemur eum virtutibus et moribus. Virtutibus quippe, non auctoritate sibi similem creavit hominem, sed homo peccando se male a Deo dissimilavit, et se male ei similavit. Sed et nos, fratres, perversam evitemus imitationem, et ad bonam redeamus imitationem.

A Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus in quibus Deum imitari debeamus, cum subdit : *Et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos, etc.* Porro in tribus præcepit Deum imitari, videlicet ut faciamus pro eo quod ipse fecit pro nobis, ut ea quæ ipse odio habet, odio habeamus, ut ea quæ ipse diligit, diligamus. Primo igitur nos hortatur Apostolus, ut faciamus pro Christo quæ ipse fecit pro nobis, cum dixit : *Et ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit nos.* In dilectione ambulat, qui diligit, et opera dilectionis facit. Hortatur ergo nos ut quemadmodum Christus dilexit nos, et hoc opere probans tradidit semetipsum pro nobis, ita et nos eum diligamus, et tradamus nosmetipsos pro eo. *Tradidit, inquit, seipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo.* Oblationem, quando obtulit se ad obediendum Patri pro nobis. Hostiam, quando se ad patiendum, et hoc in odorem suavitatis, quoniam in hoc sacrificio plusquam in cæteris delectatus est Pater. Unde et de eodem dixit : *In quo mihi bene complacui* (Matth. xvii). Nos quoque, fratres, offeramus nosmetipsos Patri pro ipso, ad obediendum et patiendum pro ipso. Et si deest persecutor qui nos pro ipso mactet, nos tamen mactemus in nobis carnales concupiscentias, et crucifigamus membra nostra cum vitiis et concupiscentiis (Gal. v), ut scilicet manus crucifigantur, ne extendantur ultra ad agendum male. Pedes crucifigantur, ne de cætero male ambulent. Crucifigamus corpus nostrum, ne de cætero male delectetur, et similiter cætera membra. Secundo monet nos Apostolus, ut ea quæ Deus odio habet, odio etiam habeamus, cum subdit : *Fornicatio autem et omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos.* Fornicatio, fratres, dicitur omnis complexus maris et femine præter legitimum matrimonium, comprehendens simplicem fornicationem, adulterium et mœchiam. Immunditiam vero vocat Apostolus omnem incestum Sodomiticum, et bestialem coitum. Avaritiam vero vocat omnem inordinatam concupiscentiam acquirendi vel retinendi ultra modum : quæ, ut postea subjungit, *est idolorum servitus*, quia quod quis plus diligit et plus colit, Deus ejus est. Ergo quis plus diligit nummum quam Deum, nummum sibi constituit deum. Qui plus colit ventrem quam Deum, ventrem sibi constituit deum. Qui plus colit meretricem quam Deum, meretricem sibi constituit dominam. Hæc autem, fratres mei, ita evitare debetis, ut nec nominentur in vobis, necdum in vobis sint, *sicut decet sanctos.* Sic sancte, sic caste, sic juste vivere debetis, ut nullus audeat aliquam infamiam fingere de vobis. Et non solum hæc majora crimina vitentur a nobis, sed etiam hæc minora : *Turpitudine, stultiloquium, et scurrilitas, quæ ad rem non pertinent.* Turpitudinem etiam loquendi, fratres, caveamus, quia non possumus turpiloquium amare, et ipsam turpitudinem horrere. Paulatim enim per turpiloquia pudor excutitur, et e contrario transit sermo in effectum, si honesta loquamur.

Stultiloquium vero dicitur quidquid nec opportuno tempore, nec opportuno loco, nec justa causa dicitur. Scurrilitas dicitur quidquid cum quadam urbanitate profertur, causa movendi risum. Porro hæc similia, fratres, cavere debemus, quoniam si (teste Domino) de omni verbo otioso reddituri sumus rationem (*Matth. xii*), quid ergo erit de scurrilitate? quid de detractatione? quid de adulatione? quid de mendacio? quid de perjurio? *Perdes*, inquit, *Propheta, omnes qui loquuntur mendacium (Psal. v)*. Et, *os quod mentitur, occidit animam (Sap. i)*. Quæ ergo locutio debet esse in nobis? Gratiarum, inquit, actio, benedictio, oratio, et cætera bona verba. Suntne supradicta cavenda? Utique. Quia ut de cæteris minoribus taceam, *Hoc scitote quia omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hæreditatem in regno Christi et Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis, dicens vel hæc esse venialia, vel impios non esse judicandos. Propter hoc enim venit ira, excæcationis scilicet et reprobationis, in filios diffidentiae, id est perfidiæ. Sed vos, fratres, nolite fieri per imitationem, vel per consensum participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, id est tenebrosi vitiis, scilicet sicut prædixi, nunc autem lux in Domino, id est nunc estis illuminati in Domino. Tertio monet Apostolus ut ea quæ Deus diligit, diligamus et faciamus, cum subdit: *Ut filii lucis ambulate. Quia filii Dei estis, qui est lux, opera lucis facite. Mala opera dicuntur opera tenebrarum, tum quia ad æternas tenebras ducunt, tum quia mentem excæcant, tum quia faciens ea vult latere, juxta illud, qui male agit, odit lucem (Joan. iii)*. Econtrario vero bona opera dicuntur opera lucis, tum quia ad æternam lucem ducunt, tum quoniam hominem intus illuminant, tum quia diligunt lucem. Porro in quibus opera lucis consistant, ostendit cum subdit, *fructus autem lucis est in omni bonitate, justitia et veritate. Bonitas est in mente, justitia in opere, veritas in ore. In his ergo tribus, tota perfectio sanctitatis comprehenditur. Hoc est quod Psalmista dicit, Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, et operatur justitiam. Qui loquitur veritatem in corde suo, etc.* Itaque, fratres mei, cum omni desiderio studeamus imitari verum Deum et Patrem nostrum Jesum Christum, diligamus eum, sicut ipse dilexit nos, odio habeamus turpitudines et vitia, quæ ipse odit. Amemus bonitatem, justitiam, et veritatem, quas ipse amat. Satagamus ejus vias et exempla sequi, ut eo duce et adjutore ad ipsum pervenire mereamur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.*

HOMILIA XL.

DOMINICA TERTIA IN QUADRAGESIMA.

Erat Jesus ejiciens dæmonium, et illud erat mutum, etc. (Luc. xi). Hæc lectio, fratres charissimi, tanto nobis avidius est audienda, quanto magis necessariam animabus nostris continet medicinam.

A Nos ergo, fratres, primo quæ ad historiam, secundo quæ ad mortalitatem, tertio quæ ad allegoriam pertinent inquiramus. Consideranda sunt igitur juxta historiam quatuor: Primo namque Dominus dæmoniacum curat; secundo detractores confutat; tertio quid contemptoribus contingat, ostendit, quarto mulierem se laudantem corrigit. Primo igitur Dominus compatiens dæmoniaci, expellit ab eo dæmonium, quod ab effectu dicebatur mutum, quia hominem mutum efficiebat. Porro iste dæmoniacus, non solum mutus, sed etiam (teste evangelista alio [*Marc. vii*]) surdus erat. Tria ergo miracula in uno homine a Domino facta sunt. Surdus audit, mutus loquitur, possessus a dæmone liberatur, et divinam in Christo potentiam admirantur turbæ. Secundo detractores confutat et erudit. Detrahebant quippe ei, et illi qui dicebant: *In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia*, quoniam quæ Dei erant, diabolo ascribebant, et illi qui tentantes signum de cælo quærebant, quoniam hæc quæ Dominus operabatur parva vel nulla esse putantes, eum impotentem dare signum de cælo dicebant. In quo, fratres mei, pensandum est, quanta sit malitia detractorum, qui, cum semper sint suspiciosi, et ad omnia mala creduli, tamen ad bona aliorum semper sunt increduli, semper ea negantes. Vel si negare non possunt, parva vel nulla esse dicentes, vel finem vel modum facti pervertentes. Sed qui, quod solius Spiritus sancti est, diabolo ascribit, teste alio evangelista, in Spiritum sanctum peccat, vel vix, vel nunquam inde veniam consecuturus est (*Matth. xii*). Propterea, fratres, omni sollicitudine vitium invidiæ et detractationis studeamus evitare. Porro cum Dominus, cordium inspector, malas detrahentium cogitationes inspexisset, eos tamen secundum misericordiam suam confutare et erudire non dedignatus est. Confutat autem eos cum probat illud quod dicebant falsum esse, et eos illud per invidiam dixisse. Porro illud quod dicebant probat esse falsum cum dicit: *Omne regnum in seipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet. Et si Satanus in se divisus est, quomodo stabit regnum ejus, quia dicitis me in Beelzebub principe dæmoniorum ejicere dæmonia?* Vocat autem hic Dominus regnum Satanæ malitiam, qua omne maligni spiritus ita obdurati et conjurati sunt, ut nihil nisi malum facere velint, vel possint. Quod si Satanus Satanam ejicit, aliquid boni facit, cum Satanam de obsessio ejicere utique bonum sit. Quod si unus Satanus malum, et alter bonum facit, concordia et conjuratio, quam habebant in malo, non stabit, quod utique falsum est. Probat autem illud quod dixerant illos per invidiam dixisse, cum subdit: *Et si ego in Beelzebub principe dæmoniorum ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt?* Ac si diceret: Si ejectionem dæmoniorum a filiis vestris exorcistis factam Deo et non diabolo ascribitis, cur eandem rem a me factam diabolo, et non Deo ascribitis? Quia de me non simpliciter, sed per invidiam lo-

quimini; ideo, inquit, ipsi iudices vestri erunt. Quia scilicet illi sciunt tam me quam se non in Beelzebub, sed in Spiritu sancto ejicere dæmonia, ideo ipsi vestri mendacii iudices erunt. Postquam vero Dominus invidorum calumniam confutavit, mox ut benignus Dominus eos erudit, cum subdit: *Quod si ego in Spiritu Dei ejicio dæmonia, quod utique verum est, profecto pervenit in vos regnum Dei, illud videlicet regnum de quo per Isaiam dicitur: Multiplicabitur ejus imperium, et regni ejus non erit finis. (Isa. ix).* Ac si diceret Dominus: Quia si jam dæmones ejicere ab hominibus incæpi, jam in ipsis incipio regnare hominibus, diabolo usurpatum regnum auferens, et mihi restituens. De quo vos participes esse possetis, si crederetis. Quomodo autem diabolo regnum diu possessum auferat, exponit cum subdit: *Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet. Sed si fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma ejus aufert, id est omnes versutias ejus evacuat, in quibus confidebat. Et spolia ejus distribuet, id est captivos liberans, alios faciet apostolos, alios evangelistas, alios pastores et doctores (Ephes. iv), etc. Qui non est, inquit, mecum, contra me est, id est, qui non consentit mecum fide et amore, non est de regno meo, sed de regno adversarii. Et qui non colligit mecum, dispergit. Id est qui non amat mecum concordiam, amat cum diabolo dissensionem et dispersionem.*

Tertio demonstrat Dominus quid negligentibus contingat, cum subdit: *Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida et inaquosa, quærens requiem, et non invenit. In cordibus aridis et inaquosis non potest, fratres mei, requiescere diabolus, quia tantum corda mollia, voluptuosa et fluxa diligit. Proinde rigorem justitiæ et asperitatem religionis, et virtutum arduitatem sequamur, ut diabolus in nobis requiem invenire non possit. Revertar, inquit, in domum meam unde exivi. Et veniens invenit domum vacantem, scilicet a bono, scopis mundatam et ornatam. Metaphorice loquitur, quia invenit sibi domum mundam et paratam, et assumit alios septem spiritus secum nequiores, et ingressi habitant ibi, et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Sic erit, inquit, et generationi huic pessimæ. Diabolus quippe propter legem a Domino datam expulsus, primo a Judæis transit ad gentes, sed postea illis Christo credentibus, cum jam locum requiei non inveniret in eis, rediit ad Judæos, et invenit in eis domum vacantem ab omni bono, scopis mundatam, id est legalibus purgationibus quasi mundatam, et simulatis virtutibus quasi ornatam. Et assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi, et fiunt novissima populi illius pejora prioribus. Pejores enim sunt Judæi in synagogis suis blasphemantes, quam ante legem Deum ignorantes. Quarto Dominus se laudantem corrigit mulierem, non quin verum et vera intentione dixerit: *Beatus, quippe ino beatissimus est venter, qui Dominum portavit, et ubera quæ eum lactaverunt, sed causam**

corrigit per adverbium correctivum *imo*. Non enim inde mater ejus beata est, quia eum corporaliter portavit et lactavit, sed sicut Elisabeth ait: *Beata quæ credidit, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt ei a Domino.* Et sicut Dominus subjungit, *beata es Maria, et cæteri omnes beati, qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud.* Moraliter autem, fratres mei, in quatuor instruit nos Dominus. Primo quippe compatiens et curans dæmonia, cum docet nos exemplo sui itidem agere. Debemus quippe, fratres mei, hominibus malignis diabolica fraude irretitis, et charitate multum compati, et eos, in quantum possimus, exhortationibus, minis, et promissis et orationibus a diabolica servitute liberare, et Domino lucrifacere, ut auris cordis, prius surda, ad intelligendum Dei verbum, et os prius mutum ad benedicendum Deum aperiantur. Quæ major enim probitas potest esse in Christiano quam Christi triumphum imitari? Christus virtute propria alligavit fortem armatum, infernum fregit, vasa captivitatis eduxit et reduxit. Nos quoque, fratres mei, eo auxiliante, quantum valemus, infernum frangamus, catenas diaboli confringamus, fratres nostros captivos ab ipsius faucibus eripientes, ad Christum cum victoria revertamur, tot coronas recepturi, quot per nos sunt a diabolo liberati. Deinde ostendens Dominus Satanam ad sibi oblatas personas semper velle redire, incutit illis timorem, et magnam vigilandi necessitatem. Illos enim quos diabolus tentando vicit, et victor diu tenuit, multum dolet amittere. Inde est quod totis fraudibus et tentationibus ad illos armatur impugnandos. Vos vero, fratres, qui fraudibus diaboli diu captivi fuistis, sed nunc per misericordiam Dei a faucibus diaboli erepti estis, vigilate, et contra ejus tentationes viriliter vos armate, juxta quod Sapiens monet: *Fili, accedens ad servitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem (Eccl. ii).* Si enim (quod absit!) aliquem reoccupare valuerit, cum majori tyrannide in eum sæviet quam prius, ut sint novissima miseri hominis illius pejora prioribus. Respondens quoque Dominus detractoribus suis, qui illum in Beelzebub ejicere dæmonia mentiebantur, instruit nos exemplo sui, quomodo nos habere erga detractores nostros et quid eis respondere debeamus. Dominus quippe patienter eorum detractiones sustinens, multa vitia quæ in se habebant, eis impropere noluit, sed tantum illud quod de se dixerant, falsum esse ostendit. Et quod mirabilius est, verbum salutis eis prædicavit. Nos quoque, fratres mei, invidorum nostrorum detractionibus non commoveamus, nec eis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, reddamus (*IPetr. iii*), sed cum omni patientia, objectam nobis contumeliam falsam esse ostendentes, etiam illos instruere et lucrari Deo satagamus. Respondens etiam Dominus mulieri se laudanti, quomodo erga laudatores et adulatores nostros nos habere, et quid eis respondere debeamus, demonstravit. Non enim laudantem se mulierem laudavit, ut quidam solent, nec ad laudes

mulieris interius lætatus est, ut quidam solent, nec ei tacendo concessit, ut quidam solent, sed ejus verba, quasi vera non essent, correxit. Quidam enim ita gloriosi sunt, ut laudantem se statim laudent, reddentes adulationem pro adulatione. Alii vero, quamvis dicant se laude indignos, tamen ad laudem interius lætantur. Alii autem etsi penitus nihil respondeant, tamen laudationi tacendo consentiunt. Nos ergo, fratres, exemplo Christi, laudes humanas fugiamus, laudatoribus nostris vicem reddere, vel ulterius ad laudes lætari, vel eis tacendo consentire caveamus, sed laudantis verba, si vera non sint, omnino negemus. Si vero vera sint, quasi corrigamus dicentes, Non laudaveris hominem in vita sua, et hujusmodi, sed ad Deum laudandum, ex quo omne bonum est, cum incitemus. Evitemus, fratres, summopere blandum adulatorum venenum, quod quanto est dulcius, tanto pejus. Detractor quippe, dum vitia nostra subtilius inquirat, nobis quodammodo proficit, dum vitia nostra nobis ad memoriam reducit. Sed adulator sub specie dilectionis, nos fallit, ut plus ei credamus de nobis quam nobis. Unde Isaias : *Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt (Isa. III)*. Mystice vero facit Dominus in multis quotidie, quod tunc ad litteram in uno dæmoniaco legitur fecisse.

Videamus igitur in quibus fiat, et per quem, et quæ munditia, quæ medicina, et quanta vigilantia et fortitudine eis opus sit. Multi quippe sunt hodie, qui propter turpitudinem criminum a dæmone possidentur. Hic a spiritu luxuriæ, ille a spiritu avaritiæ, alter a spiritu superbiæ. Imo quot vitiis quisque irretitur, quasi a tot dæmoniis possidetur. Qui cum scienter dæmonibus serviant, pejores sunt quam dementes, qui quod faciunt, faciunt nescientes. Regnat itaque fortis armatus, id est diabolus arma nequitie suæ super eos exercens, in pace, id est, sine contradictione eos possidens, exurdans eos, ne audiant verbum Dei, et mutos faciens, ne Deum benedicant. Cum ita ergo teneantur a diabolo captivi, sua virtute se a jugo ejus nequeunt excutere. Quod bene contra illos est, qui quod in juventute sua nolunt, in senectute promittunt se pœnituros. Miseri, non attendentes, quod neque vita, neque pœnitentia hominis in manu ejus, sed in manu Dei sunt, qui quandoque superbis peccatoribus justo judicio subtrahit tempus pœnitentiæ. Nullus ergo putet se per se jugum diaboli a se excutere, sed de sola Dei misericordia præsumat, qui superveniens vincit diabolum, et excludit omnia arma ejus, id est, omnes versutias evacuat, vasa ejus distribuens, id est, animas et corpora, sensus et membra eorum liberans ad bene cogitandum, loquendum, operandum. Et qua medicina hoc facit? pœnitentia. Et quid est pœnitere? præterita mala plangere, et plangenda non committere. Nam, ut ait Gregorius, qui ita peccata deplorat ut alia committat, pœnitentiam agere aut ignorat aut dissimulat. Non enim prosunt lamenta, si replicantur peccata. Et Isidorus : « Irri-

sor est, inquit, et non pœnitens, qui agit quod pœnitet, nec videtur Deum poscere subditus, sed subsannare superbus. » Sunt igitur in pœnitentia duo, plangere facta, et non facere plangenda, id est actio pœnitentiæ et perseverantiæ : alterum sine altero non prodest. Nil enim prodest flere, si peccetur. Et parum prodest non peccare, si non fleatur. Actio autem pœnitentiæ, fit corde, ore et opere. Cordæ per contritionem, ore per confessionem, opere per satisfactionem. Contritio putredinem maturat intus, confessio aperit vulnus, satisfactio extrahit virus. Contritio est dolor cordis, ex recordatione peccati, et timore judicii proveniens. De hac dicitur : *Cor contritum et humiliatum, Deus, ne despicias (Psal. L)*. Tria formant contritionem, pudor, timor et dolor : pudor, dum cogitat se turpiter egisse; timor, dum cogitat pœnam sibi paratam esse; dolor, dum cernit se reum, et dignum esse supplicii. Confessio ergo est lacrymabilis peccatorum enarratio. De hac dicitur : *Dic, tu, iniquitates, ut justificeris (Isa. XLIII)* : Et illud : *Dixi : Confitebor injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei (Psal. xxxi)*. Hæc autem debet fieri cum lacrymis, quia nisi gemat, nisi fleat, nisi suspiret peccator, cum se peccasse fatetur, peccatum suum prædicat, non confitetur. Confessio autem debet esse vera et aperta, integra, non diminuta, non divisa. Vera, ut ea quæ fecit dicat, ea quæ non fecit taceat. Qui enim ob humilitatem dicit se peccatum fecisse quod non fecit, etsi ante reus non erat, tunc esse incipit. Aperta, ut sicut turpiter egit, turpiter referat, nec ornatu verborum suam turpitudinem tegat, quod est peccatum suum minorare. Integra, ut omnes circumstantias peccatorum exponat, scilicet locum, tempus, personam, modum peccandi, numerum, tentationem et contemptum. Idem enim genus peccati est gravius in loco vel tempore sacro quam in alio, in persona sapienti quam idiota, conjugata quam vacante, ordinata quam laica. Item gravius est, si pluries egit quam si semel, si minorem tentationem sustinuit, quam si magnam, si plus contempsit quam si minus. Non diminuta, ut scilicet unum peccatum confitens, aliud taceas. Iniquitas enim est a Deo, qui summa justitia est, veniam sperare dimidiatam. Quid enim prodest tibi de pluribus mortiferis vulneribus unum solum curasse? Non divisa, ut scilicet non dividas peccata tua, hæc uni sacerdoti, illa alii revelanda. Hoc enim est ad hypocrisim tendere, et peccata non curare, sed augere. Satisfactio vero est injuncti operis condigna executio. De hac dicit Joannes Baptista : *Facite dignos fructus pœnitentiæ (Matth. III)*, ut scilicet secundum quantitatem culpæ, sit quantitas pœnæ. Hæc tria debet habere, ut scilicet faciat quod sibi injunctum est, et quantum, et qualiter. Hæc fratres, est medicina, qua fortem armatum Christus fortior de cordibus nostris expellit, et de vasis diaboli vasa Spiritus sancti facit. Sed tunc opus est vigilantia et fortitudine. Cum enim diabolus videt se ejectum,

plus sævit, plus nobis insidiatur, et ut acrior ad locum suum redeat, machinatur. Primum igitur est cum peccata nostra flere, jejunare, et bene agere cœperimus; nos per ora malorum deridet, hypocritas nos vocat. Quibus, fratres mei, sunt isti similes, nisi Pharisæis qui dicebant de Domino: *In principe dæmoniorum ejicit dæmonia?* Illi ascribebant quod erat Spiritus sancti diabolo. Isti quoque, dum eos, quos Spiritus sanctus per pœnitentiam purgat, derident et vocant hypocritas, et vanæ laudis amatores, quid aliud quam quod Spiritus sancti est, spiritui hypocrisis et vanæ gloriæ attribuunt. Dum igitur, tam hi quam illi, quod Spiritus sancti est spiritui maligno attribuunt, procul dubio peccant in Spiritum sanctum. Et si, fratres, ea quæ plus se habent ad malum, debemus in bonum interpretari, quid erit de eis qui etiam ea quæ se habent ad bonum, in malum interpretantur? Cavete, fratres, igitur cavete hoc peccatum, quoniam pergrande est; sed cum videritis peccatorem ad Deum convertentem, orate pro eo, ut Deus det ei perseverantiam bonam. Vos quoque pœnitentes, nolite propter derisores erubescere, et vestrum propositum relinquere, quia ut ait Salomon: *Est confusio adducens peccatum, et est confusio adducens honorem et gloriam (Eccli. iv)*. Malum igitur, non bonum, erubescite. Cum autem hoc modo non potest diabolus vincere pœnitentem, tentat eum per adultores, dicens: *Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti*. Quasi diceret: Vir sanctus es et victor diaboli, et amicus Dei: ut ita eum ad elationem et inanem gloriam invitet. Sed nos, fratres, ut detractores, ita et adultores fortiter contemnamus, et plus nobis quam aliis de nobis credamus, et semper de peccatis nostris timeamus: *Nam delicta quis intelligit? (Psal. xviii)*. Sed et si quædam peccata nostra non intelligimus, quomodo scimus ea nobis esse dimissa? Propterea dicit Sapiens: *De propitiato peccato noli esse sine metu (Eccli. v)*. Ubi enim, fratres, metus non est, est stulta securitas. Ubi est stulta securitas, est contemptus. Ubi est contemptus, est periculum et ruina. Si enim invenerit vos diabolus negligentes et a bono vacantes, reintrat in vobis diabolus cum aliis septem spiritibus nequioribus. Quoniam redeunt peccata septuplicata, et estis septuplo peiores quam primo. Tripliciter autem dicuntur peccata redire, vel quando ad vomitum redimus, vel quando spernentes injunctam pœnitentiam torpescimus: vel quando in recordatione præteriti peccati delectamur. Habeamus igitur, fratres, semper peccata nostra ante oculos nostros, et de eis semper timentes, gementes, et plorantes et operibus misericordiæ ea redimentes, quod præstet nobis Deus qui in Trinitate perfecta vivit et regnat. Amen.

HOMILIA XLI.

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMÆ.

Scriptum est: Quoniam Abraham duos filios habuit unum, videlicet Ismael, de ancilla Agar, et unum, scilicet Isaac, de libera, scilicet Sara. Sed qui

de ancilla secundum carnem natus est, id est secundum consuetudinem carnis, secundum quem juvenula ex sene concipere potest, et parere. Qui autem de libera, per repromissionem Dei natus est (Gal. iv), non secundum carnis consuetudinem, quia anus et sterilis et de vetulo concipere et parere non solet. Cum autem crevissent ambo et luderent, Ismael prior natu, Isaac quasi persequebatur. Quod intelligens Sara, ait Abraham: Ejice ancillam et filium ejus; non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ. Ejecit ergo Abraham ancillam cum filio, dans super scapulam suam ollam aquæ; filium vero liberæ hæredem constituit (Gen. xxi). Hujus historiæ, fratres charissimi, Apostolus exponit nobis mysterium, et in hoc innuit nobis cæteras Veteris Testamenti historias mystice intelligendas. Nos vero, fratres, intelligentiæ simplicium subservientes, quod Apostolus brevius et obscurius, nos latius et planius, Deo largiente, vobis exponemus. Abraham igitur, fratres, Deus intelligitur, qui est Pater multarum gentium, imo omnium. Sic duos filios habuit, quoniam duos populos creavit de eadem massa. Unum quidem per occultam justitiam creavit in contumeliam, alterum per solam misericordiam suam in honorem. Unum in reprobationem, alterum in electionem. Sunt autem hic nobis, fratres considerata quatuor. Primo quæ sit ancilla, et quæ libera, de quibus isti duo populi nati sunt. Secundo quomodo ancilla secunda fuisse, et prius peperisse; libera vero prius sterilis, postremo peperisse dicatur. Tertio quomodo filius ancillæ, filium liberæ persequitur. Quarto quomodo ancilla cum filio et cum olla aquæ ejiciatur, et filius liberæ hæres constituitur. Est igitur, fratres mei, ancilla de qua populus reprobationis natus est, caro: quæ idcirco ancilla dicitur, quia peccato, diabolo mancipatur, et æternæ miseræ. Qui enim facit peccatum, servus est peccati (Joan. viii). De hac ancilla, id est carne, populus reprobationis nascitur, secundum carnem, id est secundum carnalem concupiscentiam. Et qualis est natus, talis permanet; solum carnem sapiens, secundum carnem vivens, in carne seminans, unde et metet corruptionem. Manifesta autem, inquit Apostolus, sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, imunditia, luxuria, idolorum servitus (Gal. v), etc. Libera vero, de qua populus electionis natus est, est gratia cœlestis. Quæ ideo dicitur libera, quia liberat hominem a servitute peccati, diaboli et damnationis æternæ. Si Filius, inquit, vos liberaverit, vere liberi eritis (Joan. viii). De hac autem libera, id est gratia, nascitur homo, non secundum carnem, sed secundum repromissionem, id est Dei electionem. Quæ utique nativitas fit in baptismo, in quo qui natus erat ex carne filius iræ, renascitur ex gratia per Spiritum Filius misericordiæ. Dedit enim eis Dominus, juxta Evāgelium, potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui, non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt (Joan. i), id est,

renati. Ille ergo populus natus est ex carne secundum carnem; iste natus est ex gratia, secundum electionem. Ille est filius ancillæ, id est carnalis servitutis; iste est filius liberæ, id est spiritualis libertatis. Ille est filius diaboli; iste, Filius Dei. Ille filius Veteris Testamenti, ubi pro timore et pro temporalibus servit; iste est filius Novi Testamenti, ubi pro amore et pro æternis servit, sed Deo servire est regnare. Nos ergo, fratres mei, filii liberæ, filii electionis, et filii Dei sumus, si tamen in gratia baptismi perseveramus, si diabolum et ejus opera, quibus abrenuntiavimus, omnino detestamur, si Deum et ejus præcepta tota dilectione diligimus et sequimur. Quod si pactum baptismi fregimus, et ad diaboli servitutem reversi sumus, quid erit de nobis miseris, nisi quantocius per pœnitentiam et lacrymas reconciliari, dum licet, quæramus.

Secundo, fratres, considerandum est quomodo ancilla prius fecunda fuisse et peperisse, libera vero prius sterilis, postremo dicatur peperisse. Porro carnalis generatio prius in mundo multipliciter abundavit, quando ignari Dei et vitæ spiritualis, tantum propagationi et successioni carnis intendebant. Spiritualis vero regeneratio diu ignota, sterilis permansit. Et hæc tantum tempore gratiæ abundanter fructificavit. *Non enim, ut ait Apostolus, est primum quod est spirituale, sed prius quod est animale, et postea quod est spirituale (I Cor. xv).* Unde Isaias: *Lætare, sterilis quæ non parit, id est quæ primo vel nullos, vel paucos, pariebas, erumpe et clama quæ non parturis, quia multi filii liberæ, magis subaudi electi a Deo, quam filii ejus, id est carnalis generationis, quæ habet virum (36) (Isa. LIV), id est corruptorem diabolum.* Nos ergo, fratres mei, potius spirituales quam carnalem successionem quæramus. Melius est enim relinquere unum solum bonum filium quam multos malos. Et melius est mori sine filiis quam relinquere malum filium. Qui ergo filios habent, in correctione et in instructione eorum vigilant, quoniam sicut gaudium est parentum filius sapiens, ita confusio et maledictio est parentum filius stultus (*Prov. x, xv*). Qui vero filiis carent, non doleant, sed Christum hæredem constituent, pauperes et pupillos in filios adoptent, exemplo et verbo filios spirituales gignant, ut jure de eis dici

possit: *Lætare, sterilis quæ non parit, erumpe et clama quæ non parturis, quoniam filii liberæ multi quam ejus quæ habet virum (Gal. iv).* Adeo enim, fratres, excrevit hodie malitia filiorum carnalium, quorum alter est scortator, alter aleator, alter fur, alter raptor, alter quærit et desiderat mortem parentum; quod hodie vere dici possit: *Beatæ steriles quæ non genuerunt, et ubera quæ non lactaverunt (Luc. xxiii).* Tertio vero, fratres, considerandum est, quomodo, ut ait Apostolus, filii ancillæ persequuntur filios liberæ. Persequuntur quippe filii carnis filios spiritus; filii mundi, filios cæli. Quomodo?

A Tripliciter, malo exemplo, subdola suggestione, aperta persecutione. Malo exemplo, dum florent et prosperantur in via sua mala, quoniam eorum filii sunt *sicut novellæ plantationis in juventute sua. Filii eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. Oves eorum fetosæ, abundantes in egressibus suis, boves eorum crassæ. Non est ruina muceriæ, neque transitus, neque clamor, in plateis eorum (Psal. cxliii).* Sed contra hæc nos armat David, dicens: *Noli amulari in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem: quoniam tanquam fenum velociter arescens (Psal. xxxvi).* Subdola suggestione, cum dicitur: *Semper fuit mundus, ita semper orientur homines, et morientur. Quis est reversus ab inferis, qui nuntiet aliam vitam esse? Stultum est igitur præsentia gaudia perdere, propter quedam forte nunquam futura. Ita, fratres, vult decipere filius ancillæ filium liberæ. Ita insidiatur, ut rapiat pauperem, rapit autem pauperem dum attrahit eum (Psal. x)* subdola suggestione. Contra hæc nos armat Apostolus: *Corrumpunt enim, ait, bonos mores colloquia prava (I Cor. xv).* Ideo nolite omni spiritui credere (*I Joan. iv*). Fides enim nostra testimoniis patriarcharum et prophetarum fundatur, nativitate, passione, resurrectione et ascensione Christi completur; apostolorum testimoniis fulcitur, sanguine martyrum roboratur, qui miraculis probant se melius vivere post mortem. Aperta persecutione persequuntur, dum filios liberæ spoliant, suis lacescunt conviciis, affligunt injuriis, exsiliis, tormentis, morte, juxta illud: *Sancti ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres. Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt (Hebr. xi).* Contra hoc nos Dominus armat, dicens: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius eum timeate qui animam et corpus potest perdere in gehennam (Matth. x).* Et alibi: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum (Matth. v).*

Quarto quoque, fratres, considerandum est quomodo ancilla et filius ejus cum olla aquæ ejiciatur, et filius liberæ hæres constituatur; filii quippe ancillæ, quia tantum terrenam hæreditatem desiderant et amplectuntur, divino judicio a cælesti sunt hæreditate sejuncti. Et nihil eis confertur, nisi amphora aquæ super scapulam. Aqua, fratres mei, mundana felicitas est. Aqua enim est labilis, potabilis, nabilis. Mundana quoque felicitas est labilis, quia cito transit, nec redit; potabilis est, id est apta ad utendum, si modeste sumatur; si superflue, inflat hominem, et occidit; nabilis est, quia cum justo regimine, potest aliquis per eam transire ad portum salutis, alias in superabundantia ejus submergitur et perit. Hanc autem mundanam felicitatem accipit filius ancillæ super se, quia ei servit, non illa sibi. In alia vero vita prorsus a cælesti se-

(36) Vulg. eadem non precise iisdem verbis.

questrabitur hæreditate, nihil accipiens nisi æternam damnationem, quoniam in hac vita recepit bona sua. Populus vero electus, qui est filius liberæ, constituitur hæres patris, et nunc electione, et in futuro confirmatione. Nunc spiritualium bonorum, et in futuro cœlestium præmiorum. Nos itaque, fratres mei, Christi sanguine liberati, *jam non sumus filii ancillæ, sed liberæ*, si tamen non secundum carnem, sed secundum spiritum vivimus; si Deum, non mundum diligimus, si cœlestia, non terrena desideramus, si servitatem vitiorum fugientes, libertatem virtutum sectamur. Accipiemusque in futuro æternam hæreditatem, incorruptibilem et incontaminatam conservatam in cœlis, ut simus *hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi* (Rom. viii), quoniam ad dexteram nobis positus dicitur: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi* (Matth. xxv). Quam hæreditatem largiatur nobis et promereri et consequi Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

ROMILIA XLII.

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMÆ.

Abiit Jesus trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis; et sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quæ faciebat (Joan. vi), et reliqua. In hac sancti Evangelii lectione, quam modo, fratres charissimi, audivimus, primo quæ ad litteram, secundo quod ad tropologiam, tertio quod ad mysticum sensum pertinet, videamus. Quantum igitur ad litteram pertinet, fratres mei, Dominus et Redemptor noster Jesus Christus ostendit in hac lectione se veram humanitatem, et veram habere divinitatem. Humanitatem quippe et pietatem veram se habere ostendit, quando infirmis et esurientibus compatitur et condescendit. Divinitatem vero se habere veram demonstrat, quando infirmos solo nutu sanat, et quando de quinque panibus et duobus piscibus quinque millia hominum, sublatis etiam duodecim coplinis fragmentorum, saturat. Nonne, fratres mei, si de quinque panibus quinque millia hominum nihilo remanente satiasset, magnum et divinum esset miraculum? Nunc vero quam mirabilis et Deo dignius miraculum apparet, cum et de quinque panibus quinque millia hominum satientur, et præterea decuplo plus sustollitur quam appositum est. Quasi non idem miraculum Dominus quotidie faciat, qui pauca seminis grana in terram jacta centuplicat. Sed nullus miratur quod quotidie videt; raritas vero rei majorem præstat admirationem. Cæterum quod hic legitur Dominus Philippum tentasse, non est contrarium ei quod a Jacobo dicitur: *Deus neminem tentat* (Jac. i). Tripliciter quippe tentatio fit. Aliter enim Deus tentat, aliter diabolus, aliter homo. Deus quippe tentat, ut probet, quemadmodum tentavit Abraham, ut ejus fidem probaret (Gen. xxii); et hic Philippum, ut ejus infirmitatem demonstraret. Diabolus vero tentat, ut decipiat: quo genere tentationis Deus neminem tentat. Homo vero

tentat, ut discat quod ignorat. Juxta vero tropologiam, quando Christus hoc facit, quid Christiani facere debeant ostendit. Octo igitur hic nobis imitanda proponuntur: Maris transfretatio, in montem ascensio, miseratio humanæ tentationis, abjectio, quibus et quam eleemosynam faciamus, quomodo et quo fine, quomodo eleemosyna multiplicetur, et quanta gloria inde Deum sequatur. Itaque, fratres mei, cum Dominus abiit trans mare Galilææ, nos monet tempestuosum hujus mundi mare desiderio transire, et ad cœlestem patriam suspirare. Est enim hic mundus justis, qui futuram vitam desiderant, exilium, mare tempestuosum, vallis lacrymarum. Unde et illud desiderant cito transire, et aliam vitam advenire. Inde Psalmista, *Heu mihi, Domine, quia incolatus meus prolongatus est* (Psal. cxix). Nam quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus (Psal. xli). Nam idem alibi dicit: *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos* (Psal. cxxv). At mundani homines qui habent hic patriam suam, et ducunt hic in bonis dies suos, nunquam vellent vitam præsentem transire. Tamen, velint, nolint, transeunt, et ad mortem rapiuntur; qui tamen mente transeuntibus adhærent, velut qui rapitur a torrente adhæret spinis et asperis. Itaque, fratres, desiderio ad cœlestem vitam transeamus, illuc per opera misericordiæ quæcunque possumus, transmittamus. Illic sit thesaurus noster et cor nostrum. Illic proximos nostros bono exemplo et exhortatione, promissis et amore, nobiscum trahamus, ut quemadmodum Dominum, ita et nos sequatur multitudo magna. Quod ubique fiet, si viderint nos facere signa super his qui infirmantur. Porro super infirma signa facimus, si vel infirmos corpore beneficiis visitamus, vel infirmos mente confortamus, vel infirmos peccato corripimus, vel furiosos odiis vel injuriis contra nos patienter sustinemus, vel si omnes hujus mundi infirmos orationibus nostris apud Deum curamus. Cum vero Dominus in montem ascendit, et ibi sedet cum discipulis suis, monet nos ut de virtute in virtutem usque ad altitudinem virtutis et contemplationis ascendamus. Et ibi inter miseriam hujus mundi sessionem et requiem cum Domino et sanctis ejus, quantum possumus habemus; talibus quippe proximum est pascha dies festus Judæorum. Quoniam tales qui per contemplationem cum Domino et sanctis ejus requiescunt, amore, spe, et merito jam proximi sunt die festo vere confitentium angelorum. Cum autem Dominus sedens in monte, inferioribus turbis esurientibus condescendit et miseretur, instruit nos, ut ita per contemplationem in cœlestibus quiescamus, quod turbis inferioribus per compassionem condescendamus, juxta quod ipse Dominus dicit: *Estote misericordes sicut et Pater vester cœlestis misericors est* (Luc. vi). Induamus, fratres, misericordiæ viscera et compas-

sionis, et quando videmus aliquem pati, ei compati-
tiamur. Quando videmus aliquem dolere, condoleamus.
Quando videmus aliquem egere, ei, prout possumus,
subveniamus. Nam *beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur* (Matth. xxv). Et
econtra : *Judicium sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam* (Jac. ii).

Cum vero Dominus discipulos adhuc rudes de humana
tentatione tentando redarguit, nos docet ut humanam
tentationem, quantum possumus, superare. Humanam
quippe tentationem passi sunt discipuli, quando de panis
sufficiencia dubitantes alter dicebat : *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat*. Et
alter dicebat : *Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces. Sed hæc quid sunt inter tantos?*
Hanc tentationem, fratres, patimur et nos, cum videntes
multitudinem pauperum, causamur nos modicum annonæ
habere in horreo, modicum panis in arca, et dicimus : «
Ite viam vestram. Non sufficeret quod habeo mihi et
vobis. » Humanam etiam tentationem patimur, cum
videntes charum tempus et sata deficere, dicimus : *Quid
manducabimus, quid bibemus, aut quo operiemur?* (Matth.
vi.) Hæc procul dubio, fratres mei, humana tentatio
est, quæ de fidei nascitur imperfectione. Unde Dominus
nobis dicere potest : *Quid timidi estis, modicæ fidei?*
(Matth. viii.) Si enim firmam fidem et charitatem in
Deo haberemus, nihil profecto nobis deesse crederemus :
Domino suis providente, qui etiam infidelibus non
desistit providere. Legimus enim Dominum servos suos
sine cibo per multos dies sustentasse. Legimus enim
sanctum Nicolaum sexaginta homines de tribus panibus
refecisse. Idemque legimus de pluribus aliis. Vidi
fratres, multos charitativos quotidie abundanter donare,
et Deum eis abundanter ministrare, ut quasi certare
viderentur, justus erogando, et Dominus subministrando.
Quibus autem præcipue sit dandum, Dominus ostendit,
quando multitudinem, quæ eum sequebatur, pavit. Nam
Dei jussu sequentibus esse dandum ostendit. Alibi tamen
Dominus dicit, *Omni petenti te tribue* (Luc. vi). Cui
contrarium videtur illud dictum Sapientis : *Benefac justo, et non dederis impio* (Eccli. xii). Et illud : «
Cui des videto. » Non est vero contrarium, fratres. Omni enim indigenti,
si possumus, benefacere debemus, non quidem impietatem
ejus, sed naturam sustentantes. Si tamen non omnibus
dare possimus, fidelibus, pauperibus et justioribus
donare debemus, juxta illud Apostoli : *Facientes bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei* (Gal. vi).
Quid, quibus donandum sit, Dominus ostendit, donans
infirmis sanitatem, esurientibus panem, ignaris doctrinam,
captivis libertatem. Cum enim Dominus inquit : *Omni petenti te tribue*, non ait tribue quod petit, sed quod tu potes, et
cujus illum egere vides. Pauperi da sustentamentum
corporis, diviti da verbum Dei, sustentamentum animæ.
Inconsulto da consilium. Laboranti, si aliud non po-

tes, da orationis auxilium. Munus siquidem magnum
est, verbum consilii, verbum correctionis, et verbum
orationis. Nam quanto pretiosior est anima quam
corpus, tanto pretiosius beneficium animæ factum
quam corpori. Quomodo vero et quo fine eleemosyna
danda sit, Dominus ostendit, qui primum gratias egit,
et post distribuit. Nos ergo dantes, Deo, ex quo
omne bonum est, semper gratias referamus, et propter
eum distribuamus. Juxta quod Apostolus ait : *Quid habes quod non accepisti?* (I Cor. iv.) Et alibi : *Qui tribuit in simplicitate* (Rom. xii).
Si enim, fratres, rem bene consideremus, eleemosyna
nostra non est meritum nostrum, sed Dei gratia. Ipsam
quippe rem, quam damus, non ex nobis, sed ex Deo
habemus; nec ipsam bonam voluntatem habere, nec
manum ad dandum extendere ex nobis, sed ex Deo
valemus. Non enim volentis est velle, nec currentis
currere, sed miserentis Dei (Rom. ix). Quid ergo ex
nobis? Sicut ergo totam eleemosynam a Deo habemus,
ita totam ad eum dirigamus. Non demus ut tædio
carentis careamus, quoniam qui hoc facit, meritum
suum et rem perdit. Non demus ob vanam gloriam,
quoniam qui hoc facit, mercedem suam hic recipit.
Non det eleemosynam sinistra, id est temporalis
intentio. Non dextera simul et sinistra, id est,
eleemosynæ datæ propter Deum non se admisceat
vana gloria, sed sola dextera, nesciente sinistra.
Quantum vero eleemosyna multiplicetur, ostenditur
in hoc quod de quinque panibus quinque millia
hominum satiantur, et duodecim cophini sustolluntur.
Porro duobus modis multiplicatur in nobis eleemosyna,
et spiritualiter et æternaliter. Spiritualiter, ut cum
verbum vitæ aliis prædicamus, non diminuitur, sed
potius et in nobis et in illis augetur : velut si ex
uno luminari, plura succenderis luminaria. Sed, etsi
rem transitoriam damus, quamvis transeat in
accipiente, tamen in nobis multiplicatur, dum inde
a Deo in nobis fides, spes, et charitas, cæteræque
virtutes adaugentur. Æternaliter vero multiplicatur,
cum pro terreno cœleste, pro transitorio æternum,
pro corruptibili incorruptibile præmium accipietur,
ut illud impleatur : *Vos qui secuti estis me, centuplum accipietis, hic, et in futuro vitam æternam* (Matth. xix).
Valet igitur eleemosyna, et pro quo fit, et cui fit. Et
si illis non valet, illi qui bene eam facit non valere non
potest. Quæ, fratres mei, potest esse major multiplicatio,
quam cum vidua propter duo minuta (Luc. xxi), alius
propter calicem aquæ frigidæ (Matth. x), alius pro
sola bona voluntate, accipiet regnum cœlorum?
Quanta gloria de eleemosyna, deinde sequatur, ostenditur
cum subditur :

Turbæ autem videntes quod fecerat signum, dicebant quia hic est vere Propheta, qui venturus est in mundum. Porro de eleemosyna semper benedicendus est
Deus, et pater misericordiarum, et Deus totius consolationis (II Cor. xiii), qui aperit manum suam, et implet omne animal benedictione (Psal. cxliv). Nos
autem, fratres, qui non auctores eleemosynæ, sed

ministri tantum sumus, nobiscum gratias reddi nec velimus nec patiamur, sed dicamus: *Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus (Luc. xvii)*, non nostra, sed aliena dispensamus, et tamen hoc facientes, non erimus sine gloria ante Deum, qui suis facta reputat sibi facta esse, reputans et dicens: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Esurivi enim et dedistis mihi manducare, sitiivi enim, et dedistis mihi potum; etc. (Matth. xxv.)*

Juxta vero mysticum sensum; Jesus abiit trans mare Galilææ, quando tribulationes hujus mundi patiundo et resurgendo transmigravit. Secuta est autem fide et amore illum multitudo magna, videntes signa quæ vel per se, vel per discipulos faciebat super his qui mente vel corpore infirmabantur. Ascendit autem Jesus in montem, id est in æternæ glorificationis altitudinem. Et ibi sedebat, et requiescebat, et regnabat, et discipuli mente, etsi nondum corpore, cum eo.

*Erat autem proximum Pascha, dies festus Judæorum. Pascha transitus interpretatur. Ergo erat proximum Pascha dies festus Judæorum, quia, jam radiante Evangelio, instabat transitus et cessatio veterarum cæremoniarum. Cum sublevasset ergo Jesus oculos misericordiæ suæ, et vidisset quia maxima multitudo, credendo, venit ad eum, dixit, inspirando, ad Philippum, id est ad quemlibet prædicatorem (Philippus enim os lampadis interpretatur): Unde ememus panes, ut manducent hi? Id est unde comparabimus nobis sapientiam et doctrinam Verbi, unde reficiatur populus Dei? Hoc autem dicebat tentans eum. Ipse enim sciebat quid esset facturus. Hæc tentatio, fratres mei, Deo permittente, frequenter nos tentat, cum videntes multitudinem fidelium in ecclesiam confluxisse, dubitamus apud nos et quærimus: De quo libro comparabo hodie sermonem, unde reficiam populum Dei, immemores quid promisit suis Dominus, et quid per nos sit facturus. Ipse enim ait: *Aperi os tuum, et ego adimplebo (Psal. viii)*. Et in Evangelio: *Cum steteritis ante reges et præsidés, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini (Matth. x; Marc. xiii)*. Hujus ergo, fratres, Dominicæ promissionis semper memores, et de Dei gratia, non de nostro ingenio præsumentes, audacter verbum Dei loquamur ad populum, quoniam *Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa (Psal. lxxvii)*. Memini certe me quandoque melius locutum ad populum, quando loquebar ex improvise, quam quando loquebar ex præmeditato, Domino sic faciente. Videamur sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis. *Ducentorum, inquit, denariorum panes non sufficiunt eis, id est ducentorum prædicatorum doctrinæ ad erudiendum populum fidelium qui Deum sequuntur, non sufficiunt, ut unusquisque modicum quid accipiat. Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, et duos pisces. Hic puer est Moyses famulus Dei, qui habet quinque libros legis: qui bene per**

hordeaceos panes significantur. Hordeum enim tenacissima palea tegitur, et jumentorum cibus est. Lex quoque tenacissimis involucris figurarum et verborum occultatur, et cibus simplicium et animalium hominum est ad litteram intellecta. Si vero intelligitur subtilius, habet duos pisces secum, id est moralem et mysticum sensum, quorum dulcedine legis ariditas impinguatur. Accepit ergo quinque panes Jesus, benedixit et fregit. Quia quinque libros Moysi in se impletos, et sanctos esse ostendit, eos fregit et dedit cum duobus piscibus discipulis, ut apponerent turbis, quia intellectum legis eis aperuit, ut cum morali et mystico sensu eam turbis prædicarent. In hoc, fratres mei, quod discipuli non apponunt alium panem turbis, nisi a Christo sit traditum, nec illum panem illi frangunt, sed Christus eis frangit, confunduntur illi qui aliam scripturam prædicant quam divinam, vel qui ipsam Scripturam non a Deo sibi frangi et aperiri expectant, sed ipsi per se eam sibi frangere præsumunt, apponentes potius quam exponentes, cum præcipiat Dominus prophetæ: *Annuntiabis, inquit, eis ex me (Ezech. iii)*. Saturantur autem ex quinque panibus cum duobus piscibus, id est ex quinque libris Moysi cum mystico et morali intellectu. Quinque millia hominum, id est, simplices, tantum res quinque sensibus corporis subjectas prius sapientes. Ex fragmentis vero et crustis, quæ comedentibus superfuerunt, implentur cophini duodecim, quia subtiliores et fortiores sententiæ, quas simplices capere non possunt, apostolicis et perfectioribus viris ruminandæ reservantur. Juxta quod Apostolus ait Corinthiis: *Lac potum dedi vobis, non escam (I Cor. iii)*. *Sapientia enim loquimur inter perfectos (I Cor. ii)*. Et hoc contra illos qui simplicioribus altiora loquuntur, non erudientes eos, sed potius conturbantes. Porro homines cernentes doctrinam divinam in omnibus exuberare, et quanto a pluribus percipitur, tanto magis abundare, laudant et benedicunt Dominum, qui hic pane spirituali quotidie recreat suos, eo vaticinio eos sustentans, quousque perveniant ad terram promissionis, ad quam perducatur nos omnipotens et misericors Deus, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XLIII.

DOMINICA QUINTA QUADRAGESIMÆ.

Christus assistens pontifex futurorum bonorum, per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum, id est non hujus creationis, etc. (Hebr. ix.) In hac lectione, fratres mei, ostendit Apostolus pontificium Christi fuisse præfiguratum in pontificio legis, et illud quidem imperfectum esse tanquam figuram et umbram, istud vero perfectum esse tanquam rem et veritatem, illud transire, istud manere. Consideranda sunt igitur, fratres mei, quatuor de pontifice legali. Qualis esse, quo in loco stare, quorum esse minister, quid agere secundum legem debeat. Debat autem legalis pontifex esse sine macula, integer et sanus. Sine macula, ne scilicet esset cum parvo,

vel grandi, vel torto naso, ne esset gibbus, nec lip-
 pus, nec albuginem habens in oculo, nec impetigi-
 nem habens in corpore, nec jugem scabiem. Integer,
 ne esset cæcus, nec mancus, nec sine genitalibus,
 et hujusmodi. Sanus, ne esset claudus, nec fracto
 pede, nec manu, nec leprosus, nec ponderosus.
 Erant autem hæc in legali pontifice per figuram. In
 Christo vero sunt per veritatem. Christus quippe
 fuit agnus sine macula, quoniam, ut ait Petrus, *pec-*
catum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus
(I Petr. II). Et ipse etiam, *speciosus forma præ filiis*
hominum (Psal. XLIV). Fuit autem integer, omnem
 habens in se virtutum perfectionem; fuit enim, ut
 Joannes dicit, plenus gratiæ et veritatis (*Joan. I*).
 Fuit etiam sanus et perfectus in omni sapientia et
 scientia, quoniam in Christo *sunt omnes thesauri sa-*
pientiæ et scientiæ Dei absconditi (Col. II). Quo in
 loco stabat legalis pontifex? In medio, id est inter
 hominem et Deum; hominibus ante sistebat. Unde
 et antistes dicebatur, et Deo assistebat. Unde epi-
 scopus, id est superintendens dicebatur. Unde Apo-
 stolus: *Omne namque pontifex ex hominibus assum-*
ptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt apud
Deum (Hebr. V). Debebat autem medius esse extre-
 morum participatione, affectione, et ordine. Extre-
 morum participatione, qui scilicet esset homo cum
 hominibus natura, et Deus cum Deo gratia. Medius
 affectione, ut scilicet esset peccatoribus proximus
 per compassionem, et Deo proximus propter fami-
 liaritatem. Medius ordine, ut scilicet per eum habe-
 rent accessum homines ad Deum, et Deus ad ho-
 mines. Christus quoque medius et verus fuit pontifex
 assistens Deo, et antesistens hominibus. Fuit enim
 medius inter Deum et hominem natura, quia natu-
 ralis homo cum hominibus, et naturalis Deus cum
 Deo. Medius affectione, quia per pietatem fuit com-
 patiens hominibus. Unde Apostolus: *Non habemus*
pontificem qui non possit compati infirmitatibus no-
stris (Hebr. IV), et per amorem unus cum Deo Patre.
 Medius ordine, quia per eum habemus accessum ad
 Deum Patrem: Et Deus Pater nobis reconciliatur per
 eum, et nos illi. Hinc est quod hic vocatur a Paulo
 Novi Testamenti mediator (*Hebr. IX*). Quorum erat
 minister legalis pontifex? temporalium et carnalium
 sacramentorum, et eorum solum erat minister, non
 adjutor. Christus vero est pontifex futurorum bo-
 norum illorum, videlicet spiritualium et cælestium
 donorum, quæ per legales figuras futura significa-
 bantur. Et illorum est Christus non tantum minister,
 imo est auctor et largitor. Ipse enim baptizat, ipse
 peccata abluit, ipse virtutes tribuit, ipse præmia
 reddit. Quid agebat legalis pontifex? Semel in anno,
 in septimo mense, scilicet in festo propitiationis,
 sacrificabat, et cum sanguine indutus pontificalibus,
 intrabat in Sancta sanctorum, et sanguine pacifico
 aspergebantur interiora, ut propitiaretur Deus po-
 pulo suo. Sic quoque Pontifex pontificum Dominus

A Jesus Christus, semel in tempore, semetipsum pro
 salute mundi sacrificavit. Et resurgens indutus stola
 immortalitatis, non tantum in cælum, sed etiam in
 cælum cælorum introivit tabernaculum, scilicet
 per amplius capacitate et perfectius perpetuitate, ubi
 sedens ad dexteram Patris, aspergit sanguine suo
 interiora et exteriora, id est reconciliat per passio-
 nem suam cœlestia terrenis, et terrena cœlestibus,
 Deum homini, et hominem Deo. Assignat itaque
 Apostolus distantiam in quinque rebus, inter lega-
 lem pontificem et evangelicum pontificem Christum,
 et in omnibus demonstrat Christi excellentiam. Ille
 enim intrabat tabernaculum manufactum, et hic non
 manufactum. Ille semel in anno, hic semel in tem-
 pore. Ille moriebatur, et alter succedebat; iste per-
 manet sacerdos in æternum secundum ordinem Mel-
 chisedech (*Psal. CIX*). Unde idem Apostolus: *Plures*
facti sunt sacerdotes secundum legem, eo quod morte
prohiberentur permanere. Jesus autem eo quod maneat
in æternum, sempiternum habet sacerdotium. (Hebr.
VII). Ille cum alieno sanguine intrabat: iste cum
 proprio. Ille intercedebat pro suis et aliorum pecca-
 tis; iste cum sit immunis a peccato, tantum pro
 alienis. Unde idem Apostolus: *Talis enim decebat ut*
esset nobis pontifex, sanctus, innocens, impollutus,
segregatus a peccatoribus, et excelsior cœlis factus.
Qui non haberet necessitatem quotidie, quemadmo-
dum sacerdotes, prius pro delictis suis hostias offerre,
deinde pro populo (Ibid.). Si enim, inquit, Apostolus,
sanguis hircorum aut vitulorum, vel cinis vitulæ, in-
quinatos contactu mortui (37) sanctificat secundum
legalem observantiam (38), ad emundationem carnis:
quanto magis sanguis Christi emundabit conscientias
nostras ab operibus mortuis, ad serviendum viventi?
 Revera, fratres, sanguis pecudum non emundabat
 ad litteram, quia nec carnem, nec sanguinem, nec
 animam Christi, per quem omnis emundatio fit,
 præfigurabat. Sanguis itaque Christi, fratres charis-
 simi, nos emundabit ab omnibus peccatis, si tamen
 in eum vere credimus, si in eum speramus vere, si
 ejus vestigia sequimur: Quoniam ut ait Petrus, *Chri-*
stus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut
sequamini vestigia ejus (I Petr. II). Humiliavit quippe
 se pro nobis, ne nos pro eo humiliari timeremus.
D Factus est pro nobis pauper, ne nos pauperes pro
 eo fieri timeremus. Mortuus est pro nobis, ne nos
 mori pro eo timeremus. Resurrexit pro nobis, ut
 nos per eum resurgeremus. Ascendit in cælum, ut
 nos per eum in cælum ascenderemus. Itaque, fratres,
 si volumus exaltari cum eo, cum eo humiliemur. Si
 volumus ditari cum eo, cum eo et pro eo pauperes
 simus. Si volumus resurgere cum eo, cum eo et pro
 eo moriamur, et si non carne, saltem mente. Cruci-
 figantur et moriantur in nobis carnales concupi-
 scentia, vitia, et peccata. Surgant et crescant in
 nobis virtutes spirituales, boni mores, et bona opera,
 ut sic pure passionem et resurrectionem Christi et

(37) Vulg. omit. *contactu mortui*.(38) Vulg. omit. etiam *secundum legalem observantiam*.

celebrare et imitari valeamus, ipso præstante, qui passus est pro nobis, Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIV.

DOMINICA QUINTA QUADRAGESIMÆ.

Dixit Jesus turbis Judæorum et principibus sacerdotum : Quis ex vobis arguet me de peccato? etc. (Joan. viii.) Dominus ac Redemptor noster, fratres charissimi, sicut non venit sibi, sed nobis, ita quod pugnavit et quod vicit, pugnavit et vicit non sibi, sed nobis. Quemadmodum enim diabolus consueverat hominem expugnare et vincere, ita Christus voluit se ab eo expugnari et eum vincere. Consueverat enim diabolus hominem duobus modis expugnare. Primo, subdola tentatione, secundo aperta persecutione. Si non superabat eum in primo, aggrediebatur eum secundo pugnandi modo. Cum igitur diabolus primo aggressus esset Dominum subdola suggestione, ut eum vel in gula, vel in vana gloria, vel in superbia deciperet, et ab eo superatus esset, post aggressus est aperta persecutione eum impugnare, ut quem non vicerant blanda, vincerent dura. Et quoniam persecutio, quæ infertur a propinquis et familiaribus, solet hominem plus perturbare, persecutus est eum per Judæos contribulos et consanguineos suos, et etiam per discipulum collateralem et domesticum suum. Unde idem per Prophetam : *Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt (Psal. xxxvii)*. Et alibi : *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Et si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis, dux meus et notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos (Psal. lvi)*. Et alibi : *Homo pacis meæ in quo sperabam, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem (Psal. xl)*. Illi ergo a diabolo instigati, persecuti sunt Christum retributione qua nulla est pejor. At Christus respondit eis retributione qua nulla est melior. Quatuor quippe sunt retributiones : Reddere bonum pro malo, reddere bonum pro bono, reddere malum pro malo, reddere malum pro bono. Prima igitur est valde bonorum. Dux mediæ mediocriter bonorum, et mediocriter malorum. Quarta valde malorum. Prima Christi est suorumque membrorum; ultima, diaboli suorumque membrorum. Cum itaque Christus Judæos diligeret, eisque veram doctrinam et vitam æternam offerret, illi econtra ei reddebant odium pro dilectione, maledictum pro benedicto, mortem pro vita. Unde ipse per Prophetam : *Posuerunt, inquit, adversum me mala pro bonis, et odium pro dilectione mea (Psal. cviii)*. Et alibi : *Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi (Psal. xxxvii)*. Et quare? *Quoniam sequebar bonitatem (Ibid.)*. Itaque cum sic persecuerentur Christum Judæi, ipse per omnia exhibuit eis misericordiam et mansuetudinem, ut illi nullam haberent suæ infidelitatis excusationem, et nos exemplo ejus

instrueremur quomodo inimicos nostros tolerare deberemus. Sunt igitur, fratres mei, quatuor consideranda in hac lectione. Primo, quomodo Dominus inimicis suis offerat reconciliationem et pacem. Secundo, quomodo conviciantium contumeliis respondeat. Tertio, quomodo invidi verba veritatis depravent. Quarto, quomodo persequentium injuriis Christus cedat. Primo igitur Dominus offert inimicis suis reconciliationem et pacem, cum dicit : *Quis ex vobis arguet me de peccato? Ac si diceret : Popule meus, quid feci tibi? aut in quo molestus fui tibi? Responde mihi, et si quid habes prope me, loquere. Qui quærit, fratres mei, in quo læserit, satisfactionem et reconciliationem quærit. Si veritatem dico, quare non creditis mihi? Quasi diceret : Si nihil mali sed plurimum boni vobis facio, quare non me diligitis? Si nihil falsi, sed semper veritatem vobis et pro vobis dico, quare non creditis mihi? In quos nos instruit, ut eis qui nobis invident, nos odiunt et persequuntur, pacem et reconciliationem habeamus, quærentes ab eis in quo eos læserimus. Quod si in aliquo, eis cum humilitate satisfaciamus. Si vero in nullo, eis amorem et obsequium offeramus, et nos eorum bonum et velle et quærere ostendamus. Qui si audierint nos, lucrati erimus fratres nostros. Res procul dubio magni meriti apud Deum. Ne simus, fratres, de numero illorum qui turpe putant se inimicis suis humiliare, et eorum pacem quærere, injurias sibi illatas grandificantes, et quas intulerunt parvificientes, præsertim cum Rex regum et Dominus dominantium, pacem impiorum servorum quæsierit, et eis se humiliaverit. Qui cum pacis bona contemnerent, dixit eis : *Qui ex Deo est, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Nos quoque, fratres, inimicis nostris nostram pacem et satisfactionem respicientibus et expipientibus, dicere possumus : Qui ex Deo est, verba pacis audit : Qui vero verbum pacis audire non vult, ex Deo non est. Nam ubi pax, ibi Deus, et ipso testante, Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur (Matth. v)*. Quia igitur qui ex Deo est, verba Dei audit, interroget, fratres mei, unusquisque semetipsum, si verba Dei ore cordis audit, id est si retinet, facit, et perseverat, et in eo pro certo cognoscit si ex Deo sit.*

Sequitur pars secunda, in qua Christus Judæorum contumeliis benigne respondet. Judæi quippe de oblata pace et correctione pejores effecti, contumeliam responderunt. *Nonne, inquit, benedicimus nos : Quia Samaritanus es tu et dæmonium habes? Heu, quam perverse locuti sunt! Sic, fratres mei, sic faciunt semper mali bonis, pro benedicto reddunt maledictum, pro correctione contumeliam. Sed audiamus quam mansuete eis Dominus respondeat, Ego, inquit, dæmonium non habeo. Duo quippe ei objecta fuerant : alterum negat se dæmonium habere, alterum tacendo concedit, videlicet se esse Samaritanum, Samaritanus namque *custos* interpretatur. Dominus autem *custos electorum suorum est, qui non dormitabit neque dormiet (Psal. cxx)*.*

Cum autem eis veraciter respondere posset : Non ego, sed vos habetis dæmonium, noluit, ne contumeliam pro contumelia reddere videretur. In quo, fratres mei, exemplo suo nos docuit, ne provocati ab aliquo contumelioso, tunc ei vitium suum exprobre-
mus. Quoniam qui alii ob iram et vindictam crimen suum objicit, etsi sit verum, tamen illud non vere, id est simplici intentione dicit, et ideo verus non potest dici, sed potius falsus. Qui autem vult alium de vitio suo corrigere, seorsum et bono zelo eum debet redarguere. Porro Dominus se non habere dæmonium probat ex eo quod subdit, *sed honorifico Patrem meum*, ei quidquid facio attribuendo, et ejus gloriam in omnibus quærendo. Diaboli vero et suorum membrorum est semper suam, et non Dei gloriam quærere, et sibi divinam auctoritatem arrogare. Qui ergo Dei gloriam in omnibus quærit, se non habere dæmonium, nec ejus esse membrum ostendit. *Ei vos*, inquit, *inhonorastis me*, in quo ostenditis vos potius dæmonium habere. *Ego autem non quæro gloriam meam; est qui quærat et judicet*, id est adjudicet. Justum enim Dei judicium est, ut qui non suam, sed Dei gloriam quærit, a Deo glorificetur. Et econtrario, qui suam non Dei gloriam quærit, ante Deum inglorius semper sit. Hic discamus, fratres mei, semper Dei, non nostram gloriam in omnibus quærere, et Deus quæret et adjudicabit nobis gloriam suam sempiternam. Non solum autem Dominus non reddit contumeliosis contumeliam, sed etiam offert eis doctrinam, nos instruens ut ob nullam contumeliam, a tranquillitate mentis nostræ commoveamur, sed charitatem et mansuetudinem servantes inconcussam, etiam nobis contumelias inferentibus correctionem et doctrinam offeramus : Ait igitur : *Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum*. Sed sicut boni de accepta contumelia fiunt meliores, ita econtrario mali de accepta doctrina fiunt pejores. Unde et subditur : *Responderunt ergo ei Judæi : Nunc cognovimus quia dæmonium habes*. Est autem hæc pars tertia, in qua Judæi malitiosi, bona Domini verba sinistro depravant intellectu, cum subdunt : *Abraham et prophetæ mortui sunt, et tu dicis : Quia si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum*. Sic, fratres mei, sic consueverunt malitiosi justorum dicta depravare, et quod bene et bona intentione dictum est, in deteriorem partem interpretari, vel male exponendo, vel quædam verba mutando. Cum enim Dominus dixisset . *Si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum*, de morte spirituali vel æterna hoc intellexit. Sunt enim tres species mortis, mors corporalis, quæ fit per separationem animæ et corporis, quæ fit per separationem animæ a Deo, mors æterna, pœna scilicet æterna, quæ cruciabit animam simul et corpus, quæ ideo mors dicitur, quoniam melius esset mori quotidie quam illam pœnam æternam tolerare. Cum ergo Dominus loqueretur de morte spirituali vel

A æterna, ipsi depravantes, de morte corporali interpretati sunt. *Nunquid*, inquit, *tu, cujus scilicet sermo facit homines immortales, major es Patre nostro Abraham, qui mortuus est, et prophetis qui mortui sunt ?* subaudis, quorum sermo, nec eos, nec alios facit immortales. Ac si dicerent : Non. Invidia, fratres mei, excæcabat Judæos, quæ semper homines excæcat, ne rectum possint de persona, cui invident, ferre judicium. Quamvis enim audierant et viderant Dominum miracula fecisse, quæ non Abraham, nec aliquis prophetarum fecerit, ut, cæco nato oculos creasse : mortuum quatruiduanum suscitasse : ventis et mari imperasse, et super undas ambulasse : tamen ei Abraham et prophetas præponebant : ob nihil aliud, nisi quia ei invidebant, ideo quia eum parvum, et de paupercula matre natum, et per ætates eum excrevisse viderant. Quorum hodie sunt similes, qui cœquevos et contemporaneos suos quantumcunque bonos despiciunt, et eos antiquioribus non posse æquari contendunt, cum summus auctor in omni tempore æqua bona possit operari. *Quem te, inquit, facis ?* Ille se ipsum magnum facit, qui virtutem quam non habet, sibi falso attribuit, sicut faciunt hypocritæ.

Propterea ostendit Dominus se non semet glorificare, et tamen se veram glorificationem a Patre habere, cum respondet : *Si ego, inquit, glorifico me ipsum, gloria mea nihil est. Est Pater qui glorificat me, etc.* Seipsum glorificat, fratres mei, qui gloriam suam quærit non Dei : cujus profecto gloria nihil est. Christus autem seipsum non glorificavit, quia non suam, sed Patris gloriam in omnibus quæsit : et ideo ab ipso glorificari meruit. Unde et subdit, *Est Pater qui glorificat me*. Discamus et nos, fratres, in omnibus bonis quæ sentimus, dicimus, vel facimus, non nostram, sed Dei gloriam quærere, ut ab ipso glorificari mereamur. *Quem vos, inquit, dicitis, quia Deus vester est, sed non cognovistis eum*. Deum Patrem non cognoverunt, quia eum habere Filium non crediderunt. Qui enim Filium ignorat, et Patrem Deum etiam ignorat, qui reprobis operibus se eum ignorare demonstrat. Quales, unde dolendum est, sunt hodie multi falsi Christiani, qui dicunt de Deo, quia Deus noster est : et tamen eum non cognoverunt, dum se voluntatem Dei ignorare pravis operibus ostendunt. Quia vero Domino dicenti, quod si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum, opposuerant Judæi Abraham mortuum esse : ostendit Dominus Abraham non esse mortuum, sed potius in fide adventus sui vivere et gaudere, cum dicit : *Abraham pater vester exsultavit, id est, exsultando exspectavit ut videret diem meum, id est, adventum meum*. Vidit, id est, quem venturum credidit, venisse agnovit, *et gavisus est*. Sed Judæi carnales carnali visu dictum esse intelligentes, respondent : *Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti ?* Respondit eis Jesus, Amen, amen dico vobis, priusquam Abraham fieret, ego sum. Judæi intelligebant Christum purum hominem, et his verbis

ostendit eis divinitatem. Unde cum de Abraham dixisset : *fieret*, de se ait : *sum*. Quoniam Abraham ut creatura factus est : Christus vero ab aeterno a Patre non factus, sed natus est. Cujus essentia incommutabilis, convenienter exprimitur per verbum substantivum presentis temporis. Unde ipse ait ad Moysen, Ego sum qui sum. Sed Judæi more suo malum pro bono reddentes, tulerunt lapides ut jacerent in eum. Sequitur pars quarta, cum subditur, *Jesus autem abscondit se, et exivit de templo*. In quo ostenditur quomodo Dominus persecutorum cessarit injuriis. Sed cum solo eos nutu perdere posset, quare fugere et latere elegit? Triplici de causa. Prima ut per timorem mortis se veram habere humanitatem demonstraret, qui tamen timor in eo voluntatis fuit, non necessitatis. Secunda, ut quod discipulis dixerat verbo : Si persecuti vos fuerint in una civitate, fugite in aliam, ostenderet exemplo. Necessarium quippe fuit prædicatores quandoque fugere et latere, ne mox ablatis prædicatoribus, Evangelium silentio premeretur. Tertia ut nobis daret exemplum, quod si quandoque persecutoribus nostris in contentione possemus prævalere, tamen provocantibus ex humilitate cederemus et lateremus, ut in hoc tam provocantium, quam nostræ salutis consuleremus. Apud Christianos enim, non qui fortiter percutit, sed qui fortiter cedit, fortis est. Fortior enim est, teste Salomone, qui vincit iram quam qui vincit civitatem. Ipse autem Christus qui nunc fugit et latuit, quando ei placuit se crucifigendum persecutoribus obtulit : nec solum fortiter eos passus est, sed etiam pro eis misericorditer deprecatus est, dicens : Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Imitemur itaque Christum redemptorem nostrum, pacem pro odio inimicis nostris offerendo : bonum pro malo, et benedictum pro maledicto reddendo : injuriis etiam imbecillorum cedendo : quando opus fuerit, mortem fortiter sustinendo : pro persecutoribus nostris intercedendo, ut participes Christi resurrectionis et gloriæ heri mereamur, ipso præstante, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLV.

DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

Hoc enim sentite in vobis quod et in Christo Jesu, qui, cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo (Philip. II), etc. Exhortatur nos Apostolus in hac lectione, fratres charissimi, ut semitam quam secutus est Christus sequatur Christianus. Christus secutus est humilitatem, obedientiam et patientiam ; et propter hoc exaltatus est, et datum est ei nomen quod est super omne nomen. Sicut primus homo secutus est superbiam, inobedientiam, et impatientiam, ita propter hoc præcipitatus est. Quia ergo per hæc tria vitia, facta est ruina humani generis, necesse erat ut per tres virtutes, prædictis vitiis contrarias, repararetur. Fuit autem in primo homine superbia quadrifaria : Prima, quia æquare se voluit suo superiori, quando per

rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo, quæ proprie est arrogantia. Secunda, quia voluit se extollere super suum æqualem, angelum scilicet, quod proprie est superbia. Tertia, quod secundum legem suam, non Dei, voluit vivere ; quod proprie est præsumptio. Quarta, quod peccatum suum conatus est defendere, quod proprie est contumacia. In quibus nos quoque, fratres mei, veterem Adam imitamur, cum vel superioribus nostris nos æquare contendimus, vel cum æqualibus nostris nos semper extollimus, vel cum non Dei, sed nostram voluntatem facere volumus, vel cum peccata nostra defendimus vel excusamus. Porro ad hanc quadrifariam superbiam delendam, descendens Christus exhibuit in se quadrifariam humilitatem : primam, quoniam, sicut in hac lectione ostenditur, non per rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo. Quod enim habuit per naturam, non præsumpsit per rapinam. Secundam, quoniam semetipsum exinanivit formam servi accipiens, non solum suis coequalibus, Patre scilicet et Spiritu sancto, sed suis inferioribus, angelis scilicet minoratus (*Hebr. I*). Juxta quod de eo per Prophetam ad Patrem dicitur : *Minuisti eum paulo minus ab angelis (Psal. VIII)*. Subditus etiam fuit hominibus, ut Mariæ et Joseph (*Luc. II*), reddens etiam tributum Cæsari (*Matth. XVII*), et lavans pedes servorum suorum (*Joan. XIII*). Tertiam, quoniam in omnibus voluntatem Patris quæsit facere, non suam. Unde : *Descendi, inquit, de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me (Joan. VI)*. Quartam, quoniam cum sua non haberet peccata, portavit aliena. Unde Petrus : *Peccata, inquit, nostra ipse pertulit super lignum (I Petr. II)*. Unde idem ait : *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? longe a salute mea verba delictorum meorum (Psal. XXI; Marc. XV)*, nostra delicta dicens sua. Nos ergo, fratres mei, non veterem hominem Adam, sed Christum novum hominem imitemur. Humiliemur nos non solum nostris majoribus, sed etiam coequalibus et minoribus : non nostram, sed Dei voluntatem facere quæramus : non solum peccatorum nostrorum onus, sed etiam alienorum onera portare satisfaciendo et orando curemus. Fuit etiam in Adam inobedientia, quia Creatori suo noluit obedire in bonum suum ; et diabolo inimico suo obedivit in malum suum. Econtrario Christus, ut hic dicitur, fuit factus obediens Patri usque ad mortem, et hoc in redemptionem generis humani, non suam, et non obedivit diabolo in sui præcipitationem. Adam noluit obedire Deo in levissimis, et Christus obedivit Patri in durissimis. Adam noluit obedire Deo nec minis nec præmiis, Christus obedivit Patri, spontanea voluntate ductus. Adam noluit obedire Deo ut viveret abstinendo a ligno, Christus obedivit Patri, ut moreretur suspensus in ligno. Adam, quia inobediens fuit, amisit dominium quod habebat in omni munda creatura ; Christus, quia obediens fuit, data est ei omnis potestas in cælo et in terra. Fugiamus itaque, fratres, inobedientiam veteris hominis, ne excluda-

mur ab hæreditate patriæ cœlestis, sed imitemur obedientiam novi hominis Christi, ut cum eo mereamur glorificari. Adeo enim est necessaria obedientia, quod nullum bonum sine ea potest prodesse, et nullum malum cum obedientia potest obesse. Cum enim bonum sit comedere pomum, tamen per inobedientiam malum fuit. Et tantum malum, quod non solum auctorem Adam, sed etiam universam ejus posteritatem, a paradiso proscripsit (*Gen. iii*). Cum bonum quoque sit sacrificare Deo, et per pietatem parcere victis, tamen quia contra obedientiam hoc Saul fecit, in hoc graviter peccavit. Unde ei et a Samuele dictum est: *Magis valet obedientia quam victimæ* (*I Reg. xv*). Econtrario cum malum sit vicinorum bona furari vel rapere, tamen Israelitæ spoliantes Ægyptios, quia per obedientiam hoc fecerunt, non peccaverunt, sed potius meruerunt. Item cum ducere fornicariam, et gignere filios fornicationis, grave delictum sit, tamen propheta ad mandatum Dei hoc faciens, non peccavit, sed potius promeruit. Quantum etiam bonum sit obedientia, ostendunt multa sanctorum miracula. Maurus quippe ad mandatum patris Benedicti currens, ad eripiendum puerum placidum de aqua, super aquas legitur ambulasse. Alter quoque ad mandatum abbatis in elibanum ardentem prosiliens, incombustus legitur exiisse.

Amemus igitur, fratres, in omnibus obedientiam, Deo in omnibus obedientes, majoribus nostris etiam in omnibus, quæ contra Deum non sunt, obsequentes, scientes quoniam quod per se videtur inutile et otiosum, si tamen per obedientiam fiat, fit utile et meritorium. Fuit quoque in Adam impatientia, quoniam mitissimum jugum Dei noluit pati, ut vivens mortem evitaret. Econtrario in Christo fuit maxima patientia, quoniam durum Patris mandatum portavit, ut moriens, mortuos ad vitam revocaret. Adam quoque non potuit pati pro se mitissima, Christus vero passus est pro aliis durissima. Adam non potuit pati ut abstinere a ligno, Christus sustinuit ut moreretur in ligno. Quæ mors est magis crudelissima, probrosa, et longa. Unde et patientia ejus fuit major, et abjectior et longanimior. Crudelis enim mors est non cito, sed lente occidi. Probrosa mors inter iniquos reputari. Longa mors est cum longa vexatione dissolvi. Passi sunt autem cum eo iniqui, sed dissimiliter. Sinister enim latro patitur pro peccato suo, nec corrigitur, sed magis improperat, et magis deterioratur. Dexter quoque latro patitur pro peccato suo et corrigitur, pro se orat et salvatur. Christus vero patitur non pro suis, sed alienis peccatis; orat pro inimicis, et virtus ejus magis ac magis glorificatur. Per hos tres significantur tria genera patientium. Per sinistram quippe latronem significantur illi qui pro peccatis suis flagellati non emendantur, sed murmurant et magis reprobantur. Per dextrum vero latronem significantur illi qui pro peccatis suis flagellati emendantur, gratias agunt et salvantur. Per Christum vero si-

gnificantur innocentes, qui flagella non merita patienter sustinentes, gratias agentes, et pro inimicis suis orantes, magis ac magis clarescunt. Quoniam ergo Christus sic fuit humilis, sic obediens, et sic patiens, exaltatus est ad dexteram Patris, et datum est ei nomen, quod est super omne nomen, ut scilicet sit unus Deus cum Patre et Spiritu sancto. Et hoc ei idcirco dicitur datum, quoniam quod erat ei natura secundum quod Deus, ei factum est gratia secundum quod homo. *Ut in nomine Jesu omne genu, id est omnis potestas flectatur, cœlestis, terrena, et infernalis. Et omnis lingua, id est, omne genus sermonum, confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris.* Itaque, fratres charissimi, si cupimus pervenire ad Dei gloriam, sequamur ejus viam. Humiliemur, obediamus, patiamur. Qui enim est superbus, inobediens, et impatientis, non incedit viam Christi, sed viam diaboli, et ideo cum eo præcipitabitur et damnabitur. Quotiesque plus quærimus exaltari in hoc sæculo quam humiliari, plus præcipere quam obedire, plus prosperari in mundanis voluptatibus quam correptiones pati, non sapimus ea quæ sunt Dei, sed quæ sunt diaboli. Humiliemus igitur nosmetipsos, non solum majoribus, sed etiam æqualibus et minoribus. Obediamus Deo et majoribus nostris, non timore, non mercenarie, sed amore. Patiamur flagella et tribulationes æquo animo, et si non ita innocenter, ut Christus, tamen ut dexter latro, pro peccatis nostris mala nobis inferri dicamus, gratias agentes, et pro persecutoribus exorantes, quatenus ipsæ passionis sint nobis purgatoriae et utiles, ut cum ipso latrone paradysum intrare mereamur. Per Dominum nostrum Jesum Christum. Amen.

HOMILIA XLVI.

DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

Cum appropinquasset Jesus Jerosolymis, et venisset Bethphage ad montem Oliveti, misit duos de discipulis suis, etc. (Matth. xxi.) In hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, primo ea quæ ad historiam, secundo quæ ad mysticum sensum pertinent sunt consideranda. Sunt autem juxta historiam quinque attendenda.

Primo, quare Dominus, cum ante latuisset, imminente sua passione, voluit aperte ipsi loco, quo passurus erat, appropinquare. Quod ideo fecit, ut demonstraret se quando oportuit spontaneam subire passionem. Quando igitur latuit, dedit imperfectis exemplum latendi. Quando morti occurrit, dedit perfectis exemplum morti occurrendi. Quando latuit, fecit quod erat carnis. Quando morti occurrit, fecit quod erat spiritus. Juxta quod ipse ait: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma* (*Matth. xxvi*). Similiter quando ait: *Tristis est anima mea usque ad mortem* (*ibid.*), dixit quod erat humanitatis. Quando vero dixit: *Nemo tollit animam meam a me, sed ego pono eam* (*Joan. x*), dixit quod erat divinitatis. Itaque, fratres mei, Christus carnis et spiritus, hominis et Dei, veram in se exprimebat

naturam. Verumtamen voluntatem spiritus voluntati carnis, voluntatem divinam humanæ præferebat. Unde cum secundum humanitatem dixisset: *Transeat a me calix iste (Matth. xxvi)*, mox divinam voluntatem ei præponendam esse demonstrat, cum subdit: *Non tamen quod ego volo, sed quod tu (ibid.)*. Nos quoque, fratres, quoties ex infirmitate carnis aliquid volumus, mox nos reprehendamus exemplo Christi, nostram voluntatem divinæ voluntati subdamus, dicentes: Verumtamen, Domine, non nostra voluntas, sed tua fiat. Secundo considerandum est, quare Dominus duos discipulos solitus erat mittere ad prædicandum, vel ad quærendum hospitium, vel ad adducendum asinam, vel ad aliquid aliud agendum. Ob duplicem causam utique, quoniam in duobus ostenditur veritatis testimonium et charitatis exemplum. Veritatis testimonium, quoniam in ore duorum vel trium testimonium stat omne verbum (*Deut. xix*). Charitatis exemplum, quoniam non minus quam inter duos amor charitatis demonstratur. Unde hoc, inquit, mando vobis ut diligatis invicem. Duo ergo mittuntur, ut consono verbo et exemplo, veritatem prædicent et charitatem. Nos ergo, fratres, quando in veritate et charitate ad invicem consonamus, nos esse discipulos Christi demonstramus. Quando vero (quod absit!) a veritate et charitate discordamus, non Christi, sed magis diaboli nos discipulos esse demonstramus. Tertio vero considerandum est quomodo Deus ostendit se veram habere divinitatem in eo quod futura tanquam præsentia narrat, et quod corda hominum se præscire demonstrat. Scire enim futura tanquam præsentia, et præscire hominum corda solius divinitatis est. Porro futura tanquam præsentia se scire demonstrat, cum ait: *Invenietis asinam alligatam et pullum cum ea*. Corda hominum se præscire demonstrat, cum subdit: *Et si quis aliquid vobis dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, et confestim dimittet eos*. Nec solum quippe novit corda hominum, sed etiam ea quo vult inclinatur. Nam de eo scriptum est: *Qui mutat corda regum (Prov. xxi)*. Oremus ergo eum, fratres, ut ipse corda nostra in melius commutet, et ad sequendam suam voluntatem inclinet. Quarto considerandum est, cum Dominus semper ire pedes soleret, quare hac vice vehiculum quæsit. Quod ideo fecit, quia appropinquaverat tempus quo ipse erat exaltandus. Unde ipse, imminente passione, ait: *Pater, clarifica nomen tuum. Venit hora ut clarificetur Filius tuus (Joan. xvii)*. Et Pater: *Clarificavi, inquit, et iterum clarificabo (ibid.)*. Appropinquante quippe passione, majora cœpit agere, et apertius altiusque prædicare, acrius Judæos reprehendere, plures secum ducere. Imminente quippe passione, quatri-duanum resuscitavit (*Joan. xii*), divinitatem suam aperte prædicavit, super asinam sedens Hierusalem venit, et a populo cum honore susceptus est (*Matth. xxi*). Et laudes populi, quem ante tacere præcipiebat, modo non refutavit, sed potius dixit: *Si hi ta-*

A *cuertint, lapides clamabunt (Luc. xix)*. Sed, fratres mei, exaltatio Christi, quoniam humilitatem habuit, fundamentum stabit in æternum. Quæsit enim gloriam non suam, sed Patris. Ascendit non super equum superbix, sed super asinam humilitatis. Susceptus fuit cum laudibus, non ab adulatoribus, sed a simplicibus qui nesciunt adulari. In quo confunduntur illi qui antequam sciant humiliari, exaltari volunt, cum scriptum sit: *Gloriam præcedit humilitas (Prov. xv)*. Confunduntur et illi qui gloriam suam, non Dei quærent, qui super equos phaleratos ventose incedunt, qui laudem ab adulatoribus volunt. Quinto consideranda est, fratres mei, veteris et novæ legis consonantia, pariter et adimpletio. Assumptio enim agni paschalis in decima luna, et immolatio in quarta decima, juxta quod scriptum est: *Decima die mensis hujus tollat unusquisque agnum, et servabitur usque ad quartam decimam diem, et tunc immolabitur ad vesperum (Exod. xii)*, in ipso adimpleta est. Christus enim die decima, id est hodie venit Jerusalem, et quarta decima die, ad vesperum captus, ad victimam ductus est. Prophetia Zachariæ, hæc scilicet: *Noli timere filia Sion, quia rex tuus venit mansuetus tibi, sedens super pullum asinæ (Zach. ix)*, in ipso adimpleta est. Laus etiam puerorum, juxta quod scriptum est: *Ex ore infantium et lactantium perfecisti laudem (Psal. viii)*, in Christo adimpleta est. Ipsa etiam laus de psalmo sumpta est. Ubi enim nos dicimus, *O Domine, salum me fac*, Hæbræus habet, *Hosanna, bene prosperare, benedictus qui venturus est in nomine Domini (Psal. cxvii)*. Condensitates palmærum et ramorum, de quibus in psalmo dicitur: *Constituite diem solemnem in condensis (ibid.)*, hodie in Christo adimpletæ sunt.

C Mystice vero, fratres mei, Dominus ad montem Oliveti, id est ad altitudinem misericordix venit, quando per carnem ad redimendum Jerusalem appropinquavit. Inde misit duplicem prædicatorum ordinem, unum ad adducendum per fidem plebem Judæorum, alterum ad adducendum populum gentium. Asinus est animal mansuetum, brutum, laboriosum, et utilitati deditum. Et Deus quærit mansuetos, sæculo stultos, laboriosos, et utilitati proximorum deditos. Per asinam igitur, quæ subjugalis et mater erat, significatur plebs Judæorum, quæ sub jugo legis erat, et populi gentium per lidem mater erat. Per pullum vero liberum et lascivum, exprimitur populus gentium, qui sine lege erat, et ad peccandum dissolutus erat. Super ambos ponunt apostoli vestimenta sua, quando eos doctrinis evangelicis onerant et honorant, ut in eis Dominus sedeat, et eos regendo in cœlestem Jerusalem ducat. Vestimenta sua sternunt in via activi, qui de rebus temporalibus se exuentes, eas in obsequium Christi suorumque membrorum expendunt. Ramos de arboribus cædunt, et in via sternunt prædicatores, qui de libris sententiarum moralium flosculos excerpunt, et eos in via membrorum Christi prætendunt. Hosanna in excelsis clamant contemplativi, qui divinis laudibus et ora-

tionibus instant. Nec solum quidem specialiter, sed et generaliter turbæ, quæ præcedebant et sequebantur, clamabant Hosanna, quoniam omnes et qui præcesserunt, et qui sequuntur adventum Christi, in fide et confessione salvantur Dominicæ Incarnationis. Et non solum contemplativi, sed etiam activi et doctores frequenter divinis laudibus et orationibus intendere debent. Significantur autem hæc tria hominum genera, per Noe, Daniel, et Job, quos solos propheta dicit liberandos. Per Noe, quippe rectores, per Daniel contemplativi et casti, per Job activi et uxorati significantur. Itaque fratres, illi soli qui istorum vitam tenuerunt, salvabuntur. Qui ergo rector est, seipsum et alios bene regat, verbo et exemplo eos instruat, flores moralium sententiarum ad eos pascendos proponat. Qui vero contemplativus est, divinæ laudi et orationi insistat, nec ducat vitam otii et pigritiæ, sed quanto a sæculo est liberior, tanto divinis sit intentior. Odoret et prægustet, in via dulcedinem et suavitatem, quæ est in patria. Qui vero activus et uxoratus est, ita agat exteriora, quod non obliviscatur interiora, sic transeat per sæculum, quod non obliviscatur Deum. Vestes et temporalia bona expendat in usus pauperum et membrorum Christi. Sit hospitator peregrinorum, vestitor nudorum, redemptor captivorum, visitator infirmorum, sustentator pauperum, defensor viduarum et pupillorum, uxorem et liberos habeat bene disciplinatos, familiam immaculatam, in usu sæcularium sciat quærere et lucrari Christum. Sic sic, fratres mei, viventes cum Christo, in cœlestem Jerusalem intrare, et cum eo in æternum vivere poterimus, ipso præstante qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA XLVII.

COENA DOMINI.

Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam cœnam manducare (I Cor. 11), etc. Hanc lectionem, fratres charissimi, tanto propensius audire debemus, quanto magis necessarium in ea salutis nostræ continetur sacramentum. Sunt autem hujus lectionis quatuor partes: In prima reprehendit Apostolus Corinthios de abusione sacramenti altaris. In secunda tradit formam illius sacramenti. In tertia demonstrat quomodo ad illud accedere debeamus. In quarta ostendit quid indigne accedentes mereantur. Ostendit igitur Apostolus primo abusionem Corinthiorum in hoc sacramento, cum dicit: *Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam cœnam manducare*. Peccabant quippe Corinthii, vel in hoc quod pransi ad hoc sacramentum accedebant, vel quia potius corporalem quam spirituales satiætem in hoc sacramento quærebant, vel quia offerentes oblationes suas, nihil offerentibus non communicabant. Peccabant enim Corinthii, in hoc quod ad Eucharistiam pransi accedebant. Ad nullum enim sacramentum, et multominus ad Eucharistiæ sacra-

mentum, quod majus est cæteris et dignius, accedere debemus pransi, sed potius jejuni et sobrii, nisi forte necessitas cogat infirmitatis. Quod enim Dominus inter prandendum istud sacramentum tradidit, hoc ideo fecit, ut de figurativo ad verum Pascha transiret, et per illud, istud significatum fuisse demonstraret. Peccabant enim in hoc quod hoc sacramento non spirituales, sed corporales quærebant satiætem. Quamvis enim in hoc sacramento remaneat sapor panis et vini, tamen spiritualis cibus est, non corporalis. Nec spiritualis, sed carnalis homo est, qui in hoc sacramento carnalem suam quærit satiætem. Peccabant quoque et in hoc quod oblationes suas nihil offerentibus non communicabant. Quoniam qui minus Deo obtulit, in eo jus proprium amisit, et Ecclesiæ sacramenta non divitum sunt tantum, sed potius omnium communia. Et hoc contra illos est qui in hoc quod dederunt Ecclesiæ aliquod privilegium, præcæteris volunt habere. Unde et hoc sacramentum specialiter vocatur sacramentum communionis. Debent enim omnes fideles in hoc sacramento habere communionem sacramenti, fidei et charitatis. Nihil enim prodest fictis Christianis habere communionem sacramenti cum fidelibus, cum non habeant in eis communionem fidei. Rursus nihil prodest malis Christianis habere communionem sacramenti et fidei cum bonis, cum non habeant cum eis communionem charitatis. Hæc enim communio, per hoc sacramentum significatur. Sicut enim plures grani uniuntur in confectione unius panis, ita plures christiani colliguntur in unione Ecclesiæ per fidem et charitatem. Unde Apostolus: *Multi enim unus panis sumus in Christo* (39) (I Cor. x). Nihil enim aliud est corpori et sanguini Christi communicare, quam de unione Christi et Ecclesiæ esse. Unde Dominus: *Qui manducat, inquit, carnem meam, et bibit sanguinem meum, in me manet et ego in eo* (Joan. vi). Sed, ut ait Apostolus, *convenientibus vobis in unum, solo corpore, non charitate, non est Dominicam cœnam manducare. Unusquisque enim cœnam, id est oblationem suam, quæ debuit omnibus communicari, præsumit, id est ante tempus sumit ad manducandum sibi soli: Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est*. Istis, fratres mei, sunt hodie similes quidam claustrales, qui cum se et sua Deo obtulerint in holocaustum, tamen communia rursus sibi appropriantes, quisque suam cœnam et sua vestimenta præsumit habere. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est; alius duplicibus legitur, alius friget. Sed profecto sic convenientibus vobis in unum, non est Dominicam cœnam manducare. Nos quoque, fratres, (quod sine gemitu dicere nequeo) istis similes videmur, qui, cum conveniamus cum pauperibus in unam Ecclesiam, et in unam fidem, et eadem sacramenta participemus, tamen unusquisque nostrum qui res temporales largius possidemus, suam deliciosam cœnam præsumit

(39) Vulg. non hab. in Christo.

ad manducandum, et sua mutatoria ad vestiendum, ad pauperibus fame et frigore pereuntibus. Sed profecto sic convenientibus in unum, non est Dominicam cœnam manducare. Ergo, fratres mei, ut Dominicam cœnam dignè manducare valeamus, communicemus eis cibaria nostra qui nobiscum communicant eadem sacramenta. Communicemus eis nostra vestimenta qui nobiscum sunt communicaturi sempiterna: *Nunquid domos non habetis ad manducandum et bibendum?* hoc ideo dicit, non quod illi qui in domibus suis delicias epulantur, excusabiles sint, si sunt duri et incommunicabiles contra pauperes, sed quoniam non ita cruciant pauperes absentes delictæ, sicut præsentis. Visæ enim delictæ plurimum cruciant egentes, dum eis incutiunt invidiam, cupiditatem, et pudorem. Hinc est quod Lazarus egens ad visas divitis purpurati delicias, multum tentatus, et ideo probatus est. Sed et ipse dives minus excusabilis est, quod ad quotidie visam pauperis indigentiam, nulla humanitate motus est. *Aut ecclesiam, inquit, contemnitis.* Ecclesiam quippe Dei contemnit, qui pauperes Dei (qui utique de Ecclesia Dei sunt) per delicias suas scandalizare præsumit. Ecclesiam etiam Dei contemnit, qui cum habeat domum in qua manducet, in Ecclesia manducat escas corporales: Ecclesia quippe non corporalis, sed spiritualis refectio- nis locus est. *Et confunditis, id est orubescere facitis, eos qui non habent.* Ac si diceret: Si ita inhumani estis, quod escas vestras non habentibus communicare non vultis, saltem a conspectu pau- perum remoti, eas vescimini, ne præsentibus pu- dorem et tentationem inentialis. Si enim in conspe- ctu pauperum nihil eis impertientes manducatis, peccatis dupliciter.

Sequitur pars secunda in qua formam hujus sa- cramenti Apostolus tradit, dicens: *Ego enim accepi a Domino quod et tradidi vobis: Ac si diceret: Eo ipso formam traditi sacramenti debetis honestius observare, quod non ab homine, sed ab ipso Deo tradita est. Quoniam Dominus noster Jesus Christus in qua nocte tradebatur, etc.* Hoc sacramentum Dominus tradidit ultimum et imminente passione, ut demonstraret illud charius et memorabilius esse recolendum in memoriam mortis suæ. In nocte vero illud tradidit, ut ostenderet illud inter miseras et ignorantias mundanæ vitæ, fidelibus sustentationem fore. *Accepit, inquit, panem, et gratias agens benedixit, fregit, ac dixit: Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur: Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem, postquam cœnavit, dicens: Hic calix Novum Testamentum est, id est Novi Testa- menti firmator, in meo sanguine. Hoc facite quo- tiescunque bibetis in meam commemorationem.* Juxta litteram, fratres mei, hæc est forma verborum, quam dum sacerdos profert, sacerdos invisibilis visibilem panem vertit in corpus suum. Porro, cum præcepit Dominus hæc in sui memoriam fieri, loquitur secun- dum morem amici amico suo dicentis, qui ei in me- moriam mutæ dilectionis aliquod memoriale dere-

linquit. Sic Dominus cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos (*Joan. XIII*), tradens eis in commemorationem suæ dilectionis tale quid, quod non solum eis ad memoriam, sed etiam ad confortationem eis esset et solamen. Et ad solamen quidem eis est, quod dum sancti in hac valle lacry- marum ad Deum suspirant, quodammodo consolantur, dum eum in sacramento quasi visibiliter Deum suscipiunt. Ad confortationem vero est, quoniam eo tanquam viatico inter labores hujus sæculi confortantur, et ne deficiant spiritualiter reficiuntur. Unde Dominus: *Caro, inquit, mea vere est cibus, et san- guis meus vere est potus (Joan. VI)*. Ad memoriam etiam eis est, quoniam sacramentum hoc non solum Christi reducit in memoriam, sed etiam expressive nobis ejus repræsentat passionem. Unde Apostolus subjungit: *Quotiescunque enim comedetis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabit, id est, repræsentabit.* Quando enim sacerdos elevat hostiam, et ei imprimit crucis signum, elevationem Christi in cruce repræsentat. Depositio vero vini vel panis in calicem, Christi repræsentat sepultu- ram. Involutio vero corporalium circa calicem, sudarii circa corpus repræsentat obvolutionem. Mystice vero Dominus panem accepit, quando in sua per- sona naturam humanam assumpsit. Gratias egit, quando de assumpta humanitate obediendo Deo Patri gratias egit. Benedixit, quando corpus suum omni gratia et benedictione replevit. Fregit, quando illud passioni exponens, animam a cor- pore separavit. Dedit discipulis suis corpus suum, non solum in viaticum sacramenti, sed etiam in pretium redemptionis in via, id daturus in præmium retributionis in patria. *Hoc facite in meam commemorationem, ut sicut ego meipsum do et pono pro vobis, ita etiam vosmetipsos date pro me, et pro fratribus vestris.* Moraliter autem quando Dominus hoc egit, quid agere debeamus, demonstravit. *Accepit, inquit, panem et gratias egit.* Demonstrans ut quando panem vel alium cibum accipimus, Deo largitori gratias agamus, sicut magna etiam ita modica læte, et cum gratiarum actione percipientes, ut sciamus cum Apostolo et abundare et penuriam pati (*Philipp. VI*). Benedixit etiam panem, instruens nos ut quando panem, vel vinum, vel alios cibos sumi- mus, eos prius benedicamus; quod sacerdotis officium est, si præsens fuerit; sin autem, diaconi vel subdiaconi. Qui si non affuerint, paterfamilias, vel etiam eo absente materfamilias, cœnam suam benedicere debet. Fregit etiam Dominus et dedit discipulis suis, docens nos ut panem nostrum esurientibus frangamus, non solum corporalem, sed etiam spiri- tualem, juxta quod scriptum est: *Frangite esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam (Isai. LVIII)*. Non simus de illis de quibus dicitur: *Parvuli petierunt panem, et non erat qui fran- geret eis (Thren. IV)*. *Hoc est, inquit, corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem.* In hoc instruit nos, ut nos quoque exem-

pli ejus memores non solum nostra, sed etiam corpus nostrum proximis nostris tradamus.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quomodo ad sacramentum altaris accedendum sit, cum subditur: *Itaque quicumque manducaverit panem hunc et biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini*, id est, non ad meritum, sed ad reatum sumet. *Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat*. Probet autem, id est dijudicet, examinet, et emendet totam vitam suam, omnes cogitationes, omnia delicta et facta sua ad iudicium vocans, ut quod viderit in se vitiosum alijciat. Quod viderit sibi deesse acquirat, quod incultum excolat, quod purum magis purificet. Non solum autem criminalia, sed etiam omnia venialia, pro posse, evitet. A quibusdam etiam mediis et imperfectis bonis absteineat, ut a complexu etiam legitime uxoris, a causarum etiam justarum negotiis, a justa etiam repetitione debitorum. Ad perfecta autem et maxima bona pro posse suo se extendat, ut ad diligendum inimicum, ad remittendum injurias sibi illatas, et benefaciendum persecutoribus. Taliter autem purgatus et purificatus poterit ad sacramentum corporis et sanguinis Domini dignus accedere.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quid indigne accedens ad sacramentum altaris mereatur, cum subditur: *Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit*. Indigne manducat et bibit qui vel incredulus, vel immundus, vel interdictus, vel incompunctus, accedit. Et talis iudicium sibi manducat et bibit, id est quia talis manducat et bibit, pœnam sibi acquirit. Quod enim in se est optimum, indigne accedenti fit malum. Non dijudicans corpus Domini, id est, non discernens a communibus cibis. Ideo enim iudicium sibi sumit, quoniam, sicut ad corporales cibos, sine devotione et reverentia ad Dominicum corpus accedit. Et quoniam multi indigne accedentes, iudicium, id est pœnam, sibi acquirunt, *ideo inter vos sunt multi infirmi*, aliqua brevi ægitudine, illi scilicet qui minus in hoc peccant, *et multi imbecilles*, diutino languore, illi scilicet qui magis in hoc peccant, *dormiunt etiam morte corporali multi*, illi scilicet qui multum in hoc peccant, de quibus intelligendum est, quoniam si digne (de hoc quod indigne corpus Domini sumpserunt) pœnituerint, fit eis ipsa mors pœna purgatoris peccati. *Quod si nosmetipsos*, inquit, *dijudicaremus, non utique iudicaremur*. Nosmetipsos, fratres mei, tunc iudicamus, quando nosmetipsos de peccatis nostris accusamus, damnamus et punimus. Accuset igitur peccata nostra intus conscientia nostra, memoria nostra contra nos testimonium perhibeat, ratio nostra nos reos et supplicii dignos pronuntiet. Timor vehemens gehennæ, tanquam gravis tortor, nos intus puniat, et de compunctione animæ lacrymas tanquam sanguinem emittat. Si enim, fratres mei, taliter nosmetipsos dijudicaremus, non utique a Deo iudicaremur, id est puniremur, vel pœna æterna, vel etiam pœna temporali, quæ pro contem-

ptu pœnitentiæ nobis infligitur sæpe. Cum enim nos excusamus, Deus nos accusat, cum nosmetipsos iudicamus, Deus nos absolvit et justificat, et cum nos justificamus, Deus nos iudicat. Est autem melius in hoc sæculo iudicari nos a Deo, quam in futuro. Unde et subdit: *Cum iudicamur autem, id est cum flagellamur hic, a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo perverso in æternum damnemur*. Itaque, fratres mei, flagella Dei tanquam pii patris hic benigne sustineamus, et ei de flagellis nostris gratias agamus. Qui ideo punit breviter in hac vita, ne nos puniat æternaliter in futura, cui laus sit per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVIII.

IN CŒNA DOMINI.

B *Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos* (Joan. xiii). Hujus evangelicæ lectionis fratres charissimi, tres sunt partes. In prima demonstratur Dominum, imminente sua passione, majus signum dilectionis suæ ostendisse. In secunda ostenditur in quo. In tertia quare hoc fecerit demonstratur. Ait igitur evangelista: *Ante diem festum Paschæ, illius scilicet in quo crucifigendus erat, sciens Jesus quia venit ejus hora, hora scilicet non necessitatis, sed voluntatis suæ, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem*. In quibus verbis ostenditur, unde festum Paschæ Pascha dicatur. Pascha enim nomen Hebræum est, et a transitu dicitur. In hoc quippe festo filii Israel per immolationem agni transierunt de Ægypto ad terram promissionis. Christus quoque per sanguinem suum de hoc mundo transivit ad cœlum. Nos quoque, fratres mei, si vere Pascha celebrare volumus, ab Ægypto ad terram promissionis, a mundo ad cœlum, a vitiis ad virtutes, desiderio transire debemus. Et ut lex dicit, carnes agni comedere festinanter, ut scilicet festinemus tanquam peregrini, de exilio hujus mundi transire ad patriam cœlestem. *Cum dilexisset*, inquit, *suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*. In finem eis majoris exhibuit signum dilectionis. Reversurus enim ab eis, ut sui memoriam arctius mentibus eorum insingeret, eis majorem ostendit teneritudinem amoris, mysteria corporis et sanguinis sui eis tradendo, et hoc facere in sui commemorationem præcipiendo, eorum pedes lavando, eos consolando, ut quando dixit: *Non relinquam vos orphanos, vedam et veniam ad vos* (Joan. xiv). Spiritum sanctum eis missurum promittendo, et hujusmodi. Nos quoque, fratres, Domini et Magistri nostri exemplum sequentes, reversuri ab eis cum quibus habuimus longam conversationem, in fine debemus eis ostendere majorem dilectionem, quatenus veræ dilectionis exemplum relinquamus, et eorum mentibus dilectionem et memoriam nostri arctius insigamus.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur in quo majorem Dominus suis ostenderit dilectionem, cum subditur: *Et cæna facta, cum diabolus jam misisset*

in cor, ut traderet eum Judas Simonis Isariotæ, etc. Miræ patientiæ exemplum nobis, fratres charissimi, Dominus dereliquit, in hoc quod tam patienter proditorem suum sustinuit, non excludens eum a consortio suo, non a mensa, non ab osculo. Nos quoque, fratres, sequentes magistrum nostrum, inimicis nostris patientiam exhibeamus, communicantes eis nostram dilectionem, rem temporalem et pietatem, ut sic ejus animam ad amorem inflectere valeamus. Hoc contra illos est qui nequeunt pati hominum naturam, necdum malitiam. Nam ut taceam de inimicis, si conjux, vel amicus, socius, vel familiaris, aliquantulum iracundus, vel hebes, vel tardus fuerit, statim eos objurgant vel irrident, vel contumelias inferunt. Sed qui talis est, ipse per impatientiam sibi testis est quod ipse reprehensibilis est. Non ita faciendum est, fratres. Nam si Christus mundus et sanctus patienter sustinuit suum proditorem, tu peccator, non sustinebis peccatorem? Si Christus sustinuit inimicum, tu non sustinebis amicum? Itaque familiarium et proximorum nostrorum vitia patienter sustineamus. Palam dissimulemus, secreto corrigamus. Quod autem ait: *Cum diabolus in cor misisset*, non ita intelligendum est, fratres charissimi, quod diabolus putetur immittere vel creare cogitationes in cordibus hominum. Diabolus enim non est auctor cogitationum, sed suggestor, suadere potest, non violenter immittere. In potestate autem hominis est consentire vel non consentire. Unde Dominus ad Cain: *In potestate tua erit appetitus tuus, et tu dominaberis illi (Gen. iv)*. Hoc contra illos qui quando aliquod scelus perpetraverint, dicunt diabolum hoc se facere fecisse, et culpam diabolo ascribunt, dum se excusare cupiunt. In quo magis se incensant et peccatum augent. Nam et diabolo sponte consenserunt, et eum eo juste sunt puniendi. *Sciens, inquit, quod omnia dedit ei Pater in manus suas, cœlestia, terrestria, et inferna, bonos et malos, illos ad salvandum, hos ad judicandum (Eccli. iii), illos ad eligendum, hos ad reprobandum.* Et quia potens et Dominus omnium, humiliavit se ad pedes servorum, juxta illud: *Quanto majores, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam. Et illud: Qui major est, fiat sicut minor, et qui præcessor est, sicut ministrator (Luc. xxi).* Et quia, inquit, *a Deo venit, et ad Deum vadit.* Sic ideo bonum exemplum ad Deum eundi suis relinquere voluit. *Surgit a cœna, et ponit sua vestimenta, et cum accepisset linteum, præcinxit se.* Postquam distribuit cibaria vitæ, ut Dominus, dat exemplum humilitatis factus ut minister. Sic fiat et spiritualis quisque magister. Postquam sederit docens et corrigens ut magister, surgat et accingatur ad ministrandum ut humilis minister. Hoc contra quosdam sanctæ Ecclesiæ prælatos, qui semper volunt sedere et dominari: surgere autem ad ministrandum, et humiliari refugiunt. Ponit igitur vestimenta sua, præcinxit se linteo, mittit aquam in pelvim. Officium expediti et devoti vernaculi exhibet Dominus, dans exemplum ut

qui ministrat, expedit et devote ministret. Quia quanto aliquis est promptior et devotio in ministerio, tanto major est in merito. Quoniam *maledictus qui facit opus Dei negligenter (Jerem. xlii)*. Mystice vero in hoc quod Dominus ipse ministrat aquam, lavat pedes discipulorum et abstergit, demonstrat quod ipse solus est potens ministrare hominibus lavacrum compunctionis et lacrymarum, ipse solus potens est mundare et extergere sordes nostrorum affectuum. Nemo enim mundus est, qui ab eo lotus non est. Unde et postea respondet Petro: *Et si, inquit, non lavero te, non habebis partem mecum.* Venit ergo primo ad Simonem Petrum, ostendens priores partes dandas priori. Et nullum in hoc sæculo sic esse perfectum, qui non habeat aliquid lavandum. **B** Videns autem Petrus divinam majestatem ad lavandum pedes suos inclinari, non est mirum si miratur et refugit. Sed cum audit, quod si non ab eo lavetur, alienus erit ab eo, consentit. Nos quoque, fratres, si major persona se humiliet ad serviendum nobis, per humilitatem refugiamus. Quod si per charitatem institerit, consentiamus, ne prohibendo eam, divinum implere mandatum culpabiles inveniamur. Porro audiens Petrus se propter pedum lavationem cum Domino partem habiturum, ut majorem possit cum eo habere partem, optat se totum ab eo lavandum, dicens: *Domine, non tantum pedes, sed et manus et caput, id est mentem et operationem.* Sed Dominus qui novit hominem, melius quam homo seipsum, dicit cum non indigere, nisi ut pedes lavet, dicens: **C** *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, id est qui lotus est a criminalibus, non indiget, nisi ut lavetur a venialibus, sine quibus vita præsens non ducitur.* Per pedes quippe affectiones, quibus ad opus agendum vadimus, significantur. Affectiones vero nostræ, quia non possunt tangere terrena, dum sumus in hoc mundo, inde aliquid pulveris, id est sordis venialis contrahunt, quod quotidie per confessionem, orationem, et eleemosynam, et cætera bona necesse est mundari. Inde præcepit Dominus ut pulverem pedum excutiant apostoli in testimonium illis qui eis credere noluerunt (*Matth. x*). Quia, si quid venialis maculæ in sollicitudine et prædicatione, quam ad convertendum eos habuerunt, contraxerunt, ab eis excutietur in eos quorum causa contracta sunt. *Et vos, inquit, mundi estis, sed non omnes.* In numero tangit eum indefinite qui immundus erat, ut notatus erubescat et convertatur. In quo doctoribus sanctæ Ecclesiæ exemplum dedit, ut eum, cujus crimen occultum est, non publice arguant, sed in communi sine nomine tangant, ut intelligens se notari, timeat et convertatur. **D**

Sequitur pars tertia, in qua causa facti demonstratur, cum subditur: *Postquam autem lavit omnium pedes, accepit vestimenta sua, et cum recubisset, iterum dicit eis, etc.* Postquam summus Magister causa ostendendæ humilitatis, se a dignitate cathedræ inclinavit, iterum ad officium cathedræ redit. Quem imitantes magistri sanctæ Ecclesiæ, cum causa hu-

militatis et exempli subditis suis inclinaverint, iterum ad altitudinem et officium cathedræ redeant, ut videlicet ex humilitate sibi comparant subditorum amorem et imitationem, et ex dignitate cathedræ, reverentiam et timorem. Si enim semper inclinentur, a subditis quidem amantur, sed non timentur. Si vero semper sublimentur, timentur quidem, sed non amantur : cum prælatus simul debeat timeri et amari. *Scitis, inquit, quid fecerim vobis, id est qua causa hoc fecerim vobis. Vos vocatis me Magister et Domine, et bene dicitis. Sum etenim. Ipse enim solus est magister, qui non exterius, sed interiorius docet, qui nisi intus doceat, in vanum lingua docentis laborat extra, unde, ne vocemini, inquit, magistri, quia magister vester unus est Christus* (Matth. xxiii). Ipse etiam solus universaliter et semper est Dominus : Unde et dicitur : *Unus Dominus, una fides, unum baptisma* (Ephes. iv). Cæteri vero non domini, sed diminutive, domni dicendi sunt. *Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus et Magister, tanto magis et vos debetis alter alterius lavare pedes.* Argumentum est a majori. Si enim dominus lavit pedes servi, quanto magis servus debet lavare pedes conservi. Et si magister lavit pedes discipuli, quanto magis discipulus debet lavare pedes condiscipuli. Si Deus, qui non indiget, propter hominem voluit humiliari, quanto magis homo qui indiget propter se debet humiliari. *Exemplum, inquit, dedi vobis, ut quemadmodum feci vobis, ita et vos faciatis.* Exemplum humilitatis, exemplum amoris, exemplum emundationis dedit. Primo exemplum amoris, ut in exemplo magistri, discant discipuli sese invicem diligere. Unde : *Mandatum, inquit, novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut ego dilexi vos.* Exemplum humilitatis, ut in exemplo Magistri discant discipuli alterutrum humiliari. Exemplum emundationis, ut exemplo Magistri discant discipuli sese alterutrum per confessionem, orationem et pietatem a peccatis emundare, et alter alterius onera portare. Itaque, fratres mei, veri et summi Magistri vestigia sequentes, humiliemur ad invicem, lavantes pedes pauperum et subditorum nostrorum. Sed et hoc parum est, nisi et eos diligamus. Sunt enim quidam qui humiliantur, et lavant pedes pauperum, non ex amore, sed etiam ex quadam coactione, nec sincere isti imitantur exemplum Christi, qui ex vera dilectione pedes pauperum lavit. Itaque, nos fratres, ex vero amore pedes pauperum tanquam fratrum nostrorum lavemus. Nec hoc sufficit, nisi et eorum emundationem et salutem in anima quaeramus, ut videlicet, postquam laverimus pauperes, calcave-
B
C
D

HOMILIA XLIX.

IN PARASCEVE.

Dixit Dominus ad Moysen et Aaron in terra Ægypti : Mensis iste vobis principium mensium (Exod. xii), etc. In hac lectione, fratres charissimi, Dominus tradidit olim Judæis historialiter qualiter figuratum Pascha deberent celebrare ; nobis vero si spiritualiter sapimus, tradidit in eadem lectione, quomodo spirituale Pascha debeamus celebrare. Nos quoque, fratres, Pascha sanguinis animalium, animalibus Judæis relinquentes, in his inquiramus qualiter spiritualiter Pascha celebrare valeamus. Hæc itaque lectio, mystice intellecta, tradit nobis sex, videlicet ubi, a quibus, et quando Pascha debeat celebrari, et qualis debeat esse paschalis agnus, et quid conferat immolatio ejus, et quomodo erat comedendus. Ubi debet Pascha celebrari ? In terra Ægypti. In Ægypto quippe de celebratione Paschæ primum mandatum fuit a Domino datum, sicut hic legimus, et primum Pascha fuit celebratum. In Ægypto igitur, id est in tenebris et mœrore hujus mundi mandatum a Deo de celebrando Pascha, id est transitu hujus mundi, accepimus, quatenus exemplo Israelitarum de Ægypto ad terram promissionis, de vitiis ad virtutes, de exilio ad supernam patriam desiderio transeamus. A quibus debet Pascha celebrari ? ab Israelitis, id est a viris desiderantibus videre Deum ; ab Hebræis, id est transeuntibus a vitiis ad virtutes, ab exilio hujus mundi ad celestem patriam. Hi enim soli, fratres mei, vere Pascha celebrant, quibus odio est mundus, qui conqueruntur et dicunt cum Propheta : *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est* (Psal. cxix), qui transiliunt desiderio, ut videant Deum deorum in Sion. Unde et Dominus Jesus se a Galilæis in Galilæa promittit videndum, id est a transmigrantibus in transmigrationem. Qui vero mundum complectuntur amore, qui semper hic vellent vivere, qui de terrena contendunt hæreditate, nequaquam digne possunt celebrare Pascha spirituale. Quando debet Pascha celebrari ? In quarta decima luna primi mensis. In primo enim mense, id est in luatione Aprilis, quæ in Martio aliquando secundum nos incipit, creavit Deus mundum, et in eodem recreavit eum. Eodem igitur tempore, imo eodem mense et eodem die, et eadem forte hora, qua creavit Deus hominem, recreavit eundem. In quarta decima luna probabile est hominem esse creatum : Cum enim quarta die creata sit luna in plenilunio, sexta die potuit esse talis qualis solet esse quarta decima. Hinc et paschalis agnus decima die de grege sumptus est, quarta decima die ad vespereum immolabatur. Christus quoque die decima Jerusalem veniens ad passionem, quarta decima die agnum comedens, eadem nocte traditus est, et ad passionem ductus. Mystice vero quarta decima luna immolabatur agnus ad vespereum, quoniam significabat Christum, qui Decalogum et quatuor in se complens Evangelia, in vespere mundi immolatus est. Pulchre etiam in tempore, quo cuncta revirescunt, et reno-

vantur, et agnus legalis, et verus Agnus Christus, immolatus est, quoniam per passionem Christi mundus a vetustate exiit, et in virtutibus virescit et renovatur. Nos quoque, fratres, in vernali tempore, et in quarta decima luna Pascha debemus celebrare, quoniam nisi deposita vetustate, innovari et virtutibus virere cœperimus, et nisi doctrinam Decalogi et quatuor Evangeliorum tenuerimus, spirituale Pascha celebrare non valemus. Qualis debeat esse agnus paschalis? sine macula, masculus, anniculus, id est perfectus in munditia, et in virtute et tempore. Quis est hic agnus, nisi Agnus Dei, qui abstulit peccata mundi? (Joan. 1.) Qui fuit sine macula, quia peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (I Petr. 1) : Qui fuit et masculus, id est virilis et virtuosus, virtute et sapientia perfectus, utpote qui debellavit aereas potestates, et abgavit fortem armatum, et distribuit spolia ejus (Luc. 11). Fuit etiam agnus anniculus, id est perfectus tempore et corpore, quoniam in perfecta ætate passus est, in qua etiam nos, teste Apostolo, resurgemus, donec, inquit, occurramus ei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi (Ephes. 14). Quid conferebat agni paschalis immolatio? ab angelo percutiente liberationem, hostium carnalium submersionem, in via confortationem. Sic quoque, fratres mei, Christi immolatio liberat nos a diabolo, extinguit in nobis vitia carnalia, est nobis viaticum et confortatio, hujus exsiliî via. Sicut enim Hebræi per sanguinem agni, linitum super utrumque postem et insuper liminari, liberantur ab angelo percutiente, ita, fratres mei, per Christi crucem, Christi sanguine linitam, muniti a dextris et a sinistris et in fronte, liberamur a diabolo insidiante. Sicut vero Hebræi post immolationem et per immolationem agni, submersis hostibus carnalibus, sunt salvati, ita et nos per passionem et comestionem corporis Christi, extinctis in nobis vitiis, salvamur. Sicut enim Hebræi, carnibus agni relecti et confortati, exierunt Ægypto et arripuerunt viam ad terram promissionis, ita et nos, corporis Christi viatico relecti et confortati, mente mundo eximus, et viam virtutum arripimus ad terram æternæ hereditatis. Quomodo erat comedendus agnus paschalis? Non crudus, non coctus aqua, sed tantum assatus igni: Caro cruda, cadaver solum sine calore est, cocta in aqua dissolvitur, assata vero constringitur, ut ossa carni, et caro ossibus hæreat. Crudum ergo Agnum comedit qui Christum purum hominem credit. Coctum et dissolutum aqua comedit, qui eum in duas personas dissolvit. Tostum vero et coherentem comedit qui in una Christi persona divinitatem et humanitatem coherentes credit. Comedendus est igitur etiam totus, id est caput cum pedibus et intestinis, quia qui corpus Christi suscepit, credere debet se non solum hominem, sed etiam Deum suscipere. Intestina etiam, id est quædam occulta nobis, quæ de Christo et homine prædicantur, etsi non intelligimus, debemus tamen ea credendo suscipere.

A Non remanebit, inquit, ex eo quidquam usque mane, id est quidquid est necessarium, vobis de Christo in via credere, credetis. Nec remanebit aliquid quod credendum est, quod dicatis vos non credere, usque mane, id est usque in resurrectionem, quoniam tunc non erit tempus credendi, sed videndi. Si quid residuum fuerit, id est si quid est de Christo, quod quomodo verum sit, non intelligitis, igne comburetis, id est divinæ potentie ascribetis. Os ejus non confringetis, id est virtutem divinitatis ejus propter passionem carnis fractam vel minoratam esse non credetis. Comedetis etiam agnum cum azymis panibus et lactucis agrestibus. Azymus panis fermento caret, lactucæ agrestes habent amaritum linem. Comedetis igitur agnum cum azymis panibus, id est cum sinceritate innocentie et veritatis, et cum lactucis agrestibus, id est cum amaritudine et compunctione cordis, ut videlicet non nisi cum poenitentia et lacrymarum compunctione, ad Agni carnes præsumamus accedere. Sic autem comedetis illam. **B** *Renes vestros accingetis*, id est luxuriam refrenabitis, non solum illicitam, sed etiam licitam. Quoniam, fratres charissimi, cum tanta puritate ad carnes Agni accedere debemus, ut non solum ab omnibus illicitis, sed etiam a quibusdam licitis abstinere debemus. *Culceamenta in pedibus habebitis*, id est non adhærebunt affectus vestri terrenis, sed cœlestia desiderabunt. Qui enim, fratres, per avaritiam et cupiditatem adhæret terrenis, non est dignus accedere ad carnes Agni. *Baculos tenentes in manibus*, id est, **C** rectitudinem in operibus: ut scilicet omnem vitam et omnia opera vestra ad rectum finem dirigatis. *Et comedetis festinanter*, de vitiis ad virtutes, de mundo ad æternam patriam properantes, ad similitudinem Israelitarum, qui cum festinatione exeundi ab Ægypto, et eundi in terram promissionis agnum comederunt. Nos itaque, fratres mei, non pigre, non negligenter, non tepide, sed cum timore et devotione ad tantum accedamus sacramentum: Quoniam qui indigne sumit, iudicium sibi manducat et bibit (I Cor. 11). Accedamus igitur ad carnes Agni cum firma fide, credentes eum in persona Deum verum, et verum hominem, credentes etiam quemlibet non particulariter, sed Christum sumere integrum et totum. In quo si quid intelligere non valemus, nec discutere, Deo reservemus. Accedamus etiam ad carnes Agni sine fermento odii et malæ voluntatis. Accedamus cum puritate mentis et devotione compunctionis, cum virtute castitatis, cum contemptu sæculi, cum rectitudine operis, cum festinatione ad terram promissionis, scientes quia incolæ hic sumus et peregrini sicut omnes patres nostri, et quia non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus. Ad quam Christus sit nobis ductor, viaticum, et via, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in æternum. Amen.

HOMILIA L.

IN VIGILIA PASCHÆ.

Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt

sapite (*Coloss. iii*), etc. Tripartita est hæc lectio, **A** corpore faceret resurgere. Ascendit in cœlum, ut nos quoque in cœlum faceret ascendere. Itaque, fratres mei, *si consurrexistis* in anima et a peccatis *cum Christo*, id est, per Christum resurgentem in corpore a mortuis, non redeatis rursus ad peccata, nec sapiatis amplius terrena, sed potius *quæ sursum sunt sapite ubi Christus est, in dextera Dei sedens*. Ac si diceret: Vos, qui Christi membra estis, tendite desiderio sursum ubi præcessit caput vestrum. Et ex hoc quod in parte jam resurrexistis, confidite quia post Christum ascendetis.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur cui mori et cui vivere debeamus, cum subditur: *Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo*. Ac si diceret: Non debetis de cætero quæ super terram sunt, sed quæ sursum sunt sapere, quoniam mortui estis mundo, et vivi Deo. Unde ipse alibi dicit: *Si mortui sumus peccato, quomodo adhuc iterum vivemus in illo* (*Rom. vi*) (40)? Debemus igitur, fratres mei, esse mortui mundo, mortui carni, mortui etiam propriæ voluntati. Mortui mundo, ut non divitias, non honores, non potentias, non glorias, non desideria mundi, sed cœli quæramus. Mundo se mortuum esse ostendit Apostolus, cum dicit: *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo* (*Gal. vi*). Mundus, fratres mei, mihi crucifixus est, si me non trahit suis blandimentis. Ego vero mundo crucifixus sum, si illum non amplector desideris. Mortui carni esse debemus, ut non gulositas, non ebrietas, non luxuria, non voluptas, non desideria carnis quærantur a nobis, sed spiritus. Unde Apostolus: *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, quæ sunt fornicatio, luxuria, avaritia, comessationes, ebrietates* (*Coloss. iii*), etc. Et alibi: *Qui autem, inquit, Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis* (*Gal. v*). Mortui etiam propriæ voluntati esse debemus, ut non nostram, sed Dei voluntatem facere quæramus. Ad quod exemplo sui nos invitat Dominus dicens: *Non enim veni ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem Patris mei qui misit me* (*Joan. vi*). Quis enim melius debuit facere voluntatem suam, quam Filius Dei, qui unam semper cum

B super terram sunt, sed quæ sursum sunt sapere, quoniam mortui estis mundo, et vivi Deo. Unde ipse alibi dicit: *Si mortui sumus peccato, quomodo adhuc iterum vivemus in illo* (*Rom. vi*) (40)? Debemus igitur, fratres mei, esse mortui mundo, mortui carni, mortui etiam propriæ voluntati. Mortui mundo, ut non divitias, non honores, non potentias, non glorias, non desideria mundi, sed cœli quæramus. Mundo se mortuum esse ostendit Apostolus, cum dicit: *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo* (*Gal. vi*). Mundus, fratres mei, mihi crucifixus est, si me non trahit suis blandimentis. Ego vero mundo crucifixus sum, si illum non amplector desideris. Mortui carni esse debemus, ut non gulositas, non ebrietas, non luxuria, non voluptas, non desideria carnis quærantur a nobis, sed spiritus. Unde Apostolus: *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, quæ sunt fornicatio, luxuria, avaritia, comessationes, ebrietates* (*Coloss. iii*), etc. Et alibi: *Qui autem, inquit, Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis* (*Gal. v*). Mortui etiam propriæ voluntati esse debemus, ut non nostram, sed Dei voluntatem facere quæramus. Ad quod exemplo sui nos invitat Dominus dicens: *Non enim veni ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem Patris mei qui misit me* (*Joan. vi*). Quis enim melius debuit facere voluntatem suam, quam Filius Dei, qui unam semper cum

C Patre habet voluntatem? attamen non suam, sed Dei voluntatem se quærere dicit, ut nos instrueret non nostram, sed Dei semper et quærere et facere voluntatem. Itaque, fratres mei, non nostram, sed Dei voluntatem semper quæramus, et in quantum possumus, faciamus, et ei dicamus: Non mea, Domine, voluntas, sed tua fiat. Si ergo prædicto modo mortui fuerimus, erit procul dubio vita nostra abscondita cum Christo in Deo, ut cum Apostolo dicamus: *Vivo ego jam non ego, vivit autem in me Christus* (*Gal. ii*), vita utique tam spirituali quam æterna. Et vita quidem, fratres mei, spirituali vivimus, quando morte peccatorum a nobis eliminata,

*Pronaque cam spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit cœlumque videre [tueri]
Jussit.*

(*Ovid. Met. l. i, vers 84-86.*)

Cæterum, cum talis creatus esset homo, merito prævaricationis suæ excecatus et brutus factus est, ut more bestiali inclinatus solam terram sapiat et quærat, et in eam moriendo dissolvatur, juxta illud: *Homo, cum in honore esset non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis* (*Psal. xlviii*), sicut vitiis, ita morte. Hinc est quod poetæ describunt homines mutari in pecudes. Homo enim qui divinæ originis oblitus, soli gulæ deditus est; quid aliud quam in porcum mutatus est? Qui vero totus explendæ libidini deditus est, quid aliud est quam in fetidum hircum mutatus est? Similiter et in cæteras pecudes secundum similitudinem morum homines demutari dicuntur. Qui autem crudelitati et sanguini deditus est, quid aliud quam in lupum mutatus est? Itaque, fratres mei, propter primam prævaricationem, duplicem mortem incurrimus, alteram animæ peccatis excecatae, alteram corporis in terram suam revertentis. At non oblitus misereri Deus, pro nobis est homo factus, mortuus est et resurrexit, et ascendens in cœlum sedet ad dexteram Patris. Mortuus quippe est sola morte corporis, ut utramque mortem nostram, animæ scilicet et corporis, in nobis destrueret. Resurrexit sola corporis resurrectione, ut nos et in anima et

(40) Vulg. non sic prorsus loquitur loc. cit.

in fide, et spe, et charitate vivimus, in justitia, misericordia et castitate cæterisque virtutibus floremus et fructificamus. Quæ vita nunc est abscondita cum Christo in Deo, quoniam etsi nunc videmur mundanis hominibus abjecti et viles, opprobrium hominum et abjectio plebis, etsi videamur quotidie esurire, egere, et pati, æstimati tanquam oves occisionis, tamen fide, spe, et in occulto apud Deum vivimus, ut possimus dicere cum Apostolo: *Ut castigati et non mortificati, tanquam morientes, et ecce vivimus (II Cor. vi)*. Vita vero spirituali vivemus, quando hoc mortale corpus induet immortalitatem et beatitudinem. Quæ vita nunc est abscondita cum Christo in Deo. Quoniam etsi corpus nostrum, mori, putrescere, incinerare nunc videatur, et mundanis hominibus inde resurrecturum desperetur, tamen in abscondito apud Deum, cui omnia vivunt, corpora nostra non pereunt, sed in melius renovanda, cum Christo reservantur.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quod beneficientes præmium consecuturi sumus, cum subditur: *Cum autem Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria*. Quasi diceret: Sicut vita vestra nunc cum Christo abscondita est, ita cum Christo ad iudicium veniente revelabitur. Dicitur autem Christus vita nostra metonymice, quoniam ipse est causa, largitor et auctor vitæ nostræ, et corporalis, et spiritualis, et æternæ. Quod quidem nunc aliis falsum, aliis dubium, et aliis videtur occultum, sed in iudicio, Christo apparente, omnibus erit manifestum, tam bonis quam malis. Mali enim, teste Scriptura, tunc dicturi sunt: *Quos aliquando habuimus in derisum sunt isti, et in similitudinem improperii. Nos insensati, vitam illorum æstimabamus insaniam, et ecce quomodo nunc reputantur inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est (Sap. v)*. Tunc quippe Christus qui primo venit occultus, veniet apertus. Unde ipse dixit: *Sicut fulgur exit ab oriente et paret usque in occidentem, ita erit Filii hominis adventus (Luc. xvii)*. Et qui primo apparuit humilis, tunc apparebit super omnem altitudinem sublimis. Et qui prius apparuit despectus, tunc apparebit super omnem gloriam gloriosus: Et qui primum apparuit pauper pauperum, tunc apparebit Rex regum et Dominus dominantium. Et qui primo fuit iudicatus et passus, tunc iudicabit damnans injustos, et glorificans justos. Nos quoque, fratres mei, si humiliaverimus nos cum Christo in via, sublimabimur cum ipso in patria. Si fuerimus despecti cum Christo in via, glorificabimur cum ipso in patria. Si fuerimus pauperes et subjecti cum Christo in via, ditabimur, et domini dominabimur cum ipso in patria. Si dijudicabimur et patiemur cum Christo in via, iudicabimur et letabimur cum ipso in patria. Itaque, fratres mei, non sapiamus terrena, non incurvemur ad amorem eorum, more pecudum, quæ sine freno toto impetu, ad implendam corporis feruntur voluntatem, sed potius simus erecti ad cælum. sicut corpore, ita mente, toto desiderio ame-

mus et quæramus cœlestia, mortui mundo, vivi Deo, quatenus cum Christus apparuerit vita nostra, tunc et nos apparebimus cum ipso in gloria. Ipso præstante qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LI.

IN DIE SANCTO PASCHÆ.

Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio sicut estis azymi (I Cor. v), etc. Hodie, fratres charissimi, Dominicam celebramus resurrectionem. Propterea debemus ipsi quam colimus congruere solemnitati. Illis enim solis prodest solemnitates celebrare, qui eis mente et operibus se satagunt configurare. Celebratio igitur Dominicæ crucis et resurrectionis tunc proderit nobis, si vitia in nobis crucifixerimus, si a vitiis ad virtutes, a vetustate ad novitatem surrexerimus. Ad hoc igitur nos hortatur Apostolus, fratres mei, in prælibata lectione hoc modo. Primo nos præcipit exuere vetustatem, secundo induere novitatem, tertio subdit causam quare hoc facere debeamus, quarto nos hortatur epulari, quinto ostendit qualiter ad hoc epulum accedere debeamus. Monet igitur primo nos, fratres mei, exuere vetustatem, id est veteris Adæ similitudinem, scilicet peccatum. Peccatum autem vocatur vetustas triplici ratione. Vetustas enim facit hominem curvum et imbecillum, sic et peccatum animam facit curvam ad terrena, et imbecillum ad bene agendum. Vetustas hebetat sensus hominis, sic et peccatum virtutes mentis. Vetustas trahit hominem ad mortem, sic et peccatum animam. Ergo Apostolus: *Expurgate vetus fermentum*, tangens consuetudinem Judæorum, qui in Pascha fermentum abiciebant, et azyma comedebant, tum ob recordationem quod post immolationem agni exirent patres eorum de Ægypto; qui cum tantâ festinatione exierunt, ut non liceret eis parare panes, sed farinas ferentes, inde azymos panes in foco faciebant; tum ob mysterium eos evitandi peccati fermentum qui pure Pascha volunt celebrare. Porro fermentum, et maxime vetus reddit panem acidum, levem, minus vegetativum, et magis cavernosum. Sic, fratres mei, peccatum facit animam hominis acidam, ut Deus nolit eam unire sibi et incorporare, facit eam levem, ut diabolus possit eam circumferre, facit eam minus solidam et validam ad resistendum diabolo; facit cavernosam, ut diabolus in ea sibi latibulum inveniat. Itaque, fratres mei, expurgate vetus fermentum peccati, id est per pœnitentiam, correctionem, et emendationem, peccatum auferite, non solum a mente, sed etiam a domo et a communione Ecclesiæ. Non enim perfecte expurgat vetus fermentum, qui etsi a se, quantum potest, abjicit, tamen a domo sua vel a communione non abjicit. At se forte Heli abiciebat fermentum, sed a domo sua non abjecit, et ideo cum ea periit. A se forte Corinthii (ad quos hic loquitur Apostolus) abiciebant fermentum, sed a communione sua non abiciebant, dum corruptorem novercæ suæ, quam

Apostolus excommunicaverat, non evitabant, cum de hujusmodi Joannes dicat : *Nec ave ei dixeritis, Qui enim, inquit, dicit ei ave, communicat operibus ejus* (II Joan. 1, 11). Et Apostolus in eadem Epistola : *Si quis, inquit, nominatur fornicator, aut avarus, cum hujusmodi nec cibum sumere, nec communicare debes* (I Cor. 8). Hoc contra quosdam est, fratres mei, qui cum excommunicatis participare, convesci, et colloqui non verentur, cum scriptum sit : *Qui tangit picem coinquinabitur ab ea* (Eccli. xiii), et *Qui tetigerit mortuum, immundus erit* (Num. xix). Eadem ratione, qui cum excommunicato communicat, excommunicatus est. Secundo monet nos Apostolus habere novitatem, cum subdit : *Ut sitis nova conspersio*, id est, nova pasta, pura scilicet a veteri fermento, et ab omni immunditia. Loquitur enim hic metaphorice, assimilans puritatem Ecclesiæ puritati pastæ. Qui enim vult facere puram pastam, primo purgat et emundat grana tritici, postea molit, et in farinam redigit, deinde aspersione aquæ conglutinat et conjungit. Simili modo ad hoc ut communio Ecclesiæ pura sit et Deo accepta, primum oportet ut singulæ personæ in se sint puræ et mundæ. Sed quædam personæ, licet in se puræ videantur, tamen ad modum granorum sunt grossæ et duræ, quoniam nulla societate vel compassione aliis sociantur, subjectæ sibi et conjunctæ, sibi soli viventes, ad se omnia referentes contrarii illis quos notavimus supra. Illi enim etiam excommunicatis societate junguntur. Isti nec etiam bonis consociari vel confœderari volunt. Utrumque vitium est, et omnibus confœderari, et nulli. Illi sunt in malis fervidi, hi sunt etiam in bonis tepidi. Hos vocat Apostolus *sine affectione, sine amicitia, sine fœdere* (Rom. 1). Hæ ergo personæ ad similitudinem granorum per recordationem peccatorum, et consummationem suppliciorum sunt terendæ, et in humilitatem redigendæ. Et ne forte arida humilitas eat *tanquam pulvis quem projicit ventus a facie terræ* (Psal. 1), ideo rore charitatis sunt conglutinandæ, et in novam conspersionem conjungendæ, ne vel odio, vel invidia, vel cupiditate terrena, a mutua vel a Christi charitate valeant separari. Itaque, fratres charissimi, purgemus et emundemus unusquisque seipsum, et mola humilitatis et contritionis convertamur, et glutino charitatis et compassionis ad invicem uniamur, ut charitatis et unionis nostræ puritate, Deus pascatur et delectetur, et nos e converso charitate et unione divina pascamur et delectemur. Sicut enim charitate nostra pascitur et delectatur Deus, ita nos divina charitate pascimur et delectamur.

Tertio Apostolus subdit causam, quare novi esse debeamus, cum dicit : *Etenim Pascha nostrum immolatus est Christus*. Quasi dicat : Estote novi, quoniam ad novum prandium estis vocati, ne forte veniens qui vos ad suas nuptias vocavit, dicat cuilibet vestrum : *Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?* (Matth. xxii.) Et iratus mittat vos in te-

nebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium (*ibid*). Itaque, fratres mei, simus novi, ut ad novas novi agni epulas novi accedamus, quoniam non ut Judæi carnem et sanguinem brutorum animalium hodie epulaturi sumus, sed ipsum Deum et Dominum nostrum Jesum Christum, qui nostrum Pascha immolatus est, epulum scilicet novum, sufficiens et pingue. Et novum quidem est, quoniam et in se purum est a peccati vetustate, et nos si digne illud suscipimus, efficit novos sui novitate. Sufficiens vero est, quoniam pro multis figurativis, et insufficientibus, et frequentibus hostiis legalibus, una et vera semel oblata hostia, Christus immolatus est. Quamvis enim super multa altaria quotidie offeratur, immoletur et frangatur in sacramento, tamen non nisi semel immolatus est una sola et vera hostia Christus, quoniam *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur* (Rom. vi). Et cum multæ essent hostiæ Judæorum insufficientes, ut sacrificium pro peccato, pacifica, votiva hostia, victima, Christus est sufficiens sacrificium omnibus et pro omnibus, et pro peccatis propitiandis, et inter Deum et hominem pro pace reconcilianda, et pro votis hominum perficiendis, et pro hostibus vincendis. Pingue vero est, quoniam omni gratia, charitate et misericordia saginatus est Dominus noster Jesus Christus : Illic est enim ille vitulus saginatus, quem pater in reditu filii de regione dissimilitudinis revertentis præcipit immolari. Ad hoc igitur novum, largum, et saginatum epulum invitari, fratres charissimi, sollicite pensemus agere illud quod Sapiens ait : *Ad mensam magnam sedisti, attende quoniam similia oportet te præparare* (Eccli. xxxi). Ad mensam quippe Christi invitati, fratres charissimi, similia ei præparemus, sic eum diligamus sicut ipse dilexit nos. Sic propter eum nos humiliemus, sicut ipse humiliavit se propter nos. Sic propter eum simus parati mori, sicut ipse mortuus est pro nobis.

Quarto monet nos Apostolus ad epulandum cum subdit : *Itaque epulemur*. Monemus et nos, fratres charissimi, vos, ut omnes pariter epulemur epulum animabus nostris necessarium. Scriptum est enim : *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis* (Joan. vi). Unde statutum est ut, pueris mox baptizatis, satem in specie vini, tradatur, ne sine necessario discedant sacramento. Et quid si discedant? Nunquid damnabuntur? Non, fratres mei, quoniam in fide, etsi non sua, tamen patrinorum salvabuntur. Duo quippe sunt modi manducandi corpus Christi, unus sacramentalis, alius spiritualis. Sacramentaliter accipit corpus Christi etiam malus, sed quia indigne, judicium sibi manducat et bibit (I Cor. 11). Spiritualiter vero accipit corpus bonus qui, etsi non sacramentaliter quandoque accipit, tamen fide et charitate in corpore Christi est. Unde Dominus exponens quid sit eum manducare spiritualiter, ait : *Qui manducat carnem meam, et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in eo* (Joan. vi).

Et Augustinus : « Ut quid paras dentem et ventrem? crede, et manducasti (41). » Verumtamen, fratres mei, omnibus Christianis, locum et tempus habentibus, etiam sacramentaliter communicandum est. Unde et in primitiva Ecclesia, universi Christiani, singulis Dominicis diebus solebant communicare. Sed quia quidam negligenter accedebant, postea pro eucharistia panem benedictum statuerunt dari, et saltem ter in anno; in Natali, in Pascha, in Pentecosten communicari. Sed nunc, fratres, adeo exerevit iniquitas, quod vix semel in anno quidam digne valeant communicare. Sed et sunt quidam, qui quotidie communicare gaudent, alii qui reformidant. Et utrique bene faciunt, si contemptum cavent, et ut digne communicare valeant, laborant. Nam uterque et Zachæus et Centurio Christum honoraverunt, et Zachæus late suscipiendo, et Centurio se indignum reputando. De illis vero qui quotidianas celebrant missas, ait Augustinus; Quotidianas missas celebrare, nec laudo, nec vitupero, id est, nec laudo in negligentibus, nec vitupero in diligentibus. Quinto docet Apostolus qualiter ad mensam altaris accedere debeamus. Magnum quippe hospitem, imo Deum et Dominum nostrum Jesum Christum, fratres charissimi, hodie suscepturi, hospitium purum et honestum ei præparemus. Et certe si principem vel aliquam personam sæcularem suscepturi in hospitio nostro essemus, ipsum hospitium nostrum ab omni sordo purgaremus, et ornamentis decoraremus, ut intrantem personam nulla turpitudine offenderet, sed potius mundities et honestas domus lætificaret. Si ergo hoc facimus pro principe temporali, quid facere debemus pro Rege regum et Domino dominantium? Præcipit enim Apostolus, ut suscipiamus Deum nostrum, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ et nequitiae. Ac si dicat: Omnem sordem a vobis tollite, tollite a confessione vestrorum peccatorum vetus fermentum excusationis; nec scilicet more veteris Adæ peccata vestra excusetis, nec declinetis cor vestrum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis (Psal. cxi). Sed potius vosmet accusate, indignos clamate, plorate, et satisfacite. Tollite quoque a mente fermentum malitiæ, odii scilicet, invidiæ et malæ voluntatis. Tollite quoque ab opere fermentum nequitiae, id est injustitiæ, ne scilicet faciatis aliis quod vobis fieri non vultis. Præcipit subsequenter ut epulemur carnes Agni in azymis sinceritatis et veritatis. Ac si dicat: Non sufficit vobis sordes expurgare a vobis, nisi etiam virtutibus hospitium, quo Dominum estis suscepturi, ornatis. Quibus? azymis sinceritatis et veritatis, ut videlicet sinceritas sit in vita, veritas in loquela. Sinceritas, fratres mei, erit in vita nostra, si sincere sapiamus, si sincere diligimus, si sincere vivimus. Veritas vero erit in loquela, si vere peccata nostra confiteamur. Si veritatem cum proximo loquimur, si Dominum consona voce laudamus. Si sic, fratres mei, vixeri-

mus, ad carnes veri Agni pure accedere poterimus, ut per charitatem Deo et proximis uniamur, operante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in æternum. Amen.

HOMILIA LII.

IN DIE SANCTO PASCHÆ.

Maria Magdalene, et Maria Jacobi, et Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum (Marc. xvi), etc. Quoniam ad paschales nuptias nos vocat, fratres mei, institutio solemnitate hodiernæ, debemus hanc diem spiritualibus gaudiis et evangelicis eruditionibus occupare. Et quia quod unusquisque plus diligit, libentius audit, si Deum et Redemptorem nostrum præ cunctis diligitis, evangelicam historiam de ejus resurrectione libentius audietis. Nos ergo, fratres charissimi, vobis evangelicam lectionem percurramus, primo quæ ad historiam, secundo quæ ad tropologiam pertinent explanantes. Et juxta quidem historiam, quatuor nobis sunt consideranda. Primo quantum istæ sanctæ mulieres fuerunt in Christum devotæ, secundo quomodo postulantes fuerint exauditiæ, tertio quomodo ab angelo consolatiæ sint, et de resurrectione Christi eruditiæ, quarto quomodo primæ ad evangelizandum Dominicam resurrectionem sint missæ. Fuit igitur, fratres charissimi, istarum mulierum mira devotio. Fuerunt quippe erga Christum fervidæ, audaces et officiosissimæ. Fervidæ, quia quem viventem ardenter amaverant, usque ad mortem flendo prosecutiæ sunt, nec post mortem oblivisci potuerunt. Audaces, quia cum apostoli et columnæ Ecclesiæ fugerent, negarent et laterent, has mulieres nec damna, nec terror mortis, nec gladius potuit deterrere quin cruci assisterent et ad monumentum cursitarent. Officiosissimæ, quoniam viventi ministraverunt cum gaudio de substantiis suis, morienti assisterunt cum gemitibus et lamentis, ad sepulcrum ecurrerunt cum suspiriis et unguentis. Sed ad hæc quid, nos feminei viri, dicere possumus, qui erga Christum Redemptorem nostrum tepidi, timidi et negligentes sumus? Ille mulieres Christum in carne mortali viventem, morientem, et sepultum, ardenter amaverunt. Et nos viri illum nunc regnantem in æternum et suos glorificantem, vel minime, vel tepide amamus! Ille mulieres, nec terrore mortis, nec gladio potuerunt prohiberi quin astarent mortuo et sepulto: Et nos miseri viri, timore vel cupiditate separamur a Christo in æternum vivente et regnante! Ille mulieres viventi Christo in carne mortali ministraverunt de substantiis suis, mortuo de lacrymis et unguentis suis. Nos illi jam regnanti in æternum ministrare et de suis cibis in pauperibus satiare contemnimus! Excusamus ergo, fratres mei, teporem, timiditatem et negligentiam nostram. Et exemplo istarum mulierum, in amore Dei ferveamus, audaces et officiosi in Dei servitio esse discamus. In hoc autem quod

(41) S. August. Tract. 35 in Joan. vi, 12, t. XXXV Patrologiæ.

dicatur quod valde mane una Sabbatorum veniunt mulieres ad monumentum orto jam sole, fervor pariter, audacia, et officiositas mulierum demonstratur, quæ etiam nocte venire cum aromatibus ad monumentum cõperunt. Sed sole, id est aurora ex vicinitate solis jam orta, ad monumentum pervenerunt. In quo etiam innuitur quod, sole diei oriente, sol justitiæ Christus resurrexit. In cuius etiam memoria matutinas laudes celebrat Ecclesia. Generalem quoque resurrectionem in matutino tempore credimus esse celebrandam, juxta quod David inquit: *Et dominabuntur eorum justi in matutino* (Psal. ALVIII). Quando igitur secundum Matthæum, terræ motus factus est magnus, antequam angelus revolveret lapidem ab ostio monumenti, Christus resurrexisse et multa corpora sanctorum qui dormierant secum suscitasse credendus est. Nec mirum si Christus, qui clauso virginis utero moriturus exierat, immortalis factus clauso sepulcro exierit, cum generaliter omnia justorum resurgentium corpora sint subtilitate donanda; Ut nullo muro, nulla soliditate a sua agilitate retineri valeant aut cohiberi.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quomodo mulieres petentes exaudiantur. Petunt quippe mulieres quodammodo cum insinuatione, cum dicunt: *Quis revolveret nobis lapidem ab ostio monumenti?* Sunt enim duo genera petitionum. Quædam enim a Deo sunt in se digna, ut directe et aperte valeant postulari, ut virtutes et regnum cœlorum. Alia vero sunt de quibus an nobis expediant ignoramus. Et ideo non directe, sed cum conditione vel insinuatione postulanda sunt. Cum conditione postulat Dominus a se transire calicem passionis, cum dicit: *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste: Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat* (Matth. xxvi). Cum insinuatione postulat beata Virgo vinum in nuptiis dari, cum dicit: *Vinum non habent* (Joan. ii). Similiter cum insinuatione postulant sanitatem Lazaro dari sorores ejus, cum dicunt: *Domine, ecce quem amas infirmatur* (Joan. xi). Non enim aperte rogant eum sanari, quippe nescientes an hoc expediret, sed tantum dolorem desideriumque suum ostendunt. Qui enim suam necessitatem ostendit, satis petit. Est ergo ac si dicerent: nostram necessitatem vides, sed tu, Domine, qui omnia nosti, fac quod seis expedire nobis. Hoc modo petunt et hæ mulieres cum dicunt: *Quis revolveret nobis lapidem ab ostio monumenti?* Erat quippe, subdit evangelista, *magnus valde*, et quem feminarum debilitas non posset amovere. Et quia magna erat earum devotio, et petitio pia exaudiri meretur. Unde et subditur: *Et respicientes viderunt revolutum lapidem*. Postulatum ergo eis conceditur, non tamen ea intentione qua postulabatur. Illæ enim postulabant lapidem amoveri, ut mortuum ungerent. Lapis vero ideo remotus est, ut vacuum videntes monumentum, Christum resurrexisse intelligant. Per quem autem iste lapis remotus sit, Matthæus exponit: *Quia angelus Domini descendit de cœlo, et accedens revolvit lapidem* (Matth. xxviii).

Porro duplici de causa angelus descendit, et ut lapidem revolveret, et ut Dominicæ resurrectionis nuntius et testis esset. Unde et Joannes describit duos angelos Mariæ Magdalene apparuisse, sedentes unum ad caput, et alterum ad pedes (Joan. xx); ut videlicet in ore duorum vel trium testium stet omne verbum (Deut. xix). Ecce quid mereatur et fervor et devotio mentis. Quia enim adeo istæ sanctæ mulieres fuerunt in Christo fervidæ et devotæ, et angelum videre, et ab eo juvari, et consolari, et erudiri meruerunt. Hinc discamus et nos, fratres mei, fervidi esse in Christo et devoti, ut similiter a Deo per angelos consolari, juvari et erudiri mereamur. Odit quippe et nauseat Deus tepidos et pigros, et arcana dulcedinis suæ atque suavitatis eis non curat revelare; sed qui, sicut Daniel, sunt desiderium viri (Dan. ix), a Deo merentur illuminari.

Sequitur pars tertia, in qua sanctæ mulieres angelum vident, et ab eo consolantur pariter et erudiuntur, cum subditur: *Et introeuntes in monumentum, id est in domunculam in qua erat monumentum, viderunt juvenem, sedentem in dextris, coopertum stola candida, et obstupuerunt*, etc. Porro, fratres mei, angelus qui sic apparebat, in seipso demonstrabat, et qualis erat ille quem venerat nuntiare, et quales fideles futuri sint in resurrectione. Apparuit enim non puer, non senex, sed juvenis; quoniam resurrectio in ætate perfecta et in Christo jam erat celebrata, et in nobis erat celebranda. Unde Apostolus: *Donec, inquit, occurramus ei in viram perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi* (Ephes. iv). Apparuit et sedens, quoniam quietem resurrectionis nuntiabat, per quam jam regnabat Christus, et nos quoque regnaturi sumus. Sedebat autem, juxta Matthæum, super lapidem monumenti (Matth. xxviii), quoniam illum prædicabat, qui pondus mortis et in se jam superaverat, et in nobis in resurrectione superaturus erat. Unde idem per Oseam prædixit: *O mors, ero mors tua* (Ose. xiii). Apparuit etiam in dextris, quoniam illum nuntiabat qui jam in dextera æternæ beatitudinis sedebat, et nos in judicio ad dexteram suam collocaturus erat. Apparuit quoque coopertus stola candida, quia illum prædicabat, qui jam stola immortalitatis erat vestitus, et in fine suos erat vestiturus. Apparuit in stola candida, non quod cives æternæ patriæ indigeant vestiri, sed ut splendorem et suæ et nostræ festivitatis demonstraret in candore. Christi quippe resurrectio et nos ad æternitatem reduxit, et angelicam ruinam restauravit, et utrisque simul solemnia gaudia in æternum cumulavit. Erat enim, ut ait Matthæus, *aspectus ejus sicut fulgur, vestimenta autem ejus sicut nix* (Matth. xxviii). In fulgure enim vultus terruit custodes, et in candore consolatus est mulieres. In quo et illud demonstratur, quoniam ille, quem nuntiabat, erat futurus in judicio terribilis reprobis, et blandus justis. Consolantur autem mulieres ab angelo, cum eis dicitur: *Nolite*

expavescere. Quasi dicat: Paveant qui cœlestia non amant, vos vero quid timetis, quæ concives vestros videtis? Instruuntur quoque, cum eis dicitur: *Jesum quæritis Nazarenum crucifixum; surrexit, non est hic.* Quia namque multi nuncupative dicti sunt *Jesus*, determinatur per locum cum additur *Nazarenum*, et per causam cum subditur, *crucifixum, surrexit, non est hic.* Radix amara crucis evanuit, flos cum fructibus erupit, quoniam qui in morte jacuit, in gloria resurrexit. *Ecce locus ubi posuerunt eum.* Ostenditur locus mortis vacuus mortalibus, ut inde habeamus in nobis spem, et agamus Deo gratiarum actionem.

Sequitur pars quarta, in qua mulieres mittuntur ad evangelizandum Christi resurrectionem, cum subditur: *Sed i: e, dicite discipulis et Petro quia præcedet vos in Galilæam.* Sicut per mulierem mors viro propinata est, ita nunc per eandem opprobrium primæ matris istæ sanctæ mulieres delevare. Sunt autem istæ mulieres præ cæteris privilegiatæ, quia ad evangelizandum ipsis evangelistis Christi resurrectionem primitus sunt missæ. Cum autem dicat Apostolus: *Mulieri docere in Ecclesia non permitto (1 Tim. ii):* istæ etiam ipsos doctores docuerunt, unde et apostolæ apostolorum nuncupari possunt. *Dicite, inquit, discipulis ejus et Petro.* Petrus vocatur ex nomine, ne desperet ex negatione. Nisi enim eum angelus exprimeret, inter discipulos venire non auderet. Ex magna autem dispensatione Dominus principem apostolorum se negare permisit, ut scilicet et ipse in sua culpa disceret quomodo aliis misereri et compati deberet, et in lapsu principis apostolorum timerent quantumcunque sanctiores, et in ejus sperarent restitutione quantumcunque peccatores. *Præcedet vos, inquit, in Galilæam.* Cum in pluribus locis aliis Dominus apparuerit prius discipulis, quare Dominus de sola Galilæa loquens, et per se et per angelos dixit se discipulos suos in Galilæa præcessurum. Tum quia ibi generalius et manifestius omnibus discipulis suis apparuit, tum quia Galilæa interpretatur *transmigratio facta.* Christus autem jam a passione ad resurrectionem, a morte ad vitam, a pœna ad gloriam transmigraverat. Sed apostoli cæterique fideles, ipsum sequentes, eum glorificatum videbunt, qui nunc a vitiis ad virtutes, a terrenis ad cœlestia transmigrant. Nos itaque, fratres, nunc a vitiis ad virtutes, a terrenis ad cœlestia transeamus, ut ipsum in gloria sua glorificatum, glorificati et ipsi contemplari mereamur. Moraliter autem per has tres sanctas mulieres, fratres charissimi, instruimur, qui quando, cum quibus, et qualiter ad calicem corporis et sanguinis domini accedere debeamus. Per calicem quippe sepulcrum, lapis superior per patenam, per corporalia, sindon et sudarium, quibus Christus involutus est, exprimuntur. Qui ergo ad sepulcrum calicis Domini accedere debeant, istæ mulieres ostendunt, quæ ad monumentum tres venerunt. Solummodo enim illi qui Trinitatem fide et moribus profitentur, ad calicem corporis et sangui-

nis Domini accedere digni sunt, ut scilicet illum quem suscipiunt, unum Deum ante sæcula cum Patre et Spiritu sancto, et in tempore pro nobis hominem factum esse credat atque passum. Quando etiam ad calicem Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis ostendunt, quæ ad monumentum Domini, orto sole, pervenerunt. Nos quoque, fratres, non nisi expulsis a corde nostrorum vitiorum tenebris per pœnitentiam, et, sole virtutum in nobis radiante per justitiam, ad calicem Domini accedere debemus. Qui enim adhuc manens in tenebris vitiorum, scilicet odii vel invidiæ, ad calicem Domini accedit, ad iudicium suum accedit. Cum quibus vero ad calicem Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis ostendunt, quæ ad sepulcrum Domini, non nisi cum unguentis et aromatibus accesserunt. Nos quoque, fratres mei, ad calicem corporis et sanguinis Domini, non nisi cum suavitate bonorum operum et fragrantia virtutum, quibus Deum et proximum delectemur, accedamus. Qui enim ad tantum sacramentum tepide et sine compunctione, sine suspiriis, sine odore orationis et devotionis accedit, indigne accedit. Qualiter quoque ad calicem Domini accedere debeamus hæ mulieres nobis ostendunt, quæ venerunt ad monumentum cum humilitate, nihil de se præsumendo, sed propriæ infirmitatis consciæ, divinum auxilium invocando et dicendo: *Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti?* Nos quoque, fratres mei, ad calicem Domini accedamus cum humilitate, nihil de nostra justitia præsumentes, sed nostræ infirmitatis conscii, divinum auxilium invocantes et dicentes: *Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti?* id est quis nobis dabit facultatem accedendi pure ad corpus Christi? Quasi diceret: Non virtus propria, sed opitulatio divina. Si sic, fratres, si sic agimus, removetur lapis, id est difficultas, et dabitur nobis facultas pure ad illud accedendi. Vel certe *quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti?* id est quis aperiet nobis intelligentiam tanti sacramenti? et si piis precibus instamus, mittet Dominus nuntium, videlicet Spiritum sanctum, vel certe aliquem angelum, vel aliquem sanctum, sicut in Vitis Patrum legimus, qui aperiet nobis intelligentiam tanti sacramenti. Et dicet nobis: *Quid quæritis juvenem cum mortuis? Surrexit, non est hic.* Id est cur inter mortales cibos, illum cœlestem panem quæritis? Non est cibus corporis, nec descendit eo quo corporales cibi descendunt, sed ita pascit animam cujusque fidelis in terra, quod integer permanet in cœlo. Itaque, fratres mei, cum quotidie Christus immoletur, frangatur, teratur, tamen impassibilis permanet in seipso. Unde Apostolus: *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur (Rom. vi).* Quandiu ergo sacramentum corporis et sanguinis Jesu Christi vides, tractas, labiis sentis, dentibus teris, scito quia Christus tecum est corporaliter. Deinde non quæras eum nisi in cœlo, nec credas esse tecum corporaliter,

sed tantum spiritualiter. Unde Augustinus : Ut quid paras dentem et ventrem? crede et manducasti (42). Quoniam autem dum sumus in hac vita, nemo perfecte valet videre qualiter Christus, cum a singulis totus sumatur, tamen ad dexteram Patris, indivisibilis et impassibilis persistet, recte monemur ab angelo, ut ipsi et nos et alios moneamus, quatenus corde et opere, prece et vita tendamus in Galilæam, id est in æternam patriam, ubi et Christi arcana plenius, et ipsi facie ad faciem videbimus, ipso præstante qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA LIII.

FERIA SECUNDA PASCHÆ.

Exeuntes duo ex discipulis Jesus (43), ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio sexaginta stadiorum ab Jerusalem, nomine Emmaus (Luc. xxiv). Et rel. Sex capitulis distinguitur hæc lectio, fratres charissimi. Primo enim ostenditur quod, ipsa die resurrectionis Christi, exeuntes duo ex discipulis ejus, ibant in Emmaus. Exierunt autem hi duo de collegio apostolorum non per apostasiam, ut illi de quibus dicit Joannes : Ex nobis exierunt, sed non ex nobis erant (I Joan. ii). Nec per curiositatem ut Dina, quæ exiit videre mulieres illius regionis, et oppressa fuit (Gen. xxxiv) : Sed exierunt in ministerium, more apum quæ de communi cœnobia alvearii exeunt, ut in communem mellis utilitatem, electo flore redeant oneratae. Quod vero recta et honesta causa exierint, hinc apparet quod non singuli, sed bini exeunt, quod non aliena verba a doctrina collegii sui inter se conferunt ; quod communem collegii sui tristitiam in mente ferunt, quod Dominum sibi apparere merentur, quod eum legem et prophetas exponentem libenter audiunt, quod enim ad hospitium cogunt, quod in fractione panis eum agnoscunt, quod eum sibi apparuisse, sine mora, collegio suo referre redeunt. Imitamini istos, vos claustrales, ut scilicet non exeatis de collegio vestro per apostasiam, vel per curiositatem, sed tantum propter necessariam causam. Et tunc non singuli, sed bini ad minus exeatis, scientes quod, juxta prophetam : Væ soli, quia si reciderit, quis sublevabit eum? (Eccle. iv.) Et non vana, sed tantum professioni vestræ convenientia verba proferatis, cum utili tristitia et gravitate ambuletis. Lectionem sacræ Scripturæ semper audire gaudeatis, hospitalitatem et charitatem diligatis, non vanos rumores, sed more apis utilia exempla ad cœnobia vestra referatis. In castellum, inquit, quod erat in spatio stadiorum sexaginta a Jerusalem, nomine Emmaus. Stadium est octava pars milliarii. Sexaginta ergo stadia, septem millia passuum et quingenti sunt. Quod iter bene congruit eis qui, certi de morte et sepultura Jesu, incerti de resurrectione ejus ambulabant. Sextum quippe et septimum milliarium compleverunt qui Jesum in sexta Sabbati mortem tulisse, et in Sabbato in sepulcro

quiescisse sciebant. Octavum vero tantum dimidium perrexerunt, quoniam Jesum octava die resurrexisse nondum perfecte credebant.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus discipulis de se loquentibus, se in specie peregrini demonstravit, cum dicitur : *Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quæ acciderant.* Proprium est, fratres mei, amantium de re amata frequenter facere verbum. Nam *ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum* (Matth. vi). Et quod intus abundat, exterius exire festinat. Hinc est quod discipuli Dominum, quem toto corde viventem dilexerant, et quem mortuum oblivisci non poterant in ore semper habebant. Et Dominus qui diligentibus se abesse non potest, qui- que dixit : *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ego sum in medio eorum* (Matth. xviii), se diligentibus et de se sermonem facientibus, suam exhibet præsentiam. Nam subditur ; *Et factum est dum fabularentur in via, et secum quærerent, et ecce Jesus appropinquans ibat cum illis.* Diligamus ergo, fratres mei, Dominum Jesum, et de eo semper meditari, semper colloqui gaudeamus, quoniam se diligentes, et de se meditari et colloqui gaudentes, sua præsentia non privabit, sed procul dubio erit nobis comes individuus in via hujus mundi, sicut ipse promisit dicens : *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi* (Matth. xxviii). Quoniam vero discipuli, et si eum diligebant, tamen de ejus resurrectione et divinitate dubitabant, ideo et si eis apparuit, tamen eis speciem quam agnoscerent, non ostendit. Sed quod intus habebant, hoc eis exterius exhibuit. Et quia de se dubitabant, se dubium esse demonstravit eis. Nam sequitur : *Oculi autem eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.* Itaque, fratres mei, a cordibus nostris omnem dubietatem excludamus, et Christi divinitatem et humanitatem, passionem et resurrectionem, certa fide credamus, ut eum non in peregrino habitu, sed sicuti est, facie ad faciem videre mereamur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus interrogat discipulos, et eos dubitantes increpat et informat, cum subditur : *Et ait ad illos : Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem ambulantes, et estis tristes?* Sciens Dominus, fratres charissimi, sic discipulos suos interrogat, ut ex dubia eorum responsione eos increpet, et interroget, et corrigat. *Ambulantes, inquit, et estis tristes.* Hoc est quod ait Psalmista : *Euntes ibant et flebant mittentes semina sua* (Psal. cxxv). Sic quippe, fratres mei, sic debemus facere in peregrinatione hujus mundi, ambulare et flere, et semina mittere. Quo ambulare? Ad æternam patriam. Quare fleret? Ob peccatorum nostrorum recordationem et ob cœlestis patriæ dilationem. Quæ semina mittere? Semina, fratres mei, divinorum verborum ad invicem prædicare, et semina bonorum operum præmittere debemus, unde cum exultatione, centuplicatos manipulos metere valeamus. *Et re-*

(42) Vid. sup. not. 41.

(43) Vulg. *Et ecce duo ex illis.*

spondens unus, cui nomen *Cléophas*, dixit ei : *Tu solus peregrinus es in Jerusalem, et non cognovisti ea quæ facta sunt in illa in his diebus?* Ac si diceret : Res de qua loquimur nota est omnibus qui sunt in Jerusalem, tam civibus quam peregrinis et manifesta : Et quomodo tu solus peregrinus es in Jerusalem, qui hæc ignoras? *De Jesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere et sermone coram Deo et omni populo.* Non tanquam Deum, vel Dei Filium, sed tanquam purum hominem Jesum coram Deo et populo, in quatuor commendabilem ostendit, quia scilicet fuit mente virilis, intelligentia spiritualis, potens in opere, efficax in sermone. Quæ quatuor in ecclesiastico pastore requirenda sunt. Primum enim requiritur virtus mentis, quæ etiam non sufficit, nisi adsit intelligentia spiritualis. Sed nec hæc duo sufficiunt, nisi fulgeat in opere, et alios capiat prædicatione. *Quomodo, inquit, tradiderunt eum summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis, et crucifixerunt eum? Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus.* Ecce per præteritum imperfectum, spem suam præteritam et imperfectam ostendit. Jamque pene ex toto se excidisse a fide et spe ostendit. A fide cum ait, *Vir propheta* : a spe, cum subdit : *Nos autem sperabamus.* Et quædam mulieres ex nostris terruerunt nos, quæ fuerunt ante lucem ad monumentum : *Et non invento corpore ejus, red erunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere.* Stulti locutio, dum se ostendit magis terreri ex allatione corporis, quam gaudere ex annuntiatione resurrectionis. Ait ad illos, eos increpans. *O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt prophetae!* Stulti, id est hebetes ad spiritualiter intelligendum, tardi ad credendum intellectis. Deinde subdit instruens eos, tum per rationem, tum per legis et prophetarum auctoritatem. Per rationem, cum subjungit : *Nonne sic oportuit pati Christum, et resurgere a mortuis, et intrare in gloriam suam?* Oportuit quippe, fratres charissimi, ut quemadmodum per unum hominem intraverat damnatio, ita et per unum hominem fieret redemptio. Oportuit etiam, ut quemadmodum homo ceciderat per superbiam, ita repararetur per humilitatem. Oportuit quoque ut quemadmodum per primi hominis inobedientiam in esu ligni, humanum genus ceciderat in miseriam, ita per novi hominis obedientiam, in morte ligni revelaretur in gloriam. Per legis et prophetarum auctoritatem eos instruit, cum subdit : *Et incipiens a Moyse et omnibus prophetis, interpretabatur eis Scripturas, quæ de ipso erant.* Moyses enim de ipso prædixit. *Prophetam suscitabit vobis Deus ex fratribus vestris, illum tanquam me audietis (Deut. xviii).* Prophetæ vero plura apertiora de Christo scripserunt. In quo, fratres mei, nostra pigritia confunditur, qui jam legem et prophetas in Christo adimpletas scientes, nec ad ipsam sacram Scripturam spiritualiter intelligendam, nec ad opere complendam, invigilare curamus.

A — Sequitur pars quarta, in qua Dominum se longius iturum fingentem, discipuli ad hospitium vocant. Non miremini, fratres mei, quod Dominus se longius iturum finxit, quoniam non omnis fictio habet in se malitiam duplicitatis. Est enim quædam fictio mala, et est quædam fictio bona. Et quædam fictio ad decipiendum, qua inimicus se fingit amicum, ut magis decipiat. Est quædam fictio ad erudiendum sive probandum, qua magister se fingit iratum discipulis, ut eos timere et magis proficere faciat. Unde Sapiens : *Si filia, inquit, tibi fuerint, noli hilarem vultum ostendere ad illas (Eccli. vii).* Nos itaque, fratres mei, fictionem deceptoriam tanquam crimen fugiamus, et fictionem proficientem appetamus. Nam Dominus se fingit longius iturum, ut probaret charitatem discipulorum. Sed quoniam illi, cum quibus ipsa charitas gradiatur alieni a charitate esse non poterant, Dominum ad hospitium vocant, imo cogunt. Ex quo intelligendum est quoniam hospites ad hospitium non solum vocandi, sed etiam cogendi sunt. Antiqui quippe patres, etiam hospitibus occurrebant, et eos per vicos et plateas quærebant, et inventos cum gaudio suscipiebant. Prædunt igitur discipuli Domino causam, quare cum eis debeat hospitari, cum subdit : *Mane, inquit, nobiscum, quoniam advesperascit, et inclinata est jam dies.* In quo arguuntur illi qui hospitibus dicunt altiore diei horam adhuc restare, ut sic eos non ad remanendum, sed potius ad progrediendum longius invitent. Sed nos, fratres mei, supervenientem hospitem sine fictione imitemur, rogemus, cogamus, opportunitatem temporis et loci non prædantur, leti suscipiamus, letiores eis ministremus. Quanti autem meriti sit hospitalitas, hinc apparet quoniam Abraham et Lot, quia homines suscipere soliti erant, angelos, imo ipsum Deum suscipere meruerunt (*Gen. xviii*). Quidam quoque paterfamilias, studens hospitalitati, dum quadam die peregrinum susciperet, et ei aquas ad abluendas manus ipse porrigere vellet, repente non comparuit, sed in visione noctis ei dixit : *« Cæteris diebus me in membris meis suscepisti, me sero in mea suscepisti persona. »* Sic etiam Dominus in judicio electis dicturus est : *Hospes eram, et collegistis me (Matth. xxv).* Sectemini igitur, fratres mei, hospitalitatem. Et ut ait Apostolus, sine murmuratione. Invitatus igitur Dominus et charitate coactus a suis, concessit. *Et intravit cum illis.* Dulcissimum quippe est amico cum amicis epulari, et cum invidis et odiosis epulari amarum est. Nos ergo, fratres, cum bonis et amicis nostris epulari gaudeamus ; epulari vero cum malis et inimicis nostris, nisi forte causa eos Deo lucrandi, fugiamus.

Sequitur pars quinta, in qua discipuli agnoscunt Dominum in fractione panis, cum subditur : *Et factum est, dum recuberet cum eis, accepit panem, benedixit, fregit, et porrigebat illis.* Et aperti sunt oculi eorum, et cognoverunt eum. Dum, more solito, Dominus panem benedicit et frangit, cognoscitur,

nulto felicius illorum oculis apertis ad cognoscendum naturæ suæ in Christo glorificationem, quam primorum parentum ad cognoscendum concupiscentiæ suæ confusionem. Et quare Dominus non in sacræ Scripturæ expositione, sed in panis fractione cognoscitur? Quia bonus pastor plus cognoscitur operando quam prædicando, plus in charitate quam in sermone, plus se et sua pro fratribus tradendo, quam solo sermone eis prædicando. Majoris enim efficacitæ sunt in subjectis exempla, quam verba. Propterea, fratres mei, si ad bene loquendum, magis tamen studeamus ad bene agendum. *Et ipse, inquit, evanuit ab oculis eorum.* Sed quare Dominus, fratres charissimi, discipulis suis fecit tamen breve gaudium, ut mox agnitus mox evanesceret? Ut eos propter gaudium et suam tarditatem nondum dignos longa sui visione demonstraret, ut eos propriam tarditatem accusare faceret, ut eis agilitatem et libertatem naturæ glorificatæ demonstraret, in eis majus sui desiderium accenderet. Unde et subditur eos dixisse: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu (44), dum loqueretur nobis in via, et aperiret nobis Scripturas?* Ardens quidem erat cor eorum de Jesu, dum eum exponentem Scripturas audirent, sed ardentius fuit, dum agnitus ab oculis eorum evanuit. Nos quoque, fratres mei, cum audimus Christum in Scripturis loquentem, ardentis sæpe sumus. Sed, si per contemplationem, vel per aliquam revelationem ejus dulcedinem apertius gustamus, quanto magis ardentiores efficiamur? Sed quando ipse remota nube dabit se nobis facie ad faciem in æternum videri, quanto magis, fratres, tunc erimus ardentissimi in amore ejus?

Sequitur pars sexta, in qua se Dominum vidisse recurrunt eum discipulis nuntiare. O vera charitas veraque fraternitas, quam nec cœna apposita, nec nox instans potuit retardare, quin gaudium suum recurrerent mox confratribus suis communicare! Sic, fratres mei, sic debet facere vera charitas, ut gaudium prosperitatis suæ quantocius festinet amico nuntiare, ut pariter gaudeant qui sese pariter amant. Itaque *surgentes eadem hora, reversi sunt in Jerusalem, et invenerunt congregatos undecim, et eos qui eum ipsis erant, dicentes quia surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis.* Hinc et inde manifesta Christi resurrectio novorum cumulat materiam gaudiorum, et communiter gaudent, qui communem gaudendi causam habent. Sic erit, fratres mei, in illa generali beatorum resurrectione. Communis causa communia gaudia generabit. Et communem quidem dico causam, unam in omnibus charitatem, quæ faciet propria singulorum bona per charitatem omnibus communia. Dum quisque amabit gloriam tantum in proximo, quantum in semetipso. Ad illa ergo, fratres charissimi, festinemus gaudia, ubi erit gloria

(44) Vulg. non hab. de Jesu.

A sine invidia, gaudium sine tristitia, abundantia sine defectu, securitas sine metu, vita sine morte, beatitudo sine fine. Ad quam perducatur nos omnipotens et misericors Dominus. Amen.

HOMILIA LIV.

DOMINICA PRIMA POST PASCHA.

Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum (Joan. v), etc. Quoniam, fratres mei, quibusdam grave videtur vincere malitiam mundi, ostendit Apostolus, in hac lectione, primo quis sit victor mundi. Secundo per quæ vincat eum. Tertio probat testimonium eum tantum et talem esse qui mundum possit vincere. Ostendens ergo primo quis sit victor mundi, ait: *Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum.* Sunt autem, fratres mei, tres natiuitates, prima divina, secunda carnalis, tertia spiritualis. Secundum primam, natus est ab æterno ineffabiliter et Deo Patre Dei Filius; secundum secundam, nascitur quotidie carnaliter de homine homo; secundum tertiam, quotidie per aquam et Spiritum sanctum, homo servus peccati renascitur, ut sit adoptivus Dei Filius. De prima dicit Pater ad Filium: *Ante luciferum genui te (Psal. cix).* De secunda dicit David: *In peccatis concepit me mater mea (Psal. l).* De tertia dicitur: *Quotquot autem receperunt eum, scilicet Christum, dedit eis potestatem filios Dei fieri; his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo nati sunt (Joan. iii).* Itaque, fratres mei, carnalis generatio, quia et per carnalem concupiscentiam, non vincit mundi concupiscentiam, sed ei confœderatur. Sola divina natiuitas, et spiritualis natiuitas, quia fortiores sunt mundo, vincunt mundum. Unde Dominus ait: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, quia ego vici mundum (Joan. xvi).* Sed Filius Dei naturalis per se et viribus suis vincit mundum, filius vero Dei adoptivus non per se, sed per Filium naturalem vincit mundum. Unde Filius Dei naturalis filiis adoptivis dixit: *Sine me nihil potestis facere (Joan. xv).* Quomodo, fratres mei, Vincentius et Laurentius, cæterique martyres, qui utique erant caro fragilis, possent tot tentamenta et tormenta mundi vincere, nisi Deus eos armasset, et per eos vicisset? Nullomodo. Nemo igitur fortis confidat de viribus propriis; nam si hoc facit, vincitur. Ipse primus pastor Petrus, dum de se presumit, negando corruit. Ostendens igitur apostolus quod Christus solus vincit mundum, subdit; *Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra, id est Christus quem credimus.* Et non solum ipse, sed etiam ille qui ei adheret vera fide, vincit mundum. Unde et subdit: *Et quis est qui vincit mundum, nisi qui credit, fide per charitatem operante (Gal. v), quia Christus Jesus est Filius Dei.* Secundo per quæ Christus vincat mundum, ostendit Apostolus subdens: *Hic est qui venit, subaudis vincere mundum, per aquam et sanguinem*

passionis. Tribus modis, fratres charissimi, Christus vincit mundum, patiendo, convertendo et damnando. In primo quippe adventu vincit mundum, persecutiones, contumelias, et flagella malorum, æquanimitè ea tolerando. Et etiam vincit malitiam quorundam, per charitatem eos convertendo et sanctificando. Utrumque vero, id est patientiam et charitatem in passione ostendit. In secundo vero adventu vincet mundum per justitiam, malos scilicet damnando, et electos coronando. Nos ergo, fratres mei, si filii Dei esse volumus, oportet ut unigeniti Filii ejus vestigia sequamur. Vincamus igitur exemplo Christi mundum, id est malitiam mundanorum, eos æquanimitè tolerando. Nam qui deficit in tribulationibus et persecutionibus, qui murmurat, qui ultionem quærit, jam non vincit, sed victus est, secundum illud: *Noli vinci a malo, sed vince in bonum malum* (Rom. xii). Vincamus etiam malitiam mundanorum, eos ad Dominum convertendo bono verbo et exemplo, pro malo bonum, pro maledicto benedictum eis reddendo et pro eis orando, juxta illud Apostoli: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens congeres carbones super caput ejus* (ibid.). Si hoc modo, fratres mei, vicerimus mundum in hoc sæculo, procul dubio in futuro vincemus dominando et judicando malos, qui hic a malitia sua converti noluerunt. Scriptum est enim: *Et dominabuntur eorum justii in matutino* (Psal. xlviii), id est in resurrectione. Unde et Dominus promisit discipulis suis: *Cum sederit, inquit, Filius hominis in majestate sua, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel* (Matth. xix). Tertio vero probat apostolus quod Christus talis et tantus est, qui per se mundum vincere possit, subdens: *Spiritus est enim qui testificatur quoniam Christus est veritas, id est verus Deus, et verus homo. Spiritus quippe sanctus, qui in specie columbæ venit super eum, et qui ab ipso missus est super apostolos, testificatur quoniam Christus est veritas, id est verus Deus, et spiritus humanus, quem emisit in passione, testificatur, quoniam Christus est veritas, id est verus homo. Nisi enim verus homo esset, verum spiritum et veram carnem non haberet. Et non tantum spiritus hoc testificatur, imo etiam tres idem testificantur. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in cælo: Pater, Verbum, et Spiritus sanctus. Ii enim tres testificantur in Jordane, et in monte Thabor, quia Christus est verus Deus. Et hi tres unum sunt, non tantum in testimonio, sed etiam in essentia. Et tres sunt qui testimonium dant in terra, quod Christus sit verus homo, spiritus, aqua et sanguis, videlicet spiritus humanus, et aqua, et sanguis qui fluxerunt de latere Christi. Et hi tres unum sunt, subaudi in testimonio, et ideo credendum testimonio eorum, Si testimonium, inquit, hominum accipimus, secundum quod scriptum est in lege: *Ut in ore duorum vel trium stet omne verbum* (Deut. xix): testimonium Dei, quod majus est, accipere*

debemus. Ac si diceret: Si testimonium hominum qui utique mentiri possunt, recipimus, multo magis testimonium Dei, qui mentiri non potest, recipere debemus. Quia igitur Christus verus est Deus, tantus est qui bene potuit vincere mundum. Et quia verus est homo, talis est qui potuit pro eo redimendo pati. Nos quoque, fratres, si filii Dei per gratiam sumus, et si humanitatem nostram puram et mundam servamus, in Christo mundum vincere poterimus. *Qui credit, inquit, in Filium Dei, habet testimonium Dei in se, id est rem testificatam, Christum videlicet et ejus fidem. Habet etiam testimonium Dei in se, ut scilicet testimonium quo testificatus est Pater de Filio, quod Filius ejus sit per naturam, testificetur de unoquoque credente, quod sit Filius ejus per gratiam. Itaque, fratres mei, si veram fidem habuerimus, in ea mundi malitiam vincere poterimus, quosdam malorum verbo et exemplo vincendo, et ad Christum trahendo, alios per patientiam æquanimitè tolerando, et in profectum nostrum eorum malitiam convertendo, alios et dijudicando et separando, et hic a societate Ecclesiæ, et in futuro damnando et separando a sanctorum societate. Et ita veri victores mundi cum Christo et martyribus ejus, triumphum victoriæ accipiemus, ipso præstante qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA LV.

DOMINICA PRIMA POST PASCHA.

Cum sero esset die illo, una Sabbatorum, et fores essent clausæ, ubi erant discipuli congregati propter metum Judæorum, stetit Jesus in medio eorum, et dixit eis: Pax vobis (Joan. xx). Sicut ex lectione sanctorum Evangeliorum collegimus, fratres charissimi, sex vicibus Dominus apparuit ipsa die resurrectionis. Primo Mariæ Magdalenæ, ut Joannes refert, secundo ipsi et aliis duabus mulieribus a monumento redeuntibus, de quibus scriptum est: *Quia accesserunt et tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum* (Matth. xxviii). Tertio Jacobo, ut apostolus refert, de quo etiam narrat Evangelium Nazarenum, quia devoverat se non comesturum donec videret eum resurrexisse. Quarto duobus, id est, in via Emmaus. Quinto Petro; sexto vero omnibus præter Thomam congregatis domi, ut hic Joannes refert. Nos ergo, fratres, primo quæ ad historiam pertinent, secundo; quæ ad tropologiam videamus. Et juxta historiam quidem ingerit hic Dominus gaudium suæ resurrectionis discipulis suis, se et vere resurrexisse multis probat argumentis. Sunt autem hujus lectionis quatuor partes. Primo enim ostenditur Dominus, januis clausis, discipulis suis apparuisse; secundo quid discipulis contulerit; tertio, quomodo dubitantem discipulum in fide confirmaverit; quarto, discipulo quia vidit confidenti beatos asserit qui non viderunt et crediderunt. Primo igitur dicit evangelista Dominum discipulis apparuisse januis clausis. Unde oritur quæstio mul-

tiplax, primo quomodo verum corpus fuit quod A januis clausis intrayerit. Vel si ideo fuit illud corpus subtile quod januis clausis intraverit, quomodo corporalibus oculis videri vel manibus tractari potuerit, vel quomodo potuerit loqui, cum ad grossiora et humidiora conveniat membra. Quomodo etiam corpus glorificatum, cum sit splendidius sole, humani oculi potuerunt sustinere. Quomodo et manducaverit, quomodo et verum corpus fuerit, quod nunc apparere, nunc evanescere potuerit. Ad horum solutionem, fratres mei, intelligendum est quod in resurrectione corpus septem donis decorabitur. Primum erit subtilitas. Adeo enim tunc subtile erit corpus, quod obstantia corpora possit penetrare, nec vinculis nec claustris prohiberi queat. Unde et corpus Christi glorificatum, potuit B clauso sepulcro exire, clauisque januis intrare. Secundum erit velocitas; nam tantæ velocitatis erit corpus glorificatum, quod in momento de cælo ad terras, de terris ad cælum ad oriente in occasum, vel e converso ire possit. Hinc est quod Dominus apparens duobus in Emmaus (*Luc. xxiv*), mox apparuit Petro in Jerusalem, cum loca sexaginta stadiis distent. Tertium erit incorruptibilitas. Tunc enim corpora non poterunt corrumpi, nec morte, nec senio, nec morbo, nec gladio, nec fame, nec siti, nec aliquo incommodo. Unde Joannes: Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum (*Apoc. xxi*), etc. Unde *Christus*, inquit, *resurgens ex mortuis jam non moritur* (*Rom. vi*). Quartum erit fortitudo. Tunc enim tantæ fortitudinis erit corpus C glorificatum, quod montes etiam possit evertere; quod nunc angelos posse credimus. Unde et lapidem ab ostio monumenti, qui valde magnus erat, quasi plumam angelus unus evertit. Quintum erit pulchritudo. Tantæ enim pulchritudinis, tantæque gloriæ tunc erit corpus, ut fulgeat sicut sol (*Sap. iii*). Unde et Dominus: *Fulgebunt*, inquit, *justi sicut sol in domo Patris mei* (*Matth. xiii*). Et si gloriam, quam Dominus ad horam ostendit in monte, mortales oculi sustinere non potuerunt, quomodo gloriam ejus glorificati ferre possent? Sextum erit voluptas. Tunc enim omnes corporei sensus veris et æternis voluptatibus delectabuntur. Visus delectabitur in splendore æternæ claritatis. Auditus in suavi melodia hymnorum cœlestium. Gustus in dulcedine cœlestium bonorum et æternorum. Odoratus in suavitate omnium aromatum et odoramentorum. Tactus ineffabili suavitate et mollitie. Septimum erit libertas. Adeo enim corpus glorificatum erit liberum, ut ea quæ nobis contraria videntur, in quæ nobis se possit ostendere, ut, cum sit subtile in sui natura, se corpulentum et palpabile possit ostendere, et cum voluerit evanescere, ut, cum gloriosum et fulgens sit in sui natura, se sub obscurum et visibile possit ostendere, cum nullus cibi aut vestis indigeat, possit manducare et esse vestitum. Quod et de angelis legimus. Quia ergo Dominus volebat probare mortalibus carnem suam vere a mortuis resurrexisse, talem se exhi-

bebat, qualis ab eis, videri, palpari, audiri, loqui, et comedere posset. Vere ergo ab eis videbatur, vere palpabatur, vere loquebatur, vere audiebatur, vere comedebat. Cibus tamen ille non descendebat eo quod nostri descendunt, sed in ipsa consumebatur masticatione.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quid Dominus in hac apparitione contulerit discipulis suis. Primum quidem quoniam mœsti erant, contulit eis consolationem, eis annuntiando, cum dixit: *Pax vobis*. Est enim ac si diceret. Non doleatis, sed potius gaudeate, quoniam, per passionem meam, pax inter Deum et hominem est reformata. Deinde quoniam missurus erat discipulos ad hanc prædicandum, et daturus erat eis potestatem ligandi atque solvendi, confirmat eos, primo in fide resurrectionis, secundo aperit eis sensum, juxta Lucam, ut intelligerent Scripturas (*Luc. xxiv*). Tertio præcipit eos cum Deo et cum proximo pacem et charitatem habere. Quarto eos mittit ad prædicandum. Quinto eis confert Spiritum sanctum, et sic ad ultimum dat eis ligandi atque solvendi potestatem. Et primo quidem convenienter, quos ad officium prædicationis et sacerdotii missurus erat, in fide confirmat, quoniam primo in se debet esse firmus, qui est alios confirmaturus. Confirmat autem eos in fide, cum eis manus et latus demonstrat. Et cum, juxta Lucam, cum eis manducat (*ibid.*), ostendens illam eandem carnem, quæ confixa fuit, resurrexisse, quæ rediviva et tractari potest et epulari. Secundo vero convenienter aperuit discipulis sensum, ut intelligerent Scripturas, quoniam qui alios docturus est, non solum fidem debet habere, sed et eam testimoniis Scripturarum debet in alias confirmare; ut videlicet, juxta quod Petrus ait, *sit paratus de ea fide et spe, quæ in nobis est, reddere rationem* (*I Petr. iii*). Et hoc, fratres mei, contra illos est qui ad officium prædicationis et sacerdotii accedunt, cum sint ignari Scripturarum. Tertio quoque congruè præcipit discipulis habere, per charitatem, cum Deo et proximo pacem, quoniam qui Mediator inter Deum et peccatores constituitur, oportet primo ut ipse et cum Deo et cum homine, per charitatem, pacificus et familiaris habeatur. Nam quomodo duos D adversos reconciliare potest qui ab utroque per odium vel per ignorantiam divisus est? hoc contra illos est qui cum sint Deo ignoti per reprobam vitam, pro peccatoribus præsumunt facere reconciliationis legationem. Quinto etiam discipuli opportune ad prædicandum mittuntur, quoniam qui in fide sunt firmi, et in Scripturis eruditi, et cum Deo et cum homine per charitatem pacifici, convenienter ad prædicandum possunt mitti. Non autem ipsi per se officium prædicationis assumunt, sed potius a Domino mittuntur, quoniam nemo se debet ingerere. Et nemo (teste Paulo) debet sibi assumere honorem, sed qui vocatus est a Domino ut Aaron (*Hebr. v*). Et hoc contra illos qui, per ambitionem et Simoniam officium prædicationis præsumunt

usurpare sibi. Quinto quoque convenienter missis A ad prædicandum datur Spiritus sanctus, qui suggerat eis omnia quæ ipsi locuturi sunt, quique det eis et sermonum affluentiam, et persuasionis efficaciam. Frustra enim prædicatores loquuntur, nisi in verbo Dei et in spiritu oris ejus rete prædicationis laxetur. Et hoc contra illos est qui ex suo, non ex Dei spiritu, prædicare conantur, non profectum auditorum, sed suam potius scientiam ostentare queritantes. Sexto etiam convenienter datur eis potestas ligandi atque solvendi, ut videlicet quos a Spiritu intus illuminatos intellexerint, absolvent, et quos a Deo excecatos, ligent. Ecce, fratres mei, ad quantum dignitatem Dominus discipulos suos et eorum sequaces in hoc sæculo sublimavit, ut eos patres et pastores, imo etiam deos hominum constitueret, et eis vice sua, potestatem relaxandi vel imputandi peccata conferret. Quod utique ideo fecit divina misericordia, ut peccatores non desperarent, cum juxta se consilium et medelam peccatorum suorum invenirent, et ut homines hominibus se humiliando, et peccata sua confitendo, per humilitatem sibi Deum placarent, quem per superbiam offenderent, et ut homines hominibus, peccatores peccatoribus compaterentur, pro invicem orando, et alter alterias onera portando. Cæterum summopere attendant sacerdotes, qui, quos, qualiter, et quo animo, et in qua auctoritate absolvere debeant vel ligare.

Qui debent absolvere vel ligare? qui per Spiritum sanctum a peccatis suis absoluti et illuminati sunt. Nam quomodo digne ligatus poterit ligatos absolvere vel ligare, vel immundus immundos mundare vel damnare? Hinc Dominus accusatoribus mulieris adulteræ dixit: *Qui sine peccato est vestrum, primus lapidem in eam mitat* (Joan. viii). Hinc etiam scriptum est: *Medice, cura teipsum* (Luc. iv). Quos debent absolvere vel ligare? populos sibi subjectos non alienos. Hinc in lege prohibitum est ne quis mittat falcem in messem alienam; et fratres, non infideles. Unde Apostolus: *Quid mihi de illis qui foris sunt judicare?* (I Cor. v.) Et si fuerit quis, id est privata persona; principem enim et qui secum habet sociam, multitudinem non excommunicare, sed potius ferre debemus, ne forte eradicantes zizania, D eradicemus simul et triticum (Matth. xiii). Qualiter debent absolvere vel ligare, non præcipitanter, sed morose, discrete, et juste. Morose quippe proferenda est sententia excommunicationis, et a sacerdote, et per se, et per alios. Tertio commonendus est peccator, et prius omnia remedia sunt tentanda, antequam ad sententiam excommunicationis veniatur. Et hoc contra illos est, qui præcipitantur mox excommunicant peccatores, non attendentes, quoniam quod nimis cito fit male fit. Discrete enim proferenda est sententia, vel absolutionis, vel excommunicationis. Non enim aliquem debet excommunicare sacerdos propter veniale peccatum, nec propter ignorantiam vitium, ut si quis fuerit irrosus vel garru-

lus, nec propter occultum, sed propter crimen manifestum. De cæteris quippe vitiis monere potest, non excommunicare. Unde Paulus: *Si quis, inquit, fratres nominatur inter vos fornicator, aut avarus, cum hujusmodi nec cibum sumite* (Ephes. v). Nominatur autem cum divulgatur. Rursus nec ligatum absolvere debet, nisi peccatum abjuret peccator, et nisi satisfaciat, et nisi gemitibus, suspiriis, et vultu pœnitentis ostendat interiorem contritionem cordis. Juste quoque sententia absolutionis vel excommunicationis proferenda est, ut videlicet non ob odium, vel gratiam, sed tantum ob meriti justitiam proferatur. Hoc contra illos est qui in absolvendo, vel ligando, affectum animi proprii pensant, non meritum subjecti. Propter odium absolvendum ligantès, vel propter gratiam ligandum absolventes, alio judicio amicum, alio inimicum judicantes. Sed profecto eorum sententia ante summum judicem reprobanda est, quoniam, ut ait Salomon: *Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abominabile est apud Deum* (Prov. xxvi), Subjectis tamen sententia pastoris justa vel injusta timenda est, ne propter contemptam, culpa quæ non erat fiat.

Quo animo pastor ecclesiasticus absolvere debet vel ligare? Læta mente absolvere debet, et tristi ligare. Propterea non nisi vix et in magna necessitate et dolenti animo debet excommunicare. Quemadmodum aliquod membrum de corporis nostri integritate, non nisi cum fuerit aridum et cæteris membris nocivum; et tunc vix, et cum dolore magno solemus amputare. Hoc contra illos est qui facile et alacriter et cito, fratres suos peccatores solent excommunicare. Cæterum cum membrum ab ecclesiastica unione abscidunt sine animi proprii dolore, ostendunt se Ecclesiæ membris non compaginari unione charitatis. In qua auctoritate absolvere debent sacerdotes, in divina, non sua. Potestas quippe peccata relaxandi solius Dei est. Ministerium vero, quod improprie etiam potestas vocatur, vicariis suis concessit, qui modo suo ligant vel absolvent, id est ligatos vel absolutos esse ostendunt. Prius enim Deus interius peccatorem per compunctionem absolvit, sacerdos vero exterius, sententiam proferendo, eum esse absolutum ostendit. Quod bene significatur per Lazarum, qui prius in tumulo a Domino suscitatur, et post, ministerio discipulorum, a vitiis quibus ligatus fuerat, absolvitur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus dubitantem discipulum in fide confirmat, cum subdit: *Thomas unus ex duodecim*, etc. Si quæritis, fratres charissimi, quare Dominus electum discipulum in fide voluerit dubitare, magna utique dispensatione. Minus quippe Maria Magdalene nobis profuit, quam Thomas qui diu dubitavit. Ille etenim vulnerum cicatrices tetigit, et de pectore nostro vulnus dubietatis amputavit, Dubitavit ille ne nos dubitaremus. Tangendo confirmatus est ille, ut nos in eo confirmaremur. Confirmat autem eum in fide resurrectionis suæ Dominus, cum subjungit: *Infer digitum tuum*

huc, etc. Ob quatuor quippe causas Dominus in corpore suo glorificato retinuit signa cicatricum. Ut carnem crucifixam vere resurrexisse ostenderet, ut eas Patri præsentans pro nobis semper interpellet, ut mali in iudicio videant in quem transfixerunt, vel quem contempserunt, ut iusti eas cernentes Domino suo pro se inflictas, plus in amore ejus semper inardescant. Hac etiam de causa, nunc imago crucifixi in Ecclesia depingitur, ut scilicet cernentes Redemptorem nostrum pro nostra salute sponte sustinuisse pauperiem, infirmitatem, impropria, sputa, flagella, mortem, magis ac magis in corde nostro ad eum diligendum inflammemur. Quid enim non debemus facere pro eo qui tam dignus tam indigna sustinuit pro nobis tam indignis.

Sequitur pars quarta, in qua confitenti discipulo dicitur : *Quia vidisti me, Thoma, credidisti, beati qui non viderunt et crediderunt.* Quia vidisti me, inquit, credidisti. Quid vidit? Quid credidit? Cum fides sit de his quæ non videntur, aliud vidit et aliud credidit. Vidit cicatrices in carne, et credidit ipsum per potentiam Deitatis vere resurrexisse. Vidit visibilem humanitatem, et credidit latentem divinitatem. *Beati, inquit, qui me non viderunt et crediderunt.* Quid sibi vult, fratres mei, ista verborum oppositio? Nunquid nos qui non vidimus et credimus soli sumus beati? Et Apostoli qui viderunt et crediderunt, non sunt beati? Vel illi sunt beati, sed nos beatiores? Non. Sed his verbis ostenditur quoniam majoris meriti est fides quæ sine sensus experientia credit quam ea quæ per experientiam credit. Et quidem majoris meriti esset fides nostra, quam fides apostolorum, si tanta, si tam fervens esset et efficax. Sed eorum fides quanto certior, tanto ferventior. Beatissimi fuerunt igitur apostoli, quibus dictum est : *Beati oculi qui vident quæ vos videtis (Matth. xiii).* Sed nos quoque, fratres mei, qui non vidimus in carne Dominum, sumus beati, si vere eum credimus, si eum vere diligimus, si mandata ejus adimplemus. Juxta tropologiam vero ostenditur nobis primo, quid, exemplo apostolorum, facere debeamus; deinde, quid emolumenti inde consecuturi sumus. Congregabantur autem discipuli omnes sero domi simul, et clausis januis propter metum Judæorum, et de Domino loquebantur, et eum suspirabant. Nos quoque, fratres mei, postquam per diurnam actionem ad negotia exteriora exierimus, sero per contemplationem ad nosmetipsos redeamus, et intra nosmetipsos nos colligamus, ut quid corrigendum sit in nobis, quid nutriendum, quid evellendum quid plantandum perquiramus. Non simus sicut quidam, qui sola quæritant exteriora, seipsos ignorantes et negligentes. Simus et simul per unionem charitatis, ut diligamus Deum plusquam nos, et proximos nostros sicut nos, sicut et de ipsis apostolis dicitur : *Quia multitudinis credentium, erat cor unum, et anima una (Act. iv).* Nec erant divisi per avaritiæ proprietatem, quoniam nullus aliud suum dicebat de his quæ possidebantur, sed erant illis omnia com-

munia. Debent etiam fores cordis nostri esse clausæ propter insidias dæmonum, ne scilicet possint ad interiora nostra per malam suggestionem penetrare (*ibid.*). Et ideo debemus, juxta præceptum Salomonis, omni custodia cor nostrum custodire (*Prov. iv*). Et juxta Petri mandatum : *Sobrii estote et vigilate, scilicet in orationibus, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret (I Petr. v).* Si sic, fratres mei, si sic fuerimus collecti in nobis per contemplationem simul et charitatem, foribus clausis per custodiam, loquentes crebro de Jesu et eum desiderantes, procul dubio intrabit in nos, et erit nobiscum sicut ipse promisit dicens : *Ubicunque duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum (Matth. xviii).*

B Et quid conferet nobis? Pacem suæ consolationis. Et excludens a nobis omnem dubietatem, confirmabit nos in fide, aperiet nobis sensum ad intelligentiam Scripturæ, dabit et nobis pacem geminæ charitatis, mittet et nos ad lucrandum animas fratrum nostrorum. Inspirans nobis Spiritum sanctum suum ad suggerendum nobis, omnia bona, faciet et nos quasi deos, dum vel hic vice sua ligamus ut absolvimus peccatores, vel in futuro judicabimus pertinaces. Sed si quis durior et tardior in fide fuerit, non desperet, sed pia mente certificari roget, et Dominus apertioribus signis et documentis, eum in fide sua certificabit. Qui undequaque electos suos congregans, et in regnum suum introducens, epulabitur cum eis in lætitia sempiterna. Unde ipse ait : *Et ego dispono vobis quemadmodum disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo (Luc. xxi).* Quod ipse præstare dignetur, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LVI.

DOMINICA SECUNDA POST PASCHA.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus (I Petr. ii), etc. In hac lectione, fratres charissimi, sex nobis proponuntur consideranda : Quis passus est et pro quibus, et quanta, et in quo, et quomodo, et qua nostra utilitate. Quis passus? Deus impassibilis, incomprehensibilis, immortalis. Res mira, fratres, et a retroactis sæculis inaudita, quod impassibilis passus est, quod incomprehensibilis comprehensus est : quod immortalis mortuus est. Et hæc, et si contraria videantur, tamen vere de eadem persona, secundum aliam et aliam naturam prædicantur. Non enim in Christo sunt duæ personæ Deus et homo, sed una eadem, naturis constans ex duabus. Tanta autem in Christo unio est divinitatis et humanitatis sine confusione, ut quidquid de Verbo dicimus, dicamus et de illo homine, et quidquid cum illo homine dicimus, dicamus et de Verbo. Inde est, fratres mei, quod audacter Deum mortuum, et hominem illum mundi Creatorem prædicamus. Non enim præjudicat veritati dictorum inconsequens junctura dictionum. Pro quibus est passus? pro hominibus, pro servis, pro pec-

catoribus. Passus est itaque Deus pro hominibus, Dominus pro servis, sanctus pro peccatoribus. Ecce, fratres, mira et inaudita compassio; mira et inaudita dignatio. Erubescant igitur Domini temporales inhumani et crudeles in servos suos, qui servorum et pauperum nolunt misereri excessibus, nec compati infirmatibus, imo et delinquentes inhumane affligunt, et ægrotantes, frigore et inedia perire sinunt, plus dolentes de infirmitate jumenti sui quam servi sui. Quid est hoc? Deus compassus est tibi misero homini et peccatori, et tu non compateris homo homini, servus conservo. Qui nullius indiget tibi indigenti est miseratus. Et tu qui indiges, indigenti non misereris. Quanta passus est? defectus et injurias. Defectus autem passus est, et rei, ut paupertatem et penuriam corporis, ut famem, sitim, lassitudinem. Defectus etiam mentis, ut tristitiam et dolorem. Injurias etiam passus est, tam a suis quam ab extraneis, exactiones in rem, convitia in verbo (*Matth. xxi*), afflictiones in corpore, exactiones, quia exactus tributum reddidit Cæsari: vestimenta ejus partiti sunt milites, et super vestem ejus miserunt sortem (*Joan. xix*). Convitia etiam ei intulerunt, vocantes eum filium fabri, voracem et potorem vini, amatorem meretricum et publicanorum (*Matth. xi*). Vocantes etiam eum seductorem, et improperantes ei: *Alios salvos fecit, seipsum salvum facere non potest* (*Matth. xxvii*). Afflictiones etiam in corpore passus est, ut alapas, sputa, vincula, flagella, mortem. Fratres mei, si Deus sustinuit tot et tanta indigna pro nobis indignis, quid nos debemus facere pro eo, imo pro nobis? Deus dives omnium factus est pro te pauper. Et tu pro salute tua refugis esse pauper? Deus pro te passus est famem, sitim, lassitudinem et tristitiam, et hujusmodi. Et tu pro tua salute hæc refugis pati? Deus et Dominus omnium sustinuit propter se subjectionem, et reddidit tributum Cæsari. Et tu pro tua salute, refugis subjectionem et tributum dari principibus terrarum? Deus propter te sustinuit convicia et irrisiones a servis. Et tu ab æqualibus, hæc tibi dici non potes pati? Deus passus est propter te flagella et mortem; et tu pro redemptione animæ tuæ non potes pati, quæ tamen, velis nolis passurus es, tandem? Fratres, omnia vilia et aspera sustinuit Deus pro nobis, præter peccatum. Econtrario, nos miseri, subjectionem peccati et diaboli patienter sustinemus, subjectionem vero hominum, paupertatem et afflictionem (quæ medicina sunt animarum) pati nolimus. Ut quid hæc? nisi quia non lege Dei, sed lege nostra vivere volumus, et nostram, non Dei viam sequimur. In quo passus est? super lignum. Disposuerat namque Deus ab æterno Christum in ligno passurum, tum quia hoc genus mortis erat vilius, tum quia convenientius. Vilius quippe erat, quia in ligno suspendebantur latrones et rei. Hæc ergo nos pati voluit, qui pro nobis pati viliora voluit. Con-

venientius vero erat, quoniam per lignum diabolus Adam tentaverat et vicerat. Convenientius ergo erat ut qui per lignum hominem vicerat, per lignum ab homine vinceretur. Conveniens erat ut homo qui peccaverat per ligni dulcedinem, sanaretur per ligni amaritudinem. Quod autem triumphaturus esset Dominus de diabolo, prædictum erat a Psalmista: *Dicite, inquit, in gentibus, quia Dominus regnavit a ligno* (*Psal. xcvi*) (45). Quomodo passus est? sponte et innocenter. Sponte, quoniam tradidit iudicanti se injuste (*I Petr. ii*). Unde idem ait: *Nemo tollit a me animam meam, sed ego pono eam, et iterum sumo eam* (*Joan. x*). Innocenter, quoniam *peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus* (*I Petr. ii*). Patienter quoniam, *cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur non comminabatur* (*ibid.*). Imo Petrum redarguit, et aurem quam amputaverat, sanavit. Nos quoque, fratres, Magistri nostri vestigia sequentes, patiemur sponte amara et tristitia hujus mundi, quoniam sicut infirmus non pervenit ad sanitatem, nisi tristitia patiendo et amara gustando, ita nos infirmi peccatis nisi dura et amara patiendo, ad veram salutem pervenire non valemus. Patiamur, quantum possumus, innocenter ad exemplum Domini nostri; ut pœnæ temporales non sint nobis pœna culpæ, sed meritum coronæ. Sed si quandoque pro peccatis nostris flagellamur, in ipsis flagellis, more dextri latronis, nos meritos confitentes, puriores redamur, non more sinistri latronis in iniquitate nostra induremur, et de correctionibus pejores efficiamur. Patiamur et patienter non remurmurantes, non iudicium Dei accusantes, sed Deo gratias agentes, qui Filium quam plus diligit, corripit (*Hebr. xii*), scientes quia pœnæ, aut peccata purgant, aut mercedem augmentant. Quæ utilitate nostra passus est? quadruplici. Primo ut peccata nostra portaret, secundum quod prædixerat de eo Isaias: *Vere languores nostros ipse tulit, et peccata nostra ipse portavit* (*Isa. lv*). Secundo, ut charitatem quam habebat in nos, sic nobis ostenderet, et nos ad amandum eum arctius invitaret. Unde ipse ait: *Majorem charitatem ac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis* (*Joan. xii*). Tertio, ut exemplum quod sequeremur nobis relinqueret. Unde ipse ait: *Qui mihi ministrat me sequatur, et ubi sum ego, illic et minister meus erit* (*Joan. xii*). Quarto, ut nos ab errore ad viam veritatis, a tenebris ad lucem, a cultu diaboli ad cultum Creatoris nostri nos revocaret. Eramus enim ante, fratres mei, quasi oves errantes sine pastore, eramus cæci, sine vera luce, eramus servientes diabolo, ignoro vero Creatore. Sed nunc, fratres mei, gaudeamus, et Redemptori nostro gratias agamus, quoniam nunc sumus conversi ad Pastorem et Episcopum animarum nostrarum (*I Petr. iii*), quem toto corde diligere et totis viribus sequi tribuat nobis omnipotens Pater æternus, qui cum eodem Filio

(45) Vulg. non hab. a ligno.

et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA LVII.

DOMINICA SECUNDA POST PASCHA.

Dixit Jesus discipulis suis : Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis (Joan. x), etc. Dominus ac Redemptor noster, fratres charissimi, quoniam mitis est et humilis corde, vilibus se comparat personis. Non enim ait : Ego sum bonus rex, bonus imperator, sed ego sum bonus pastor. Porro in lectione, quae hanc praecedit, locutus fuerat Dominus de fure, hinc consequenter loquitur de mercenario, et de bono pastore. Tres igitur sunt, fur, mercenarius et pastor, sicut nominibus, ita introitu, intentione, opere, et merito differentes. Fur quippe est haereticus, qui de unione fidei et Ecclesiae oves Christi furatur, et in partem diaboli trahit et occidit. Qui bene dicitur fur, quoniam furtum, id est obscurum diligit, juxta illud : *Qui male agit, odit lucem (Joan. iii)*. Dicitur enim latro a latendo, quoniam sedet in insidiis occultis, ut interficiat innocentem. Non enim coram sanctis doctoribus sed clam et furtim simplicibus et idiotis audet suam haeresim praedicare. Sed nec per ostium, teste Domino intrat in ovile ovium, sed ascendit aliunde, quoniam non per humilitatem ostii, id est Christi, sed per superbiam et inanem gloriam, numero fidelium se ingerit, et nomen sibi assumit. Intentio quoque illius est non prodesse, sed potius praesse et nocere. Unde Dominus : *Fur, inquit, non venit, nisi ut furetur, et mactet, et perdat*. Furatur quippe, dum ab unione Ecclesiae animas separat; mactat quippe, dum veneno perfidae haeresis eas occidit; perdit penitus, dum malo exemplo eas penitus destruit. Opus vero illius est veritatem Scripturarum male interpretando depravare, veritati falsum admiscere, calamo legis caput, id est divinitatem Christi impugnare, per hypocrisis malitiam suam palliare, et ita decipere, de rebus illorum, quos decipit, vivere, et illos mala doctrina et malo exemplo perdere. Meritum vero illius pessimum est, quoniam non solum animae suae est reus, sed omnium illarum quas malo exemplo et doctrina perdit animarum. Et quot animas perdit, tot damnationes sustinebit. Mercenarius vero est omnis ille qui in Ecclesia Dei quaerit praesidere, non ad honorem Dei, nec ad salutem animarum, sed tantum ad temporalem mercedem, quales sunt hodie (unde dolendum est magis) fere omnes praelati Ecclesiarum, non manducantes ut evangelizent, sed potius evangelizantes ut manducent, et (quod pejus est) manducantes, et non evangelizantes. Oblationes fidelium et peccata populi comedentes, et tamen eos non corrigentes, nec erudientes. Queritur Ecclesia non ubi abundet devotio fidelium, sed ubi abundet amplitudo reddituum. Plus amatur multitudo iniquorum munera offerentium, quam Ecclesia pauperum fidelium nihil offerre valentium; porro unde mercenarius dicatur, patens est, quoniam a mercede temporali, propter quam

prædicat, et qua deficiente ipse cessat. Et quoniam oves non diligit, sed emolumentum quod ab eis percipit, pastor non est, quoniam non oves, sed [sese] pascere quaerit. Unde Dominus ait : *Mercenarius et qui non est pastor, cujus non sunt oves propriae*. Non enim per amorem eas sibi facit proprias, sed per contemptum a se alienas. Introitus quoque mercenarii in Ecclesia non est per Christum, ostium, sed potius per ambitionem, Simoniam, et inanem gloriam. Qui licet quandoque sine munere etiam vocatus introeat, quia tamen, non quae Jesu Christi, sed quae sua sunt quaerit, non per Christum ostium, sed per ambitionem intrat. Intentio etiam mercenarii, quoniam vana et mala est, quidquid facit, quidquid praedicat, quidquid offert, Deo inacceptum est. Unde Dominus per Malachiam prophetam eis loquitur dicens : *Quis est in vobis qui claudat ostia, et incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, munus de manu vestra non suscipiam (Mal. i)*. Opus autem mercenarii est honorem et lucrum temporale quaerere, sese pascere, verbo solo praedicare, malo exemplo corrumpere, curam ovium negligere, veniente lupo, fugere. *Amant, inquit, primos accubitus in coenis, et primas cathedras in synagogis, et salutationes in foro, et vocari ab hominibus Rabbi (Matth. xxiii; Luc. xx)*. Et iterum per prophetam : *Vae pastoribus, inquit Israel, qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus? Lac comedebatis, lanis operiebamini, gregem autem meum non pascebatis. Quod crassum erat occidistis, et quod infirmum non consolidastis : quod aegrotum non sanastis : quod fractum non alligastis, quod abjectum non reduxistis : quod perierat non quaesistis, sed cum austeritate imperabatis, et cum potentia. Et dispersae sunt oves meae eo quod non esset pastor, et factae sunt in desolationem bestiarum agri (Ezech. xxxiv)*. Ac si diceret : Cum de orationibus et peccatis populi vos pasceretis, tamen officium pastoris non fecistis, fractum diversis tribulationibus sacerdotali ope non consolidastis; erroneum ad viam salutis non revocastis, desperatione perditum pastorali sollicitudine non requisistis. In hoc quoque de quo sermonem facimus Evangelio, Dominus de mercenario dicit : *Vidit lupum venientem et dimittit oves, et fugit*. Lupus siquidem est diabolus, vel membra ejus, qui ovibus Christi insidiantur. Si diabolus oves Christi tentat, abstrahit, et dilaniat, ipse fugit, dum super eas vigilare refugit. Si malus homo bonos opprimit, si pupillum et viduam spoliat, si Ecclesiam inquietat mercenarius; incurrere timens damnum fugit, dum rigoris sententiam contra malos exercere refugit. Et quare fugit? *quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus, id est mercedem, non oves diligebat*. Hinc Dominus per prophetam : *Non ascendistis ex adverso, nec posuistis vos murum pro domo Israel (Ezech. xiii)*. Ex adverso ascendit, et se murum pro domo Israel opponit qui fortiter se contra persecutores erigens, sese in defensionem pro Ec-

clesia opponit. Meritum vero mercenarii est, pro bono (si quod forte egit) merces temporalis : pro malo vero quod egit, male vivendo, et oves malo exemplo corrumpendo, damnatio spiritualis. Nam quid meretur pastor, qui per negligentiam suam commissas oves sinens laniari, ad Dominum solus redit? Hinc propheta : *Propterea, pastores, audite verbum Domini : Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum, oves meas de manu eorum, et cessare faciam eos, ut ultra non pascant gregem meum, nec pascant amplius pastores semetipsos (Ezech. xxxiv)*. Quoniam in hac vita omni praelatione privati, et omni miseriæ subjecti, non pascent se, ut solebant, vana gloria, et oblationibus fidelium, sed pascentur potius a veribus, qui non moriuntur, et ab igne qui non exstinguitur. Pastor vero est qui, non ob temporalem mercedem, sed ob solam Dei et proximi charitatem oves Dominicas pascit, non quæ sua sunt querens, sed quæ Jesu Christi (*Philipp. II*). Porro unus et summus pastor est, qui per antonomasiam de se ait : *Ego sum pastor bonus*. Dicitur autem recte pastor, quoniam ipse pascit oves suas, bono exemplo, bona doctrina, et sanguine suo. Ipse etiam cum Patre est ostium et ostiarius, id est potestas, per quam ipse, aut vicarius ejus, ad regendas oves ingreditur. Unde ipse dicit : *Qui intrat per ostium ipse est pastor ovium, huic ostiarius aperit*. Intentio autem summi pastoris est, non præesse ovibus, sed prædesse : Non enim venit ministrari sed ministrare ; non venit hic regnare, sed pati ; non venit pasci, sed pascere. Officium vero illius est proprias oves agnoscere, et eas nominatim vocare, eas ducere et præcedere, pascere et custodire ; lupo venienti se opponere, et pro ovibus suis animam suam ponere, et oves curare et congregare. Proprias enim oves agnoscit, et per prædestinationis electionem, et per bonæ vitæ approbationem. Eas nominatim vocat, dum singulos per singulas virtutes sibi notas ad se citat, ut Abel per innocentiam, Job per patientiam, Moysen per mansuetudinem, David per humilitatem. Oves ducit, educendo, conducendo, perducendo. Educit de laeu miseriæ, conducit per viam justitiæ, perducit ad pascua vitæ. Præcedit oves bono exemplo sui, viam demonstrando. Pascit corporaliter et spiritualiter, et tandem æternaliter. Custodit ab insidiis diaboli, a contagione peccati, a fovea inferni, et non est qui possit eruere de manu ejus (*Job x*). Lupo venienti se opponit, ejus insidias aperiendo, ejus potestatem refrenando, ejus conatum evacuando, oves ab eo protegendo. Pro ovibus animam ponit, quoniam eas a potestate diaboli sanguine proprio redimit. Oves quoque curat, et quas ubicunque proprias agnoscit, a lupo in tempore caliginis dispersas adducit, et recolligit, ut fiat unum ovile et unus pastor. Unde ipse per prophetam : *Ecce ego, inquit, requiram oves meas. Quod abjectum fueram reducam, quod perierat requiram, quod fractum erat alligabo, et quod infirmum consolidabo, et quod pingue et forte custodiam (Ezech. xxxiv)*. Hoc facit magnus

et summus pastor. At nos minimi pastores vicarii ejus, qui etiam pastore indigemus, quantum ipse dederit, vestigia ejus sequamur. Non sumus mercenarii, sed pastores. Non nos, sed oves Dominicas pascere quærentes, intremus in ovile ovium non aliunde, sicut fur et mercenarius ; id est non per ambitionem, non per Simoniam, non per aliquam vanam et malam intentionem, sed per ostium, quod est Christus, ejus scilicet gloriam et ovium suarum profectum quærentes. Intendamus magis prodesse quam præesse, Christi non nostram gloriam quærere. Imitemur et studium summi pastoris, proprias oves agnoscamus, intus per confessionem, exterius per vitæ et morum considerationem. Oves nominatim vocemus, unamquamque secundum propriam virtutem ad operandum citantes. Oves educamus de laeu peccatorum. Conducamus per justitiam bonorum operum, perducamus, quantum in nobis est, ad pascua æternorum gaudiorum. Oves præcedamus exemplo bonorum operum. Pascamus eas spiritualiter, et etiam eas qui indigent corporaliter ; ut tandem pascamur cum eis æternaliter. Custodiamus eas, quantum possumus, orando et prædicando ab insidiis diaboli, a contagione peccati, a pœnis inferni. Lupo venienti, id est diabolo vel malo homini, in oves sævire volenti, nos opponamus : diabolum abjurationibus fugantes, malum hominem sententiâ pastoralis cohibentes. Pro ovibus, si opus fuerit, non solum rem exteriorem, sed et animam nostram ponamus. In hoc enim præcipue bonus pastor a fure et mercenario discernitur. Oves quoque, dispersas requiramus, et de potestate diaboli, quas possumus eripientes, in Christi ovile congregemus, abjectas per errorem reducentes, quæ perierant peccando requirentes, fractas, per pœnitentiam alligantes, infirmas consolationibus et exhortationibus consolidantes, pingues et fortes, ut perseverent, custodientes. Quod si hoc fecerimus, meritum præcul dubio nostrum erit magnum, quoniam non soli, sed cum multiplicatione gregis ad Dominum revertemur, tot coronas quot animas ad eum duxerimus recepturi, et sicut scriptum est, tanquam stellæ firmamenti folgebunt qui erudierint multos (*Dan. xii*). Ecce, fratres charissimi, audistis officium nostrum et periculum nostrum. Audite e contrario officium vestrum et periculum vestrum. Porro officium bonarum ovium est, magnum et summum pastorem agnoscere per fidem, eum diligere, et pro eo animam ponere per charitatem, eum audire et sequi per obedientiam, fieri cum illo sub aliis unum ovile per dilectionem, et sacramentorum communionem. Minorem etiam pastorem debent bonæ oves agnoscere, et diligere, audire et sequi, atque pascere. Et si qua vitia habent tegere, et sub eo unum ovile cum aliis fieri. Pastorem debent oves agnoscere, id est bonam vitam et mores ejus notare et approbare. Debent etiam eum diligere tanquam spirituales patrem et animæ suæ custodem et pro eo orare. Qui enim pastorem suum non diligit, eum audire et sequi con-

temnit. Debent etiam bonæ oves pastorem suum per obedientiam audire, et per imitationem sequi. Porro cum sint tres, mercenarius, fur, et pastor, fur quia male prædicat et male vivit, non est audiendus nec sequendus. Mercenarius vero, quia bene prædicat et male vivit, audiendus est, non sequendus. Unde Dominus : *Quæcunque dixerint vobis servate et facite; secundum vero opera eorum nolite facere; dicunt enim et non faciunt (Matth. xxiii)*. Pastor vero, quia bene prædicat et bene vivit, audiendus est et sequendus. Unde Dominus : *Vocem pastoris oves audiunt et sequuntur; alienum autem non audiunt nec sequuntur, quia non noverunt vocem alienorum*. Debent etiam oves pastorem suum pascere, id est stipendia temporalia ei ministrare, ut videlicet in cura pastoralis tanto sit vigilantior, quanto est ab exterioribus curis liberior. Unde Apostolus : *Quis pascit gregem, et de lacte ejus non comedit? (I Cor. ix.)* Et alibi : *Si vobis, inquit, spiritualia seminavimus, est magnum si vestra temporalia metamus (ibid.)*. Debent etiam oves pastorem suum non judicare, sed potius si qua sunt, ejus vitia tegere et dissimulare, reminiscentes quoniam Cham, qui pudenda patris irrisit, maledicitur; Sem et Japheth, qui obtulerunt, benedicuntur. Debent etiam oves sub uno pastore unum ovile fieri per fidem, et charitatem, et sacramentorum unionem, quoniam oves solivagas et erroneas diabolus rapit. Oremus ergo, et nos, fratres mei, ut Pastor pastorum, Dominus noster Jesus Christus, det nobis officium boni pastoris adimplere, in vobis studium bonarum ovium facere, quatenus utrique ad pascua æternæ viriditatis pervenire mereamur : Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA LVIII.

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

Obsecro vos tanquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam (I Petr. ii), etc. Tria facit apostolus in hac lectione, fratres charissimi. Primo monet nos apostolus, ut in nobis abstinenter vivamus; secundo ut inter gentes bene conversemur; tertio, ut subjecti et humiles simus. Primum, obtinemus vitia fugiendõ; secundum, virtutes consequendõ; tertium, superbiam, quæ ex eis nasci solet, evitandõ. Primo igitur hortatur nos abstinenter et munde vivere, cum ait : *Obsecro vos tanquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis quæ militant adversus animam*. In quibus ostendit, fratres mei, a quibus abstinere debeamus, et quare, et qualiter. A quibus? a carnalibus desideriis, id est a gloria, a violentia, a luxuria, a voluptate, a cupiditate, a vana gloria, et a cæteris vitiis, quibus carnales delectantur, et quibus delectando carnales efficiuntur. De quibus ait Paulus : *Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem (Galat. vi)*. Quare ab his abstinendum est, quia militant adversus animam. Hoc est quod Paulus ait : *Caro concupiscit adversus spiritum (Galat. v)*. Qui enim a vitiis et

concupiscentiis carnis possidetur, spiritualibus virtutibus evacuatur, quoniam gulositas exstinguit abstinentiam, violentia sollicitatem, luxuria castitatem, voluptas severitatem, cupiditas mundi contemptum, et cætera vitia, cæteras virtutes exstinguunt. Et vitia quidem dicuntur carnalia, quia ex carne oriuntur, et in eis caro delectatur, ei per ea homo carnalis efficitur. Virtutes vero dicuntur spirituales, quoniam ex studiis spiritus oriuntur, et in eis spiritus delectatur, et per eas homo spiritualis efficitur. Qualiter a desideriis carnalibus abstinere vos obsecro? *Tanquam advenas et peregrinos*. Omnes peregrini sunt advenæ, sed non omnes advenæ sunt peregrini. Sunt enim quidam advenæ, id est aliunde venientes, qui exsiliam pro patria colunt et diligunt, qui et inquilini vocantur. Peregrini vero dicuntur a peragrandõ et transeundo semper de loco ad locum. Nos quoque, fratres mei, advenæ sumus in exsilio hujus mundi, tum quia creati sumus in primo parente nostro, ut essemus cives cæli, a quo per primam prævaricationem ejecti sumus in hoc exsiliam, tum quia major pars nostri anima, natione cælestis, non terrena est. Advenæ vero sumus, et non peregrini, si cælestis patriæ, ad quam creati sumus, obliti, mundum pro cælo diligimus et colimus, exsiliam pro patria, miseriam pro beata vita. Quales multi nostrum (unde magis dolendum est), sunt hodie, fratres mei, qui beatam vitam non esse credentes, terrenis inhaerent, pro terrenis litigant, pugnant, occidunt, vel erigunt turres, et sumptuosa construunt ædificia, ac si semper victuri essent. O miser homo, quotidie transis de pueritia ad juventutem, de juventute ad senectutem, de senectute ad mortem, et te possessorem mundi arbitraris et civem! Cur homines quotidie morientes, cur tumuli et ossa mortuorum, quæ quotidie cernis, non movent et movent te? ut intelligas te in hoc mundo advenam et peregrinum esse? Crede ergo oculis tuis, et demonstra te in hoc mundo advenam et peregrinum esse, et dic cum Propheta : *Advena ego sum et peregrinus, sicut omnes patres mei (Psal. xxxvii)*. Plora et suspira, et dic inter misérias hujus exsiliis : *Heu me, quia incolatus meus prolongatus est! (Psal. cxix.)* Quatuor facit, fratres mei, peregrinus, ad finem viæ quotidie festinat, meliorem sequitur viam, nullis retinetur blandimentis, non solum a superfluis, sed etiam a quibusdam necessariis se abstinere. Nos quoque fratres, tanquam veri peregrini ad finem hujus exsiliis, ad æternam patriam festinemus. Meliorem enim viam sequamur, rectiorem, planiorem, mundiorem. Rectiorem, nec ad dexteram vanæ gloriæ, nec ad sinistram infamiae declinantes, planiorem, montes etationis et vales desperationis fugientes, mundiorem, paludes luxuriæ et voluptates evitantes. Nullis quoque retineamur blandimentis. Sicut peregrinum non retinent florida prata, non liquida flumina, non amœna loca, ita nec nos, fratres, retineat pulchritudo hujus sæculi, non usus divitiarum, nec aliqua voluptas, aut honor

sæcularis. Non solum ab omnibus superfluis, sed etiam a quibusdam necessariis more peregrini abstineamus, evitantes superfluitatem curarum, possessionum et divitiarum: *Omnis enim qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet (I Cor. ix), victum quoque et vestitum habentes, his contenti sumus (I Tim. vi):* Et etiam ipsa necessaria, quantum possumus, circumcidamus more peregrini, et restringamus.

Sequitur pars secunda, in qua monet Apostolus ut bene inter gentes conversemur, dicens: *Conversationem inter gentes habentes bonam.* Hoc est quod dicit Paulus, *providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus (Rom. xii).* Tria sunt, fratres mei, quæ formant bonam conversationem, innocenter vivere, nulli scandalum ponere, sed cunctis utilia et grata quærere. Et si enim aliquis est bonus in se, si tamen vero et exemplo alios scandalizat, non bene conversatur. Rursum, et si nullum offendit, sed tamen prodesse aliis contemnit, non bene inter gentes conversatur. Rursum et si neminem offendit, et aliis prodesse quærit, sed tamen hoc grate et amabiliter facere nescit, non bene inter gentes conversatur. Qui igitur innocenter in se vivit, nullum offendit, se cunctis utilia et grata quærit, bonam inter gentes habet conversationem et gratam. Quid boni confert bona conversatio? Infamiam exstinguit, ora detractorum obstruit, homines glorificare Deum facit, bono exemplo malos convertit. Propter hanc ergo multiplicem utilitatem, appetenda et conversatio bona. Unde et subdit: *Ut in eo quod detractent de vobis tanquam de malefactoribus ex bonis operibus vos considerantes glorificent Deum in die visitationis.* Itaque, fratres mei, cum omni studio appetamus bene inter gentes conversari.

Sequitur pars tertia, in qua monet omnes Apostolus ad subjectionis humilitatem, et primo liberos cum subdit: *Subjecti estote.* Ac si diceret: Et si genere vel gratia liberi estis, tamen non superbiatis, vel de prælatione contendatis, sicut faciunt amatores hujus mundi, sed potius subditi estote. Et quoniam subiectio sine merito, est vitiosa, nisi fiat quomodo debet, et cui debet, et quare debet, addit, *omni humanæ creaturæ propter Deum.* Facienda est ergo subiectio non coacte, sed sponte. Coacta enim subiectio misera est. Rursum et si fiat sponte, sed non cui debet, vitiosa est, servire enim diabolo, vitiosum est. Propterea addit, *omni humanæ creaturæ,* id est omni homini, videlicet non tantum majoribus, sed etiam æqualibus et minoribus. Hoc sequens dominus apostolicus vocat se servum servorum Dei, juxta illud: *quanto major es, humilia te in omnibus (Eccle. iii).* Rursum subiectio, et si fiat quomodo debet, et cui debet, sed non quare debet, bona non est. Qui enim alieno se subdit indebite, ut propter temporalem intentionem, propter ambitionem et cupiditatem, subiectio talis bona non est. Propterea adjungit Apostolus, *propter Deum.* Propter eum

quippe solum nos ad invicem humiliare, et invicem nos subdere debemus, qui quod præcipit ipse fecit, ut alter alteri ministraremus, et alter alterius pedes lavaremus. *Sive regi, quasi præcellenti, sive ducibus quasi a Deo missis, ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.* Hoc est quod Paulus ait: *Non est potestas nisi a Deo, et qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Vis non timere potestatem? bonum fac, et habebis laudem ex ea. Si autem peccas, time, quia non sine causa gladium portat (Rom. xiii).* Ad hoc enim, fratres mei, Deus ordinavit potestates in hoc sæculo, ut bonos custodiant, malos coerceant. Qui etsi quandoque sua potestate abutuntur, punientes justos, justificantes malos, tamen Deus hoc facit provenire, ad vindictam malorum, laudem vero bonorum. *Quia sic est voluntas Dei, ut beneficientes obmutescere faciat imprudentium hominum ignorantiam, qui quæ ignorant, spernunt, et quæ sibi displicent, damnant. Quasi liberi in mente, subditi scilicet estote hominibus, et non quasi velamen habentes malitiæ libertatem, sed generis vel gratiæ.* Hic tangit quosdam, fratres mei, quibus libertas est occasio magis peccandi; qui quanto sunt in corpore liberiores, tanto sunt ad peccandum laxiores. Et quia liberi sunt generis, fiunt servi peccati et diaboli. Sed sicut servi Dei qui nullam servitutem abhorrent, nisi servitutem peccati, et nullam libertatem plus appetunt quam libertatem mentis. *Omnes honorate, juxta illud: Honore invicem prævenientes (Rom. xii) Fraternitatem diligite, et affectu et effectu. Deum time, cum amore, et amate cum timore. Regem honorificate, juxta illud: Cui honorem honorem, cui vectigal vectigal, cui tributum tributum (Rom. xiii).* Ad extremum monet servos, ut sicut conditione, ita voluntate subdantur dominis temporalibus. *In omni timore, id est non solum servili, sed etiam filiali; ut scilicet timeant et diligant eos. Nec solum, inquit, bonis et modestis, sed etiam dyscolis, id est asperis et immoderatis subjecti estote. Hæc enim est gratia, ut scilicet modestia et patientia servorum, mitiget et temperet intemperantiam dominorum. Humilitatem voluntariæ subjectionis, fratres mei, toto corde amplectemur, quoniam hæc vincit crudeles, æquanimiter patiendo; hæc vincit superbos se humiliando; hæc vincit iracundos, mansuetudinem exhibendo; hæc vincit contumeliosos, nihil respondendo; hæc vincit invidios, gloriam fugiendo; hæc vincit cupidos, modico contenta existendo; hæc meretur gloriam hominum, omnibus se subdendo; hæc meretur imitationem Christi, non ministrari, sed ministrare appetendo; hæc meretur a Deo exaltari, se semper humiliando. Quam virtutem det nobis omnipotens Dominus mente et corpore consequi, per Dominum nostrum Jesum Christum. Amen.*

HOMILIA LIX.

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

Dixit Jesus discipulis suis: Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me; quia va-

do ad patrem (Joan. xvi). Iturus ad passionem Dominus et Redemptor noster, ea quæ discipulis suis eventura erant, eis prædixit. Quare? triplici ratione: Ut se Deum omnium futurorum præscium demonstraret; ut discipulos contra adversa præmuniret; ut in adversis eos sperare consolationem prædiceret. Sunt autem quatuor partes hujus lectionis. Primo enim prædixit Dominus discipulis suis recessum et reditum suum. Secundo ponitur mutua interrogatio discipulorum illud non intelligentium. Tertio ostendit Dominus quid vel in recessu vel in reditu suo discipulis eventurum erat. Quarto per similitudinem illud explanat. Iturus igitur Dominus ad passionem, primo eos præmunit de recessu suo, cum dicit: *Modicum et non videbitis me*. Sed ne de absentia ejus desperarent, spondet eis quod post modicum cum viderent, cum subdit: *Et iterum modicum et videbitis me*. Et ne iterum corporali tantum præsentia ejus adhærent, dicit post modicum se ascensurum ad Patrem, ut cum scilicet ad cælum sequi desiderarent. Similiter facit, fratres charissimi, quotidie Dominus electis suis, post adversitatem dans eis consolationem, et post consolationem adversitatem. Si enim semper eis daret adversitatem in hoc mundo, desperarent, et si semper daret eis præsentem prosperitatem, ei adhærent, et futuram non desiderarent. Itaque benignus et misericors Dominus electis suis in hoc mundo nunc faciem advertit, nunc ostendit. Quasi enim faciem avertit, dum quasi eos deserens, sinit persecutionis tribulari. Faciem suam ostendit, dum eos in bono proficere facit. Sed utrumque, fratres mei, facit Dominus magna et utili dispensatione. Eos sinit turbari, ne de se præsumant; eos facit prosperari, ne deficient. Propterea fratres, in adversis positi, semper a Deo meliora speremus, in prosperis vero semper timeamus; in adversis in Deo speremus. Quoniam, juxta Salomonem, *quis speravit in domino et confusus est?* (Eccli. ii). In prosperis vero timeamus, quoniam *beatus est vir qui semper est pavidus* (Prov. xxviii): *Et beata est civitas quæ in pace bellum timet*.

Sequitur pars secunda, in qua discipuli ad invicem quærent. *Quid est hoc quod dicit: Modicum et non videbitis me; etc. Nescimus*, inquit, *quid loquitur*. Sed cum illa Domini verba difficilia non sint, sed potius plana ad intelligendum, quid est hoc quod discipuli dicunt, *nescimus quid loquitur?* Nisi quia eum, quem Christum Dei Filium esse credebant, per passionem a se recessurum, et per resurrectionem rediturum ad se non credebant? Propterea quod Dominus sæpe dixerat se passurum et resurrecturum, ad litteram adimplendum esse non credebant. Sed per illa verba aliquod aliud mysterium significari æstimabant. Hinc est quod dicunt: *Nescimus quid loquitur*, id est nescimus ex quo sensu hæc verba ab eo præferantur. Rudes quippe erant et adhuc carnales, et nequaquam putabant Filium Dei decere quod ad tantam injuriarum abjectionem deveniret, quod tam viliter pateretur et moreretur.

A Unde et a Petro ei dictum est: *Absit hoc a te, Domine, non erit tibi hoc* (Matth. xvi.) Sed Dominus reprehendens hanc vanam ejus æstimationem ait: *Vade retro, Satanas, non sapis ea quæ Dei sunt* (ibid.). Quoniam enim in hac sententiam divinæ voluntati Petrus erat adversarius, Satanas vocatur. Et ut relinqueret quæ male sapiebat, et divinam sequeretur sententiam invitatur. Petri et discipulorum Christi adhuc rudium sunt etiam hodie quidam similes, qui putant viros justos et Dei ministros nequaquam, quod hic paupertatem, abjectionem, et afflictionem patiantur, vel quod ab iniquis, contumeliis, injuriis, tormentis, et morte puniantur; æstimantes eos qui talia agunt, vel patiuntur hic a Deo esse reprobatos; et e contrario putantes eos qui hic prosperantur, esse beatos et Dei amicos. Sed talia æstimanti dicendum est, *vade retro Satanas, non sapis ea quæ sunt Dei*. Qui utique in multa tribulatione, tanquam aurum in fornace hic electos suos intendit probare, ut eos magis puriores in thesauro suo valeat collocare.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus ea quæ prædixerat per consequentia eorum quæ inde discipulis erant eventura, confirmat, dicens: *Amen, amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit*. Ex eo enim quod Christum mortuum et in sepulcro positum, modico tempore non viderunt, et discipuli ploraverunt, et mundani homines, quorum vitam arguebant, gavisii sunt. Ex eo vero quod post resurrectionem eum viderunt, tristitia discipulorum conversa est in gaudium, et gaudium mundanorum hominum conversum est in tristitiam et metum. Nec solum illos, fratres mei, sed etiam quoscunque fideles, est necesse in hac valle lacrymarum tristari, plorare et flere. Qua de causa? duplici, tum propter gravem peccatorum conscientiam, tum propter cœlestis patriæ dilationem. Cum enim recordamur quæ et quanta peccata perpetravimus, et quanta pœna illis peccatis in inferno præparetur, necesse est nos plorare, quoniam lacrymæ lavant delictum, quod est pudor ore confiteri. Rursus cum meditamur inter miseras hujus exilii, quanta beatitudo sit in cœlo præparata justis, necesse nos est flere, juxta illud: *Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus, dum recordaremur tui, Sion* (Psal. cxxxvi). Propterea hunc ergo geminum fletum germinavit, dicens: *Plorabitis et flebitis vos*. Hunc ergo geminum fletum omnes nos, fratres mei, appetere et amare debemus, ut dicamus cum Psalmista: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. Sitivit anima mea ad Deum, fontem vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte* (Psal. lx). Quod si nostrum cor durum et aridum fuerit, oremus continue ad Dominum, ut ipse per misericordiam suam largiatur, nobis istarum geminarum gratiam lacrymarum. Qui, etsi quandoque differat non tamen semper auferet a nobis misericordiam suam, sed nobis lacry-

marum gratiam conferet desideratam. Quod bene A significatur per Axam filiam Caleph, quæ sedens super asinam, et ad sponsum suum pergens, ploravit suspirans et dicens : *Da mihi benedictionem, pater. Australem et aridam terram mihi dedisti; da mihi, quæso, irriguum superius, et irriguum inferius. Et concessit ei pater (Josue xv)*. Anima quoque nostra, dum cœlestem sponsum mente petit sedens super asinam, id est bestiales motus carnis compescens et regens, suspiret et clamet ad Patrem cœlestem, et dicat : *Da mihi, Domine, benedictionem tuam. Nam mentem siccam et duram dedisti, da mihi, quæso, irriguum superius, et irriguum inferius, ut videlicet tum pro peccatis meis, tum pro desiderio patriæ cœlestis plorem. Et benignus Dominus, quandoque nostram audi et petitionem. Has itaque, fra-* B *tres mei, lacrymas sanctas appetamus, quoniam hæc procul dubio convertentur in gaudium; cum gaudebimus de peccatorum nostrorum integra remissione, et de cœlestis patriæ consecutione, juxta illud : Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur (Matth. v; Luc. vi)*. Sicut e contratio mundanorum gaudium hominum, qui sic prosperantur in vita sua, ducunt in bonis dies suos, et lætantur cum malefecerint, vertetur in lacrymas sempiternas, juxta illud : *væ qui ridetis, quoniam plorabitis (Luc. vi)*.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus dicta per similitudinem demonstrat, dicens : *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus. Cum autem peperit filium, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Hoc est quod* C *per aliam similitudinem Psalmista dicit : Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos (Psal. cxxv)*. Porro convenienter comparat Dominus animam justæ mulieris pregnantis. Nam sicut mulier ex complexu viri concipit intus puerum, ita anima, per gratiam sancti Spiritus, concipit in mente, per fidem, spem, et charitatem, mercedem fructus æterni. Convenienter quoque comparat laborem et dolorem justæ, in hac vita, mulieris parturitioni. Nam sicut mulier spe filii nascituri dolorem sustinet patienter, ita justus laborem et anxietatem temporalem spe æternæ hæreditatis sustinet patienter. D *Convenienter etiam comparat susceptionem æterni præmii susceptioni nati filii, quoniam sicut non nisi per parturitionem suscipitur proles expectata, ita non nisi per patientiam laboris temporalis, merces desiderata. Quod contra illos est qui per temporalem prosperitatem ad æternam patriam se putant posse pervenire. Sicut autem gaudium de puero nato facit oblivisci dolorem parturitionis, ita gaudium æternæ beatitudinis facit oblivisci laborem temporalis tribulationis, ut in comparatione gaudii æterni, labor temporalis, qui præcessit, nullus videatur, juxta illud Apostoli : Existimo enim quod non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (Rom. viii)*. E con-

trario tanta erit magnitudo pœnæ gehennalis in reprobis, quod faciet eos oblivisci gaudium æternæ prosperitatis, ut scilicet in comparatione æternæ pœnæ prosperitas temporalis tanquam fumus fuisse videatur, vel somnus. Deinde Dominus adaptans similitudinem præmissam subjungit : *Ei vos quidem nunc tristitiam habetis, subaudis de meo recessu, iterum autem videbo vos, post resurrectionem, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Nos quoque fratres mei, dum in hoc sæculo tentamur et affligimur, quasi Domino nos derelinquente, tristitiam habemus, sed si adversa æquanimiter toleravimus, et in tristitiam gratias Deo egerimus, iterum post generalem resurrectionem videbit nos, et a nobis videbitur facie ad faciem Dominus; et gaudebit cor nostrum, et gaudium nostrum nemo tollet a nobis. Quod nobis præstare dignetur qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus. Amen.*

HOMILIA LX.

DOMINICA QUARTA, POST PASCHA.

Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum (Jac. i), etc. Quatuor facit, fratres mei, in hac lectione apostolus : Primo enim dicit omne bonum a Deo esse. Secundo ostendit nullum malum a Deo esse. Tertio ostendit quod bona dat Deus gratis. Quarto monet nos ut sectemur bona, et fugiamus mala. Ostendens igitur primo omne bonum a Deo esse, ait : *Omne datum optimum, etc.* Sunt autem, fratres mei, quatuor species bonorum. Nam bonorum, alia sunt temporalia, alia naturalia, alia spiritualia, alia cœlestia. Temporalia bona sunt, quæ a nobis exterius possidentur, ut res et possessiones, divitiæ, potestates et honores. Et hæc quidem in natura sua bona sunt, quoniam a bono creatore creata sunt, juxta illud : *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona (Gen. i)*. Hæc autem bene utentibus eis materia sunt bene agendi, et male utentibus eis occasio male agendi; hæc enim tantum valent bona temporalia iniquo, quod gladius furibundo. Naturalia vero bona sunt, quæ Deus confert a creatione unicuique, ut bona animæ et bona corporis. Bona animæ, ut ratio, memoria et providentia. Bona corporis ut forma, fortitudo, velocitas, et hujusmodi; quæ similiter cum in sui natura bona sint, tamen male utentibus illis sunt mala, sicut bene utentibus sunt bona. Spiritualia vero bona sunt, ut fides, spes, charitas, sapientia, justitia, fortitudo, temperantia et cæteræ virtutes, cæteraque Spiritus sancti dona, quæ gratuita dona, sive gratiæ, dicuntur per excellentiam, quoniam gratos homines et bonos efficiunt, et a malis nec haberi nec usurpari possunt. Cœlestia vero bona sunt, immortalitas, impassibilitas, et cætera bona, quæ in resurrectione electis conferentur. De quibus dicitur quoniam *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ preparavit Deus diligentibus se (I Cor. ii)*. Sunt igitur istorum quatuor genera bonorum; duo prima tam bonorum quam malorum communia, reliqua vero duo tantum

bonorum sunt, et ideo magis appetenda. Est enim tantum temporale, datum bonum, sed naturale est melius; spirituale vero est optimum. Cœleste vero donum est perfectum donum. Et tamen omne datum, sive bonum, sive melius, sive optimum, et etiam omne donum perfectum desursum est. Itaque, fratres mei, nemo se decipiat, nemo bonum quod habet, sibi attribuat, nemo suis viribus, nemo suæ industriæ, nemo suo labori, bonum quod habet sibi ascribat, sed summo et æterno Patri, a quo omne bonum descendit, gratias agat. Temporale vero bonum et naturale, quia communia sunt, etiam malorum, parva reputet. Spirituale vero et cœleste bonum nisu toto acquirere desinet, et desideriis, precibus et suspiriis ea a cœlesti Patre postulet, qui est Pater luminum omnium, sive lucis temporalis, quam in principio ad illuminandum mundum creavit, sive spiritualis, qua intus peccatores illuminat, sive æternæ quam in empireo cœlo angelis et electis suis præparavit. Et temporalem quidem lucem dat ad solatium, spiritualem ad meritum, æternam vero in præmium. Proinde, fratres mei, nos qui temporalem lucem videmus, ita ea utamur, ut per eam ad æternam veniamus. Qui vero temporalem lucem non videtis, non grave feratis, si ea luce careatis, quam perjuri et infideles, serpentes et bufones habent. Spiritualem vero lucem omnes habere studeamus, per quam ad æternam, in qua Deus videbitur, pervenire mereamur.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quod mala ex Deo non sunt, cum subditur; *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio*. Ideo, fratres mei, non est transmutatio, quoniam nulla mutatione variatur. Neque enim per generationem vel corruptionem mutatur, qui principia caret et fine; neque per augmentum vel diminutionem, qui major vel minor esse non potest, neque per alterationem vel loci mutationem, qui invariabilis et immensus est. Unde et ad eum per quemdam sapientem dictum est: « Mundum movens non moveris, locum tenens non teneris; tempus mutans non mutaris; vaga firmans non vagaris. » Sed ita creaturas ipse immutabilis mutat, non tamen eas transmutat, quoniam trans naturalem bonitatem eas per vitium non depravat, quod apertius exponitur, cum subditur: *Nec vicissitudinis obumbratio*, id est nec tenebræ vicissim obumbrantes. Ut enim Joannes ait: *Deus lux est, et tenebræ in eo non sunt ullæ* (1 Joan. 1). Illuminat enim, non obtenebrat. Cæterum tenebræ aliæ sunt noctis, aliæ sunt adversitatis, aliæ æternæ damnationis, aliæ peccati. Porro diem vicissim Deus obumbrat per mortem, unde ei dicitur:

*Æternæ rerum conditor
Noctem diemque qui regis,
Et temporum das tempora,
Ut alleves fastidium.*

Prosperitatem quoque vicissim obumbrat Deus per adversitatem. Unde et idem de se testatur: *Formans lucem et creans tenebras, faciens pacem, et creans ma-*

lum (Isa. xlv). Vitam etiam reproborum obumbrat Deus per tenebras æternæ damnationis, quoniam ipse in fine mittet eos in tenebras exteriores. Mentem quoque hominum nunquam vicissim obumbrat Deus per tenebras interiores, id est vitiorum. Ita quippe immitit mentibus claritatem virtutum, quod nunquam immitit tenebras vitiorum. Quod si legitur Pharaonem (Exod. iv) et cæteros malos indurasse vel excæcasse, hæc utique fecit, non immutando malitiam, sed subtrahendo gratiam. Itaque, fratres mei, bona semper dicamus nos habere a Deo non ex nobis. Et mala dicamus semper nos habere, non a Deo, sed ex nobis. Nec nos excusantes Deum accusemus more veteris Adæ, dicentes: Non possum Dei gravia præcepta adimplere; non possum vitio resistere, quoniam infirmus et impotens naturaliter sum. Hoc enim est ac dicamus; hoc non mihi, sed Deo ascribendum est, qui me talem creavit. Proh nefas, ascribimus justo iniquitatem, et pio crudelitatem, et discipuli ignorantie accusamus Dominum, ut videatur nescire quod fecit, et nescire quod jussit. Et quasi oblitus fragilitatis humanæ, cujus auctor ipse est, homini imposuerit mandata quæ ferre non potest. Sed, fratres mei, nemo magis novit vires nostras, quem ille qui eas nobis dedit. Nec enim aliquid impossibile imperavit, qui justus est. Nec damnaturus est hominem pro eo quod non potuit vitare, qui pius est.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quod Deus dat gratis nobis sua bona, cum subditur: *Voluntarie genuit nos verbo veritatis, ut simus aliquod initium creaturæ ejus*. Quod de una gratia dicit, de cæteris omnibus intelligendum relinquit. Prima siquidem et major gratia, quam Deus hic confert nobis est, quod nos generatos, per concupiscentiam carnis filios iræ, regenerat per gratiam baptismi in filios adoptionis et misericordiæ, quod de filiis damnationis facit filios electionis, quod de filiis diaboli, facit filios Dei. Et ita quidem nos regenerat verbo, id est per verbum veritatis. Non ait per baptismum solum, quoniam et in baptismo verbum mundat. Nam si subtrahas verbum, quid est aqua baptisterii, nisi aqua? Regeneravit igitur nos in filios suos Deus per verbum veritatis, id est, per Filium suum, sive per verbum fidei, quod ipse Filius nobis prædicavit. Hoc est quod Joannes ait: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus* (Joan. 1). Fecit autem hoc non meritis nostris, quæ nulla erant, sed voluntarie, id est, sola sua gratuita voluntate. Unde Joannes: *In hoc apparuit charitas Dei, non quasi nos dilexerimus eum, sed quia ipse prior dilexit nos* (1 Joan. iv). Si enim quaeratur quare Deus nos elegit in filios suos. Vera et absoluta est responsio, quia sic voluit. Quod inde maxime patet, quoniam necessitate non fuit coactus, qui cogi non potest, nec sua utilitate tractus, qui honorum nostrorum non eget, non meritis nostris astrictus, quæ nulla præcesserant. Sed si aliqua merita subsequi videntur, sua procul dubio

gratia sunt, quoniam ipse operatur in nobis et velle et perficere (*Philipp. II*). Agamus igitur, fratres mei, Deo gratias, qui, ob solam suam gratuitam voluntatem, nos a numero reproborum segregans, in filios suos elegit, beneficiis suis cumulavit, nobis æternam beatitudinem præparavit, si tamen in gratia baptismi perseveraverimus, si ejus mandatis obsecuti fuerimus. Porro ad quid nos voluntarie genuit verbo veritatis? *Ut simus initium aliquod creaturæ ejus*, ut videlicet in illam dignitatem et principalitatem creaturarum repararemur, in qua creati fuimus. Homo enim initium creaturarum est, non tempore, sed causa et dignitate. Tempore enim non est homo initium creaturarum, quoniam non homo ante cæteras creaturas, sed potius cæteræ creaturæ ante hominem creatæ sunt. Causa vero est homo initium creaturarum, quoniam cæteræ propter hominem, non homo propter creaturas creatus est. Dignitate etiam est homo initium creaturarum, quoniam cæteris creaturis dominii et rationis prærogativa antecellit. Vindicemus igitur, fratres mei, divina nobis opitulante gratia, prærogativam et dominium quod habuimus a principio in creaturis. Non subdamus nos per avaritiam rebus temporalibus, sed potius eis dominemur. Non admiremur eis, sed potius contemnamus eas in obsequium Dei, et in nostram proximique necessitatem expendamus.

Sequitur pars quarta, in qua monet nos Apostolus sequi bona et vitare mala, cum subdit: *Sit autem omnis homo velox ad audiendum*, subaudis verbum Dei. Ad audiendum enim vaniloquia, scurrilitates, adulationes, detractiones, et blaphemias, non aures aperire, sed potius obturare debemus, ne per eas venenosa verba introeuntia animam valeant suffocare. Unde Sapiens: *Sepe aures tuas spinis, ne audiant linguam nequam* (*Eccl. xxviii*). — *Tardus*, inquit, *ad loquendum, et tardus ad iram*. Quoniam Apostolus simplicioribus loquebatur, monet eos ut veloces sint ad audiendum verbum Dei, et tardi ad loquendum, quoniam veritas tutius auditur quam prædicetur. Hoc contra illos qui antequam noverint esse discipuli, fiunt magistri: Et quod non vidicerunt, docere præsumunt. Sed omnis homo, fratres mei, magis auribus quam lingua debet uti; et cum loquitur, cum præconsideratione loquatur, juxta illud Sapiens: « Cum vis aliquid alieno dicere, prius dic tibi. » Cæterum, istam tarditatem ita moderemur, ut nec loquamur ante tempus, nec cessemus in tempore. Nam sicut vitiosa est festinantia nimia loquendi, ita et nimia tarditas. Scriptum est enim: *Væ mihi, quia tacui!* (*Isa. vi*). Non enim murum, sed ostium quod nunc clauditur, nunc aperitur, orat Propheta ori suo apponi, dicens: *Pone, Domine, custodiam ori meo et ostium circumstantiæ labiis meis* (*Psal. cxi*). Non autem eo modo intelligi debet, quod dicitur tardus ad iram, quo intelligitur tardus ad loquendum. Non enim sicut aliquando loqui, ita aliquando bonum est irasci, sed præcipitur nobis ut si semper iram vitare non possumus, saltem quan-

tum possumus evitemus ipsam, iræque motum surgentem statim refrenemus et retardemus, quoniam mora et tarditas remedium iræ est, et ira cum retardatur, mitigatur. *Ira*, inquit, *viri justitiam Dei non operatur*. Litotes est, minus dicens, et plus significans. Cum enim mens viri ira perturbatur, injustitiam operatur. Propterea, fratres, discite iram vitare, et mites mansuetique esse; quoniam quanto magis eritis mansueti et tranquilli, tanto eritis magis Deo similes et propinqui, in quem nullus motus cadit. Ut autem iram et injustitiam vitare valeatis, radices earum a vobis abjicite, omnem immunditiam, et abundantiam malitiæ; ut videlicet non sitis immundi in vos corde, nec malitiosi in proximos; et ita cum mansuetudine obedientiæ *suscipite verbum insitum*, id est seminatam in vobis. Ordo, fratres mei, congruus est, quoniam nisi prius evellantur a nobis spinæ et tribuli immunditiæ et malitiæ, cæterorumque vitiorum, non poterit in nobis germinare verbum. Scriptum est enim: *Declina a malo et fac bonum* (*Psal. xvi*). Itaque, fratres mei, spinas scilicet vitiorum a cordibus vestris prius evellite ut ita prædicatum Dei verbum in vobis valeat fideliter adherere, per jugem memoriam in vobis radices figere, per crebram meditationem in vobis exercere, per bonam voluntatem florere, per bona opera fructificare, per perseverantiam animas vestras salvare, operante in vobis Dei verbo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXI.

DOMINICA QUARTA POST PASCHA.

Vado ad eum qui misit me, et nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis? (*Joan. xvi*.) Iturus Dominus et Redemptor noster, fratres charissimi, per passionem ad Patrem, discipulis suis suum prædixit recessum, ne, si subito et ex improvviso recederet, eos ultra modum mœstificaret. Prædicat igitur eis, sicut in hac lectione audivimus, quatuor: quod ad patrem iret, quod hoc eis expediret, quod consolatorem eis mitteret, et quod bona eis ipse consolator conferret. Primo igitur prædicat se iturum ad Patrem, cum subdit: *Vado ad eum qui misit me*. Quid est Domine, quod dicis? Tu semper es cum Patre, et Pater semper tecum, quomodo ad eum ire potes, cum quo semper unum et idem es? Nonne cum hoc dicis in terra, tu es cum Patre in cælo, et Pater tecum in terra? Fratres mei, quomodo Filius Dei descendit a Patre in terram, et ita a mundo ascendit ad Patrem? Descendit humiliatus, ascendit glorificatus; descendit per humilitatem incarnationis, ascendit per sublimationem glorificationis. Descendit quippe per humiliationem, per dissimilitudinem, per loci obscuritatem. Per dissimilitudinem, quia de Creatore factus est creatura, et de impassibili passibilis. Per loci obscuritatem, quia qui in cælo magis esse cernitur, per loci puritatem, apparuit incarnatus in mundo, in quo Deus minus esse videtur per loci obscuritatem. Ascendit quoque per glorificationis exaltationem, juxta illud: *Gloria et honore coronasti eum* (*Psal. viii*).

Ascendit et per dissimilitudinis accessionem : quia de passibili factus est impassibilis; de mortali immortalis. Ascendit et per loci puritatem, quia secundum carnem ascendit ad illum locum ubi divinitas clarius apparet per elementi puritatem. *Et nemo, ex vobis interrogat me : Quo vadis?* Cum enim videbitis me ascendentem in cælum, non erit opus vobis interrogare quo vadam, videntes quod ad cælum ascendam. Qui enim interrogat, dubitat. Sed quamvis sciatis me ad Patrem ire, ad quem utique ire gloria et gaudium est, tamen inde tristitia implebit cor vestrum. Si enim, fratres charissimi, in recessu alicujus amici et familiaris nostri, non possumus non tristari, quomodo discipuli in recessu summi magistri Dei et Domini nostri, tam sibi dilecti, potuerunt non contristari? Propterea necessarium erat eis ut hæc eis dicerentur, et ut consolatio cito adfutura eis promitteretur. Porro, fratres mei, omnis Christi actio, Christiani est eruditio. Sicut enim Christus est Filius Dei per naturam; ita Christianus est Filius Dei per gratiam. Sicut ergo est generatus a Patre ineffabiliter; ita Christianus est regeneratus per baptismum a Deo Patre invisibiliter. Sicut Christus est missus in mundum, ut Patris impleret dispensationem, ita Christianus est missus a Deo Patre in mundum, ut ejus impleat voluntatem. Si ergo ad exemplum Christi Christianus nec loquitur, nec operatur ex se, sed ex Deo, Patris querit gloriam, consummato sic bene termino hujus vitæ, potest et etiam dicere cum Christo : Vado ad eum qui me misit, et nemo de hujusmodi transitu justus debet dubitare vel interrogare : Quo vadis? ut quidam sæculares minus credentes solent dicere : Quis scit quo vadunt animæ morientium? Sed fidelis non interrogat, nec dubitat, sed scit absque dubietate animam justam ad requiem sibi a Deo præparatam ire. Quod quamvis ita verum sit, tamen fidelis justus obitum sine tristitia non potest aspicere, quoniam pium est gaudere Martino, et pium est flere Martinum.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus ostendit ascensum suum ad Patrem discipulis expedire, cum subjungit. *Sed ergo veritatem dico vobis, expedit vobis ut ego vadam, et quare expediat subjungis : Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos.* Quid est Domine, quod dicis? Nonne tecum erat et est Spiritus paracletus inseparabiliter? Nonne etiam eum in terra discipulis dedisti? Propterea quomodo non potest venire Paracletus, qui essentialiter ubique est? Venire, fratres mei, Spiritum sanctum in nos, nihil aliud est quam donum et gratiam ejus venire in nos. Et gratiam quidem Spiritus sancti jam dederat Dominus discipulis in terra, sed non ita plenarie sicut in die Pentecostes. Sed quare, fratres mei, nisi Dominus ejus ad Patrem iret, Spiritus sanctus ad discipulos non plenarie veniret? Quia quoad discipulos Dominum carnaliter videbant, non altius mentem suam ad contemplationem deitatis erigebant. Propterea auferenda erat eis species corporalis, et in cælum ipsis cernentibus subvehenda, ut mente Do-

minum sequerentur ad cælum, et illuc semper desiderio suspirarent, quo Dominum ascendisse conspexissent. Sed etiam hodie, fratres mei, nisi subtrahatur nobis ad tempus consolatio temporalis prosperitatis, non erigitur desiderium nostrum ad gaudia æternæ consolationis. Propterea erat sponsa in Cantico amoris dicens : *Fuge, dilecte mihi, et assimulare capræ, hinnuloque cervorum, super montes aromatum (Cant. viii).* Capra hinnulusque cervorum, cum forte ab homine videntur, quam cito fugientes, se subito subtrahunt humanis aspectibus. Est ergo, ac si dicat sponsa : Si ita, Domine Jesu Christe, est necessarius mihi temporalis et corporalis recessus tuus, fuge per corporalem recessum super montes contemplationum et virtutum, ut illuc te sequatur desiderium nostrum. Oremus et nos fratres mei, Domine Jesu Christe, si scis nobis expedire subtrahatur a nobis consolatio temporalis prosperitatis, ut magis ac magis exigatur desiderium nostrum ad gaudia perpetuæ consolationis.

Sequitur pars tertia, in qua promittit Dominus se missurum discipulis Spiritum sanctum cum subdit : *Si autem abiero, mittam eum ad vos.* Ac si diceret : Non contristemini de recessu meo corporali, quoniam non relinquam vos orphanos, non relinquam vos desolatos, sed mittam vobis consolatorem. Vocatur autem consolator Spiritus sanctus, quoniam ejus est inspirare mentibus consolationem, dolentibus remedium, inconsultis consilium, insipientibus sapientiam, tristibus, jucunditatem. Unde Propheta : *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ latificaverunt animam meam (Psal. xciii).* Et idem de eodem : *Qui sanat contritos corde, et alligat contritiones eorum (Psal. cxlvi).* Quia ergo tanta et tam utilis consolatio non potuit dari apostolis, nisi Dominus ab eis corporaliter recederet, orandum fuit eis, ut ipse ab eis ad tempus corporaliter absentaretur, quatenus Spiritus sancti super excellens consolatio eis invisibiliter præberetur. Orandum quoque est et nobis, fratres charissimi, quantumvis temporalis prosperitatis consolatio nobis ad tempus subtrahatur, ut Spiritus sancti consolatio nobis invisibiliter præbeat.

Sequitur pars quarta, in qua ostenduntur quatuor commoda, quæ Spiritus sanctus erat discipulis collocaturus, correctio scilicet, doctrina, prophetia et virtus. Quod correctionem esset eis daturus, ostenditur, cum dicitur : *Cum autem venerit iste, arguet mundum de peccato, de justitia et de judicio.* Arguit enim Spiritus sanctus mundanos homines, vel per ora prædicatorum, vel per interiorem inspirationem. Per ora prædicatorum, sicut per Joannem clamat : *Genimina viperarum, quis docebit vos fugere a ventura ira? Agite dignos fructus pœnitentiæ (Matth. iii).* Per interiorem inspirationem, ut quando sine prædicatore interiorem inspirat compunctionem. Unde David ad Dominum : *Commovisti, inquit, terram, id est terrenam mentem, ut a securitate sua mota timeret et conturbasti eam (Psal. lix), ut a se diffide-*

ret. Sed quia, Domine, diabolicum est, non tuum, ad desperationem impellere, sana per gratiam contritiones ejus, quia commota est (Ibid.). Arguit autem Spiritus sanctus mundum de tribus: de peccato infidelitatis, quod exponens subdit: *Quia non crediderunt in me*, cum me scilicet carne presentem viderent. Arguet et de justitia, de justitia scilicet fidei. Justitia autem fidei est credere quod non vides, quod ipse exponens subdit: *Quia ad Patrem vado, et jam non videbitis me*. Quasi diceret: Arguet eos, quia nec in me presentem in carne, nec in me ad dexteram Patris sedentem, credere noluerunt. Arguet et de iudicio, id est, de damnatione, quia inquit, *princeps hujus mundi jam judicatus est*. Quasi diceret: Incutiet eis timorem, ne damnantur, sicut diabolus damnatus est. Quod si collaturus doctrinam, ostendit cum dicit: *Quoniam adhuc*, inquit, *multa habeo vobis dicere, quæ non potestis portare modo*. Cum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, subaudi necessariam. In quo Dominus tradit doctoribus formam æstimandi personam cui loquuntur, ut videlicet simplicioribus simpliciora, et perfectis perfectiora dogmatizent. Hoc contra quosdam est qui simplicibus, quibus subtiliora et obscuriora prædicant, vel plana, verbis obscurioribus obnubilant, volentes magis quantum sciant aliis ostentare, quam prodesse: Cum Doctor doctorum, Dominus Jesus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi (Col. II), simplicia et simplici sermone simplices docuerit, servans locum Spiritui sancto, qui in die Pentecostes rudes subito fecit sapientes. Et cum doctor gentium dicat: *Ego non potui loqui vobis tanquam spiritualibus, sed tanquam carnalibus; tanquam parvulis in Christo lac potum dedi vobis non escam* (I Cor. III). Cum autem, inquit, *venerit ille Spiritus*, etc. Sicut Spiritus sanctus vocatur spiritus consilii, et spiritus consolationis, ita dicitur spiritus veritatis. Et quare? Subdit: *Quia docebit vos omnem veritatem*, subaudi, vobis necessariam. Et hoc ad differentiam malignorum spirituum, qui dicuntur spiritus erroris et falsitatis, quoniam docent omnem errorem et falsitatem. Qui etsi nunquam dicant aliqua vera, tamen illa dicunt ad decipiendum. Unde miror illorum dementiam, qui diabolum consulere et illi credere non verentur, nec timent. Insanissimum quippe est, inimicum salutis suæ, de salute sua consulere. Ut autem ostendatur eadem esse operatio Filii et Spiritus sancti, non alia docebit Spiritus sanctus, nisi ea quæ Filius habebat docere, si discipuli portare potuissent. *Non enim*, inquit, *loquitur a semetipso*, sed sicut est a Patre et Filio, ita scit et loquitur a Patre et Filio, audire quippe Spiritus sancti a Patre et Filio, nihil aliud est quam scire a Patre et Filio. Quod autem collaturus sit Spiritus sanctus prophetiam, ostendit cum subdit: *Quæ ventura sunt, annuntiabit vobis*. Quod impletum est in Joanne evangelista, qui per Spiritum sanctum Apocalypseo librum, scilicet propheticum, scripsit; et in Agabo propheta, et filiabus Philippi,

A qui in spiritu futura prædixerunt. Quod vero collaturus sit gratiam virtutum ostendit, cum subdit: *Ille me clarificabit*. Clarificabit quippe me, cum discipulos meos faciet in nomine meo virtutibus et signis coruscare. Clarificabit me, cum claritatem meam faciet per universum mundum innotescere. Itaque, fratres mei, oremus illum Paraclitum, illum spiritum consilii, spiritum consolationis, et doctorem veritatis, ut arguat intus nos de peccato; commoverat intus temeritatem mentis nostræ, faciat peccata nostra nobis displicere, arguat nos et statuat contra faciem nostram, ut turpitudinem nostram erubescentes, nos accusemus, peccataque nostra ploremus, ut ipse per misericordiam suam sanet nos, qui sanat contritos corde, et alligat contritiones eorum (Psal. CXLVI). Cui est honor et gloria per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXII.

DOMINICA QUINTA POST PASCHA.

Estote factores verbi, et non auditores tantum, fallentes vosmetipsos (Jac. I), etc. In hac lectione, fratres charissimi, hortatur nos apostolus Jacobus, ut non tantum audiamus verbum Dei, sed etiam faciamus. Ostendens primo cui sit similis ille, qui tantum est auditor verbi Dei. Secundo quid boni consequatur ille qui ejus est factor. Tertio ostendit quæ sit falsa religio. Quarto quæ sit vera. Ostendit igitur primo de auditore verbi Dei, et non factore, quid patiat, quoniam scilicet a seipso fallitur. Frustratur enim hic opinio illius, quia est falsa; et in futuro spes ejus, quia erit vana, quoniam nihil proderit ei in futuro verbum Dei audivisse quod noluit facere. Et hoc ostendit per similitudinem, dicens: *Quia si quis est auditor verbi et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo*. Consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit. Sicut enim illi nihil profuit vultum suum vidisse in speculo, qui statim oblitus est, ita nihil prodest verbum Dei audivisse ei qui noluit facere, imo etiam nocet. Unde Dominus ait de Judæis: *Si non venissem, et locutus eis non fuisset, peccatum non haberent* (Joan. XV); subaudi tantum quantum habuerunt, quia audierunt, et non fecerunt. Et alibi: *Servus sciens voluntatem Domini sui, et non faciens plagis vapulabit multis* (Luc. XII). Et apostolus Petrus: *Melius est viam veritatis non agnoscere, quam post agnitionem ejus retro abire* (II Petr. II). Nemo igitur, fratres, vestrum se fallat, putans se misericordiam invenire, ideo quod frequenter audit missam, et legem Dei, et prædicationem. Qui enim audit et non obedit, seipsum plus obligat et fallit. Sed et propterea nemo dicat, ut quidem solent; *Non audiam verbum Dei, quoniam si audirem et non obedirem, magis reus fierem*. Nemo fratres hoc dicat, quoniam *ignorans ignoratur* (I Cor. XIV). Et iterum: *Verba oris ejus iniquitas et dolus; noluit intelligere ut bene ogeret* (Psal. XXXV). Ignorantia quippe, quæ nascitur ex contemptu, neminem excusat, sed potius accusat, præsertim in re

quam necessarium fuit scire. Sicut igitur reus est, A qui verbum Dei audit, et non obedit, ita reus est, ut qui obediret, audire noluit. Comparat autem apostolus satis convenienter sacram Scripturam speculo, quoniam sicut mulieres sponso suo placere cupientes, aspiciant vultum suum in speculo, ut foeda corrigant et pulchra plus ornent, ita animæ fideles Christo placere cupientes, aspiciunt se in sacra Scriptura, ut ea quæ in se turpia sunt emundent, et pulchra plus ornent. Consideremus igitur, fratres, vultum id est cognitionem, nativitatæ nostræ in speculo hujus Scripturæ Job: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore repletur multis miseriis (Job xiv)*. Et possumus considerare hic qualis sit homo, quia scilicet per conceptionem reus, per brevitatem vitæ semper formidolosus, per miseriis culpæ et pœnæ calamitosus.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quid boni consequatur factor verbi, cum subditur: *Qui autem perspexerit in lege libertatis, et permanserit in ea, factus factor operis, non auditor obliviosus, hic beatus in facto suo erit.* Legem libertatis vocat hic apostolus Evangelium, quoniam liberat nos a servitute veteris legis, a servitute peccati, et a servitute diaboli. In qua qui perspexerit intelligendo, et permanserit in ea assidue meditando, factus factor operis obediendo, non auditor obliviosus, hic beatus in facto suo erit. Sunt autem, fratres mei, quidam qui in lege perspiciunt bene eam intelligentes, sed non permanent in ea, nisi quandiu in ea lucra perspiciunt temporalia, ut sunt quidam prædicatores et sacerdotes. Sunt et quidam qui in ea assidue permanent, meditando, legendo, et inquirendo, ut quidam studiosi magistri, sed non ad hoc ut eam faciant, sed ut sapientes appareant; Sed nec isti, nec illi sunt beati, sed solus factor legis erit beatus.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quæ religio sit falsa, cum subditur: *Si quis autem putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio.* In uno exemplo ostendit quod universaliter intelligitur. Universaliter quippe illa religio est falsa, quæ cum cætera vitia caveat, unum cavere negligit. Sicut enim non est aliquis sanus, nisi omnia morborum genera evitarit, ita nullus vere religiosus erit, nisi omnia vitiorum genera saltem criminalia evitet. Sunt enim, ut hic legitur, quidam qui cum ecclesiam frequentent, jejuent, orent, contineant eleemosynas tribuant, cæteris evitatis vitiis, linguam solam non refrenant, sed seducunt cor suum, quia quanto se putant religiosiores et a peccato liberiores, tanto sunt in lingua effreniores, aliorum peccata judicantes, detrahentes, maledicentes, vaniloquio dediti et multiloquio. Sed horum vana est religio, quia, ut ait Salomon: *Mors et vita in manibus linguæ (Prov. xvii)*. Et idem Jacobus: *Sicut modicum ignis magnam incendit silvam, ita et lingua cum modicum sit membrum totam contaminat vitam (Jac. iii)*. Similiter sunt alii in Ecclesia, qui cum corpus edomuerint, luxu-

riam evitarint, linguam refrenaverint, et cætera vitia fugerint, tamen avaritiam non cavent, dicentes se providere vel filiis vel filiabus, vel familiæ vel pauperibus, et ita cor suum seducunt, cum scriptum sit: *Omnis avarus, quod est idolorum servitus, non habet partem in regno Christi et Dei (Ephes. v)*. Itaque, fratres mei, omni custodia custodite cor vestrum. Quid enim valet cæteras portas urbis observasse, si per unam hostis intraverit? Itaque, fratres mei, nihil valet cætera vitia evitasse, si unum adhuc remansit.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quæ sit vera religio, cum subditur: *Religio sancta et immaculata apud Deum et Patrem hæc est, visitare, etc.* Quasi diceret: Hic est vere religiosus, qui apud Deum Patrem et propter Deum Patrem est sanctus et immaculatus. Et in quo sit sanctus ostendit, cum subdit: *Visitare pupillos in tribulationibus eorum.* In quo vero sit immaculatus ostendit, cum subdit: *Et immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Religio, fratres mei, est cultus Deo debitus. Dicitur autem religio a religando, quia scilicet nos religat et confœderat uni Deo. Consistit autem in tribus, ut hic innuit Jacobus, in timore Dei, in puritate sui, in dilectione proximi. In timore Dei non servili sed filiali, ut scilicet sit timor cum amore, et amor cum timore. Deus enim timendus est, quia est Deus, et amandus quia est Pater. In timore igitur et amore Dei, et in observantia mandatorum ejus, consistit vera religio. Unde Salomon: *Time Deum, et mandata ejus observa; hoc est omnis homo (Eccl. xii)*. Observantia vero mandatorum Dei consistit in duobus: in puritate sui, ut scilicet se custodiat homo immaculatum a vitiis hujus sæculi, et in dilectione proximi, ut scilicet visitet pupillos, vi-
C duas et egentes in tribulationibus eorum. Itaque fratres, timeamus pariter et diligamus Deum, ex timore caventes eum offendere, et ex amore ei obedire studentes. Custodiamus propter amorem ejus nos immaculatos a vitiis hujus sæculi, ab ingluvie, a luxuria, a cupiditate, ab avaritia, ab invidia, ab ira, a superbia et a cæteris vitiis, et his contrarias virtutes amplectamur, abstinentiam, continentiam, mundi contemptum, munificentiam, mansuetudinem, D amorem, humilitatem, cæterasque virtutes. Visitemus etiam egentes in tribulationibus suis, pascendo esurientes, potando sitientes, hospitando peregrinos, vestiendo nudos, visitando infirmos et incarceratos, redimendo captivos, sepeliendo mortuos, errantes corrigendo, inconsultis consulendo, et cætera opera pietatis exercendo. Hæc enim, fratres, hæc est sancta et immaculata religio, cujus et meritam et præmium det nobis omnipotens Dominus. Amen

HOMILIA LXIII.

DOMINICA QUINTA POST PASCHA.

Dixit Jesus discipulis suis: Amen amen dico vobis si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis (Juan. xvi), etc. Quadripartita est lectio ista, fratres mei. Primo enim instruit Dominus discipu-

los suos ad petendum, secundo prædicat eis quando recte scient petere, tertio ostendit tunc Patrem ad audiendum eos fore propitium, quarto subjungitur discipulorum responsio. Primo eam instruens discipulos suos ad petendum, ait: *Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* His verbis instruit nos Dominus, fratres mei, ut si volumus petitem dari nobis, petamus quid, et a Patre, et in nomine Jesu Christi. Et si ista tria concurrerint, confirmat, per duplicationem affirmativi adverbii, *amen*, quia dabit nobis. Ille petit quid, id est, aliquid, qui petit illam unam petitionem, quam Psalmista postulat, dicens: *Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ (Psal. xxvi).* Et de qua Dominus alibi, *primum querite regnum Dei et justitiam ejus (Matth. v.).* Illud enim in comparatione temporalium bonorum, vere est quid, quia est perpetuum, immutabile et sufficiens. Quidquid vero temporale est non est vere quid, quia est variabile, labile et insufficiens: Unde illorum nullum satiat habentes. De quibus Salomon, *Vanitas vanitatum et omnia vanitas (Eccle. 1).* Non enim vere est, quod modo est, modo non est. Qui ergo tale petit, quidquam non petit. Unde et hic Dominus subjungit: *Usquemodo non petistis quidquam in nomine meo.* Multa siquidem petierant discipuli a Domino. Petierant Jacobus et Joannes ut sederent, alter ad dexteram, et alter ad sinistram ejus in regno suo (*Matth. xx*). Petierant, ut ignis de cælo combureret Samaritanos (*Luc. ix*). Petierat beata Virgo vinum in nuptiis. (*Joan. ii*). Petierant discipuli salutem filiae Chananææ (*Matth. xv*): et tamen dicit eis Dominus, *usquemodo non petistis quidquam.* Quia enim temporalia quærebant, quidquam non petebant, sed quid petere debeant, ostendit, cum subdit. *Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.* Et accipietis, subaudis, si a Patre et in nomine Jesu petatis. In hac vita, fratres mei, non potest esse plenum gaudium, sed particulare, insufficiens, et breve. Particulare, quoniam si in aliquo succedit, huic homini non succedit. Insufficiens, quoniam in quo ei succedit, in eodem optat melius adhuc succedere sibi. Breve, quoniam, ut ait Salomon: *Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. xv).* Cæterum e contrario in futura vita erit plenum gaudium, quoniam erit universale, sufficiens et æternum: universale, quoniam in omnibus bene succedet, sufficiens quoniam nemo melius sibi succedere volet; æternum, quoniam nullus mœror ei succedet. Itaque, fratres mei, edocti a Domino, non petamus mala a Domino, ut quidam faciunt, petentes damnnum proximi, vel mortem inimici. Nec petamus a Domino vana ut quidam faciunt petentes divitias, glorias, honores, voluptates, et gaudia mundana, sed potius petamus immutabile bonum, petamus ut gaudium nostrum sit plenum. Sed et si quando temporalia bona petimus, propter regnum cælorum et ad regnum cælorum ea petamus. Non nego enim

A fratres mei, a domino petenda esse temporalia, præsertim cum Ecclesia quotidie oret pro pace, pro sauitate, pro fertilitate, sed ista cum finis rectitudine, et cum conditionis discretionem petenda sunt. Qui enim ea propter se, non propter regnum cælorum consequendum petit, male petit, nec exaudiri mereretur. Unde Jacobus, *Petitis et non accipitis, eo quod male petatis (Jac. iv),* ut in concupiscentiis vestris insinualis. Rursus, qui sine conditionis discretionem petit temporalia, stulte petit, nec exaudiri meretur. Indiscrete petit Paulus a se tolli angelum Satanae, qui utique sibi necessarius erat ad conservationem humilitatis, unde nec exauditur, sed ei dicitur: *Virtus in infirmitate perficitur (II Cor. xii).* Unde idem de se ibidem dicit: *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis, angelus Satanae qui me colaphizat.* Proinde, fratres mei, regnum Dei propter se et principaliter petamus; temporalia vero non propter se, sed propter illud, et cum conditionis discretionem; ut videlicet det nobis ea, si placet, et si scit ea nolis expedire, qui novit melius nobis quæ expediant nobis. Quem modum petendi ipse nobis exemplo sui demonstravit, qui cum conditione calicem passionis a se transferri rogavit, dicens: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste (Matth. xxvi).* Cælestium vero et spiritualium bonorum tanta est dignitas, quod ea absolute et sine conditione postulamus. A quo petere debemus? A Deo Patre. Porro cum Pater, et Filius, et Spiritus sanctus sint unus auctor et donator, tamen omnes ferme orationes dirigit Ecclesia ad Patrem, paucas ad Filium, pauciores ad Spiritum sanctum. Sed præcipiente mediatore nostro Jesu Christo, a Patre omnia bona petamus, quoniam ipse est principium Filii et Spiritus sancti, omniumque bonorum. Unde et in oratione Dominica ad Deum Patrem dirigimus sermonem, vocantes eum Patrem, quoniam more patris pius est super nostras petitiones justas, si per obedientiam et sanctitatem digni ejus filii existerimus; alias tanquam degeneres et indignos minime nos audit. Scriptum est enim. *Qui obturat aurem suam ne audiat legem, oratio ejus exsecrabilis est (Prov. xxviii);* et Isaias: *Cum levaveritis ad me manus vestras, avertam faciem meam a vobis, et cum multiplicaveritis orationes, non exaudiam vos. Manus enim vestrae sanguine plenæ sunt (Isa. i).* In quo petere debemus? in nomine, id est in fide Jesu Christi. Quod utique facimus, si veri Christiani Christi veram fidem et doctrinam tenemus. In Christo enim, et per Christum mediatorem nostrum, qui est auctor et actor nostræ redemptionis, per quem habemus accessum, et qui pro nobis interpellat apud Patrem salutem a Patre obtinebimus. Unde et omnes fere orationes *Per Dominum nostrum Jesum Christum,* concluduntur: Quoniam non est aliud nomen in cælo, nec in terra in quo oporteat nos salvari (*Act. iv*). Quia ergo Judæi et pagani, falsique Christiani, in fide Christi non petunt, æternam salutem obtinere non possunt. Itaque, fratres mei, si petieritis quid, et a

Patre, in nomine Jesu Christi, illud procul dubio Pater dabit vobis. Non ait illis, Pro quibus petetis? Nam prava vita reproborum multoties obstat ne Dominus orationes pro eis factas exaudiat. Unde Dominus per prophetam: *Et tu, fili hominis, non assumes laudem et orationem pro populo isto, quoniam non exaudiam te (Jer. ix).* Et alibi, *si steterint Moyses et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum (Jer. xv).* Ac si diceret: Nec etiam eos qui in impetratione orationis probantur viguisse, audiam pro istis, sed et si fratres mei, non dabitur pro quibus reprobis postulaveritis, tamen dabitur vobis, quoniam vos de opère pietatis, sine mercede non eritis, juxta illud Psalmistæ, *Et oratio mea in sinu meo convertetur (Psal. xxxiv).* Et illud Evangelii: *Et si fuerit ibi filius pacis, requiescet super eum pax vestra. Sin autem ad vos revertetur (Luc. x).* Illud quoque notandum est, quoniam non ait, mox dabit vobis, quoniam et si Dominus differt, tamen non aufert petitiones vestras, sed prorogat, ut vos magis rogetis, et magis mereamini. Qui tamen post longam instantiam procul dubio dabit vobis, quoniam vult ut Pater, et potest ut Deus. Quoniam vero prædicta Evangelii verba apostolis adhuc simplicibus plana et aperta videbantur, et ideo aliquando aliquid petentibus et non consequentibus, non vera esse videantur, ostendit Dominus ea subtilius quam sonarent, perscrutanda, cum subdit: *Hoc in proverbii locutus sum vobis.* Proverbium quippe est sermo brevis et planus, subtilius quam sonet intelligendus.

Sequitur pars secunda, in qua prædicat Dominus discipulis, quando recte scient petere, cum subdit: *Venit hora cum jam non in proverbii loquar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis.* Hæc hora, fratres, fuit post ascensionem et Spiritus sancti missionem, quando illa verba quæ discipulis prius minus intelligentibus, fuerant proverbii facta, sunt ad intelligendum plana et aperta, quando et per Spiritum sanctum de arcanis Dei Patris, Filius eos altius instruxit: de qua hora et subdit: *In illo die, in nomine meo petetis.* Tunc enim tantum æternam salutem, vel ad eam petierunt. Utinam, fratres mei, et vos et nos, Dominus per Spiritum sanctum suum intus invisibiliter erudire dignetur, ut verba sacræ Scripturæ, quæ nobis sunt quasi obscura proverbii, fiant nobis lucida et aperta, quatenus de Dei gloria et dulcedine altius valeamus intelligere, et per contemplationem degustare, ut omnibus spreis temporalibus, eam solam desideremus et flagitemus, dicentes cum Psalmista: *Quid enim mihi est in cælo, et a te quid volui super terram? (Psal. lxxii.)* Nemo, fratres, in ingenio suo, nemo de studio suo, ut quidam faciunt, scripturas intelligere præsumat: Quoniam nisi clavis David, quæ aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit (Apoc. iii), nobis aperiat, clausus erit nobis sanctarum liber Scripturarum: Et clausa erit nobis contemplatio divinæ dulcedinis, de qua ait Psalmista: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ,*

A Domine, quam abscondisti timentibus te (Psal. xxx). Abscondisti a negligentibus, et revelasti timentibus te. Hoc est quod Dominus ait: *Abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (Matth. ii; Luc. x).* Potest etiam, fratres, et hæc hora intelligi vita futura, quando non jam exterius per proverbii loquetur Dominus, sed rebus ipsis nobis loquentibus, palam de Patre annuntiabit nobis, juxta quod Paulus ait: *Videmus nunc per speculum et in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc cognoscam sicut et cognitus sum (I Cor. xiii).* In illo, inquit, die in nomine meo petetis. Rutilante quippe æterni diei sole animabus sanctorum, non jam temporalia, sed solam stolam immortalitatis, et sibi jam alteram habentibus, et fidelibus adhuc in terra laborantibus utramque noverint postulare.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus Patrem fore pronum ad audiendum discipulos, quando petierint in nomine suo dicens: *Et non dico quia rogabo Patrem pro vobis, ipse Pater amat vos.* Ac si dicat: Tunc quando petetis Patrem in nomine meo, dico quia non rogabo tunc Patrem pro vobis, tanquam durum ad audiendum vos. Ipse enim Pater amat vos, sicut et ego, et propitius erit ad audiendum vos. Patet igitur, fratres mei, per contrarium, quoniam qui divitias, vel honores, vel aliquid temporale petit a Patre, non petit illa a Patre in nomine Jesu, id est ad salutem æternam, sed potius ad explendam voluntatem suam; procul dubio in tali petitione durum, et difficilem inveniet Patrem. Sed si forte dederit ei requisita, dabit ea in ira sua. Sed quid est cum subjungit: *ipse Pater amat vos, quia vos me amastis, et quod quia a Deo exivi creditis.* Nunquid discipuli prius tempore vel causa amaverunt Dominum, et ideo Pater amat eos? Non, fratres mei, imo teste Joanne, *Ipse prior nos dilexit (I Joan. iv).* Quia ergo Pater discipulos amavit; discipuli Deum amaverunt et crediderunt. Causalis enim conjunctio significat ibi, non causam essendi, sed causam intelligendi. Quod enim discipuli amaverunt et crediderunt Deum, non fuit Deo causa ut eos diligeret, sed hominibus fuit causa, qua intellexerunt quod Deus eos amabat. Non enim Deum potuerunt amare, nisi Deus eos amasset, et eis amorem suum inspirasset. *Exivi, inquit, a Patre, et veni in mundum; et iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem.* Ac si dicat: Non sufficit vobis credidisse quod exivi a Patre per æternam nativitatem, nisi et credatis me venisse in mundum per temporalem nativitatem, et me iterum relinquere mundum per corporalem recessum, et ascendere ad Patrem per corporalem ascensionis glorificationem. Hos enim cum cæteris articulis fidei, fides catholica exigit, ut credamus?

Sequitur pars quarta, in qua discipuli respondent ad hoc quod Dominus se in proverbii locutum esse dixerat, et venturam horam, in qua non in proverbii, sed palam eis loqueretur: *Ecce, inquit, pater*

iam loqueris, et proverbium nullum dicis. Quoniam A namque discipuli exteriorem verborum Domini planitiem intelligebant, putabant ipsa verba plana esse, et nullius subtilitatis profunditatem continere. Quorum etiam hodie sunt similes, qui solam Scripturæ sacræ superficiem attendentes, nulla putant ibi arcanorum mysteria contineri. Sed Scriptura sacra ita est temperata, quod in ea potest et parvulus ambulare, et gigas natere. In ea per exteriorem historiam vel moralitatem pascuntur rudes, et per interiorem allegoriam exercentur sapientes. *Nunc scimus, inquit, quia scis omnia, et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus, quia a Deo existi.* Quia namque Dominus eos de suis omnibus dubitationibus non solum instruebat, sed etiam interrogantes, quas facturi erant, respondendo præveniebat, et ad occultas cogitationes respondebat, sic eum omnia scire, et a Deo confitentur venisse. Ad occultas quippe cogitationes et dubitationes respondere, divinum est, non humanum. Unde et ad eum per Sapientem dicitur: *Tu solus nosti corda filiorum hominum (II Par. vi).* Quia ergo, fratres mei, ubicunque lateamus, ante oculos divinæ majestatis sumus, qui opera, dicta, cogitationes, et voluptates quantumcunque occultas, speculatur. Propterea magna indita est nobis necessitas honeste conversandi, quoniam si erubescimus aliquid turpe dicere vel facere ante oculos regis vel principis terreni, quanto magis ante oculos Dei omnipotentis aliquid turpe facere vel dicere debemus erubescere? Abstergamus igitur, fratres mei, fletibus pœnitentiæ, nostrorum sordes peccatorum, corrigamus vitam nostram, et emundemus conscientiam nostram. *Beati enim mundo corde, quoniam ipsi soli Deum videbunt (Matth. v).* Oremus igitur ipsum quatenus ipse qui solus potest, emundet cor nostrum, ut ipsum in corde suo videre mereamur, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXIV.

IN LITANIA MAJORI.

Confitemini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini (Jac. v), etc. Ad tria bona, fratres mei, nos hortatur apostolus, in hac lectione, ad mutuam videlicet confessionem, ad mutuam orationem, et ad mutuam correctionem. Sunt autem hæc tria bona, magna coram Deo, et valde nobis necessaria. Confessio quippe necessaria est nobismetipsis, oratio et correctio nobis et aliis. Per mutuam enim confessionem nosmetipsos mundamus, et per mutuam orationem nos coadjuvamus. Per mutuam correctionem, alter alterum Deo lucrificamus. Porro ad confessionem nos monet cum dicit: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Videte, fratres mei, quid sit confessio, et unde dicatur, quantum sit necessaria, cui fieri debeat, et quando, et quomodo. Est autem confessio flebilis priorum peccatorum enarratio. Hæc autem flebilis esse debet, quoniam qui ad jactantiam, vel ad delectationem peccata sua refert, non curat ea, sed auget. Et hoc, fratres mei, contra illos est, qui peccata sua, non cum habitu flebili, sed potius cum

risibili peccata renarrant. Sed illi profecto peccata sua non confitentur, sed potius prædicant. Dicitur autem confessio quasi communis fessio, ut scilicet corde, ore, opere confiteamur nos peccasse; corde pœniteamus, ore nos accusemus, opere satisfaciamus. Est autem confessio adeo nobis necessaria, quod per eam peccata nostra dimittantur, et sine ea non dimittantur. Quod per confessionem peccata dimittantur, apparet in David, cui cum accusaretur a Nathan propheta de adulterio cum Betsabee, et occisione viri ejus, per paradigma divitis centum oves habentis, et vicino pauperi unicam oviculam rapientis, peccatum suum coram omnibus non erubuit confiteri dicens: *Peccavi coram Domino (II Reg. xi):* et ait mox ei Dominus per prophetam; *Transtulit Dominus a te peccatum tuum (ibid.).* Ecce, fratres mei, quis sufficiat pensare viscera divinæ misericordiæ, qui ad solam confessionem peccata et tam gravia destruit. Hinc ipse David dicit: *Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino et tu remisisti impietatem peccati mei (Psal. xxxi).* Quod vero sine confessione habenti tempus ei locum peccata non dimittantur, ostendit propheta cum dicit: *Dic tu prius iniquitates tuas, ut justificeris (Isa. xliii).* Et philosophus: « Si operam, inquit, medicantis expectas, oportet ut vulnus detegas. » Cui fieri debet confessio? Confessio criminalium debet fieri sacerdoti, et nominatim, qui solus habet potestatem ligandi atque solvendi, sicut et lepræ iudicium solis sacerdotibus in lege erat commissum. Confessio vero venialium alterutrum et cuilibet, etiam minori, potest fieri, quoniam propter venialia non separatur homo a Deo, nisi ultra modum per incuriam excedat, sicut nec per scabiem vel per impetiginem, aliquis in lege separabatur a castris. Fit autem hæc confessio, non quod possit a peccatis absolvere, sed quia propter propriam humiliationem, et peccatorum nostrorum acensationem, et fratris orationem, mundamur a peccatis. Unde et non dicimus: « Ego dimitto tibi peccata tua, » sed dicimus orando: *Misereatur tui omnipotens Deus, etc.* Quando debet fieri confessio hæc? Omni tempore quo nos peccasse cognoscimus. Sive enim domi, sive in agro, sive in via, peccavero, debeo statim dicere fratri qui mecum est: « peccavi, ora pro me. » Qui si non aderit, debeo confiteri Deo dicens: « Domine, peccavi, miserere mei. » Præcipue, fratres, in prima diei hora, debemus confessionem facere de his quæ in nocte deliquimus, et in completorio de his quæ in die peccavimus. Et maxime fratres, quando accedere volumus ad missam vel ad aliud sacramentum celebrandum, vel suscipiendum, per confessionem nos mundare debemus. Quæ confessio bene significatur per labium æneum in lege, quod posuit Moyses ad introitum tabernaculi, in quo sacrificaturi manus emundarent. Quomodo confiteri debemus? Cum cordis compunctione, cum vultus humilitate, cum pectoris tusionem, cum corporis supplicatione, cum vocis flebitate. Ad mutuam vero orationem nos hortatur Apostolus cum

subdit : *Et orate pro invicem, ut salvemini. Multum enim valet deprecatio justis assidua.* Est autem oratio pius mentis affectus ad Deum, qui quandoque pigritante animo excitatur per vocem. Oratio igitur non est vox, sed potius mentis affectus, qua scilicet affectamus aliquid obtinere a Deo. Et hæc debet esse pia, quoniam quæ ad pietatem pertinent, debemus per orationem postulare. Quando enim animus noster in oratione pigressit, debemus illum per vocem excitare, ut sonus oris intrans per aures, excitet pigritiam mentis. Oratio igitur quæ fit solo corde, et si non labiis, Deo accepta est. Unde et Susanna tacens dicitur clamasse propter vehementem mentis intentionem, et a Deo audita fuisse (*Dan. xiii*). Oratio vero quæ solis labiis fit, non est ante Deum acceptabilis. Unde et ipse dicit : *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me* (*Matth. xv; Isa. xxix*). Ostendit autem hic apostolus pro quibus sit orandum, et quid, et oratio cujus, et qualis valeat et quantum. Pro quibus est orandum? pro invicem, id est pro fratribus. Pro hæreticis enim et infidelibus, et in spiritum sanctum peccantibus, non ita tenemur orare. Unde et Joannes : *Est, inquit, peccatum ad mortem. Pro eo non dico ut quis oret* (*I Joan. v*). Pro quibus si oramus, eorum non salutem, sed conversionem petimus, et cum conditione videlicet subjungendo : Sicut et vis, et scis, Domine, ita eis facias. Quid est orandum? *Ut salvemini : Non ait ut honoremini, vel gloriemini, vel delectemini in hoc sæculo.* De hujusmodi enim postulantis Jacobus ait : *Petit enim et non accipitis, eo quod indigne petatis, ut in concupiscentiis vestris insinuat* (*Jac. iv*). Sed petamus ut in evangelio præcipit Dominus : *Primum quærite regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis* (*Matth. vi*). Cujus valeat oratio ostendit, cum subdit, *justi.* Nam *oculi Domini super justos, et aures ejus ad preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala* (*Psal. xxxiii*). Qualis oratio valeat, ostendit cum dicit, *deprecatio assidua*, id est, quæ intensiorem habet et instantiam. Nam laxa et lassa oratio impetrare non solet. Quantum vero valeat, ostendit, cum dicit, *multum valet.* Oratio quippe nobis a Deo impetrat veniam peccatorum, collationem gratiarum, aversionem adversitatum, consolationem prosperitatum. Oratio diabolum fugat, iram Dei placat, nostram viam dirigit, et ad regnum Dei perducit. Oratio valet et a quo fit, et pro quo fit : Et si illi pro quo fit non valet, illi tamen a quo fit, valere potest. Scriptum est enim : *Et oratio mea in sinu reo convertetur* (*Psal. xxxiv*). Porro quantum oratio valeat, ostendit exemplo Eliæ et est argumentum a minori. Nam si unus homo sicut et nos passibilis, minas unius mulierculæ fugiens, tamen sustinens, et mortem timens, una oratione pluviam avertit, et iterum eam terris dedit (*III Reg. xvii*), quid facient plurium justorum orationes etiam assiduæ? Ad correctionem vero et conversionem fratrum peccantium nos hortatur, cum dicit : *Si quis autem ex vo-*

bis erraverit, et converterit quis eum, scilicet verbo vel exemplo, vel oratione, scire debet, quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, servabit animam ejus a morte. Ostendit autem quam utilis sit conversio fratrum, et converso, et convertenti. Quantum est utilis converso, qui salvat animam ejus a morte. Sicut enim pretiosior est anima quam corpus, ita major est eleemosyna quæ salvat animam nunquam morituram, quam quæ salvat corpus necessario moriturum. Quantum vero sit utilis ipsi convertenti, ostendit cum subdit : *Et operit multitudinem peccatorum, subaudi priorum.* Scriptum est enim : *Sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum* (*Eccle. iii*). Nec solum conversio fratris operit peccata convertentis, sed et ei acquirit coronam. Quot enim quis salvat animas, tot habebit coronas. Inde scriptum est : *quoniam sicut stellæ firmamenti fulgebunt, qui multos erudierint* (*Dan. xii*). Quæ enim, fratres charissimi, quæ eleemosyna, quæ victoria potest esse major, quam ad similitudinem nostri Redemptoris frangere seras inferni, eripere vasa captivitatis, eruere reos de faucibus diaboli, et Christo lucrari? Itaque, fratres mei, mortem jam nobis instantem, et districtum Dei judicium semper ante oculos nostros habeamus, et peccata criminalia quasi mortem fugiamus. Venialia vero et quotidiana peccata quotidie mutuis confessionibus curemus, orationibus ad invicem nos adjuvemus, alter alterius onera portemus, errantes lucrari Deo satagamus, ut, si non possumus, cum tot triumphis cum quot Petrus et Paulus, saltem cum uno vel duobus, vel cum quot possumus, ad magnum diem judicii et æternæ remunerationis perveniamus, largiente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA LXV.

IN LITANIA MAJORE.

Quis vestrum habebit amicum, et ibit ad eum media nocte, et dicet illi : Amice, commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, et non habeo quod ponam ante illum (*Luc. xi*). Lectio ista, fratres charissimi, per duas parabolas bipertita est. Quoniam enim Deus et Dominus noster, nos orantes multoties non statim audit, sed differt, ut magis et magis orantes, magis, magis mereamur. Ideo per primam parabolam hortatur nos, ne ab oratione fatigemur, vel de impetratione desperemus, sed potius opportune, orationi instemus, promittens quoniam importune petentes, opportune procul dubio a Deo exaudientur. Sumit ergo istam parabolam de homine qui ad amicum suum in necessitate recurrit. Quem licet excusantem et se non posse subvenire dicentem, tamen etsi non amicitia, saltem importunitate eum flectit sibi subvenire. Quantum ergo ad litteram pertinet, duo in hac parabola sunt nobis consideranda, videlicet negligentia quam habemus in nos, et bona voluntas quam Deus habet erga nos. Et negligentiam quidem habemus in nos,

quoniam in petitione et acquisitione æternæ salutis negligentes sumus; in petitione vero et acquisitione temporalium ferventes sumus. Nam si ingruat nobis aliqua necessitas temporalis, solliciti sumus, dormire non possumus, et de media nocte surgentes discurremus, amicos et vicinos fatigamus, fletibus et suspiriis, precibus et promissis pulsare non cessamus, donec quod nobis deerat, accipiamus. Cum vero ingruat nobis assidue maxima omnium necessitatum, evitatio videlicet mortis æternæ, et ad hanc evitandam negligentes sumus, dormimus, non surgimus ante lucem; ut Deum et ejus sanctos precibus et promissione emundationis pulsemus, quatenus dimissis peccatis nostris, mortem æternam evitare possimus. Quod si promiserit rex nobis vel princeps sæcularis se daturum nobis divitias vel honores hujus mundi, quanto desiderio eum sequimur, et quanta diligentia ei famulamur? Ad jussum ejus lustramus mundum, transfretamus æquora, visitamus barbaras nationes, non retinemur frigore, non æstu, non periculis, non gladiis. Et hoc totum ut consequamur, quas forte nunquam consecuturi sumus, falsas et breves hujus mundi divitias et honores. Nunc autem cum promittit omnipotens et verax Deus beatum et æternum regnum, negligimus ei obedire, et famulari contempnimus, nec etiam per ipsa prospera eum sequi volumus. Ut quid hoc fratres? nisi quia radicem nostram in amorem mundi figimus, et Deo promittenti regnum cælorum, vel non credimus, vel contempnimus. Tamen Deus Pater, more pii Patris, bonam voluntatem habet erga nos, negligentes excitat, promissis invitat, petere imperat. Et certe, fratres, qui præcipit petere, cupit dare. *Petite, inquit, et accipietis, quærite et invenietis, pulsate et aperietur vobis.* In quibus verbis, fratres mei, nobis ostendit quomodo postulandum sit, ut mereamur audiri. Non enim, si sola voce petamus, audiri meremur. Ipse enim alibi dicit: *Non enim omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, ipse intrabit in regnum cælorum (Matth. vii).* Si ergo volumus intrare, petamus corde, quæramus opere, pulsemus perseveratione. Petamus devote orando, quæramus bene operando, pulsemus iustanter perseverando. Et ne dubitemus, fratres, de impetratione, quoniam teste Veritate, qui prædicto modo petit, accipit et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur (*Luc. xi*). Juxta mysticum vero sensum, amicus noster, ad quem in nocte necessitatis recurrere debemus, Deus Pater est, qui, ut ait Apostolus, *propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, misit Filium suum in similitudinem carnis peccati (Ephes. ii).* Amicus vero ille, qui de via venit ad nos, est animus noster, qui toties a nobis recedit, quoties suæ et nostræ salutis oblitus, ad terrena concupiscendum exit. Tunc vero de via ad nos venit, quando de strepitu terrenarum cupiditatum, ad meditandum de nostra suaque salute redit. Redit autem famelicus, quoniam in terrenis cupiditatibus

A nulla satiety invenitur. Nec nos, quid ante eum ponamus, habemus, quia divina gratia, quæ cibus animi est, in manu hominis non est. Fame igitur amici cogente, non est morandum, ut faciunt qui salutem animæ suæ procrastinant, sed de media nocte peccati et ignorantie quam cito surgendum, et ad amicum unicum nostrum, scilicet Deum Patrem, quam cito festinando, tres panes sunt ab eo postulandi, id est fides Trinitatis, vel triplex sæcræ Scripturæ intellectus, scilicet historicus, moralis, et mysticus, quibus animi nostri esuries valeat satiari. Sicut enim *justus ex fide vivit (Rom. i)*, ita et *de omni verbo quod procedit de ore Dei (Matth. iv)*. Ille deintus respondens se excusat, dum clausa exauditionis janua auxilium ferre dissimulat. Et ex hoc videtur, quia ostium prædicationis clausum est et pueri, id est sancti prædicatores a carnea veste jam exuti, cum Deo sunt in cubili æternæ requiei, et ex his non videtur possibile quod Deus surgat, vel per se, vel per ministros suos ad erudiendum nos. Quod hodie, fratres, evenisse videtur, dum prædicationis ostium non minus in prædicatoribus quam in audientibus videtur jam clausum esse, utrisque pariter deficientibus. Attamen, nos fratres, si perseveraverimus precibus, suspiriis et fletibus pulsantes, dico vobis quoniam cum suo amore, cum nostro clamore flexus, nobis panem ministrabit spiritualem.

Sequitur alia parabola, in qua ostendit Dominus, quoniam non nisi bona dat Deus Pater, et ea dat non propter meritum vel importunitatem nostram compulsus, sed statim propter affectum paternalem. Ostendit autem hoc, sumpto a minori argumento, quoniam si patres carnales, cum non sint ex se boni, sed potius mali, noverunt filiis suis petentibus non mala, sed potius bona temporalia largiri, non merito vel improbitate filiorum tracti, sed paterna pietate, multo magis cœlestis Pater, cum naturaliter sit bonus, dabit filiis suis petentibus bona spiritualia et æterna, ductus sola, quam habet naturaliter, pietate. Juxta litteram, fratres mei, pensemus in hac parabola, quam sit terrena et animalis pietas parentum carnalium in filios suos, et quam sit vera charitas cœlestis Patris in filios suos. Carnalis quippe pater plus intendit nutrire corpus filii sui quam animam, sollicitus multum ne filius suus esuriat, ne frigeat, ne a serpente feriat, ne aliquo casu moriatur, thesaurum ei congregat, quocumque modo eum ditare festinat et hæreditare, instruit eum in calliditate acquirendi divitias et conservandi. Cæterum si videat eum mendacem, si perjurum, si fallacem, si cupidum et avarum, si rapacem et violentum, contemnit, imo potius gaudet, vocans eum sapientem et probum. Sed quid inde contingit? Postquam malus filius a malo patre instructus excreverit, paternam vincit malitiam. Et primum in ipsum parentem exurgit, ejus vitam occidit, eum exhæredat, et fame pereuntem se eum nosse dissimulat. O miser pater, cur filium super hoc accusas?

Hoc facit quod tu eum docueras. Si eum pium invenire volebas, quare eum pium esse non docueras? Si eum justum invenire volebas, quare eum justum esse non docueras? hoc quod tradidisti ei, reddit tibi. Tales erant Israelitæ, quos vocat Joannes gemina viperarum (*Luc. III*), id est venenosos venenosorum filios. Et Dominus per Ezechielem: *Ego sum Deus zelotes, vindicans peccata parentum in filios* (*Exod. xx*) (46), paternæ scilicet malitiæ discipulos. Sicut enim puniuntur parentes propter pravam instructionem filiorum, ita puniuntur filii propter malam imitationem parentum. Cœlestis vero Pater vera dilectione diligit filios suos, non solum in hoc quod ab æterno eos elegit, et quod eos sanguine Filii sui redemit, et quod eis æternum regnum præparavit, sed etiam in quotidiana correctione et eruditione. Odit enim eos in malo, et diligit eos in bono et ad bonum, in quo vera consistit dilectio: *Qui enim parcit virgæ, odit filium suum* (*Prov. XIII*). Et pater filium quem plus diligit, corripit. Sic ergo cœlestis Pater filios suos revocat a malo prohibitionibus, minis et flagellis. Trahit vero eos ad bonum, mandatis, promissis et beneficio gratiarum suarum. Itaque patres et matres familias, cœlestem Patrem imitamini, filios, nepotes, et etiam quoslibet amicos vestros, diligite in bono et non in malo. Diligite eos plus in anima quam in corpore, plus ad Deum quam ad mundum. Optate et acquirite eis plus spirituales divitias quam corporales, plus cœlestes quam terrenas. Ab ubere instruite eos in Dei timore, in fide, in spe, in charitate, in pietate, in patientia, et humilitate, cæterisque virtutibus et bonis moribus, attendentes quoniam *gloria patris est filius sapiens, et opprobrium parentum, est filius insipiens. Et sicut filius bonus est parentum suorum benedictio, ita filius malus est parentum suorum maledictio* (*Prov. x*). Sicut enim bonum filiorum est parentum qui eos docuerunt, ita malum filiorum est parentum qui eos corrigere neglexerunt. Et ad hoc habemus exemplum, reprobationem videlicet Heli filiorumque suorum. Juxta vero mysticum sensum, per panem significatur charitas, qua anima reficitur, et econtrario, per lapidem, duritia mentis in malo induratæ, figuratur; per piscem vero, qui in absconditis aquarum vivit, fides quæ de absconditis et invisibilibus est exprimitur. Sicut econtrario per præsentem serpentem venenum infidelitatis vel hæresis significatur. Per ovum quoque, in quo est spes fetus, spes exprimitur, sicut e contrario per scorpionem, qui cauda, id est sine corporis percutit, finalis desperatio denotatur. Si quis ergo, fratres mei, a cœlestis Patre postulaverit fidem, spem et charitatem, nunquid benignus et misericors Pater dabit ei vitia harum virtutum contraria? videlicet infidelitatem, desperationem, et mentis duritiam? nequaquam, quoniam apud eum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio (*Jac. I*). Quin po-

(46) Nil tale in Vulg. reperitur in Ezechiele, qui contra ait: *Filius non portabit iniquitatem patris* (*Ezech. XVIII*).

tius si aliquis per ignorantiam ab eo sibi noxia postularet, ipse qui novit melius nobis quid expediat nobis, eum non exaudiret. Unde nec Paulum rogantem pro stimulo carnis amovendo, quod utique ei noxium faciebat fore, noluit exaudire (*II Cor. XII*). In quo, fratres, nobis præbet exemplum, ut in bonis non in malis nostros exaudiamus amicos. Qui enim aliquando in malo exaudit, se ei esse inimicum ostendit. Hinc est, fratres, quod pius et misericors Dominus, nos in multis malis desideriis, in discretis petitionibus nostris, nos non exaudit, in quo se verum patrem et verum amicum esse nobis ostendit. Ipsum ergo super omnia et præ omnibus diligamus. Ipsum totis visceribus amplectamur, pro eo omnem turpitudinem et omne vitium vitemus, mundum fugientem fugiamus, et omnia transitoria, antequam ab eis relinquamur, relinquamus. Ad æterna bona toto desiderio festinemus, ut Deum Patrem verum in decore suo videre mereamur. Amen.

HOMILIA LXVI.

IN VIGILIA ASCENSIONIS DOMINI.

Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi (*Ephes. IV*), etc. Hanc lectionem, fratres charissimi, sollicite debemus perscrutari, quoniam doctrina in ea continetur, sine qua non potest esse salus. Agit enim hic apostolus de gratia Dei, per quam solam, ut ait ipse Apostolus, sumus id quod sumus (*I Cor. X*). Inter articulos quippe fidei nostræ, etiam hoc necessarium continetur, ut credamus quod quidquid boni habemus, a Deo gratis habemus. Qui vero gloriatur se aliquod bonum habere a se, vel ex meritis suis, gloriam non habebit apud Deum. Habet igitur hæc lectio quinque partes. Primo enim dicit Apostolus unicuique gratiam datam esse a Christo. Secundo hoc probat auctoritate Scripturæ. Tertio ipsas gratias enumerat. Quarto ad quem usum datæ sint, demonstrat. Quinto quem finem habeant, manifestat. Ait igitur primo Apostolus: *Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*. Tria dicit: Quod unicuique nostrum data est gratia, et quod secundum mensuram, et quod a Christo. Licet autem per hoc quod ait Apostolus, *unicuique nostrum*, intelligat solos ministros esse, tamen universaliter verum est unicuique homini gratiam a Christo datam esse. Cum enim gratia dicatur quidquid gratis datur, quidquid habet homo sive bonum naturæ, sive bonum fortunæ (ut dici solet) sive bonum gratiæ, quia a Deo datum est gratis, gratia Dei dici potest. Quia tamen bona naturæ et bona fortunæ, tam bonorum quam malorum, sunt communia, autonome virtutes et usus earum, quoniam propria sunt bonorum tantum gratiæ solent appellari. Noluit enim Dominus aliquam suam creaturam penitus ab aliqua participatione bonitatis suæ esse exsortem, ne indecora et suo auctore indigna esse videretur, sed

quamlibet creaturam suam aliqua sua gratia privilegiavit. Quare? triplici ratione: Ut haberet quælibet creatura aliquid in se, in quo divinæ bonitatis largitatem in se demonstraret, ut haberet unde Deo largitori gratias referret, ut haberet materiam per quam apud Deum promereri posset. Itaque, fratres mei, unusquisque de gratia sibi data se dignum exhibeat, de ea Deo auctori gratias reddat, per eam fratribus suis subministrando, majora promereri satagat. Qui habet sapientiam, rudes instruat. Qui habet potestatem, Ecclesiam, pupillos, et viduas defendat. Qui habet divitias, inde inopibus suffragetur. Qui habet gratiam familiaritatis apud principem, pro pauperibus apud eum loquatur. Qui habet eloquentiam, inde inconsultis patrocinetur. Qui novit aliquam artem, inde indigentibus opituletur. Caveat unusquisque ne commissum sibi a Deo talentum occultando, eo ipso cæterisque bonis inereatur spoliari. Est autem unicuique nostrum gratia data, secundum mensuram. Noluit quippe Dominus omnes gratias alicui dare. Quare? triplici ratione. Ne aliqua creatura se quandoque Creatori suo æstimaret, ne se nullus indigere putaret, ne cæteras creaturas contemneret. Sed voluit potius unumquemque nostrum alterius gratiæ indigere, ut videns quisque se illius gratiæ indigere, qua frater suus perfulget, eum sibi præferret, ejusque auxilium postularet, et in hoc ipso disceret de gratia sibi data, indigentibus ministrare, quemadmodum volebat cæteros de gratiis suis ministrare sibi. Itaque, fratres mei, unusquisque multum deesse nobis putemus, gratias fratrum nostrorum admiremur, ut ita nobis vilescamus, et fratres nostros nobis præponamus. Et sicut eos de gratiis suis nobis ministrare volumus, ita et de gratia nobis data eis ministremus, ut per hoc etiam gratias quas non habemus, promereri valeamus. Fit autem hæc gratiarum distributio a Christo simul cum Patre et Spiritu sancto, qui sicut sunt unus auctor, ita et unus largitor, a Christo tamen dicuntur distribui gratiæ, eo quod ipse est caput omnium fidelium; cujus capitis membra sunt omnes fideles. In Christo autem tanquam in capite continetur omnium plenitudo gratiarum. Ipse enim omnes gratias habet, non tantum in potestate ad distribuendum, ut Deus, sed etiam in usu, ut homo, habet gratias omnes quas eum habere decet; et de plenitudine ejus teste Joanne (*Joan. 1*), qui non habet Spiritum ad mensuram, accepimus omnes ad mensuram (*Ephes. iv*). Quod bene significatur in unctione Aaron, super caput ejus, cum plenitudo unctionis a Moyse effunderetur, distillavit per barbam et per cætera membra, usque in extremam oram vestimenti ejus (*Psal. cxxxii*). Sic, fratres mei, de plenitudine gratiarum, quibus Christus a Patre invisibiliter unctus est, distillat prius et abundantius in barbam, id est in viriles et perfectiores, deinde in cæteros, etiam usque ad extremos. Unde, fratres mei, suspiriis et gemitibus eum oremus, quatenus de sua plenitudine gratiarum, et si non tantum quau-

lum super apostolos cæterosque sanctos, vel aliquatulum irroret super nos, tanquam ultima Ecclesiæ suæ membra.

Sequitur pars secunda, in qua gratias donari a Christo probat per auctoritatem prophetæ, cum dicit: *Propter quod dicit: Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.* Consistit autem in hoc vis probationis, quoniam tale est negotium, quod nec a puro homine, nec a puro Deo potuit ministrari. Captivos quippe eripere de inferno, et in altum ducere, et dona spiritus sancti hominibus dare, homo non potuit nisi Deus esset. Descendit ergo prius assumendo in se hominem, et hoc est quod Apostolus exponens subdit: *Quod ascendit, quid est nisi quia descendit primum in inferiores partes terræ?* Ac si diceret, quomodo posset ascendere, nisi primo descendisset? descendit autem non tantum in inferas, sed etiam in inferiores partes terræ, id est, ad inferna, ea confringens, et captivitatem captivam educens. Populus enim sanctorum, qui in inferno detinebatur, non tantum captivitas, imo etiam captivata captivitas erat. In hoc quippe quod a patria paradisi, ad quam obtinendam creata fuerat, per diabolicam fraudem ad hujus mundi miseriam expulsa exulabat, captivitas erat. Rursus et in hoc quod miseria hujus vitæ ad majorem inferni miseriam captivata fuerat, non tantum captivitas, imo etiam captiva captivitas erat. Hanc ergo captivam captivitatem, more triumphatoris, duxit secum Dominus in altum. Sicut enim aliquis præliaturus contra hostem, se prius armat, deinde caute hostem aggreditur, et per magnum laborem eum superat, postea eum ligans, ejus munitionem dissipat, et captivos educit, et cum signis victoriæ ad sedem suam rediens, donaria satellitibus suis distribuit, ita fecit et Dominus. Prius enim præliaturus cum diabolo, se humilitate armavit, per occultam sapientiam eum aggressus est, per patientiam superavit, per fortitudinem eum alligavit, et infernum frangens, suos qui ibi captivi tenebantur, eduxit, et cum triumpho in cælum ascendens, dona Spiritus sancti suis dedit. Non quod hac sola vice ea dederit, qui utique a principio semper suis gratiam suam largitus est, sed quod occultum erat, donorum cælestium se largitorem esse visibiliter demonstraret. Repræsentat autem hanc Christi victoriam sancta Ecclesia per processiones, quas in his diebus facere consuevit. Procedit quippe in processione tanquam victor crucifixus in carne cruce, cum armis videlicet cum quibus triumphavit. Cum quo aqua benedicta procedit, id est gratia qua suos irrorat et munit. Procedunt autem vexilla suæ victoriæ signa. Procedit et draco tanquam victus ante victorem, qui solo capite vigens est, vacuus in parte posteriori, quoniam ad primam peccati partem, id est cogitationem suggere valet. Ad consuetudinem vero, vel ad perficiendum peccatum, servos Christi cogere non potest. Et certe hostis infirmus est, qui nisi sibi consentientem ledere non valet. Subsequi-

tur autem populus fidelium in processione crucifixum, tanquam liberati liberatorem, exspectantes ab eo suarum dona gratiarum. Subsequamur ergo eum, fratres mei, subsequamur eum non solo pede, sed vera fide, et firma dilectione, et operum et mandatorum ejus executione, quoniam sic eum sequentibus non deerit, sed procul dubio largietur, et hic stipendia gratiarum suarum, et in futuro beatitudinem præmiorum. Ne autem videretur alicui, quod quibusdam hæreticis visum est, duas in Christo esse personas, ostendit Apostolus quoniam una et eadem persona est et ille qui descendit et ascendit ut homo, et ille qui dona Spiritus sancti dedit ut Deus, subjungens: *Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes cælos, ut adimpleret omnia*, de eo per prophetas prædicta. *Et idem ipse est qui dedit quosdam apostolos, alios prophetas, etc.* Est autem hæc pars tertia, in qua Apostolus enumerat quasdam gratias administrationum quas Deus contulit ministris Ecclesiæ suæ per quas in hoc sæculo eam regerent et erudirent. Inter quos principales sunt apostoli, quos Dominus noster Jesus Christus misit a latere suo, ut fidem salutis ignaris annuntiarent. Alii sunt prophetæ, qui per Spiritum sanctum ventura prædixerunt, ut Agabus et filix Philippi. Alii sunt evangelistæ, qui videlicet Evangelii scribendi privilegium habuerunt. Alii sunt pastores et doctores, qui videlicet sanctam Ecclesiam regunt et docent. Bene autem, fratres mei, apostolus non ait tantum pastores, sed etiam adjunxit doctores, aperte demonstrans quoniam prælati sanctæ Ecclesiæ, non tantum pastores, sed etiam doctores debent esse, ut videlicet quos pascunt exemplo, doceant verbo. Quod manifeste contra illos est qui in Ecclesia magisterium assumunt, cum ipsi in sacra Scriptura cæci sint. Nam juxta ipsam Veritatem, si cæcus cæcum duxerit, nonne ambo in foveam cadunt (*Matth. xv*)? Hæc autem Ecclesiæ administrationes, si cum interiori gratia charitatis, cæterarumque virtutum habeantur, procul dubio magni meriti sunt, alias non juvant habentes, sed potius nocent. Quid enim Judæ profuit apostolatus? Quid Balaam et Caiphæ prophetia? Quid hæreticis profuit Evangelium scripsisse? Quid pravis magistris docuisse? Proinde fratres, nos qui in Ecclesia suscepimus administrationem, oremus nobis a Deo largiri gratiam interiorem, per quam digne valeamus exterius administrare.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur ad quem usum Dominus prædictas gratias hominibus dederit, cum subditur: *Ad consummationem sanctorum in opus ministerii.* Ad quem usum gratias illas dedit, in opus ministerii? Ad hoc quippe dedit homini apostolatum, ut ipse annuntiet. Ad hoc dedit prophetiam homini, ut ille futura prædicet, Ad hoc dedit sapientiam homini, ut ille doceat. Quod aperte damnat illos qui in commissa administratione desides sunt; **L**ocum pastoris tenent, et non pascunt, stipendia prædicatoris accipiunt, et non prædicant, volunt vocari doctores, et non docent. Qui merito securi

æternæ damnationis succidendi sunt, quia terram occupant, et fructum non faciunt (*Luc. xiii*). **E**t opus ministerii ad quid prodest? *ad consummationem sanctorum, et ad ædificationem corporis Christi.* Ut videlicet per ministerium doctorum, et electi singuli, in quibus oportet, proficientur, et totum corpus Christi, id est Ecclesia, in membris ædificetur, ne vel aliquibus membris Ecclesiæ aliquid desit, vel ipsi Ecclesiæ desit aliquod membrum. Deficientibus enim doctoribus in Ecclesia, frustrantur electi doctrina, et impletur illud propheticum: *Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis* (*Thren. iv*). Et Ecclesia ipsa suis membris mutilata est, non habens linguam ad erudiendum, nec oculos ad viam videndam. Dicitur autem Ecclesia corpus Christi, quoniam Christus caput Ecclesiæ est quadam similitudine dictus. Cum enim caput et membra unius sint naturæ, tamen caput præsidet, excubat, et regit omnia corporis membra a secretario cerebri sui, ubi est sedes sensuum, sapientiæ, et vigoris, diffundens per medullas beneficia vegetationis et sensus, ad inferiora membra sibi nervis et venis compaginata. Membra vero corporis totius, suo capiti parent et famulantur, capiti pariter et sibi invicem colligata, sese coadjuvantia, et ministrantia sibi. Sic, fratres mei, sic Christus, ut esset caput nostrum, factus homo unius naturæ, nobiscum præsidet, excubat, et regit omnia membra Ecclesiæ. Et de thesauris sapientiæ et virtutis gratiarumque suarum infundit in inferiora membra sua sibi fide et dilectione compaginata. Quæ membra Ecclesiæ, id est omnes quotquot sumus fideles, debemus capiti nostro Christo obedire et famulari, et ei per charitatem compaginari. Alias amittimus beneficia gratiæ suæ, et arefacti tanquam nociva membra amputamur a corporis Christi unitate. Debemus quoque, fratres mei, ad invicem, tanquam unius corporis membra, per charitatis vinculum colligari, et nos ad invicem coadjuvare, et alter alteri ministrare. Nunquid enim oculus sibi soli videt? imo et cæteris membris. Nunquid pes se solum portat? imo et cætera membra. Nunquid manus se solam defendit, vel sibi soli necessaria attrahit? Imo et cæteris membris. Similiter unusquisque fidelis de gratia sibi a Deo data, non sibi soli, sed cæteris Ecclesiæ membris subministret. Sapiens, qui est quasi oculus Ecclesiæ, non sibi soli, imo etiam cæteris fidelibus sapiat et prævideat. Prædicator, qui est lingua Ecclesiæ, non se solum, imo etiam cæteros erudiat. Plebs vero inferior, quæ est quasi pes Ecclesiæ, non se solum, sed etiam totum corpus Ecclesiæ, suis sustentet laboribus. Princeps vero, qui est quasi manus Ecclesiæ, non se solum, sed etiam totam Ecclesiam defendat.

Sequitur pars quinta, in qua ostenditur quem finem prædictæ administrationes habere debeant, cum subditur: *Donec ei occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei.* Porro duplex finis hic notatur, et intentionis et cessationis. Ministri quippe

sanctæ Ecclesiæ hæc intentione prædictas administrationes debent administrare, non ut hic ditentur, non ut hic glorientur, non ut hic honorentur, non ut hic gulæ et ventri satisfaciant, sed ut cum plebibus suis sibi subjectis irreprehensibiliter possint occurrere Christo ad iudicium suum venienti. Tunc quoque fratres mei, omnis talis administratio cessabit. Tunc enim sancti non indigebunt corrigi, nec instrui nec regi ab homine, quos præsentia divinæ majestatis illustrabit. Certemus ergo fratres, certemus omni sollicitudine, ut simul Christo venienti irreprehensibiles possimus occurrere, et hoc in unitate fidei et agnitione Filii Dei. Duo quippe ponuntur hic, in quibus vera beatitudo animarum consummabitur, unio videlicet mentium et agnitio divinæ majestatis. Porro tunc non erit fides, quæ umbratilis est, sed potius plenaria omnium scientia. Sed ideo dixit Apostolus, *in unitatem fidei*, quoniam illi soli qui hic quantum possunt, fidei veræ observant unitatem, ad illam plenariam pervenient mentium unionem, ubi sancti cum Deo et a Deo in charitate unientur, ut non nisi unum et idem penitus velle queant. Unde et si qua erunt singulorum propria, per charitatem erunt communia. Agnitio vero divinæ majestatis et splendoris in electis vitæ beatitudinem consummabit, juxta quod Dominus ait: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscat te Deum verum, et quem misisti Jesum Christum* (Joan. xvii). Quanta, fratres, quanta putatis dulcedo, quanta beatitudo erit videre vitam majestatem, illum splendorem, in quem desiderant angeli sancti conspiceret (1 Petr. i), cujus visio et præsentia omnem ignorantiam, miseriam, labem et infirmitatem expellet. Sicut enim ferrum ex propinquitate ignis ita inflammatur et ignescit, ut non jam ferrum, sed totum videatur ignis; ita spiritus beati, ex præsentia divini splendoris et caloris inflammabuntur, ut non jam creaturæ, sed totæ divinæ videantur: et hoc fiet in animabus, in corporibus vero occurremus in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Tunc enim perfecti erimus in membris, et in decore, et tam in viribus quam virtutibus, et in ætate. Unde et subdit: *In mensuram, non quidem staturæ corporis, sed plenitudinis ætatis Christi*. In plena enim ætate in qua Christus erat, quando passus est, resurre-

A Redemptor noster, fratres charissimi, instante jam sua passione, fudit ad Patrem hanc quam modo audivistis orationem. Cæterum cum Filius sit ejusdem auctoritatis et potentiæ cum Patre, et ea quæ petebat æque daturus esset, sicut et Pater, quare postulavit a Patre; cum postulare videatur esse minoris impotentisque personæ? Triplici ratione, videlicet ut humilitatem et humanitatem pro nobis assumptam, in qua minor est Patre, vere in se exprimeret; ut in hoc sicut et in cæteris, semper Deo Patri deferret, ut nobis exemplum et formam orandi demonstraret. Nos quoque, fratres, Dei et Domini nostri semper sequentes exemplum, humilitatem, vilitatemque nostram semper profiteamur. Nihil nobis, sed Deo Patri omnia attribuamus, fratribus nostris semper deferre studeamus, devotioni, orationique, quæ Christianorum inexpugnabile munimentum est, nos assuefaciamus. Sunt autem hujus lectionis duæ partes: In prima orat Dominus pro sui clarificatione; in secunda pro suorum conservatione. Oraturus igitur Dominus, primo oculos suos ad cælum sublevat; deinde Patrem invocat, se etiam Filium nominat, et sic denuo rogat. Quod ille, fratres mei, verius facere potuit, qui oculos cordis sui semper ad cælum erexit, et vere Deum Patrem habuit, et vere se Filium exhibuit. Unde et ei a Patre dictum est: *Tu es Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui* (Matth. xvii). Nos tamen pro modulo nostro eum sequentes, oraturi prius sublevemus ad cælum oculos cordis, et desiderii nostri, spei et intentionis nostræ. Nam qui oculos suos statuerunt declinare in terram (Psal. xvi), ideo non merentur exaudiri. Invocemus et Deum Patrem, credentes eum pium et paternalem affectum gerere super nos; quod nos primo creavit, postea per sanguinem Filii recreavit; quod nos gratis in filios adoptionis generavit, quod nobis cæleste regnum præparavit; quod super filiorum petitiones exaudiendas pius tanquam Pater sit. Qui enim hæc non credunt, non merentur exaudiri. Exhibeamus quoque nos, quantum possumus, dignos Dei Patris filios. Exhibeamus, inquam, per dilectionem, obedientiam et imitationem. Qui enim per contemptum, et inobedientiam pravosque mores degenerant a Deo non merentur audiri. Si ergo, fratres, oculos intentionis nostræ ad cælum levaverimus, si in Deum Patrem firmiter crediderimus, si nos dignos ejus filios pro posse nostro exhibuerimus; tunc secure eum rogare poterimus. Porro rogans Dominus primo exponit petitionem suam; secundo finem, tertio modum, quarto utilitatem, quinto meritum. Et petitionem quidem suam exponit, cum dicit: *Clarifica Filium tuum*. Verum cum Filius Dei in deitate, qua Patri semper est æqualis, nec major, nec sanctior, nec gloriosior esse possit in ea non petiit glorificari, sed potius vel in humanitate, vel in operum claritate, vel in credentium fide, vel in iudicii potestate. Et quoniam ipse a desiderio labiorum suorum fraudari non potuit, in his quatuor a

HOMILIA LXVII.

IN VIGILIA ASCENSIONIS.

Sublevatis Jesus oculis in cælum dixit: Pater, clarifica filium tuum (Joan. xvii), etc. Dominus et

Patre clarificatus fuit. In humanitate quippe clarificavit Pater Filium, quando eum resuscitavit; et in carne glorificata eum ad dexteram suam collocavit. In operibus vero eum glorificavit, quando vel ante, vel post resurrectionem miraculis et virtutibus eum verum esse Filium Dei demonstravit. Unde ipse per vocem de cœlo factam dixit: *Et clarificavi, et iterum clarificabo*. In fidem etiam credentium eum clarificavit; quando credentes in eum sanctitate et opere claros fecit.

Unde et ipse Filius in sequentibus dicit: *Et clarificatus sum in eis*, videlicet in discipulis. In iudicii vero potestate, eum amplius clarificabit, quando ostendet eum iudicem omnium, iudicem salvantem suos, et damnantem reprobos. Finem vero petitionis suæ exponit cum dicit: *Ut Filius tuus clarificet te*. Significat autem hæc conjunctio, *ut*, non solum consecutionem, sed etiam causam finalem. Et consecutionem quidem significat, quoniam cum Pater et Filius tanquam relativa sint simul natura et cognitione, cognito et clarificato Filio, consequens est ut et Pater cognoscatur et clarificetur. Rursum cum Pater et Filius sint substantialiter similes, et in uno simili cognoscatur reliquum, consequens est ut, cognito et clarificato Filio, cognoscatur et clarificetur etiam Pater. Causam vero finalem significat, quoniam hoc sine postulat Filius clarificari a Patre, ut in hoc clarificetur Pater. Ac si dicat: Pater, clarifica me ad laudem et honorem nominis tui. In quo, fratres mei, dat nobis exemplum, ut quidquid volumus et petimus, non ad nostram, sed ad laudem et honorem Dei velimus et petamus, dicentes cum Psalmista: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam* (Psal. cxii). Clarificavit autem Filius Patrem tribus modis, ejus nomen hominibus prædicando, in ejus nomine signa et miracula faciendo, ei omnia attribuendo, et ad eum omnia referendo. Quem et nos imitantes, fratres charissimi, clarificemus, quantum possumus, nomen Dei, ejus gloriam semper prædicando; in ejus nomine bona pro posse nostro faciendo, omnia bona nostra ei attribuendo, et ad eum referendo. Modum quoque clarificationis exponit, cum subdit: *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei det eis vitam æternam*. Subaudi, ita esse verum omnibus manifesta. Quod quidem in parte jam impletum est. Manifestum enim jam est fidelibus Christum habere a Patre potestatem omnis carnis: et fidelibus, qui ab hoc sæculo migraverunt, jam dedit vitam æternam. In fine vero universaliter omnibus erit manifestum, quando iudex apparebit omnium, dans suis vitam æternam, et reprobis pœnam, et tunc plenarie Pater in Filio, et Filius clarificatus erit in Patre. Potestatem vero dicit Christus sibi a Patre esse datam, quoniam quæ erat ei, in quantum est Deus, natura factum est ei, in quantum est homo, gratia. Utilitatem exponit cum subjungit: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum et*

A quem misisti Jesum Christum. Utilitatem dico non suam, sed nostram. Ipse enim non nostri, ut alius indiget, cui dicit Psalmista: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eyes* (Psal. xv). Non enim a nobis credi vel cognosci voluit propter se, sed propter nos. Ipse quippe cum summe beatus esset, non indigebat a miseris cognosci, vel ad miseros accedere. Sed nos cum miseri essemus, indigebamus summe beatum agnoscere, et ad eum accedere, alias non poteramus vitam æternam habere. *Quoniam hæc est, inquit, vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum*. Porro cognitio Patris et Filii cum sancto Spiritu, duplex est: Prima est in fide, altera in specie. Prima est in via, altera in patria. Prima est ænigmatica, altera aperta. Utraque tamen suo modo potest vocari vita æterna, quoniam ad vitam æternam ducit. Cognitio vero speciei dicitur vita æterna, quoniam vitam æternam confert. Cognitio quippe et visio divinæ majestatis et gloriæ omnem expellet ab electis miseriam, et omnem eis conferet beatitudinem. Visio sereni et læti aeris reddit hominem lætum. Quid ergo mirum, si divinæ majestatis incomparabilis jucunditas videntem jucundum efficiat? Visio solaris luminis et caloris homines illuminat et calefacit. Et quid mirum, si divini splendoris et charitatis immensitas præsentem illuminet et inflammet? Præsentia fragrantium aromatum quæque proxima suaviter aromatizat. Quid mirum, si divitiarum suavitatis et fragrantiarum ineffabilitas præsentem aromatizet et delectet? Musicorum instrumentorum melodia homines delectat audientes: quid mirum, si divinæ consonantiæ harmonia ineffabilis præsentem alliciat et delectet? Mellis et nectaris dulcedo gustantes delectat, quid mirum, si divinæ bonitatis dulcedo admirabilis gustantes pascit et delectet?

Gustate et videte, inquit Psalmista, quoniam suavis est Dominus (Psal. xxxiii). Et si temporalia ista vilia et transitoria, fratres charissimi, sic afficiunt, pascunt et delectant, quam incomparabiliter illa divina jucunditas, ille splendor, illa suavitas, illa dulcedo suos afficiet, pascet et delectabit in æternum? Et quidem comparatio terrenorum ad æternitatem nulla est, sed nos, ut possumus, magnalia Dei potius balbutimus quam eloquamur, quoniam *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus diligentibus se* (Isai. lxiv; I Cor. ii). Meritum exponit cum subdit: *Ego, te clarificavi super terram, opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam*. Christus quippe solus vere meruit et mereri potuit. Ad hoc quippe quod aliquis proprie mereri dicatur, duo concurrunt, videlicet ut sit auctor operis sui, et ut præ se habeat majorem, apud quem mereatur. Nisi enim sit auctor operis sui, mereri non potest; quia nemo pro alieno debet opere coronari, nec damnari. Et nisi habeat præ se majorem, mereri non potest, quoniam nemo meretur, si non est a quo præmium præstoletur. Hac ergo ratione homo vel angelus mereri non

potest, quoniam et si habeat præ se majorem; tamen operis sui auctor esse non potest, quoniam omnium bonorum quæ ipse fecit, non est auctor, sed tantum minister, quoniam Deus est qui operatur in nobis et velle et perficere (*Philipp. ii*). Sed nec Deus Pater vel Spiritus sanctus mereri potest, quoniam et si sit auctor operis sui, tamen majorem apud quem mereatur non habet. Christus quoque solus est, qui, in quantum Deus est, auctor operis sui esse potest, et, in quantum homo est, majorem apud quem mereatur, habet. Christus ergo solus meruit et mereri potuit. Dicuntur autem sancti mereri, quoniam et si non per se bona operantur, tamen Deo cooperantur: Et ideo cum solum suum opus coronet Deus in nobis, dicuntur tamen pro meritis coronari; divinam gratiam non nisi proprie merita nostra vocantes, cum aperte clamet Apostolus, quoniam *non ex operibus justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit (Tit. iii)*. Exponens ergo Redemptor noster meritum suum ait: *Ego te clarificavi super terram*. Non ait, in terra, quoniam in illis qui per contemptum mundi non in terra, sed super terram sunt, maxime Deus clarificatur, dum clarificat eos. Sed et ipsa opera, per quæ Deus clarificatur, non terrena, sed potius super terram sunt. Opus injunctum consummavi, sed non ex me, quoniam tu ipse es qui illud mihi injunxisti, ut illud facerem mihi dedisti. In quo confunditur illorum superbia qui opus suum ex libero arbitrio et ex propriis viribus se duxisse ad effectum opinantur. Filius Dei dicit sibi datum esse a Patre, ut faceret quod fecit. Et tu vermis insolens, dicis te ex te fecisse quod fecisti. *Et nunc, inquit, clarifica me, tu Pater, apud te ipsum*. Ac si aperte dicat: Feci quod injunxisti, redde præmium quod merui. *Clarifica me apud te ipsum, me scilicet per resurrectionem glorificando, et ad dexteram tuam colloquendo. Claritate, inquit, quam habui antequam mundus fieret apud te, id est claritatem, quam semper habui et habeo apud te, me habere hominibus declara. Manifestavi nomen tuum, nomen scilicet paternitatis tuæ. Nam nomen divinitatis aliquibus notum fuerat, sed quod haberet filium sibi consubstantialem notum non erat, Quibus? hominibus quos dedisti mihi de mundo, id est illis quos de massa prævaricationis segregatis per fidem mihi conjunxisti. Tui, inquit, erant electione, et mihi eos dedisti* vocatione. Cum filius possideat omnia eadem auctoritate cum Patre, tamen in omnibus deferens Patri, dicit Patrem dedisse sibi tanquam homini, vel etiam tanquam Filio, quoniam quemadmodum per nativitatem Deus ex Deo, ita est habens ex habente.

Sequitur pars secunda, in qua Filius interpellat patrem pro suorum conservatione. Primum eorum meritum ostendendo, postea pro eis orando. Porro meritum eorum ostendit, cum subdit, *Et sermonem meum servaverunt*. In quo demonstrat nobis, fratres mei, quod si volumus eum interpellare pro nobis

A apud Patrem, ejus sermonem observemus, quoniam qui Filii sermonem aspernantur, frustra eum apud Patrem intercessorem præstolantur, quoniam sermo Filii ex Patre est. Unde et subdit, *Et non cognoverunt, quia omnia quæ dedisti mihi, sunt abs te*. In quo etiam illud intelligi datur, quam sicut mandata non observantur, nisi prius cognoscantur, ita nec perfecte possunt cognosci, nisi prius observentur. Observando quippe Evangelium, meremur ut ad interiorum ejus intelligentiam penetremus, et ut illud non ab homine, sed a Deo esse cognoscamus. Unde propheta: *A mandatis tuis intellexi (Psal. cxviii)*. Inde est quod qui negligunt Evangelium illud non intelligunt. Et propter simplicitatem evangelici sermonis, illud non esse a Deo, sed a simplicibus hominibus inventum putant. Cæterum, ne discipuli blandirentur sibi putantes se, vel observationem, vel cognitionem divini sermonis a se habuisse, addit. *Quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis, non solum in aure corporis, sed etiam in aure mentis*. Sed etiam in hoc quod dicit non sua, sed Patris verba eis dedisse, confundit illorum præsumptionem, qui non de divina doctrina, sed de suo sensu præsumunt populis annuntiare, cum dicat Dominus prophetæ (*Ezech. iii*). *Et tu annuntiabis eis ex me. Et ipsi, inquit, acceperunt*. Ac si dicat, et si omnino eis gratis datum est, tamen in hoc quod gratanter acceperunt et retinuerunt, meruerunt. *Et cognoverunt, inquit, quia a te exivi, vel per æternam nativitatem, vel per incarnationem*. Et ne videretur jam percepisse illam apertam cognitionem quæ erit in futuro, exponens dicit, *Et crediderunt vere quia tu me misisti, id est incarnari constituisti*. Postea orans pro discipulis suis ait, *Ego pro eis rogo, non pro mundo, videlicet pro conservatione eorum, Et non tantum pro eis (ut post exponit), sed etiam pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me*. In qua oratione, fratres mei, etiam pro nobis oravit, si fidem et doctrinam apostolorum sectamur. *Non pro mundo, inquit, rogo, id est pro amatoribus mundi. Quid est, Domine Jesu, quod dicis? Non tu pro perversis hominibus et pro inimicis nostris tu nos orare præcepisti? Nonne tu pro perversis hominibus et amatoribus mundi, id est pro illis qui te crucifixerunt, ne amitterent locum et gentem (Joan. xi), orasti dicens, Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt? (Luc. xxiii)*. Utique. Sed pro illis quos in præsentia sua ab amore mundi ad amorem Dei noverat convertendos, rogavit. Sed nos fratres, pro quibuslibet perversis rogamus, quia cum converti omnes possint, tamen qui sunt convertendi, vel qui non, ignoramus. *Sed pro eis, inquit, quos dedisti mihi, id est quos ab amore mundi segregans, meos per fidem et charitatem fecisti. Et tuum est, Pater mi, exaudire me pro eis orantem, quia tui sunt, non solum possessione, quemadmodum dicitur, quia Domini est terra et plenitudo ejus (Psal. xxiii), nec solum ministerio, quemadmodum dicitur quia tribus Levi Domini est (Num. iii). Sed etiam, tui proprii æterna prædestinatione, electione et*

dilectione. Et ne viderentur illi jam non esse Patris, ideo quia dati a Patre ipsi Filio subdit: *Et mea omnia tua sunt, et tua mea sunt.* Nec mirum, si in dominatione et possessione unum sint, qui voluntate, majestate et substantia, unum sunt. In quo nobis demonstratur carnales quoque fratres, patres et filios, sicut sanguine, ita amore et possessione unum esse debere, Patremque abundantem, filio mendicante, vel filium abundantem, patre mendicante, pariter condemnari. *Et clarificatus sum* inquit, *in eis*, id est in eis quos dedisti mihi, quos fide et operibus atque vita clarificavi, clarificatus sum. Clarifica quoque et nos, quæsumus, Domine Jesu Christe, ut et tu in nobis clarificeris. Sanctifica, inquam, nos, ut et tu in nobis sanctificeris. Clarifica opus tuum, ut in eo clarus artifex appareas. Sanctifica servos tuos, ut in eis clarus Dominus appareas. *Et jam*, inquit, *ego non sum in mundo.* Quare? quoniam per passionem, resurrectionem et ascensionem ad te venio. *Et hi*, inquit, *in mundo sunt*, id est in mundanis tribulationibus sunt diutius permansuri, quia ad Evangelium prædicandum necessarii sunt. Et ideo pro eorum conservatione, ego te rogo. Roga quoque Patrem, Domine Jesu Christe, pro nobis, qui adhuc in hoc misero mundo sumus, qui hic a malignis spiritibus infestamur, a propriis concupiscentiis superamur, a mundanis tribulationibus quassamur, jamque periclitantes clamamus ad te, qui jam in hoc mundo non es, qui jam ad dexteram Patris cœqualis resides; qui spiritus, carnem, tempestatesque in manu habes, te adiutorem semper invocamus, ad te sint semper oculi nostri ne pereamus, spiritibus impera, carnem refrena, tempestates seda, ad te nos gubernata, ut semper te videre et benedicere mereamur unum Deum cum Patre et Spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXVIII.

IN ASCENSIONE DOMINI.

Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quæ cœpit Jesus facere et docere, usque in diem qua præcipiens apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est (Act. 1), etc. Evangelicam et apostolicam historiam, fratres charissimi, scripsit Lucas Evangelista rogatu Theophili viri religiosi. Unde transiens de una ad alteram, primo transitu utitur in quo dicta dicentis continuat; secundo, prædicta breviter epilogat, tertio, ab Ascensione Domini Apostolus historiam inchoat. Utens igitur primitus transitu ait: *Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile.* Vocat autem primum sermonem Evangelium. Primum, et quantum ad ordinem scribendi et quantum ad dignitatem. Præcellit quippe Evangelium, dignitate suæ materiæ, omnibus Scripturis tam veteribus quam novis. Sermo autem dicitur a sero seris. Evangelium autem dicitur sermo quoniam seritur in cordibus fidelium. Unde et juxta Evangelicam parabolam, verbum Dei semen bonum dicitur, quod cum cadit in

bonam terram facit fructum, aliud quidem tricesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum. (Luc. viii). Utinam, fratres charissimi, Christus seminet hodie semen Evangelii sui in corda vestra per os nostrum, et faciat illud fructificare in vobis fructum centuplum, qui solus potest: Quoniam neque qui plantat, neque qui rigat aliquid est, sed qui incrementum dat Deus (I Cor. iii). De qua vero materia fecit sermonem, ostendit cum subdit: *De omnibus quæ cœpit Jesus facere et docere.* De operibus enim et doctrina Christi totum Evangelium contextum est. Omnis enim Christi operatio et eruditio animæ Christianæ est cibus et informatio. Quando enim Christus tacebat, instruebat operando. Et quando non operabatur, instruebat et docebat. Ordo quoque congruus est. Primo enim cœpit facere, et postea docere. Et quod prius ostenderat exemplo, post ostendebat verbo dans exemplum discipulis et prædicatoribus suis eundem ordinem observandi. In quo mea, et mei similium confunditur præsumptio, qui multa vobis prædico, quæ tamen non facio. Sed utinam, fratres, per vestras orationes ipsa confusio generet in me pudorem, pudor correctionem, correctio emendationem, ut quod prius non feci, saltem postquam prædicaverim, facere incipiam! Et quid est, fratres, quod ait Evangelista? Quare fecit sermonem de omnibus quæ cœpit Jesus facere et docere. Et quis hoc possit? præsertim cum dicat Joannes evangelista, quod si opera Christi per singula scribantur, non arbitror mundum capere qui scribendi sunt libros (Joan. xxi). Sed puto, fratres, quia cum ait omnibus, non ad singula generum, sed ad genera singulorum referendum est. Et si enim non de omnibus omnia, saltem de omnibus aliqua scribere potuit. Scripsit quippe de operibus, de prædicationibus, de itineribus, de passionibus Christi, et de cæteris quæ necessaria erant humanæ salutis. In quo terminaverit primum sermonem, ostendit cum dicit: *Usque in diem qua præcipiens Apostolis.* Et quid præcipiens? Quod apostoli post ejus ascensionem facere deberent. Quod vero ait, *per Spiritum sanctum*: ad utrumque, sive apostolorum electionem, sive ad ejus ascensionem referri potest. Utraque enim per Spiritum sanctum impleta est.

Sequitur pars secunda, in qua Lucas prædicta recapitulat dicens: *Quibus et præbuit seipsum vivum.* Qui sunt illi? Illi soli quos elegit. Nam alii non fuerunt digni, quibus Dominus se redivivum exhiberet. Præbuit autem seipsum redivivum divina potestate, quam cum Patre et Spiritu sancto habet communem, juxta quod ipse prædixerat: *Potestatem habeo ponendi animam meam, et iterum sumendi eam* (Joan. x). Qua potestate omnes defunctos exhibuit redivivos, post passionem suam propriam, et omnibus aliis dissimilem. Ipse enim solus nostra peccata, non sua, tulit super lignum (I Petr. ii). *Per dies quadraginta apparens eis.* Quare, fratres charissimi, Christus non statim post resurrectio-

nem, sed post multos dies ascendere voluit in cœlum? Ut per frequentem apparitionem, fidem resurrectionis in Apostolis confirmaret. Et quare post quadraginta dies? Ut discipulos, quos per quadraginta horas mortuus mœstificaverat, per totidem dies redivivus kœtificaret, juxta quod eis promiserat, quod tristitia eorum verteretur in gaudium (*Joan. xvi*). Simul etiam ut per sacramentum quadragenarii, qui ex decem per quatuor multiplicatus perficitur, impletionem decalogi per Evangelium in eis se perfecturum significaret. Apparuit autem in multis argumentis. Argumentum est ratio rei dubiæ faciens fidem. In multis vero argumentis apparuit, quoniam multis probationibus fidem suæ resurrectionis in eis confirmavit, in hoc videlicet quod se obtulit ad videndum, ad audiendum, ad contrectandum, quod ivit et rediit inter eos, quod locutus est, quod comedit et bibit. Unde Joannes et audacter et aperte loquitur. *Quod fuit, inquit, ab initio, quod vidimus et audivimus et manus nostræ contrectaverunt (I Joan. i)*. Et quæ, fratres mei, quæ resurrectionis ambiguitas post tanta probationum argumenta in cordibus discipulorum potuit remanere? Ad hoc etiam facit quod subditur: *Et loquens de regno Dei*. Sicut enim semper ante passionem suam de regno Dei loqui consueverat, ita et post semper de eodem loquebatur. Unde et in similibus verbis, similique benedictione et fractione panis a duobus discipulis in Emmaus agnitus est (*Luc. xxiv*). In quo omnibus, et præcipue illis qui in Ecclesia locum ejus tenent, *exemplum relinquit*, ut nunquam de vanis, nunquam de otiosis nocivisque sermonibus, sed semper de regno Dei et de his quæ ad illud spectant loquantur.

Sequitur pars tertia, in qua historiam dominicæ ascensionis largius prosequitur, subdens: *Et convalescens præcepit eis, etc.* Pensemus, fratres, quantæ dulcedinis fuit hoc hodiernum et extremum convivium. Fuit quippe convivium charitatis, convivium gaudii, convivium eruditionis. Sicut enim aliquis paterfamilias peregre profecturus, extremum convivium suis amicis et familiaribus convocatus cum eis charius celebrat, et quomodo res suas ordipare debeant, eis mandat, ita summus Dominus dulcius et tenerius extremum convivium cum suis celebravit, et quid agere deberent eis præcepit. Unde et subditur, *Præcepit eis ab Hierosolymis ne discederent, nec a loco, nec a significato, discederent scilicet a communitate et communionem, ne discederent a visione et desiderio pacis; sed expectarent promissionem Patris*. Quæ utique promissio et mea est; quia eam audistis, inquit, per os meum. In quo monemur et nos, fratres, ne a communionem Ecclesiæ recedamus, et pacis, si Spiritus sancti gratiam in nos advenire desideramus. In divisis enim et inquietis cordibus, non potest habitare Spiritus sanctus. Quas autem gratias per Spiritum sanctum erant accepturi, subsequenter ostendit, emundationis

scilicet virtutem, et testificandi audaciam. Et de emundatione ostendit, cum subdit: *Quia Joannes baptizavit aqua, subaudis sola. Vos autem, non post multos hos dies, baptizabimini Spiritu sancto, peccata scilicet vestra a vobis emundante, et ignorantiam vestram illuminante*. Quia vero quidam Judæi audierant eum loqui de regno Dei, et de impletionem promissionis Patris; interrogant eum, si in tempore hoc restiturus esset regnum Israel, temporale scilicet et mundanum, quod adhuc exspectant Judæi venturum, non memores, quia Dominus responderat Pilato regnum suum non esse de hoc mundo (*Joan. xviii*). Quorum simplicitatem Dominus redarguit dicens: *Non est vestrum nosse tempora, etc.* Scilicet ventura, vel momenta, id est venturas rerum mutationes, *Quæ Pater posuit in sua potestate*. In quo illos manifeste damnat qui tempora et eventus futuros per auguria, et sortilegia, atque divinationes inquirunt. Hoc enim facinus est magnum, et tam in Veteri quam in Novo Testamento prohibitum. Et qui hoc faciunt duplex damnum incurrunt, et hic deceptionem, et in futuro damnationem. Deinde secundam gratiam, quam Spiritus sanctus erat eis collaturus, ostendit cum subdit: *Sed accipietis virtutem Spiritus sancti, ad duplicem scilicet usum, ad vestri sanctificationem, et ad signorum, miraculorumque ostensionem*. Tertiam quoque gratiam subjungit cum dicit, *et eritis mihi testes, bene vivendo, audacter nomen meum prædicando, mirabiliter operando, fortiter pro me moriendo, in omni Judæa et Samaria, et usque ad extremum terræ*. Quasi diceret: Salutem quam operatus sum in medio terræ, prædicabitis primo domesticis, deinde vicinis, postea remotis et extremis. Utinam, fratres mei, et in nos Spiritus sanctus descendens, det nobis et peccatorum emundationem, et virtutum sanctificationem, et prædicandi fortitudinem et audaciam, ut, abjecta terrena cupiditate et fortitudine, verbum Dei coram regibus et tyrannis et iniquis constanter prædicemus. *Et cum hoc dixisset, subaudi et eduxisset eos in montem Oliveti*. Ob hoc quippe, fratres, hodie sollemnis processio recte fit ad memoriam illius processiois, quam hodie Redemptor noster in montem Oliveti fecit. Qui discipulis suis chara pacis oscula relinquens, et eis benedicens, *videntibus illis elevatus est*, ut visam ejus ascensionem testificari possent. Sed a quo elevatus est? Nunquid fratres mei, Dominus tanquam impotens, auxilio indigebat alieno, quo elevaretur, sicut Enoch, qui legitur translatus (*Hebr. xi*), et sicut Elias, qui legitur curru transportatus (*IV Reg. ii*)? minime. Illi enim tanquam puri homines, nec etiam per cœlum æreum in paradysum terrenum per se transire poterant. Sed Redemptor noster, tanquam verus Deus, se in cœlum empireum sua elevavit potentia. Elevatus est igitur ipse homo a se Deo. *Et nubes suscepit eum ab oculis eorum*. Porro hæc nubes tulit ei non adjutorium, sed ministerium. Elementa quippe suo Creatori famulantur. Marmor montis, unde Dominus

ascendit, servat usque hodie vestigia pedum ejus tanquam ceræ impressa. Quod, ut pavementum, ferrum non sinit sibi apponi, sed repellit. Nubes, id est aer condensatus, tanquam bajulus eum suscepit. Cœli cœlorum tanquam Dominus eum susceperunt. Rationalia animalia, id est angeli et homines, visam sui Domini ascensionem testificantur, pariter et admirantur. Unde et subditur, *Cumque intuerentur in cœlum euntem illum*, etc. Quæ causa, fratres mei, exstitit, quod discipuli tam attente Dominum contemplabantur ascendentem? Multiplex: Amor, tristitia, gaudium, admiratio, desiderium, spes. Amor, quia quantum possumus, amata concupiscimus; sicut enim amici amicum transfretantem, quandiu possunt, de specula prospiciunt; et quando amicum videre non possunt, prospiciunt navem, ita discipuli amantissimum Dominum ascendentem contemplati sunt, quandiu potuerunt. Et cum ipsum jam non poterant contemplari, contemplabantur nubem. Et cum nec jam nubem poterant contemplari, contemplabantur viam. Tristitia, quoniam de ejus corporali recessu, quem adeo diligebant, non poterant non contristari. Gaudium, quoniam de glorificatione et exaltatione ejus, quem adeo diligebant, ineffabiliter gaudebant. Admiratio, quoniam supra modum admirabantur humanam naturam, primo sic humillimam, modo super omnes cœlos sic sublimatam. Desiderium, quoniam desiderabant eum toto affectu subsequi, et si corpore in terra retinebantur, tamen eum mente in cœlum sequebantur, et cum eo in cœlo simul habitabant. Spes, quoniam sperabant quo suum et summum caput præscenderat, se inferiora membra conscensuros. Et dum hæc fiunt, *Ecce duo viri*, id est angeli in specie virorum. Duo, ut in ore duorum vel trium testium staret omne verbum (*Deut. xix*). *Asiterunt*, ut se comministros ostenderent, *juxta illos*, ut videlicet homines per ascensionem Christi jam sibi adæquatos et appropriatos, demonstrarent. Unde et de cætero se ab hominibus non permittunt adorare, *Qui et dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum?* quasi stupidi et per excessum in cœlum rapti? viri autem vocantur, quoniam virtutibus viriles erant. Galilæi dicuntur, quoniam spe et desiderio ad cœlum transmigrabant. Stantes vero erant. Quem ad sequendum Dominum suum mente jam parati erant. *Quid statis aspicientes in cœlum?* Hæc interrogatio non est inquirentis vel increpantis, sed potius erudientis, hoc est quod sequitur: *Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cœlum*. Quasi dicat, non expectetis nunc eum rediturum vel nunquam. Veniet enim non in præsentiarum, sed in fine ad judicium. Veniet autem sic, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum, id est ita aperte, ita gloriose, ita cum nubibus, ita cum ministerio angelorum, ita vobis dulcis et lætus. Quam ut nos quoque cum ipsis læti et securi videre mereamur; simus interim sicut et ipsi, viri spiritualibus virtutibus; simus Galilæi, spe et desiderio ad cœlestia transmigrantes; simus stantes et parati

ad eum sequendum; simus quoque aspicientes in cœlum plus oculis mentis quam corporis, terrena omnia despicientes, omnem sordem evitantes, mente tota jam cum Christo in cœlestibus habitantes. Appropiemus, quantum possumus, mente ad eum, vita et desiderio atque operibus, ut tandem læti ad eum contendamus, ipso duce, qui hodierna die ascendens in cœlum, sedet ad dexteram Patris cum eo et Spiritu sancto vivens et regnans in æternum. Amen.

HOMILIA LXIX.

IN ASCENSIONE DOMINI.

Novissime recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Jesus (Marc: xvi). Historiam Dominicæ Ascensionis, fratres charissimi, quæ die celebrata est hodierna, exponit in prælibata lectione Marcus Evangelista. Distinguitur autem lectio ista capitulis sex. Primo Dominus apparet discipulis suis; secundo eos increpat; tertio eos instruit; quarto opem promittit; quinto in cœlum ascendit; sexto ostenduntur discipuli Domino paruisse, ipso cooperante. Describit igitur primam evangelista Dominum apparuisse, cum dicit: *Novissime recumbentibus*, etc. Porro novissime, id est quadraginta dierum novissimo die, id est hodierno, Dominus apparuit undecim discipulis suis recumbentibus cum beata virgine, cæterisque simul cum eis conversantibus. Nec solum eis apparuit, sed etiam teste alio evangelista, cum eis manducat (*Luc. xxiv*). Sed quare, fratres mei, Dominus mox in cœlum ascensurus, cum non indigeret, manducavit? Ob tres causas. Ut per comessionem veritatem carnis suæ, quam in cœlo sublimaturus erat, demonstraret, ut mox recessurus dilectis suis desideratam suæ præsentiae copiam, in extremo largius exhiberet, ut charitatis dulcedinisque suæ memoriam in suorum pectoribus per extremi familiaritatem convivii arctius infingeret. Pensemus ergo, fratres, quantæ pietatis, quantæque dulcedinis fuerit istud extremum convivium hodiernum. Quemadmodum namque aliquis paterfamilias, peregre profecturus, suisque vale facturis, suos amicos et familiares convocat cum eis extremum convivium celebrat, eis majorem in fine dilectionem demonstrat, cum de rebus suis ordinat, ita facit hodie Dominus et Redemptor noster, in cœlum ascensurus, cum chara matre charisque discipulis suis extremum convivium celebravit; eis majorem in fine dilectionem exhibuit. Quid post ascensionem suam agere deberent præcepit, ut sequentia demonstrant.

Sequitur pars secunda, cum subditur: *Exprobravit illis incredulitatem illorum et duritiam cordis, quia hi qui viderant eum resurrexisse a mortuis, non crederant*. Exprobrare est vitium alicui impropere. Porro impropere quidam palam aliqui, quem non diligunt, vitium suum, causa odii et diffamationis; quod non bonum, imo maximum malum est. Cæterum qui Domini vult exemplum sequi, exprobrat peccatori vitium suum familiariter, sola charitatis

correctionisque causa. Exprobratio namque palam facta, quoniam non ex fonte charitatis, sed odii videtur manare, peccatorem non emendare solet, sed potius provocare. Sed exprobratio seorsum facta, quia de bono zelo procedere videtur, peccatorem nobis amicat et emendat. Sane non omnis qui aliquid non credit incredulus est, sed ille vero nomine incredulus dici potest qui non credit quod credere debet, praesertim cum sufficiens testimonium habeat, cui jure fidem debeat adhibere. Quales fuere quidam discipulorum, qui Dominum vere resurrexisse non credebant, licet alii discipuli, qui Dominum jam redivivum viderant, tractaverant, et cum eo manducaverant et biberant, eis Dominicæ resurrectionis sufficiens testimonium ferrent. Tales quoque sunt usque hodie miseri Judæi, qui nec propter sanctorum prophetarum, nec propter apostolorum et evangelistarum, nec propter signorum miraculorumque testimonia Dominicam credere volunt resurrectionem. Nascitur autem talis incredulitas ex cordis duritia, quod nulli credere vult nisi sibi, putans omnes praeter se aut deceptos aut falsos esse. Sed, fratres mei, sicut stulta credulitas est cuilibet credere, ita prava incredulitas est nulli credere. Unde Joannes: *Nolite, inquit, omni spiritui credere, sed probate spiritus an ex Deo sint (I Joan. iv)*. Quasi diceret: Postquam probaveritis quod spiritus ex Deo sint, eis fidem adhibete. Sed, fratres mei, quare Dominus electos discipulos suos permisit de sua resurrectione tandiu dubitare? Non hæc frustra, sed provida et utili nobis hæc permisit dispensatione. Plus nobis quippe profuerunt illi qui tarde et vix crediderunt, quam illi qui statim crediderunt. Creduli nempe facile credunt, etiam rei nondum probatæ. Increduli vero econtra rei multimodis probatæ vix credere volunt. Quis ergo non credat quod etiam increduli non credere non potuerunt? Quis non credat quod Thomas incredulus visu proprio et attrectatu manus diligenti credere compulsus est? Quis non credat quod Paulus incredulus et fidei persecutor, a Domino sibi loquente prostratus, excæcatus, et post ab eodem reilluminaus credere coactus est? (*Act. ix.*) Credamus ergo, fratres, absque dubitatione quod etiam increduli crediderunt, et agamus Deo gratias, qui ideo discipulos suos dubitare voluit, ne nos dubitaremus. Ideo eos ad tempus incredulos esse voluit, ne nos increduli essemus.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus discipulos suos quid post Ascensionem suam agere debeant instruit dicens: *Ite in orbem universum et prædicate Evangelium omni creaturæ*, etc. Discipuli prius a Domino electi et edocti, post ad prædicandum missi sunt. In quo confunduntur illi qui antequam doceantur, docere et prædicare præsumunt, antequam sint discipuli, fiunt magistri. Confunduntur quoque et illi qui nec vocati, nec missi, sua auctoritate magistrare et prædicare præsumunt, non attendentes quod ait Apostolus: *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? (Rom. x.)* *Ite, inquit, in orbem universum.*

A Ecce, fratres, quam magnus ager, quam paucis colonis traditur ad colendum. Et revera Dominus alibi dicit. *Messis quidem multa, operarii autem pauci (Luc. x)*. Propterea prohibetur eis ne aliquid ferant in via, et ne aliquem salutent, ut videlicet expedite et sine cunctatione proficiscantur, et injuncte prædicationis officium festinanter prosequantur. Sed et in hoc nobis sequacibus prædicatoribus proponitur exemplum, ne nos honoribus sæcularium negotiorum oneremus; ne fabulationibus et vaniloquiis tempus consumamus, sed expedite et festinanter officio prædicationis insistamus. *Prædicate, inquit, Evangelium, non aliam doctrinam. In quo confunduntur illi qui, ommissa evangelica doctrina, ex se et aliena nova præsumunt populis prædicare; cum dicat Dominus per prophetam: Annuntiabis eis ex me (Ezech. iii). Omni creaturæ, id est homini, propter quem omnis creatura facta est, et in quo omnis creatura per naturarum participationem contenta est. Habet enim esse cum lapidibus, vivere cum arboribus, sentire cum pecudibus; discernere cum angelis. Itaque fratres, quoniam propter excellentiam omnis creatura vocatur; dominium quod ex natura super creaturas habemus moribus vindicemus; dominemur rebus temporalibus per rectum usum, rectamque dispensationem; non subdamus nos turpiter illis, ut quidam faciunt, per cupiditatem et avaritiam: de cujusmodi scriptum est: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus et similis factus est illis (Psal. xlviii)*. Quam autem acquiescentes prædicationi utilitatem consequantur, ostenditur cum subjungitur: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit. At dicit aliquis: Ego credo et baptizatus sum, ergo salvus ero. Verum, frater dicis, si tenes pactum quod in baptismo pepigisti. In baptismo quippe promisisti te abrenuntiaturum diabolo, pompis et operibus ejus. Si autem ad opera diaboli relapsus es, pactum fregisti, et fides et baptismus tibi inutilis factus est. Scriptum est enim. *Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit illum, quid prodest ei lavatio ejus? (Eccli. xxxiv.)* Fides quoque, teste Jacobo, sine operibus mortua est. (*Jacob. ii.*) Paulus etiam de credentibus et opera fidei non facientibus, ait, *Confitentur verbis se nosse Deum, factis autem negant (Tit. i)*. Itaque, fratres mei, si vere creditis, et pactum baptismi inviolatum tenetis, procul dubio salvi eritis. Si autem baptismi fideique pactum rupistis, festinate, fratres, festinate per lacrymas pœnitentiæ illud quantotius renovare, quoniam divina misericordia, nec etiam illis salutem denegabit qui post lapsum, per veram pœnitentiam resurgunt. Quid vero non acquiescentes prædicationi consequantur ostenditur, cum subditur: *Qui vero non crediderit, condemnabitur. Non autem, ait, qui non crediderit, nec baptizatus fuerit: quoniam sine fide, nec baptismus, nec opera prosunt. Tria ergo, fratres mei, sunt ad habendum nobis adultis necessaria; fides, baptismus, et opera. Quo-***

rum unum sine reliquis nihil potest valere nobis. **A** dolentes manum consilii et auxilii adhibentibus,

Sequitur pars quarta, in qua Dominus promittit prædicationem discipulorum semper signa confirmaturum, dicens: *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient, ab obsessis scilicet corporibus. Linguis loquentur novis, id est variis et inauditis; de quibus in Actibus apostolorum legimus: Nonne omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt? Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam suam in qua nati sumus? Parthi et Medi (Act. ii), etc. Serpentes tollent, sicut legimus, de beato Hilario, quod, eo viso, serpentes in fugam conversi sunt, non tolerantes ejus aspectum. Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit, sicut legimus de beato Joanne evangelista, qui venenum quo alii extincti erant bibit: et non solum illæsus mansit, sed etiam extinctos suscitavit. Super ægros manus imponent, et bene habebunt, sicut legimus de beato Petro, qui non solum tactu, sed etiam umbra sua infirmos sanavit. (Act. v). Sed nunquid, fratres mei, nos qui nunc hæc signa non facimus, fideles non sumus? aut si fideles sumus, quare hæc signa non facimus? Quoniam signa et prodigia propter incredulos data sunt, ut per ea ad fidem adducerentur, teste doctore gentium: quoniam linguæ datæ sunt in signum non fidelibus, sed infidelibus (I Cor. xiv). Quoniam igitur in primitiva Ecclesia necessaria erant miracula, operabatur Dominus multa miracula, etiam per quosdam, solo nomine Christianos. Quibus in fine dicentibus: *Nonne in nomine tuo dæmonia ejecimus, multasque virtutes fecimus*, dicturus est Dominus: *Nescio vos. (Matth. vii)*. Nunc vero quoniam fides per universum mundum excrevit, quoniam signa inter fideles non sunt necessaria, multi sunt, qui coram Deo interioribus coruscant virtutibus, et tamen exterius miracula non operantur. Plantas quippe novellas irrigamus, eisque adultis cessamus. Sic novellam Ecclesiam miracula nutrierunt, ea confirmata cessaverunt. Cæterum, fratres, licet exteriora signa nunc non operemur, tamen opitulante Deo, spirituales virtutes, quæ hic non tantum habent gloriam, et ideo majoris sunt meriti, possumus operari. In nomine quippe Christi spiritualiter dæmonia ejicimus, si orationibus, correctionibus atque exhortationibus peccatorem a dominio diaboli et peccati liberamus, et Deo lucrificamus. Linguis loquimur novis, si vetustate mendacii, detractionis, adulationis, vaniloquii, cæterumque vitiorum exuta, novis et puris laudibus Deum laudamus, et sanctis novisque sermonibus impios corripimus et docemus. Serpentes tollimus, si, quantum possumus, malitiam serpentinam a cordibus malitiosorum, increpationibus, minis et promissis eliminamus; vel certe ne noceant aliis repulsamus. Mortiferum bibimus, et nobis non nocet, cum audientes detractionem et malitiam, nequaquam acquiescimus, sed potius repellimus et increpamus. Super ægros manus imponimus, et bene habent, cum nobis super infirmos animos, et*

convalescunt et confortantur. Hujusmodi virtutes, fratres charissimi, æmulemur, et habere cupiamus, quæ sanctitatem efficiunt potius quam exteriora miracula, quæ sanctitatem non efficiunt, sed tantum ostendunt. Joannes quippe Baptista, quo major teste Domino, de muliere non surrexit, (Matth. ii.) testantibus Judæis, nullum signum fecit, qui tamen nulla virtute caruit.

Sequitur pars quinta, cum subjungitur: *Et dominus quidem Jesus postquam locutus est eis, subaudis, et eos eduxit in montem Oliveti, eisque osculum pacis et benedictionem dedit, Assumptus est in cælum, non auxilio alieno, ut Enoch et Elias, sed ipse homo a se Deo assumptus est. Nec in cælo tantum aereo, ut Enoch et Elias, sed potius in cælum, imo super cælos, super cherubin et seraphin, superque omnem creaturam. Unde Propheta: Psallite, inquit, Domino qui ascendit super cælos cælorum ad orientem (Psal. lxxvii)*. Super enim cælos cælorum Dominus ascendit, qui omnem altitudinem sibi subjecit. Ad orientem vero ascendit, qui ad illam æternam et inaccessibilem lucem, de qua omne lumen oritur, hodie corporaliter venit. *Et sedet, inquit, a dextris meis*. Sedere, fratres mei, quiescentis, regnantis et judicantis est. Bene ergo Redemptor noster post passionem ascensionemque suam sedere describitur, quoniam post laborem requiescit, post prælium regnat, postquam judicatus est judicat. In quo, fratres, nobis exemplum proponitur, quoniam si hic ad imitationem Redemptoris nostri laboramus et patimur, cum eo requiescemus; si ad imitationem ejus contra diabolum pugnamus, cum eo regnabimus, si ad imitationem ejus hic judicamur, cum eo judicabimus. Unde ipse ait: *Qui mihi ministrat me sequatur; et ubi sum ego, illic et minister meus erit (Joan. xii)*. Simus ergo, fratres, participes laboris, si volumus esse participes honoris; simus consortes pœnæ, si volumus esse consortes gloriæ. Sed quare, fratres, Stephanus post ascensionem videt Filium hominis stantem a dextris Dei? (Act. vii). Quoniam Stephanus erat in certamine pro nomine ejus, et ideo videt eum stantem tanquam paratum sibi adiutorem. Nos quoque, fratres mei, si pro ejus nomine certaverimus, quamvis ipse jam regnans sedeat, sentiemus tamen eum stantem, id est paratum nobis ferre opem. Rursus quare describitur Dominus noster Jesus Christus sedere a dextris Dei, cum Deus Pater nec dexteram habeat, nec sinistram? Sed nomine dexteræ, æternæ beatitudinis gloria figuratur. Unde Dominus dicit se oves in iudicio ad dexteram constiturum (Matth. ii). Itaque Redemptor noster a dextris Dei dicitur sedere, quoniam regnat in Patris gloria et majestate. Per sessionem quoque dexteræ æqualitatem solemus intelligere. Illum enim quem ad dexteram nostram sedere facimus, quasi honore nobis adæquamus. Christus ergo recte dicitur ad dexteram Patris sedere, quoniam cum eo regnat in gloria et majestatis

æqualitate. Ut ergo nos hortatur Psalmista, psallamus Domino qui ascendit super cœlos cœlorum ad orientem. Psallamus, inquam, Domino, non mundo, non vanitati sæculari, quorum gaudium vertetur in mœrorem, sed Domino, qui sicut non sibi, sed nobis natus et passus est, ita et nobis resurrexit, et nobis super cœlos ascendit. Gaudeamus, fratres, quoniam natura nostra, cui dictum erat: *Terra es, et in terram reverteris* (*Gen. iii*), hodie super omnem cœlorum altitudinem est exaltata, et ad dexteram Dei Patris collocat. Gaudeamus, inquam, quoniam qui in cœlo iudex sedet, naturæ particeps nosterque advocatus est. Gaudeamus quoniam angeli, jam non ut olim, nos homines aspernantur, sed potius venerantur, quorum naturæ super se sublimatæ famulantur. Gaudeamus, quoniam aditum regni cœlestis Christus nobis reseravit, quem si vere dilexerimus, procul dubio quo ipse nos præcessit, perveniemus.

Sequitur pars sexta, in qua discipuli describuntur Domino paruisse, cum subjungitur: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique*. Quoniam, ut prædictum erat de eis: *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum* (*Psal. xviii*). Sed nunquid, fratres, hoc ex se potuerunt? Audi sequentia: *Domino cooperante et sermonem confirmante, sequentibus signis*. Dominus quippe, qui discipulis ire et prædicare jussit, ipse eis et velle et facere dedit, ipse eis prædicantibus verbum ministravit, ipse prædicationem eorum virtutibus et miraculis confirmavit, ipse animos auditorum præparavit, et ad credendum inclinavit, juxta quod ipse dixerat eis: *Sine me nihil potestis facere* (*Joan. xv*). Quod plane contra illos est qui quod acute sapiunt, quod persuasibiliter perorant, quod fortiter agunt, naturali ingenio et eloquentiæ viribusque propriis potius quam Deo ascribunt, quasi dicerent: *Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt. Quis noster Dominus est?* (*Psal. xi*). Cum e contrario clamet Paulus: *Non est volentis velle, neque currentis currere, sed miserentis Dei* (*Rom. ix*). Ipse quippe primo bonam voluntatem operatur in nobis sine nobis, postea bonum opus cooperatur nobiscum, quod per misericordiam suam remunerabit in nobis, ac si ex nobis solis processisset. Utinam, fratres mei, ipse qui misit me hodie ad prædicandum vobis, cooperetur mecum, dans sermonem rectum et bene sonantem in os meum, dans et vobis cor docile ad intelligendum, confirmetque sermonem meum, ut quod prædicavi vobis, et in me confirmetur moribus et factis, et in vobis signis compunctionis et emendationis, quatenus ad illa gaudia sempiterna conscendere mereamur, quo ascendit hodierna die Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæculorum sæcula! Amen.

HOMILIA LXX.

DOMINICA PRIMA POST ASCENSIONEM.

Estote prudentes, et vigilate in orationibus (*I Petr. v*), etc. Hac in lectione, fratres charissimi, intendit

A apostolus Petrus nos instruere in moribus. Hortatur quippe nos ad quinque, ad prudentiam, ad orationem, ad charitatem, ad opera misericordiæ, ad referendum semper ad Dominum quodcumque facimus bonum. Hortans igitur primo nos ad prudentiam, ait: *Estote prudentes*. Prudentia enim omnium virtutum dux et prævia est. Sicut namque aliquis sine luce errat et non pergit, ita sine sapientia quilibet errare, nec recte pergere potest. Unde et in lege præcipitur, ut nullum sacrificium sine sale sapientiæ offeratur. Est autem prudentia virtus, unamquamque rem verissima æstimatione pensans. Hujus tres sunt partes. Prima non solum inter bonum et malum, sed etiam inter bonum et melius, et inter malum et pejus sapienter discernit. Secunda discretum sapienter eligit. Tertia electum sapienter acquirit. Prima itaque pars prudentiæ docet nos, fratres charissimi, quid sit modicum bonum, et quid majus et quid optimum, et quid modicum malum, et quid pejus et quid pessimum. Porro modicum bonum sunt divitiæ, honores, potentiæ, et quæcunque a nobis temporaliter possidentur. Et bonum quidem sunt, quoniam a Deo, qui non nisi bona facit, creata et data sunt: modicum vero sunt, quoniam etiam a malis habentur, et male eis utentibus, malæ fiunt. Majus vero bonum sunt, virtutes et Spiritus sancti dona, quoniam non nisi a bonis habentur, et per ea ad summum bonum itur. Optimum bonum est æterna beatitudo, quæ Deus est. E contrario vero modicum malum sunt, miseriæ, indigentia, afflictionesque temporales. Et malum quidem dicuntur, id est pœnæ pro malis inflictæ. Modicum vero malum sunt, quoniam etiam bonis hic infliguntur, quibus bene utentibus bonæ fiunt; pejus vero malum sunt vitia et peccata, quæ habentes malos efficiunt, et eos ad pessimum summumque malum pertrahunt. Pessimum summumque malum est æterna damnatio. Itaque fratres mei, summum bonum et æternam beatitudinem, quæ Deus est, super omnibus et præ omnibus appetere debemus, et post, virtutes et dona Spiritus sancti, quæ ad illud nos ducunt, magis appetendæ sunt. E contrario vero etiam damnationem præ omnibus evitare debemus, et post magis vitia et peccata fugienda sunt, quæ ad illam nos trahunt. Modicum vero bonum, modicumque malum, id est temporales abundantias, vel penurias, prosperitates, vel adversitates, quia bene utentibus bonæ fiunt, et male utentibus malæ fiunt, nec multum appetere, nec multum fugere debemus, sed magis in voluntate Dei ponere, ut tribuat nobis quod magis novit nobis expedire, quoniam sunt qui non nisi per prospera salvarentur, et sunt qui non nisi per adversa salvarentur. Ita nos instruit prima pars prudentiæ. Cui contraria est illa stultitia, quæ malum a bono non discernit, sed potius vel malum pro bono sumit vel bonum pro malo, in illam incidens maledictionem: *Væ eis qui dicunt malum bonum et bonum malum* (*Isa. v*). Vel minus bonum pro majore bono, vel minus malum, habet pro majore

malo. Qua stultitia (unde magis dolendum est), laborant hodie plures, plus paupertates et afflictiones mundanas, quam vitia et peccata, vel æternam damnationem fugientes, plusque divitias, honores, et gloriolas mundanas, quam virtutes, quamque æternam beatitudinem appetentes. Itaque pro bonis temporalibus, spiritualia et æterna bona contemnunt. Vocantes illum sapientem qui temporalia bona quacunque arte, quacunque fraude, quacunque abominatione novit aggregare. Sed profecto talis sapientia stultitia est apud Deum. Unde Dominus: *Perdam, inquit, sapientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobabo (Isa. xxix; I Cor. 1)*. Quomodo? Quoniam *relinquent alienis divitias suas, et sepulcra eorum domus illorum in æternum (Psal. XLVIII)*. Secunda vero pars prudentiæ est, postquam sapienter discreverit, sapienter eligere. Nihil enim prodest sapienter inter bonum et malum, et minus majusque bonum discernere, nisi eligas quod magis eligendum est. Quod plane contra nos est magistros et pastores plebium, qui, cum bene inter bonum et malum, interque minora et majora bona vel mala discernamus, et alios quid eligere debeant doceamus, ipsi tamen scienter deterius eligimus, festinantes plus ditari quam justificari, plus honorari apud sæculum quam apud Deum. Sed quid talibus continget? *descendent in infernum viventes, id est scierites, quia scilicet majori bono spreto, deterius sibi elegerunt.* Tertia pars prudentiæ est, electum bonum sapienter acquirere. Electum autem bonum sapienter acquirit, qui quam expeditius, quam facilius potest, ad illud habendum tendit. Quod, fratres mei, contra quosdam nostrum est, qui cum tendere ad summum bonum elegerimus, non tamen expedite ad illud tendimus, sed curis sæcularium negotiorum et cupiditatum nos retardamus; non attendentes quoniam *qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet (I Cor. ix)* Unde et cum Moyse a Jethro, id est a quolibet sæculari reprehendimur, quod, divinis rebus contemptis, stulto labore sæcularium consumamur. Unde, fratres mei, acquiescamus consilio gentilis, et eligamus aliquos procuratores, qui pro nobis portent onus curarum sæcularium, ut nos liberius intendamus in his quæ sunt ad Deum.

Secundo nos hortatur ad orationem cum subdit: *Et vigilate in orationibus.* Quod enim per prudentiam sequi vel vitare elegimus, hoc præcipue per orationem impetramus. Per orationem quippe et insultus dæmonum vel vitiorum et fugamus, et virtutes donaque Spiritus sancti, æternamque beatitudinem impetramus, Cæterum quoniam dæmones, qui nunquam dormiunt, sed semper sunt vigiles in insidiando, nos, quantum possimus, semper simus vigiles in orando, juxta quod Apostolus alibi monet, *Vigilate, inquit, in orationibus, quia adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit quærens quem devoret (I Petr. v)*. Quoniam vero per orationem præcipue diabolus expugnatur, hinc est quod orantem, quantum valet, impedire conatur. Immittit

A igitur, quantum valet, oranti pigritiam, somnolentiam, alienas vanasque cogitationes. At nos contra, ut monet Apostolus, vigilemus, et immissiones ejus malas quantum possimus, repellamus: juxta quod legitur de Abraham: *Descenderunt volucres cæli super sacrificia, et abigebat eas Abraham (Gen. xv)*. Tunc autem, fratres mei, bene vigilamus in orationibus, si non solum corpore, sed etiam mente et operibus vigilamus. Qui vero solo corpore in oratione vigilat, et opere vel mente in peccato dormit, talis profecto non vigilare, sed potius dormire in oratione dicendus est. Plus enim perveniunt ad aures Domini mentes quam voces, opera quam verba. Itaque fratres, ante oculos nostros ponamus duos: unum videlicet iniquum, qui solo corpore vigilans orat, et alterum justum, qui ex consuetudine orandi etiam dormiens orat. Dico, fratres, quoniam ille vigilans dormit in oratione, et iste dormiens vigilat in oratione, qui, etsi dormiat corpore, tamen bona vita bonumque propositum orant pro eo. Vidi, fratres sacerdotem quemdam morientem, qui cum ad id devenisset ut nihil in hoc sæculo intelligeret, tamen ex longa quam vivens consueverat consuetudine etiam moriens divinas laudes non cessabat frequentare. Assuefaciamus, itaque, fratres mei, nos ad orandum, non sola voce, sed etiam mente et opere. Surgamus cum Psalmista media nocte ad confitendum Domino (*Psal. cxviii*). Septies quoque ei laudem dicamus, in matutinis, laudibus, in prima, in tertia, in sexta, in nona, in vespere, in completorio; imo quidquid facimus, sive eximus domum, sive redimus, sive sedemus, sive surgimus, sive quidquid aliud facimus, semper oratione nos armemus, ut ex longa consuetudine, etiam dormientes vel morientes, non possimus non orare. Si enim non est sine peccato quod iniquus ex consuetudine etiam dormiens jurat, non est sine merito quod justus etiam dormiens orat.

Tertio nos hortatur Apostolus ad charitatem, cum subdit: *Ante omnia, fratres mei, mutuam in vobismet ipsis charitatem continuam habentes.* Bonum quippe, quod per sapientiam eligimus et per orationem postulavimus, per charitatem possidemus. Qui enim Dei charitatem habet, profecto jam Deum habet, Quia Deus charitas est (*I Joan. iv*), in se essentialiter, et in nobis causaliter. Charitas quippe est dilectio, qua diligimus Deum propter se, et nos et proximum propter Deum. Et Deum quidem, fratres, propter se debemus diligere triplici de causa: quoniam naturaliter in se est bonus et diligendus, quoniam prior nos diligendo meruit diligere, quoniam utilissimum est eum diligere. Proximum vero debemus diligere, non propter se, sed propter Deum, quia scilicet est opus Dei, quia jussit illum a nobis diligere, quia est bonus, vel ut sit bonus. In bono enim et non in malo, vel nos vel proximum diligere debemus. In malo quippe vel se vel proximum diligere, non est diligere, sed odisse. Magnam ergo discretionem in dilectione mali proximi debemus habere

ut videlicet ejus diligamus ita naturam quod non diligamus ejus iniquitatem, et ita odio habeamus ejus iniquitatem quod non odio habeamus ejus naturam. Nam aequaliter peccat, vel qui propter naturam diligit proximi iniquitatem, vel qui propter iniquitatem odit naturam. Hanc autem charitatem debemus habere continuam. Nam sicut corpus sine spiritu nequit vivere, ita nec anima sine Dei et proximi dilectione. Veram dilectionem nulla adversitas, nec etiam mors ipsa interrumpit. Quoniam fortis ut mors (*Cantic. viii*), imo plusquam mors dilectio. Et in alia vita non excidet, sed perficietur. Hanc etiam charitatem debemus in nobismetipsis, id est in intimis cordibus habere radicatum, ut scilicet non diligamus verbo, neque lingua, ut quidam faciunt, sed opere et veritate (*I Joan. iii*). Debemus quoque eam habere ante omnia, quoniam, ea habita, omnia habentur, et, ea non habita, nulla habentur. Nulla enim valent sine ea, et per eam valent omnia. Hæc est oleum, quod premi non potest, sed omnibus superfertur liquoribus. Si ergo, fratres mei, omnes virtutes, vel omnes scientias habere non possumus, saltem charitatem habeamus, ut per eam in aliis omnes virtutes et scientias habituri simus. Quare autem charitatem habere debeamus, ostendit cum subdit: *Quia charitas operit multitudinem peccatorum*, etc. Futurorum ne fiant, et factorum, ne videantur ad pœnam. Per hoc quippe, fratres, maxime peccata nobis dimittuntur, quod nos aliis dimittimus, quod nos miseris compatitur, quod nos aliorum onera portamus per misericordiam.

Quarto ad opera misericordiæ nos hortatur, cum subdit: *Hospitales invicem sine murmuratione*. Habita quippe charitas non potest otiosa esse, sed se ostendit per opera misericordiæ. Inter opera misericordiæ, fratres, hospitalitas præcipua est. Lot enim et Abraham, et plures tam in Veteri quam in Novo Testamento patres, quoniam homines hospitio suscipiebant, angelos, imo ipsum Deum, suscipere meruerunt. Hæc est una de sex operibus misericordiæ, quam Dominus in judicio memoraturus est: *Hospes eram, et suscepistis me* (*Matth. xxv*). Hanc præcipit Apostolus fieri sine murmuratione. Qui enim hoc vel aliud opus misericordiæ cum murmuratione oris, vel cum rancore mentis facit, et rem et meritum perdit. Hoc contra illos qui cum hospes venit, submurmurant, tristantur, vultum obnubilant, causantur sibi deesse domus amplitudinem, lectorum et operimentorum sufficientiam; dicunt magnam adhuc dici partem superesse, ut ita eos abire cogant. Quid dicam econtrario de illis qui hospites ad hospitium invitant, ut eos expilant? Fures sunt et latrones. Itaque, fratres mei, ob solum Deum hospitalitati studeamus. Hospites læti suscipiamus, imo etiam more antiquorum eos quæramus et cogamus, læti eis hoc quod possumus exhibeamus, plus enim devotio quam magnitudo obsequii placet Deo. Deinde ad cætera charitatis opera nos hortatur, cum subdit: *Unusquisque gratiam sicut*

accepit, illam administrando. Ad hoc Deus singulis singulas confert gratias, ut unusquisque gratiam suam, non sibi soli, sed cæteris non habentibus, administret. Itaque qui habet sapientiam, eam doceat insipientes; qui habet divitias, eis sustentet indigentes; qui habet potestatem, ea defendat impotentes: ne lucem sub modio celantes, et talentum occultantes, spoliarentur eis et reproberentur (*Luc. ii; Matth. xxv*). — *Sicut boni*, inquit, *dispensatores multiformis gratiæ Dei*. Bonus dispensator est, non qui bona domini sui sibi soli retentat, sed qui ea secundum Domini voluntatem erogat. Nos autem fratres, non domini, sed dispensatores sumus rerum a Domino Deo nobis commendatarum. Si ergo res Domini non distribuamus, ut ipse præcepit, filiis suis indigentibus, jure convincimur esse fures rei Dominiæ, et pauperum ejus homicidæ. Hoc timeant, hæc meditentur divites, qui pauperibus inopia pereantibus divitias suas nolunt erogare. Tot enim rei sunt animarum, quot a fame, cum possent, contempserunt liberare.

Quinto nos hortatur ad opus Dei digne tractandum, cum subdit: *Si quis loquitur quasi sermones Dei*, id est si quis loquitur sermones Dei, loquatur eos quasi sermones Dei. Quod facit prædicator, cum sermonem et Deo attribuit, et ad Deum refert, et digne profert. Deo sermonem attribuit, qui si quid boni loquitur, non sibi, ut quidam faciunt, sed Deo ascribit. Ad Deum sermonem refert, qui non ad lucrum vel ad gloriam temporalem, ut quidam faciunt, sed ad Dei gloriam et proximorum dirigit utilitatem. Digne sermonem Dei profert, qui non illum malo exemplo destruit, qui non illum negligenter, non pigre, ut quidam faciunt, dicit, sed potius verbum Dei cum bono exemplo, cum magna devotione prædicat et strenuitate. *Si quis*, inquit, *ministrat, subaudis minister, tanquam ex virtute quam administrat Deus*. Quod tunc faciemus, cum, si quid bene ministramus, Deo totum attribuimus, et ad Deum referimus, et, quantum valemus, devote, sapienter strenueque ministramus. *Ut in omnibus*, inquit, *honorificetur Deus*. Cum enim nos bonos prædicatores, bonos ministros, bonos Dei filios nos exhibemus, Deus in nobis honoratur et sanctificatur, non quod ipse sanctior sit ex nobis, sed quia nos sanctiores sumus ex eo, et hoc per Jesum Christum Dominum nostrum, cui est honor et gloria, cum Patre et Spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXI.

DOMINICA PRIMA POST ASCENSIONEM.

Cum venerit Paracletus quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me (*Joan. xv*). Recessurus, fratres charissimi, Dominus et Redemptor noster per passionem a discipulis suis, et in caelum ascensus, ne se derelictos et desolatos dolerent, promittit eis se missurum consolatorem, videlicet Spiritum sanctum. Prædicat igitur eis in hac lectione quatuor: primo, quod mittet eis Spiritum sanctum; secundo, quid Spiritus sanctus in eis sit operaturus; tertio,

persecutiones eis venturas demonstrat; quarto, A quare hæc prædicat ostendit. Prædicat ergo eis primo se missurum Spiritum sanctum, cum ait: *Cum venerit Paracletus quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis qui a Patre procedit.* Sed nullus vestrum, fratres charissimi, cum audit vel adventum, vel missionem, vel descensionem Spiritus sancti, localem intelligat Spiritus sancti motionem. Spiritus enim sanctus cum sit unum cum Patre et Filio in substantia, et sicut substantialiter omnia complet, ita nec accedere nec recedere localiter potest. Sed tunc Spiritus sanctus ad nos venire vel descendere dicitur, cum in nos donum et gratia ejus mittitur, secundum tropum qui metonymia dicitur, quando videlicet quod est doni ascribitur auctori. Secundum hoc dicit Joannes, quod septem sunt Spiritus sancti missi in omnem terram, quoniam scilicet sunt septem dona ejus, quæ fidelibus per orbem distribuuntur. Sed hic considerandum est, fratres charissimi, quoniam non propter qualibet dona sua dicitur Spiritus sanctus mitti. Si enim det alicui scientiam vel potentiam, vel hujusmodi, quæ etiam a malis habentur, non ideo dicitur Spiritus sanctus in eum mitti; sed propter ea sola dona quæ hominem sanctificant, ut est charitas, continentia, misericordia et cæteræ virtutes, dicitur mitti. Unde, fratres mei, desideremus et laboremus obtinere, non ea dona quæ etiam mali habent, sed illa quæ soli habent boni, et per quæ Spiritum sanctum merentur habere possessorem, quem ego, inquit, mittam vobis a Patre, idem de eodem Spiritu alibi dicit: *Quem mittet Pater in nomine meo (Joan. xiv).* Ex quo profecto patet quoniam Spiritus sanctus mittitur a Patre, mittitur et a Filio. Sed quod Filius mittit Spiritum sanctum, non a se, sed a Patre habet. Unde et adjungit: *Quem ego mittam vobis a Patre.* De quo et adhuc subjungit: *Qui a Patre procedit, æternaliter scilicet et ineffabiliter.* Unde, fratres, duplex processio Spiritus sancti intelligitur. Una, qua Spiritus sanctus procedit æternaliter a Patre et Filio, ut tertia in Trinitate persona, et una cum eis substantia, qua quotidie æque a Patre et Filio procedit temporaliter ad sanctificandum creaturam. Vocatur autem idem Spiritus sanctus multis nominibus. Dicitur autem Spiritus sanctus, quoniam sanctificat creaturas. Vocatur Paracletus, quoniam consolatur desolatos, medetur infirmis, consulit inconsultis, remittit reis. Vocatur quippe Spiritus veritatis, quoniam non fallit sicut diabolus, sed promissa veraciter reddit, et homines veraces facit; veraces in peccatorum confessione, in veritatis prolatione, veraces in operis intentione. Vocatur etiam Amor, Concordia, Benignitas, tum quoniam est connexio Patris et Filii, tum quia in cordibus hominum, amorem, concordiam et benignitatem spirat et nutrit. Unde, fratres, propensioribus desideriis cum assidue flagitare debemus, quatenus ille desiderabilis Spiritus sanctus

nos a sordibus nostris sanctificet, veraces efficiat, amabiles, concordales et benignos reddat.

Secundo, quid Spiritus sanctus in discipulos operatus sit, ostendit cum subjungit: *Ille testimonium perhibebit de me.* Tripliciter, fratres, perhibet Spiritus sanctus testimonium de Christo, quod ipse sit Filius Dei: per miraculorum et virtutum operationem; per interiorum in cordibus hominum inspirationem; per prædicationis justificationem. Aliis quippe persuasit credere Spiritus sanctus in Christum per miracula et virtutes, aliis per interiorum inspirationem; aliis per exteriorum prædicationem. Testimonium quippe Spiritus sanctus Christo perhibet metonymice, dum homines ei testimonium facit perhibere, Unde et subdit. *Et vos testimonium perhibebitis.* Ac si diceret: Vos etiam qui nunc estis timidi, me derelicto, fugientes, ad unius ancillæ vocem me negantes, propter metum Judæorum latitantes, ne vel unam ob linguam Judæorum me confiteri audentes, Spiritu sancto, Spiritu videlicet fortitudinis, vos interiorum roborante, omni genti et omni lingua de me testimonium perhibebitis. Et quomodo? quatuor modis: me Filium Dei prædicando; in me recte vivendo, quoniam sanctitas ministrorum sanctitati attestatur magistri; in nomine meo virtutes et miracula faciendo, quoniam virtus nominis attestatur auctori; propter nomen meum patiundo, quoniam bene attestatur rei qui propter eam non refugit mori (46*). Utinam, fratres mei, descendat et in nos Spiritus sanctus, dans nobis audaciam et virtutem Christo testimonium perhibendi. Quod enim singulis lacrymis dicere non possum, nos magistri Ecclesie sumus hodie timidiores quam rudes discipuli Christi in initio nascentis Ecclesie. Dum enim propter timorem alicujus personæ secularis, vel negamus, vel silemus veritatem, Christum, qui veritas est, negamus. Dum raptore pauperem rapiente, nostrum ei auxilium subtrahimus, quasi Christo relicto fugimus. Dum potente pupillam vel viduam cruciante, nihil ei obloquimur, quasi Christo in cruce pendente tacemus. Dum persecutoribus Ecclesie, per rigorem justitiæ nos non opponimus, quasi propter metum Judæorum latitamus. Quia, inquit, *ab initio mecum estis.* Ac si dicat, cum de re visa et audita, bene possit homo testimonium perhibere, vos bene testimonium de me potestis ferre, quia ab initio mecum estis, quia convictu familiari, in veritate circa me edocti. Unde apostoli loco Judæ, non neophytum elegerunt, sed in doctrina Christi diutius informatum unde Petrus: *Oportet, inquit, ex his qui sunt omni tempore nobiscum, ex quo intravit et exivit Dominus noster Jesus Christus, testem resurrectionis nobiscum fieri unum ex istis (Act. 1).* Hoc contra illos qui rudem et neophytum eligunt in magistrum, et contra illos quoque, qui doctrinam, in cujus schola nutriti non fuerunt, docere præsumunt et prædicare. Tertio prædicat eis tres

(46*) *Sic vos non vobis:* invenit Radolphus Ardens, laudatur B. Pascal. V. *Pensées de B. Pascal, v. Témoins qui se sont égorger.* — Ed. P.

venturas persecutiones, videlicet ejectionem : interfectionem, et infamiam. Ejectionem cum ait, *Sed hæc, inquit, locutus sum vobis, id est prædixi vobis, ut non ideo scandalizemini, quod absque Synagogis faciant vos.* Sicut enim hodie propter publica scelera, aliquos excommunicamus, et ab Ecclesiæ communione ejicimus, ita Judæi discipulos Christi, tanquam sceleratos, propter Christum a synagogis excludebant. Interfectionem et infamiam cum subjungit : *Et venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo.* Ac si diceret : Adeo male opinabuntur de vobis, quoniam putabunt vos adeo esse Deo odiosos, quod in hoc quod interficient vos, arbitrabuntur officium se Deo præstare, et in hoc se ei placere. *Et hoc, inquit, facient, quia non noverunt Patrem neque me, quia non noverunt Deum esse meum Patrem, nec me noverunt esse ejus Filium.* Ac si diceret : Non gravet vos, si ejiciamini a synagogis eorum qui Deum non noverunt. Ne gravet vos, si interficiamini propter Deum, ab ignorantibus Deum. Ne gravet vos, si contrarii Deo arbitremini ab his qui Deum nescierunt. A consortio enim malorum excludi, Deo conjungi est, propter Deum interfici, vivere est ; propter Deum falsam infamiam pati, laus est. Hinc, fratres, exemplum consolationis sumamus, si quando mali consortium nostrum odiunt vel aspernantur, si nos ad mortem persequuntur, si de nobis bene viventibus detrahunt et male opinantur. Hæc enim propter Christum patienter pati est Christo testimonium ferre, et ita Christi martyrem esse. Quarto causam subdit, quare hæc eis prædixerat : *Hæc locutus sum, inquit, vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.* Et quæ inde utilitas ? Multiplex. Ut me in omnibus veracem intelligatis, ut consolationem a me prædictam certe expectetis, ut fortiter contra adversa vos armetis, ut ipsa adversa fortiter sustineatis, ut in ipsis adversis in spe consolationis exsultetis. Quid hæc prædicta fuisse apostolis profuerit, patuit, quando ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. v). Nos itaque, fratres mei, suspiriis et lacrymis, Redemptorem nostrum Jesum Christum flagitemus, quatenus det nobis Spiritum sanctum, qui inspiret nobis de peccatis penitentiam ; in prosperis temperantiam, in adversis fortitudinem, in mœstis consolationem, inspiret nobis contemptum terrenorum, amorem cœlestium, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per infinita sæculorum sæcula. Amen.

HOMILIA LXXII.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

Dum complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem, etc. loco (Act. ii.) Hodie, fratres charissimi, adventum Spiritus sancti in discipulos celebramus : quem quoniam prælibata lectio sufficienter explanat, convenienter hodie in Ecclesia recitatur. Ostenduntur itaque septem in hac lectione, id est, quando, in quos, ubi, quibus signis,

et quomodo Spiritus sanctus descenderit, quid in eis contulerit, et quanta admiratio inde subsequuta sit. Primum igitur nobis ostenditur quando Spiritus sanctus in discipulos venit, cum dicitur : *Cum complerentur dies Pentecostes.* Porro Spiritus sanctus bis legitur apostolis datus. Primo ipso resurrectionis die, quando Dominus insuflavit apostolis, dicens : *Accipite Spiritum sanctum (Joan. xx).* Secundo die Pentecostes die scilicet hodierna. In die resurrectionis eis datus est ad peccatorum remissionem, ut scilicet cum resurgente resurgerent, et ipsi a peccatis, in quibus vel fugiendo, vel negando, vel diffidendo, vel dubitando ceciderant. Quinquagesima vero die datus est eis idem Spiritus sanctus ad corroborationem, et ad confirmationem, ut videlicet de cætero in fide firmi, nulli cederent persecutioni, sed potius coram omni potestate veritatem constanter prædicarent. Unde et in prima sancti Spiritus donatione, tantum Spiritum sanctum accepisse, in hac vero etiam Spiritu sancto leguntur fuisse repleti. Similiter, fratres, etiam hodie bis donatur Spiritus sanctus fidelibus, primo in baptismo vel in penitentia ad peccatorum remissionem, secundo in confirmatione ad confirmationem et roborationem. Quod bene significatur per hoc quod discipuli prius in die Dominicæ resurrectionis Spiritum sanctum accepisse, et post quinquagesima die Spiritu sancto memorantur repleti fuisse, quoniam, nisi prius per Spiritum sanctum a peccatis nostris resurrexerimus, et ut in quadragesimam penitentiam et in Decalogi adimplerentur laboraverimus, Spiritu sancto repleti non valemus. Nos ergo, fratres mei, qui in tumultu peccatorum jacemus, oremus illum benignissimum Spiritum, ut nos a peccatis nostris resurgere faciat. Vos vero, qui jam per Spiritum sanctum a peccatis resurrexistis, et in quadragesima satisfactionis et Decalogo legis cœlestis, orate et vos illum sanctissimum Spiritum, ut vos gratiarum suarum augmento repleat, et in virtute confirmet. Secundo in quos Spiritus sanctus descenderit, ostenditur, cum dicitur : *Erant omnes discipuli subaudis expectantes, et Spiritum sanctum suscipere preparati, juxta quod Dominus eis præceperat a Jerosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris (Act. i).* Expectabant autem et præparabant se ad suscipiendum Spiritum sanctum, orando et jejunando. Quod orando, ostendit in Actibus apostolorum dicens : *erant, inquit, perseverantes in oratione cum mulieribus, et Maria matre Jesu (ibid.).* Quod jejunando, hinc cognoscimus quod Dominus Judæis quærentibus quare discipuli sui non jejunarent, responderat dicens : *Non possunt filii Sponsi lugere, quandiu cum eis est Sponsus. Venient autem dies, quando auferetur ab eis Sponsus, et tunc jejunabunt (Matth. ix; Marc. ii; Luc. v).* Quidquid autem de jejunio ciborum, certo certius est, quia ab omni vitio et peccato, ab omni mala et vana cogitatione, ab omni malo et vano verbo, quantum potuerunt, jejunaverunt, ut Spiritum puritatis, ipsi purificati, pure suscipere mererentur. Nos quo-

que, fratres mei, si Spiritum sanctum suscipere desideramus, operæ pretium est ut discipuli Christi simus, et in oratione et jejuniis perseveremus. Discipuli Christi sumus, si in humilitate, si in quiete, si in timore et amore, disciplinam et doctrinam ejus amplectamur. Nam super tales procul dubio requiescit Spiritus sanctus. Unde ipse per Prophetam : *Super quem requiescam, nisi super humilem et quietum, et tremementem verba mea?* (Isa. LXVI.) Oportet quoque ut perseveremus in oratione, non de solis labiis, sed de puro corde. Nam ut Sapiens ait : *Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu* (Sap. I). Oportet etiam ut jejunemus, non a solis cibis, sed etiam a mala et vana cogitatione, locutione, et operatione : Scriptum est enim. *In malivolam animam non introibit sapientia, et non habitabit in corpore subdito peccatis* (ibid.).

Tertio ostenditur ubi orant discipuli, cum Spiritus sanctus super eos venit, cum subditur : *Pariter in eodem loco*. Minus dicit et plus significat. Erant quippe in eodem loco, in eodem corde et amore, in eadem rerum communione. In eodem siquidem loco erant, quia in eadem urbe Jerusalem, in eodem monte Sion, in eodem cœnaculo sacræ Scripturæ spiritualisque refectionis. In eodem quoque corde et amore erant, quoniam de eis scriptum est : *Multitudo credentium erat cor unum et anima una* (Act. IV). In eadem etiam rerum communione erant, quoniam *non dicebat aliquis aliquid proprium eorum quæ possidebant, sed erant eis omnia communia* (ibid.). Porro eorum univolum cohabitacionem, et communionem admiratur in spiritu Propheta, dicens : *Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum* (Psal. CXXXII) ; et alibi : *Deus in loco sancto suo : Deus qui inhabitare facit unius moris in domo* (Psal. LXVII), id est unanimes. Nullus enim locus magis sanctus, nec magis Deo propitiis est, quam sanctorum consonantia et unanimitas animorum : quam ipse solus per gratiam suam in sanctis congregationibus operatur. Ubi quippe pax et concordia, ibi charitas, procul dubio est et Deus. Ubi vero discordia, lis et odium est, ibi profecto malignus spiritus est. Itaque fratres charissimi, si Spiritum sanctum in nos advenire desideramus, tollamus de medio nostri lites, discordias, invidias et odia. Et sicut pariter convenimus in eadem ecclesia, sicut eisdem sacramentis participamus, sicut est nobis una fides, unum baptisma, unus Deus et Dominus, ita sit in nobis una voluntas, una charitas, et una rerum communitas. Communicent nobiscum pauperes corporalia bona, sicut communicant spiritualia. Communicent terrena nobiscum, sicut communicaturi sunt æterna. Cæterum quid dicam de quibusdam claustralibus, qui cum in eodem refectorio comedant, in eodem dormitorio quiescant, in eodem choro excubent, in eadem rerum communione vivant, in eodem ordine militent, tamen per invidiam et odium a se invicem discordant. Quid etiam de conjugibus, quibus, cum sit una mensa, unus lectus, una etiam secundum apostolum; caro,

A tamen intestinum odium gerunt atque discordiam. Certe quicumque tales sunt, non Spiritum sanctum, unde magis dolendum est, sed Satanam recipiunt habitatorem.

Quarto demonstratur quibus signis Spiritus sanctus adventum suum in discipulos demonstraverit, cum subjungitur : *Et factus est repente de cælo sonus, etc.* Porro duobus signis adventus Spiritus sancti demonstratus est : Unum fuit *sonus de cælo repente factus, tanquam advenientis spiritus vehementis, qui replevit totam domum ubi erant discipuli sedentes*. Sane sonus iste convenienter significavit adventum Spiritus sancti. Sonus quippe invisibilis est et invisibiliter totus simul ad aures fertur singulorum, et usque ad corda penetrat, et ea ad intelligendum excitat. Sic Spiritus sanctus invisibilis est in sui natura, et invisibiliter totus simul ad singulos fideles fertur, et usque ad intima cordium penetrat, eaque ad intelligendum excitat. Qui sonus convenienter venit de cælo, quoniam Spiritus sanctus mittitur a summo Patre, juxta illud : *Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum* (Jac. I). Convenienter quoque dicitur factus repente et tanquam advenientis spiritus vehementis, quoniam Spiritus sanctus operatus est in discipulos, et subito et velociter, ita ut non paulatim, sed subito et cito eos de rudibus efficeret sapientes, de tepidis ferventes, de timidis audaces, ut unusquisque eorum dicere posset cum Psalmista : *Nunc cœpi*. *Hæc mutatio dexterræ Excelsi* (Psal. LXXVI). Potest autem hoc adverbium, *tanquam*, ibi notare vel veritatis expressionem, quoniam sonus ille fuit significativus vere Spiritus sancti advenientis et vehementis, id est, a mente vehementis et ab effectibus carnalibus alienantis. Vel potest solam notare similitudinem, quoniam sonus ille fuit tanquam spiritus, id est venti vehementis. Hoc nomen enim spiritus, et ad spiritum, et ad ventum, et ad cantum, æquivocum est, sicut apud Hebræos Ruha [רוח], et apud Græcos pneuma [πνεῦμα]. Alterum vero signum fuit, ignis per linguas dispersus, qui supra singulos eorum resedit. Unde et subditur. *Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum*. Porro convenienter Spiritus sanctus per ignem, significatur. Spiritus enim sanctus amor est. Unde et Joannes, *Deus charitus est* (I Joan. IV). Dominus quoque Spiritum sanctum ignem vocat, dicens : *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat?* (Luc. XII.) Sicut enim sunt septem dona Spiritus sancti, sic et septem sunt proprietates ignis. Ignis quippe dura emollit, frigida calefacit, tenebrosa illuminat, mollia corroborat, impura examinat, sursum fertur, distributus multiplicatur. Sic et Spiritus sanctus dura corda emollit per Spiritum timoris, frigida calefacit per spiritum pietatis, tenebrosa illuminat per spiritum scientiæ, mollia corroborat per spiritum fortitudinis, impura examinat per spiritum consilii, sursum rapit per spiritum intellectus, distributus locupletat per spiritum scientiæ. **Sapientia enim**

nobilis possessio distributa suscipit incrementum, et avarum dedignatur possessorem, nisi publicetur, elabitur. In igne igitur Spiritus sanctus super discipulos venit, quoniam præfatas ignis proprietates in eis efficit, qui in Christum in specie columbæ venerat, quia peccatores per columbinam simplicitatem colligere decenderat. In linguis vero super eos venit, quoniam eos in omnibus linguis eloquentes fecit, ut videlicet perceptam a Spiritu sancto sapientiam, omnibus linguis omnibus loqui et scirent et auderent. Utinam, fratres, et in nos infimos prædicatores, Spiritus sanctus descendere dignetur, inspiretque sapientiam, eloquentiam et fortitudinem nobis, quatenus verbum Dei intelligamus, et intellectum, ea saltem lingua, quam novimus, eloqui constanter audeamus!

Quinto demonstratur quomodo Spiritus sanctus in discipulos descendisse dicatur, cum subjungitur: *Et repleti sunt omnes Spiritu sancto*, id est gratia Spiritus sancti. Non enim aliter Spiritus sanctus descendere, venire, vel dari dicitur, nisi quia ejus gratia datur, secundum tropum loquendi, quo quod doni est, attribuitur donanti. Nemo igitur in his quæ vel audita, vel visa ibi sunt, Spiritus sancti putet apparuisse substantiam, quoniam substantia Patris et Filii et Spiritus sancti invisibilis, sicut omnia complet, ita nec accedere, nec recedere localiter potest. Dicuntur autem nunc demum discipuli Spiritu sancto repleti esse, quoniam et si ante Spiritum sanctum habuisse dicantur, tamen quia meticulosi fugiebant, latebant, et silebant, Spiritu sancto quas semipleni erant. Nunc vero quoniam, Spiritu sancti conceptam virtutem jam cohibere intus et silere non poterant, sed more dolii musto novo pleni eructabant et supereffundebant, recte Spiritu sancto repleti dicuntur. Unde et a Judæis postea ebrii esse dicti sunt. Sexto quid discipulis Spiritus sanctus contulerit, ostenditur, cum dicitur: *Et ceperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis*. O quam, fratres charissimi, velox magister est Spiritus sanctus. Non est adhibita interpretatio ad intelligendum, non consuetudo ad usum, non tempus ad studium. Sed mirabiliter et inaudito more, Spiritus sancto operante, repente timidi fiunt audaces, rudes, sapientes, elingues, omnilingues, timidi repente fiunt audaces, quoniam qui modo loqui non audebant, nunc ceperunt publice loqui. Rudes repente fiunt sapientes, quoniam qui modo, teste Domino, sine intellectu erant (*Matth. xv*), nunc mysteria Scripturarum et magnalia Dei intelligebant et eloquebantur. Elingues repente fecit omnilingues, quoniam qui modo una lingua Hebræorum perfecte loqui nesciebant, nunc omni lingua perfecte loquebantur. Et horum omnium nihil ex viribus, nihil ex ingenio, nihil ex doctrina sua faciebant, sed quid et quantum, et quomodo Spiritus sanctus dabat eloqui illis, juxta quod Dominus noster promiserat illis: *Et cum steteritis ante reges et principes, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini* (*Matth.*

x; Marc. xiii). Pulchre autem sicut in constructione Babel, turre scilicet confusionis, una lingua in plures propter superbiam divisa est (*Gen. xi*), ita nunc in construenda Ecclesia, domo scilicet Dei, plures lingue propter humilitatem uniantur. Superbis quippe Deus resistit, et humilibus dat gratiam (*Jac. iv*). Non igitur fratres, nihil de viribus, nihil de ingenio, nihil de arbitrio, vel merito nostro, præsumamus, sed potius de gratia Dei, qui mysteria sua abscondit a sapientibus et prudentibus, et revelat ea pravulis (*Matth. xi; Luc. x*), atque linguas infantium facit disertas (*Sap. x*). Septimo demonstratur quanta admiratio subsecuta sit magnalia Spiritus sancti, cum subditur: *Erant autem in Jerusalem habitantes viri religiosi ex omni natione quæ sub cælo est, et ideo omnium linguarum ignari. Facta autem voce, linguarum scilicet variarum auditione, convenit multitudo, tanquam ad rem mirabilem et inauditam, et mente confusa est in ista re, cujus causam et modum non poterant investigare: quoniam audiebat unusquisque, diversarum linguarum. Lingua tua illos loquentes. Stupebant autem omnes, et mirabantur, dicentes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur, tantum lingua et natione, Galilæi sunt? Quomodo nos audivimus, ab eis, unusquisque linguam nostram in qua nati sumus? Parthi et Medi, et Elamitæ, etc., audivimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei. Quare, fratres mei, dedit Dominus discipulis suis loqui variis linguis? ob tres causas: Ad expedimentum prædicationis, ut scilicet ad cujuscunque lingue populum venirent, non indigerent interprete, sed statim possent prædicare. Ob signum divinæ virtutis, ut scilicet per hoc quod omni lingua loquerentur, eos a Deo doctos et missos esse adverterent. Unde Paulus: *Linguae in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus* (*I Cor. xiv*). Ob figuram generalis conversionis, ut videlicet per hoc significaretur quod non solus populus Judæorum, sed etiam juxta prophetam: *Omnis populus tribus et lingue servient ei* (*Daniel. vii*). Unde Paulus: *Et omnis, inquit, lingua confiteatur quia Dominus noster Christus in gloria est Dei Patris* (*Philip. ii*). Quem ut nos vere confiteri valeamus, oremus illum Spiritum sanctum quatenus igne suo sancto renes nostros et cor nostrum urat, purget et in bono confirmet, illuminet et inflammet, quatenus, omnibus terrenis contemptis, ad cælestia toto desiderio tendamus, et proximos nostros nobiscum trahere contendamus. Per Jesum Christum. Amen.*

HOMILIA LXXIII.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit (*Johann. xiv*), etc. Quoniam hodierna Spiritus sancti adventus solemnitas, fratres charissimi, nos hodie in unum congregavit, necessarium duximus quantulumcunque sermonem facere vobis de evangelica lectione. Distinguitur autem lectio ista capitulis quinque. Accessurus quippe Dominus ad passionem, primo hortatur eos ad dilectionem. Secundo promittit eis Spiritum sanctum. Tertio dat eis pacem. Quarto

consolatur eos, ne timeant. Quiato eis ostendit se innocentem propter obedientiam jam passurum. Primum igitur ad dilectionem, exemplo et præcepto discipulis commendatam, hic hortatur, ostendens quid vera dilectio faciat, et ad quid perducatur. Quid faciat ostendit, cum dicit: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit.* Effectus veræ dilectionis, est observantia mandatorum Dei. Itaque, fratres, si vere Deum diligimus mandata ejus observamus. Si vero mandata ejus non observamus, patet quia eum non vere diligimus. Nemo ex vobis, fratres, se decipiat. Se enim decipit qui dicens se diligere Deum, mandata ejus non custodit. Unde idem Joannes: *Si quis, inquit, dicit se diligere Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est (I Joan. II).* Nemo de impossibilitate sua se excuset. Dicit enim aliquis: Infirmus et imbecillus nature sum, et mandata ejus gravia et ardua. Et quidem Deum diligo, sed arduitate mandatorum ejus portare non valeo. Nequeo enim propriæ voluntati, nequeo carni meæ, nequeo mundo penitus abrenunciare. Sed qui hæc dicit, dupliciter peccat, tum quia accusat Deum de crudelitate, dicens eum tale mandatum dedisse, quod homo non valeat adimplere, tum quia mentitur se non posse quod ipse potest. Deus enim, qui mandatum dedit, scit quid possit unusquisque, melius quam ipse homo. Nemo enim in necessitate non potest quod pro Deo non potest. Pro valetudine corporis bibis aquam, jejunas, pateris ferrum et ignem, tuam deseris voluntatem: et hæc pro Deo non potes? Pro ambitione mundi militas indutus ferro, pateris fames et frigora, labores et miseras, obijcis te periculis et morti. Et hæc pro Deo non potes? Et quare hoc? Nisi quia plus mundum diligimus quam Deum. Si enim plus vel tantum Deum diligeremus quantum mundum, plus possemus pati pro Deo, ipso suffragante, et conscientia consonante, quam pro mundo contra Deum, conscientia nostra nobis contradicente. Vera siquidem, fratres, est sententia quod amanti nihil difficile, et nolenti nihil est leve. Cum ergo Dominus dicit: *Ardua et angusta est via quæ ducit ad vitam (Matth. VII),* nolenti intelligendum est. Cum vero dicit: *Jugum meum suave est, et onus meum leve (Matth. II),* volenti subintelligendum est. Sed, fratres mei, cum Deus dixerit: *Si quis diligit me,* per præsens tempus, quare similiter per præsens tempus non dixit, sermones meos servat, potius quam servabit? Quoniam cum aliquis incipit Deum diligere non mox potest ejus præcepta ex integro observare, sed paulatim, crescente dilectione, magis ac magis incipit sese in observatione mandatorum Dei assuescere, ut ita quod primo ei insuetum fuerat grave, post ex consuetudine fiat ei suave. Unde Psalmista: *Viam, inquit, mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum (Psal. CXVIII).* Ad quid vero dilectio Dei perducatur, ostendit cum subdit: *Et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.* Quod enim Deum diligimus, et ejus sermonem servamus, est quasi meritum nostrum. Quod vero Pa-

ter diligit nos, et apud nos mansionem faciet, est quasi præmium. Cæterum quid est quod hic dicitur quod postquam dilexerimus Deum, et sermonem ejus servaverimus, Pater diligit nos? cum dilectio Dei nostram præveniat dilectionem, teste Joanne, *quia inquit, ille prior dilexit nos (I Joan. IV).* Non est, fratres, intelligendum quod postquam dilexerimus Deum, ipse tunc incipiat diligere nos, sed potius ipse qui prior dilexit nos postquam incipiemus eum diligere, et ejus sermonem observare, magis ac magis ostendet se diligere nos per uberiores suarum infusionem gratiarum. Unde et adjunxit, *et ad eum veniemus.* Tunc enim Deus ad nos venire dicitur, quando gratiæ suæ abundantiam nobis largitur. Qui veniemus? Pater, et ego Filius, ipse quoque Spiritus sanctus. Qui enim dilectionem Dei habet, Spiritum sanctum, qui est amor Patris et Filii, habet. Sed quoniam ad quosdam per compunctionem venit, qui non finaliter diligunt, sed tempore tentationis frigescunt, vel tepescunt, subjungit: *Et mansionem apud eum faciemus.* Pensemus, fratres, pensemus quanta dignitas, quantus honor quanta dulcedo sit habere manentem in hospitio cordis Trinitatem. Certe per veram dilectionem et observantiam mandatorum Dei tantum penes nos hospitem suscipimus: per perseverantem munditiam eam perpetuum habitorem retinemus. Nonne, fratres mei, si regem temporalem, si aliquem principem, si aliquem amicam nostrum temporalem suscepturi essemus, nonne domum nostram mundarem, ne aliqua tarpitudo oculos intrantis offenderet? Ornarem etiam festivi ornamentis, et festiva pararem ferula, ut intrans persona in nostro hospitio delectaretur. Multo magis, fratres, suscepturi hodie per largiorem gratiam, Spiritum sanctum, imò totam Trinitatem, per veræ lacrymas pœnitentiæ, hospitium cordis nostri mundemus, per varias virtutes ornemus, per bona studia puramque contemplationem Deo penes nos convivium præparemus, quatenus complacere ei in nobis habitare, et in nobis semper delectari. *Delicia enim, inquit, meæ esse cum filiis hominum (Prov. VIII).* Scilicet quoniam quidam sunt, qui aliqua Dei præcepta, vel ex servili timore, vel ex naturali pietate, non ex vera Dei dilectione servare videntur, ostendit neminem mandata Dei posse adimplere, nisi per veram dilectionem cum subdit: *Qui non diligit me, sermones meos non servat.* Itaque, fratres, quasi paria sunt, Dei dilectio, et mandatorum ejus observatio. Sicut enim non vere Deum diligimus, nisi mandata ejus observemus, ita nec vere mandata Dei observamus, nisi eum diligamus. Quod quid enim est meritorium, ex sola dilectione est meritorium. Cum autem eadem sit auctoritas Patris et Filii in omnibus, quia tamen Filius ex Patre est, semper defertur Patri. Unde et subdit: *Et sermonem quem audistis non est meus, sed ejus qui misit me Patris.* In quo confunditur quorundam superbia, qui putant se aliquid posse per se boni, vel sapere, vel loqui per se. Qui dicunt: *Labia nostra a nobis sunt,*

quis noster Dominus est? (Psal. II.) Erubescere, insolens vermis, Filius Dei dicit se nec loqui, nec sapere, nec posse aliquid ex se, et tu homuncio præsumis aliquid boni ex te posse sapere vel loqui!

Sequitur pars secunda in qua promittit discipulis Spiritum sanctum, dicens: *Hæc locutus sum vobis apud vos manens. Paracletus autem, etc.* Quasi diceret: Dum corporaliter vobiscum maneo, hæc pauca locutus sum vobis; cum multa haberem adhuc vobis dicere, si possetis portare. Sed Spiritus sanctus, quæ minus dixi vobis, supplebit, dans etiam vobis majorem intelligendi capacitatem. Vocat autem eum Paracletum, id est consolatorem, quoniam discipulos de recessu mœstos erat consolaturus, minus fortes confortaturus, minus doctos eruditurus, nec solum autem eos, sed etiam quoslibet pie credituros. Eundem etiam vocat Spiritum sanctum, quia inspirat sanctitatem. Quidquid enim sanctitatis, quidquid bonitatis homo habet, Spiritu sancto inspirante habet. *Quem mittet Pater in nomine meo.* Alibi dicit: *Quem ego mittam vobis a Patre (Joan. xv).* Ex quo demonstratur quoniam Spiritum sanctum mittit Filius; sed quod mittit Filius, hoc habet a Patre. Pater etiam per Filium eum mittit. *Ipsæ docebit vos omnia, et suggeret vobis omnia.* Hoc, fratres mei, impletum est die hodierna in discipulis, cum, subito et mirabiliter operante in eis Spiritu sancto, qui ante erant rudes, facti sunt subito sapientes; qui ante minimum noverant de Scripturis, facti sunt spirituales in Scripturis; qui ante unam solam linguam noverant, subito omnes linguas noverunt. O fratres mei, quam potens, quam admirabilis, quam velox est in operibus suis Spiritus sanctus, qui quod cum labore et studio, et per longitudinem temporis vix fieri solet, hæc quiete, et sine meditatione et sine mora in suis operatur! *Et suggeret vobis omnia.* Multoties fratres, aliquid scimus quod, cum oportet, nescimus. Sed Spiritus sanctus ministrat suis, non solum scientiam, sed etiam ut ea loco et tempore uti sciant. Sed Dominus alibi dicit: *Dum steteritis ante reges et præsides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini (Matth. x; Marc. xiii).* Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus sanctus Patris vestri qui loquitur in vobis. Ministravit igitur Spiritus sanctus discipulis, non solum sanctitatem et sapientiam, sed etiam eloquentiam et eloquendi opportunitatem et audaciam, et miraculorum confirmationem, et resistendi fortitudinem. O utinam descendere dignetur et in nos qualescunque prædicatores ille sanctus et admirabilis Spiritus, et inspirare nobis bonitatem et sapientiam bene vivendi et sapiendi: et eloquentiam, opportunitatem et audaciam bene et opportune, et audacter prædicandi, et confirmationem operibus prædicationem confirmandi, et fortitudinem persecutoribus mundi resistendi.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus dat discipulis suis pacem, dicens: *Pacem relinquo vobis, in mandato scilicet pacem meam do vobis, in animo,*

ut scilicet et hic, quantum possibile est, pacem habeatis, et ad æternam pacem desiderio festinetis. *Non quomodo, inquit, mundus dat, ego do vobis.* Porro pax alia prosperitatis, alia bonitatis, alia malitiæ. Pax prosperitatis indifferens est. Bene enim ea utenti est bona, male utenti est mala. Bene usus est Abraham et cæteri patriarchæ pace temporalis prosperitatis; de qualibus dicitur in psalmo: *Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus. Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Filii tui sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuæ (Psal. cxxvii).* E contra mali male utuntur pace prosperitatis temporalis. Nam unde deberent Deum benedicere, eum obliviscuntur, superbiunt, effeminantur et efferruntur. De quibus dicitur in Evangelio: *Et quidem in hac die tua quæ ad pacem sunt tibi (Luc. xix), etc.*; et David: *Zelavi, inquit, super iniquos pacem peccatorum videns. In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur (Psal. lxxii);* et alibi: *Quorum filii sicut novellæ plantationis in juventute sua. Filia eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi Promptuarii eorum plena, eructantia ex hoc in illud (Ps. cxlii), etc.* Ista autem pax temporalis prosperitatis non multum est nobis optanda vel petenda, fratres mei, quia quibusdam utilior est in hoc mundo adversitas quam prosperitas. Nam multi salvantur in adversitate, qui non salvarentur in prosperitate. Sicut contra multi infirmi salvantur in prosperitate, qui non salvarentur in adversitate. Propterea, fratres, voluntati divinæ nos submittamus, ut ipse det nobis quod novit utile magis esse nobis. Pax vero bonitatis est consensus plurium in bono. Hæc est pax quam Christus promittit et dat nobis. De hac hic dicitur: *Pacem meam do vobis.* De hac etiam dicitur: *Et factus est in pace locus ejus (Psal. lxxv).* Hanc pacem habere debemus cum Deo, cum nobis et cum proximo. Cum Deo, ut in omnibus ejus concordemus voluntati, ut scilicet simus unus spiritus cum eo. Nobiscum, ut consentiat et concordet caro spiritui. Cum proximis, ut simus cum omnibus hominibus pacem habentes, quod ex nobis est omnium bona volentes et quærentes; etsi etiam ipsi nobis sint infesti, juxta quod David, ait: *Cum his qui oderunt pacem eram pacificus (Psal. cxix).* Non tamen propter pacem debemus malis in malo consentire, imo eos corrigere vel nos ab eis sequestrare. Unde Dominus: *Non veni pacem mittere in terram, sed gladium. Veni enim separare filium a patre. (Matth. x)* Pax malitiæ est consensus plurium in malo, ut quando spiritus consentit carni in malo, vel plures sunt concordantes in malo. De hac dicitur quod Herodes et Pilatus facti sunt amici in mortem Christi (Luc. xxiii). Hæc pax est pessima, quoniam mali quanto sunt magis concordantes, tanto pejores. Hæc est pax quam dat mundus, non Deus.

Sequitur pars quarta in qua Dominus discipulos suos de suo recessu prævidens turbandos (quis enim

de recessu tanti et talis magistri non doleret!), eos præconsolatur, dicens: *Non turbetur cor vestrum, neque formidet*, id est propter formidinem non turbetur. Propter formidinem recessus mei non turbetur cor vestrum a sua tranquillitate. Et quare non debeant turbari, ostendit cum subdit: *Audistis quia dixi vobis: Vado et venio ad vos*. Vado a vobis ad passionem, et venio ad vos per resurrectionem. Vel vado a vobis patiundo, et ad Patrem ascendendo. Et venio ad vos Spiritum sanctum mittendo, a quo substantialiter sejungi non valeo. Hoc est quod alibi dicit: *Non relinquam vos orphanos (Joan. XIV)*. Deinde ostendit recessum suum, non solum non eis nociturum imo etiam eis profuturum, dicens: *Si diligeritis me*, id est si me perfecte sciretis diligere, *gauderetis utique, de hoc quia vado ad Patrem*. Et quare? *Quia Pater major me est*, non quantum ad divinitatis, sed quantum ad humanitatis substantiam. Ac si diceret: *Ascensio mea ad Patrem, et mihi est sublimatio, et vobis confortatio, quia sublimatio magistri, gaudium et confortatio et spes debet esse discipuli: Hoc, inquit, dixi vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit, credatis, me tanquam Deum ut præterita, ita futura nosse*. Hoc etiam hodie, fratres mei, est argumentum fidei nostræ, quoniam Christus est verus Deus, qui, ut præterita, ita futura novit, et cætera quæ solius Dei sunt.

Sequitur pars quinta in qua ostendit se innocentem propter obedientiam in instanti passurum, dicens: *Jam non multa loquar vobiscum, quoniam in*

A hac nocte tradam meipsum membris diaboli crucifigendum. *Venit enim, per membra sua, princeps hujus mundi, id est amatorum mundi et in me non habet quidquam, scilicet juris*. In nobis, fratres mei, qui in peccatis concepti sumus, et sine peccatis non vivimus, videtur diabolus aliquid juris habere. Sed in eo, cujus conceptus et vita maculam nescivit, nihil procul dubio juris habuit. Etsi ad illum, fratres mei, in quo nihil juris habuit, venire diabolus ausus fuit, quid putatis faciet nobis miseris, in quibus per peccata videtur habere plurimum juris? Quid ergo faciemus, nisi, in quantum possumus, de potestate ejus, per penitentiam nos eripiamus, et ei, in quo non habet quidquam, vera fide et charitate adhæreamus. *Sed ut cognoscat, inquit, mundus, quia diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi Pater sic facio*. Ac si dicat: *Non quia diabolus in me aliquid juris habeat, me ei trado, sed ut cognoscant electi de mundo quia diligo Patrem, et ejus mandato in redemptione generis humani obedio*. Itaque, fratres mei, quoniam Deus sic dilexit nos, ut Filium suum unigenitum pro nobis morti traderet, diligamus Deum et mandata ejus observemus; ut ipsum habitantem et manentem in nobis habere mereamur. Habeamus pacem in nobis ad invicem, non mundi sed Dei. Spes nostra, consolatio nostra, desiderium nostrum totum sit in Deo, et propter ipsum innocenter et patienter vivamus, ejus voluntatem in omnibus quæramus et faciamus, ipso præstante qui in Trinitate perfecta vivit et regnat, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

PARS SECUNDA.

HOMILIA PRIMA.

IN DIE TRINITATIS.

Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei, et communicatio sancti Spiritus sit semper cum omnibus vobis. Amen (II Cor. XIII). Hodie, fratres charissimi, in honore sanctæ et individuæ Trinitatis solemniter celebramus. Conveniens quippe erat, ut post solemniter specialiter de Filio, in Natali, Resurrectione et Ascensione, specialiter de Spiritu sancto in Pentecosten, specialiter de Patre in Dominicis singulisque diebus, communiter hodierna die de tribus, id est de sancta Trinitate insimul solemnizemus, non quod Patrem et Filium, et Spiritum sanctum, quorum est idem honor et gloria, dividamus in honorem, sed quoniam sicut tribus est communis una substantia, ita singulis est specialis proprietates sua. Unde scriptum est (47): *In personis proprietates, in essentia unitas, et in majestate adoretur æqualitas*. In personis enim proprietates est, quoniam patris proprium est generare, Filii proprium est nasci; Spiritus sancti proprium est procedere. Distinguitur quippe Pater a Filio et a Spiritu sancto

C paternitate; distinguitur quoque Filius a Patre et a Spiritu sancto nativitate; distinguitur et Spiritus sanctus a Patre et Filio sua processione. Sed nemo, fratres mei, cum audit Filium Dei nasci de Patre vel Spiritum sanctum procedere de ambobus, putet (sicut in humana generatione vel processione fit) substantiam Patris divisam, vel diminutam in Filium, vel amborum in Spiritum sanctum. Propter hoc enim removendum adjunctum est quod *in essentia trium personarum est unitas*. Sunt enim una substantia, unus Deus, et unus Dominus. Rursus nemo putet sicut fit in humana nativitate vel processione, ita et in sancta Trinitate, Filium Patre, vel Spiritum sanctum ambobus minorem, vel tempore, vel gradu, vel potestate. Propter hoc enim removendum, adjunctum est *et in majestate adoretur æqualitas*. Sunt enim Pater, Filius et Spiritus sanctus ejusdem Trinitatis, ejusdem majestatis, ejusdem potestatis. De æterno et summo Patre semper nascitur coæternus et coequalis Filius; et coæternus et coequalis Spiritus sanctus semper ab his procedit. In sole tria sunt, ignea substantia, splendor et calor.

(47) Præfatio Missæ Dominicæ S. Trinitatis.

Ex ignea substantia semper nascitur splendor co-ævus. Ex ambobus semper procedit calor eis coævus. Et cum illa tria sic adinvicem per proprietates suas distinguantur, tamen sunt unus sol, non tres soles. Comparatio tamen de temporalibus ad Deum nulla est. Sed qualibus exemplis possumus, quod intelligi vel enarrari non potest, balbutimus potius quam eloquamur. Cum igitur audis Patrem, crede quia Pater est. Cum audis Filium, crede, quia Filius est. Cum audis Spiritum sanctum, crede quia Spiritus sanctus est. Quomodo Pater generet Filium, vel quomodo Pater et Filius spirent Spiritum sanctum, noli investigare, si non vis errare. Nam, juxta prophetam : *Generationem ejus, vel illius processionem, quis enarrabit? (Isa. LIII.)*

Quoniam igitur de sancta Trinitate hodie solemnizamus, convenienter prælibata lectiuncula, in qua de tribus personis mentio sit, hodie recitatur. Est autem hæc quædam solutio, in qua ab Apostolo tria nobis optantur : *Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei Patris, et communicatio Spiritus sancti.* Sed cum hæc tria sint æque tribus communia, quare gratia hic specialiter attribuitur Christo, charitas Patri, et communicatio Spiritui sancto? Porro gratia hic appropriatur Christo; quoniam Christus non solum gratias nobis confert, sed etiam seipsum gratis dedit nobis. Unde Isaias : *Puer, inquit, natus est nobis, et Filius datus est nobis (Isa. ix).* Quod enim natus est homo, quod passus, quod mortuus, quod resurrexit, quod ascendit in cœlum, pro nobis fuit, et totum gratia est. Hanc gratiam Christi optat Apostolus semper esse nobiscum. Quæ quidem quatuor modis est cum fidelibus, per effectum, per memoriam, per gratitudinem, per vicissitudinem. Per effectum est nobiscum, si quod a Christo generaliter omnes homines redimuntur, in nobis specialiter efficitur. Et quidem, fratres mei, Christus, quantum in eo est, omnes homines redemit. Ipse enim sufficiens hostia fuit pro redemptione omnium. Sed quidam male vivendo, gratiæ suæ redemptionis se subtrahunt. Unde Paulus hortatur : *Ne quis, inquit, desit gratiæ Dei (Hebr. xii).* Non enim ait : Ne quibus desit gratia Dei, sed ne quis desit. Ut ostendat quod cum ipsa ex benignitate Dei omnibus præsto sit, eam tamen meritum humanæ pravitatis repellit. Per memoriam est nobiscum, si quam vilia, probrosa, quamque aspera Christus pro nobis sustinuit, semper memoriter cogitamus. Hinc est quod crucifixus, et cæteræ Christi picturæ nobis in ecclesia proponuntur, ut per eas gratia Dominicæ dispensationis, nobis in memoriam revocetur. Per gratitudinem est nobiscum, si de misericordia, quam nobis operatus est, semper eum benedicamus, et ei gratiarum actionem de toto corde referamus, si nomen sanctum ejus semper in nostro ore resonemus : non more novem leprosum a Domino mundatorum, qui ob ingratitude a Domino reprobantur (*Luc. xvii*). Per vicissitudinem est nobiscum, si ea quæ ipse prior fecit pro nobis, nos pro eo fa-

ciamus, si quemadmodum ipse mortuus est pro nobis, nos quoque pro eo moriamur. Unde scriptum est : *Ad mensam magnam sedisti, scito quia talia te oportet ei præparare (Eccle. xxxi).* Et Propheta : *Quid retribuam Domino, inquit, pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam (Psal. cxv).* Ac si dicat : Cum tot et tanta mihi Dominus contulerit, quid digne potero illi retribuere? Et cum pro me facto me totum illi debeam, pro me redempto et sic redempto, quid ei retribuam? Sed et si millies meipsum valeam illi retribuere, quæ retributio, quæ comparatio erit mei ad illum? tantilli ad tantum? tam peccatoris ad tam sanctum? In ejus conspectu nec etiam ipsa astra sunt munda, quanto minus nos, quorum vita non est nisi tentatio, et qui habitamus domos luteas? Attamen etsi non possum ei retribuere, vel hoc quod possum faciam; me non posse semper referam : et sacrificium illud quod possum, ei offeram.

Charitas vero hic appropriatur Deo Patri, quoniam Patris est diligere, et Filium semper charum habere. Deus autem Pater non solum Filium suum unigenitum diligere vel hæredem facere voluit, sed etiam nos indignos servos per sanguinem unigeniti sui Filii in filios adoptavit, et contra morem temporalium parentum, servos suo filio cohæredes fecit. *Ut simus, inquit Apostolus, hæredes quidem Dei; cohæredes autem Christi (Rom. viii).* Optat igitur nobis Apostolus ut nobiscum semper sit charitas Dei Patris, vel charitas illa, qua Deus diligit nos, vel charitas illa, qua nos diligimus Deum. Et charitas quidem, qua Deus diligit nos, semper est nobiscum, si dilectionem illam, qua nos vocavit et fideles suos effecit, per conversationem, per ampliorem gratiarum collationem, et per perseverantiam, in nobis (quod ipse per misericordiam suam facere dignetur), consummet et confirmet. Charitas vero, qua nos Deum diligimus, fratres mei, tunc semper est nobiscum, si (quod utinam ipse nobis concedat!) eum tanquam summum et verum Patrem totis visceribus semper diligimus, si mandata ejus inviolate custodimus, si eum, quantum possumus, ut boni filii in munditia, misericordia, et sanctitate cæterisque virtutibus imitamur. Communicatio quoque hic appropriatur Spiritui sancto, quoniam cum Spiritus sanctus sit amor, concordia et benignitas, ejus est dona gratiarum suarum fidelibus erogando communicare. Optat igitur Apostolus ut nobiscum sit semper communicatio Spiritus sancti; vel illa, quæ dona sua nobis communicet, vel illa quæ nos bona nostra aliis communicare faciat. Utraque enim ipsius est, et utinam, fratres mei, utramque communicationem, ille sanctus et benignus Spiritus operetur in nobis! Primam, ut videlicet communicet nobis suarum largitatem gratiarum, veram conferens nobis fidem, spem et charitatem, sapientiam, justitiam, fortitudinem, et temperantiam cæteraque dona sua, tam spiritualia quam corporalia, quibus decenter ornat, ipsum Spiritum sanctum inhabitatorem habere

mereamur. Secundam, ut ipsas gratias nobis collatas non aliis communicare faciat, ne scilicet talentum commissum inutiliter abscondamus, sed potius ad profectum, tam nostrum quam aliorum, distribuamus. Itaque, fratres mei, oremus toto corde ut semper sit nobiscum gratia Christi, charitas Dei Patris, communicatio Spiritus sancti, quatenus dona Dei mereamur percipere, et percepta tam ad nostrum quam aliorum profectum communicare, ne de perceptis talentis tanquam inutiles servi damnemur, sed potius de acquisito lucro remunerari mereamur, largiente Deo et Domino nostro Patre et Filio et Spiritu sancto, quibus est unus honor, una potestas, una gloria per infinita sæculorum sæcula. Amen.

HOMILIA II.

In die Trinitatis.

Erat homo ex Pharisæis, Nicodemus nomine, princeps Judæorum, hic venit ad Jesum (Joan. iii). Lectio ista bipertita est, fratres charissimi. Prima enim pars continet Nicodemi ad Dominum accessionem et confessionem; secunda, ei factam a Domino eruditionem. Primo igitur ostenditur Nicodemum ad Dominum accessisse: in quo quinque pariter nobis ostenduntur, id est ex quibus, et quis, et quantus, et quando ad Dominum venit, et quid ei dixit. Ex quibus venit? Ex Pharisæis, ex illa videlicet mala progente, quam Joannes Baptista progeniem viperarum vocat. Progenies, inquit, viperarum, quis vos docebit (48) fugere a ventura ira? (Matth. iii; Luc. iii.) Ex mala igitur stirpe, tanquam rosa de spina natum est aliquid bonum, juxta quod ipse Joannes dicit: Quoniam potens est Deus suscitare de lapidibus istis filios Abraham (ibid.). Et hoc ideo, fratres, ut nemo causeur malitiam parentum sibi obstarè, sicut nec sanctitatem parentum sibi male viventi prodesse, Domino dicente, per prophetam, quoniam filius non portabit iniquitatem patris (Ezech. xviii), etc. Quis venit? Nicodemus, id est victor populi. Et iste quidem bene victor populi fuit, quoniam cum populus suus esset incredulus, iste credulus fuit; cum populus suus esset superbus, iste humilis fuit. Quem nos, fratres mei, imitantes, conemur unusquisque vitium populi sui superare. Si Judæus es, stude Judæis innatam incredulitatem superare. Si Gallus es, stude Gallis innatam superbiam superare. Si Romanus es, stude Romanis innatam avaritiam superare. Si Pictavinus es, stude Pictavinis innatam ingluviem et garrulitatem superare, et similiter de cæteris. Quantus venit? princeps Judæorum et magister in Israel. Et cum tantus et talis esset, tamen non erubuit humilis discipulusque fieri. In quo confutantur principes et magistri, qui magis volunt ignorare quam humiliari et erudiri. Quando venit? nocte. Et quare nocte? Si propter necessitatis festinantiam, imitabile est nobis, ut medicum aimarum nostrarum querere non procrastinemus. Si propter opportunitatem, imitabile quoque est nobis, ut op-

portunitatem temporis, in qua familiarius instruamur, eligamus. Si propter pudorem vel metum Judæorum, signum est imperfectionis. Sed et hoc etiam imitabile est nobis, ut si adhuc imperfecti, pudorem vel metum superare non valeamus, satius tamen occulte discere quam ignorare, occulte bene agere quam nihil agere studeamus. Quid dixit? Rabi, scimus quia a Deo venisti magister. Nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum illo. Tria de Domino consistetur, quia a Deo venerit, quod magisterium ejus ex Deo sit: et quod per hæc divina opera adverti possit. Quæ tria, fratres mei, in unoquoque nostrum, si boni pastores et prædicatores sumus, debent esse. Debet enim pastor a Deo mitti, ut Aaron: In quo confutantur illi qui se ingerunt, de quibus Dominus: Regnaverunt, inquit, et non ex me (Ose. vii). Debet quoque pastor non suam, sed Dei doctrinam docere. Unde Dominus: Et annuntiabis, inquit, eis ex me (Ezech. iii). Debet etiam ea opera facere, non quæ sæculares faciunt, sed quæ facere possit nemo, nisi fuerit Dominus cum eo. Scimus quia a Deo venisti magister. Ac si aperte dicat: Quia a Deo venisti magister, doce nos quomodo regnum Dei valeamus adipisci.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus docet Nicodemum quomodo valeamus adipisci regnum cælorum. Porro tria sunt necessaria, ut ad regnum Dei ascendere valeamus, baptismus, ascensio, et passio Domini. Per baptismum quippe digni sumus, qui ascendamus. Per ascensionem Domini, nobis cælum aperitur. Per passionem quoque ejus, erigitur nobis scala qua ascendamus. De baptismo igitur instruit Nicodemum, cum dicit: Nisi quis natus fuerit denovo, non potest videre regnum Dei. Ac si aperte dicat: Per baptismum fit homo aptus, ut regnum Dei adipisci mereatur. In quo innuit duas esse natiuitates, primam carnalem, et secundam spiritualem. Per primam nascitur ex homine homo in peccatis ad mortem. Per secundam vero nascitur ex Deo infans in Spiritu sancto ad vitam æternam. De prima dicit David: In iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea (Psal. l). De secunda dicit Joannes: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt (Joan. i). At Nicodemus, spiritualem ignorans natiuitatem, tanquam rudis ait: Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Nunquid potest in ventrem matris suæ iterato introire, et renasci? Quod dicit Nicodemus de prima natiuitate, verum est etiam de secunda. Quoniam sicut nec prima, ita nec secunda iterari potest. Explanat igitur quod obscure dixerat Nicodemus, tria demonstrans, ex quibus scilicet secunda natiuitas fiat, et quomodo a prima differat, et qualem hominem efficiat. Ex quibus fiat ostendit, cum dicit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest

(48) Vulg. monstravi, ostendit.

introire in regnum Dei. Porro in baptismo Domini, sunt sacramentum exterius, et res, et purificatio interior. Sacramentum exterius, id est exterior ablutio, ab exterioribus sordibus, fit ex aqua quando scilicet homo ter in ea mergitur in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen. Purificatio vero interior a peccatis fit a Spiritu sancto. Nihil itaque confert exterior ablutio sine interiori, videlicet ut quando adultus fide vel indevote ad baptismum accedit. Sed nec interior sine exteriori fieri potest, nisi quando effusio sanguinis supplet vicem baptismi. Deinde inter primam et secundam nativitatem differentiam assignat cum dicit: *Quod nascitur ex carne, caro est, et quod nascitur ex spiritu, spiritus est.* Ex homine enim carnali, nascitur per carnalem concupiscentiam homo carnalis. Ex Spiritu vero sancto nascitur per baptismum homo spiritualis. Per primam nativitatem nascimur filii hominis veteris Adæ, per secundam renascimur filii novi hominis Christi. Carnalis etiam nativitas est tempore prior, spiritualis posterior. Quoniam nisi fuerit prius natus homo carnaliter ex Adam, non potest spiritualiter nasci ex Christo. Unde Apostolus: *Non enim, inquit, est prius quod est spirituale; imo prius est quod est animale, deinde quod est spirituale (I Cor. xv).* Hinc est quod infans in uteromatrix non potest regenerari. Postea demonstrat qualem spiritualis generatio efficiat, cum subdit: *Spiritus enim ubi vult spirat, id est cujus cor vult illustrat. Et vocem ejus audis, vel per Scripturas, quæ in Spiritu Dei sunt scriptæ, vel etiam per hominem in Spiritu Dei loquentem. Et nescis unde veniat, vel quo vadat, id est tu carnalis ignoras unde gratia illa in hominem veniat, vel ad quantum bonum eum ducat. Sic est, inquit, omnis qui natus est ex Spiritu.* Qualis quippe est Spiritus, talem efficit illum quem aspirat. Sicut enim Spiritus est liber, spirans ubi vult, ita facit hominem quem aspirat, liberum, liberans per gratiam ejus arbitrium, ut, quando velit, possit facere bonum. Malus quippe, et si habet arbitrium a necessitate liberum, tamen non habet illud per gratiam a peccato liberatum. Sicut quoque Spiritus per vocem sese declarat, ita hominem quem illustrat, per bona verba et opera, cæteraque exteriora signa justum esse manifestat. Sicut enim nescit homo carnalis unde Spiritus veniat, aut quo vadat, ita nescit quod homo spiritualis ex Deo natus sit, et quod ad regnum cælorum tendat. Propterea vos, fratres, qui spirituales estis, et quorum vita abscondita est cum Christo in Deo (*Coloss. iii*), ne miremini si carnales vos irrideant, si vos contemnant, si vos pro nihilo habeant. Quoniam animalis homo, non percipit ea quæ sunt spiritus Dei (*I Cor. ii*). Sola enim terrena sapit et quærit. Cum autem Nicodemus quæreret quomodo possent hæc fieri, audivit: *Tu es magister in Israel, et hæc ignoras?* In quo ostendit Dominus magistrum Ecclesiæ spiritualia ministeria non debere ignorare.

A Nunquid enim decet pastorem esse bestialem, et gradiri incurvum more bestiae, et non potius rectum stare hominem, et sapere quæ sursum sunt, non quæ super terram? (*Coloss. iii*.) Amen, amen, inquit, dico tibi quia quod scimus loquimur; et quod vidimus in occulto, testamur aperte (49), et testimonium nostrum non accipitis. Idem, fratres, hodie contingit, quoniam cum spirituales magistri docent ea quæ spiritualiter sciunt, et testantur ea quæ spiritualibus oculis viderunt, bestiales homines non credunt testimonio eorum. Non enim credunt aliqua esse, nisi quæ carnalibus oculis possunt videre. Si enim, inquit, terrena dixi vobis, et non creditis, ut illud: *Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud (Joan. ii), quomodo si dixero vobis caelestia, credetis?* Est autem argumentum a minori. Quoniam qui non credit terrenis, quæ a ratione hominum remota non sunt, quomodo credet cælestibus, quæ humanam rationem excedunt? Porro de Ascensione sua instruit Dominus Nicodemum cum subdit: *Et nemo ascendit in cælum, nisi et qui descendit de cælo, Filius hominis qui est in cælo.* De se tanquam de alio loquitur, ut exemplum præbeat nobis arrogantiae devitandæ. Ac si dicat: Si vis in regnum cælorum ascendere, adhaereas per charitatis unionem Filio hominis, qui solus cum membris suis ascendit. Itaque, fratres mei, si in regnum cælorum ascendere volumus, capiti nostro Domino nostro Jesu Christo, fide et charitate adhaereamus, quoniam qui membrum corporis Christi non est, ad regnum cælorum ascendere nequaquam potest. Unde ipse dicit: *Nemo venit ad Patrem nisi per me (Joan. xiv).* Ipse quippe est ostium; ipse est ostiarius, ipse nobis est dux et sublevator ad regnum cælorum. Quod autem Filius hominis in cælum ascendat, probat ex hoc quod ipse est idem in persona Filio Dei, qui de cælo descendit, sed quod expressius est, Filium hominis dicit, in eodem tempore in quo hæc loquebatur in terra, esse in cælo. Sed cum sequentia locutionis exigeret, ut diceretur Filium Dei descendisse, et Filium hominis ascendisse, quia tamen non præjudicat veritati dictorum inconsequens junctura dictionum, hic confuse dicitur idem Filius hominis et descendisse et ascendisse, et in terra loqui, et in cælo esse, ut penitus explodatur hæresis, quæ Christum in duas dividere personas attentavit. Fides enim catholica in Christo geminam quidem naturam, sed unam solam confitetur personam. Hinc est quod, quamvis inconsequenter, tamen audacter et vere confitemur, et Filium hominis mundum creasse, et Filium Dei ex Virgine natum, et quod majus est mortuum esse. De passione sua eum instruit, cum subdit: *Et sicut Moyses exaltavit serpentem in eremo (50): ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam.* Et pulchre magistrum legis, per figuram legis, de sua instruit passione, innuens tam hoc quam alia

(49) Vulg. non habet in occulto nec aperte.

(50) Vulg. Deserto.

in lege in figuram sui præcessisse, ignitis enim serpentibus filios Israel in deserto necantibus, jubente Domino, Moyses erexit serpentem æneum in palo, ad quem respicientes, ab ignitis serpentibus liberabantur (*Num. xxi*). Porro Moyses præfiguravit populum Judaicum. Serpens æneus elevatus in cælo in palo, exaltationem Christi in ligno figuravit. Et bene Christus per æneum serpentem figuratur, quoniam sicut æneus serpens serpentis habet similitudinem et non rem, ita Christus habuit similitudinem carnis peccati, non autem carnem peccati. Et sicut æneus serpens, cum serpens videretur, erat imputribilis et durabilis, ita dominus, cum homo mortalis apparet, tamen secundum divinitatem æternus erat et immortalis. Sicut autem respicientes ad æneum serpentem non occidebantur ab ignitis serpentibus, sed vivebant, ita quicumque vera fide et dilectione ad Christum crucifixum respiciunt, non occiduntur a serpentinis tentationibus diaboli, sed habent vitam æternam. Est ergo ac si dicatur Nicodemo vel cui-libet fidei: Si vis ab insidiis diaboli liberari, et in cælum cum Filio hominis ascendere, ad ipsum crucifixum semper respice. Respice, inquam, fide, respice dilectione, respice imitatione. Juxta quod ipse alibi monet: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me* (*Luc. ix*). Hæc est enim, fratres mei via, hæc est scala ascendendi ad regnum cælorum. Non enim per divitias, non per honores, non per voluptates itur ad regnum cælorum, sed per veram fidem, per veram Dei et proximi dilectionem, per rerum temporalium, et etiam proprii corporis abrenuntiationem, per humilitatem et patientiam. Per quam viam dei nobis se sequi et consequi Dominus noster Jesus Christus, qui eum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA III.

IN FESTO SANCTÆ TRINITATIS.

Time Deum et mandata ejus observa. Hoc est omnis homo (*Eccle. xii*). In hac brevi clausula, fratres charissimi, forma et eruditio totius humanæ vitæ comprehenditur. Cum enim Salomon de diversorum sententiis et opinionibus multa concionatus esset, ad extremum conclusit hanc sententiam veriore et homini magis necessariam. Vos igitur, fratres, si non potestis multas Scripturas legere, si non potestis multas sententias retinere, saltem hanc brevissimam sententiolam in mente semper retinete. Hanc adimplere fatagite, quoniam hæc faciendo vitam consequemini sempiternam. Videre igitur debetis quomodo sit timendus Deus, quomodo mandata ejus observanda, et quomodo hic sit omnis homo: *Time, inquit, Deum*. Ac si aperte dicat: Noli timere amissionem rerum temporalium, noli timere pœnam vel mortem temporalem, sed solum Deum time. Timor enim damni temporalis, vitiosus est. Ille enim solus timet amittere temporalia, qui ea nimis amat. Scriptum est enim: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt, quia si quis*

diligit mundum, non est charitas Patris in eo (*I Joan. ii*). Itaque, fratres, imitemur antiquos Patres, qui res terrenas non concupierunt, et habitas, non dilexerunt, et ideo perdere illas non timuerunt, quin potius sine rancore eas dereliquerunt, et læte eas pauperibus erogaverunt. Imitemur beatum Job, qui tot et tantas divitias sine amore habuit, sine timore possedit, sine dolore perdidit. Istum ergo mundanum vitiosumque timorem a nobis expellamus, discamus terrena contemnere, et ea ridendo amittere vel potius erogare. Timor vero pœnæ vel mortis, naturalis est, et ideo nisi excesserit, non est vitiosus. Unde et Dominus, qui nihil nisi bonum habuit, hunc pro nobis voluntarie suscepit, timuit enim mortem, et propter eam tristis fuit.

Qui tamen hortatur suos ne timeant mortem: *Nolite, inquit, timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Sed potius illum timeate qui potest animam et corpus perdere in gehennam* (*Matth. x*). Quasi diceret: Quamvis humanum sit timere mortem, tamen vos propter timorem Dei vincatis timorem mortis. Hinc est quod quamvis apostoli, ut homines, timerent mortem clamat tamen Paulus: *Cupio dissolvi et esse cum Christo* (*Philipp. i*). Et Andreas: « O crux desiderata! » Quod enim natura in eis reformidabat, hoc voluntas amplectebatur. Nos ergo, fratres, et si caro nostra reformidat pœnam vel mortem, nos tamen recte viventes, pati vel mori pro Christo desideremus. Si enim mors timenda est, propter consequentia timenda est. Mors quippe cum sit momentanea, magna pœna non est. Sed pœnæ quæ sequuntur mortem, magnæ et æternæ sunt, et ideo magis timendæ. Timeant ergo mortem qui faciunt unde timere debeant. Timeant mortem adulteri, timeant mortem fures, homicidæ, avari, perjuri, caterique iniqui. Nos ergo, fratres, si recte vivimus, si Deum toto corde diligimus, si mandata ejus observamus, mortem non debemus timere, imo eam securi expectantes etiam desiderare, ut per eam de exilio ad patriam, de tristitia ad gaudium, de miseria ad beatitudinem transeamus. Itaque, fratres, solummodo Deum timeamus. Ipse enim in omnibus et omnia in ipso sunt timenda. Quoniam nec diabolus, nec homo, nec fera, nec aliquid aliud, nisi ipso volente, nobis potest nocere. Unde sapiens ait: « Qui timet Deum, omnia timent eum: et qui non timet Deum, timet omnia. » Est autem timor Dei triplex: Servilis, initialis, et filialis. Porro serviliter timet Deum, qui conscius peccatorum suorum, non diligit Deum ut Patrem, sed timet ut judicem, more servi iniqui qui timet dominum suum, nec diligit. Hoc timore diabolus et iniqui homines timent Deum. Iste timor, in quantum quidem est initialis, est bonus; in quantum vero est servilis, est malus. Hunc timorem vera dilectio foras mittit, quoniam, cum aliquis malus conversus incipit Deum vere diligere, incipit eum non serviliter timere. Unde Joannes: *Timor enim, inquit, non est in charitate, sed perfecta*

charitas foras mittit timorem, quoniam timor pœnam habet. Qui autem timet, non est perfectus in charitate (I Joau. iv). Ergo, fratres mei, si quis nostrum sibi male conscius est, cito convertatur, confiteatur, et ploret peccata sua, ut desinat serviliter Deum timere, et incipiat eum vere diligere. Initialis vero timor est, quando aliquis se convertens ad Deum incipit eum diligere, et tamen quia in conscientia sua nondum securus est, ejus iudicium timet. De quo timore dicitur: *Initium sapientiæ timor Domini (Psal. cx)*, quia, quando aliquis Deum incipit timendo diligere, incipit recte sapere. Filialis vero timor est quando aliquis non ex conscientia prava, sed ex sola dilectione Deum timet, more boni filii vel castæ sponsæ, qui non ex iniqua conscientia sed ex sola dilectione diligunt, hic patrem, illa sponsum. De hoc timore loquitur David: *Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi (Psal. xviii)*. Itaque, fratres, timeamus ex sola dilectione Deum, qui nos creavit, qui nos, tanquam pater filios, diligit: seipsum pro nobis pretium tribuit, bona sua temporalia, hic et in futuro cœlestia dabit. Omnibus amicis nos relinquentibus, ipse nos non relinquit, sed nos consolatur per prospera; corrigit per adversa.

In observatione vero mandatorum Dei, quatuor considerare debemus: Primo ut non e viribus, sed de solo Deo confidamus. Propter hoc enim Judæi, qui dicebant: non deest qui impleat, sed deest qui jubeat, legem implere non poterant. Sed nos, fratres, non ex nobis, sed ex Dei auxilio, ejus posse facere mandata confidamus. Ipse enim dat velle et perficere. Unde Apostolus: *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid quasi ex vobis, sed sufficientia nostra ex Deo est (II Cor. iii)*; et alibi: *Non est volentis velle, neque currentis currere, sed miserentis Dei (Rom. ix)*. Secundo ut mandata Dei, quomodo, quantum, quo ordine facienda sunt, faciamus. Quomodo? ut faciamus mandata Dei ex dilectione, non ex timore, nec ex carnali amore. Ex timore enim quidam cavent homicidia, adulteria, et furta perpetrare, nec ideo adimplent ista mandata. *Non occides, non machaberis, non furtum facies (Exod. xx)*. Quoniam ut ait poeta:

Oderunt peccare mali (51) formidine pœnæ.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

(HORAT. *Epist.*, I, epist. 16, v. 52, 53).

Faciunt etiam quidam ea quæ Deus præcipit ex carnali amore, quoniam diligunt filios et uxores et parentes carnaliter, non spiritualiter: et ideo mandata Dei non adimplent. Quantum? ut faciamus mandata Dei secundum nostram possibilitatem. Quidam enim cum multa possint dare pauperibus, non ideo putent se implere mandata Dei de eleemosyna faciendâ, quia aliquid præstant. Deus enim pensat non quantum, sed ex quanto. Quo ordine? ut faciamus mandata Dei eo ordine quo sunt facienda. Si enim prius diligo me vel aliquid aliud, et post Deum,

vel si plus diligo extraneos quam parentes, mandatum de dilectione non adimpleo. Tertio ut eo fine faciamus mandata Dei, quo sunt facienda. Qui enim propter vanam gloriam dat eleemosynam, mandatum de eleemosyna danda non observat, quæ propter solum Deum facienda est. De qualibus Dominus ait: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam (Matth. vi)*. Quarto ut de observantia mandatorum Dei non penes nos gloriemur, sed Deo totum attribuamus, sicut ipse præcepit, dicens: *Cum omnia feceritis, dicite quia inutiles servi sumus, quod debuimus facere fecimus (Luc. xix)*. Et Apostolus: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur (I Cor. i)*. Postquam autem Salomon præcepit nos Deum timere et mandata ejus observare, subdit causam, dicens: *Quia hoc est omnis homo, id est ad hoc est factus omnis homo. Et hæc faciendo est omnis homo. Porro ad hoc est factus omnis homo, quoniam factus est homo a Deo, ut ipsum super omnia timeret et diligeret, et mandata ejus observaret, et, hoc faciendo, beatam et perpetuam vitam obtineret. Et hoc aperte contra illos est, qui plus timent vel diligunt hominem, vel aliquam aliam rem quam Deum, vel qui plus faciunt mandatum hominis quam Dei. Qui profecto cum timorem, dilectionem et observantiam Creatori debitam, creature, impendunt, quid aliud quam creaturam pro Deo colunt? Illud quippe quod plus colis et diligis, tibi Deus est. Si ergo Deo proponis nummum, nummum tibi deum constituis. Si meretricem Deo proponis, meretricem deam tibi constituis. Si Bacchum Deo proponis, hunc tibi deum constituis. Timendo etiam Deum et faciendo ejus mandata, est omnis homo. Homo enim qui Deum non timet, et mandata ejus non observat, jam non est. Deus quippe solus, cujus essentia æterna et immutabilis est, dicitur proprie esse. Unde ipse ait ad Moysen: *Sic dices: Qui est misit me. Et: Ego sum qui sum. Hoc est nomen meum (Exod. iii)*. Ac si diceret: Omnia temporalia quia nunc sunt, nunc non sunt, non vere sunt. Itaque, fratres mei, quanto plus accedimus per imitationem ad Dei bonitatem, ut scilicet simus sancti, sicut ipse sanctus est, mundi, sicut ipse mundus est, misericordes, sicut ipse misericors est, tanto magis sumus. Quanto vero plus recedimus a Deo qui est verum esse, per dissimilitudinem malitiæ, immunditiæ, crudelitatis cæterorumque vitiorum, tantominus sumus. Non quia possit homo nihil esse, sed quia est melius non esse quam esse male, melius nihil esse quam infelicitè esse. Unde Dominus de Juda: *Melius illi esset, si natus non fuisset homo ille (Matth. xxvi; Marc. xiv; Luc. xxii)*. Optabunt enim reprobi in inferno mortem, sed mors fugiet ab eis (*Apoc. ix*), nec omnino peribunt, ut semper perire possint. Cum ergo pœna æterna duplo sit gravior qualibet pœna temporali, melius esset reprobis semel penitus perire, quam semper pereundo durare. Nōs ergo, fratres charissimi, spreto mundo cum concupiscentiis suis,*

(51) Leg. apud Horat. *tu nihil admittes in te, etc.* et hic prior versus non antecedit sed sequitur sequentem.

solum Deum cum dilectione timeamus, et cum timore diligamus, ejus mandata observare studeamus, ut cum eo vere esse, vivere et regnare perpetuo mereamur, ipso auxiliante qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA IV

DOMINICA PRIMA POST TRINITATEM.

Charissimi, Deus charitas est (I Joan. IV), etc. Hæc loquitur, fratres charissimi, Joannes apostolus et evangelista, dilectus a Domino, qui et recubuit in cœna super pectus ejus. Illic enim quia tenerius cæteris a Domino dilectus est, profundius et excellentius cæteris de dilectore suo et de dilectione ejus elocutus est. Illic itaque facit in hac locutione sex. Primo demonstrat quantam charitatem Deus habuerit erga nos. Secundo ad charitatem monet nos. Tertio ostendit vera esse quæ de Dei dilectione dixit. Quarto charitatem commendat. Quinto nos hortatur ad dilectionem Dei. Sexto probat Deum sine proximo non posse vere diligi. Volens igitur ostendere quantam charitatem Deus habuerit erga nos, ait: *Deus charitas est*. Sane si Deus non omnes, vel tantum meritos diligeret, ipsa charitas, id est dilectio, proprie dici non posset. Nunc autem quia omnes, et etiam immeritos diligit, ipsa charitas et dilectio per emphasis, id est per expressionem, potest dici. Ita quippe exuberat Deus visceribus pietatis et dilectionis, quod suæ bonitatis et dilectionis neminem expertem relinquit, facit enim solem suum oriri super justos et injustos, et pluit super bonos et malos (*Matth. v*). Dat jumentis escam ipsorum, et pullis corvorum invocantibus eum (*Psal. cXLVI*). Unde ad eum vere per Sapientem dicitur. *Nihil odisti, Domine, eorum quæ fecisti (Sap. XI)*, cæterum dilectio et largitas divina nequaquam inordinata est. Quod utique esset, si omnes tam bonos quam malos æque diligeret. Sed hoc non est, imo malis quædam minora bona præbet. Unde scriptum est: *Homines et jumenta salvabis, Domine (Psal. xxxvii)*, scilicet temporaliter. Bonis vero maxima bona reservat, quæ scilicet nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (*I Cor. II*). Omnes tamen quantum in ipso est, æternaliter salvabit. Unde et hic ostendit apostolus quatuor, id est quantum nos dilexerit, et ad quid, et quando, et quomodo. Quantum nos dilexerit, ostendit cum dicit: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quia misit unigenitum suum Filium in mundum*. Multum, fratres mei, nos Deus dilexit, cum nec aurum, vel argentum, non angelum, non aliquam creaturam suam, sed ipsum unigenitum suum et amantissimum Filium tradidit pro nobis. Ad quid? ostendit, *ut vivamus per eum*. Non enim ideo dilexit nos, ut ipse melior esset de nobis, sed ut nos meliores essemus de eo. Et hæc est, fratres, vera dilectio, quæ non quærit commoda sua, sed aliena. Quando nos dilexit? ostendit cum subdit: *In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus eum, sed quia ipse prior dilexit nos*. Tunc ergo dilexit nos, cum nos non diligebamus eum, imo contemptores et ini-

amici ejus eramus. Et hæc est, fratres mei, vera dilectio et perfecta diligere etiam inimicos. Quomodo nos dilexit, innuit cum subdit: *Et misit Filium suum pro peccatis nostris*, sive ut alia Translatio habet, *littatorem, pro peccatis nostris*. Bene ergo dilexit nos qui non dilexit in nobis malum quod ipsi feceramus, sed potius bonum quod ipse in nobis fecerat, vel facturus erat. Ita ergo dilexit nos, ut nos faceret de peccatoribus justos, de servis liberos, de pollutis sanctos. Et hæc est, fratres mei, vera dilectio, diligere in homine bonum, et odisse malum.

Sequitur pars secunda, in qua hortatur apostolus nos ad dilectionem, dicens: *Charissimi, si Deus dilexit nos, et nos debemus invicem diligere*. Est autem argumentum a minori, quoniam si Deus, qui non tenetur nos diligere, nos dilexit, multo magis nos qui ad invicem nos diligere tenemur, nos diligere debemus. Tenemur quippe diligere proximum, triplici de causa, quia opus Dei est, et Creatorem in creatura diligere tenemur, et quia Deus præcepit ut diligeretur, cujus præceptis obedire tenemur, et quia Deus homines dilexit, cujus exemplum imitari tenemur. Diligamus igitur, fratres mei, exemplo Creatoris nostri proximos nostros, non vilia, sed etiam chariora nostra eis et pro eis dantes. Diligamus eos, non intuitu temporalis retributionis, nec ad vitam temporalem, sed ad æternam. Diligamus quoque eos priores, non expectantes ut ipsi prius nos diligant, sed potius nos eos prevenientes, de non amantibus amantes, vel de inimicis amicos faciamus. Diligamus etiam eos et optemus eis bonum, bonum quod est in eis amantes, malum vero, si quod est, in eis odientes, et ab eis auferentes. Ad hoc autem quod aliquis posset quærere: Quare nos hortaris, primo ad dilectionem, proximi cum prius deberes nos hortari ad dilectionem Dei? Respondet: *Quoniam Deum nemo vidit unquam*. Ac si aperte dicat: Quia ergo Deus est invisibilis, et dilectio ejus est invisibilis, propterea vos hortor primo ad dilectionem proximi, in quo solus Deus diligitur, et in cujus dilectione dilectio Dei verius comprobatur. Unde et subdit: *Si diligamus invicem, subaudi propter Deum, Deus in nobis manet per dilectionem et charitatem ejus, quæ in nobis perfecta est, id est in vera dilectione proximorum apparet, quia Deus nos diligit vere, et nos eum*.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus sua et aliorum apostolorum auctoritate vera esse quæ de charitate Dei dixerat, ostendens primo se tales esse, quibus credi oporteat, cum subdit: *In hoc cognovimus quia in Deo manemus et ipse in nobis, quoniam de Spiritu suo dedit nobis, id est de gratis Spiritus sancti, quibus eruditi, sanctificati, et purificati sumus. Et nos vidimus sive Filij ejus divinitatem, et oculis corporis, humanitatem ejus. Et testificamur moribus, prædicatione, et miraculis, quoniam Pater misit Filium suum salvatorem mundi, Testificamur etiam quod quisquis confessus corde, ore et opere fuerit, quoniam Jesus et Filius Dei, Deus*

in eo manet per gratiam, et ipse in Deo per charitatem. Et nos scilicet Apostoli, cognovimus experimento hoc esse verum, et credimus charitati quam habet Deus in nobis, et inde cogimur diligere eum. Infideles enim ideo non diligunt Deum, quia ignorant se diligi a Deo. Itaque, fratres, si volumus quod Deus in nobis maneat, et nos in eo, confiteamur Dominum nostrum Jesum Christum esse verum Deum veri Dei Filium, et Salvatorem mundi. Confiteamur hoc, inquam, corde, ore et opere, quoniam unum sine aliis non sufficit maxime ubi est necessarium. Petrus quippe confitebatur Dominum corde, sed tamen ore negando corruit. Corde enim, ut ait Paulus, creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem (Rom. x). Sed et sunt quidam falsi Christiani, qui corde et ore Christum confitentur, sed operibus diffidentur. de quibus Paulus, Confitentur verbis se nosse Deum, factis autem negant (Tit. 1). Nos ergo, fratres, Christum firma fide credamus, ardenti charitate diligamus, prædicatione et opere, et etiam, si necessarium fuerit, morte eum confiteamur, ut ipse in nobis, et nos in eo in æternum manere mereamur.

Sequitur pars quarta, in qua commendat charitatem quinque modis. Primo quod adeo digna sit, quod Deus ejus nomine se voluerit appellari. Quod ostendit, cum dicit: Deus charitas est. Dicitur autem Deus charitas, et substantialiter et causaliter, et active et passive. Et substantialiter quidem Deus charitas, id est, dilectio dicitur, quoniam ejus substantia dilectio est, sicut sapientia, potentia et hujusmodi. Causaliter vero dilectio dicitur quoniam dilectionem, pacem et concordiam in suis efficit creaturis. Ipse enim efficit quod quatuor elementa, licet contrariarum sint naturarum, in unam dilectionis concordiam connectantur. Ipse efficit quod quatuor humores in corpore, licet contrarii sint, in unam sanitatis concordiam uniantur. Ipse efficit quod in Ecclesia multitudinis credentium est cor unum et anima una (Act. iv). Ipse quoque efficit quod diversæ personæ sint unanimis, et unius moris in domo (Psal. lxxvii). Active etiam dicitur Deus dilectio, quia benignus et suavis est Dominus universis, quosdam per electionem, ut electos, quosdam per gratiarum collationem, ut præsentialiter justos, omnes vero per essentiæ conservationem diligens. Passive vero dilectio dici potest, quoniam amabilis est in se, et dulcis ad amandum. Cujus dulcedinem gustaverat Psalmista, qui dicebat: Gustate et videte quoniam suavis est Dominus (Psal. xxxiii). Et alibi: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te (Psal. xxx). Secundo autem commendat charitatem, per hoc quod ea facit nos dignos qui maneamus in Deo, et in quibus Deus maneat. Unde et subdit: Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo. Per charitatem quippe in Deo manemus, quia si Deum diligimus, corde et desiderio in Deo manemus, ejus mandata facimus, ejus voluntatem nostræ præponimus, totis

A viribus ad eum festinamus. Per charitatem quoque Deus in nobis manet, quoniam si Deum diligimus vere, ipse habitat in nobis, gratis suis nos implendo, nos sustentando, nos protegendo, regendo, et dirigendo. Tertio vero commendat charitatem per hoc quod charitas nos similes efficit Deo. Unde et subdit: In hoc est charitas nobiscum, quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo, id est sicut Christus est misericors, sanctus, et bonus, amator etiam inimicorum, ita et nos qui sumus in hoc mundo, per dilectionem ei assimilari cupientes, studeamus fieri misericordes, sancti, et boni, et etiam inimicorum amatores, juxta quod ipse præcepit nobis: Qui mihi ministrat, me sequatur (Joun. xii), subdens etiam præmium, cum dicit: Et ubi sum ego illic et minister meus erit (Ibid.). Unde et hic quarto commendat charitatem, quia facit nos habere fiduciam in adventu Christi. Verum quippe est quod vulgo dici solet: « Secure vadit ad curiam qui præpositum habet parentem. » Nos quoque, fratres, si Deum vere dilexerimus, si eum tanquam Patrem, sanctitate, misericordia, cæterisque virtutibus imitati fuerimus, cum magna securitate et fiducia, ad secundum ejus adventum veniemus. Hæc securitate confisus Propheta non timet mortem neque judicium, sed potius ut adveniat deprecatur: Educ, inquit, de carcere animam meam, ut confiteatur nomini tuo (Psal. cxli). Et Paulus: Cupio dissolvi et esse cum Christo (Philipp. i). Quinto etiam commendat charitatem, per hoc quod timorem excludit, dicens: Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. Quem timorem, Cum sint quinque species timoris, scilicet mundanus, humanus, servilis, initialis, et filialis? Perfecta charitas mundanum timorem prorsus excludit, quoniam qui perfecte Deum diligit, damna mundanarum rerum non timet, sed potius quæ sine amore possidet, absque dolore relinquere paratus est. Excludit etiam ex maxima parte timorem humanum, quoniam qui Deum perfecte diligit, ad pœnam et mortem temporalem non trepidat, sed potius securus expectat, ut per eam ad desideratam Dei visionem perveniat. Excludit etiam penitus timorem servilem, quoniam qui perfecte Deum diligit, per charitatem purgatus a delictis, non habet in conscientia unde timeat, sed potius unde gaudeat et securus fiat. Unde et hic subjungitur: Quoniam timor pœnam habet. Qui enim serviliter timet pro culpa, cruciatur in conscientia. Excludit etiam timorem initialem. Unde et hic subditur: Qui autem timet, subaudit in conscientia, non est perfectus in charitate, quoniam qui Deum vere diligit et perfecte, non ut incipiens, hinc a timore hinc ab amore dividitur, sed totus a dilectionis securitate possidetur. Filialem vero timorem, perfecta charitas hinc non excludit, quoniam etiam ille qui hic perfectissime Deum diligit, timet dum est in lubrica hujus sæculi via, ne cadat, ne Deum offendat. Timet more castæ mulieris sponsum suum, timet non ejus adventum, sed ejus recessum. Porro in futura beatitudine, adeo perfecta erit charitas, quod

penitus excludet timorem, vel ut omnino non sit, **A** vel ut non efficiat hominem timorosum, sed reverentem. Quod enim legitur, quia timor Domini sanctus, permanet in sæculum sæculi (*Psal. xviii*), vel de bono ad quod duxit timor, vel de reverentia intelligendum est.

Sequitur pars quinta, in qua nos hortatur ad dilectionem Dei dicens: *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse dilexit nos.* Tres sunt præcipue causæ, fratres mei, propter quas Dominum diligere debemus. Prima est quia in se bonus et amabilis est; quam causam notavit superius cum ait, *Deus charitas est.* Secunda est quia diligere meruit, quæ causa hic notatur cum dicitur: *Quia ipse prior dilexit nos.* Tertia est quia diligentibus se præmium æternæ beatitudinis dabit; quam causam notavit superius, **B** cum dixit: *Ut fiduciam habeamus in adventu ejus.* Quare tanta amoris incitamenta mentem nostram, fratres charissimi, ad diligendum Deum non excitant? Et si negligimus eum diligere, eo quod in se bonus et amabilis est, quare in misericordia ejus, dilectionis beneficia nobis quotidie exhibita, quare desiderabilia æternæ beatitudinis, quæ nobis præparavit, præmia nos ad diligendum eum non inflammant?

Sequitur pars sexta, in qua ostendit Apostolus Deum non posse vere diligere sine proximo, dicens: *Si quis dicit quia diligo Deum, et fratrem suum odit, mendax est.* Non ait inimicum vel iniquum quia inimicitiam vel iniquitatem debemus semper odio habere, naturæ vero fraternitatem diligere. Et hoc contra illos est qui vel propter amicitiam hominis **C** diligunt ejus iniquitatem, vel propter iniquitatem hominis odiunt ejus naturam. Deinde probat duplici argumento Deum non posse diligere sine proximo. Primo argumento sumpto a minori cum dicit: *Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere?* Ac si diceret: Nullomodo. Minus quippe est diligere proximum nostrum quem quotidie videmus, cum quo nutriti sumus, cui nos similitudo et familiaritas amicat. Majus vero est Deum diligere, quem nullo sensu cognoscimus, sed sola fide credimus. Item subsequenter probat argumento sumpto ab auctoritate mandati, cum subdit: *Et mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum.* Non enim vere potest quis diligere Deum, nisi faciat **D** ejus mandatum. Unde idem in Evangelio: *Si quis, inquit, diligit me, sermonem meum servabit* (*Joan. xiv*). Itaque, fratres mei, si volumus in adventu summi Judicis habere fiduciam et securitatem, diligamus interim Deum et proximum: Deum propter seipsum et super omnia, proximum propter Deum, et sicut nos: Nec diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate (*I Joan. iii*), Christum in famelicis pascentes, in nudis vestientes, in hospitibus suscipientes, in infirmis visitantes, ut ab ipso mereamur audire: *Venite, benedicti Patris mei, percipite præparatum vobis regnum a constitutione mundi* (*Matth. xxv*). Amen.

HOMILIA V.

DOMINICA PRIMA POST TRINITATEM.

Dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: *Homo quidam erat dives etc.* (*Luc. xvi*.) Cum in hac parabola, fratres charissimi, etiam nomen pauperis ponatur, patet quia non solum parabola, sed etiam historia est. Et parabola quidem est, quoniam per similitudinem quid faciendum, quidve fugiendum sit demonstratur. Historia vero est, quoniam res gesta esse ex paupere, proprio nomine designato, comprobatur. Sed quare, fratres mei, nomen pauperis ponitur, cum nomen divitis taceatur, nisi quia pauper per electionem a Deo cognoscitur. Dives vero per reprobationem a Deo ignoratur? Hinc Moysi electo dicitur: *Novi te ex nomine* (*Exod. xxxiii*). Et reprobis in futuro a Domino dicitur: *Amen dico vobis, nescio vos* (*Matth. xxv*). In quo, fratres, confunditur perversitas nostra, qui nomina divitum et potentum memoriter tenemus, nomina vero pauperum scire negligimus. Et unde hoc? nisi quia acceptores sumus personarum, et divites quos Deus ignorat, scimus, pauperes vero quos Deus novit, ignoramus? Attamen legimus de beato Clemente quod pauperes regionum nominatim habebat scriptos. Porro propositæ parabolæ sex sunt partes; primo enim ponitur meritum divitis, secundo meritum pauperis, tertio præmium pauperis, quarto pena divitis, quinto dives orat pro se, sexto pro suis, nec exauditur. Primo igitur ponitur meritum divitis cum dicitur, *Quidam homo erat dives*; ostenditur autem hic esse verum illud quod Dominus alibi dicit, scilicet quod dives difficile intrabit in regnum cælorum, et quia facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum (*Luc. xviii*). Divitiæ quippe male usæ, solent multa vitia generare, vanam gloriam, voluptatem, superfluitatem, superbiam et contemptum. Quod vanam gloriam generent, ostenditur cum subditur: *qui induebatur purpura et bysso.* Quod pretiosæ enim vestes ad gloriam quærantur, inde patet quod nullus appetit se pretiosis vestibus indui, nisi ubi scit a pluribus videri. Si enim in luxu vestium peccatum non esset, nequaquam Dominus Joannem Baptistam de asperitate vestium commendaret, et alios de mollitie reprehenderet, dicens: *Quid existis in desertum videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt* (*Matth. ii*). Quod voluptatem et luxuriam divitiæ generant, ostenditur cum subditur: *Et epulabatur quotidie splendide.* In duobus reprehenditur, et quia festis conviviis delectabatur, et quotidie; delectabatur etiam in pretio, in apparatu, et in crapula ciborum, quæ Dominus prohibuit dicens: *Cavete, ne graveu corda vestra crapula, et ebrietate, et curis hujus sæculi.* (*Luc. xxi*.) Quotidie etiam hoc factitabat: et si enim quandoque splendidius et emollius cœnaudum est, vel propter festum, vel propter hospites, vel propter infirmitatem, hoc tamen quotidie facere grande vitium est. Quod vero superfluitatem divitiæ

generent, ostenditur in utroque, quia scilicet et superflue vestiebatur et superflue epulabatur. Quod superbiam et contemptum generent, innuitur ex hoc quod dives in divitiis se efferebat, et mendicum ante januam suam pereuntem despiciebat.

Sequitur pars secunda, in qua describitur meritorium pauperis, cum subjungitur: *Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus, ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa divitis, et nemo illi dabat.* Quatuor ostenduntur Lazari miseriae, quia erat mendicus, quia infirmus, quia nemo in utroque ei subveniebat, quia ante januam divitis jacens, multam tentationem ex praesentium visione deliciarum sustinebat. Sicut enim praesentia mendici infirmi fuit occasio diviti majoris damnationis, ita praesentia deliciarum divitis fuit occasio mendico coronae grandioris. Si enim dives non haberet praesentem mendicum, divitiarum suarum videretur habere excusationem. Et si mendicus infirmus a visione deliciarum remotus esset, tantam tentationis pugnam non sustineret. Quantas namque, fratres mei, putatis Lazarum sustinuisse tentationes, cum mendicus videret quotidie ante oculos suos divitem et suos in divitiis superabundantes, cum infirmus videret divitem et suos in sua sanitate exsultantes, cum esuriens videret divitem et suos, ex nimia saturitate eructantes, cum tot miseriis pressus videret quotidie divitem et suos tot prosperitatibus praeflorentes? Magnus certe erat iste Lazarus, qui tot calamitatibus premebatur nec opprimebatur, qui tot patiens fuit patiens, quem etsi tot flagella torserunt, tamen patientiam non extorserunt. Exemplo hujus discant pauperes et infirmi in suis adversitatibus non murmurare, non divites damnare, sed Deum benedicere, et flagella peccatis suis ascribere. *Et nemo illi dabat*, quia sicut dives immisericors erat, ita et immisericordes ministros habebat, juxta illud Salomonis: *Impius princeps omnes ministros habet impios (Prov. xxix).*—*Sed et canes veniebant, et lingeabant ulcera ejus.* Ubi homo servo Dei ministrare contemnebat, bestia, prout poterat, serviebat.

Sequitur pars tertia, in qua pauperis praemium describitur, cum subditur: *Factum est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab angelis in sinu Abraham.* Fratres charissimi, quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat, et humilia respicit in caelo et in terra, suscitans a terra inopem, et de stercore erigens pauperem? (*Psal. cxii.*) Ecce quem homo abhorret, dedignatur et refugit; pius super omnia Dominus per ministerium suorum sanctorum angelorum, visitat et suscipit, transferens de sterquilinio margaritam pretiosam, et in beata requie suorum collocans electorum. Est autem sinus Abraham locus in superiori inferno tranquillus, in quo qui in fide Abraham moriebantur, cum requiescebant, expectabant Christum qui eis regnum caelorum aperiret.

Sequitur pars quarta, in qua describitur poena divitis cum subditur: *Mortuus est autem et dives, et sepultus est in infernum.* Ecce quem turba ministro-

A per durum ministerium crudelium daemorum, et transfertur in infernum, de purpura et bysso in asperitates tenebrarum, de splendidis conviviis, in famem et sitim perpetuam, et de inter blandas manus lacrymantium amicorum, inter duras manus stridentium daemorum. Et quare? Non quia legatur aliquid rapuisse vel defraudasse, sed quia sua superflue expendebat, et pauperi nihil dabat. Si sic, fratres, damnantur qui non dant sua, quid patientur qui rapiunt aliena? *Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, tam loco quam affectu (quia Deo conjunctus, aliud quam Deus velle non potest) et Lazarum in sinu ejus.* Porro cum justi semper videant reprobos in poenis ad augmentum gaudii, et ad glorificationem sui laboris, reprobi tantum ante videre possunt electos, sed post, non; quia scriptum est: « Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. »

Sequitur pars quinta, in qua dives orat pro se, nec exauditur. Unde et subditur: *Et ipse clamans, magis affectu quam voce, ait: Pater Abraham, miserere mei.* Patrem vocat, quem filialiter imitari noluit, et qui vivens in deliciis et miseriam ignorabat, nunc in tormentis positus incipit scire quid habeat mali miseria, et quid boni misericordia. Vos ergo divites, ne similiter vobis contingat, discite, per compassionem, inter divitias miseriam et misericordiam, quia non inveniet in alia vita misericordiam, qui in ista non habuerit eam. Unde Jacobus: *Judicium sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam (Jac. ii).* Et mitte, inquit, Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Ecce fratres quam terribilis est Deus in consiliis super filios hominum (*Psal. lxxv.*). Dives, qui micas de mensa sua cadentes esurienti dare volebat Lazaro, ad hoc justo judicio adductus est ut ardens guttam aquae de digito Lazari peteret, et non acciperet. Qui si vel micas ei per misericordiam dedisset, aliquod refrigerium in poenis inveniret. Itaque, fratres, si vultis misericordiam invenire, misericordiam facite, vocate pauperes ad convivia vestra, vel saltem date mensae vestrae reliquias, date vel cadentes micas, ne si has forte dare neglexeritis, refrigerium in igne non inveniat. Sed cur dives potius in lingua arsisse memoratur, nisi quia comessationi et sociæ ejus loquacitati servierat? *Et ait illi Abraham: Fili, recordare, quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala. Nunc vero consolatur, tu vero cruciaris.* Nullus, fratres charissimi, adeo malus est quin aliquid boni aliquando faciat. Nec aliquis adeo in hac vita sanctus est quin aliquando peccatum faciat. Deus autem justus iudex nullum bonum relinquit irremuneratum, nec aliquod peccatum impunitum. Itaque dives si quid boni inter multa mala fecerat, remunerata sunt ei in collatione temporalis prosperitatis quam amabat. Et si quid mali Lazarus inter fidem, spem, constantiam, et patientiam ceterasque virtutes fecerat, totum ignis temporalis tribulationis expiavit. Et econtra, mala divitis punita sunt in aeterna poena, et bona Lazari

remunerata sunt in aeterna vita. Hinc discant divites timere, dum eis bene succedit in hac vita, dum florent et abundant, ne forte, propter illam prosperitatem, bona sua in hoc saeculo remunerentur, et peccata sua igni aeterno reserventur. Et econtra discant pauperes et afflicti bene sperare, dum pauperie, afflictione et miseria puniuntur, quia per illam adversitatem peccata eorum, si patienter ferant, purgantur, et bona eorum aeternae remunerationi reservantur. *Et inter haec (52), inter nos et vos magnum chaos firmatum est, ut qui hinc illuc transire volunt, non possint, neque inde huc transmeare.* Sane si illi qui in tormentis sunt ad requiem transire velint, non est mirum. Sed quomodo qui in requie sunt ad eos qui in tormentis sunt transmeare volunt et non possunt? Puto quod sancti per consuetam compassionem et pietatem, quas in hoc saeculo habuerunt, vellent miserendo transire ad eos qui in poenis sunt, nisi essent ita divinae conjuncti justitiae, ut aliud quam Deus velle nulla possent ratione. Neque enim in aeterna beatitudine, ubi dolor non est, compassio esse poterit quae sine dolore non est.

Sequitur pars sexta, in qua dives pro aliis orat, nec exauditur, cum subditur: *Rogo ergo te, pater, ut mittas eum in domum patris mei; habeo enim quinque fratres, ut testetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Frustratus de se, orat pro fratribus, et nunc incipit animas aliorum diligere qui vivens suam non dilexit. Ad cumulum quippe tormentum relinquitur ei, et cognitio, et memoria et compassio. Plus enim torquetur ex hoc quod cognoscit Lazarum nunc glorificatum super se, quem olim viderat sub se miserum. Plus etiam torquetur ex hoc quod recordatur felicitatis suae, quam in domo patris sui quondam cum fratribus suis habuerat. Plus quoque torquetur ex hoc quod compatitur fratribus suis, quos videt per eandem vitam, in eandem venturos damnationem. *Et ait illi Abraham: Habent Moysen et prophetas, audiant illos.* Ac si dicat: Lex et prophetae docent quomodo aeterna damnatio potest evitari. *Non pater, inquit, Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent,* quia ipse Scripturas contempserat. Tales sunt hodie multi falsi Christiani, qui sacris Scripturis non credentes dicunt: Quis est regressus ab inferis, qui nobis testimonium ferat? in quo se esse infideles ostendunt, dum nec praemia justorum, nec poenas reprobos credunt. Sed subditur: *Si Moysen et prophetas non audiunt, nec si quis ex mortuis resurrexerit credent.* Sive audire hic ponatur pro credere, sive pro obedire, verum esse hodie apparet quia Scripturae de Christo testimonium ferant. Qui nolunt credere Scripturis, nolunt etiam credere Christo, qui a mortuis resurrexit. Qui non obediunt legi vel prophetis minoris perfectionis, non obediunt perfectiori doctrinae Christi, qui resurrexit a mortuis. Itaque, fratres, discamus divitias contemnere, modum in vestibus ac cibariis observare, pauperibus largiores et misericordes esse, de bonis nobis commissis pau-

(52) Vulg. in his omnibus.

A peres nobis amicos et intercessores facere, ut cum defecerimus, recipiant nos in aeterna tabernacula (*Luc. xvi*). Ecce multos Lazaros quotidie ante januas nostras videmus, se importune ingerunt, rogant qui rogari debuerunt. In quibus, fratres mei, si forte quaedam corrigenda videmus, non ideo eos contemnamus, quia quod est in eis piandum expiat ignis tribulationum. Si boni sunt, recipiendi sunt, ut fratres et intercessores nostri. Sin minus, duplicem praebemus eis eleemosynam. Demus eis et panem corporalem, et panem verbi spiritualem, ut duplicem inde recipiamus mercedem, ut, cum venerit pauper pauperum Deus et Dominus noster Jesus Christus, recipiat nos in aeterna tabernacula.

HOMILIA VI.

DOMINICA SECUNDA POST TRINITATEM.

B *Charissimi, nolite mirari si odit vos mundus etc. (I Joan. iii.)* Quadripertita est haec lectio, fratres charissimi. Primo dicit non esse mirandum si mali exosos habeant bonos. Secundo ostendit eos qui habent charitatem vivere, et eos qui carent mori. Tertio exemplo Christi nos ad dilectionis perfectionem hortatur. Quarto a falsa dilectione mundi nos dehortatur. Ait itaque primo, *Nolite mirari si odit vos mundus*, id est amatores mundi. Duo dicit, et quod mundus odit justos, et quod inde non est mirandum. Et qua de causa mundus, id est mali odit justos? Triplici. Prima est quia vita justorum contraria est vitae malorum. Quanta enim contrarietas est inter ignem et aquam, inter lucem et tenebras, tanta contrarietas est inter justitiam et injustitiam, inter castitatem et luxuriam, inter caeteras virtutes et vitia eis contraria. Propterea inter cultores istarum et cultores illorum pax et concordia esse non potest. Secunda causa est quia boni odit vitam malorum et damnant. Tertia est quia eos reprehendunt et corrigunt, cupientes eos auferre diabolo et lucrari Deo. Itaque cum boni malos bono odio odiant, mali eos iniquo odio persequuntur, juxta illud: *Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi (Psal. cxxxviii)*. Perfectum quippe odium est, quando ita odimus vitium iniqui, quod ejus naturam diligimus. Quod non odium, sed potius dilectio est. Unde Psalmista: *Posuerunt adversum me mala pro bonis et odium pro dilectione mea (Psal. cviii)*. Joannes Baptista arguebat Herodem, dicens: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui (Marc. vi)*. Sed unde Herodes debuit Joanni gratias agere, inde eum incarceravit et decollavit. Haec est retributio malorum. Porro quibus de causis mali odio habeant bonos, Sapiens complectitur his verbis: *Dixerunt impii, apud se non recte cogitantes: Circumveniamus justum, quoniam contrarius est operibus nostris. Promittit se scientiam Dei habere, tanquam nugaces aestimati sumus ab illo, et abstinet se a vis nostris, tanquam ab immunditiis etc. (Sap. ii.)* Quare non est mirandum si mali odit bonos, quia amatores mundi sunt, unde et hic mundus vocantur. *Si quis autem, teste Joanne, diligit mundum, non est charitas Patris in eo*

(I Joan. II). Quare non est mirandum, si mali odiant A bonos, quoniam etiam seipsos odiant. Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam (Psal. x). Quomodo diliget alium, qui seipsum non diligit? Quare non est mirandum si mali odiant bonos. Quia sic consueverunt, faciunt non quod boni mereantur, sed quod ipsi solent. Sic ab initio Cain iniquus justum Abel fratrem suum persecutus est et occidit. Sic iniqui fratres justum Joseph, sic iniquus Saul sanctum David, sic impii Hebræi sanctos prophetas, sic iniqui Judæi Christum, sic infideles fideles. Propterea, fratres charissimi, nec miremini si mundi amatores vos odiant et persequuntur. Dominus enim suis discipulis inquit: *Si me persecuti sunt, vos persequentur, ut impleatur illud Psalmistæ: Quia odio habuerunt me gratis* (53) (Joan. xv).

Sequitur pars secunda, in qua ostendit eos qui charitatem habent vivere, illos qui non habent mori, cum subdit: *Nos autem scimus quia translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.* Ac si dicat: *Quandiu fuimus sine dilectione Dei et proximi, in morte peccatorum eramus.* At postquam cœpimus Deum et proximum diligere, cœpimus vivere, vita scilicet virtutum. Sicut enim odium et contemptus est fons omnium vitiorum, ita econtrario charitas Dei et proximi est fons omnium virtutum. Per dilectionem quippe connectimur Deo et proximo, ut simus membra corporis Christi, quod est Ecclesia. At si dilectione caremus, jam nec membra Christi, nec de integritate ejus corporis sumus, nihil fructus facientes, sed mortui et damnationi deputati. Quod Dominus in Evangelio per similitudinem vitis et palmitum ostendit, dicens: *Ego sum vitis et vos palmites. Sicut palmes ex se non potest facere fructum, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, et arescet, et colligent eum, et in ignem mittent, et ardet* (Joan. xv). Unde et hic subditur: *Qui non diligit, manet in morte.* Videat ergo unusquisque nostrum penes se si diligit Deum et proximum. Et si diligit, sciat quia in Deo vivit, et membrum Christi est. Si autem non diligit, sciat quia in peccato mortuus est, et membrum Christi non est. Talis ergo per pœnitentiam festinet resurgere, et per charitatem Christo adhærere, ne forte, tanquam palmes præcisus, in ignem æternum mittatur. Et si sic reus est, qui non diligit, qualis est ille qui etiam odit? *Omnis, inquit, qui odit fratrem suum, homicida est.* Non ait inimicum, vel iniquum, quoniam inimicitiam vel iniquitatem hominis odisse bonum est, fraternitatem vero naturæ odisse, homicidium est. Proinde, fratres, magna discretio hic habenda est, ut scilicet ita odio habeamus hominis vitium, quod non naturam, et ita diligamus hominis naturam, quod vitium ejus odio habeamus. Quod contra illos est qui vel propter amicitiam hominis consentiunt ejus vitiis, vel propter inimicitiam vitiorum odio habent hominis

naturam. *Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem, sicut nec palmes aridus et a vite præcisus.*

Sequitur pars tertia, in qua ad perfectionem charitatis nos hortatur exemplo Christi, dicens: *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ipse pro nobis animam suam posuit, et nos debemus pro fratribus nostris animas ponere.* Ac si diceret: *Charitas per exhibitionem operis cognoscitur.* Sicut ergo Deus, charitatem, quam habeat erga nos, per operationem nobis demonstravit ponendo pro nobis animam suam, ita et non charitatem, quam habemus in proximos, opere ostendamus ponendo pro eis animas nostras. Est autem argumentum a majori. Quoniam si Deus, qui non tenebatur, tantus et talis, et prior pro nobis talibus et tantus, animam suam posuit, quanto magis nos, qui tenemur, pro fratribus nostris comparibus animas nostras corporales ponere debemus? Ut scilicet si viderimus fratres nostros a gentilibus captos, in fide titubantes et dubios, tenemur eos, animas nostras pro confirmatione fidei ponendo, in fide confirmare, ne forte negando in anima perirent. Pro vita vero proximi corporali vitam nostram ponere non tenemur. Legimus tamen in Dialogo sanctum Sanctulum pro quodam clero ab infidelibus captum vitam suam obligasse, ut scilicet mane vel captu, vel seipsum pro eo eis restitueret. Quem cum nocte recedere compulsisset, ipse pro eo mane seipsum exhibuit gladiator. Qui cum sanctum, elevato gladio, decollare vellet, dextera ejus dirigit. Ad quod miraculum infideles admirantes, veniam ab eo postulant, et ut prece sua dexteram suo decollatori redderet, exorant, et quod vellet munus ab eis postuleret. At sanctus exacto per jusjurandum ab eo ne ultra sanguinem christianum funderet, ei dexteram restituit, et omnes captivos christianos quos tenebant liberos recepit (54). Ecce, fratres mei, quanta sit virtus charitatis, dum unus corpus suum pro corpore alterius morti exponit, virtus divina demonstratur. Et non solum illi duo, sed etiam multi a morte liberantur.

Sequitur pars quarta, in qua dehortatur nos a falsa dilectione, dicens: *Si quis habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem patientem, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei (quæ etiam animam pro proximis ponit) manet in eo?* Ac si dicat: *Qui non dat fratri indigenti mundanam quam habet substantiam, quomodo pro eo daturus est animam suam?* In hoc enim vera dilectio a falsa discernitur, quoniam vera dilectio non potest claudere viscera pietatis, sed quod potest operatur. Si multum habet, multum præbet. Si modicum etiam illud libenter impertitur. Sitiienti, si habet, vinum porrigit; si non habet, dat vel aquam calidam. Quod si caret lignis quibus eam calefaciat, det vel frigidam aquam. Nec amittet mercedem suam dicente Domino: *Si quis dederit in nomine meo calicem aquæ frigidæ, non perdet mercedem suam* (Matth. x; Marc. ix). Quod

(53) Apud Joan. leg. *ut adimpleatur sermo qui in lege eorum scriptus est, etc.*

(54) S. Greg. Dialog. lib. III, cap. 47, tom. LXXVII Patrologiæ.

si plus non potest, det saltem consolationem, det vel compassionem et orationem, et bonam voluntatem, quæ plus nequeunti sufficit. Scriptum est enim : *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. II). Dilectio vero falsa est, quæ, cum possit auxilium ferre, dissimulat, et non opere, sed solis verbis et præmissis amat. A qua nos dehortatur Apostolus subdens : *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere et veritate*, id est non diligamus verbo solo, ut quidam simulatores faciunt, sed etiam opere. Nec diligamus linguosa et blanda fictione, sed cordis veritate. Nos itaque, fratres mei, non fictam, sed veram habeamus dilectionem. Quod utique erit, si Deum solum in proximo diligere noverimus, si nostræ dilectionis et operis solum Deum causam statuerimus, si non ab homine, sed a solo Deo remunerationem expectaverimus, si non hominibus, sed soli Deo in omnibus placere quæsierimus si non in terra, sed in cælo thesaurizare certaverimus, præstante Deo et Domino nostro, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VII.

DOMINICA SECUNDA POST TRINITATEM.

Dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc : Homo quidam fecit cœnam magnam, et vocavit multos (Luc. XIV). In hac parabola, fratres charissimi, septem animadvertenda sunt : præparatio magnæ cœnæ, multorum invitatio, ad cœnam vocatio, quorundam excusatio, aliorum introductio, aliorum etiam compulsio, excusantium æterna conclusio. Porro præparatio magnæ cœnæ est æternæ beatitudinis a constitutione mundi præordinatio. Hæc autem beatitudo multis vocatur nominibus. Vocatur autem hic cœna magna, alibi regnum cœlorum, alibi patria cœlestis, alibi gaudium æternum, alibi requies, et hujusmodi. Et quare hoc ? Quoniam cum beatitudo cœlestis sit tanta et talis, quam *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit* (Isai. LXIV; I Cor. II), etc., sicut humanus animus non potest eam intelligere, ita nec humana verba eam possunt significare. Sicut enim magnitudini rei succumbit intellectus, ita rem ut est, verba non explicant. Quia tamen necesse erat nobis eam utcumque significari, nec nos homines poteramus, nisi per humana verba et intelligere et fari ; nominatur eadem beatitudo nominibus multis, mutuatis et impropriis, et temporalem significantibus voluptatem. Multis autem nominibus ideo significatur, ut proprietas æternæ beatitudinis quæ non significatur nomine uno significetur alio. Si enim uno nomine posset plenarie significari, non necesse esset eam multis nominibus designari. Mutuatis ; quia omnia ista nomina, beatitudo, cœna, regnum cœlorum, patria cœlestis, et hujusmodi de temporalibus ad æterna translata sunt, cum comparatio temporalium ad æterna nulla sit. Impropriis ; quia rei veritatem non exprimunt, sed utcumque per similitudinem innuunt. Temporalem significantibus voluptatem, ut per temporales voluptates quæ breves sunt et vanæ significetur illa æterna voluptas,

quæ indeficiens erit et vera. Quia ergo homo hic maxime delectatur in splendida cœna, ideo regnum cœlorum, in quo non erit necesse manducare, vocatur hic cœna, quoniam ibi sancti post vesperam hujus mundi, æterna reficientur satietate. Magna vero dicitur, quia erit sufficiens et numerositati, et capacitati universorum. Invitatio vero ad hanc cœnam fit quando homo ad finem accedit. Quando enim, fratres, ad fidem et ad sacramenta accedimus, tunc nobis promittitur. Quod si in fide perseveraverimus, illius æternæ beatitudinis participes erimus. Ecce, fratres, omnes ad illam æternam cœnam invitati sumus. Ad illam ergo fide et desiderio tendamus, et operibus nos dignos efficiamus. Ad horam vero cœnæ per servum vocamur, quando per prædicatorum ordinem monemur ut venire ad æternam beatitudinem festinemus. Ecce, fratres, ipse qui loquor, qualiscunque sum, sum servus qui vos voco ad horam cœnæ. Hora enim cœnæ jam erit in fine mundi, vel etiam in fine uniuscujusque. Cum enim de hoc sæculo eximus, ad illam æternam cœnam, si digni sumus, intramus. Clamo etiam, fratres, clamo vobis : Præparate vobis quam cito ad æternam, dum potestis, ne forte tunc incipiat velle cum non poteritis. Abluite per pœnitentiam conscientiam. Induite vos nuptiali veste : *Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris* (Luc. XII). Nam soli tales ad cœnam admittuntur. Sed ecce, fratres, alii vocantur et consentiunt. Alii vocantur et etiam compelluntur. Quidam igitur se excusant, quorum sunt tria genera : Alius dicit : *Villam emi, et necesse habeo exire et videre illam*. Ille, fratres mei, villam emit, qui superbiam dominationis per superbiam sibi acquirit. Tales sunt hodie (unde magis dolendum est) multi qui, contempta æterna cœna, honores et dignitates sibi emunt, non solum pro eis hominibus pretium dantes nummorum, sed etiam pro eis animas suas diabolo venundantes. Heu, quam pessima commutatio ! Quid dicam super his qui etiam facinus in sancta Ecclesia facere non erubescunt ? Qui ordines, qui ecclesias, qui ecclesiasticorum officia sacramentorum vendunt vel emunt ? Porro cum quo sunt hi computandi, nisi cum Juda et Judæis qui Christum vendiderunt et emerunt ? quorum pecunia cum eis erit in perditionem, ut Petrus inquit ad Simonem Magum (Act. VIII). Hi autem necesse habent exire ab inquisitione et amore spiritualium bonorum, et videre per amorem vilem emptarum dignitatum, extra alti, intus dejecti, extra clari, intus tenebrosi. De his scriptum est : *Hæreditas, ad quam festinatur in principio, benedictione carebit in novissimo* (Prov. XX). Alius dixit : *Juga boum emi quinque, et eo probare illa*. Per quinque juga boum, quæ combinatâ sunt, significantur quinque sensus corporis, qui similiter in membris combinati sunt. Sicut enim juga boum colunt et curant [f. arant] terram, ita quinque sensus corporis colunt et curant terrena. Juga boum emit qui pretio animæ suæ sola temporalia, quinque sensibus subjecta, acquirit et

emit, quorum oculi sola pulchritudine corporalium specierum capiuntur, aures solis canoribus vanarum melodiarum delectantur, gustus sapore vinorum, ciborum et salsamentorum inescatur, nares suavitate odorum luxuriosorum irretiuntur, tactus luxuriosis contactibus delectatur. Unde convenienter subjungitur, *et eo probare illa*. Per quinque enim sensus res exteriores probantur. Oculus enim probat quæ sunt magis pulchra; aures, magis canora; nares, magis flagrantia; gustus, magis sapida; tactus, magis suavia. Cum autem tam iste quam superior ire ad æternam cœnam contemnat, tamen se excusari rogat, dicens: *Rogo te, habe me excusatum*. Quoniam qui temporales honores et divitias terrenas ambiunt et quærunt, et pessima commutatione emunt, cum nimis amata derelinquere, vel contemnere nolint, tamen a religiosis se apud Deum excusari et pro se orari rogant. Quasi dicant: ista non possum contemnere, sed rogo te ut me excuses, et ores pro me. Vox quidem sonat humilitatem; sed mens habet contemptum et superbiam. Alius vero dixit: *Uxorem duxi, et ideo non possum venire*. Nominis uxoris, voluptas et luxuria carnalis hic intelligitur, non quia uxorem ducere sit malum, sed quoniam multi ob solam voluptatem eam ducunt. Qui ergo voluptati corporis servit, ita consuetudinariis vitiis carnis irretitur, ut se ad magnam Dei cœnam ire non posse fateatur. Hæc igitur tria genera excusantium retinentur ne eant ad cœnam Dei, illis tribus vitiis quæ Joannes in Epistola sua ponit, dicens: *Nolite, fratres, diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt, quoniam quidquid est in mundo, aut est concupiscentia carnis, id est voluptas, aut concupiscentia oculorum, id est divitiarum, aut superbiam vitæ (I Joan. II), id est ambitio honorum*. Et subjungit: *Si quis autem diligit mundum, non est charitas Patris in eo (Ibid.)*. Itaque, fratres mei, animum nostrum ab amore sæculi avertamus, amorem voluptatis refrenemus, cupiditatem divitiarum a nobis excludamus, superbiam et ambitionem evitemus.

De introductione aliorum ad cœnam subjungitur, cum dicitur: *Exi cito in plateas et vicos civitatis. Et pauperes ac debiles, cæcos ac claudos introduc huc*. Per istos, fratres mei, qui nec excusant nec compelluntur intrare, significantur humiles, et de Deo multum, nihil vero de se præsumentes. Cum sint in plateis et vicis, id est in latitudine et strepitu sæcularis vitæ, tamen sunt pauperes spiritu. Debiles se reputantes, sunt et cæci, id est ignorantiam suam confitentes, sunt et claudi, id est, imperfectionem suam recognoscentes. Isti enim vocantibus ad æternam cœnam, tanto citius consentiunt, quanto terrena plus contemnunt. Quanto debilitatem suam magis recognoscunt, tanto terrenam voluptatem minus appetunt. Impossibile enim est aliquem simul diligere Deum et mundum. Quanto enim quis plus diligit Deum, tanto plus contemnit sæculum. Et quanto plus diligit sæculum, tanto plus contemnit Deum. Itaque, fratres, ne amemus illud quod cito elicturi sumus. Mundana omnia jam relinquemus

vel ab eis relinquemur. Illa diligamus quæ non transeunt, quæ possessores suos beatos faciunt. De compulsionem vero aliorum subjungitur, cum dicitur: *Exi in vias et sepes, et quoscunque inveneris, compelle intrare*. Per istos significantur remotiores, qui in viis et negotiis hujus sæculi, a civitate Dei longius evagantur. Qui cum sint indurati in amorem mundi, ad cœnam Dei non veniunt, nisi compellantur per adversitates, per paupertates, per infirmitates et per afflictiones. Qui cum vident se in hoc sæculo non posse invenire requiem et felicitatem quam querebant, adversitatibus compulsi convertuntur ad Dominum. De qualibus Dominus sub specie adulteræ mulieris, loquitur ad Judæam, dicens: *Sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maceria, et non poteris invenire semitam tuam. Quæres amatores tuos et non invenies; quæres illos, et non apprehendes, et dices: Revertar ad virum meum, quia melius erat tunc mihi quam nunc (Ose. II)*, et David: *Cum occideret, inquit, eos, quærebant eum, et revertebantur (Psal. LXXVII)*. Propterea, fratres mei, considerate quoniam quando Dominus sinit homines prosperare in viis suis malis, et pravos voluntates adimplere, justitiæ quidem est occulta, sed magnæ iræ Dei signum est. Unde Dominus per Psalmistam: *Et dimisi, inquit, eos secundum desideria cordis eorum (Psal. LXXX)*. Et per prophetam: *Jam ultra non irascar tibi, zelus meus recessit a te (Ezech. XVI)*. Contra quod David orans ait: *Non tradas me a desiderio meo peccatori (Psal. CXXXIX)*, id est, diabolo. Quando vero Deus non permittit peccatores implere malas voluntates suas, sed eos impedit et adversitatibus affligit, misericordiæ Dei signum est. Qui ideo hic ferit, ne in æternum feriat, ideo hic non parcat, ut in æternum parcat. De conclusione vero excusantium ab æterna cœna, subjungitur: *Amen dico vobis, quod nemo illorum qui vocati sunt, gustabit cœnam meam*. In quo consideranda est, fratres charissimi, magna severitas æterni judicis. Ipse enim qui modo paterno affectu blanditur, qui nos invitat promissis, qui nos trahit nunc per inspirationem interiorem, nunc nos compellit per adversitatem; qui nunc nos rogat qui rogari debet, qui nunc nobis mittit legatos et compositores pacis, et (quod majus est) fugientes revocat, contemptores invitat. Unde ipse per prophetam: *Aures tuæ audient vocem post tergum monentis (Isai. XXX)*. Ipse in judicio terribilis apparebit. Et illis qui nunc vocantem contemnunt, quamvis tunc clamitent: *Domine, Domine, aperi nobis (Matth. XXV)*, terribiliter eis dicet: *Amen dico vobis, nescio vos (Ibid.)*. Nos ergo, fratres, dum tempus habemus, vocationes ejus sequamur, non ambitione, non cupiditate, non voluptate retardemur. Flagella ejus et castigationes cum gratiarum actione suscipiamus, ut ad æternam ejus cœnam vel compulsi perveniamus, ipso nos trahente, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA VIII.

DOMINICA TERTIA POST TRINITATEM.

Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos ex

in tempore visitationis, etc. (I Petr. v.) Quatuor facit A apostolus hac in lectione, fratres charissimi. Primo enim nos monet ut humiliemur. Secundo ut omnem sollicitudinem nostram in Deo ponamus. Tertio ut sobrii et vigilantes simus. Quarto spondet auxilium Dei nobis adfuturum. Primo igitur nos monet ad humilitatem. Est autem humilitas virtus quae facit hominem ex verissima sui cognitione sibi metipsi vilescere. Sicut autem superbia est radix omnium malorum sive vitiorum, ita e contrario humilitas est fundamentum omnium virtutum. Qui enim virtutes sine humilitate congregat, quasi pulverem in ventum portat. Caeterae enim virtutes sine humilitate, non solum non prosunt, imo nocent, dum faciunt hominem superbiere. Adeo quippe Deo est grata humilitas, quod plus placet Deo peccator humilis, quam justus superbus, sicut ipse nobis demonstrat per exemplum humilis publicani, et superbi Pharisaei (Luc. xviii). Hanc virtutem Dominus noster Jesus Christus praecipue professus est, et ad eam exemplo sui nos invitat, dicens: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde* (Matth. ix). Quem sequens beata Dei Genitrix, quasi oblita virginitatis caeterarumque virtutum quibus praefulgebat: *Quia respexit, inquit, humilitatem ancillae suae* (Luc. i). Haec virtus fecit Moysen Deo familiarem esse. Haec fecit David secundum cor Domini esse. Ad hanc igitur nos hortatur apostolus Petrus cum ait: *Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis*. Porro quidam sunt sub manu Dei, nec humiliantur. Quidam vero sub manu Dei sunt, et humiliantur. Quidam vero etiam ante manum Dei humiliantur. Intelligimus autem hic per manum Dei, castigationem et flagellationem. Unde Job: *Miseremini mei, saltem vos amici mei; quia manus Domini tetigit me* (Job. xix). Sub manu ergo Dei sunt, nec humiliantur, qui a Deo flagellantur, nec tamen per humilitatem mentis recognoscunt peccata ut emendantur. Talis erat Herodes, talis Antiochus, talesque caeteri perversi, qui a Domino flagellantur, nec tamen humiliantur aut emendantur. De qualibus Dominus per prophetam: *Percussi eos, et non doluerunt* (Jer. v); et alibi: *Curavimus Babylonem, et non est sanata* (Jer. li). Ac si dicat: Ea quae ad curationem ejus sufficere debuerunt, fecimus, ipsa tamen curata non est. Tales gravius cunctis in inferno punientur, quia hic nec per flagella emendati, sed deteriorati sunt. Sub manu vero Dei humiliantur qui, sub flagellis suis peccata sua recognoscentes, humiliantur et corriguntur. Talis fuit Paulus, qui percussus a Domino humiliatus et emendatus est. Tales fuerunt illi, de quibus legitur: *Eum occideret eos, querebant eum et revertebantur* (Psal. lxxix). Ante etiam manum Domini humiliantur qui, nulla afflictione nullisque flagellis attriti, sponte in prosperitate sua humiliantur et in melius emendantur. Talis fuit Moyses, talis et David, qui etiam in prosperis humiles exstiterunt. Prima igitur humilitas, quia fit in solo corpore, est inutilis. Secunda, quia fit etiam in mente, bona. Tertia, quia fit in mente et etiam sponte, optima. Quoniam vero

a Deo humiliantur quidam, et detinentur inter flagella, ita ut desperent, subdit apostolus, *Ut vos exaltet*. Quasi diceret: Ita humiliamini sub flagellis Dei, quod spem habeatis, quod ipse vos exaltabit. Et quoniam rursus hic fiete humiliantur, ut in hac vita quidam exallentur, ut hypocritae, subdit: *In tempore visitationis, id est in secundo adventu suo*. Qui enim quaerunt exaltari hic, in alia vita digni erunt humiliari.

Sequitur pars secunda, in qua monet nos apostolus, ut omnem sollicitudinem nostram in Deum ponamus, his verbis: *Omniem sollicitudinem vestram in eum projicientes, quoniam ipsi cura est de vobis*. Ac si dicat: Ne putetis sub flagellis, quibus Deus vos affligit, vos a Deo negligi, sed potius tunc in eum sperate, quoniam flagella non negligentis, sed amantis signa sunt. Porro omnem sollicitudinem et spem nostram in omnibus in Deum ponere debemus, sed de diversis diverso modo. Sollicitudinem enim de salute animae nostrae ita in Deum ponere debemus, quod et nos de ea non minus inde solliciti simus, scientes quoniam non dormientibus neque negligentibus, sed sollicitis et laborantibus provenit regnum Dei. Unde et subditur: *Sobrii estote et vigilate, etc.* Sollicitudinem vero de his quae ad corporalem vitam pertinent, ita in Deum ponere debemus, ut et ipsi et si non sollicitudinem de his, tamen providentiam habeamus. Sollicitudinem enim nos habere de his Dominus prohibet, dicens: *Ne solliciti sitis dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim Pater vester caelestis quia his omnibus indigetis* (Matth. vi). Providentiam vero de his habere non prohibemur. Unde Apostolus: *Qui non laborat, nec manducet* (II Thes. iii); et alibi: *Magis autem laborat unusquisque ut habeat unde tribuat necessitatem patienti* (Ephes. iv). Et Salomon: *Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo in aestate, et non dabitur ei* (Prov. xx). Cum enim prohibemur cogitare de crastino (Matth. vi), crastinum pro futuro remoto intelligendum est. Non est cogitare de crastino annonam praesenti anno providere. *Sufficit enim, inquit, diei malitia sua* (Ibid.), id est satis est de praesentibus miseriis et necessitatibus et corporis cogitare. Ut quid enim solliciti essemus de futuris miseriis et penuriis, quas forte nonquam visuri sumus? Sollicitudinem quoque nostram in periculis et dubiis, et in quibus humanum deficit consilium, ita in Deum ponere debemus, ut et sollicitudo nostra nobis providere non possit. Tamen sollicita oratione Deum sollicitemus, ut ipsi nobis consulere dignetur et providere qui non derelinquit sperantes in se. *Quoniam ipsi, inquit, cura est de vobis*; tanquam, bono patrifamilias de familia sua. Simus ergo bono servi Deo, et ipse erit bonus paterfamilias nobis. Si fideliter ei ministramus et ipse tam praesentia stipendia quam aeterna praemia nobis fideliter providebit.

Sequitur pars tertia, in qua hortatur nos Apostolus ad sobrietatem et vigilantiam dicens: *Sobrii estote et vigilate in orationibus, quia adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quaerens quem devoret*. Sobrios nos esse praecipit Apostolus

non solum a comessatione et ebrietate sæcularis cupiditatis. Hoc est quod Dominus ait in Evangelio : *Videte ne graveatur corda vestra crapula et ebrietate, et curis ejus sæculi, ne forte veniat in vos repentina calamitas* (Luc. xxi). Sed quia non sufficit sobrios esse, nisi etiam nos oratione muniamur, addit : *Et vigilate in orationibus*. Porro in oratione nos præcipit vigilare, non solum ut in ipsa oratione non vagamente, sed potius intenti et vigiles simus, sed ut etiam non solum in diurnis horis, sed etiam in nocturnis, in oratione meminerimus vigilare, juxta quod præcipit Jeremias : *Surge et lauda in principio vigiliarum tuarum* (Thren. ii). Et David : *Septies in die laudem dixi tibi ; et : Media nocte surgebam ad confitendum tibi* (Psal. cxviii). Et quare est vigilandum in orationibus? Quia adversarius, inquit, vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret (Ibid.). Quatuor reddunt diabolum instructorem ad nocendum. Quia nunquam dormit, sed semper vigilat in insidiis, quia est invisibilis, et ideo magis nocere potest, quia naturali callet ingenio, quia est longævus, et ideo ex longa experientia versutior. Quia ergo adversarius noster ita est munitus, ideo major necessitas nobis incumbit vigilandi, tanquam, inquit, leo rugiens. Quando diabolus aperte sævit, leo vocatur ; quando occulte immittit nobis venenosas tentationes, serpens dicitur ; quando per calliditatem nos circumvenit, dicitur vulpes ; quando non in principio, sed in fine fallit, dicitur scorpio, vel draco, et hujusmodi. Unde scriptum est : *Super aspidem et basiliscum ambulabis, et conculcabis leonem et draconem* (Psal. xc). Sicut autem leo rugiendo mittit quemdam terrorem et obstupescionem animalibus, ne fugere possint, ita diabolus adveniens solet mittere hominibus quemdam horrorem et stuporem, ne sibi cavere queant. Circuit quoque, ad modum leonis, ovile fidelium, ut si quem inveniat ab unione aliorum errantem, occidat. Circuit etiam unumquemque fidem, ut si forte inveniat in eo aliquam partem minus munitam, per eam introeat et perimat. Præinde, fratres mei, majori violentia unusquisque se custodiat, ne ab unione fidelis gregis segregetur. Servet etiam, juxta Salomonem, omni custodia cor suum (Prov. iv), ne forte incuriam nostram aliquis introitus in nobis adversario reperiatur. Cui quomodo resistendum sit, ostendit, subdens : *Cui resistite, fortes in fide*. Junge igitur fidem cum sobrietate et oratione, quas præmisit, et habes tria per quæ diabolo potes resistere. Per sobrietatem quippe vigilamus, per orationem diabolum expugnamus, et per fidem, per charitatem operantem, fraudes et tentationes ejus evacuamus. Unde Paulus : *In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis ignea nequissimi tela extinguere* (Ephes. vi). Et Dominus in Evangelio : *Si habueritis fidem quantum granum sinapis, dicetis monti huic : Transfer te et jacta te in mare, et fiet* (Luc. xvii). Deinde exemplo aliorum nos monet diaboli tentationibus resistere, subdens : *Scientes eandem tentationem et quæ in mundo est vestræ fraternitati fieri. Ac*

si dicat : Non vos soli pugnas et tentationes diaboli sustinetis, sed etiam omnes fideles qui in hac vita sunt, tam viri quam mulieres, tam senes quam juniores, contra diabolicas luctantur tentationes. Propterea turpe sit vobis, viri, superari a tentationibus diaboli, quas etiam mulieres devicerunt. Turpe quoque sit vobis, barbati et canuti, superari a tentationibus diaboli, quas etiam pueri et impuberes devicerunt. Turpe etiam sit unicuique, molliorem et effeminationem esse, nec resistere tentationibus quibus innumerabiles resistunt.

Sequitur pars quarta, in qua Apostolus spondet fidelibus pugnantibus Dei auxilium ad futuram, subdens : *Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam gloriam suam in Christo Jesu modicum passos, ipse perficiet, confirmabit solidabitque*. Dicitur autem Deus omnis gratiæ, quoniam omnis gratiæ largitor est, quia incipientis, proficientis et perficientis, confirmantis et consolidantis ; et ipse qui vocavit vos per gratiam suam incipientem et perficientem, similiter per suam gratiam perficiet vos in eis quæ vobis desunt, et confirmabit vos ne cadatis, et consolidabit in alia vita, ne cadere possitis. Sed interponit, ostendens ad quid vocaverit nos, quia ad æternam gloriam suam, et per quæ vocaverit nos, quia per passiones, quod ostendit cum ait, *Modicum passos*. Modicum autem ideo dicit, quia temporales passiones et breves et nullæ sunt respectu futuræ beatitudinis, juxta illud Pauli : *Existimo quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis* (Rom. viii). Et in quo vocaverit nos? quia in Christo Jesu. Sed et hoc ad singula referri potest, quoniam et in Christo Jesu passi sunt, et in Christo Jesu perficiet, confirmabit et consolidabit. *Ipsi gloria et imperium per omnia sæcula sæculorum. Amen*. Ipsi quidem est gloria, quoniam sicut potens est hic dare gratiam, ita est potens in futuro dare nobis gloriam. Ipsi quoque imperium, quoniam sicut potens est hic diabolum et suos imperio suo refrenare, ita potens erit in futuro imperio suo eos damnare. Nos ergo, fratres, eum rogemus, ut det nobis perfectam humilitatem, et spem in se et fiduciam, det et sobrietatem, et fidem, et in oratione vigilantiam cæterasque virtutes, per quas valeamus diabolum superare, et gloriam consequi sempiternam. Quod ipse præstare dignetur, qui est benedictus in sæcula Deus. Amen.

HOMILIA IX.

DOMINICA TERTIA POST TRINITATEM.

Erant appropinquantes ad Jesum publicani et peccatores ut audirent illum (Luc. xv). Quatuor capitulis distinguitur hæc lectio, fratres mei. Primo enim continet pœnitentium ad Christum accessionem, secundo Phariseorum inde murmurationem, tertio quod peccatores debeant suscipi et etiam quæri probationem, quarto de uno peccatore converso magis quam de quibusdam justis exultationem. Ostendens igitur primum peccatores pœnitentes accessisse ad Jesum, ait : *Erant appropinquantes ad Jesum publicani et peccatores*. Et quia sinistra intentione possent ap-

propinquare, subdit, *ut audirent verbum Dei*. Patet ergo quia non solum corpore, sed etiam mente ad eum appropinquabant. Appropinquabant enim tanquam infirmi ad medicum, tanquam rei ad patronum, tanquam peccatores ad misericordem, tanquam immundi ad lavacrum, tanquam oves erroneæ ad pastorem, tanquam cæci ad illuminatorem. Quales accedere ad Deum David monet, dicens: *Accedite ad eum, et illuminamini (Psal. xxxiii)*. Exemplo horum accedite, et vos, peccatores, frequenter ad audiendum verbum Dei, quia non potest aliquis libenter Dei verbum audire, quin malum incipiat ei displicere.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur Scribas et Phariseos adversus Jesum murmurasse, cum subditur: *Et murmurabant adversus eum, Scribæ et Pharisei*. Est autem murmuratio nec omnino occulta, nec omnino aperta reprehensio, media inter objurgationem et detractionem. Pharisei enim, qui nesciunt bonum in alio amare, sed potius invidere et depravare, nimietatem conceptæ invidiæ non poterant jam omnino celare, nec audebant omnino propalare, sed murmurabant. Nos vero, fratres, invidiam, detractionem et murmurationem detestantes, discamus bona in alio amare, dubia etiam in meliorem partem inclinare, peccantem coram reprehendere, nec ei clam detrahere vel murmurare. Detractio quippe et murmuratio ex malitia occulta nascuntur, nec volunt prodesse, sed tantum nocere. Non enim ut proficiat detrahit quis, vel murmurat, sed potius ut infamet et noceat. Aperta autem reprehensio, si benigne fiat, et facienti et cui fit prodest, et si cui fit non prodest, facienti non prodesse non potest. Unde philosophus ait: « Aperte me increpa, non occulte me mordeas. » *Ecce, inquit, hic peccatores recipit, et manducat cum illis*. Mentuntur; qui enim recipit peccatores, peccator est. Sicut qui recipit fures, fur est. Recipere quippe furem vel peccatorem est ejus furto vel peccato consentire. Porro peccatores recipere hac intentione, ut corrigantur, hoc non est recipere peccatores, sed fratres. Quod nos Apostolus præcipit facere dicens: *Si mulier infidelis consentit habitare cum viro fidei, non discedat fidelis; sanctificabitur enim mulier infidelis per virum fidelem (I Cor. vii)*. Itaque, juxta philosophum, illum tecum suscipe, quem tu possis facere meliorem, vel qui te. Propter ad meliorationem alterius ex nobis, præcipit Apostolus: *Infirmum, inquit, fratrem assume (Rom. xiv)*. Propter ad meliorationem nostri ex aliis, ait poeta:

..... *Nunc te melioribus offer.*

(HORAT. *Epist. I, epist. 2, v. 68.*)

Si quis autem incorrigibilis persistit, non est recipiendus, sed etiam receptus excludendus, ne per vitium unius multi corrumpantur. Unde Apostolus: *Auferte malum ex vobis (I Cor. v)*; et alibi: *Hæreticum hominem post primam et secundam correctionem evita (Tit. xxxiii)*. Et philosophus: « Tales, inquit, junge socios tibi, ex quorum contubernio non infameris. » *Et manducat cum illis*. Manducare

A quoque exemplo nostri Redemptoris hac intentione cum peccatoribus possumus, ut occasione prandii eos corrigamus, et dum nos pascunt corporaliter, eos spiritualiter pascamus. Quia ergo publicani et peccatores ad verbum Dei corrigebantur, ideo eos recipiebat, et cum eis manducabat. Sed Pharisei, etiam bona depravantes, dicunt eum recipere, id estovere peccatores. In quo ostendunt se non veram habere justitiam. Qui enim vere justus est, neminem damnat, peccatores non contemnit, sed potius eis compatitur, bona aliorum non depravat, imo etiam dubia in melius interpretatur. At econtra isti arrogantes justi Deum de misericordia reprehendunt, et peccatores aspernantur, et etiam bona in malum interpretantur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus per duplicem probat parabolam peccatores pœnitentes non solum debere recipi, sed etiam quæri. Est autem juxta litteram probatio hæc a minori. Si enim homo ovem, vel mulier drachmam perditam, res utique temporales, irracionales et perituras, cum tanta sollicitudine quærit, inventas humeris reportat, gaudet, et vicinos sibi congaudere hortatur, quanto magis homo hominem, fratrem suum, pro peccato perditum, rem utique rationalem et semper victuram, cum majori sollicitudine debet ad salutem quærere, repertum proprio labore ad Ecclesiam reportare, et de ejus correctione gaudere, et alios ad congaudendum monere? In quo, fratres mei, nostra (quod sine dolore nequeo dicere) confunditur duritia, qui plus dolemus de damno bovis vel ovis, vel pecuniæ nostræ, quam de damno unius vel multarum animarum. Si enim amittitur res temporalis, cum multa sollicitudine eam quærimus, nos et alios fatigamus, non cessamus quousque eam inveniamus. Si vero peccando perit anima fratris, pro qua mortuus est Christus, non curamus: negligimus, imo multoties irridemus, vel etiam consentimus. Ut quid hæc? nisi quia charitatem proximi non habemus, cui ovem vel asinum præponimus. Juxta vero mysticam sensum, probatio est a majori. Mystice enim homo, vel mulier, Christus Dei sapientia intelligitur. Ovis vero vel drachma, in qua imago regis inscribatur, homo ad imaginem Dei factus accipitur. Si ergo Christus, Deus et Dominus universorum, adeo fugitivum servum hominem dilexit, quod pro eo recuperando, nonaginta novem oves in deserto, id est novem angelorum ordines in cælo corporaliter reliquit, hominem inter diversos mundi errores quæsivit, ejus peccata in cruce portans, eum ad patriam revexit, et in hoc gavisus est, et ad congaudendum non ovi, sed etiam sibi angelos invitavit, nonne multo magis homo hominem, frater fratrem debet diligere, pro eo lucrando omnia negotia postponere, ejus salutem quærere, ejus peccata portare, et ad Deum eum reducere, de ejus salute plusquam de lucris sæcularibus gaudere, et alios ad congaudendum monere?

Sequitur pars quarta, in qua Dominus adaptans similitudinem ait: *Ita gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta*

novem justis qui non indigent pœnitentia. Et quidem, A fratres mei, plus de amissæ rei recuperatione, quam de re nunquam amissa gaudere solemus. Majus quippe est rem restaurare quam conservare, et mirabilius est post lapsum surgere quam nunquam cadendo stare. In quo etiam illud notari potest, quod quidam, quanto gravius ceciderunt, tanto ferventiores resurgunt. Et quia illicita se commisisse sciunt, etiam licita sibi abscidunt, plusquam etiam jussa faciunt; nunquam se satisfacere credunt, perfecte mundum deserunt, ad cœlestia toto desiderio tendunt, illa suspiriis et lacrymis deprecant, pro eis pati quælibet gravia facile ducunt. Econtrario quidam, quia nullum grave crimen se commisisse putant, tepidi manent, nullo desiderio, nullis suspiriis, nullis lacrymis, ad cœlestia inardescunt, sed nec frigidi, nec satis calidi vivunt. Majus ergo gaudium est Deo et angelis ejus super fervorem unius pœnitentis quam super tepidam justitiam plurimum justorum, quoniam rex plus illum militem diligit, qui post fugam reversus, hostes fortiter premit, quam illum qui nec fugit, nec unquam fortiter egit. Nos ergo, fratres charissimi, derisum et falsam justitiam Phariseorum evitemus, compatientes in peccatores et pauperes et afflictos simus, aversorum conversionem quæramus, errantes corrigamus, et ad Deum revocemus. Nihil quippe plus acquirit nobis misericordiam, quam quod si facimus aliis misericordiam. Qui ergo lapsi sunt, ad pristinum statum cum fervore redeant, ut de conversione sua luctum diabolo et gaudium Deo et angelis suis faciant. Qui vero justus sunt, nunquam tepescant, sed semper in charitate et in compassione proximi inardescant, et secum spolia captivitatis ad Deum reportare satagant, largiente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA X.

DOMINICA QUARTA POST TRINITATEM.

Existimo quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (Rom. viii), etc. Tripertita est hæc lectio, fratres mei. Primo ostendit Apostolus passiones sanctorum non esse condignas magnitudini præmiorum; secundo dicit ipsos non volentes subdi passionibus, sed tamen in spe patienter portare; tertio dicit omnes inter passiones ingemiscere, et etiam ipsos sanctos, et ideo æternam gloriam magis desiderare. Ait ergo primo: *Existimo quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad superventuram gloriam quæ revelabitur in nobis.* Ac si aperte dicat: per nullas passiones temporales digne mereri valemus magnitudinem gloriæ quæ nobis in futuro tribuetur. Imperator quippe noster, fratres charissimi, largus, imo ipsa largitas est, nec vult parvitati nostrorum laborum, præmia sua commensurare, sed potius de divitiarum suarum largitate nos superabundanter accumulare. Labores quippe nostri sunt modici, præmia erunt immensa. Labores nostri sunt breves et momentanei, præmia erunt sempiterna. Labores

nostri sunt terreni, præmia erunt cœlestia. Labores nostri parum in se habent amaritudinis, præmia ineffabilem habebunt in se dulcedinem. Sicut scriptum est: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Dominus diligentibus se (Isai. lxiiv; Cor. ii).* Quod vero passiones hujus temporis non sunt condignæ passiones ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, probat cum subdit: *Nam expectatio creaturæ revelationem filiorum Dei expectat.* Vocat autem hic fideles creaturam, eo quod a cæteris creaturis fere in nullo hic distare videantur. De terra enim sunt, et in terra morantur, et de terra vivunt, mutantur et corrumpuntur, moriuntur sicut cæteræ creaturæ. Unde videtur esse idem finis hominis et jumenti. Eisdem vero vocat secundum statum æternæ vitæ, sive futuræ, filios Dei, eo quod tunc erunt similes Deo immortalitate, puritate, glorificatione, et claritate, juxta quod Joannes ait: *Charissimi, scimus quia filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Cum autem apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est (I Joan. iii):* Ait ergo, *Expectatio creaturæ revelationem filiorum Dei expectat.* Quasi diceret: Fideles, qui sunt in miseria hujus mundi, expectant aliam vitam, ut in ea glorificentur in Filios Dei, id est cum sint tantilli, tantam rem expectant; ut qui nunc similes sunt bestiarum, sint similes Dei. Quod vero ait inculcando, *expectatio et expectat*, expectantium certitudinem desideriumque significat. In quo damnantur (quod sine gemitu dicere non possum) illi qui tantum in hac vita spem habent, aliam vero vitam nec esse suspiciantur, dicentes: Quis est regressus ab inferis, qui testificetur nobis aliam vitam esse? Sic semper nascuntur homines et moriuntur, transit homo sicut umbra et fumus, non amplius futurus. Propterea, inquit, dum licet, ducamus in bonis dies nostros, gaudeamus, epulemur, luxuriemus, roris nos coronemus, sericis nos induamus, in mollitie jaccamus, quæcunque desiderat cor nostrum faciamus, qui cras moriemur. Multi certe sunt hodie, quia, quamvis hoc ore non dicant, tamen operibus se ita credere demonstrant. De quibus vere dicitur: Quoniam homo, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis (Psal. xlviii), imo miserior et deterior illis, quoniam melius esset illis penitus mori cum jumentis quam in morte semper vivere cum dæmoniis.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur fideles subjectos esse miseriis non volentes, sed tamen in spe patienter portare, cum subditur: *Vanitati enim subjecta est creatura non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe.* Duplici vanitati, fratres mei, homo subjectus est, vanitati culparum, et vanitati pœnarum. Et mali quidem vanitati culparum volentes famulantur, pœnis vero quæ utilitatem conferunt in purgandis peccatis, inviti et murmurantes subjecti sunt, fideles vero culpis inviti subjecti sunt, et eis, quantum possunt, resistunt. Pœnas vero, et si voluntas carnis non vult, tamen voluntas rationis

propter earum utilitatem eas sustinet patienter. Quis A magister patiens quam Christus? Tamen, juxta carnis voluntatem se non velle pati ostendit, cum dicit: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste* (Matth. xxiv; Marc. xiv; Luc. xxii). Sic ergo, fratres mei, in hac vita justis subjecti sunt vanitati, vanitati persecutionum, indigentiarum, perturbationum, defectuum, cæterarumque pœnarum. Sed hæc omnia patienter ferunt propter Deum, qui subjicit eos hujusmodi vanitatibus in spe retributionis et liberationis. Et diabolum quippe propter superbiam suam subjecit Dominus vanitati culparum, miseriarum et perturbationum, sed non in spe. Quare? Quoniam diabolus cum spiritualis et fortioris naturæ esset, et cum per seipsum peccasset, spem liberationis non meruit. Homo vero terrenæ et fragilioris naturæ, et per suggestorem deceptus, spem meruit liberandi. Hinc patet quoniam quando peccant aliqui fortioris naturæ, et per se magis peccant, et minus excusabiles sunt. Nos ergo, fratres, subjectionem culparum et vitiorum fugiamus, subjectionem infirmitatum, indigentiarum, atque persecutionum feramus patienter propter Deum, qui nos in hujusmodi subjecit in spe; quæ quidem spes non confundet. Unde et sequitur: *Quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei, quando, ut ipse alibi, dicit, hoc corruptibile induet incorruptionem* (I Cor. xv). Non ait quælibet creatura, sed ipsa creatura, quæ a vanitate, quantum potest, se exciuit, et tota spe et desiderio ad Deum tendit; ea sola liberabitur a servitute corruptionis, quam superius vocavit vanitatem, et recipietur in libertatem filiorum. Tunc quippe liberabitur a servitute culpæ, a servitute pœnæ, patiendi scilicet et moriendi, a servitute necessitatis comedendi, scilicet vestiendi atque dormiendi, et hujusmodi. Tunc enim, ut ait Joannes, *absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum, et mors non erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque ullus dolor; quoniam priora transierunt. Non esurient neque sitient amplius, et non cadet super illos sol neque ullus æstus* (Apoc. xxi).

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur omnes inter miseras hujus vitæ gemere, et etiam ipsos cum subditur: *Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc*. Omnis quidem homo, fratres, tam bonus quam malus, inter tribulationes et miseras hujus mundi, velit nolit, ingemiscit, sed solus bonus parturit. Parturire enim est pro pariendo fructu laborare. Malus ergo in hac vita gemit, sed non parturit, quoniam gemitus ejus et labor (quia pro temporalibus est) fructum æternum non habebit. Bonus vero hic et gemit et parturit, quia gemitus et labor ejus infructuosus non est, sed potius fructum æternitatis obtinebit. Quod Dominus in Evangelio per similitudinem ostendit dicens: *Mulier cum parit tristitiam habet. Cum autem peperit puerum, jam non meminit pressuræ, quia natus est homo in mundum. Et vos quidem hunc tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos et gaudebit*

cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollit a vobis (Joan. xvi). *Ingemiscit, inquit, et parturit usque adhuc*, id est a principio mundi usque nunc, et usque in finem, ab Abel usque ad ultimum justum. *Et non solum, inquit, illa, sed etiam nos ipsi, primitias spiritus habentes, et ipsi intra nos ingemiscimus, expectantes adoptionem gloriæ filiorum Dei, redemptionem corporis nostri*. Quasi dicat, et non solum cæteri fideles minores inter miseras hujus mundi gemunt, sed etiam nos ipsi apostoli, qui prius et abundantius virtutes accepimus spirituales, et ipsi quamvis consolemur, tamen intra nos ingemiscimus, considerantes miseras in quibus nunc positi sumus, et adoptionem gloriæ filiorum Dei, quam expectamus. Addit etiam redemptionem corporis nostri, ostendens quoniam non solæ animæ glorificabuntur in alia vita, ut quidam hæretici suspicati sunt, sed etiam ipsa corpora nostra ab omni corruptione et redimentur, et æterna gloria ditabuntur. Porro ex duobus, quæ hic ponuntur, id est ex consideratione præsentis miseriæ, et gloriæ futuræ, nascitur compunctio in nobis, quæ est ex desiderio patriæ cœlestis. Ex aliis vero duobus, id est ex consideratione nostrorum peccatorum, et ex consideratione æternorum suppliciorum, quæ eis debentur, nascitur in nobis compunctio pœnitentiæ. Nos ergo peccatores, turpitudinem nostrorum, et amaritudinem ignis æterni eis debitam, ante oculos nostros, semper habeamus, ut ita semper pœniteamus, semper de peccatis nostris gemamus et ploremus.

C Pensemus etiam simul miseriam ubi nunc sumus, et æternam cœlestium gaudiorum beatitudinem. Ut ita et desiderio illius ingemiscamus, ploremus et ad illam toto desiderio festinemus. Nunc in lacrymis seminemus, quod post cum exultatione metamus, ut eis mereamur adnumerari, de quibus ait Psalmista: *Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos* (Psal. cxxv), largiente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XI.

DOMINICA QUARTA POST TRINITATEM.

Dixit Jesus discipulis suis: *Estote misericordes, sicut et Pater vester cœlestis misericors est* (Luc. vi). In hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, intendit Dominus nos instruere, ut quantum possumus et scimus, semper misericordiam faciamus. Primo igitur monet nos, ut exemplo cœlestis Patris, misericordes simus. Secundo demonstrat quantum misericordia promereatur. Tertio ostendit ignorantem vel vitiosum non debere magisterium præsumere. Primo igitur exhortans nos ad misericordiam ait: *Estote misericordes, sicut et Pater vester cœlestis misericors est*; alibi quoque ait: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum* (Levit. xix). Ex quibus verbis profecto demonstratur quia Dominus vult nos imitatores sui esse, vult nos patrisare; alioquin non reputat nos inter filios suos, sed inter reprobos servos. Sic facit, fratres mei, ut fetter, aquila, quæ pullos

suos opponit radiis solis, et pullum quidem, qui A more patris radium solis inmoto lumine cernit, tanquam proprium diligit. Illum vero qui hoc non facit, tanquam degenerem abjicit. Sic et corvus pullos suos antequam videat eos nigrescere, tanquam sui dissimiles spernit. Postquam eos videt nigros, tanquam sibi similes diligit. Homo etiam filium, quem videt sibi obsequi et obedire, diligit, filium vero inobedientem odit. Nos ergo, fratres mei, ut filii Dei esse mereamur, cum imitemur, ei nos conformemus. Simus pro modulo nostri sancti, sicut ipse sanctus est. Simus justi sicut ipse justus est. Simus misericordes, sicut ipse misericors est. Ipse autem tantisper misericors est, quod nullam creaturam misericordiae suae reliquit expertem. Dat enim jumentis escam ipsorum, et pullis corvorum B invocantibus eum (*Psal. cXLVI*). Dat non solum cultoribus et amicis suis, sed etiam contemptoribus et inimicis; facit enim solem suum oriri super bonos et malos, et pluit super justos et injustos (*Matth. v*). Nos quoque, fratres, benignitatem ejus, in quantum possumus, imitemur. Demus non solum notis, sed etiam ignotis; non solum amicis, sed etiam inimicis. Alium juvemus re, alium verbo, alium consilio, alium correctione, alium admonitione, alium consolatione. Omnes bonum exemplum, omnes nostram benignitatem sentiant: ut ita sanctificetur nomen Dei in nobis, et simus imitatione filii Patris nostri, qui in caelis est. Secundo ostendit Dominus quantum misericordia promereatur. Ponit autem quatuor C species misericordiae, unicuique praemium suum subjungens. Primam ponit cum subdit, *Nolite judicare*, de dubiis, vel de minoribus noxis. De apertis enim malis, et de apertis bonis, permissum est nobis judicare. De quibus dicitur: *A fructibus eorum cognoscetis eos* (*Matth. vii*). De dubiis vero et minoribus noxis judicare prohibemur, quia incertum est nobis quo animo fiant, quae et bono et malo fieri possunt, ut est manducare et bibere, loqui cum muliere, manducare cum malo homine, et hujusmodi, quae debemus in meliorem partem interpretari. Ut si videamus sacerdotem loqui cum muliere, dicamus eum illi dare consilium de anima sua, et hujusmodi. Minores etiam culpas, ut frangere aliquando jejunium, aliquando nimis comedere vel D bibere, consortia malorum frequentare, debemus per dispensationem, per infirmitatem, et per charitatem excusare. Sicut enim malignae mentis est etiam bona depravare, ita benignae est etiam mala in meliorem partem inclinare. Hujus misericordiae praemium ponit cum subdit; *et non judicabimini*, subaudis de temerario judicio. Qui enim temere hic judicant, de temerario judicio judicabuntur a Domino. Secundam speciem misericordiae ponit, cum subdit: *Nolite condemnare*, etiam aperte malos, sed potius eorum conversionem exspectate et orate, quoniam qui hodie est malus, fortassis cras, vel post cras, erit bonus. Stultissimus quippe esset qui condemnasset Mariam Magdalenam, cum adhuc stulta esset, et Paulum, cum adhuc persecutor es-

set, qui postea tantis meritis apud Deum effulserunt. Hujus misericordiae praemium ponit, cum subdit: *Et non condemnabimini*, de stulta condemnatione. Qui enim nunc temerarie peccatores damnant, de temeraria damnatione a Domino damnabuntur. De istis duabus speciebus misericordiae laudatur sanctus Martinus, cum de eo legitur: «Neminem judicans, neminem damnans.» Hinc Paulus ait: *Tu quis es qui judicas alienum servum? Suo domino stat aut cadit* (*Rom. xiv*). Et philosophus: «Vide, inquit, si adhuc malus es, et similibus parce.» Si autem malus esse desiisti, cur aliis locum emendationis abscidas? In quo, fratres, nostra confunditur praesumptio, qui aliorum peccata judicamus. Alio judicio et nostris parcimus, alios condemnamus, et nos in cordibus nostris justificamus. Alio judicio nos, alio proximos nostros judicantes, cum scriptum sit: *Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abominabile est apud Deum* (*Prov. xx*). Tertiam speciem misericordiae ponit, cum subdit: *Dimittite*. Eleemosyna quippe magna est dimittere vel injurias irroganti, vel conditionem servo, vel debitum pauperi debitori: Hujus misericordiae praemium ponit, cum subdit: *Et dimittetur vobis*. Per hanc enim eleemosynam peccata nobis a Domino dimittuntur. Unde et in oratione Dominica dicimus: *Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (*Matth. vi*). In qua etiam conditione nos constringimus, quod si non dimittamus, nec nobis dimittetur. Imo etiam per parabolam servi dimissi, et dimittere nolentis, peccata quae dimittere videbantur, redire comprobantur.

Itaque, fratres, duritiam cordis deponamus. Et si Deum nobis dimittere volumus, aliis dimittamus. Quartam speciem ponit cum subdit: *Date eleemosynam*, vel corporalem, ut esurienti cibum, nudo vestimentum, hospiti hospitium; vel spiritualem, ut correctionem, instructionem, exhortationem, consolationem, vel realem; ut auxilium in adversis, consilium in periculis, fulcimentum in causis. Hujus misericordiae praemium ponit, cum subdit: *Et dabitur vobis*. Hic gratia et in futuro gloria. Quam vero large eleemosyna a nobis facta a Deo sit remuneranda, ostendit cum subdit: *Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et supereffluentem dabunt in sinum vestrum*. Porro aeternam beatitudinem vocat mensuram, quoniam secundum merita unicuique mensurabitur. Haec erit bona, quae summum et aeternum bonum dabit nobis ad fruendum. Erit conferta, nihil habens vacuitatis vel vanitatis, sicut terrena bona, quae vacua, vana, et imperfecta sunt. Erit coagitata, id est omnia bona nobis necessaria in se continens, cum terrena nulla indigentiam replere valeant. Erit supereffluens et qualitate, et quantitate, et tempore. Pro vanis enim bonis vere bona, pro vacuis plena, pro insufficientibus sufficientia, pro parvis magna, pro caducis aeterna dabunt. Qui? Pauperes, quia erunt causa dandi. Hoc est quod alibi dicitur: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant*

vos in æterna tabernacula (*Luc. xvi*). Quare ergo fratres, sumus duri ista terrena conferre in pauperes, qui æterni boni promittuntur nobis remuneratores. Eadem quia mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. In quo non commensurationem præmiorum ad merita figurat, præsertim cum alibi dicat centuplum justos accepturos (*Matth. xix*). Sed ita intelligendum est : Qui plus dedit, plus accipiet ; et qui minus, minus, juxta illud Pauli : *Qui parce seminat parce et metet. Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet* (*II Cor. ix*). Tertio per similitudinem ostendit ignorantem non debere magisterium assumere, subdens : *Si cæcus cæcum duxerit, nonne ambo in foveam cadunt ?* Cæcus cæcum ducit, cum ignorans ignorantem regere præsumit. Hoc contra illos est qui nondum discipuli, fiunt magistri, qui nescientes regere animas suas, præsumunt regere alienas. Sed sicut cæcus cæcum ducens cadit gravius, dum sub alio cadit, quam si solus caderet, ita ignorans ignorantem regens, cadit gravius quam si nullum regere præsumpsisset, quia propter animas et sub animas, quas secum ad perditionem trahit, cadit. Et quod gravius magister ignorans quam discipulus ignorans puniendus sit, ostendit, cum subdit : *Non est discipulus super magistrum*. Litotes est, id est, sicut est minor gradu, ita est minor præmio, si sit bonus, et minor pœna, si sit malus. Et quare hoc ? subditur : *Perfectus autem erit, si sit sicut magister ejus*. Quoniam sic æmulatur simplex discipulus magistrum, qui putat se fore perfectum, si ei valeat adæquari. Hinc est quod nihil plus nocet plebibus in Ecclesia, quam magistri perversitas. Quæ enim vident facere magistrum suum, volunt facere dicentes : « Nunquid ego sum melior sacerdote meo ? non est discipulus super magistrum. » Rursus per similitudinem ostendit vitiosum non debere accipere magistratum, cum subdit : *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ in oculo tuo est, non consideras ?* Quasi diceret : Quomodo præsumis reprehendere alios de minori vitio, cum tu majori vitio labores ? Quomodo audes reprehendere iram fratris, quæ est quasi festuca in oculo mentis, cum tu odium, quod est quasi trabes in mente tua, non reprehendas. *Hypocrita, ejice primo trabem de oculo tuo, et tunc perspicias ut educas festucam de oculo fratris tui*. Quasi diceret : Primum teipsum corrige, si alios vis corrigere, primo teipsum munda, si alios vis mundare. Oportet enim ut manus sit munda, quæ alias vult mundare, ne, si fuerit immunda, tacta deterius coinquinet. Inde Dominus de muliere in adulterio deprehensa, ait : *Qui sine peccato est, primus in eam lapidem mittat* (*Joan. viii*). Quasi diceret : Oportet quidem ut adulteri judicentur, sed a castis ; ut malitiosi damnentur, sed ab innocentibus ; ut rei corrigantur, sed a justis. Itaque, fratres, si quem volumus reprehendere, primo videamus si similes ei simus. Quod si sumus, pariter ingemiscamus, et non eum nobis obtemperare, sed eum pariter nobiscum emendari moneamus. Quod si non sumus similes, quia tamen olim fuimus, vel esse potuimus, ei condescendamus : et non ex odio, sed

A ex misericordia arguamus. Raro enim et non sine magna necessitate sunt objurgationes adhibendæ, et non nisi respectu Dei, et remota ab oculo trabe. Itaque, fratres mei, misericordiæ operibus insistamus, judicare et damnare alios evitemus. Dimittamus ut nobis dimittatur, demus ut nobis detur, ut mensuram bonam et confertam, et coagitatam, et supereffluentem, id est æternam beatitudinem recipere mereamur. Quod nobis concedat, qui est super omnia benedictus Deus. Amen.

HOMILIA XII.

DOMINICA QUINTA POST TRINITATEM.

Charissimi, omnes unanimes in oratione estote, compatiētes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles, etc. (*I Petr. iii*.) Quadripertita est hæc lectio, fratres mei. Primo enim exhortatur nos Apostolus ad sex ; quas enumerat virtutes. Secundo ad meliorem retributionem. Tertio ostendit boni æmulatoribus neminem posse nocere. Quarto nos monet Deum in nobis sanctificare. Primo igitur hortatur nos ad sex virtutes dicens : *Omnes unanimes in oratione estote*. Porro unanimes aliqui esse non possunt, nisi sint boni et amici. Mali enim unanimes esse non possunt cum vitiiis serviant contrariis. Quomodo avarus et prodigus essent unanimes ? Quomodo crudelis et negligens essent unanimes ? Quomodo impetuosus et formidolosus essent unanimes ? At boni quia colunt virtutes, quæ nunquam contrariæ sed semper concordēs, et sese coadunantes sunt, unanimes esse possunt, si affectuose sese diligunt. Omnes quidem boni in volendo communia bona, unius voluntatis sunt. Sed circa alterius bona propria, alter friget aliquando. Quando autem aliqui boni ita sese diligunt, quod alter vult bona alterius sicut sua, illi procul dubio unanimes sunt. *Multitudinis credentium, inquit, erat cor unum, et anima una* (*Act. iv*). Et unum quidem cor eis, quoniam bona æque volebant, una vero anima erat eis, quoniam unus diligebat alium, sicut animam suam. Hortatur igitur Apostolus nos, ut simus unanimes, præcipue in oratione, id est in optando et petendo bono. Una enim oratio plurimum fidelium, si sit unanimes, inefficax esse non potest. Simus ergo, fratres mei, in oratione unanimes, non solum cæteris fidelibus, sed etiam unusquisque sibi ipsi. Sicut enim ille qui male petendo ab unanimitate Ecclesiæ discordat, indignus est exaudiri : ita et ille qui a bono quod postulavit in oratione per reprobam vitam discors est. Et quoniam unanimitas per compassionem maxime dignoscitur, hortatur subsequenter nos apostolus, ut simus *compatiētes* patientibus, non fictione, ut faciunt adultores, sed vera mentis affectione, nostrorum fratrum dolores et damna faciendo nostra, ut faciebat Paulus qui dicebat : *Quis infirmatur, et ego non infirmor ? Quis scandalizatur, et ego non uror ?* (*I Cor. x*.) Ostendamus per compassionem nos vere esse membra Christi et Ecclesiæ. Ut quemadmodum in humano corpore dolente uno membro, condolent cætera membra, sic et nos proximorum nostrorum

passionibus compatiamur. Nec in eo quod proximos nostros afflictos videmus, eos tanquam inferiores et miseros contempnamus, ut faciunt quidam, qui, licet dent multa pauperibus, tamen hoc faciunt potius ex mandati coactione, quam ex fraternitatis dilectione. Propter hoc adjungit Apostolus, *fraternitatis amatores*, ut scilicet super eos non superbe nos extollamus, sed potius in æquum descendentes, eos tanquam fratres nobis cœquemus. Sed et erga illos qui nostri auxilii indigere non videntur, fraternitatis amatores simus, eis nostra communicantes, eis officia charitatis exhibentes, eos tanquam fratres Christi diligentes. Non simus de numero illorum qui soli sibi vivunt, nulli familiaritatem, nulli charitatis officium exhibentes, et quasi homines non essent, cum nullo homine aliqua vincuntur affectione. Hos tepidos homines, vocat Apostolus *sine affectione, sine fœdere, sine misericordia* (Rom. 1). Hos etiam ipsa bruta animalia damnant, quæ sui generis animalia quadam fraternitate diligere solent. Equus socium suum subsequenter expectat, præcedentem libentius subsequitur, absentem desiderat, et hinnit. Quid ergo debet facere rationalis creatura? Et quoniam quidam licet compassionem et fraternitatem quibusdam exhibeant, tamen in eos qui se læserunt, immisericordes sunt. Addit, *misericordes*, videlicet ad dimittendas injurias nobis illatas. Hac enim conditione astringit nos Dominus, ut, si volumus nobis dimitti, dimittamus. Aliter nihil a Deo nobis dimittetur. Unde Dominus in Oratione Dominica sub hac conditione præcipit nos postulare hoc modo: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (Matth. vi; Marc. 11). Deinde subcontinuat dicens: *Si non remiseritis peccata fratribus vestris ex cordibus vestris, nec Pater vester cœlestis dimittet vobis* (Ibid.). Si ergo, fratres mei, volumus summum judicem misericordem invenire, simus et ipsi in eos qui nos læserunt misericordes. Nam iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam (Jac. 11). Et, quoniam quidam nimis sunt misericordes in subjectos peccantes, addit, *modesti*. Modestia, fratres mei, est libra, condimentum, et temperantia cæterarum virtutum, et sine ea, non virtutes, sed vitia sunt. Modestia enim temperat misericordiam, ne cadat, vel in laxitatem, vel in duritiam, temperat etiam sapientiam ne cadat vel in caliditatem, vel in hebetudinem; temperat fortitudinem, ne cadat vel in audaciam, vel in timiditatem; temperat justitiam ne cadat vel in credulitatem vel in negligentiam, temperat largitatem, ne cadat vel in prodigalitatem, vel in avaritiam. Amemus ergo, fratres mei, modestiam, ut per eam inter contraria vitia mediam eligamus et teneamus virtutem. Et quoniam cæteris vitiis fugatis, demum nos impugnat superbia, ad extremum nos monet hic ad humilitatem, cum subdit, *humiles*. Humilitas quippe est conservatrix virtutum. Et qui sine humilitate cæteras virtutes congregat quasi pulverem in ventum portat. Multis quippe vitia conculcasse et vir-

(55) Vulg. non habet *audiendas*.

tutes acquisisse, occasio superbiæ fuit, et quia gloriantur se vitia devicisse, devincuntur. Quod bene significatur per Eleazarum qui sub elephante quem occidit occubuit; quasi enim sub prostrato hoste prosternitur, qui de victoria vitiorum elevatur. Proinde, fratres mei, propriam recognoscamus infirmitatem, qui nihil ex nobis boni, sed tantum peccata possumus. Si quid boni habemus, non nobis, sed Deo attribuamus. Nunquam de viribus, nunquam de meritis nostris, sed de sola Dei misericordia confidamus. Dumque sumus in lubrica hujus sæculi via, semper timeamus, et quam magni ante nos ceciderunt recogitemus.

Sequitur pars secunda, in qua monet nos apostolus ad meliorem retributionem, dicens: *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed econtrario benedicientes*. Porro quatuor sunt retributiones. Reddere malum pro bono: reddere bonum pro malo, reddere malum pro malo, et reddere bonum pro bono. Prima est diaboli, et membrorum suorum; secunda est Christi et membrorum suorum; tertia mediocriter malorum; quarta mediocriter honorum. Dominus in Evangelio ostendit non sufficere si bonum pro bono reddiderimus, nisi etiam bonum pro malo reddamus, dicens: *Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne et ethnici hoc faciunt? Sed diligite inimicos vestros, et benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos* (Matth. LVII). Hoc idem dicit hic apostolus, et quod ita faciendum sit, probat subdens. *Quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hereditate possideatis*. Ac si aperte dicat: Non maledicatis, sed potius benedicatis, quia ad æternam benedictionem vocati estis. Non enim de malo semine bona seges, nec de malo merito bona merces colligetur. *Quæ enim, ut ait Paulus, seminaverit homo, hæc et metet* (Gal. vi). Si ergo, fratres mei, æternam benedictionem consequi volumus, nunquam male, sed semper benedicamus. Si æterna bona consequi volumus, nunquam mala, sed semper bona faciamus. Scriptum est enim de reprobo: *Dilexit maledictionem, et veniet ei, et noluit benedictionem, et elongabitur ab eo* (Psal. CVIII). Hoc idem probat auctoritate Psalmistæ dicentis: *Qui enim vult vitam diligere, et dies videre bonos, id est qui diligit, et vult videre vitam æternam, coerceat linguam suam a malo, scilicet cogitando et labia ejus ne loquantur dolum* (Psal. XXXIII). *Declinet autem a malo, subaudis opere, id est nec cogitet, nec loquatur, nec faciat malum*. Et quia hoc non sufficit, addit, *et faciat bonum*. Et ita vivendo inquirat pacem æternam. Et quia non potest hic illa summa pax haberi, sequatur eam, habendo pacem secum, pacem cum proximo, pacem etiam, quantum in ipso est, cum inimico, et ita poterit consequi pacem sempiternam, *quia oculi, id est, respectus misericordiæ, Domini super justos, et aures ejus ad preces eorum audiendas* (55). *Vultus autem iræ* (56) *Domini super facientes mala* (Ibid.).

(56) Vulg. omit. *iræ*.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit apostolus A boni æmulatoribus neminem posse nocere. Sunt autem æmulatores boni, qui nunquam malum, sed semper bonum æmulantur, vitas honorum viventium curiosius perscrutantur, et mortuorum legunt, et quod melius in eis inveniunt, æmulantur, et imitari conantur. Quod tendentibus ad perfectionem, perutilissimum est. Unde legimus de sancto Antonio, quod junctus studiosis vitas æmulabatur universorum. Hinc Apostolus, *Æmulamini*, inquit, *charismata meliora* (I Cor. XII). Ait ergo de eis Apostolus: *Et quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis?* Ac si diceret: Nullus, quia Deus non vult, imo tales amat et tuetur. Diabolus vel homo non potest, imo etiam dum putat eis nocere, eis prodest, quia eos persequendo, vexando, etiam occidendo, reddunt gloriosiores. Sic diabolus Job, sic Decius Laurentium, sic Decianus Vincentium, dum putat extinguere, facit gloriosum. Hinc David de diabolo ad Dominum loquitur, dicens: *Draco iste quem formasti ad illudendum ei* (Psal. CIII). Sane enim in hoc diabolus illuditur, quod quando intendit electis nocere, sibi ipsi nocet, et illis auxiliatur. Hinc subditur: *Sed etsi quid patimini propter justitiam beati*. Quare? Quia teste Domino: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. V). Timorem autem eorum ne timueritis, inquit, ut non conturbemini (Matth. X). Timor nimis ita quorundam rationem turbare solet, ut stupidi et perturbati quid facere debeant non advertant. Cæterum nos, fratres mei, non creaturam aliquam, sed Deum in creaturis timeamus. Timeamus, inquam, cum dilectione, et diligamus cum amore: qui timor non infert tribulationem, sed potius consilium et consolationem.

Sequitur pars quarta, in qua Apostolus nos monet Dominum nostrum Jesum Christum sanctificare in cordibus nostris. Porro Christum in cordibus nostris sanctificamus, quando corda nostra in eo sanctificare studeamus? Quod utique sit, si vitam et mores ejus imitari satagimus: si doctrinam ejus sequimur. Sed simus mundi, pro modulo nostro, sicut ipse mundus est, misericordes sicut ipse misericors est, justi sicut ipse justus est, sancti sicut ipse sanctus est, ut tandem mereamur esse ubi ipse est. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XIII.

DOMINICA QUINTA POST TRINITATEM.

Cum turbæ irruerent ad Jesum, ut audirent verbum Dei, ipse stabat secus stagnum Genesareth (Luc. V). Quinque capitulis distinguitur hæc lectio, fratres mei. Primo enim docemur cum quanta aviditate ad audiendum Dei verbum festinare debeamus. Secundo per frustrationem piscationis, significatur sæpe accidere frustrationem prædicationis. Tertio Domini exemplo instruitur prædicator. Quarto per capturam piscium significatur Petrum et socios ejus futuros piscatores

A animarum. Quinto Petrum stupentem consolatur, et ei promittit officium prædicationis. Docemur igitur primo hic, fratres, cum quanta aviditate ad verbum Dei debeamus festinare, cum dicitur: *Cum turbæ irruerent ad Jesum ut audirent verbum Dei*. Quid enim aliud est irruere, nisi cum desiderio currere? Cum magno ergo desiderio, cum magna aviditate ad audiendum verbum Dei currebant qui hac de causa ad Jesum irruerant. Quod ex hoc, fratres mei, præcipue ostenditur quod nec indigentia, nec temporis, nec loci necessitate retardabantur quin eum sequerentur. Ingruit fames, cum jam triduo illum sustinerent, et tamen eum sequuntur. Ingruit nox, et tamen eum sequuntur. Ingruit loci angustia, et tamen eum sequuntur, ita etiam ut propter turbam angustiata navem conscendere, et mare intrare compulsus sit. In quo, fratres mei (quod sine gemitu dicere non possum), confunditur tepor et tarditas nostra, qui ad audiendum verbum Dei vix convenimus, convenientes vix audimus, audientes vix aliquid inde opere exsequimur. Ubi, fratres mei, est illa fames, de qua propheta, imo Deus per prophetam, dicit: *Mittam famem in terram, non famem panis aut vini, sed famem audiendi verbum Dei* (Amos, VIII). Ubi est illa dulcedo divini verbi, qua gustata exclamat Propheta: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo!* (Psal. CXVIII.)

Sequitur pars secunda, in qua, per frustrationem piscationis, significatur frustratio prædicationis, cum subditur: *Et vidit duas naves stantes secus stagnum*. Videt autem Dominus miserando duas naves, id est circumcisionis et præputii Ecclesias, adhuc bonis piscibus vacuas. Et quare vacuas? Piscatores enim, per totam noctem laborantes, nihil ceperant, et ideo descendebant, et lavabant retia Hoc quod tunc accidit eis in piscatione, accidit frequenter in prædicatione. Piscatores, id est prædicatores, sæpe prædicando laborant, et tamen neminem verbi dulcedine capiunt, neminem Deo acquirunt. Quare? quia per noctem laborant, et non in verbo Jesu. Duo quippe significantur esse impedimenta, ne prædicatio auditores capere possit, vel quia auditores indigni sunt quibus proficiatur, vel quia prædicator indignus est qui proficiat. Quando auditores indigni sunt, frustra laborat prædicator per noctem, quia absente sole justitiæ, nullus potest illuminari ab homine. Nisi enim intus sit qui doceat, in vanum lingua doctoris laborat. Quando vero prædicator indignus est, qui vel sibi vel aliis proficiat, in vanum sæpe laborat, quia non prædicat in verbo Jesu, id est salutis, sed in verbo ostentationis, quia non prædicat ut prosit, sed ut appareat, quia præsumit de sua eloquentia, non de Christi gratia, quia deinde non in verbo, id est in præcepto Dei prædicat. Deus enim indignos arcet a prædicatione dicens: *Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum?* (Psal. XIX.) Propterea, fratres mei, quando prædicatio non capit in vobis, flendum est vobis, ne forte occulto judicio Dei, a gratia repellamini. Flendum est quoque et nobis

prædicatoribus, ne forte indigni simus, qui vel nobis vel vobis proficiamus. Et tunc juxta id quod hic legimus, debemus descendere, id est nos humiliare, et lavare retia, id est prædicationem nostram revolvendo, si quid per inanem gloriam, si quid per duriores increpationem, si quid per molliorem, si quid per insipientiam excesserimus, lacrymis abluere.

Sequitur pars tertia, in qua Domini exemplo eruditur prædicator, cum subditur: *Ascendens autem in unam navem, quæ erat Simonis, rogavit eum ut a terra reduceret pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas.* Instruit igitur hic exemplo sui Dominus prædicatorem, in quinque, ostendens scilicet quem locum debeat prædicator tenere, quid prædicare, quid rogare, quomodo vivere, unde docere. Quem locum tenere debeat, ostenditur cum dicitur: *Ascendens.* Prædicator quippe debet ascendere, ut altus sit, sicut gradu, ita scientia et vita. Unde propheta, *Super montem excelsum ascende, tu qui evangelizas Sion (Isai. xl).* Quid debeat tenere et prædicare ostenditur cum dicitur: *In unam navem, quæ erat Simonis.* Dicitur autem navis in quam ascendit, et una, et Simonis, id est obedientis, ut scilicet intelligat se præcipue debere et tenere et prædicare unitatem et obedientiam, Ecclesiæ unitatem, et mandatorum obedientiam. Quid debeat rogare ostenditur, cum subditur: *Rogavit eum ut navem a terra reduceret pusillum.* Rogare siquidem debet prædicator Simonem, id est Christum qui obediens fuit Patri usque ad mortem, ut reducat pusillum Ecclesiam a terra in mare, ut videlicet in statu tali sit, quod nec nimiam habeat quietem et securitatem in terrenis prosperitatibus, nec nimiam inquietudinem et timorem in adversitatibus, ne scilicet per nimiam securitatem et quietem torpescat et dissolvatur, vel per nimium timorem et inquietudinem perturbetur et conquassetur. Quomodo autem debeat vivere ostenditur, cum subditur: *Et sedens;* sedere enim magistrorum est. Sedens quippe in parte inferiori requiescit, in superiori erigitur. Sic quoque in prædicatore inferior pars interioris hominis, id est sensualitas, debet quiescere a sollicitudine temporalium, et superior pars, id est, ratio, per contemplationem erigi ad cælum. Unde debeat prædicare ostenditur, cum dicitur: *Docebat de navicula turbas.* Prædicator enim sive ad exteriores, sive ad interiores loquatur, ipse tamen semper de navicula debet docere. Ipse enim semper debet esse in navicula, non solum numero, sed etiam merito et doctrina.

Sequitur pars quarta, in qua per capturam piscium, significatur Petrum et socios ejus futuros piscatores fore animarum, cum ait ad Simonem Jesus: *Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam.* Porro Petro soli, quia futurus erat dux verbi, dicitur: *Duc in altum,* id est in profundum mundanorum hominum. Tam ipsi quam cæteris, quia communiter futuri erant prædicatores, dicitur: *Laxate retia vestra in capturam.* Sane si retia rigide tendantur, pisces resiliunt, nec capiuntur. Laxius vero tensa pisces illa queant et retinent. Præcipitur ergo

A discipulis ut laxent retia prædicationis, ut scilicet peccatores per nimium rigorem et duritiam non repellant, sed potius per relaxationem et veniam eos retineant. Hinc est quod novitiis et rudibus primum vita laxior indulgetur. Cæterum Petrus expertus se neminem per se posse ad Deum trahere, jam nihil de se, sed de verbo Dei totum præsumit, dicens: *Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus. In verbo autem tuo, laxabo rete. Et cum hæc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam.* Ecce, fratres mei, quid valeat in verbo Dei omnia facere, et de se nihil præsumere. Ipse quippe qui nutu suo traxit pisces ad rete Petri, ipse solus per misericordiam suam trahit et capit peccatores in rete prædicationis. Unde Dominus: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum (Joan. vi).* — *Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi, ut venirent et adjuvarent eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur.* Porro rete prædicationis rum-pitur, cum unitas Ecclesiæ per hæreses et schismata superflue multitudinis scinditur. Sed nullus piscis cadit, quia de electis nullus perit, Sed non sufficiente Ecclesia Judæorum, impletur pariter de electis Ecclesia gentium. Et ambæ ita sunt populis repletæ, ut pene inter hujus tumultuosi mundi tempestates mergerentur, nec tamen sunt mersæ, Domino illas gubernante. Numerositas quippe malorum, quæ in Ecclesia excrescit super numerum, pene secum justos trahit in perditionem, nisi Dominus eis extenderet sustentationis manum.

Sequitur pars quinta, in qua Petrum stupentem consolatur Dominus, et ei officium prædicationis pollicetur. Stupens enim Petrus ad miraculum piscium, procidit ad genua Jesu, dicens: *Eai a me, Domine, quia homo peccator sum.* Indiscrete loquitur Petrus, dum se peccatorem recognoscit, et veniæ fontem a se excludit. Tale est ac si diceret æger medico: *Recede a me, medice, quia infirmus sum.* Imo si infirmus es, medicum a te non separe. Si peccator es, medicum peccatorum Deum a te non elonges. Petro adhuc sic infirmo quidam hodie sunt similes, qui, dum se peccatores considerant, viam vitæ arripere trepidant, et tamen jacere in sui torporis ignavia non reformidant, et quasi in perturbatione consilium non habent, dum moriuntur et vitam timent, qui stulti et timidi sunt. Vera quippe humilitas etsi de se diffidit, tamen se omnia posse in Deo confidit. At stuporem Petri Dominus consolans, ait: *Noli timere, consortium scilicet meum, quia te non gravabit, imo sublevabit, non tibi nocebit, imo juvabit.* *Ex hoc, inquit, jam homines eris capiens.* Ac si dicat: De piscatore fies prædicator, pro nave reges Ecclesiam, pro rete prædicationem, pro piscibus capies homines. Ac Petrus et socii ejus, tracti miraculo, tracti promissione, tracti interna inspiratione, mox Dominum sequuntur. Nam subditur: *Et subductis ad terram navibus, secuti sunt eum.* Sequentes Dominum ad prædicationem, abrenuntiant omnibus, quia non recte officium prædicationis

assumitur, nisi amor temporalium relinquatur. Itaque, fratres mei, quamvis peccatores, quamvis infirmi simus, non debemus divinorum gravedinem mandatorum refugere, sed cum spe divini auxilii fortiter inchoare, scientes quoniam Deus dat posse et perficere. Qui sicut fecit de opilione regem, de piscatore prædicatorem, de persecutore pastorem, ita faciat nos de infirmis fortes, de inobedientibus obediens, de contemptoribus sui amatores, ut inde eum benedicamus in æternum. Amen.

HOMILIA XIV.

DOMINICA SEXTA POST TRINITATEM.

Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus (Rom. vi). In hac lectione, fratres mei, ostendit Apostolus nos Christianos, qui in Christo Jesu baptizati sumus, debere sicut in baptismo promisimus, vitæ munditiæ et novitatem tenere. Facit itaque tria. Primo ostendit eos qui baptizati sunt in Christo Jesu, in morte ipsius esse baptizatos. Secundo ostendit qua utilitate. Tertio exponit quæ dixerat obscure. Ait igitur primum : *Quicumque baptizati sumus*. Sed quoniam sunt baptismata Judæorum, et Gentilium, et hæreticorum, qui non mundant interius, addit *in Christo Jesu*, id est in virtute Jesu Christi qui solus habet auctoritatem baptizandi. Unde et Joanni per Spiritum sanctum dictum est : *Super quem videris Spiritum descendentem et manentem super eum, hic est qui baptizat* (Joan. i). Cæteri enim non auctoritatem, sed solum ministerium habent baptizandi. Hinc est quod baptismus non traditur a bono ministro melius, nec a deteriore deterius, quoniam non ipsi, sed Deus baptizat, ipsi fundunt aquam, sed Deus mundat. Porro in hoc quod ait : *Baptizati sumus in Christo Jesu*, non intendit Apostolus demonstrare formam baptismi, quæ in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti a Domino in Evangelio pronulgata est. Licet quidam eam dicant fieri posse in nomine Christi, eo quod in Christo, id est in uncto, et ungens Pater, et unctio, id est Spiritus sanctus intelligatur. *In morte*, inquit, *ipsius baptizati sumus*. Porro in morte Christi dicimur baptizari tripliciter, aut in morte, id est in fide mortis, quoniam sine fide mortis Christi, nihil prodest baptismus. Sicut enim Israelitæ ab ignitis serpentibus non liberabantur, nisi respicerent ad serpentem æneum in palo erectum, ita nec nos liberamur a peccatis vel a diabolo, nisi fide et spe respiciamus ad crucifixum : aut in morte, id est in efficacia mortis Christi. Totam quippe efficaciam suam baptismus assumpsit a morte Christi ; nisi enim Christus moreretur, non ablueretur reatus originalis peccati, sanguine et aqua, quæ de latere ejus profluxerunt, nec flammeus gladius ab introitu paradisi tolleretur. Aut certe in morte Christi baptizati sumus, id est in similitudine mortis Christi. Unde et subdit : *Consepulti enim sumus cum Christo per baptismum in mortem*. Similitudinem assignat Apostolus inter baptismum nostrum et mortem Christi. Sicut enim Christus per

A mortem sepultus est, ut amplius non viveret vita carnali et mundana, sed potius spirituali et cœlesti ; ita nos per baptismum morimur et sepelimur peccato, ut de cætero non vivamus carnali vita et mundana, sed potius spirituali et cœlesti. Quod bene significatur per hoc, quod ille qui baptizatur, prius extenditur ad modum Christi pendentis in cruce ; deinde quasi crucifiguntur manus et pedes ejus, dum operibus et pompis diaboli se abrenuntiare confitetur. Postea totus peccato moritur et quasi sepelitur, dum ad similitudinem triduanæ sepulturæ, in fonte ter immergitur. Sicut, fratres mei, quando baptizamur, quasi cum Christo sepelimur, in mortem, id est ad similitudinem mortis ejus, si tamen, fratres mei, pactum baptismi tenemus, si peccato mortui sumus, si ad opera, et pompas diaboli non redimus. **B** Nam *qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit illum, quid proficit illi lavatio ejus?* (Eccle. xxxiv.)

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur qua utilitate baptizemur, cum subditur : *Ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis in gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus*. Hac enim utilitate in morte Christi baptizamur, ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis, et vivit in æternum nova vita et gloriosa cum Patre, sic et nos per baptismum resurgamus a morte peccatorum, et de cætero vivamus ad gloriam Dei nova et gloriosa vita virtutum. Quod bene significatur per hoc quod puer postquam a fonte, quasi a sepultura resurgit, nova alba vestitur, et cereo ardente illustratur. Et quod hoc per baptismum nobis conferatur, probat **C** Apostolus subdens : *Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul et resurrectionis erimus*. Quasi diceret : Si similes ei sumus in morte, similes ei erimus in resurrectione ; si similes ei sumus in labore, similes ei erimus in glorificatione. Proinde, fratres mei, imitemur, quantum possumus, laborem et passionem Domini, etsi non sit qui nos crucifigat vel occidat, saltem nos crucifigamus per jejunium, laborem et abstinentiam corpus nostrum cum vitiis et concupiscentiis. Occidamus in nobis vitia et peccata ut resurgere mereamur, et hic in anima ad novam vitam, et in futuro in anima simul et corpore ad gloriam. Porro pulchre ait : *Complantati similitudini mortis ejus*. Christus quippe in morte et in sepultura sua, quasi complantatus est ad similitudinem grani, quod in terra sepultum et mortuum, in melius resurgit, crescit et renovatur. Sic et Dominus noster Jesus Christus in morte et sepultura quasi plantatus est, et unde perire visus est, inde magis auctus et renovatus est. Unde ipse comparans se grano frumenti ait : *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert* (Joan. xii). Et alibi : *Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod, cum sit minimum inter omnia grana, absconsum in terra excrescit in magnam arborem, ita ut aves cœli requiescant in ramis ejus* (Matth. xiii ; Marc. iv ; Luc. xiii). Ita, fratres mei, Christus qui

prius reputatus est minimus, opprobrium hominum et abjectio plebis (*Psal. xxi*), mortuus et sepultus, quasi plantatus resurrexit, et crevit nomen ejus per universum mundum, ita quod in virtutibus ejus et doctrinis spirituales viri requiescunt. Ita et sancti martyres, qui in hoc mundo viles, et quasi purgamentum et peripsema reputati sunt, in passione et morte quasi plantati, in melius renovati sunt, et excrevit nomen eorum longe lateque per virtutes et miracula, ita quod et spirituales viri in moribus et virtutibus eorum per imitationem immorentur. Ita et nos, fratres mei, amemus esse viles, pauperes et abjecti in hoc sæculo propter Deum, ut quasi plantati per baptismum et pœnitentiam, mortificationes et passiones, resurgamus, renovemur et fructificemus, et hic et in futuro, ut homines cœli amatores etiam in nostrarum exemplis virtutum delectentur.

Sequitur pars tertia, in qua quæ obscure dixerat Apostolus, explanat, dicens: *Scientes quia vetus homo noster simul cum Christo crucifixus est, ut destruat corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato.* Dicitur autem vetus homo noster hominis nostri vetustas, id est concupiscentia et rebellio carnis. Quæ quidem vetustas vocatur, vel quia a vetere patre nostro Adam in nobis inveterata est, vel quia vetustati similis est. Vetustas vero tria facit, corpus incurvat, sensus hebetat, ad mortem trahit. Sic et originalis illa concupiscentia, animam a rectitudine sua incurvat, rationem cæterasque animæ vires hebetat, et ipsam animam ad mortem trahit. Hæc autem concupiscentia debet in nobis esse, exemplo et virtute Crucifixi, crucifixa per baptismum et macerationes carnis. Quomodo? *Ut destruat corpus peccati.* Non ait simpliciter, ut destruat corpus, quoniam corpus non est frangendum, sed regendum, ut natura per mediocritatem sustentetur, et vitium destruat. Pariter ergo peccant, vel qui per nimietatem macerationis corpus destruunt, vel qui per nimium luxum illud in vitiis nutriunt. Tria enim debemus corpori tanquam jumento, ut serviat spiritui, pabulum, virgam, et onus. Pabulum sustentationis, virgam correctionis, onus divini servitii. Sic ergo, fratres mei, pascamus corpus nostrum ne luxuriet, sic illud castigemus ne deficiat. Propterea ergo ait: Non quidem ut destruat corpus, sed ut destruat peccati, id est peccato. Quod exponens subdit: *Ut ultra non serviamus peccato.* Non autem ait, ut non peccemus, quoniam ut ait Joannes: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, et veritas in nobis non est (I Joan. 1).* Quia enim homo cum posset resistere peccato, noluit, inflictum est ei ut, cum velit, non possit. Unde Apostolus: *Video, inquit, aliam legem in membris meis, resistantem legi mentis meæ, et captivantem me (Rom. vii), etc.* Propter hoc ergo ait, non, ut non peccemus, sed ut non serviamus peccato, quoniam primi motus concupiscentiæ in nostra non sunt potestate, sed, si statim eis resistimus, peccato non servimus. Qui autem, et si primo movetur motu

concupiscentiæ, tamen eam statim refrenat, ne vel ad delectationem, vel ad consensum descendat, secure potest dicere cum Apostolo: *Si quod nolo hoc ago, non pecco ego (57), sed quod habitat in me peccatum (Rom. vii).* Nos ergo, fratres mei, quando ad concupiscendum movemur, statim motum illum cohibeamus, pectus nostrum percutiamus, divinumque auxilium invocemus.

Sequitur: *Si enim mortui sumus cum Christo, credimus quia etiam vivemus cum Christo.* Quidam moriuntur in Christo, quidam etiam cum Christo, quidam pro Christo. In Christo moriuntur etiam illi qui, etsi in vita sua fuerunt peccatores, tamen in pœnitentia et in confessione Christi moriuntur. Cum Christo enim moriuntur qui, in vita sua æmulatores Christi, carnem suam crucifixerunt et mortificaverunt cum vitiis et concupiscentiis (*Gal. v*). Pro Christo vero moriuntur qui sanguinem suum pro Christo fuderunt. Nos ergo, fratres mei, etsi non possumus mori pro Christo ut martyres, moriamur saltem cum Christo ut confessores, corpora nostra peccato mortificantes, quoniam, ut ait Apostolus: *Si mortui sumus cum Christo, credimus quia etiam vivemus cum ipso, in hac vita spirituali, et in futuro æterna.* *Scientes, inquit, quia Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Sicut et dominata est voluntate tamen, non necessitate. *Quod enim mortuus est peccato (subaudi alieno tollendo) mortuus est semel. Quod autem vivit, vivit Deo, id est ad gloriam Dei Patris.* Ita et vos, fratres, qui in Christo baptizati estis, existimate vos mortuos quidem esse peccato, vivos autem Deo, id est ad gloriam Dei quærendam, et ad voluntatem ejus faciendam. Itaque, fratres mei, si veri Christiani sumus, mortem et vitam Christi æmulemur. Crucifigamus membra nostra cum vitiis et concupiscentiis. Crucifigamus cor nostrum, ne unquam male, sed semper bene cogitet; linguam nostram, ne unquam male, sed semper bona loquatur; manus nostras, ne unquam mala, sed semper bona opera faciant; pedes nostros, ne unquam malam viam, sed semper bonam ambulent; aures nostras, ne unquam malis verbis, sed semper bonis pateant; ut, ita cum Christo novo homine renovati, simul cum eo beate vivere valeamus. Quod ipse præstare dignetur qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XV.

DOMINICA SEXTA POST TRINITATEM.

Dixit Jesus discipulis suis: Amen dico vobis, nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis in regnum cœlorum (Matth. v). Tribus capitulis distinguitur hæc lectio, fratres charissimi. Primo enim ostendit Dominus justitiam Scribarum et Phariseorum non sufficere ad habendum regnum cœlorum. Secundo supplet quod lex minus videbatur continere. Tertio ostendit quomodo sit Deo offerendum. Ait ergo: *Amen dico vobis, nisi abundaverit iustitia vestra plusquam Scri-*

(57) Vulg. non ego operor illud.

barum et Pharisæorum, etc. Porro Scribæ et Pharisæi tunc putabant se esse justos, quando præcepta legis solo opere adimplebant, putantes de solis operibus, non de cogitationibus esse judicandum. Æstimabant quippe homicidium, adulterium, et furtum operis tantum in lege esse prohibitum. Homicidium vero, adulterium et furtum voluntatis, vel nullum, vel veniale esse peccatum. Sed hæc falsa justitia ad salutem non sufficiebat. Sicut enim sola bona voluntas ei qui plus non potest sufficit ad salutem, juxta illud, *et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. II), ita sola mala voluntas ei qui plus non potest sufficit ad damnationem. Est ergo sola mala voluntas, tam apud homines quam apud Deum, damnabilis. Est enim apud homines reus mortis qui regem prodere voluit, etsi proditorem implere non potuit. Apud Deum quoque adulter vel homicida habetur, qui ea crimina implere voluit, etiamsi non potuit. Unde ipse Dominus ait: *Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mæchatus est in corde suo* (Matth. V). Et poeta:

Et si servetur (58) *bene corpus, adultera mens est.*
(OVID., Amor. lib. III, eleg. 4, v. 5.)

Requirit ergo Dominus a suis non solum innocentiam corporis, sed etiam mentis. Unde idem Filius Dei et hominis ostendit se in Apocalypsi Joannis, præcinctum ad mamillas zona aurea (Apoc. I). Quare? Quia Dominus in Evangelio non solum opera, sed etiam fluxas cogitationes, quæ a pectore surgunt, restringi jubet. Itaque, fratres mei, non solum mala opera, sed etiam malas voluntates evitate, eas deflete, et in judicio sacerdotum per confessionem supponite. Judicate eas, antequam judicentur ab illo qui scrutatur renes et corda, id est occultas voluptates et cogitationes (Apoc. II), qui veniens illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium (I Cor. IV). Nam, fratres mei, quanto melius est hic ad horam erubescere coram sacerdote, quam erubescere in universali judicio coram Deo et angelis et sanctis ejus? Quam melius est hic ad horam flere et tristari, quam in æternum plorare et cruciari!

Sequitur pars secunda, in qua Dominus supplet quod lex minus continere videbatur, cum subditur: *Audistis quia dictum est antiquis: Non occides. Ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit judicio.* Cum littera legis solum homicidium operis videatur prohibere, Dominus supplet etiam homicidium voluntatis damnabile esse. Hæc tamen, fratres charissimi, et cæteræ adjectiones a Domino sunt in lege, quantum ad litteram, et ad sequaces litteræ additiones vel suppletiones dici possunt. Quantum vero ad spiritualem sensum et ad spiritualiter intelligentes, non sunt adjectiones, sed potius expositiones. Evangelium enim nihil aliud est, quam lex spiritualiter intellecta. Itaque si spiritualiter intelligis hoc mandatum: *Non occides*, intelligis in hoc mandato prohibitum esse non solum

A homicidium operis, sed etiam homicidium voluntatis, et cætera genera homicidii. Sunt enim sex genera homicidii. Primum est homicidium operis, quod in lege aperte prohibetur. Secundum est voluntatis. Unde Joannes: *Omnis, inquit, qui odit fratrem suum, homicida est* (I Joan. III). Tertium, mali exempli. Unde Dominus: *Qui scandalizaverit, inquit, unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris* (Matth. XVIII; Marc. IX). Quartum, prævæ doctrinæ. Unde Dominus: *Si cæcus cæcum duxerit, nonne ambo in foveam cadunt?* (Matth. XV; Luc. VI.) Quintum, subtractionis alimenti corporis. Unde scriptum est: *Qui pereunti succurrere potest, et non succurrit, occidit.* Sextum subtractionis verbi Dei. Unde Dominus per prophetam: *Si non annuntiaveris impio ut convertatur a via sua mala, ipse quidem in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram* (Ezech. III). Ostendit igitur hic Dominus non solum homicidium operis, sed etiam homicidium voluntatis reum esse judicio, cum ait: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit judicio.* Sciendum est tamen, fratres mei, quod non omnis ira culpabilis est, nec omnis ira culpabilis, damnabilis est. Qui enim irascitur non adversus naturam, sed contra vitium fratris ut illum corrigit, illa ira laudabilis est, nisi modum excedat. Hac ira motus est Moyses, Phinees, Josue, Petrus, cæterique sancti contra peccatores. Unde Dominus istos prædicatores qui non irascuntur nec objurgant vitia peccantium, canes mutos vocat per prophetam: *Canes, inquit, muti non valentes latrare* (Isa. LVI). Quando vero irascitur aliquis non bono zelo contra fratrem, si primus motus mox refrenetur, ira quidem culpabilis est, sed venialis et propassio vocatur. De hac dicitur: *Irascimini et nolite peccare* (Psal. IV). Et: *Sol non occidat super iracundiam vestram* (Ephes. IV). Tunc, fratres mei, super iracundiam nostram sol occidit, cum propter eam sol charitatis in nobis occumbit. Quando vero primus malæ iræ motus non refrenatur, sed usque ad consensum nocendi extenditur, ira damnabilis est et digna judicio, id est accusatione. Si vero ira interior efferatur in fratrem per aliquam indignationis vocem, digna erit consilio, id est sententia damnationis. Est autem *raca* interjectio indignantis, apud Hebræos, sicut apud Latinos *heu*, solam significans indignationem. Quod si illius iræ fervor proferat in fratrem vocem, certum convicium significantem, ut si vocet eum fatuum, vel insanum, digna erit gehennæ ignis. Porro gradus peccatorum exigit gradum pœnarum. Sicut enim ira in mente minus damnabilis est, quam excita per vocem indignationis, et excita per vocem indignationis minus est damnabilis quam per vocem convicii, ita oportet hic minorem pœnam et judicium intelligi quam per

(58) Ovid. *Ut jam servaris.*

consilium, et minorem per consilium, quam per gehennam, sicut minus timetur accusatio quam sententia, et minus sententia quam poena. Igitur nos, fratres mei, omnino evitemus convicia fratribus nostris inferre, et etiam indignari, vel irasci contra illos, et discamus discernere naturam a vitio, discamus diligere in omnem hominem naturam nostram et vitium odio habere; discamus semper paratæ esse naturæ et contra vitium irasci, tamen cum modo et mansuetudine, quoniam mansueta correctio peccatores emendat, intemperans vero etiam emendandos perturbat. Sed etiamsi quando, fratres mei, contigerit nos sine ratione irasci vel indignari, vel etiam contumeliam vel injuriam facere contra fratres nostros, non occidat sol super iracundiam nostram, sed quam cito fratribus nostris nos humiliemus, veniam et pacem postulemus; alias, quotidianæ orationes, oblationes; et eleemosynæ nostræ Deo acceptabiles non possunt esse.

Unde et subditur: *Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ad altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum.* Est autem hæc pars tertia, in qua ostenditur quomodo debeat fieri oblatio. Hanc enim debes facere de tuo, non de alieno; qui enim offert sacrificium de rapina pauperum, quasi qui victimat filium ante conspectum patris sui (*Eccli. xxxiv.*). Unde et hic dicitur *munus tuum*, non alienum. Debes etiam eam offerre ad altare, ut scilicet totam intentionem dirigas ad altare, id est ad Deum. Hoc contra illos est offerentes qui non dirigunt intentionem suam ad Deum, imo ad oculos hominum. Debes etiam eam facere cum munda conscientia, ut scilicet mundam tuam conscientiam primo Deo offeras. Non enim offerens propter oblata, imo oblata propter offerentem Deo placerent. Unde: *Dominus respexit ad Abel et ad munera ejus (Gen. iv), quasi primo ad eum, postea ad munera ejus; ad Cain vero et ad munera ejus non respexit (ibid.).* Quasi diceret: Quia Cain Deo displicebat, ideo et munera ejus ei displicuerunt. Si ergo cum offers, recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid adversum te, id est si conscientia tua te remordeat, te fratrem in aliquo læsisse, vel ira, vel indignatione, vel contumelia, vel injuria, vel hujusmodi, et ideo ille habet causam querelæ adversum te, *relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo.* Quod si forte remotior fuerit a te frater, *relinque ibi munus tuum*, id est seriem offerendi quasi interrompe, et sponde te fratri invento, per omnia satisfactorum, et tunc inceptum prosequens, *offeres munus tuum.* Si vero frater non habet aliquid adversum te, sed tu adversus eum, non juberis munus tuum relinquere, et cum postulare, sed tantum odium et rancorem animi tui contra eum habitum deponere, et ita munus offerre. Legimus, fratres mei, de sancto Joanne Alexandrino patriarcha, quod cum quadam die missam celebraret, et can-

ando Dominicam Orationem venisset ad illam petitionem in qua rogamus dimitti nobis *debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Matth. vi)*, meminuit eum de querela quadam, quæ erat inter eum et quemdam clericum. Tacens igitur mandavit clericum illum, factaque cum eo reconciliatione, rediens ad proprium, cantavit dicens: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Itaque, fratres mei, si volumus orationes, oblationes, et eleemosynas nostras Deo placere, illis quibus debemus satisfaciamus, et illis qui nobis debent dimittamus, cor nostrum ab omni mala voluntate mundemus, mundatum humiliemus, humiliatum cum lacrymis superni desiderii et ardore pii amoris Deo offeramus. Quoniam *sacrificium Deo, spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum, Deus, non despiciet (Psal. l).* Quod sacrificium nobis facere tribuat, qui est benedictus in sæcula. Amen.

HOMILIA XVI.

DOMINICA SEPTIMA POST TRINITATEM.

Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ (Rom. vi). In hac lectione, fratres charissimi, præcipit nobis Apostolus relinquere peccata, et sequi justitiam, et hoc modo: Primo dicit se præcipere humana et levia; secundo præcipit nobis vitia relinquere, et justitiam facere; tertio ostendit quid sequatur peccatum; quarto quid sequatur justitia; quinto ostendit mortem æternam pro peccato juste deberi, vitam vero æternam gratis dari. Ait ergo primo: *Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ.* Ac si aperte dicat: Quoniam adhuc infirmi et carnales estis, non exhortor vos ad graviora et perfectiora: sed potius ad leviora et humana. Non enim præcipio vobis omnia relinquere propter Christum, et dare pauperibus, et nudos sequi Christum. Neque præcipio vobis, ut occurratis persecutoribus, et fundatis sanguinem pro Christo, aut quod relinquatis conjugia, et castimoniam profiteamini, et cætera hujusmodi, quæ perfectorum sunt. Sed tantum hoc nunc vobis præcipio, ut relinquatis peccata et vitia vestra, et opera justitiæ faciatis; quæ etiam imperfectorum sunt. Unde et subditur: *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibeatis ea servire justitiæ in sanctificationem.* Est autem hæc pars secunda. In qua præcipit nobis relinquere peccatum, et sequi justitiam. Porro hic insinuat nobis Apostolus breviter quomodo peccator proficiat de malo in pejus, et quomodo bonus proficiat de bono in melius. Primo enim assuefacit se peccator immunditiæ mentis et corporis, ut ingluviei, luxuriæ, cæterisque turpitudinibus. Deinde ut habeat unde suæ immunditiæ satisfacere queat, assuefacit se operibus iniquitatis. Est enim immunditia in se, iniquitas in proximum. Ut igitur queat sufficere ingluviei, luxuriæ cæterisque turpitudinibus, invidet, concupiscit, furatur, rapit, fallit, acquirit per fas et per nefas. Et ex his proficit ad iniquitatem, id est in malitia consummatur. Econtrario quoque bonus primo as-

suefacit se operibus justitiæ, videlicet ut reddat unicuique quod suum est, Deo religionem, sibi munditiam, parentibus honorem, domesticis providentiam, majoribus obedientiam, minoribus gubernationem, æqualibus societatem, bonis dilectionem, malis correctionem, oppressis misericordiam, omnibus æquitatem. Ex quorum assuefactione proficit in sanitatem, id est in bonitatis perfectionem. Itaque, fratres mei, juxta mandatum Apostoli, sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati, ita exhibete ea servire justitiæ et sanctitati. Non enim dedit Deus vel redemit corpus et membra nobis ad serviendum peccato, sed ad serviendum sibi. Unde Apostolus : *Corpus, inquit, non fornicationi, sed Domino (I Cor. vi).* Et iterum : *Nescitis, inquit, quia membra vestra Christi sunt, et non estis vestri? empti enim estis pretio magno, glorificate et portate Deum in corpore vestro (Ibid.).* Heu! fratres mei, quam grave præjudicium Creatori nostro facimus, quando corpore et membris nostris, quæ ipse creavit et redemit ad serviendum sibi, in servitio peccati et diaboli abutimur. *Tollens, inquit Apostolus, membra Christi, faciam membra meretricis? Absit! (Ibid.)* Absit ergo a nobis, fratres, ut membra nostra Deo sanctificata, de cætero in immunditiam diaboli contaminemus! Nullatenus enim possunt membra nostra simul servire diabolo et Deo. Unde et subditur : *Cum enim servi essetis peccati, alieni eratis a justitia.* Et quæ, fratres mei, quæ servitus miserior et miserabilior est quam servire peccato et diabolo? Et quæ libertas pejor quam liberum esse a justitia, quæ est jugum Domini suave, et onus ejus leve? (*Matth. xi.*) In quo (unde dolendum est) confunduntur quidam habentes velamen malitiæ, libertatem. Qui, quia sunt liberi genere, volunt esse liberi a jugo obedientiæ et justitiæ, malentes esse subditi criminibus quam senioribus, et dicentes : *Disrumpamus vincula eorum, et projiciamus a nobis jugum ipsorum (Psal. ii).* Sed quid sequitur? *Qui habitat in cælis, irridebit eos, et Dominus subsannabit eos (Ibid.).*

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quæ peccatum subsequantur, cum subditur : *Quem ergo fructum habuistis tunc, in quibus nunc erubescitis? Ac si diceret, Malum; nam finis illorum mors est.* Porro immundi et iniqui desiderii adimpletio, videtur peccatoribus esse quasi quidam fructus suavis, eo quod in ejus usu ad horam delectantur. Sed quod pessimus sit talis fructus, probat Apostolus ex consequentibus, quoniam ex tali fructu sequitur pudor et mors. Non enim ex bono et honesto, sed tantum ex turpi et inhonesto necesse habemus erubescere. Iste ergo pudor perpetratæ turpitudinis testis est. Adeo quippe damnabilis immunditia et iniquitas est, quod etiam ab ipso immundo et iniquo condemnatur. In ipsa enim mente iniqui est mala conscientia quæ eum accusat. Sed etiam memoria et pudor testes qui contra eum testificantur, et etiam ipsa ratio, quæ eum judicat et damnat.

A Est etiam et timor qui cum punit et torquet. Unde scriptum est : « Nemo nocens, se giudice absolvitur. » Est tamen, fratres, quædam animi confusio utilis peccata sua respicientis, respiciendo horrentis, horrendo erubescens, erubescendo corrigentis. Et si iniquitas ab ipso etiam agente, et etiam in fructu suo ita hic damnatur, quantum putatis, fratres mei, passura est in futuro a summo giudice damnationem? *Nam finis illorum mors est.* Mors scilicet duplex. Unde propheta : *Duplici contritione contere eos (Jer. xvii).* Prima est mors animæ in peccatis sepultæ. Secunda est mors animæ pariter et corporis in gehenna, perpetuo cruciatu. Finis ergo, id est consummatio illorum peccatorum est mors animæ, quoniam per illa a vero bono, a vera luce, et a vera vita privatur, brutificata, excæcata, mortificata, vinculis peccatorum obvoluta, ligata, tumulo vitiorum sepulta, arenosæ consuetudinis cumulo superaggravata. Finis quoque illorum mors gehennalis est, quoniam quorum vita mortua et finita est in culpa, eorum mors vivet in pœna. Nam, juxta Psalmistam, *mors depascet eos (Psal. xlviii),* non consumet. Nam sicut bos non radicitus comedit herbam, sed ita eam comedit, ut eam quotidie comedere possit, ita reprobis a morte semper cruciabuntur, nec tamen ad nihilabuntur, ut semper sint et semper moriantur. Unde Joannes in Apocalypsi : *Optabunt mori, sed mori fugiet ab eis (Apoc. ix).* Cruciabuntur autem quatuor generibus pœnarum, verecundia, timore, pœnitentia, et dolore. Sed verecundia illa erit sine tegmine, timor ille sine spe, pœnitentia illa sine utilitate, dolor ille sine compassione et sine morte, mors sine fine, finis sine defectu.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quæ ex justitia sequantur, cum subditur : *Nunc autem liberati a peccato, per baptismum scilicet et pœnitentiam, servi autem facti Deo, per justitiam, id est ipsius justitiæ, habetis fructum in sanctificationem, finem vero illorum vitam æternam.* Ex operibus quippe et usu justitiæ proficimus in fructificationem, quia nihil melius, nihil pulchrius, in hac vita potest haberi. Quid enim, fratres mei, quid melius, quid pulchrius, quam omni turpitudine omnique vitio carere, mundum mente et corpore esse, diabolum sub pedibus habere, omnia mundana vilipendere, modico contentum esse, indigentibus pium et omnibus amabilem esse, ad cœlestem patriam toto desiderio festinare, nec etiam ipsam mortem timere, sed potius eam secure expectare, et quando cæteri timent, in Deo secure et lætum esse? Et si tantisper dulcis est fructus justitiæ in hac vita, quam dulcius putatis, fratres mei, erit ejus præmium in alia vita? *Finem vero, inquit, vitam æternam.* Et vere illa vita erit vita, in qua nihil mortale, nihil erit corruptibile. Non corrumpetur amplius anima peccatis, sed potius omnibus virtutibus coruscabit. Non variabitur perturbationibus, sed potius semper læta, semper segura, semper pacifica, semper concors erit. Non minorabitur defectibus, sed omni sapien-

lia, omni gratia, omni perfectione abundabit. Non A corrupetur corpus vitis, sed omni integritate, omni pulchritudine, omni honestate decorabitur. Non afficietur indigentia, sed omni saturitate et affluentia cumulabitur. Non gravabitur defectibus, sed sanitate, juventute, viribus et agilitate ditabitur.

Sequitur pars quinta, in qua ostenditur mortem æternam pro peccato justè deberi, cum subditur : *Stipendia enim peccati mors est*, id est diabolicæ malitiæ debitum est mors. Quia enim peccator ex se noluit bonum, et fecit peccatum, ex se meruit mortem, unde et mors, tanquam merces ei debetur. Non ergo habet damnatus unde murmuret contra judicem, sed potius unde sæviat in seipsum, qui sponte deseruit vitam, et elegit mortem, juxta illud : *Deus non fecit mortem (Sap. 1)*, id est causam mortis. sed B homines pedibus et manibus accersierunt sibi mortem. Deinde ostenditur vitam æternam tantum gratis dari, cum subditur : *Gratia autem Dei vita æterna*. Homō enim nec ex se voluit, nec potuit, nec fecit bonum, sed ex sola Dei gratia, quæ prævenit hominem et subsequitur, dans velle et perficere. Gratia ergo Dei sunt, tam nostræ justitiæ quam merces. Solam enim gratiam suam coronat in nobis Deus. Non habent ergo justī unde sese jactitent, unde aliquid sibi ascribant, sed soli gratiæ Dei, quæ nos gratis prædestinavit, gratis vocavit, gratis justificavit, gratis etiam coronabit per Jesum Christum Redemptorem nostrum, qui cum eo et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XVII.

DOMINICA SEPTIMA POST TRINITATEM.

Cum turba multa esset cum Jesu, nec haberent quod manducarent, convocatis discipulis suis ait illis ; Misereor super turbam, etc. (Matth. viii.) Quadripartita est lectio ista, fratres charissimi. Primo demonstratur inedia eorum qui erant cum Jesu, secundo Domini compassio, tertio discipulorum imperfectio, quarto quatuor millium hominum de septem panibus repletio, et superabundantium sublatio. Demonstratur ergo primum inedia eorum qui cum Jesu erant, cum dicitur : *Cum multa turba esset cum Jesu*. Sed quare, fratres mei, Dominus, qui panis est saturitatis, suos sequaces inediam pati voluit? Duplici de causa, ut fidem suam in cordibus suorum roboraret, dum scilicet esurientes miro et inaudito modo satiaret, et ut sequacibus suis exemplum præberet, ut scilicet si quandoque inediam paterentur, non desperarent, sed recordarentur etiam illos, qui Jesum Christum corporaliter sequebantur, inediam fuisse passos, et subito gloriose satiatis, et sperarent se quoque ab eo potenter visitandos. Ipsa nimirum inedia frequenter sanctis perutilis est, dum cogit eos contemnere temporalia, et suspirare ad æterna, dum maculas eorum purgat, dum virtutes nutrit, dum eos modico contentos facit. Sicut e contrario quotidiana multos corrumpit abundantia. Unde Dominus per prophetam : *Hæc, inquit, fuit iniquitas sororis tuæ Sodomæ, saturitas panis et abundantia (Ezech. xvi).*

Sequitur pars secunda, in qua compassio Domini demonstratur, cum ipse dixit discipulis suis : *Misereor, inquit, super turbam, quia jam triduo sustinent me, nec habent quod manducant. Et si dimisero illōs jejunos, deficient in via. Quidam enim ex eis de longe venerunt. Cum miserationem et compassionem Dominus ostendit in se, in duobus nos instruit, in fide videlicet et moribus. In fide quidem nos instruit, quoniam cum ostendit se habere humanam compassionem, ostendit se vere suscepisse nostræ humanitatis infirmitatem. In moribus vero nos instruit, quoniam nos, exemplo sui, super afflictos debere esse pios et misericordes ostendit. Unde et hanc compassionem, non interius hic celavit, sed potius, convocatis discipulis suis, eam ostendit, dicens : *Misereor super turbam*. Quasi diceret : Misericordiam, quam me videtis super afflictos habere, habere mementote. Super quibus vero præcipue misereri debeamus, ostendit cum subdit : *Quia jam triduo sustinent me*. Et cura omnibus, fratres mei, misereri et subvenire debeamus, tamen præcipue eis qui Dominum sequuntur, qui ejus mandata portando laborant, unde Apostolus : *Faciamus bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei (Gal. iv)*. Sed et in hoc quod Dominus non dimittit eos jejunos in domum suam, ne deficerent in via, ostendit se esse pium et fidelem super fideles suos, juxta quod Apostolus ait : *fidelis Dominus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet curam tentatione proventum, ut possitis sustinere (I Cor. x)*. C Nos ergo, fratres, exemplo Domini, viscera misericordiæ super afflictos semper habeamus, scientes quoniam quali mensura mensi fuerimus aliis, remetietur nobis. Si misericordes fuerimus, misericordem judicem inveniemus. Si immisericordes erimus aliis, et Deus immisericors erit nobis. Unde Jacobus : *Judicium sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam (Jac. ii)*. Unde, fratres, plango quosdam solo nomine Christianos, qui, quasi ferrei aut saxei essent, super afflictos nulla moventur pietate. Sed et si quando transire eis sit necesse juxta mendicum, juxta leprosum, juxta nudum et miserum, faciem avertunt; eos nec aspicere queunt, quasi humanæ fragilitatis conditionem obliti sunt. Qui tamen si viderint asinum vel porcum suum infirmum, condolent, medelam adhibent, plangunt pereuntem. Ut quid hoc, fratres, nisi quia charitate Dei et proximi carent, cui præponunt asinum vel porcum suum?*

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur imperfectio discipulorum, cum Domino respondentes dicunt : *Unde quis poterit hos saturare panibus in solitudine?* Imperfectionem enim suam discipuli ostendunt, dum in præsentia Domini turbam pane satiari, vel impossibile vel difficile dicunt. Humanam etiam tentationem se passos demonstrant, dum septem panes turbis suffecturos in Domini præsentia desperant. Hanc imo majorem, pejoremque tentationem frequenter patimur, fratres mei, cum famelico clamante ad januam, causamur nos modicum annonæ habere in horreo, modicum panis in arca, et per

avaritiam mentis, bonis a Deo nobis data diminui-
mus vel negamus, cum per amplitudinem ea multi-
plicare debemus. Deponamus igitur, fratres, hanc
pusillanimitatem, et de Dei largitate semper præsu-
mamus, qui cum etiam abundanter administret per-
fidis et sceleratis, quanto magis suis fidelibus dis-
pensatoribus, materiam bene agendi superabundan-
ter administrabit. Ad memoriam revocemus sancto-
rum largitatem, qui super facultatem suam indigen-
tibus erogabant, et tamen Deo providente, semper
abundabant, ita ut contendere viderentur, Deus eis
ministrando, et illi distribuendo. Hinc Salomon ait,
*Quidam semper rapiunt, et semper indigent. Quidam
semper tribuunt, et semper abundant (Prov. xi).* Et
Psalmista: *Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus
manet in sæculum sæculi (Psal. iii).*

Sequitur pars quarta, in qua Dominus pascit de
septem panibus et paucis pisciculis quatuor millia
hominum, sublatis fragmentorum septem sportis. In
quo instruit nos tripliciter, in fide, in mysterio, in
moribus. In fide, quoniam dum mirabiliter de se-
ptem panibus tot homines satiat, quibus si particu-
lariter panes dividerentur, vix unusquisque micam
unam consequeretur, et dum reliquias sic multipli-
cat, ut septuplo plus fuerit sublatum quam fuerit
appositum, veram se probat habere divinitatem,
sicut per humanam compassionem, veram se de-
monstravit habere humanitatem. Et ita hac in le-
ctione se verum Deum et verum hominem demon-
strat. In mysterio nos instruit: quoniam per hoc
opus ad mysticum sensum nos mittit. Per septem
ergo panes sanctarum universitas Scripturarum de-
signatur, in quibus septiformis gratiæ satiety con-
tinetur. Per pisciculos vero paucos, sanctorum Pa-
trum qui in respectu malorum pauci et humiles
sunt, exempla significantur. Sicut enim pisces pa-
nem melius manducari faciunt, ita sanctorum Pa-
trum exempla sacram Scripturam melius intelligi et
sequi faciunt. Panes ergo et pisces recumbentibus
super terram distribuuntur, quoniam mysteria san-
ctarum Scripturarum, et exempla sanctorum Patrum
a solis humilibus capiuntur. Unde Dominus: *Gratias
ago tibi, Pater, quia abscondisti hæc a sapientibus et
prudentibus, et revelasti ea parvulis (Matth. xi; Luc.
x).* Dominus super panes gratias primo agit, post
frangit, post tradit discipulis ut apponant. Spiritua-
lis quoque magister exemplo Domini super consecu-
tas sanctarum Scripturarum escas Domino gratias
agere debet, postea frangere, id est exponere,
deinde docendo eas discipulis suis tradere, ut eas
auditoribus exponant. Et satiantur ex eis quatuor
millia hominum, id est quatuor partium orbis multi-
tudes hominum. Et de reliquis septem sportæ su-
persunt, quia super capacitatem auditorum spiritua-
les intellectus abundant, et plus ex eis semper
relinquitur quam capiatur. In moribus etiam in
hoc ipso nos iustruit, quia dum famelicis compati-

atur, et inter eorum multitudinem quot panes habebat
partitur, exemplo sui nos monet ut idem facia-
mus. Præcipit ergo Dominus turbæ recumbere super
terram, sicut et ipse sæpe cum discipulis faciebat.
In quo damnat illorum superfluitatem, qui nisi in
pictis toris et elaboratis mantilibus nesciunt mandu-
care. Super panes gratias agit, nos instruens, ut vel
manducaturi, vel escam daturi, gratias agamus Deo,
qui nobis vel refectionem, vel eleemosynæ largitur
materiam, pariter et voluntatem, juxta id quod Pe-
trus ait: *Si quis ministrat, tanquam ex virtute quam
administrat Deus (I Petr. iv).* Panes frangit Domi-
nus, nos docens ut si integros panes dare non possu-
mus, frangamus, et fractos distribuamus. Unde ipse
per prophetam: *Frangere esurienti panem tuum (Isa.
lviii).* Discipulis suis dat panes ut distribuant, nos
instruens ut filios et familiares nostros doceamus
eleemosynas facere, et per eas dando, ipsos ad dan-
dum assuefaciamus. Pascit autem turbas de pani-
bus et pisciculis, nec mentio fit vini vel salsamenti,
ut moneret nos simplices cibos et simpliciter para-
tos quærere, et præsentibus contentos esse. Esu-
rientes satiantur, et plus est sublatum quam fuerit
appositum, ut ostendatur gratiam eleemosynarum
semper superabundare, dum et hic Dominus viris
eleemosynariis semper ministrat abunde quod tri-
buant; et in futuro eis retribuet, pro terrenis cœ-
lestia, et pro temporalibus æterna. Unde Salomon:
Fieneratur Domino qui miseretur pauperis (Prov. xix).
Beatus Nicolaus, compatiens plebi fame pereunti,
cum propria dedisset, mutuat a nautis centum mo-
dios frumenti, et populum recreat famelicum, et
nautæ remetientes non minus invenerunt. Vir quo-
que eleemosynarius, nomine Sanctolus ecclesiam
S. Laurentii restaurans, artificibus quærentibus
cibum, cum eos verbis consolaretur, et non haberet
quid eis apponeret, vadens anxius huc et illuc, venit
ad furnum in quo vicinæ mulieres pridie panes
coxerant: inventum ibi maximum et candidissi-
mum panem, circumtulit ad vicinas mulieres; quæ
cum panem illum suum negarent, panem apposuit
operariis. Quibus satiatis, plus de fragmentis sus-
tulit quam apposuerat: quæ iterum secunda die ap-
posuit, et multiplicata sustulit. Et ita per dies de-
cem illo pane satiati sunt, ac si panis cresceret
comedendo (59). Deponamus ergo, fratres mei, pu-
sillanimitatem, et de divina securi largitate, elee-
mosynæ faciendæ nos assuefaciamus. Et qui multum
habet, multum tribuat, qui vero medicum, etiam
illud libenter impertiatur. Quoniam, ut ait Psalmista:
*Jucundus homo qui miseretur et commodat, disponet
sermone suos in judicio, quia in æternum non commo-
vebitur (Psal. iii).* Et alibi: *Tota die miseretur et commo-
dat, et semen illius in benedictione erit (Psal. xxxvi).*
Deus autem misericordiarum det vobis misericordiæ
meritum pariter et præmium. Cui est honor et gloria
et imperium: per omnia sæcula sæculorum. Amen.

(59) S. Greg., *Dialog*, lib. iii, cap. 47. tom. LXXVII *Patrologiæ*.

HOMILIA XVIII.

DOMINICA OCTAVA POST TRINITATEM.

Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus (Rom. viii), etc. Bipertita est hæc lectio, fratres charissimi. Primo enim nos monet Apostolus, ut non secundum carnem, sed secundum spiritum vivamus. Secundo ostendit viventes secundum spiritum esse Dei filios et hæredes. Monens ergo nos Apostolus, ut non secundum carnem, sed secundum spiritum vivamus, ait : *Debitores sumus, subaudi spiritui, non carni. Ut nostis, fratres charissimi, tunc patris familias domus bene ordinata est, cum vir est subjectus et obediens Deo, et dominatur et regit totam familiam et uxorem et uxor cum tota familia ei famulatur et obedit. Unde Apostolus : Vir, inquit, est caput mulieris; Christus autem viri* (Ephes. v). Cum vero mulier et familia non sunt subditæ viro, sed potius vir eis, domus male ordinata est. Porro hæc inordinatio fuit in hospitio primi parentis, qui obedientiam, quam debebat Deo, ei non reddidit, sed potius mulieri seductæ (cui non obedientiam, sed regimen et correctionem debebat) obediens fuit, propter quod in inordinationem sui ipsius cecidit, quia sensualitas propriæ carnis cum sensibus suis suo capiti, id est spiritui, plerumque non obedit, sed potius contradicit, et eum ad consentiendum, non capiti suo Deo, sed suis serpentinis suggestionibus trahit, ut relicto Deo, et cælo, ad quod creatus est, sola inferiora, terrena scilicet cogitet, appetat et quærat, et ita vivat, non spiritualiter, sed carnaliter. Cum itaque, fratres mei, tanta et talis inordinatio a primo parente in omnes nos derivata esset, venit Filius Dei factus homo, ut exemplo et gratia amissam ordinationem in nobis restitueret, præcipiens ut de cætero mens nostra Deo serviret, sensualitatem cum sensibus suis sibi consentire compelleret, ut ita viveremus secundum spiritum, et non secundum carnem. Et hoc est quod ait Apostolus, debitores sumus spiritui, non carni. Et quia quædam debemus carni, ut correctionem, regimen, et providentiam, exponit in quo non simus debitores carni, cum subdit : *Ut secundum carnem vivamus. Quamvis enim, fratres mei, in carne vivamus, tamen secundum carnem, id est secundum voluntatem carnis vivere non debemus. Ille enim vivit secundum carnem, qui quantumcumque potest, voluntati pariter et voluptati carnis satisfacit, qui scilicet fertur effrenis, more pecoris, in ingluviem, in luxuriam, in iram, in incredulitatem, in superbiam, cæteraque vitia quæ ex carne partim oriuntur, et homines carnales efficiunt et animales. Tales enim nihil spirituale, nihil cœleste, nihil divinum sapiunt, sed solam carnem et terram. Unde Apostolus : Animalis homo non percipit ea quæ spiritus Dei sunt* (I Cor. ii). Quid autem tales sequantur, ostendit Apostolus, cum subdit : *Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. Et hic morte animæ in peccatis, et in futuro, morte animæ pariter et corporis in gehenna. Nonne, fratres, etiam hic male moritur*

A ille qui, amisso honore, in quo ad imaginem Lei creatus fuerat, factus est brutus et curvus, more pecudis, super terram, ut de eo merito dicatur : *Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis* (Psal. xlviii). Nonne etiam hic male moritur qui vita et vera luce (quæ Deus est) hic privatur, et tenebris interioribus involvitur? Nonne in futuro pessime morietur qui tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium semper patietur : quem semper cruciabit ignis qui nunquam exstinguitur, et vermis qui nunquam moritur? *Si autem, inquit, spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Posset quidem Apostolus, sicut dixerat : Si secundum carnem vixeritis moriemini, ita e contrario dicere : Si autem secundum spiritum vixeritis, vivetis. Sed quoniam quidam sine abstinentia et maceratione carnis, se spiritualiter vivere posse in hac vita putant, vigilanter ait : Si facta carnis spiritu mortificaveritis, viveis. Quasi diceret : Si spiritus sancti virtute, vel etiam virtute spiritus vestri, a Spiritu sancto illuminati, per abstinentiam vitia et peccata in carne vestra mortificaveritis, vivetis, et hic vita spirituali, et in futuro vita cœlesti. Cum enim, fratres mei, spiritus et caro adinvicem semper luctentur, quanto est debilius caro, tanto fortior est spiritus. Et quanto fortior est caro, tanto debilius est spiritus. Unde Apostolus : Quando, inquit, infirmior, tunc fortior sum et potens* (II Cor. xii). Et alibi : *Vivo, inquit, ego, jam non ego, vivit vero in me Christus* (Gal. ii). Ac si aperte dicat : *Vivo quidem, sed non vita carnalium vitiorum, qua prius vivebam, sed vita spirituali.*

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus viventes secundum spiritum esse filios Dei et hæredes, dicens : *Qui enim spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei. Spiritu Dei aguntur qui non a carne, vel a spiritu maligno, sed a Spiritu sancto ipsi carni præsentate, ad bene cogitandum, loquendum, agendumque aguntur. Non autem ait reguntur, sed quod majus est, aguntur. Non enim solum, ut eques equum, nos regit Spiritus, sed etiam latente energia, id est operatione, interius in nobis operatur. Agit enim in nobis ut agamus. Ipse enim, ut ait Apostolus, operatur in nobis et velle et perficere* (Philipp. ii).

Quod aperte contra illos est qui se per se aliquid agere posse putant; cum Dominus dicat in Evangelio : *Sine me nihil potestis facere. Qui enim, inquit, Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei* (Joan. xv). Quales vos esse debetis. *Non enim accepistis in baptismo scilicet et confirmatione, spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis. Unus et idem, fratres mei, est spiritus, qui ex diversis, quæ confert, donis, diversis nominibus vocatur. Vocatur enim spiritus iræ Ægyptiis, quia eis intulit vindictam peccati. Vocatur spiritus servitutis et timoris Judæis, quoniam in lege eis timorem incussit. Unde ex timore potius quam ex amore ei serviebant. Vocatur nunc spiritus adoptionis fidelibus, quoniam eis filialem confert dilectionem, per*

quam eos in filios adoptat. Vos ergo, fratres, si non ex conscientia peccati, nec timore gehennæ, sed ex amore ei serviatis, spiritum adoptionis utique accepistis, *in quo clamatis : Abba, Pater*. Abba Hebræum, *Pater* vero est Græcum et Latinum. Omnes fideles, Hebræi Græci et Latini, si Deum filialiter diligimus et imitamur, eum secure Patrem vocamus. Ecce, fratres mei, quanta est pietas et benignitas Dei, qui cum essemus indigni servi, ut viscera pietatis suæ erga nos demonstraret, et ut nos non ad se timendum, sed potius ad se diligendum invitaret, præcepit nobis, ut eum potius Patrem quam Dominum vocaremus, et ut nullum patrem in comparatione ejus reputaremus, dicens : *Patrem nolite vocare vobis super terram ; unus est enim Pater vester qui in cælis est (Matth. xxiii)*. Pater enim terrenus vel nos derelinquit, vel nos non diligit, vel male diligit, cum Pater cælestis suos oblivisci non possit. Unde Psalmista : *Pater meus et mater mea dereliquerunt me : Dominus autem assumpsit me (Psal. xxvi)*, ipse spiritus reddit testimonium spiritui nostro, id est confirmationem spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Hoc autem facit tribus modis, per Scripturas vocans nos filios, ut quando dicit, *Venite, filii, audite me, timorem Domini docebo vos (Psal. xxxiii)*, per admirabilem operum mirificentiam, nos filios Dei manifestans. Ex his, fratres mei, argumentis, Spiritus sanctus spiritum nostrum in fide, et spe et charitate firmatum secure reddit, quod filii Dei sumus. Si enim hæc habemus, jam non Deum timemus, sed potius eum tanquam Patrem diligimus, bene de eo speramus, ad eum secure confugimus. *Quod si filii sursum, et hæredes*. Tria constituunt hominem hæredem : Nativitas, meritum et voluntas. Nos quoque, fratres mei, hæc tria nos constituunt hæredes æternæ hæreditatis. Primo siquidem libera voluntas Dei ab æterno hæredes prædestinavit : Secundo spiritualis baptismi nativitas, nos ad cælestem hæreditatem vocavit. Tertio meritum nostrum, gratia adjutum, nos illius dignos efficit. Unde Apostolus : *Quos, inquit, prædestinavit, hos et vocavit. Quos vocavit, hos et justificavit (Rom. viii)*. Cæterum in hoc differt cælestis hæreditas a temporali, quoniam hæres non nisi post mortem testatoris hic consequitur hæreditatem. Deus vero nos ita hæredes constituit, ut etiam cum eo æternam sortiamur hæreditatem. Rursus temporalis hæreditas per multos hæredes distributa minoratur. Cælestis vero hæreditas, nullam novit pati diminutionem. Rursus ex temporali hæreditate inter cohæredes nascitur invidia. Nam, juxta poetam, « omnis potestas impatiens consortis erit (60). Ab illa vero æterna hæreditate omnis invidia relegabitur. Nam unusquisque sic gaudebit de proximi gloria, sicut de sua. Unde et ipse unicus Patris, non solus hæres esse, sed secum voluit cohæredes habere. Nos itaque, fratres mei, sprete temporali et vana hæreditate, ad illam

cælestem toto desiderio tendamus hæreditatem, æternam sine successione, distributam sine diminutione, communem sine invidia, sufficientem, sine indigentia jucundam sine tristitia, beatam sine omni miseria. Ad quam perducatur nos unus Deus, Pater et Filius et Spiritus sanctus, cui est honor et gloria per infinita sæculorum sæcula. Amen.

HOMILIA XIX.

DOMINICA OCTAVA POST TRINITATEM.

Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces (Matth. vii). Dominus et Redemptor noster, fratres charissimi, prævidens persecutiones discipulis suis eventuras, eas eis prædicere, et contra eas eos præarmare curavit. Prædixit ergo duo genera persecutionum eis eventura : Unum apertum de quo alibi dicit : *Trademini autem a parentibus, et cognatis et amicis in mortem, et morte afficient ex vobis (Luc. xxi)*. Alterum occultum, contra quod hic nos munit et hoc modo. Primo monet nos cavere a falsis prophetis. Secundo quibus signis cognoscantur generaliter et per similitudinem ostendit. Tertio spiritualiter, quibus discernantur vel non discernantur aperit. Ait ergo : *Attendite*, id est attendentes cavete a falsis prophetis. Porro istam persecutionem occultam præcipue monet nos attente cavere, quoniam peior est quam aperta, tum quia plus nocet occidens etiam animas, tum quia difficilius prævidetur, facilius quippe nos supplantat qui, sub specie amicitiae et obsequii, fraudem occultat. Proprium enim doli est se dissimulare. Veneficus sub melle tegit venenum ; proditor, sub obsequio fraudem ; hypocrita, sub religione malitiam ; hæreticus, sub veritate falsitatem. Cum autem hic, per falsos prophetas, quoslibet hypocritas, qui aliud occultant et aliud simulant, possemus intelligere, tamen de hæreticis specialiter dictum est. Qui cum exterius simulent religionem, interius celant hæreticam rapacitatem, per quam animas simplicium jugulare festinant. Per vestimenta igitur ovium, ovinam intelligimus simplicitatem, qua hæretici et omnes dolosi suam palliant iniquitatem ; ut verbo, vestimento, obsequio, cibo, et hujusmodi exterioribus. De verbo talium ait David : *Molliti sunt sermones ejus super oleum, et ipsi sunt jacula (Psal. liv)*. De vestimento dicitur hic : *Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium*. Et Apostolus : *Satanas, inquit, transfiguratur se in angelum lucis (II Cor. ix)*. De obsequio dicit poeta :

Obsequio vincit meretrix et proditor omnis.

De simulata abstinentia et continentia, dicit Apostolus ad Timotheum : *Spiritus manifeste dicit quod in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium ; prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, quia*

(60) Lucan. *Phars.* lib. 1, vers. 92, 93.

omnis creatura Dei bona est (I Tim. iv). Tales sunt hodie, fratres mei, hæretici Manichæi, qui sua hæresi patriam Agennensem maculaverunt, qui mentiuntur se vitam tenere apostolorum, dicentes se non mentiri nec omnino jurare, sub prætextu abstinentiæ et continentiæ, escas carniæ et nuptias damnantes. Dicunt enim tantum flagitium esse accedere ad uxorem, quantum ad matrem vel ad filiam. Damnant etiam Vetus Testamentum. De Novo vero quædam recipiunt, quædam non. Et quod gravius est, duos prædicant rerum auctores, Deum invisibilem, diabolum visibilem auctorem credentes. Unde et occulte adorant diabolum, quem sui corporis credunt creatorem. Sacramentum vero altaris purum panem esse dicunt. Baptismum negant, neminem posse salvari, nisi per suas manus prædicant. Resurrectionem etiam corporum negant. Illos diabolicos homines, fratres mei, vitate, quia sicut Dominus prædixit: *Veniunt in vestimentis ovium, cum intrinsecus sint lupi rapaces (Matth. vii)*. Vos ergo ad cavendas eorum versutias, estote prudentes sicut serpentes.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus ostendit generaliter et per similitudinem quomodo dignoscantur, dicens: *A fructibus eorum cognoscetis eos*, id est ab operibus. Loquitur autem hic metaphoricè Dominus, quoniam sicut a sapore fructus dignoscitur, ejus humoris sit truncus et radix arboris, ita ex operibus exterioribus perpenditur ejus voluntatis sit cor hominis. Qui autem sit fructus malorum, Apostolus ad Galatas ostendit: *Manifesta, inquit, sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, avaritia, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, dissentiones, hæreses, invidia, homicidia, ebrietates, comestiones, et his similia quæ prædico vobis, sicut jam prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur (Gal. v)*. Qui vero sint fructus bonorum ostendit, subdens: *Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas (ibid.)*. Nunquid, inquit, colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus? id est nunquid de peccatoribus, malitia, et de vitis spinosis, possunt exire fructus dulcedinis et benignitatis, et uvæ fervidæ charitatis. Quasi dicat: Non. Malus quidem opera virtutis simulare potest, facere omnino non potest. Sed si simulaverit, quomodo poterit discerni? Quia simulator, etsi quædam, tamen non potest omnia simulare: et quia quod est simulatum, non est firmum, sicut nec color mutatus, et quia simulatio lacescita detegitur. Qui ergo vere dissimulationem deprehendere vult, inquiret non quid palam, sed quid clam faciat, vel dicat. Præterea si attente et assidue inspicias opera simulatoris, paulatim tibi vilescet. Virum vero bonum quantoplus observaveris, tanto plus eum miraberis. Sic non potest mala arbor bonos fructus facere, nec arbor bona fructus malos facere, id est homo existens malus, non potest facere opera Deo placencia, et æternæ retributionis digna; nec homo

existens bonus, potest facere opera mala et æternæ damnationis digna. Facit tamen homo malus quandoque quædam minima bona, quia quandoque naturali ductus pietate pascit esurientem, vestit nudum, hospitatur peregrinum: quod ei in alleviationem pœnæ potest valere, non ad vitam æternam. Ipse enim non bene facit, sed de eo bene fit. Et e contrario bonus facit quandoque quædam minima peccata naturali victus fragilitate, per quæ non æternam pœnam meretur, sed temporalem. Quid autem mala arbor mereatur, ostendit cum subjungit: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur*. Notate, fratres, notate: non enim ait: *Omnis arbor quæ facit fructum malum excidetur*, quod utique constans est, sed ait: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur*. Non enim, sufficit homini non facere malum, nisi etiam faciat bonum. Scriptum est enim: *Declina a malo, et fac bonum (Psal. xxxvi)*. In hoc enim quod vitas malum vitas tantum pœnam, nec acquiris præmium. Si dicis mihi Non furtum feci: Loris non uteris, aio; Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos. Dives quippe purpuratus legitur in inferno cruciari, non quia rapuerit aliena, sed quia non dedit sua: quid ergo patietur, qui rapuit aliena? Itaque, fratres mei, cum vitaveritis mala, facite bona, quia *jam securis ad radicem arboris posita est (Matth. iii)*, non solum malæ, sed etiam sterilis.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus spirituzliter quibus operibus boni a malis non discernantur, et quibus discernantur. Quibus operibus non discernantur ostendit, cum subdit: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum*. Sunt autem tria genera operum: Unum quod est proprium bonorum, ut dilectio Dei et proximi; benefacere etiam inimicis, observare pacem, concordiam, sapientiam, justitiam et cæteras virtutes. Aliud est quod est proprium malorum, ut vitia, et eorum opera. Tertium vero est commune tam bonorum quam malorum, ut quædam media opera, ut orare, jejunare, indui cilicio, dare eleemosynam, refrenare luxuriam, et hujusmodi. Hæc enim secundum intentionem agentis nomen assumunt. In bene utentibus sunt bona; in male utentibus mala. Ostendit ergo Dominus quod propter ista communia, non habebitur regnum cælorum cum dicat: *Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum*. Similiter nec omnis qui jejunat, nec omnis qui dat eleemosynam, et hujusmodi. Deinde ostendit quo opere discernantur boni a malis, subdens: *Sed omnis qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est; ipse intrabit in regnum cælorum*. Voluntatem Dei facit qui vere credit, recte sperat, firme diligit; voluntatem Dei facit, qui quod vult Deus, et ut vult, facit. Voluntatem Dei facit, qui eam, etiam suæ et omnibus aliis præponit, dicens: *Non mea, Domine, sed tua voluntas fiat (Matth. xxvi; Marc. xiv)*. Nos ergo, fratres mei, in omnibus quæramus et faciamus voluntatem Dei, diligentes eum toto

corde, tota anima e. totis viribus plus quam nos. Diligamus amicos nostros in Deo, et inimicos propter Deum; non reddentes malum pro malo, sed bonum pro malo; benedictum pro maledicto, sicut Dominus Jesus fecit et præcepit. Quod ipse nos adimplere concedat, cui est honor et gloria per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XX.

DOMINICA NONA POST TRINITATEM.

Non simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt, etc. (I Cor. x.) Quadripartita est lectio ista, fratres mei. Primo enim nos dissuadet a vitiis exemplo antiquorum. Secundo demonstrat casus antiquorum in figuram et cautelam nostram scriptos esse. Tertio nos monet, ne apprehendamus a tentatione. Quarto dicit Deum non permissurum nos tentari ultra nostrum posse.

Primo igitur nos dissuadet a quinque vitiis, scilicet a concupiscentia mala, ab idololatria, a fornicatione, a tentatione Dei, et a murmuratione. Porro a concupiscentia mala nos dehortatur, cum dicit: *Non simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt. Ideo autem adjunxit malorum, quoniam est concupiscentia bona, est et concupiscentia mala. Nisi enim concupiscentia bona esset, non dixisset Propheta, Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore (Psal. cxviii).* Et nisi concupiscentia mala esset, non eam Dominus in lege prohibuisset, dicens: *Non concupisces rem proximi tui (Exod. xx).* Habet quippe anima a creatione, ut naturaliter sit concupiscibilis, irascibilis et rationalis. Proinde necesse est ut anima nostra aliquid concupiscat, vel Deum vel mundum. Non potest autem concupiscere Deum quin contemnat sæculum; nec potest concupiscere sæculum, quin contemnat Deum. Nos ergo, fratres mei, totam nostram concupiscentiam vertamus a mundo in Deum, a malo in bonum, ut scilicet Deum et omne bonum concupiscamus, et mundum cum omni malo fugiamus. A concupiscentia vero malorum nos dehortatur exemplo Israelitarum, cum subdit: *Sicut illi concupierunt. Illi enim, post transitum maris, in deserto manna fastidientes, carnes et delicias Ægyptiacas concupierunt, et desiderio in Ægyptum redierunt. Ideoque plaga magna a Domino percussi sunt. In quo figuratum est nos quoque, si, post baptismum cœlestisque panis alimentum, ad abrenuntiationem mundi et diaboli concupiscentias desiderio redierimus, æterna animadversione percutiendos.* Ab idololatria nos dehortatur, cum subdit: *Neque efficiamini idololatræ. Idololatra est qui cultum debitum Creatori exhibet creaturæ. Sunt autem duæ species idololatrarum: Alii enim sunt idololatræ opinione, ut illi qui opinione attribuunt soli vel lunæ, vel alicui creaturæ, divinitatem; alii sunt idololatræ moribus ut illi qui præponunt creaturam Creatori: quod enim quisque plus diligit, hoc sibi deum constituit. Qui ergo ventris ingluviem Deo præponit, ventrem sibi deum constituit. Qui vinum Deo præponit, Bacchum sibi deum constituit. Qui Venerem suam Deo*

præponit, Venerem sibi deum constituit. Quales hodie (quod sine gemitu dicere non possum) sunt multi, vitiis et peccatis suis potius quam Deo servientes. Qui, quamvis ore dicant se credere in Deum, tamen operibus et moribus eum abnegant. Unde Paulus: Confitentur, inquit, se verbis nosse Deum, factis autem negant (Tit. i). Hic etiam ne hoc vel illo modo efficiamur idololatræ, dehortatur nos exemplo Israelitarum, subdens: *Sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare et bibere, subaudis idololatrita [an idolothyta?] vitulo sacrificata, et surrexerunt ludere, id est psallere vitulo, et ipsum adorare. Unde et præcipiente Moyse gladio puniti sunt. In quo præfiguratum est nos quoque, si vel opinione, vel moribus, idololatræ fuerimus, æternaliter puniendos.* A fornicatione nos dehortatur, cum subdit: *Nec fornicemur.* Est autem fornicatio omnis concubitus, præter nuptialem maris et feminæ commistionem. Hujus sunt multæ species, ut simplex fornicatio inuupti cum inuupta, mœchia nupti cum nupta, adulterium inuupti cum nupta, vel nupti cum inuupta; incestus, qui fit cum matre, vel sorore, vel cognata, Sodomitica libido masculorum ad invicem, vel mulierum ad invicem. Innominabile sive abominatio quæ fit, quando vir vel mulier coit cum bruto animali. Omnes autem istæ fornicationis species criminales et damnabiles sunt. A quibus omnibus nos dehortatur Apostolus exemplo Israelitarum cum subdit: *Sic quidam ipsorum fornicati sunt, cum Madianitis, quas consilio Balaam miserat Balach cum cibariis obviam eis, ad animas ipsorum decipiendas: et ceciderunt ex ipsis gladio Balach viginti tria millia. In quo figuratum est, fratres, nos quoque, si hoc vel illo modo fornicati fuerimus, æternaliter perituros.* A tentatione Dei nos dehortatur, cum subdit: *Neque tentemus Christum.* Ille Deum tentat, qui Dei vel potentiam, vel erga se dilectionem experimento probat. Nascitur autem talis tentatio vel ex defectu fidei, vel ex gloria vana. Porro duobus modis tentat Deum, cum ad probandam Dei vel potentiam, vel erga se dilectionem, aut sponte se in pericula præcipitat, aut miracula sibi fieri postulat. In aperta pericula per vanam gloriam se præcipitavit quidam eremita, ut legimus in Vitis Patrum. Cui cum apparuisset diabolus in specie boni angeli, et ei persuasisset eum ita esse sanctum et Deo charum, quod si etiam ei dimitteret in puteum profundissimum, non læderetur, sed ab angelis custodiretur, præcipitavit se in puteum, et vix semivivus a fratribus extractus est. Et (quod pejus est) nullatenus potuit ei persuaderi quod diabolicam passus esset illusionem, et ita miserrime mortuus est. Hoc etiam modo tentavit diabolus Dominum, cum statuens eum supra pinnaculum templi, dixit ei: *Si Filius Dei es, mitte te deorsum (Matth. iv).* Cui Dominus, qui pulchre eum noverat, dixit: *Scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum (ibid.).* Miracula vero sibi fieri ad probandam Dei potentiam, postulaverunt increduli Judæi in deserto. Unde Psalmista: *Et ten-*

taverunt Deum in cordibus suis, ut peterent escas A animabus suis. Et male locuti sunt de Deo, et dixerunt: Nunquid poterit Deus parare nobis mensam in deserto? Quia percussit petram, et fluxerunt aquæ, et torrentes inundaverunt. Nunquid et panem poterit dare? (Psal. LXXVII.) Et non solum semel, sed etiam pluries tentaverunt Deum in deserto. Propterea a serpentibus ignitis, qui scilicet ardore et siti perimebant, perierunt. In quo præfiguratum est nos quoque, si tentaverimus Deum, in æternum perituros. Non est autem, fratres mei, tentare Deum, si fidelis, ingruente periculo et humano deficiente consilio, se Deo totum in periculo committit, vel si ad laudem Dei et utilitatem proximi, quando videt oportere, a Deo fieri miracula poscit. A murmuratione nos dehortatur, cum subdit: *Neque murmuraveritis.* B Ne tentemini, quia hominem in hac vita tentari est necesse et utile, sed ait: *Tentatio vos non apprehendat nisi humana.* Non autem ait: *Tentatio vos non apprehendat*, id est, non vos superet. Et quia rursus hoc impossibile est, dum in hac vita sumus, adjungit, *nisi humana.* Et humana quidem tentatio est, quæ provenit ex ignorantia aut ex fragilitate, aut ex necessitate. Ex ignorantia provenit tentatio, quando aliquis ignoranter peccat, ut quando aliquis putat se dicere verum, et dicit falsum; et quando putat se bene alii consulere, et tamen non consulit bene, et hujusmodi. Ex fragilitate vero provenit tentatio, ut quando post nimiam sitim, nimis bibimus et hujusmodi. Ex necessitate vero tentatio provenit, quando primis motibus, quos evitare non possumus, tentamur. Dirigitur autem hoc modo tentatio humana, quia ita tentari est humanum et pro peccato primi parentis inflictum. Si vero, fratres mei, non ex ignorantia, sed ex industria peccamus, aut ex contumacia, aut ex libera voluntate imus post concupiscentias nostras, procul dubio non est tentatio humana, sed potius diabolica et ideo damnabilis.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus casus antiquorum in figuram præcessisse, et ad cautelam nostram scriptos esse, cum subdit: *Hæc autem in figura contingebant illis.* Temporales quippe pœnæ, quibus primi prævaricatores puniebantur, significabant æternas pœnas, quibus omnes prævaricatores in inferno puniendi sunt. Primam enim ingluviem et inobedientiam damnat Deus in primis parentibus pœna mortalitatis, ut demonstret omnes gulosos et inobedientes æterna morte puniendos. Primam quoque filiorum Dei cum filiabus hominum D libidinem damnat Deus diluvio, significans fornicatores omnes aquis nivium æternaliter perituros. Primos quoque Sodomitas igne et sulphure Deus percutit, significans omnes Sodomitas æterno ardore et fetore percutiendos. Primam quoque ad abrenuntiata respicientem uxorem Lot lapideo rigore et insensibilitate damnat, significans omnes ad abrenuntiatas mundi concupiscentias respicientes, æterno rigore et excæcatione feriendos, et similiter in aliis. Scripta autem, inquit, sunt hæc ad correctionem nostram. Ruinæ enim priorum scriptæ sunt ad cautelam posteriorum. Stultus quippe est, fratres mei, qui præcedentem cadere videt, et non cavet. In quos, inquit, *fines sæculorum devenerunt*, id est, qui

in fine sæculorum nati sumus, et ideo si transgredimur, magis puniendi sumus. Priorum enim, tam virtutes quam ruinæ, quam doctrinæ, in nostrum scriptæ sunt erudimentum. Si ergo priores, sine lege peccantes et magnitudinem peccatorum ignorantes, tam graviter sunt puniti, quanto gravius nos in tempore gratiæ et Scripturis eruditi, si transgredimur, sumus puniendi? Itaque, inquit, *qui se stare existimat, videat ne cadat.* Ac si aperte dicat, *Via hujus mundi lubrica est, et multi, tam priores quam sequentes, corruunt.* Propterea omnis etiam qui sibi videtur stare, timeat dum potest cadere.

Sequitur pars tertia, in qua nos monet Apostolus, ne apprehendatur a tentatione, cum dicit: *Tentatio vos non apprehendat nisi humana.* Non autem ait: *Tentatio vos non apprehendat*, id est, non vos superet. Et quia rursus hoc impossibile est, dum in hac vita sumus, adjungit, *nisi humana.* Et humana quidem tentatio est, quæ provenit ex ignorantia aut ex fragilitate, aut ex necessitate. Ex ignorantia provenit tentatio, quando aliquis ignoranter peccat, ut quando aliquis putat se dicere verum, et dicit falsum; et quando putat se bene alii consulere, et tamen non consulit bene, et hujusmodi. Ex fragilitate vero provenit tentatio, ut quando post nimiam sitim, nimis bibimus et hujusmodi. Ex necessitate vero tentatio provenit, quando primis motibus, quos evitare non possumus, tentamur. Dirigitur autem hoc modo tentatio humana, quia ita tentari est humanum et pro peccato primi parentis inflictum. Si vero, fratres mei, non ex ignorantia, sed ex industria peccamus, aut ex contumacia, aut ex libera voluntate imus post concupiscentias nostras, procul dubio non est tentatio humana, sed potius diabolica et ideo damnabilis.

Sequitur pars quarta, in qua ostendit apostolus Deum non permissurum nos tentari ultra posse nostrum, cum subdit: *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis.* Dicitur autem Deus fidelis, id est verax in promissis, quoniam semper præsto est fidelibus suis, sicut ipse promisit dicens: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi* (Matth. xxviii). Et ideo *non patietur*, inquit, *vos tentari supra id quod potestis.* Hic aperte illos confutat qui, peccata sua excusantes, et Deum accusantes, dicunt: Deus nos derelinquit, et importabili pondere præceptorum et tentationum nos opprimit, cum nobis naturam dederit imbecillum et resistere vitiis impotentem. Proh nefas! de infidelitate, de crudelitate, de ignorantia accusatur Deus. De infidelitate, quasi derelinquat nos antequam derelinquatur a nobis: de crudelitate, quasi præcepta importabilia nobis dederit, quæ facere non valeamus, et tentationes nobis venire permittat, quibus resistere non possumus; de ignorantia, quasi ignoret quid humana natura facere aut ferre valeat. Sed, fratres mei, Deus neminem prior deserit, quia fidelis est, nec importabilia nobis im-

ponit, quia pius est, nec vires quas dedit nobis ignorat, quia omnisciens est. *Sed faciet*, inquit, *cum tentatione proventum*, id est lucrum, *ut possitis sustinere*. Quasi dicat: Cum tentatione faciet nobis duo, et proventum proficiendi et potentiam sustinendi. Itaque, fratres, tentationes diabolicas omnibus viribus a nobis excludamus; humanas vero, quantum possumus, refrenemus, perpetratas lacrymis pœnitentiæ et operibus misericordiæ redimamus: ad æternam patriam, ubi nulla tentatio est, toto desiderio festinemus, ad quam pervenire concedat nobis omnipotens et misericors Deus, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXI.

DOMINICA NONA POST PENTECOSTEN.

Dixit Jesus discipulus suis: Quidam homo dives habebat villicum, et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius (Luc xvi). Non omnia, fratres mei, quæ in hac audivimus parabola, juxta litteram, ad exempli trahere debemus imitationem. Non enim facienda est in aliquo fraus Domino temporalis, sed potius jura sua ei sunt reddenda, juxta Apostolum dicentem: *Cui honorem honorem: cui tributum tributum, cui vectigal vectigal (Rom. xiii)*. Unde et Dominus in Evangelio; *Reddite*, inquit, *quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei, Deo (Matth. xxii)*. Unde et ipse, cum esset Rex regum et Dominus dominantium, humilitatis exemplique causa reddidit Cæsari tributum. Sed a contrariis parabola hæc intelligenda est, ut videlicet si ille qui per fraudis calliditatem de rebus sibi a domino suo commissis providit, in posterum laudatur, maxime ille qui per veram sapientiam de rebus sibi a Deo commissis, providet sibi in aliam vitam, a Deo laudandus est. Illud quoque notandum est quod hic dicitur quia filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Quod dupliciter intelligi potest, vel quia prudentiores sunt in sæcularibus mali quam boni. Quod inde contigit, quoniam in eis curiosiores sunt, vel quia prudentiores sunt mali in malo quam boni in bono. Sed quare? Cur sunt prudentiores mali in operibus diaboli quam nos in operibus Dei? Cur non plus potest apud nos amor Dei, dulcedo cœlestis præmii, securitas puræ conscientiæ, quam apud malos amor sæculi, et lucrum temporale, cum tormento conscientiæ malæ? Expergiscamur ergo, fratres mei, pigritiam nostram, et erubescamus si viderimus malos vigilantiores, si promptiores, si callidiores ad faciendum opera diaboli quam nos ad opera Christi. Mystice vero in hac parabola quinque proponuntur nobis intelligenda: Primo, quod rerum nostrarum non domini, sed dispensatores sumus; secundo, quomodo res Domini male dispensamus; tertio, quomodo Dominus exigit a nobis de rebus suis rationem; quarto, quantum timor est utilis ad consilium investigandum; quinto, quomodo de rebus Domini Dei nostri nobis amicos possumus comparare. Primo igitur, fratres charissimi, ostenditur in hac parabola quod Deus omnipotens homo factus pro

A nobis, dives in omnes qui invocant eum, habet villicum, omnem hominem scilicet cui bona sua commisit. Commisit quippe homini tria bonorum genera, exteriora, corporalia, spiritualia. Horum bonorum non dominum, sed villicum, id est, custodem et dispensatorem eum fecit, ut videlicet, secundum voluntatem non suam, sed Domini, ea custodiret et dispensaret. Cui etiam dedit legem et mandata, quomodo, et quibus, et quantum, et quando ea deberet erogare ad domini sui lucrum et honorem. Sed, ut secundo loco in hac parabola demonstratur, homo bona Domini sui dissipat, cum eis juxta voluntatem Domini sui non utitur, nec erogat. Bona exteriora dissipat, cum de eis non pauperibus, non infirmis dividit, non Dominum honorat, non ecclesias, non domos pauperum fabricat, non patriæ proficit, sed vel per avaritiam ea intacta abscondit, vel per superfluitatem luxuriose, vane, et arroganter spargit, et unde Deo servire deberet, vitiis et diabolo servit. Unde per prophetam Dominus: *Dedi enim eis, inquit, lanam et linum, frumentum, vinum et hordeum, argentum et aurum meum, quæ ipsi fecerunt Baalim (Ose. ii)* Bona corporalia dissipat, cum corpus suum facit servire fornicationi, non Domino; cum lingua, quam dedit ei Deus ad benedicendum, abutitur ad maledicendum, mentiendum, perjurandum, detrahendum, cum oculis sibi ad bonum usum datis a Deo abutitur ad concupiscendum mulierem, et ad videndum vanitatem, cum auribus sibi datis ad audiendum Dei verbum, abutitur ad audiendum mendacia, detractiones, vanitates; cum naribus abutitur ad odorandum luxuriosos odores, et unguenta meretricia, non ad odorandum odorem virtutum; cum manibus abutitur ad percutiendum de pugno impie, ad effundendum sanguinem, ad nocendum, non ad bene agendum; cum pedibus abutitur ad currendum ad malum, non ad sequendum viam Domini; cum gustu abutitur ad comessandum, inebriandum, non ad comedendum et bibendum ad sobrietatem spiritus. Bona vero spiritualia dissipat, cum libero arbitrio abutitur ad eligendum mala, non bona, ad serviendum mundo, non Deo, carni non spiritui; cum intelligentia abutitur ad investigandum quomodo possit nocere, non prodesse; cum memoria abutitur, ad reminiscendum mala, non bona; cum providentia abutitur, ad parandum proximo laqueum, non auxilium. Omnium istorum, fratres mei, dissipatio, abusus et infamis consuetudo diffamat hominem villicum apud Deum Dominum suum. Unde Dominus ut tertio in parabola demonstratur, vocat villicum, et ait illi: *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ*. Bis ponit rationem Dominus Deus cum homine villico suo. Primum in hoc sæculo, postea in judicio. Sed dissimiliter. Nam hic ponit cum homine rationem ad incutiendum ei timorem et emendationem; in judicio vero ponet cum eo rationem ad inferendum pro meritis pœnam; hic ad exercendum misericordiam, ibi ad exercendum justitiam. Ponit ergo hic

Dominus rationem cum homine villico suo, quem vult corrigere, non perire. Vocat ergo eum et citat ad respondendum, cum ei aliquam infert infirmitatem, interrogatque eum vel interius per divinam inspirationem, vel exterius per sacerdotem, vel per aliquam correctionem ei dicentem: Frater, Dominus vocat te, et exigit a te rationem de omnibus quæ contra eum operatus es. Tibi cito consule, quia jam non poteris villicare. Jam enim per mortem auferetur tibi temporalium dispensatio rerum. His itaque interius inspiratis, vel exterius dictis, commovetur interius villicus homo et timet. Qui timor, intus eum hic illucque concutiens, trahit eum ad deliberandum quid facere debeat, ut in parabola quarto significatur, cum subditur: *Ait autem villicus intra se: Quid faciam, quia Dominus aufert a me villicationem? fodere non valeo: quia in alia vita non erit tempus merendi, sed recipiendi; non serendi, sed metendi, non laborandi, sed quiescendi. Mendicare, inquit, erubesco. In alia enim vita, mendicans semper patietur pudorem, nec inveniet adiutorem, sicut in alia Evangelii parabola demonstratur, cum fatuæ a prudentibus oleum petunt, nec accipiunt. Unde et Salomon: propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo aestate et non dabitur ei (Prov. xx). Scio quid faciam. Pensate, fratres, pensate quam sit utilis timor. Nunquam enim villicus iste de salute sua cogitasset, nisi eum timor interius concussisset. Sed timore eum interius perurgente, deliberat, quærit, et invenit consilium, juxta illud prophetæ: *A timore tuo, Domine, concepimus, parturivimus et peperimus spiritum salutis (Isai. xxvi)*. Concepimus bene cogitando, parturivimus laborando, peperimus bene faciendo.*

Sequitur quinto quomodo de rebus Domini sui possit sibi villicus amicos præparare. Unde et ait: *Scio quid faciam, ut, cum amotus fuero a villicatione, recipiant me in domos suas. Convocatis igitur singulis debitoribus domini sui dicebat primo: Quantum debes domino meo? Centum, inquit, choros tritici. Vade, accipe cautionem tuam, et sedens scribe octoginta, etc.* Cum omnia quæ habemus, fratres mei, non nostra, sed Domini nostri sint, cum accommodamus, res Domini nostri accommodamus: et qui nobis debent, Domino debent. Villicus ergo de bonis domini sui amicos sibi præparat, cum pauperibus Christi compatitur, et alii debita vel ex parte, vel ex toto relaxat, alii supererogat, alium orando, alium corrigendo, alium instruendo juvat, alium verbo, alium consilio, alium patrocinio, alium rebus sustentat, communicans aliis carnalia, ut eorum spiritualia metere possit. Quod vero Dominus concludens parabolam ait: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, non ita est intelligendum quod de divitiis injuste acquisitis eleemosynam facere possit, præsertim cum scriptum sit: Qui offert sacrificium de rapina pauperum, quasi qui immolat filium in conspectu patris sui (Eccl. xxxiv)*. Sed intelligendum est de divitiis iniquitatis, id est retentis inique, quia multos iniquos, superbos et

vanos efficiunt. Illud vero, fratres, semper memoriæ commendandum est quod Dominus subjunxit, *Cum defeceritis, per mortem temporalem, scilicet, cum defeceritis de meritis vestris, recipiant vos in æterna tabernacula*. Non ait, propter eos recipiamini, sed ipsi recipiant vos. Ecce, fratres, quanta est dignitas pauperum Christi, qui judices et janitores regni cælorum esse mereantur, ut quos voluerint recipiant, vel excludant. Itaque, fratres mei, pauperes Christi veneremur, foveamus, et diligamus, et, omnibus contemptis, et ipsi pauperes Christi esse studeamus, ut ab ipsis, et cum ipsis mereamur in æterna tabernacula recipi. Per Dominum nostrum Jesum Christum. Amen

HOMILIA XXII.

DOMINICA DECIMA POST TRINITATEM.

Fratres, scitis quod cum gentes essetis, ad simulacra muta procul ducebamini euntes (I Cor. xii), etc. Hæc loquitur, fratres charissimi, Apostolus ad Corinthios qui, nunc ab eo conversi, gentiles exstiterant, et simulacra muta adoraverant. Facit ergo tria: primum ostendit idololatriam et blasphemiam a spiritibus malignis induci; secundo dicit veram fidei confessionem, a Spiritu sancto esse: tertio enumerat diversa dona Dei, quæ omnia asserit ab eodem Spiritu sancto dari. Ostendens igitur primum homines duci a malignis spiritibus, malignis ad idololatriam et blasphemiam, ait, *Fratres, scitis cum gentes essetis, eratis euntes ad simulacra muta prout ducebamini*, a spiritibus malignis. Dicuntur autem, fratres mei, gentes a γῆ quod est terra, sive a gignendo, quia scilicet non purgati per aliquod sacramentum, nec eruditi per legem tales manent quales geniti sunt. Immundi geniti sunt, et immundi manent. Filii iræ nati sunt, et filii iræ manent. Nihil cæleste, nihil spirituale, sed solam terram de qua nati sunt sapientes. Qui sine contradictione permittunt se duci a spiritibus malignis ad diversos errores, ut scilicet relicto uno vero Creatore adorent non solum unius generis, sed etiam diversorum generum simulacra, ut imagines hominum, quadrupedum, et serpentium, quæ omnia sunt muta, quoniam juxta Psalmistam: *Simulacra gentium argentum, et aurum, opera manuum hominum. Os habent et non loquentur, oculos habent et non videbunt. Manus habent et non palpabunt, pedes habent et non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis (Psal. cxiii)*. Quod quidem verum est, quoniam qui idola facit, aut qui eis deitatem attribuit, ille utique similis sit ipsis simulacris; quoniam os habet tanquam homo, nec tamen ratiocinatur; oculos habet tanquam homo, nec tamen ut homo veritatem contemplatur; aures habet ut homo, nec tamen ut homo veritatem intelligit. Quorum (quod sine gemitu dicere non possum) sunt hodie similes quidam falsi Christiani, qui quamvis ore fateantur unum solum Creatorem, tamen a spiritibus malignis ita decipiuntur et trahuntur, quod moribus et operibus non solum

simulacra, sed etiam (quod est majus) suavia colunt et venerantur. Iste enim a spiritu luxuriæ ducitur, ut Venerem colat. Ille a spiritu ebrietatis ducitur, ut Bacchum colat. Ille a spiritu mammonæ ducitur, ut pecuniam colat. Qui omnes tanto magis damnandi sunt, quanto contra conscientiam suam, creaturam Creatori præponunt. Qui et si non ore, tamen opere Christum abnegant. Quod utique non fit in spiritu Dei, sed potius in spiritu maligno. Unde et subditur: *Notum autem vobis facio, quod nemo in spiritu Dei loquens dicit anathema Jesu.* Idololatria enim, apostasia, et blasphemia cæteraque vitia a spiritibus malignis introducta sunt. Dico ergo ego cum Apostolo illis qui blasphemant, qui pejerant, vel dejerant nomen Jesu, quod nemo in spiritu Dei loquens, blasphemat, vel pejerat, vel perjurat nomen Jesu, sed potius in maligno spiritu loquens.

Sequitur pars secunda, in qua dicit Apostolus veram confessionem a Spiritu sancto esse, cum subdit: *Et nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancto.* Hoc loquens Apostolus non est contrarius Domino dicenti in Evangelio: *Non omnis qui dicit, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum (Matth. vii).* Quoniam dicere posuit hic pro confiteri. Ille autem vere confitetur, qui quod habet in corde, ore et opere confitetur. Quæ confessio nullatenus haberi potest, nisi a Spiritu sancto. Nec enim bene cogitare, nec bene loqui, nec bene operari ex nobis possumus, nisi a Spiritu sancto præveniamur, qui operatur in nobis et velle et perficere (*Philipp. ii*). In quo illi damnantur, qui vel de ingenio, vel de eloquentia, vel de viribus suis gloriantur dicentes: *Labia nostra a nobis sunt. Quis noster Dominus est? (Psal. xi.) Et: Manus nostra excelsa, et non Dominus, fecit hæc omnia (Deut. xxxii).* Cum Dominus in Evangelio dicat: *Sine me nihil potestis facere (Joan. xv).*

Sequitur pars tertia, in qua Apostolus enumerat donorum diversitatem, ostendens ea a Spiritu sancto dari. Primum ergo donorum Dei tria genera ponit, scilicet, gratias, ministrationes et operationes, ostendens unumquodque istorum in species plures subdividi, cum subdit, *Divisiones gratiarum sunt.* Cum autem omne donum Dei gratia sit, quia gratis datur, tamen antonomasticè hic gratiæ virtutes appellantur, eo quod habentem gratum faciunt et gratiosum. Quales sunt fides, spes, charitas, sapientia, justitia, fortitudo, temperantia, cæteræque virtutes, quæ homines amantes et amabiles Deo et hominibus reddunt. Hæ autem tantæ in se sanctitatis et honestatis sunt, quod non solum dona Spiritus sancti, sed etiam Spiritus sanctus nuncupantur ab Isaia dicente: *Et descendet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii, etc. (Isa. xi.)* Et a Joanne: *Hi, inquit, sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram (Apoc. v),* id est septem dona Spiritus sancti. Diversa enim sunt dona, sed unus est dator. Unde et hic cum dixisset, *divisiones gratiarum sunt,* subdit: *Unus autem spiritus.* Hæc enim dona ita comitantur Spi-

ritum sanctum inseparabiliter, quod nemo potest habere hæc dona, quin habeat Spiritum sanctum, nec habere Spiritum sanctum, quin habeat hæc dona. Hæc ergo dona, fratres mei, omni studio et vigilantia acquirere satagamus, per quæ Spiritum sanctum mereamur in nobis perpetuum habitatorem retinere. Deinde secundum genus donorum ponit cum subdit: *Et divisiones ministrationum sunt: unus autem Dominus.* Plures enim species administrationum sunt in Ecclesia uni Domino servientes, ut officium prædicandi, officium sacerdotii, et hujusmodi. Quæ si cum supradictis virtutibus habeantur, magni meriti et utilitatis sunt in Ecclesia Dei. Alias non solum non prosunt, imo et nocent. Quod est contra quosdam nostri ordinis, qui magis affectant prædicationis vel sacerdotii officium, quam meritum. Magis appetunt ab hominibus honorari quam honorabiles esse. De quibus Dominus in Evangelio: *Dicunt et non faciunt. Amant enim primos accubitus in cænis, et primas cathedras in synagogis, et salutationes in foro, et vocari ab hominibus Rabbi (Matth. xxiii).* Deinde tertium genus donorum supponit, dicens: *Et divisiones operationum sunt, unus autem Deus qui operatur omnia in omnibus.* Plures quippe operationum species dantur a Deo hominibus, ut operationes miraculorum, operationes laborum necessariorum, operationes eleemosynarum, et hujusmodi. Sed cum quæcunque dantur a Spiritu Sancto dantur a Patre, dantur et a Filio. Quare Apostolus ita hic distinxit, ut loquens de gratiis, diceret *unus Spiritus*: loquens de ministrationibus, diceret *unus Dominus*, et loquens de operationibus, diceret *unus Deus*? Ut significaret nobis quia gratiæ non nisi per amorem Dei (qui Spiritus sanctus est) obtinentur, et quia ministrationes a Domino sunt et ei exhibentur, et quia Deus auctor per nos operationes operatur. Unde et hic dicens, *unus Deus*, adjunxit: *Qui operatur omnia in omnibus,* distribuens videlicet singula in singulis. Ad quid autem Deus dona sua nobis tribuat, ostendit, cum subdit: *Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem.* Vocat autem donum Spiritus sancti, manifestationem Spiritus, eo quod per donum Spiritus sancti, ipse Spiritus sanctus in nobis esse manifestatur. Hujusmodi vero dona dantur ad utilitatem nobis, tam nostri quam aliorum. Qui vero dona Dei inutiliter recipiunt, et inde nec sibi, nec aliis prosunt, damnantur, et talento inutiliter absconso juste privantur. Deinde de tribus donorum generibus exempla subdit, dicens, *alii enim per Spiritum datur sermo sapientiæ,* quæ est de cælestibus; *alii sermo scientiæ* quæ est de terrenis recte dispensandis: *alii fides* in eodem Spiritu. Sapientiæ quippe, scientiæ, et fides, si cum charitate habeantur, virtutum gratiæ sunt; sermones vero sapientiæ, scientiæ, et fidei et docere ministrationes sunt; alii gratia sanitarum infirmis conferendarum: quæ utique ministratio est. Deinde ponit exemplum de operibus subdens: *alii operatio virtutum,* id est mi-

raculorum, vel bona opera virtutum, alii prophetia, id est occultorum revelatio; alii discretio spirituum ut scilicet sciat discernere quis spiritus sit ex Deo, et quis ex diabolo; alii genera linguarum, ut scilicet loquatur variis linguis; alii interpretatio sermonum obscurorum. *Hæc autem*, et similia, omnia operatur unus atque idem Spiritus. Ac si aperte dicat: Non est verum quod opinabamini, quando ad adorandum simulacra muta ducebamini, videlicet quod, secundum divinitatem donorum, sit diversitas deorum, ut scilicet Minerva det sapientiam, Pan medicinam, Mercurius eloquentiam, Mars virtutem, et hujusmodi. Sed potius unus atque idem Spiritus sanctus hæc omnia operatur dividens singulis, non omnia tribuens uni, ne superbiret, nec alicui nulla, ne desperaret, sed potius singula singulis, ut scilicet nullus alium contemneret, sed unusquisque alio indigens ei quoque subvenire disceret. *Dividens*, inquit, *singula prout vult*, et quibus vult, et quantum vult, non meritis nostris astrictus, nec aliqua necessitate coactus, sed sola sua libera et gratuita voluntate ductus. Nos ergo, fratres mei, quia dona Spiritus sancti gratis accepimus, gratis ea non habentibus communicemus. Qui habet sapientiam, insipientes erudiat. Qui habet substantiam temporalem, indigentes sustineat. Qui habet potentiam, imbecilles defendat. Qui habet eloquentiam, pupillis et viduis se advocatum exhibeat. Qui habet gratiam orandi, pro peccatoribus exoret, quatenus unusquisque de commissa sibi gratia, tam sibi quam aliis profectum acquirens, æternam mereatur accipere retributionem. Amen.

HOMILIA XXIII.

DOMINICA DECIMA POST TRINITATEM.

Cum appropinquaret Jesus Jerusalem, videns civitatem flevit super illam, dicens: Quia si cognovisses et tu (Luc. xix). Prælibatam, fratres charissimi, exposituri lectionem, primum ea quæ ad litteram, deinde ea quæ ad mysticum sensum pertinent, videamus. Porro, juxta litteram, Dominus in hac lectione demonstrat quatuor res se habere, veram scilicet humanitatem, veram divinitatem, veram justitiam et veram charitatem. Veram humanitatem se habere ostendit, cum tanquam verus homo plorat. Flere enim humanitatis est. Sed quid est, fratres mei, quod nunquam Dominus legitur risisse, sed legitur plorasse, nisi quia omnis risus ex vanitate est, et fletus nobis utilis est? de risu quippe Salomon ait: *In ore stulti semper risus*. Et alibi: *Risus dolore miscbitur, et extrema gaudii luctus occupat* (Prov. xiv). Et Dominus in Evangelio: *Væ vobis qui ridetis, quia plorabitis* (Luc. vi). Fletus qui provenit non ex damno temporalium, sed ex desiderio cœlestis patriæ, vel ex compunctione peccatorum, vel ex pietate alienæ miseræ, nobis, fratres, perutilis est. Unde Salomon: *Melius est, inquit, ire ad domum luctus quam ad domum convivii* (Eccle. vii). Et Dominus: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v). Cum ergo appropinquaret Jesus, per

compassionem, [Jerusalem videns civitatem], id est prævidens mala eventura civitati, flevit super illam. Flevit autem ob tres causas: ut se veram habere carnem demonstraret, ut se veram habere pietatis compassionem aperiret, ut nobis exemplum similiter flendi proponeret. Et si ipse, qui nihil in se flendum habet, propter aliena peccata flevit, quid debemus facere, nos peccatores, qui in nobis multa flenda habemus? Et si ipse qui Deus est, sic humanæ miseræ compatitur, quomodo nos homines aliis hominibus, fratres confratribus, compati et misereri debemus? Itaque, fratres, ploremus peccata nostra, ploremus etiam exemplo Domini aliena. Non faciamus, ut quidam faciunt, qui peccantes irident, et de alieno easu subsannant, similes Pharisæis qui in peccatores moventur, non per compassionem, sed per derisum vel indignationem; sed nunquam peccatorum veniam merentur, qui alienis nunquam compatiuntur. Imitemur potius Præabum philosophum, qui ut legitur in Vitis Patrum, cum videret theatralem mulierem, flevit. Et cum quæretur quare fleret, ait: « Dux res me flere cogunt: una hujus peccatricis perditio, altera quia non tantum cupio placere Deo quantum hæc populo. » Veram divinitatem se habere demonstrat, dum futura tanquam præsentia videt et narrat. Quia, inquit, *si cognovisses, et tu*, id est si mala tibi imminencia cognovisses, tu quoque flevisse. *Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi*, ac si dicat: Nunc quidem habes tempus tuum, et pacem tuam, nunc gaudes et delectaris tempore prosperitatis et pacis tuæ, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis, mala scilicet tibi ventura. Quæ subjungit: *Quia circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te undique, et ad terram prosternent te, et filios tuos qui in te sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem*; hæc omnia fratres mei, quæ Dominus prædixit, impleta sunt per Romanos principes, Titum et Vespasianum, quadragesimo anno a passione Domini, et in eadem solemnitate, in qua Dominum crucifixerant, subversa est civitas, et de ipsis occisi, tum ferro, tum fame, decies centum millia. Cæteri per nationes captivati et venditi, triginta uno denario, qui Christum triginta argenteis vendiderant. Hanc autem subversionem testatur ipse situs civitatis continentis in se nunc Calvariæ locum, qui prius extra portam erat. Quare autem hæc mala evenerunt eis, ostendit Dominus, cum subdit: *Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ*. Ideo enim hæc mala eis erant eventura, quia Christum visitatorem suum et redemptorem cognoscere noluerunt. Unde propheta: *Milvus in cœlo cognovit tempus suum, turtur, hirundo, et ciconia tempus adventus sui, populus autem meus non cognovit judicium Dei* (Jer. viii). Hanc autem excæcationem venisse super populum illum ex peccato suorum sacerdotum, Dominus ostendit, cum subdit: *Et ingressus templum, cepit ejicere vendentes et ementes in illo*. In quo, fratres mei, veram se habere demonstrat justitiam Dominus. Veram enim justitiam non haberet, si

peccantes nunquam puniret. Itaque Dominus nunc miseretur, nunc punit, ut nos instruat habere pariter pietatem cum justitia, et justiam cum pietate, ut scilicet ita simus pii in naturam hominum, ut tamen non parcamus peccatis eorum. Ejecit ergo Dominus vendentes et ementes de templo dicens; *Scriptum est quia domus mea, domus orationis vocabitur.* Quasi diceret: Domus mea statuta est ad orandum, non ad vendendum, vel emendum, vel aliud sæculare negotium agendum. Hoc aperte contra illos est qui ecclesiam Dei cellarium faciunt, in ea granaria et dolia ponentes; vel eam faciunt forum, in ea tabernas rerum venalium, vel causas exercentes; vel eam faciunt refectorium, in ea comedentes et bibentes, cum ecclesia sit locus spiritualis refectio- nis, non corporalis. Hoc itaque, fratres mei, devitan- tes, nihil faciamus vel dicamus in oratorio, nisi quod ad orationem pertinet, unde et nomen accepit. *Vos autem, inquit, fecistis illam speluncam latronum.* Sacerdotes qui, ob cupiditatem, forum in templo fieri permittebant, latrones erant, dum sub prætextu religionis latenter cupiditatem exercebant. Vendito- res etiam et emptores latrones erant, dum alter alterum in negotiatione latenter circumveniebat; negotiatio quippe vel vix vel nunquam exercetur sine fraude. Unde Apostolus prohibet ne quis supergre- diatur vel circumveniat in negotio fratrem suum, quoniam Deus vindex est talium (*I Thess. iv*). Veram se demonstrat Dominus habere charitatem, dum nec indignis gratiam subtrahit prædicationis. *Unde et subditur: Et erat quotidie docens in templo.* Quos enim objurgaverat, et extra ecclesiam pepule- rat per justitiæ rigorem, hos revocare ad salutem quærit per prædicationem, dans exemplum doctori- bus sanctæ Ecclesiæ, ut quamvis excommunicent et objurgant peccatores, tamen interius semper eos diligant, et omnibus modis eos ad ecclesiam revo- care festinent. Quod autem semel Dominus histo- rialiter fecit, spiritualiter quotidie facere non desistit. Per electos quippe suos qui spiritualibus oculis prævident futuram malorum reprobationem, plangit eos qui nesciunt cur plangantur, qui lætan- tur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessi- mis (*Prov. ii*). Qui si damnationem suam prævide- rent, ipsi quoque flerent, et seipsos cum electis plangerent, qui hic habent diem suam, quia hic in bonis ducunt dies suos. Hic etiam habent pacem suam, quia prosperantur in via sua mala, sed ven- tura supplicia absconduntur ab oculis eorum. Quia dum nolunt mala prævidere, quæ lætitiâ pertur- bent temporalem, quasi clausis oculis ad mortem festinant, quia venient dies, quando animas de cor- poribus exeuntes, dæmones inimici circumdabunt vallo, perpetrata scilicet mala opposites, et undi- que circumdabunt, et coangustabunt, quia non solum operis, sed etiam locutionis et cogitationis iniqui- tates ante oculos eorum replicabunt, et ad terram prosternent, cum caro in pulverem redigetur. Filii- etiam eorum prosternantur, cum in illa die peribunt

A omnes cogitationes eorum (*Psal. cxlv*). Quæ cogita- tiones etiam per lapides significantur, cum subditur: *Et non relinquent in te lapidem super lapidem.* Per- versa enim anima cum perversæ cogitationi perversi- orem adjicit, quasi lapidem super lapidem ponit. Et cum perversa anima ad damnationem rapitur, talis cogitationum constructio dissipatur, et hoc ideo, quia non cognovit tempus visitationis suæ. Perversam enim animam Deus visitat, aliquando flagello, aliquando miraculo, semper autem præ- cepto. Sed quia nec per hoc respiscit, in extremo tradetur inimicis, cum quibus æternaliter cruciabi- tur. Si autem quælibet anima sæcularis sic punietur quanto magis ecclesiastica persona, quæ non solum se, sed etiam alias male vivendo perimit? Et hoc est **B** quod sequitur, quod *ingressus Jesus in templo cæpit ejicere vendentes et ementes in illo.* In templo vendit vel emit, qui ecclesiasticas administrationes quæ solo Deo debent dari, pro pretio præbet vel accipit. In templo vendit, qui justitiam pro munere facit. Emit in templo qui ne faciat quod debet, dato pretio a iudicibus emit. In templo vendit qui, bona quæ pro solo Deo facere debet, pro humana laude vendit. In templo emit qui ab adulatoribus, ut bonus dicatur, muneribus emit. Quibus omnibus dicitur: *Fecistis domum meam speluncam latronum.* Quoniam dum perversi locum tenent religionis, ibi per mali- tiam occidunt, ubi per orationem vivificare debue- runt. Sed quia contra omnem perversitatem Domi- nus per Scripturas indesinenter instruit, recte **C** subditur: *Et erat docens quotidie in templo.* Itaque, fratres mei, nos qui quotidie peccamus, peccatorum ventura supplicia, ante oculos nostros semper ha- beamus. Scriptum est enim: *In die bonorum non immemor sis malorum (Eccli. ii).* Et alibi: *Beatus vir qui semper est pavidus (Prov. xxviii).* Cogitemus ergo dæmones in exitu animæ nostræ nos circumdaturos, et a nobis omnia peccata nostra requisituros. Si enim ad Christum venit diabolus, ipso dicente: *Quia venit princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam (Joan. xii);* si ergo ad eum venit, in quo nihil habuit, quanto magis ad nos veniet, in quibus multa habet. Itaque, fratres, dulcedo hujus vitæ nobis amarescat; peccata quæ diabolus in nobis **D** cognoscit, fletus; pœnitentiæ diluat; jejunia, eleemo- synæ, orationes, et cætera bona perpetrata mala redimant, ut quanto nunc magis sumus de anima nostra formidolosi, tanto in exitu animæ nostræ valeamus magis esse securi, largiente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXIV.

DOMINICA UNDECIMA POST TRINITATEM.

Notum vobis facio Evangelium quod prædicavi vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvemini (I Cor. xv). Tripertita est hæc lectio, fra- tres mei. Primo enim prædicationem suam Aposto- lus commendat. Secundo Christi passionem, sepul-

turam, et resurrectionem affirmat. Tertio se humiliat. Primum igitur prædicationem suam commendans, ait: *Notum vobis facio Evangelium quod prædicavi vobis.* Ac si aperte dicat: Non sicut error et inconstantia pseudoprædicatorum solet, nunc quædam, modo alia vobis prædico, sed illud idem quod vobis prædicavi, nunc etiam vobis notum facio, id est illud quod vobis prædicavi, præsens voce, moribus et virtutibus, cum sim absens, notum vobis facio scripto. Adco quippe erat sollicitus Apostolus in eruditione gentium, quod non solum præsentibus voce, moribus et virtutibus confirmabat, sed etiam absentes et nascituros scripto instruebat. In quo mea meique consimilium prædicatorum confunditur negligentia, qui nec absentes scriptis, nec etiam præsentibus verbis informamus, talentum prædicationis nobis commissum occultantes. Qui etsi quandoque aliquid boni verbis prædicamus, illud moribus et operibus destruimus. Commendat igitur Apostolus prædicationem suam Corinthiis, quibus scribit, persuadens eis multis modis ut in ea perseverent. Primo nomine eam commendat, cum eam vocat Evangelium, quod interpretatur *bonum nuntium*, de fide scilicet et moribus in vitam æternam. Et quod nuntium, fratres mei, potest esse melius, quam illud quod per fidei veritatem, et morum honestatem ducit nos in vitam æternam? Deinde auctoritate sui apostolatus, qui a Deo ad prædicandum missus erat, commendat prædicationem suam, cum dicit, *quod prædicavi vobis.* Susceptione etiam ipsorum Corinthiorum (qui relictis erroribus veritatem susceperant) commendat eam cum subdit: *Quod et accepistis.* Quasi diceret: Turpe esset vobis cognita veritate apostatare. Virtute eam commendat, cum subdit, *in quo et statis*, viriliter in virtutibus, qui antea per vitia diffuebatis. Utilitate eam commendat cum subdit, *per quod et salvamini*, qui antea æternæ damnationi deputati eratis. Et quid, fratres mei, quid magis audire, quid magis retinere, quid magis diligere debemus quam nuntium illud quod a Deo per apostolos est nobis missum, et quod susceptum non debet mutari, et quod facit nos in virtute stare, et ad æternam nos ducit salvationem? Itaque, fratres, semper auribus Evangelium captemus, corde teneamus, operibus exerceamus, verbis prædicemus. Certa quippe est damnatio eorum qui, relicto Evangelio, fabulas et vanitates legunt et diligunt. *Qua ratione, inquit, prædicaverim vobis, si retinetis, nisi frustra credidistis.* Alia, fratres mei, est ratio naturæ, alia ratio fidei. Ratio quippe naturæ est, quod si mulier concepit, cum viro concubuit. Si Deus est, mori non potest: si homo est, gradiri super aquas non potest, et huiusmodi. Ratio vero fidei est quod ille qui est auctor naturæ non subiacet naturæ, sed potius contra rationes et cursus naturæ agere potest, videlicet ut virgo pariat, æternus fiat temporalis, immortalis moriatur, et super aquas ab homine ambuletur, et huiusmodi. De hac igitur ratione intelligit hic Apostolus, cum ait: *Qua ra-*

atione prædicaverim vobis, si retinetis, nisi frustra credidistis. Frustra credidit qui primo credidit, et postea vel dubitat, vel non credit. Frustra credidit qui male vivendo fidei contradicit. Frustra credidit qui vel negat vel tacet quando necessarium est confiteri.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus Christi passionem, sepulturam et resurrectionem confirmat, primo testimonio Scripturarum, deinde testimonio apostolorum et suo. Testimonio autem Scripturarum eas confirmat, cum dicit: *Ego enim in primis tradidi vobis quod et accepi*, non ab homine. Unde ipse alibi: *Ego, inquit, non ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi (Gal. 1): Quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas; et quia sepultus est, et quia resurrexit secundum Scripturas.* Porro passio, sepultura, et resurrectio Christi, significatæ sunt in Scripturis, non solum verbis, sed etiam factis. Et verbis quidem significatæ sunt, quoniam de passione ejus prædixit Isaias dicens: *Sicut ovis ad occisionem ductus est (Isai. LIII).* Item illud: *Ipsæ autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra (ibid.).* De sepultura prædixit idem in persona Patris: *Propter scelus, inquit, populi mei, percussit eum et dabit impios pro sepultura, et divitem pro morte sua (Ibid.).* De resurrectione quoque ejus prædixit Oseas: *Vivificabit nos, inquit, post duos dies, et die tertia suscitabit nos (Ose. II).* Et Psalmista in persona ipsius Christi: *Exsurge, inquit, gloria mea, exsurge, psalterium et cithara, exurgam diluculo (Psal. LVI).* Factis quoque præfiguratæ sunt; projectio enim Jonæ in mare Christi passionem, susceptio ejusdem in ventre ceti Christi sepulturam, redditio ejus vivi in littus Christi resurrectionem, aperte præfiguravit. Porro, fratres mei, Christi passio pro peccatis nostris, sepultura et resurrectio, non tantum a peccatis nostris non redemerunt, sed etiam ejus amorem nobis ingesserunt et exemplum nobis præbuerunt, et a peccatis quidem nostris nos redemerunt, quoniam nec originalia, nec actualia nobis imputantur ad pœnam, si crucifixi fidem et sacramenta tenemus. Nobis quoque amorem Christi ingerunt, quia in hoc quod Christus mori, sepeliri, et resurgere voluit pro nobis, quantum nos diligeret nobis demonstravit, et nos ad se reamandum arctius invitavit. Si enim tantus et talis Dominus tot et tanta fecit pro nobis servis, quid nos facere pro eo debemus? Exemplum etiam nobis præbuerunt, quoniam Christus passus est pro nobis sexta feria, Sabbato quiescit in sepulcro, octavo die resurrexit, ut nos quoque per sex dies hujus sæculi pro eo laborare et pati debere demonstraret, et ita ab hoc sæculo transeuntes, in Sabbato, id est in septima ætate, secundum corpus in sepulcris, et secundum animam in paradiso requiem habituros: et in octava, id est in generali resurrectione, in æterna glorificatione resurrecturos. Deinde testimonio apostolorum Christi confirmat

resurrectionem, cum subdit : *Et quia visus est Cepha*, id est Petro, ipsa die resurrectionis. Unde Lucas : *Surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni* (Luc. xxiv); *Et post hoc undecim, januis clausis*, ut Joannes et Lucas ostendant (Joan. xx; Luc. xxiv). *Deinde plusquam quingentis fratribus simul, ex quibus quidam manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Jacobo, deinde apostolis omnibus.* Has duas apparitiones in textu quatuor Evangeliorum non invenimus. Unde advertimus Dominum pluries apparuisse quam a quatuor Evangelistis describitur. Tradit autem beatus Hieronymus quod Evangelium Nazarenorum describit Jacobum fratrem Domini se devovisse non comesturum, usque dum videret Dominum resurrexisse. Unde et ei ipsa die resurrectionis Dominus apparens ait : « *Pone mensam et comede, quoniam filius hominis a mortuis surrexit.* » Deinde, inquit, *visus est apostolis omnibus*, in Galilæa scilicet et in monte Oliveti in die Ascensionis.

Eandem vero resurrectionem suo confirmans Apostolus testimonio, subdit : *Novissime autem visus est et mihi*, scilicet in via quando ibam Damascum. Est autem pars tertia, in qua Apostolus se humiliat in quatuor, videlicet in coacta conversione, in extenuitate, in indignitate, in nulla de se presumptione. Per coactam conversionem se humiliat, cum dicit : *Novissime tanquam abortivo et mihi.* Dicitur autem abortivum quando ante tempus nativitatis imperfectum de utero extrahitur, de cujus vita desperatur. Talis erat Apostolus, qui, tempore creationis cæterorum apostolorum, creatus apostolus non est ad prædicationem Christi, sed quasi violenti manu de utero Synagogæ extractus et conversus est. De cujus salute desperatum erat, nisi gratia Dei subvenisset. Et quidem, fratres mei, spontanea conversio dignior est quam coacta. Et tamen ex coacta conversione, multi viri perfecti claruerunt. Per extenuitatem se humiliat, cum subdit : *Ego enim sum minimus apostolorum*, hoc est vocatione sum extremus, qui scilicet cum cæteris apostolis non interfui familiari consortio et colloquio Christi, sed postea eis fui adjectus. Per indignitatem se humiliat, cum subdit : *Qui non sum dignus vocari apostolus.* Et quare? *Quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Ecco, fratres mei, Paulus, vas electionis et doctor gentium, qui plus omnibus laboravit, non considerat ad magna merita sua, quæ in lucro infinitarum animarum, et in scriptione Evangelicæ doctrinæ, et in multis laboribus et passionibus acquisierat, sed ad peccatum quod fecerat, et ad aliorum apostolorum merita semper oculos tenebat, ut ita semper sibi humilis esset, et alios sibi præponeret. Quem nos pro viribus nostris imitantes, fratres charissimi, nunquam ad bonum, si quod habemus, in nobis aspiciamus, sed semper peccata nostra et aliorum bona ante oculos nostros ponamus, ut ita semper nos humiliemus, et alios nobis præponamus. In nulla de se presumptione se humiliat, cum subdit : *Gratia Dei sum id quod sum.* Ac si dicat : Ex me

fui malus, ex me autem vel ex meritis meis, nec bonus sum, nec esse possum, sed ex sola Dei gratia, ex qua etiam habeo quod sum, scilicet quod *gratia ejus in me vacua non fuit.* In eo est vacua Dei gratia qui vel Deo ingratus existit, vel talentum abscondit, vel non perseverat, et talis non fuit Apostolus. Ingratus enim non fuit, qui dixit : *Gratia Dei sum id quod sum.* Talentum enim non abscondit, qui vivus et mortuus semper prædicavit. Perseveravit, qui nec morte, nec vita, a charitate Dei separari potuit. Nos ergo, fratres, exemplo Apostoli instructi, nihil nobis ascribamus, nunquam de meritis nostris confidamus; quidquid boni habemus, Dei gratiæ attribuamus, Deo auctori semper gratias agamus, talentum nobis commissum ad utilitatem aliorum erogemus, et semper in bono perseverare contendamus, ut ad æternam beatitudinem pervenire valeamus. Per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXV.

DOMINICA UNDECIMA POST TRINITATEM.

Dixit Dominus ad quosdam qui in se confidebant tanquam justis, et aspernantur cæteros, parabolam istam dicens: Duo homines, etc. (Luc. xviii.) In hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, demonstratur quid superbia habeat in se mali, et quid humilitas habeat in se boni, et hoc modo : Primo describitur quorundam superbia, secundo ponitur contra eos parabola, tertio demonstratur quid superbia mereatur, et quid humilitas. Describens igitur primo evangelista quorundam superbiam, ait : *Dixit Dominus ad quosdam qui in se confidebant, etc.* Sunt autem, fratres mei, quatuor species superbiæ : Prima est cum quis bonum quod habet, non a Deo, sed a seæstimat se habere, et ita divinam sibi arrogando auctoritatem, se idolum et idololatricam simul constituit. Talis fuit apostata angelus, qui divinitatem sibi voluit arrogare. Tales fuerunt gentiles philosophi, et multi etiam falsi Christiani, qui de libero arbitrio præsumentes, putant se ingenio, viribus et labore suo, ea quæ habent consecutos fuisse dicentes : *Manus nostra excelsa, et non Deus fecit hæc omnia* (Deut. xxxii). Talis erat Horatius, qui dixit : « *Æquum animum ipse parabo.* » Tales erant et illi de quibus ait David : *Labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est?* (Psal. xi.) Et hæc proprie dicitur arrogantia. Porro huic species superbiæ contraria est humilitas illa, quæ se nullum bonum a se habere credit. Secunda est cum quis bonum quod habet credit se habere a Deo, sed ex meritis suis. Tales (unde dolendum est) sunt hodie plerique, quibus si conferantur a Deo divitiæ, vel honores, vel dignitates; putant se pro meritis suis hæc a Deo accepisse, et hæc proprie præsumptio dicitur. Huic contraria est humilitas illa quæ dicit : *Gratia Dei sum id quod sum.* Tertia est, cum quis jactat se habere bonum quod non habet, quæ proprie est hypocritarum, et hæc proprie jactantia dicitur, cui illa species hu-

militatis contraria est, quæ nunquam vult dici melior quam sit. Quarta est cum quis despectis cæteris, singulariter appetit videri quod habet, et hæc proprie superbia dicitur. Superbus erat Pompeius qui habere nolebat æqualem : Cæsar vero arrogans erat, qui nolebat pati superiorem. Huic contraria est illa humilitas, quæ etiam bonum quod habet, dissimulat et tegit, ut vilior cæteris habeatur: sicut legimus de quadam sanctimoniali, quæ cum religiosissima esset, se quasi stultam simulabat. Has quatuor species tumoris innuit evangelista illos habuisse, contra quos Dominus hic loquebatur. Nam confitebantur in se, non in Deo, non ex Deo, sed ex industria propria se bonum habere putantes, nec erant justis, sed tanquam justis cæteros aspernabantur.

Sequitur pars secunda, in qua ad confundendam eorum multiplicem superbiam, inducitur parabola Domini de superbo justo, et humili peccatore, cum dicitur: *Duo homines ascenderunt in templum ut orarent: unus Pharisæus, et alter Publicanus.* Ascenderunt, inquit, in templum, quod ad litteram in eminentiori loco situm erat. Et moraliter, quicumque recte vult orare debet ima vitiorum deserere, et desiderio ad alta conscendere. *Ascenderunt, inquit, ut orarent.* Ecce quomodo recta fuerit eorum intentio. Si ergo opus utriusque fuerit bonum in genere, et rectum intentione, quare non acceptum fuerit utrumque? quia opus unius fermento superbiæ fuit vitiatum, et opus alterius condimento humilitatis fuit commendatum. Tanta est enim, fratres, labes superbiæ, quod quantumcunque fuerit opus bonum, per eam corrumpitur. Hoc est enim illud modicum fermentum, quod totam massam corrumpit (*I Cor. v*). Et econtrario tantum est bonum humilitatis, quod quantumcunque fuerit opus malum, per eam emendatur. *Pharisæus, inquit, stans hæc apud se orabat.* Pharisæus iste justus erat nomine, quia justus opere, justus etiam intentione, nisi eam vitio superbiæ corrupisset. Justus erat nomine, quia Pharisæi dicebantur quidam religiosi, qui ob religionis observantiam, a sæculari vita se separabant. Unde et Pharisæi, id est *divisi*, vocabantur. Justus erat opere, quia vitia vitabat, rapinam, injustitiam, adulterium, et bona faciebat, jejuniis et decimas donans. Justus etiam erat intentione, quia bona quæ faciebat, propter Deum faciebat, et ei cuncta non sibi attribuebat: unde et ei gratias agebat. Verum cum cætera vitia cavisset, solam superbiam, quæ ultima solet justos expugnare, non bene cavit. Sed quid valet, si ex cæteris partibus hostes excludas, cum per unam eos recipias? Hinc Salomon ait: *Omni custodia serva cor tuum (Prov. iv)*. Ezechiel quoque scribit sancta animalia oculis undique plena (*Ezech. x*), quia sancti semper et omni ex parte debent vigilare. *Gratias, inquit, ago tibi, Domine, quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri.* Ecce, fratres, quam perverse locutus est Pharisæus

A iste. Si enim gratias Deo ageret de bonis sibi collatis, bene utique faceret. Ipse autem agit gratias non tam de suo bono quam de alieno malo. Gratias agit, non tam quia ipse bene egisset, quantum quia alius peccasset. Gratias agit, non tam quia ipse esset bonus, quantum quia solus. Peccavit igitur multipliciter, tum quia in bonis suis minus sibi placuit, tum quia alios contempsit, tum quia se eis comparans, ex eorum depressione sibi gloriam quæsivit, tum quia se laudavit, tum quia aliorum vitia non compatiendo, sed potius insultando numeravit, tum quia de generalibus vitiis, in singularem detractio-nem descendit, et cum deberet multitudinem peccatorum fratris per charitatem orando ante Deum operire, visus est apud Deum cum incusare dicens, *B velut etiam hic Publicanus.* Quasi diceret: Huic Publicano, qui non est similis mihi, non debes parcere. *Et Publicanus a longe stans, non audebat oculos ad cælum levare.* Econtrario, fratres, hic publicanus peccator erat nomine, peccator erat opere, peccator erat conscientia. Nomine quia Publicani dicuntur, qui implicantur publicis criminibus, vel negotiis, quæ vix vel nunquam sine peccato possunt ministrari. Peccator erat opere, quia erat talis qualenus describit Pharisæus, videlicet raptor, injustus, adulter. Peccator erat conscientia, seipso de se testimonium perhibenti, cum ait: *Deus, propitius esto mihi peccatori.* Cum ergo talis et talis esset, tamen quia se despexit, et se humiliavit, veniam meruit. Pharisæus suas virtutes et aliorum vitia considerando se extulit, et alios contempsit. Econtra Publicanus sua vitia et aliorum virtutes considerans, seipsum despexit, et alios sibi prætulit dum se et ab omnibus et a sanctuario separans, a longe stetit, se omnibus vilio-rem et sanctuario indignum judicans.

Habuit igitur maximam humilitatem, habuit et comitem ejus pudorem et confusionem. Unde nec oculos ad cælum attollere ausus est. Habuit igitur et maximam ex prædictis natam cordis contritionem. Unde et percutiebat pectus suam, seipsum accusans, seipsum judicans, seipsum puniens. Cum enim cor nostrum sit in pectore, qui percutit pectus suam, ostendit quod cor suum eum accusat, judicat et torquet. Habuit et veram confessionem, cum ait: *D Deus, propitius esto mihi peccatori.* Sine excusatione se accusat, sine exceptione se humiliat, sine aliqua sui præsumptione de sola gratia veniam sperat.

Sequitur pars tertia, in qua demonstratur quid superbia, quidve humilitas mereatur, cum subditur: *Amen, dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam ab illo.* Hanc enim summus iudex, qui falli non potest, nec fallere vult, promulgat sententiam super merita gloriosi, justis et humilis peccatoris dicens: *Descendit hic justificatus in domum suam ab illo*, id est in comparatione illius. Simile legitur in propheta: *Justificata est Sodoma a filiis tuis, Jerusalem (Ezech. xvi)*, id est in comparatione filiorum tuorum, o Jerusalem, Sodoma est justa. Ecce,

fratres, iudicium quod iudicavit qui scrutatur corda et renes Deus, qui non secundum intuitum hominum iudicat. Quis enim hominum, iustum et nomine, et opere et conscientia non præferret peccatori et nomine, et opere et conscientia? Nemo. Sed terribilis in consiliis super filios hominum Deus (*Psal. Lxv*), peccatorem sese despicientem et humiliantem proposuit iusto se jactanti, et se peccatori præferenti. Timeat ergo, fratres charissimi, quantumcunque iustus, et ne desperet quantumcunque peccator. Itaque fratres, cum in ecclesia convenimus, et ante nos aliquam personam infamem videmus, ne eam despiciamus, nec nos ex comparatione ejus bonos æstimemus, quia, Deo operante, potest illi enormitas peccatorum fieri occasio majoris humilitatis et pœnitentiæ, ita ut exeat magis justificata quam nos, qui de nostrorum quasi securi remissione peccatorum, non satis humiles vel pœnitentes sumus. Nam procul dubio quanto quis magis humiliatur, tanto magis exaltatur apud Deum. Unde et generalis sententia subditur: *Nam omnis, inquit, qui seipsum exultat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur.* Seipsum exultat qui se super se æstimat, qui se majorem quam sit, appetat dici vel videri. Et econtra se humiliat qui infra se se reprimat, nec majorem se quam sit æstimat, nec major appetit videri vel dici. Itaque, fratres, quia superbia est ruina etiam justorum, et humilitas est exaltatio etiam peccatorum, semper nosmetipsos humiliemus: semper ante oculos nostros peccata nostra habeamus, semper infirmitatem nostram cogitemus. Et econtra semper aliorum bona, præcipue, quæ nondum consecuti sumus, admiremur. Ne cogitemus quibus simus majores, sed quibus minores. Illos etiam qui nobis minores videntur, nos per humilitatem præcessuros pensemus, ut ita semper humiles, timidi, et cunctis subjecti vivamus, ut, exemplo domini nostri Jesu Christi, magis studeamus ministrare quam ministrari, magis famulari quam dominari, magis obedire quam imperare, ut mereamur cum humilibus habere gratiam et præmium, per Dominum nostrum Jesum Christum qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXVI.

DOMINICA DUODECIMA POST TRINITATEM.

Fiduciam talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est (II Cor. III), etc. Tripertita est hæc lectio, fratres mei. Primo enim ostendit qualem fiduciam ipse et cæteri apostoli habeant in Deum. Secundo commendat ministerium sibi a Deo commissum. Tertio probat magis Novi quam Veteris Testamenti ministerium glorificandum. Primum igitur ostendens qualem fiduciam ipse et cæteri apostoli habeant in Deum, ait: *Fiduciam talem habemus per Christum ad Deum.* Tria dicit, in quem habeat fiduciam, et per quem, et qualem fiduciam. In quem habeat fiduciam ostendit

cum dicit, *ad Deum.* In Deum se habere fiduciam dicit Apostolus, et ut nos similiter habeamus exemplo sui docet, quoniam solus Deus et salvare potest, et vere diligit, et verax est. Reges autem, principes, parentes et amici sæculares, nec se, nec nos salvare possunt. Unde Psalmista: *Nolite confidere in principibus nec in filiis hominum, in quibus non est salus. Exibit spiritus ejus, et revertetur in terram suam (Psal. CXLV), etc.* Sed neque vere diligunt, quoniam omnes amici sæculares non diligunt nos propter comoda nostra, sed propter sua. Deus vero diligit nos, non propter comoda sua, sed propter nostra. Rursus nec veraces sunt, cum scriptum sit: *Omnis homo mendax (Psal. CXV).* Deus autem verax. In Deum ergo solum non in temporalia, totam fiduciam nostram ponamus, fratres mei, quoniam parentes, amici et omnia temporalia fefellerunt. Deus autem solus non derelinquit sperantes in se. Unde scribitur: *Quis speravit in Domino, et confusus est? (Eccle. II).* Et David: *Mihi, inquit, adhærere in Deo bonum est, ponere in Domino Deo meo spem meam (Psal. LXXII).* Per quem habeat fiduciam ostendit cum dicit, *per Christum.* Per Christum enim solum habemus accessum ad Patrem, qui est reconciliator et mediator Dei et hominum, qui semper interpellat pro nobis, in quantum est homo, et salvat nos æque cum Patre, in quantum est Deus. Illum ergo, fratres mei, totis visceribus diligamus, quoniam, ut ait Apostolus, non est aliud nomen in cœlo, nec in terra, in quo oporteat nos salvari (*Act. IV*). Qualem vero fiduciam habeat in Deum, ostendit cum dicit, *non quod sufficientes simul aliquid cogitare a nobis.* Ac si dicat: *Nec de toto, nec de parte, ut quidam solent, in nobis fiduciam habemus, sed totam et de omnibus in Deum.* Talem enim in Deum habemus fiduciam, quod nec etiam cogitandi, necdum loquendi, vel faciendi aliquid, fiduciam a nobis habemus, sed a Deo. In quo confundit illos qui præsumunt de libero arbitrio, vel de ingenio, vel de viribus, vel de divitiis suis cum scriptum sit: *Non salvatur rex per multam virtutem, et gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ (Psal. XXXII).* Et alibi: *Qui confidit in divitiis, corruet (Prov. II).* Quia vero secundum loquendi usum dicimus aliquando nos cogitare aliquid a nobis, id est ex propria ratione, sine adminiculo alterius creaturæ, adjungit Apostolus, *quasi ex nobis, subpudis auctoribus.* Et si enim aliquid a nobis aliquando cogitamus, tamen ex nostra auctoritate aliquid cogitare non valemus, præsertim cum nec ipsam rationem, nec per eam aliquid cogitare habeamus ex nobis, sed ex Deo, ut ait Paulus, in quo vivimus, movemur et sumus (*Act. XVII*). *Sed sufficientia nostra ex Deo est, in omnibus scilicet bonis.* In nullis enim bonis, nec in corporalibus, nec in spiritualibus, nec in cœlestibus, nisi per ipsum valemus abundare. Qui nisi per nos operetur, et labor noster ad temporalia, et studium ad spiritualia, et meritum ad cœlestia obtinenda inefficax est. Unde ipse discipulis suis: *Sine me, inquit, nihil potestis*

facere (Joan. xv). Et Apostolus : *Neque volentis, neque currentis est, sed miserentis Dei* (Rom. ix). Et alibi : *Neque qui plantat, neque qui rigat, aliquid est, sed qui incrementum dat Deus* (I Cor. iii.).

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus sibi a Deo commissum ministerium commendat, cum subdit : *Qui idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti, non littera, sed spiritu*. In tribus ergo nobis commendat suum cæterorumque apostolorum ministerium, cum ostendit a quo, et quales, et cujus ministri facti sunt. A quo? a Deo. In quo damnat eos, qui non a Deo, sed a se sibi ministerium assumunt. De qualibus Dominus : *Ipsi, inquit, regnaverunt, sed non ex me*. (Ose. viii). Quales? idonei. Porro tria faciunt ministrum idoneum, bona vita, bona fama, bona prædicatio : quorum unum sine reliquis non sufficit. Cujus? Novi Testamenti, id est Evangelii. Sane sacra Scriptura vocatur Testamentum triplici de causa. Quia est quasi charta testificans fœdus inter Deum et hominem factum, quia testificatur nobis divinam voluntatem quam facere debeamus : quia est quasi testamentum hæreditatis, a Deo promissæ nobis. Evangelium quoque dicitur Testamentum novum triplici de causa, vel quia est a novo homine Christo datum; vel quia continet doctrinam novam, in respectu Mosaicæ legis, vel quia observatum, hominem interius facit novum. *Novi, inquit, Testamenti*, subaudis constituti, non in littera, sed in spiritu. In sacra Scriptura, fratres mei, sunt duo, sensus superficialis litteræ exterior, et intellectus spiritualis interior. Sensus vero superficialis litteræ exterior multos fecit errare, ut Judæos et hæreticos, non attendentes ex quo sensu, velex qua causa fuerint verba prolata, sed quid exterius sonare viderentur. Unde et subdit : *Littera enim occidit, spiritus autem vivificat*. Hoc est, quod Dominus in Evangelio ait : *Spiritus est qui vivificat; caro autem non prodest quidquam* (Joan. vi), vocans carnem sensum litteræ exteriorem; qui quandoque non solum non prodest, imo etiam nocet. Omnia enim figuralia Veteris Testamenti, ad litteram tantum intellecta, littera occidens sunt. Sed et etiam ipsa moralia, si quis penes ea causam justitiæ suæ constituat, littera occidens sunt. Sed et etiam quædam in Novo Testamento ad litteram tantum intellecta, ut illud : *Qui non habet gladium, vendat tunicam suam et emat gladium* (Luc. xxii), littera occidens sunt. Legant ergo et intelligant ministri Novi Testamenti sacras Scripturas, non ex sensui quem faciunt, sed ex sensu ex quo fiunt, attendentes quæ historialiter, quæ mystice, quæ tropologice, et quæ anagogice dicantur, ut mereantur esse cum Paulo idonei ministri Novi Testamenti, non littera, sed spiritu. In quo, fratres mei, plango quosdam nostri ordinis, qui, non dicam spiritualem intelligentiam, sed nec etiam ipsam litteræ crassam legere norunt, cæci et duces cæcorum, qui tot animarum rei sunt, quos per stultitiæ suæ cæcitatem in perditionem trahunt.

Sequitur pars tertia, in qua probat Apostolus magis Novi quam Veteris Testamenti ministerium esse glorificandum dicens : *Quod si ministratio mortis, litteris in lapidibus deformata fuit in gloria, ita ut non possent filii Israel intendere in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus quæ evacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?* Ac si dicat : Si ministrationem litteræ legis occidentis, scriptæ in lapide ad tempus, glorificatio subsecuta est, ita ut Israëlitiæ faciem Moysi non possent aspicere, quomodo ministrationem spiritus litteræ vivificantis, non magis glorificatio subsequetur? ac si dicat, Imo subsequetur. Est autem hæc probatio a minori, minus est enim littera : et majus est spiritualis intelligentia. Subsequenter idem dicit, sed aliis verbis. **B** Si enim, inquit, *ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat ministerium justitiæ in gloria*. Porro legem vocat mortem et damnationem triplici de causa, quia juxta litteram intellecta occidit, quia prohibens peccatum magis irritat ad peccandum. Unde Apostolus : *Concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret : Non concupisces* (Rom. viii), et quia sine misericordia reddebat animam pro anima. Evangelium vero vocat spiritum et justitiam, quia vivificat et justificat. Fuit autem lex data Judæis in lapide scripta, in quo significatum fuit, quod sicut lapis vix suscipit litteras, et cum suscipit, suscipit brutas, sed tales non de facili perdit; ita Judæi duri et lapidei, legalium cæremoniarum assuefactionem vix susceperunt, susceptas brute tenuerunt, sed talem, nec etiam veniente Evangelio, derelinquere voluerunt. Unde idem Apostolus : *Sed usque, inquit, hodie, cum legitur Moyses, velamen est ante oculos eorum* (I Cor. iii). Hoc tamen velum in passione Christi scissum est apostolis et cæteris spiritualibus viris. Non autem solum ministerium Evangelii præcellit ministerio legis, sed etiam ipsi doctores, et ipsi exsecutores Evangelii præcellunt doctoribus et exsecutoribus legis. Nec illud, fratres mei, dico, quin quidam doctores et exsecutores legis, quibusdam doctoribus et exsecutoribus Evangelii parificari, vel etiam præcellere potuerint, sicut quidam diaconi quibusdam sacerdotibus, sed in genere ministerii et rei ministratæ excellentia demonstratur. **D** Gratias itaque agamus, fratres, Domino Deo nostro, qui excellentiam evangelicæ doctrinæ, nobis qui in extrema ætate vivimus dedit, orantes eum ut ipse nobis qualibuscunque doctoribus Evangelium et recte intelligere et utiliter docere concedat, vobis quoque auditoribus bene audire et retinere præbeat, tam nobis vero quam vobis, moribus, operibus et vita illud adimplere tribuat, quatenus et in præsentī vita justificari, et in futura glorificari mereamur per Dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus. Amen.

HOMILIA XXVII

DOMINICA DUODECIMA POST TRINITATEM.

Egressus Jesus de finibus Tyri, venit per Sidonem

ad mare Galilææ, inter medios fines Decapoleos (Marc. vii). In hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, juxta litteram quinque nobis proponuntur: Sollicitudo Domini, miseria surdi et muti, rogantium charitas, virtus Domini curantis, et contra mandatum divulgatio miraculi. Primo igitur sollicitudo Domini, quam habet pro salute humani generis demonstratur: cum dicitur: *Egressus Jesus de finibus Tyri, etc.* Magnam quippe sollicitudinem de salute hominum habebat, qui terras, urbes et castra, in quibus se noverat aliquibus profecturum peragrabat. Quem nos imitantes, charissimi, non expectemus ut quæramur, sed etiam ipsi quæramus quibus proficiamus. Secundo vero miseria curandi describitur cum surdus et mutus vocatur. Multum quippe miser erat, qui surdus simul et mutus erat. Qui enim mutus est, nec suam miseriam alii indicare, nec consilium, nec auxilium potest postulare. Qui vero surdus est, consilium salutis suæ audire non potest. Multum ergo, fratres, miser et miserabilis erat, qui suæ miseriæ opem nec petere, nec etiam, si daretur, poterat audire: inde est quod mutorum et surdorum miseriæ magis miserandum est. Cæteri enim miseri, etsi magnam habent miseriam, tamen illam possunt manifestare, et auxilium postulare. Surdus vero et mutus, quanto est insensibilior, tanto est miserabilior. Propterea compatitur ei charitas miserorum hominum, qui adducunt eum ad Jesum, et quod ille non poterat, pro eo rogant. Poterant quidem eum non adducere, sed tantum pro eo rogare, sed ideo eum adducunt, ut manifesta præsensque miseria magis moveat Deum ad miserandum. Inde quoque majorem suam demonstrant charitatem, cum pro misero non solum rogant, sed etiam ipsum adducunt et demonstrant. Quod est contra quosdam duros et immisericordes, qui fraternæ miseriæ compati nesciunt, imo (quod pejus est) derident et maledicunt surdo, quia audire non potest, et offendiculum ponunt cæco, quia videre non potest, cum Moyses dicat: *Non maledices surdo, nec coram cæco pones offendiculum (Levit. xix)*. Nos ergo, fratres, omnem duritiam, omnem exuamus inhumanitatem, et discamus habere viscera misericordiæ super egenos et afflictos, et eis pro posse nostro subvenire, et in aliena miseria, nostram, quam habuimus aut habere possumus, lugeamus, imitatores Dei et Domini nostri, qui non solum super justos, sed etiam super injustos misericors est. Unde et hic non solum ad miseriam muti et surdi, sed etiam ad miserantium precem pietate commovetur. Unde et subditur: *Et educens eum de turba seorsum*. Ostenditur autem quarto loco virtus Domini in tribus, in doctrina, in humilitate, in potentia, in doctrina cum dicitur: *Et educens eum de turba seorsum*. Hic enim exemplo sui nos docet, ut cum volumus facere misericordiam et eleemosynam, turbam et frequentiam hominum fugiamus, ut eleemosyna nostra sit tanto Deo magis grata, quanto magis ab aspectibus hominum occulta. Unde Domi-

nus: *Cum facis, inquit, eleemosynam, noli tuba canere ante te sicut hypocritæ faciunt in vicis et in plateis. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (Matth. vi)*. Et alibi: *Abcondite eleemosynam in sinu pauperis, et ipsa orat pro vobis ad Dominum (Eccli. xxix)*. In humilitate ostenditur virtus Domini, cum subditur: *Misit digitos suos in auriculas ejus, et expuens tetigit linguam ejus*. Ecce magna humilitas Domini, qui suos sanctos digitos in aures surdi feculentas mittere, et immundam muti linguam cum sua sancta saliva tangere, cum solo verbo salutem conferre posset, non aspernatur. In quo dat nobis exemplum, ut si ipse qui ipsa munditia et sanctitas est, immunditias et infirmitates hominum non abhorruit, imo pie tractavit, præcipue homo homines, vermis vermes, putredo putredines non abhorreat atrectare. Rursus in doctrina virtus Domini ostenditur, cum *suspiciens in cælum ingemuit*. In quo nos instruit, fratres mei, ut oraturi, sive misericordiam vel aliquod aliud bonum facturi, semper in cælum magis mente quam oculis suspiciamus, juxta illud Prophetæ: *Levavi oculos meos in montes, inde veniet auxilium mihi (Psal. cxx)*, Deo cuncta attribuentes, de eo et in eo totum sperantes, de nobis vero et in nobis ingemiscientes, qui ex nobis nihil possumus boni.

In potentia demonstratur virtus Domini, cum ad ejus imperium surdo et cæco usus audiendi donatur et loquendi, cum dixit: *Ephpheta, quod est adaperire*. Nam [et] statim *apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus, et loquebatur recte*. In quo demonstrat Dominus se esse illum eundem qui in principio tantum dixit et facta sunt universa. Quinto, contra mandatum, divulgatio miraculi demonstratur, cum subditur: *Et præcepit eis ne cui quæ vidissent narrarent, etc.* Sed quare, fratres mei, Dominus ea quæ fecerat probibuit enarrari? ad exemplum. Exemplum quippe præbuit novis vanam gloriam evitandi, ut similiter nos quando facimus alii misericordiam, ab eo nostri operis exigamus taciturnitatem, ne scilicet illud corrumpat aura popularis, sed sit tanto Deo magis gratum, quanto magis occultum. Quod vero illi eo magis mirabantur et loquebantur dicentes, *Bene omnia fecit, etc.* Ostendit illam virtutem magis esse mirabilem quæ latere quærit, cum latere non possit. Gloria enim sui appetitores fugit, et sequitur sui contemptores. Sed nunquid, fratres mei, illi qui jussi non tacuerunt, rei inobedienciæ æstimandi sunt? Minime: quia non ex contemptu, sed ex dilectione hoc fecerunt. Virtus enim, etsi celari quærat, non tamen celari debet. Et si ille qui eam operatur, eam occultet, ille cui sit eam occultare non debet. Nec Dominus miracula sua ideo præcipit celari, quod vellet ea celare, imo ad salutem plurium latius propalari, sed prohibuit tantum ad exemplum. Mystice vero egressus Jesus de finibus Tyri, quæ *angustia* interpretatur, venit per Sidonem, id est *venationem*, ad mare Galilææ inter

medios fines Decapoleos, quando propter infidelitatem dereliquit angustias Judææ, et per venationem prædicationis iter tenens per Decalogum legis, transit ad mare gentilitatis. Sic enim prævisum erat a Domino, ut, non nisi per Judææ desertionem, gentilis populus reciperetur ad fidem. Unde propheta : *Coangustatum est stratum ut alter decidat, et breve est pallium, ut utrumque operire non possit (Isai. xxvii)*. Erat autem tunc gentilis populus surdus ad intelligendum Dei verbum. Quales hodie sunt multi in Ecclesia qui ex vitio peccati et negligentia suæ aurem cordis ad intelligendum Dei verbum habent surdam, juxta illud : *Noluit intelligere ut bene ageret (Psal. xxxv)*. Et os habent mutum ad laudandum Deum, juxta illud : *Non est speciosa laus in ore peccatoris (Eccli. xv)*. Qui cum digne pro se rogare non possint, devotio fidelium debet eos precibus Deo offerre ad curandum, ad quorum preces Deus sæpe illos curat, ita quod de surdis et mutis eos verbi Dei intelligentes faciat et loquentes. Porro surdum et mutum curaturus Dominus de turba seorsum educit, ostendens quod qui vult de vitiis suis integre curari, debet declinare vitiosorum turbam, et peccandi occasionem. Scriptum est enim : *Cum sancto sanctus eris, et cum perverso perverteris (Psal. xvii)*. Et alibi : *Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine (Psal. lvi)*. Digitos vero suos in aures surdi Dominus mittit, cum in cor surdum dona sancti Spiritus infundit. Unde propheta : *Dominus aperuit mihi aurem (Isai. l)*. Saliva vero linguam muti tangit, cum sapientia, quæ a summo capite, id est, a Deo Patre defluit, hominem mutum facit disertum, facundumque ad prædicandum Dei verbum. Unde et de eadem dicitur quod linguas infantium facit disertas (*Sap. x*). Ephpheta, quod est *adaperire*, dicit, quando jussu potentissimo cor ad intelligendum, et linguam ad eloquendum Dei verbum jubet aperiri. Unde et hæc verba in catechismo baptizandorum dicuntur, cum de saliva aures eorum et nares tanguntur. *Et statim apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus : et loquebatur recte*. Deo enim intus visibiliter operante, qui fuerat surdus et mutus, fit statim verbi Dei intelligens et eloquens. Et recognoscens pristinam surditatem et taciturnitatem suam, suum creatorem intelligit et benedicit. Nos ergo, fratres, si per gratiam Dei jam habemus aures cordis apertas ad intelligendum, et os ad proferendum Dei verbum, divinam bonitatem magnificemus, et fratres nostros adhuc surdos et mutos Domino curandos offeramus, deprecantes eum ut manum misericordiae suæ eis imponat, et eos suum sanctum verbum intelligere, proferre et exsequi faciat, quatenus simul cum eis divinam majestatem in æternum contemplari et laudare mereamur, ipso præstante, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXVIII.

DOMINICA DECIMA TERTIA POST TRINITATEM.

Abrahæ dictæ sunt promissiones et semini ejus

(*Galat. iii*), etc. In hac lectione, fratres charissimi, disputat Apostolus contra quosdam Judæos, qui ex operibus legis se habere justitiam et salutem opinabantur. Quorum etiam hodie (unde doleundum est) sunt similes quidam falsi Christiani, qui ex hoc quod quædam vitia fugiunt et opera bona faciunt, putant se esse justos et consecuturos salutem. Utrosque confundit Psalmista cum orando clamat : *Non intres in judicium cum servo tuo, Domine, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens (Psal. cxlii)*. Et propheta : *Omnes, inquit, justitiæ nostræ sunt quasi pannus menstruatus ante te, Domine (Isai. lxvi)*. Itaque, fratres mei, si veri Christiani esse volumus, hanc fidem firmiter teneamus, quod ex nullis operibus nostris justificari vel salvari valemus, sed ex sola Dei gratia, qui gratis justificat impium. Non enim quia bona fecimus, justificamur, sed potius quia gratis a Deo justificamur, bona agimus, et bona agendo salvamur. Ostendit igitur Apostolus tria : Primo, quod non est nobis salus nisi ex gratia ; secundo, quod per Jesum Christum est hæc gratia ; tertio, quod non ex lege. Ostendens ergo salutem esse ex gratia ait : *Abrahæ dictæ sunt promissiones et semini ejus*. Ac si aperte dicat : Non ex operibus legis, vel aliquibus præcedentibus meritis, sed potius gratis promissiones vel Abrahæ factæ, et gratis exhibitæ. Promissiones enim istæ propriæ dicuntur quæ tantum gratis sunt, præsertim si attendas a quo, et quæ et cui promissiones istæ factæ sint. A quo? a Deo, qui nec aliqua necessitate, nec propria utilitate, nec aliquo debito constringi potest. Necessitate quippe astringi non potest, qui liber penitus, imo ipsa libertas est, nec propria utilitate, qui nullius indigens est, nec debito, qui nulli obnoxius est. Qui, quamvis promiserit, tamen ex hoc vinculo promissi non astringitur, quoniam non promisit nisi dignis, quod nullus potest esse, nisi quem Deus dignum gratis voluerit facere ; ut ita generaliter et quod promisit, et quod dignum facit, et quod promissa tribuit, totum gratia fecit. Quæ autem promissiones dictæ sunt Abrahæ a Deo, in Genesi legitur, scilicet quod in semine ejus benedicentur omnes gentes, plus spiritualem et æternam quam corporalem et temporalem intelligens benedictionem, et quod ei daret terram, scilicet lacte et melle manantem, figurans terram viventium, quæ lacte veræ sapientiæ, et dulcedine cœlestis gratiæ manet in æternum. Cui factæ sunt istæ promissiones? Abrahæ et semini ejus, id est illis qui patres sunt multarum gentium fide et doctrina et exemplo, et illi qui sunt imitatores fidei et doctrinæ et exempli illorum. Si ergo, fratres mei, sanctarum promissionum, quæ Abrahæ dictæ sunt, participes esse volumus, simus sancti et imitatores Abrahæ cæterorumque sanctorum patrum, simus in fide fortes, Deo in omnibus obedientes, Deum cunctis præponentes, in spiritualibus et cœlestibus eruditi, vita præclari, charitate fervidi, hospitalitate præcipui, exemplo pa-

tres aliorum, vita et moribus lux orbis terrarum.

Secundo demonstrat Apostolus quod per solum Jesum Christum gratia facta sit, cum subdit: *Non dicit: Et seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno: In semine tuo quod est Christus, id est quod Dominus dixit Abrahæ; in semine tuo benedicentur omnes gentes (Gen. xii).* Singulariter ait, non pluraliter in seminibus, sed singulariter *in semine*, significans non per plures personas de stirpe natas Abrahæ, sed per solum Jesum Christum, divinam benedictionem ad omnes gentes derivandam. Non enim in patriarchis, in prophetis, non in sacerdotibus, non in regibus Israeliticis, sed in solo Christo omnes gentes dixit benedicendas, juxta quod prædixit Jacob: *Non auferetur sceptrum de Juda, nec dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, et ipse erit expectatio gentium (Gen. xlix).* Ipse enim duos populos, Judæorum scilicet et gentium, in se caput et angularem lapidem uniens, de plenitudine gratiarum et benedictionum, quibus sine mensura unctus est, in omnes derivavit. Quod significatum est per unguentum effusum super caput Aaron, quod descendit in barbam, et usque in oram vestimenti ejus (*Psal. cxxxii*). Utinam, fratres mei, et in nos ultima membra dignetur Christus de suarum plenitudine gratiarum et benedictionum aliquid distillare, ut quemadmodum dedit nobis Christianis nominis sui denominationem, ita et tribuat suæ unctionis et benedictionis immensæ aliquam nobis derivationem. *Hæc autem dico, testamentum confirmatum a Deo.* Quod testamentum? testamentum gratuitarum promissionum, sive promissarum gratiarum, dico confirmatum esse a Deo Patre in tempore gratiæ, per mortem testatoris Jesu Christi, quod novum testamentum vocatur. Quod si vere sequimur et tenemus, fratres charissimi, pignoramus hic gratia justificationis novæ, et in futuro hæreditabimur æterna beatitudine.

Tertio demonstrat Apostolus quod salus non est ex lege. Primo est hoc quod cum promissiones futuræ salutis factæ sunt Abrahæ, nondum erat data lex, nec post fuit data, nisi post quadringentos et triginta annos. Et hoc est quod dicit: *Quæ post quadringentos et triginta annos facta est lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem.* Ac si diceret: Si lex necessaria esset ad consequendam promissam hæreditatem, cum ipsa simul promissione debuisset dari, ut determinaret promissionem, quod scilicet, nisi per legem promissa hæreditas non posset obtineri. Sed hoc non fuit, quoniam facta promissione, Abraham, Isaac et Jacob ante legem datam mortui sunt, qui tamen consecuti sunt hæreditatem. Ex hoc ergo quod post tantum tempus post promissionem data est, constat quia lex non irritat, nec evacuat promissionem, id est opera legis non destruunt gratiam promissionis. Similiter, fratres mei, postquam gratis ad fidem vocati sumus, si postea aliqua bona opera facimus, non propterea gratia Dei evacuatur, nec Deus propterea tanquam

A ex debito præmiare tenetur, sed qui gratis vocat, gratis justificat, et gratis præmiat. Secundo probat per indirectam ratiocinationem, quod salus non ex lege est, cum subdit: *Nam si ex lege hæreditas, jam non ex promissione.* Est autem argumentum ab oppositis; nam merita et gratia opposita sunt. Est ergo ac si diceret: Si ex merito legalis observationis datur hæreditas, jam non ex gratia promissionis. Et statim assumit per destructionem consequentis, subdens: *Abrahæ autem per repromissionem donavit Deus.* Ex his tacita conclusio subintelligitur: Ergo non est ex lege hæreditas. Similiter possumus colligere: Si ex meritis et operibus nostris est nobis salus, jam non ex gratia; sed constans est quia salus datur nobis ex gratia, ergo non datur nobis ex meritis et operibus nostris. Quæstionem quam videbat Apostolus posse fieri, facit et solvit, subdens: *Quid igitur lex? propter transgressionem posita est, cavendas et vindicandas.* Ac si dicat: Non fuit lex posita ad evacuandam gratiam, sed potius ad evacuandum et corrigendum peccatum. Non enim, fratres mei, ideo mandata Veteris et Novi Testamenti data sunt, quod ex observantia eorum tanquam ex causa daretur salus, sed ut per ea corrigeremur et instrueremur, quomodo consequi salutem valeremus. Multi enim ante legem justi fuerunt et salutem consecuti sunt. Unde Apostolus: *Lex, inquit, non est posita justis, sed injustis, impiis et peccatoribus (I Tim. i).* Posita, inquit, non semper, sed donec veniret semen, Dominus scilicet noster Jesus Christus, in quo promiserat, subaudis Deus, benedicendas omnes gentes. Fuit autem lex ordinata, id est ordinate statuta medio tempore inter tempus legis naturalis et tempus gratiæ. Primo enim, fratres mei, convincenda erat superbia humana per naturalem legem et scriptam: ut videlicet postquam intelligeret homo se de viribus liberi arbitrii, nec per legem naturalem, nec per scriptam posse justificari vel salvari, ad gratiam confugeret, et de se desperans, totum de gratia Dei præsumeret. Fuit autem lex ordinata *per angelos*, id est per ministerium angelorum, per quos loquebatur Dominus ad Moysen. Vel certe angelos id est nuntios Dei vocat Moysen et Aaron, cæterosque doctores legis, et tamen ii tantum legis ministri erant, non auctores: quia lex erat *in manu*, id est in potestate et auctoritate mediatoris Dei et hominum Jesu Christi, qui tanquam omnium Dominus potestatem habuit legem statuendi quando vellet. Per quem solum (quod per legem fieri non poterat) fit gratia, pax et reconciliatio Dei et hominum. Quod inde patet, quia *mediator autem unius non est: Deus autem unus est.* Ac si aperte dicat: Cum proprie mediator dicatur qui participando et conveniendo inter duos oppositos, eos ad invicem componit, si Christus tantum divinæ naturæ, vel tantum humanæ esset, mediator Dei et hominum non esset. Sicut enim, fratres mei, aliquando videtis in sæcularibus, quod quando duæ tribus ad invicem sibi inimicantur, datur vir unus

tribus uxori alterius tribus, ut, illo matrimonio mediante, fiat duarum tribuum reconciliatio. Ita cum inimicitiae essent inter Deum et hominem, placuit Altissimo ut hominem fugitivum et inimicum suum sibi reconciliaret, conjungens filium suum naturae humanae, ut esset simul Deus et homo, ut, eo mediante, Deus homini, et homo Deo reconciliaretur. Cum igitur lex post Dei promissionem et ad tempus fuit posita, nunquid, inquit Paulus, *lex adversus promissa Dei! Absit!* Adversus quidem promissa Dei esset lex, si ex lege et non ex gratia promissionis, justitia et vita proveniret. Sed hoc non esse ostendit Apostolus dicens: *Quod si data esset lex, quae posset vivificare, vere ex lege esset justitia, subaudi et consequens ejus vita. Sed hoc non est. Universaliter enim, fratres mei, verum est quod nec ex libero arbitrio nostro, nec ex observantia legis, nec ex aliquibus operibus vel virtutibus nostris, justificari vel salvari valemus, sed ex sola Dei misericordia, quae gratis justificat impium. Nec solum lex Judaeos non justificavit, sed etiam peccatum auxit. Unde et subditur: Sed conclusit Scriptura omnia sub peccato: quosdam enim per occasionem ad peccatum magis irritavit, juxta illud poeticum:*

Nititur in vetitum semper, cupimusque negata.

(OVID. Amor. lib. III, eleg. 4, vers. 17.)

Sic interdictis imminet æger aquis. Quosdam quoque per occasionem de operibus legis gloriari et superbiere fecit. Omnes vero sub peccato conclusit, id est concludi ostendit, dum non concupiscere prohibuit. Dum enim quantumcunque justus aliquando non concupiscere non possit, omnes sub peccato concludi et transgressores esse legis lex demonstravit. Et quare hoc? *Ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus.* Ac si dicat: Ideo permisit Domino omnes concludi sub peccato, ut appareret quod ex sola gratia, quae est in fide Jesu Christi, promissio aeternae hereditatis daretur credentibus. Propterea, fratres mei, omnem glorificationem, omnem superbiam mentis nostrae deponamus, et malum quod in nobis est, ex nobis habere cognoscamus. Si quid vero boni habemus, non ex nobis, sed ex solo Deo, et gratis nos accepisse intelligamus. Et juxta mandatum Domini, cum omnia nos fecisse putabimus, dicamus quia servi inutiles sumus (*Luc. XVII*), inutiles quidem ex nobis; si vero in aliquo utiles sumus, ex Deo est, qui per solam misericordiam suam cum essemus filii irae et perditionis, gratis in filios nos vocat, vocatos gratis justificat, justificatos gratis beatificat, si tamen de gratia ejus non ingrati fuerimus, si gratiam ejus non otiosam, sed operantem habuerimus, si talentum nobis commissum multiplicaverimus, et cum multiplici lucro ad Dominum reportaverimus. Quod ipse nobis prestare dignetur, qui in Trinitate perfecta vivit et et regnat Deus, per omnia saecula. Amen.

HOMILIA XXIX.

DOMINICA DECIMA TERTIA POST TRINITATEM.

Dixit Jesus discipulis suis: Beati oculi qui vident.

quae vos videtis (Luc. x). In hac lectione, fratres charissimi, tria demonstrantur. Primum ostenditur beatos esse qui vident quae apostoli viderunt. Secundo exponitur legisperitus quærens et exponens quomodo possit haberi aeterna beatitudo. Tertio ad interrogationem ejus ostendit Dominus quis vel qualis debeat esse proximus. Ait ergo Dominus discipulis suis: *Beati oculi qui vident quae vos videtis.* Porro quidam viderunt Christum tantum corporaliter, ut Judaei persecutores, alii tantum spiritualiter, ut pesteri Christiani, alii et corporaliter et spiritualiter, ut apostoli et discipuli. Sed Judaei, qui tantum corporaliter Christum viderunt, non ideo beati, imo peiores effecti sunt. Quia enim virtutes et opera Christi viderunt, et ejus praedicationem audierunt, et tamen non credere, sed detrahere curaverunt, deteriores facti sunt. Unde Dominus: *Si non venissem, inquit, et locutus eis non fuisset, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo (Joan. xv).* Nos vero sequaces, qui tantum spiritualiter, et oculis fidei Christum videmus, beati procul dubio sumus, si fidei vitam tenemus. Sed beatiore discipuli, qui Christum et oculis corporis, et oculis cordis simul eum viderunt, audierunt, tractaverunt, cum eo manducaverunt et biberunt. Quid putatis, fratres mei, quid dulcedinis, quid amoris, quid firmitatis contulerit praesens et corporea conversatio Christi discipulis? Per exteriores enim virtutes latentem advertentes deitatem, tanto eum firmiter crediderunt et praedicaverunt, quanto eum expressius viderunt. Unde Joannes: *Quod fuit, inquit, ab initio, quod vidimus, quod audivimus, quod manus nostrae contrectaverunt de Verbo vita, vobis annuntiamus (I Joan. i).* At dices: Nonne Dominus ait Thomae: *Quia vidisti me, Thoma, credidisti: beati autem qui non viderunt et crediderunt? (Joan. xx.)* Et super hoc Gregorius: «Fides, inquit, non habet meritum, cui humana ratio praebet experimentum.» Videntur ergo beatiore qui Jesum in carne non viderunt, et tamen crediderunt. Et quidem si fides sine visione tanta esset, quanta illa quae fuit corroborata visione corporali, utique non minoris meriti esse videretur sed majoris. Sed vix, fratres, potest fieri, ut aliquis qui non viderit Dominum, nisi spiritualiter, tam firmam fidem habeat, quantum ille qui eum vidit simul corporaliter et spiritualiter, aliter enim degustata, aliter tantum odorata creduntur. *Multi enim reges et prophetae voluerunt videre quae vos videtis, et non viderunt, et audire quae audistis, et non audierunt.* Quantum, fratres, putatis habebant desiderium antiqui sancti, qui in spiritu noverant Christum venturum, quanta suspiria, quantam admirationem? Horum quippe desideria, suspiria et admirationes designantur per septem antiphonas, quae ante Natale Domini per septem dies cantantur, incipientes ab O, desiderativo et admirativo adverbio, ut quando per secundum tonum, quasi plangendo cantatur. *O sapientia, O Adonai, quasi quando venies? quando te videbimus? quando te audiemus?*

Sequitur pars secunda, cum subditur : *Et ecce quidam legisperitus surrexit tentans eum, et dicens : Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? Hujus legisperiti oculi, etsi videbant Dominum exterius, tamen non videbant in eo ea quæ discipuli videbant. Non videbant in humanitate divinitatem, in humilitate majestatem, in stultitia sapientiam. Habebat enim in oculo albuginem, id est in scientia superbiam : talis a ministerio Dei reprobatur. Humilis quippe scientia videt, superba non videt. Et superba scientia legisperiti eum inflabat, non autem ædificabat. Ostenditur igitur ex scientia, quam sine humilitate et charitate habuit, elatus, jactator, et contemptor. Elatus cum dicitur, surrexit. Plus enim mente quam corpore se elevasse intelligendus est. Jactator et contemptor, cum ea quæ noverat, quærebat, non ut addiceret vel doceret, sed ut scientiam suam jactitaret, et alterius simplicitatem derideret. Quales (unde dolendum est) sunt hodie plerique magistri, qui de scientia sua inflati, legunt et disputant, non ut sibi vel aliis proficiant, sed ut se ostentent, et simplices confundant. Sed hi profecto licet multas litteras noverint, tamen quia albuginem habent in oculo, divinam in humilitate sapientiam non vident. De quibus dicitur : *Quia dicentes se esse sapientes stulti facti sunt (Rom. 1)*, dum sapientia verba non saporem habent. At Dominus qui noverat eum causa tentandi hoc quæsivisse, ait : *In lege quid scriptum est? Quomodo legis?* Occasionem magistrandi Dominus legisperito donat, quod maxime affectare eum sciebat. Cum enim superba scientia, etiam non interrogata, multoties docere præsumat, tunc maxime gaudet cum interrogatur, quia locum magistrandi et se ostentandi invenit, quod maxime desiderabat. *Diliges, inquit, Dominum Deum tuum.* In hoc mandato demonstratur quare sit diligendus Deus, et quantum. Quare? Ob tres causas. Prima est quia est bonus in se; quod innuit in hoc quod ait, *Deum*. Secunda, quia meruit diligere a nobis nos creando, nutriendo, redimendo; quod innuit cum ait : *Dominum*. Tertia, quia seipsum in præmium diligentibus se tribuit; quod innuit in hoc quod dicitur, *tuum*. Quantum vero diligendus sit, ostendit, cum ait : *Ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota mente, et ex totis viribus tuis*; id est ex toto quod scis, ex toto quod vivis, ex toto quod potes. Ac si dicatur: Omnes potentias, vires, virtutes, motus, et actus tuos diriges ad Deum diligendum. Sed quid vult sibi, fratres mei, tanta verborum inculcatio? Nonne si dixisset tantum ex toto corde, satis dixisset? Ad majorem, fratres, expressionem dictum est; et si expressius posset expressius hoc dixisset, quoniam nunquam satis dicitur quod nunquam satis agitur. Nunquam enim satis diligere potest Deus a nobis. Nemo enim eum tantum diligit quantum meruit, et quantum amari dignus est. *Et proximum, inquit, tuum sicut teipsum.* Non enim ait quantum teipsum (hoc enim a nullo exigitur) sed sicut teipsum. Nosmet enim diligere non debemus*

nisi in bonum, et ad bonum, id est ut efficiamur boni. Similiter proximum nostrum non debemus diligere nisi in bono et ad bonum, id est, in bono quod jam habet, vel ut habeat, ut scilicet bonum quod nobis ipsis volumus, proximis velimus. Discrete igitur, fratres mei, tam nos quam proximos nostros diligamus. Nam sicut peccat qui non diligit bonum in proximo, ita peccat qui non odit malum in eo. *Hoc, inquit, fac et vives.* Ac si dicat, non sufficit tantum scire, unde tu gloriaris.

Sequitur pars tertia, in qua legisperitus scientiam quod pluribus modis dicitur proximus, vel cognatione, vel familiaritate, vel fide, vel mente, vel loco, quærit quis in hoc loco proximus intelligatur. *In hoc volens justificare seipsum, id est se ostentare inquisitorem prudentem et justum. Et suspiciens in cælum Jesus, in quo significabat se magna et spiritualia dicturum, ait: Homo quidam descendebat a Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones, etc.* In hac parabola, fratres mei, ostendit Dominus quis sit proximus noster; quia omnis qui naturæ nostræ particeps est, et qualis debeat esse proximus erga proximum, quia benignus et misericors per charitatem et compassionem. Juxta mysticum vero sensum, ostendit Dominus se præ cæteris proximum esse humani generis, non tantum secundum carnem, sed etiam secundum charitatem, compassionem et redemptionem, quam nobis immeritis exhibuit. Juxta quod ipse ait : *Majorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis (Joan. xv).* Ostenduntur autem in hac parabola quatuor, ruina generis humani, persecutio diaboli, insufficientia legis, misericordia Christi. Ruina generis humani ostenditur, cum dicitur : *Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones.* Homo enim iste humanum genus est; qui in primo homine, dum per superbiam ascendere voluit, descendit. Scriptum est enim : *Ante ruinam exaltabitur cor (Prov. xvi).* Descendit igitur a Jerusalem cælesti ad quam creatus fuerat, in Jericho, id est, in defectum hujus mundi. Jericho vero defectus sive luna interpretatur. *Et incidit, peccando, in latrones, id est in potestatem dæmoniorum, qui latenter insidias suas sub specie serpentis rectique consilii occultabant. Et mox aperta persecutio diaboli ostenditur, cum subditur, qui etiam exspoliaverunt eum, gratis scilicet bonis, ut virtutibus et fructibus earum. Plagis etiam impositis, subaudis in naturalibus bonis, ut in intellectu, memoria et hujusmodi. Gratis quippe bonis eum penitus privaverunt: Naturalibus vero bonis non eum penitus privaverunt: sed ea in eo deterioraverunt. Et abierunt non lædere cessando, sed latendo, semivivo relicto. A quo et cui? A Deo, sibi homini. Fuit enim, exigente peccato suo, a divino auxilio destitutus, et suo arbitrio derelictus. Non fuit tamen omnino mortuus, sed semivivus. Quoniam non potuit diabolus auferre penitus homini scintillam rationis in homine, quæ ei etiam cum peccat, dicit: Malefacis. Insufficientia vero legis ostenditur, eum dicitur:*

Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem A via, et viso eo præterit. Similiter et Levita cum esset secus locum et videret eum, pertransiit. Porro sacerdos et levita descendentes eadem via, sunt sacerdotium et ministerium legis, quorum ministri in eadem quoque miseriam inciderunt. Et cum essent secus eum, et viderent eum, pertransierunt, quia sacerdotes et ministri legis cognoverunt quidem miseriam humani generis, et secus fuerunt per experientiam et compassionem, et non valentes auxilium ferre, præterierunt. Lex enim peccata monstravit, non abstulit. Misericordia autem Christi ostenditur cum subditur: Samaritanus vero iter faciens, venit secus eum. Sane Samaritanus, qui interpretatur custos, est Christus, hominum custos. Qui iter faciens de cælo in mundum, factus est vicinus homini per B humanitatem, Et videns miseras ejus, misericordia motus est. Et appropians, per compassionem, alligavit vulnera ejus, per correptionem et pœnitentiam, infundens oleum et vinum: id est suavitatem et spem veniæ, et austeritatem minarum. Alligat vulnera ejus, dum clamat: Agite pœnitentiam (Matth. III). Infundit oleum dum addit: Appropinquabit enim regnum cælorum (Ibid.). Infundit vinum cum dicit: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur (Ibid.). Super jumentum suum posuit: cum peccata hominis in corpore suo super lignum portavit. In stabulum tulit, cum in sinu sanctæ Ecclesiæ, ut refoveretur, posuit. Curam illius agit, cum homini modo prospera, modo adversa, prout novit expedire, immittit. Altera die, id est post Ascensionem, protulit duos denarios, dum notitiam utriusque Testamenti dat magistro Ecclesiæ, dicens illi: Curam illius habe, corripiendo, erudiendo, confortando, monendo. Et quodcunque supererogaveris novas sententias, monitiones, et exempla addendo; Ego cum rediero reddere unicuique secundum merita sua, reddam tibi.— Quis horum trium videtur fuisse proximus illi qui incidit in latrones? Qui fecit, inquit, misericordiam in illum. In quo ostenditur, fratres mei, propinquitatem gentis vel carnis nullam esse in comparatione illius quæ est charitatis et compassionis. Quæ quia in Christo præ cæteris abundavit, præ cæteris est magis proximus noster, et magis D diligendus. Sed et post eum, quisquis est magis imitator ejus, magis est proximus noster, et magis diligendus. Unde et subditur. Vade, et tu fac similiter. Videlicet ut quemadmodum Christus fecit pro nobis, ita et nos pro eo faciamus; cum super omnia diligentes, nos et nostra pro eo ponentes, omni etiam homini pro eo charitatem et compassionem exhibentes, persequentibus nos injurias nostras dimittentes; pravos Deo verbo et exemplo lucrificantes, miseros consolantes, hospites suscipientes, nudos vestientes, famelicos reficientes, captivos redimentes, cæterasque consimiles pietates Christo in membris suis facientes, ut ab eo extremam et æternam consequamur benedictionem. Amen.

HOMILIA XXX.

DOMINICA DECIMA QUARTA POST TRINITATEM.

Spiritu ambulate, et desideria carnis non perficietis (Galat. v), etc. Quatuor hic facit Apostolus, fratres mei. Primo monet nos non vivere secundum carnem. Secundo demonstrat quanta guerra sit inter carnem et spiritum. Tertio ostendit quæ sint desideria carnis, et quod damnum afferant. Quarto demonstrat quæ sint desideria spiritus, et quam utilitatem conferant. Primo ergo nos monens Apostolus vivere secundum spiritum, non secundum carnem, ait: Spiritu ambulate, et Desideria carnis non perficietis. Ac si aperte dicat, desideria carnis non perficietis. Et est locus ab oppositis. Desideria quippe spiritus et desideria carnis opposita sunt, adeo ut nemo possit in hac vita desideria utriusque simul facere. Desideria enim spiritus sunt mundum contemnere, ad cœlestia toto nisu anhelare, modico contentum esse, amare jejunia, sobrietatem, vigiliantiam, castitatem, temperantiam, justitiam cæterasque virtutes. Econtrario vero desideria carnis sunt, mundum amare, cœlestia contemnere, in terrenis divitiis abundare, comessari, inebriari, dormire, luxuriari, superflue vivere atque injuste, et hujusmodi. Porro non ait Apostolus: Spiritu ambulate, et necessitates carnis non perficietis. Bene enim, fratres mei, possumus simul et spiritualiter vivere, et necessitates carnis facere; ut modeste comedere, bibere, dormire, modeste possidere, et hujusmodi. Unde Paulus ad Romanos [non] ait: Ne feceritis curam carnis, sed ait vigilanter, Ne feceritis curam in desideriis carnis (Rom. XIII), necessitatem concedendo, et superfluitatem prohibendo. Rursus non ait Apostolus: Et desideriis carnis non movebimini; præsertim cum motus nostri carnales in potestate nostra non sint. Sed ait: Et desideria carnis non perficietis, id est, ad effectum non ducetis. Spiritualiter enim vivere, et tamen aliquando moveri desideriis carnis possumus. Sed spiritualiter vivere, et desideriis carnis ad effectum ducere simul non valemus. Proinde, fratres mei, spiritualiter vivere conemur, ut turpia desideria in nobis nascentia, etsi non omnino amovere, tamen compescere et refrenare valeamus. Beatus enim, iuquit David, qui tenebit, id est, retinebit, et allidet parvulos suos, id est, nascentes carnis suæ motus, ad petram (Psal. cxxxvi), id est ad Christum.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quanta guerra sit inter spiritum et carnem, cum subditur: Caro enim concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, ut non quæcunque vultis, illa faciatis. Caro enim sæpe impedit ne faciamus voluntatem spiritus. Et spiritus sæpe impedit ne faciamus voluntatem carnis. Videntur autem hic, fratres charissimi, quinque inquirenda. Primo enim quare caro dicatur concupiscere adversus spiritum, cum caro nihil possit nisi per spiritum. Caro hoc in loco,

fratres mei, non vocatur sola caro, sed sensualitas cum carne. Duæ quippe sunt vires sive potentiae, spiritus superior, et inferior. Superior est ratio, quæ cœlestia contemplatur et quærit. Inferior vero est sensualitas quæ per quinque officinas corporis temporalia sola desiderat et quærit. Superior ergo pars spiritus vocatur interior homo, sive spiritus. Inferior vero pars cum carne, vocatur exterior homo sive caro: ideo quia a carne sola habet quod temporalia desiderat et quærit. Hinc est quod homo, qui vivit secundum sensualitatem, homo carnalis, imo etiam totus caro dicitur. Sicut e contrario ille qui vivit secundum spiritum, homo spiritualis, imo etiam spiritus dicitur. Secundo quæritur unde est tanta repugnantia inter spiritum et carnem, id est inter rationem et sensualitatem, ut altera concupiscat contra alteram. Ex culpa protoplasti. Ante enim culpam creatus sic et ordinatus erat homo a Deo, ut nullam in se sentiret rebellionem, sed spiritus suo Creatori subditus et obediens esset, caro vero sive sensualitas spiritus in omnibus sine contradictione pareret. Quia vero spiritus peccando inobediens Deo fuit, inde merito suum inferius, id est, carnalitas cum sensibus suis ei obedire contempsit. Hinc est quod Adam post peccatum se nudum vidit, id est se gratia et dominio, quod habebat in membris suis spoliatum cognovit. Est ergo hæc repugnantia in homine, non ex natura, sed potius ex peccato pœna inflictæ. Tertio quæritur quare Dominus a servis suis hanc repugnantiam non tollit. Quia, fratres mei, novit Dominus eam servis suis esse utilem tribus modis. Reddit enim eos humiliores, ne scilicet de se præsumant: dum internam rebellionem non ex se, sed ex sola gratia se posse superare vident. Reddit eos erga alios misericordiores; ex propria enim miseria quomodo aliis misereri debeant addiscunt. Reddit eos victoriosiores. Quanto enim majorem sentiunt et vincunt pugnam, tanto majorem consequentur coronam. Quarto quæritur quomodo in hac interna et tam familiari guerra poterimus victoriam obtinere. Non per nos, fratres mei, sed per solam Dei gratiam. Unde Apostolus: *Infelix, inquit, ergo homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum (Rom. vii)*. Sed

Acti Spiritus expurga. Carnem quoque jejuniis et orationibus atque laboribus maceremus, et spiritum eam servire cogamus; quia duorum rebellium, quorum quanto alter debilior, tanto alter fortior est. Unde Apostolus, *Quando, inquit, infirmior, tunc fortior sum et potens (II Cor. xii)*; subaudis secundum spiritum. Quinto, si ut ait Apostolus, non facimus ea quæ volumus, vel si facimus ea quæ non volumus (*Rom. vii*), quomodo ad præmium vel ad pœnam sunt nobis imputanda. Duæ voluntates, fratres mei, contrariæ sunt in homine: una rationis; altera sensualitatis, sive carnis. Sed secundum illam quæ superat nolentes judicamus. Vult enim quilibet malus salvari, voluntate rationis, sed voluntate carnis hoc non vult, dum per eam voluntati contraria facit. Quia ergo voluntas carnis in eo superat voluntatem mentis, magis nolens quam volens salvari, debet judicari. Similiter aliquis bonus vult voluntate carnis cognoscere alterius uxorem, sed secundum voluntatem spiritus hoc nolens, voluntatem carnis refrenat; hic magis nolens quam volens cognoscere mulierem debet dici. Propter hanc duplicem voluntatem dicit Salomon, *Vult et non vult piger (Prov. xiii)*. Omnia ergo quæ facimus, fratres mei, secundum voluntatem quæ superat, non secundum eam quæ superatur nobis debent imputari. Propterea, fratres, carnis voluntatem in nobis refrenemus, et bonam spiritus voluntatem in nobis nutriamus. *Quod si, inquit, spiritu ducimini, non estis sub lege*. Carnales et peccatores sub lege arctantur; spirituales vero viri lege non indigent, cum propria ratione regantur. Unde Apostolus: *Lex, inquit, non est posita justis, sed injustis et peccatoribus (II Tim. i)*.

Sequitur pars tertia, in qua Apostolus enumerat desideria carnis dicens: *Manifesta autem sunt desideria carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, etc.* Dicitur autem fornicatio omnis coitus præter legitimum. Immunditia vero est omnis coitus contra naturam. Impudicitia est omnis impudentia quæ fit vel in verbis, vel in motibus, vel in gestibus dissolutis. Luxuria est omnis luxus vel ciborum vel vestium, vel quarumlibet superfluitatum. Idolorum servitus, duplex est: Alter eorum qui cultum Deo debitum exhibent creaturæ; alter eorum qui creaturam præponunt Creatori, ut avarus, qui præponit nummum Deo, et luxuriosus meretricem, et gulosus ventrem. Veneficia sunt quæ per venena, vel magicas artes exercentur. Inimicitia sunt, quando non vitia, sed ipsi homines odio habentur. Contentiones sunt pugnae verborum factæ de re inutili vel de utili inutiliter. Æmulationes sunt malorum in prosperitate sua. A quibus nos dehortatur David dicens: *Noli æmulari in malignantibus neque zelaveris facientes iniquitatem; quoniam tanquam fenum velociter arescent (Psal. xxxvi)*; etc. Iræ sunt commotiones mentis contra hominem, non contra vitium, vel contra vitium immoderate. Rixæ sunt alternæ et contumeliosæ lacerationes ad modum canum, unde

et a *ringo*, *ringis*, rixæ denominatæ sunt. Dissensiones sunt quando aliqui a veritate, vel ab usu communi pertinaciter dissentiunt. Sectæ sunt quando aliqui unitatem fidei, vel charitatis, vel communitatis scindunt. Invidiæ sunt quando aliqui de bonis aliorum uruntur, de qua poeta dicit: *Justius invidia nihil est, quæ protinus ipsum auctorem damnat, excruciatque suum.* Homicidia dicuntur pluraliter, quoniam sex sunt species homicidiorum. Ebrietales sunt frequentes et immoderatæ potationes. Comessiones sunt frequentes immoderatæque epulationes. *Et his similia*, inquit, subaudis vitia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, ut scilicet caveatis ab his dum habetis tempus pœnitentiæ et emendationis. Nam hæc et similia vitia adeo sunt damnosa, quoniam qui talia agunt; subaudis finaliter regnum Dei non consequentur, id est, damnabuntur; nullum est enim medium. Propterea, fratres mei, omni sollicitudine ab hujusmodi cavete. Sed et si forte aliquando talia fecistis, dum licet, pœnitentiæ lacrymis vos abluere mementote.

Sequitur pars quarta, in qua enumerat Apostolus desideria spiritus dicens; *Fructus autem lucis sunt, charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, fides, mansuetudo, modestia, continentia, castitas.* Sed quare Apostolus loquens de vitiis ait, *opera carnis*, loquens vero de virtutibus ait, *fructus lucis*? Quoniam vitia tanquam opera caduca cito cadunt et transeunt, virtutes vero tanquam fructus multiplicantur, et mentem illuminant, et ad lucem æternam trahunt. Charitatem autem, id est dilectionem Dei et proximi, ideo cæteris præponit, quoniam ipsa est fons et origo omnium virtutum. Hac enim habita, cætera habentur, et qui hanc non habet, factus est omnium reus. Gaudium non sæculare, cujus extrema luctus occupat; sed spirituale, quod est in spe, vel in re spiritualis et æterni boni. Pax non illa, de qua Dominus, *Non veni, inquit, pacem mittere in terram, sed gladium (Matth. x)*; sed illam qua pacificator homo Deo, sibi et proximo. Patientia quæ est æquanimitas adversa sustinendi. Longanimitas, quæ est virtus, per quam sine fatigatione longius adversa sustinemus, et præmia speramus. Fides, quæ est perceptio invisibilium, ad salutem pertinentium cum assensione. Bonitas, quæ est virtus omnia detestans malitiam. Benignitas, quæ est virtus prompta et exposita ad benefaciendum. Mansuetudo, quæ est virtus faciens nos tractabiles et humiles ad obediendum. Modestia, quæ est virtus refrenans in nobis pravos motus, et omnem intemperantiam. Continentia, quæ est virtus etiam a concessis continens. Castitas, quæ est virtus castrans in nobis omnem libidinem. Et quam utilitatem conferant ista? Libertatem a jugo legis et vitiorum. Unde et subdit; *Adversus hujusmodi non est lex*, id est tales non damnat, neque premit lex, sicut Judæos. *Qui autem, inquit, sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis*, id est qui supradictas virtutes Christi habent, vitia et carnales concupiscentias in

se mortificaverunt, et Deo vivunt. Propterea vitia et carnis petulantiam per jejunia, vigiliæ, labores et orationes in nobis mortificemus. Charitati, paci, patientiæ, castitati, cæterisque virtutibus insistamus, ut mortui mundo vivamus Deo; et hic vita spirituali, et in futuro vita cœlesti, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXI.

DOMINICA DECIMA QUARTA POST TRINITATEM.

Cum iret Jesus in Jerusalem, transibat per mediam Samariam et Galilæam. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi (Luc. xvii). In hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, primo juxta litteram sex sunt consideranda: Domini circa salutem hominum sollicitudo, ejusdem proba miseratione, legis observatio, leprosorum fides et obedientia, divina in Christo potentia, quantum sit bonum gratitudinis et quantum malum ingratitude. Porro sollicitudo Domini circa salutem hominum in hoc apparet, quoniam cum pro salute hominum de cœlis descendisset ad terras, dum fuit in terra, semper circa eandem rem fuit sollicitus eundo in labore et siti, et per insidias de loco ad locum circumeundo urbes et castella, et loca, in quibus præsciebat aliquem ad vitam prædestinatum se inventurum; ut ita filios Dei, sicut ipse ait, qui erant dispersi, congregaret in unum (*Joan. xi*). In quo pastoribus sanctæ Ecclesiæ exemplum dedit, idem faciendi. Hoc sequentes fecerunt apostoli, hoc et reliqui Patres præponentes quietem suam per labores penurias, et insidias pergebant Deo lucrum facere animarum. Heu! quid dicam super pigritiam modernorum pastorum, spernentes salutem animarum, de quiete sua nunquam exeunt, nisi forte trahat eos lucrum pecuniarum? Quos si forte pauper decubans in grabato ad se vocaverit, super anima sua ab eis consilium quæsiturus, indignantur et contempunt ire, ubi sciunt lucrum pecuniarum deesse; vel si forte timentes auctoritatem majorum inviti eant, causantur tempora et vias, et maledicunt infirmis, pro quibus orare debuerant. Sed isti in numero pastorum habendi non sunt, sed mercenariorum. Misericordia autem Christi in hoc apparuit, quoniam ut vidit decem leprosos eorum misertus est, dans nobis exemplum, ut semper erga miserorum afflictionem viscera misericordiæ in nobis habeamus. Unde ipse alibi dicit: *Estote misericordes, sicut et Pater vester cœlestis misericors est (Luc. vi)*. Quod aperte contra illos est qui ac si ferrei essent, aliorum miseriei nulla moventur compassione. Sed ut ait Jacobus: *Judicium sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam (Jac. ii)*. Legem etiam se observare Christus demonstrat, quando juxta quod in lege scriptum erat leprosos mittit ad sacerdotes. Porro, fratres, si subtiliter inspiciamus, triplici de causa misit Dominus leprosos ad sacerdotes. Prima est, ut in hoc se non destruere legem, sed adimplere demonstraret. Secunda,

ut sacerdotes honoraret, et eos honorandos esse, et offerendas eis faciendas demonstraret. Unde confutantur illi qui sacerdotes Domini ob viliorum eorum vitam honorare et eis deferre detrectant, non considerantes quod non ministrum in se, sed Deum in ministro honoramus, et quod sacerdoti, non propter se, sed Deo in eo, supplicamus et offerimus. Tertia causa est, ut spiritualem lepram, id est culpam criminalem, sacerdoti per confessionem significaret esse demonstrandam. Fidem quoque et spem se habere leprosi testati sunt, quando *Jesu miserere nostri*, clamaverunt. Nisi enim eum misericordiam talem sibi posse conferre crederent, eum nunquam super hoc rogarent; et nisi sperarent, sanitatem ab eo non postularent. Obedientiam etiam Domino exhibuerunt, cum ad ejus præceptum mox ad sacerdotes cucurrerunt. Sed consideremus, fratres mei, hic quanta sit virtus obedientiæ fidelis. Non enim legitur hic quod usque ad sacerdotes pervenerint, sed in cæpto et proposito eundi mandati sunt, et voluntas pro facto reputata est. Hic, fratres, contendamus habere virtutem fidei et obedientiæ. Si enim habes fidem et obedientiam, etsi non potes quod juberis, fac quod potes, et pro facto reputabitur. Ut enim ait Samuel: *Melior est obedientia quam victimæ (I Reg. xv)*. Legimus in *Vitis Patrum*, quod cum quidam abbas vellet obedientiam cujusdam novitii tentare, præcepit ei ut in cilicium ardentem prosiliret. In quem cum ille dicto citius prosiliisset, incombustus exivit. Maurus quoque ad jussu sancti Benedicti, Placidum puerum de aquis extrahens more Petri super aquas ambulavit. Quid plura? Quid boni obedientia habeat, malum inobedienciæ protoplasti demonstrat. Divinam vero se habere potentiam Dominus demonstravit, quando leprosos absentes sine alicujus facti vel dicti adminiculo, sola voluntate sanavit. Ut aperte demonstraret se illum esse, de quo Propheta canit: *Dominus autem in cælo, omnia quæcunque voluit fecit (Psal. xciii)*. Quantum autem sit bonum gratitudinis, et quantum sit malum ingratiitudinis, ostenditur, cum subditur: *Unus autem, ut vidit quia mundatus est, reversus est cum magna voce magnificans Deum. Et cecidit in faciem suam ante pedes Jesu, gratias agens*. Consideremus autem, fratres mei, quod dicitur: *Ut vidit quia mundatus est*, et quod cum magna voce magnificans Deum, et quia cecidit in faciem suam ante pedes Jesu, gratias agens. Vidit quia mundatus, id est videns de se, tali prius per culpam, talem factum esse per gratiam, reversus est non solum corde, sed etiam opere, ad suum mundatorem, magnificans divinam potentiam, magna voce, non tara clamorosa quam devota, cecidit in faciem suam, de meritis suis se cadere cognoscens, et emendationem suam soli auctori ascribens, et de gratuito bono illi gratias agens. Bene autem hic Samaritanus, id est custos, erat, quia collatum sibi beneficium in memoria custodiebat. Et hoc contra illos qui beneficii inmemores fuerunt. Quantum vero sit malum in-

gratitudinis, ostenditur cum Dominus ait: *Nonne decem mundati sunt, et novem ubi sunt?* Ac si aperte dicat: Quia ad agendas gratias non reversi sunt, ut debuerunt, idcirco, per malum ingratiitudinis devoluti sunt ad pristinam lepram, imo pejorem quam anteriorem. *Non est, inquit, inventus qui rediret et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena*. Ac si dicat, noti et cognati mei, more suo semper mihi ingrati existunt. Cumque multi divina sint experti beneficia, non invenitur qui Deo gratus existat, nisi unus, amator charitatis et unitatis. Nam etiam ipsi Judæi indigne mihi de collatis sibi beneficiis ingrati existunt, sed gentilis alienigena, qui per legem ad agendas gratias instructus non est, mihi solus gratus est. *Fides, inquit, tua te salvum fecit*.

B Quare Dominus in hujusmodi dicere solitus erat: *Fides tua te salvum fecit [pollus], quam spes, vel charitas tua?* Sicut enim illa, ita et hæc ad salutem sunt necessaria. Sed tunc, cum essent fere omnes infideles, primo fides quærebatur, quæ est fundamentum omnium virtutum. Nec tamen intelligenda est hic fides sola, sed fides cum spe et dilectione. *Vade, inquit, in pacem*, id est in pacem mentis profice, usque in pacem æternitatis. Juxta mysticum vero sensum; quatuor nobis consideranda sunt. Primo quo et per quam viam debeamus ire. Quo? in Jerusalem. Per quam viam? Per mediam Samariam et Galilæam, id est per custodiam mandatorum Dei ita pergere debemus, ut nec ad minus nec ad nimis declinemus. Ita mediocritatem virtutum teneamus, ut nec ad ulteriora, nec ad ceteriora vitia appropiemus. Ita teneamus largitatem, quod nec ad prodigalitatem, nec ad avaritiam declinemus; ita justitiam quod nec ad crudelitatem, nec ad laxitatem appropiemus, et similiter in cæteris. Debemus etiam desiderio transmigrare ad cælestia, et sursum habitare mente, ut dicamus cum Propheta: *Portio mea hæc in terra viventium (Psal. cxli)*; et illud: *Quid enim mihi est in cælo, et a te quid volui super terram? (Psal. lxxii)*. Qui enim hic mente habitant, ad cælestem Jerusalem non pergunt. Secundo insinuat nobis ab istis decem leprosis quomodo debeamus postulare a Domino intus mundari. Illi enim Domino occurrerunt, a longe steterunt, vocem suam levaverunt, et dixerunt: *Jesu præceptor, miserere nostri*. Per decem leprosos significantur illi qui, quamvis decalogum legis professi, per aperta crimina notabiles sunt. Quales (quod sine gemitu dicere non possum) plerique nostrum sunt. Si ergo, fratres, peccatis leprosi sumus, exemplo horum Domino per gratiam venienti occurrere debemus per desiderium. Nec esse graves oportet ad surgendum, sicut quidam sunt, qui vix flagellis et tribulationibus emendari volunt. Stemus etiam a longe, ut scilicet propriæ lepræ conscii nos humiliemus, judicantes nos indignos, qui vel accedamus consortio hominum, vel sanctuario Dei, sicut Publicanus fecisse legitur. Levemus etiam vocem nostram magis devotione quam clamore, non alienam vocem, sed de affectione in-

timi cordis procedentem. Et dicamus fide et devotione: *Jesu præceptor*, cujus scilicet præcipere est facere, *miserere nostri*, nos a lepra peccatorum abluendo. Tertio insinuat nobis Dominus, quomodo ipse criminosos a peccatis emundet, cum ait: *Ite, ostendite vos sacerdotibus*. Cum enim quotidiana et levia peccata, qualibet levi satisfactione, etiam sine expressa confessione nobis dimittantur, lepram, id est est majora crimina præcipit nobis Dominus sacerdotibus ostendere, et juxta eorum mandatum satisfacere. Sed quare cum per se Dominus ea mundare posset, sacerdotibus confiteri præcepit? Ex triplici ratione: Ut scilicet nemo propter peccata desperaret, dum medicum peccatorum juxta se invenire posset; ut etiam in hoc quisque mereretur quod homini, æquali scilicet suo, se humiliaret; ut etiam alter alterius onera portaret. Sed quid est quod leprosi, antequam perveniant ad sacerdotes, mundantur in via, nisi quod peccatores, dum pœnitendo eunt, vel ire volunt confiteri sacerdotibus, in hoc proposito a peccatis mundantur? Hinc David: *Dixi! Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei (Psal. xxxi)*. Quasi diceret: Deliberavi apud me peccatum meum confiteri, et tu, Domine, remisisti. Tamen non idcirco spernant peccatores peccata sua sacerdotibus confiteri, quoniam ex contemptu tenerentur rei. Etsi enim in cordis contritione peccata dimittantur, non tamen Ecclesiæ esse dimissa ostenduntur. Deus quippe ut auctor solvit vel ligat, sacerdos vero ut minister ligatum vel absolutum esse demonstrat. Hinc est quod Lazarum, quem per se in tumulo suscitaverat, discipulis Dominus jubet ut absolvant et abire sinant. Quarto demonstratur nobis quomodo ingratitude fugientes, de emundatione aut gratiarum collatione gratias Deo agere debeamus. Est autem triplex ingratitude: Prima, illorum qui de collato beneficio gratias Deo non referunt; secunda, illorum qui ad vomitum redeunt; tertia eorum qui talentum commendatum inutiliter abscondunt. Quibus omnibus non solum per ingratitude gratiæ subtrahuntur, et vitia redeunt, sed etiam pejores efficiuntur, Domino alibi attestante: *Et fiunt, inquit, novissima hominis illius pejora prioribus (Matth. xii; Luc. xi)*. Nos ergo, fratres, exemplo decimi leprosi consideremus quales fuerimus ex culpa nostra; et quales sumus ex gratia. Revertamur corde ad Deum emundatorem nostrum; ejus misericordiam magna cordis devotione laudemus, et cadamus ante pedes ejus, non retro ut Heli in mortem, sed in faciem, id est in propriæ fragilitatis cognitionem, nobis peccata et Deo bonum quod habemus attribuentes, et inde ei gratias semper referentes. Nec solum, fratres, de bonis nobis collatis ei gratias referamus, sed etiam de damnis et flagellis dicentes cum beato Job: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala etiam quare non suscipiamus? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ito factum est, sit nomen Domini benedictum*

(Job i). Agere enim in prosperis gratias, etiam quorundam malorum est. Unde David: *Confitebitur, inquit, tibi cum benefeceris ei (Psal. xlviii)*. Agere etiam in adversis gratias, tantum bonorum est, qui ipsa adversa magna dona esse intelligunt, per quæ pius pater filios quos magis diligit corripit. Inter quos, fratres, hic corripit a Deo diligamus, ut cum eis consolari mereamur. Amen.

HOMILIA XXXII.

DOMINICA DECIMA QUINTA POST TRINITATEM.

Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus (Gal. v, vi), etc. Tripertita est hæc lectio, fratres charissimi. Primo enim nos hortatur Apostolus ad spiritualem vitam. Secundo ostendit quæ vita sit spiritualis. Tertio præcipit, ut subditi magistris suis spiritualibus omnia bona sua communicent. Hortans ergo nos Apostolus primo ad spiritualem vitam, ait: *Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus*. Quatuor modis, fratres mei, accipitur hoc nomen spiritus in sacra Scriptura. Quandoque enim ponitur ad significandum spiritum humanum, ut quando dicitur quod homo constat ex corpore et spiritu. Quandoque vero ponitur ad significandum partem ipsius spiritus, superiorem scilicet rationem, ut sibi: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma (Matth. xxvi; Luc. xxiv)*. Quandoque vero ponitur ad significandum interiorem litteræ intellectum, ut ibi: *Littera occidit, spiritus autem vivificat (II Cor. v)*. Quandoque etiam ponitur ad significandum Spiritum sanctum. Spiritus ergo, secundum primam acceptionem, confert nobis ut etiam vivamus corporaliter. Secundum vero secundam et tertiam et quartam acceptionem, confert nobis ut vivamus spiritualiter. Ait ergo Apostolus: *Si spiritu vivimus, spiritu ambulemus*. Ac si aperte dicat, Si nec spiritualiter nec etiam corporaliter possumus vivere, nisi ex spiritu, secundum spiritus, non secundum carnis voluntatem operemur. Non simus ergo, fratres mei, similes Adæ, qui abiit in consilio impiorum, suggestionibus scilicet uxoris et serpentis consentiendo, sed potius tentationes diaboli repellentes, carnem nostram jejuniis et macerationibus cogamus consilio spiritus obedire.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus, quæ vita sit spiritualis, ea scilicet quæ vitia fugit, et virtutes sequitur. Unde et subdit: *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi*, subaudis nec cæterorum vitiorum. Sed ideo hic potius ponit vanam gloriam, quoniam ea præcipue viros spirituales solet impugnare, qui habent multa bona unde gloriantur. Est enim vana gloria, quando aliquid de bono quod habet vel habere videtur, non Deo, sed sibimet gloriam tribuit, vel quærit, vel recipit. Ideo autem dixi de bono quod habere videtur, quoniam hypocrita etiam de bono, quod simulat humanam gloriam captat. Cæteri, si gloriantur de bono quod habent (de bono dico spirituali vel corporali), sed de corporali bono gloriantur et superbiunt tantum sæculares et bruti homines. De spirituali vero bono, plerum-

que ipsis magnis et spiritualibus viris accessit gloria et elatio. Sed istorum omnium, alii de bono quod habent, sibimet attribuunt gloriam, a se, vel ex meritis suis illud se habere putantes. Alii vero exterius humanam captant gloriam, et si non sit qui eos laudet, ipsi seipsos laudare non erubescunt. Alii autem sunt qui, etsi de bono suo laudem humanam non quærunt, tamen ab aliis oblatam recipiunt. Qui quamvis ad laudem sibi oblatam erubescant, et se fateantur indignos, tamen intus ad auditam laudem animus gaudet et gloriatur. Hæc autem gloria inanis sive vana dicitur, quia a gloria vera æternæ retributionis cassatur. Unde Dominus de hujusmodi ait : *receperunt mercedem suam (Matth. v)*, gloriam scilicet temporalem quam quæsierunt, non æternam. *Invicem, inquit, provocantes, invicem invidentes.* B Proprium est gloriosorum hominum, ut alios provocent ad contentionem et certamen, ut in ipso certamine appareant superiores. Quod si eos superare non valent, invident, et de bono eorum cruciantur. Nos ergo, fratres charissimi, de bono si quod facimus, nec intus in nobis gloriemur, nec exterius ventulum humanæ gloriolæ captemus, nec oblatum recipiamus, sed laudantis verba interrumpamus dicentes : Non laudaveris hominem in vita sua. Lauda post mortem (*Eccli. xi*). Tunc enim nec laudans adulatur, nec laudatus tentatur. Sed quoniam non sufficit vitia cavere, nisi etiam bona faciamus, addit Apostolus : *Fratres, si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis (Gal. vi)*. Hortatur autem hic nos ad compassionem et ad instructionem delinquentium. Quod maximi meriti esse testatur Jacobus, dicens : *Si quis converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum (Jac. v)*. Porro aliter corripiendi sunt fortiores et sapientiores, quando peccant, aliter fragiliores et rudiores, aliter qui peccant ex præconsideratione, aliter qui ex præoccupatione, aliter qui in pluribus, aliter qui in uno, aliter qui faciunt quod non deberent, aliter qui non faciunt quod deberent, quod est delictum. Qui enim fortior et sapientior est, vel qui peccat ex præconsideratione, vel qui peccat in pluribus, vel qui facit contra præceptum manifeste, gravius arguendus est. D *At si homo, id est fragilis, fuerit præoccupatus subito, non in pluribus, sed in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, ad quos scilicet pertinet peccantes corrigere, instruite hujusmodi, et hoc in spiritu lenitatis, non eos scilicet deridendo vel exsecrando, vel ad desperationem provocando (ut quidam solent), sed potius ad pœnitentiam exemplo peccatorum conversorum trahendo, et veniam promittendo. Considerans, inquit, teipsum, ne et tu tenteris.* Ac si dicat : Cum consideras homines, considera quoque teipsum, qui homo et fragilis es, et similiter potes tentari, vel jam tentatus es. Et in te addisce, qualis inter cæteros esse debes. Nihil enim, fratres charissimi, plus movet hominem ad pietatem et compassionem,

quam proprii periculi consideratio. Hinc est quod Dominus Petrum, principem apostolorum, primum permisit cadere, ut videlicet in seipso disceret quomodo cæteris misereri deberet. *Alter, inquit, alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi.* Est onus peccatorum, et est onus necessitatum, est et onus molestiarum. Onus ergo, fratres mei, peccatorum proximi portemus, pro eis orando, eos corripiendo et ad emendationem vocando. Sic enim fecit Christus, qui non solum peccata nostra tulit, orando, corripiendo, et ad emendationem vocando, sed etiam pœnam pro eis in suo corpore portando. Ipse est Agnus qui tulit peccata mundi (*Joan. i*). Onus quoque necessitatum proximi portemus, ejus indigentis et afflictionibus compatiendo, consulendo et subveniendo. Sic enim fecit et docuit Christus, qui indigentis et afflictionibus humanis compassus est, consuluit et subvenit. Onus etiam molestiarum proximi nostri portemus, indignationes, contumelias et injurias ab illis nobis illatas æquanimiter patiando, et pro eis affectuose orando. Sic enim fecit et docuit Christus, qui persecutorum odia, contumelias et injurias passus et compassus est, reddens pro odio dilectionem, pro contumeliis orationem, pro injuriis beneficentiam. *Si quis autem, inquit, existimat se aliquid esse (cum nihil sit) ipse se seducit.* Generaliter, fratres mei, hoc verum est, quia si quis se existimat aliquid esse, in quo nihil est, ipse utique se seducit. Si quis æstimat se non egere aliorum auxilio, ipse se seducit. Si quis æstimat se ex meritis suis aliquid esse vel respectu aliorum, ipse se seducit : Et hujusmodi. *Opus suum probet unusquisque, et sic gloriam in seipso tantum habebit, et non in altero.* Porro opus probum et probatum est, quando et in genere est bonum, et in intentione, et a vana gloria vel superbia est incorruptum. Multi quippe faciunt opus bonum in genere, sed distortum intentione ; ut ille qui facit eleemosynam propter vanam intentionem. Multi quoque faciunt opus bonum in genere, et rectum intentione, sed corruptum a vana gloria vel superbia, ut quando scilicet ex latere se adjungit vana gloria in faciendo, vel post factum. Quando autem in ipsa intentione est vana gloria, facti sunt hostes in capite ; quando vero se adjungit rectæ intentioni nostræ, juxta iter scandalum posuerunt nobis (*Psal. cxxxix*) ; quando vero sequitur post factum, calcaneo nostro insidiati sunt. Qui ergo opus suum probat in genere, et in intentione, et in conservatione, ille, inquit, gloriam in seipso tantum habebit : Non ait a seipso, quia a Deo tantum gloria vera est ; sed in ipso, id est, in conscientia sua, non extra. Quod exponens subdit, *et non in altero*, id est non ex malorum vel minus bonorum comparatione, vel ex adulatorum laudatione, ut plerique faciunt, sibi gloriam attribuentes : Qui enim ita gloriatur, decipitur. At qui de bono sibi a Deo dato, gloriatur in Deo, apud seipsum bene agit. Unde Apostolus : *Gloria, inquit, nostra testimonium est conscientiæ nostræ (II Cor. i)*. Nunquid majus

malum vel minus bonum aliorum est laus nostra? **A** libus sustentant. Sed quia quidam subditi avari solent se excusare per inopiam, subdit: *Nolite errare, Deus non irridetur*, quasi dicat excusando: Vos hominem fallere potestis, non Deum. Et propterea bona quæ potestis, facere debetis, quia qui in hac vita non seminat bona, in alia vita non potest metere bona. Unde et subdit: *Quæ enim seminaverit homo, hæc et metet*. Nam qui seminat in carne, id est qui carnalia et mala opera facit, *de carne metet corruptionem*, id est pœnam. *Et qui seminat in spiritu, id est qui secundum voluntatem spiritus operatur, de spiritu metet vitam æternam. Bonum ergo facientes non deficiamus. Tempore enim suo metemus, non deficientes*. Quasi dicat: Qui non deficit in satione, non deficiet in messione. *Faciamus ergo,*

Sequitur pars tertia, in qua præcipit Apostolus ut subditi omnia bona sua communicent spiritualibus magistris suis, dicens: *Communicet autem is qui catechizatur, id est instruitur, verbo, ei qui se catechizat in omnibus*, quod etiam Dominus in Evangelio præcipit. Quare? triplici ratione. Primo quia debitum est. Unde Dominus: *Edentes, inquit, et bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius cibo suo* (Luc. x). Et Apostolus: *Si vobis, inquit, spiritualia seminavimus: magnum est si vestra carnalia metamus?* (I Cor. ix.) Et Dominus in lege: *Non alligabis, inquit, os bovi trituranti* (Deut. xxv). Secundo quia expediens est. Si enim necesse esset spirituales magistrum esse sollicitum pro necessariis corporis, impediretur a lectione, et oratione et prædicatione, et a cæteris spiritualibus studiis, in quibus propter subditos debet vigilare. Propterea ut esset expeditus ad spiritualia, præcepit Dominus ut a subditis acciperet necessaria. Unde et in eo superfluitas capillorum et barbæ resecatur, ne visum vel auditum, vel cæteros ejus sensus impediant, ut per hoc intelligat a se debere resecari exteriorum curarum superfluitatem. Tertio, quia utile est. Utile est enim sæcularibus personis, ut, per subministrationem temporalium, se participes faciant meritorum spiritualium virorum. Unde Dominus: *Qui recipit, inquit, prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet* (Matth. x). Non ait mercedem pro propheta recepto, sed mercedem prophetæ. Qui enim prophetam vel prædicatorem sustentat, ne a spirituali opere deficiat, quodammodo mercedem prophetæ facit suam. Hinc Dominus per significationem inter utiles vel fructiferas arbores, etiam ulmum ponit dicens per Isaiam: *Dabo in solitudinem cedrum, et spinam, et myrtum, et lignum olive: ponam in deserto abietem, ulmum et burum simul* (Isa. xli). Quamvis enim ulmus sit sterilis, tamen vitem cum fructibus solet sustinere. Per quod significatur quod inter spirituales viros in Ecclesiam gentium Dominus sæculares personas ponit, qui, quamvis non habeant fructum spiritualium virorum, tamen spirituales viros cum fructibus suis, beneficiis tempora-

B inquit, *bonum ad omnes*, supple quod possumus, et cujus unumquemque egere videmus. Quod autem legitur: *Benefac iusto, et non dederis impio* (Eccle. xii); non naturæ, sed impietati auxilium denegat faciendum. Sed cum omnibus benefacere debeamus, maxime tamen ad domesticos fidei. Cum enim et Judæis et paganis bonum facere debeamus, tamen præcipue Christianis, et inter ipsos Christianos, eis qui magis fraternitate, sanguine, familiaritate nobis conjuncti sunt; ordinatam enim debemus habere charitatem. Itaque, fratres, viscera benignitatis et pietatis erga omnes habeamus, juvantes hunc re, hunc verbo, hunc protectione, hunc consilio, hunc correctione, hunc admonitione, omnes vero voluntate et oratione, quatenus hic large sequentes, in æterna largius metere mereamur, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIII.

DOMINICA DECIMA QUINTA POST TRINITATEM.

Nemo potest duobus dominis servire (Matth. vi). Sicut ex hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, nobis innuitur, tres sunt hominum species. Alii enim serviunt Deo, alii mundo, alii utrique servire volunt, sed non possunt. Porro Deo serviunt, qui ei toto corde et principaliter adherent, et ei obsequuntur. Quæ servitus beata et desiderabilis est et benedicta; nam scriptum est: *Deo servire, regnare est*. Mundo vero serviunt, qui ei principaliter adherent, et cupiditatibus obsequuntur. Quæ servitus infelix est et misera. Nam scriptum est: *Qui facit peccatum, servus est peccati* (Joan. viii). Et quot vitiis peccator famulatur, tot dominis dæmonis subjugatur. Deo autem et mundo servire volunt simul, qui volunt sequi partim jussa Dei, partim cupiditates sæculi. De qualibus Salomon: *Væ, inquit, homini ingredienti duabus viis*. Duabus viis graditur qui vult gaudere cum sæculo et cum Deo, qui vult facere quæ sunt mundi et quæ sunt Dei. Cum dico mundum, mundi concupiscentiam intelligo. Contra quos primo hic ostendit Dominus neminem posse duobus dominis servire. Secundo sollicitudinem mundanam prohibet. Tertio quid

querere debeamus ostendit. Ait ergo: *Nemo potest duobus dominis servire, contrariis. Aut enim alterum odio habebit, id est diabolum sive mundum, et alterum, id est Deum, diligit. Aut alterum, id est diabolum, sustinebit; et alterum, id est Deum, contemnet.* Eleganter locutus est *sustinebit*. Nemo enim diabolum diligit, quamvis ejus faciat voluntatem. Sed sicut aliquis amans ancillam alicujus tyranni, non tyrannum diligit, sed propter amorem ancillæ, duram ejus patitur servitutem. Ita homines mundani non diligunt diabolum, sed propter amorem mundanæ voluptatis ejus sustinent tyrannidem. Non autem ait: *Deum odio habebit*, quia vix conscientia alicujus Deum potest odisse, a quo habet esse, vivere et sapere. Sed propter amorem mundi eum contemnit. Qui autem sint illi duo domini, exponit, cum subdit: *Non potestis Deo servire et mammonæ, id est divitiis.* Mammon enim dicitur dæmon, qui suggerit hominibus amorem divitiarum. Non autem ait, non potestis Deo servire, et dominari divitiis; nam hoc fideles possunt. Vos ergo, fratres, qui habetis mundanas possessiones, divitias, uxores et liberos, notate quæ hic dicuntur, pensate in animo vestro quæ hic dicuntur. Si enim principaliter Deo adhaeretis, et cum divitiis, uxoribus, liberis et honoribus præferitis, malentes omnia perdere quam Deum offendere, Deo servitis, et recte vivetis. Sin autem, quod absit! amorem divitiarum, honorum, conjugii, et liberorum Deo præferitis, eligentes potius offendere quam illa dimittere, non Deo, sed mundo servitis, facti servi miseri et miserabiles, non solum mundi, sed etiam diaboli.

Sequitur pars secunda, in qua prohibet Dominus sollicitudinem temporalium, dicens: *Non ergo solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, aut corpori vestro quid induamini.* Non autem ait: *Non sitis providi;* non enim providentia temporalis, sed sollicitudo prohibetur. Porro sollicitudo est quæ amorem et intentionem æternorum in nobis suffocat et exstinguit. Unde alibi in parabola dicit quod exortæ spinæ suffocaverunt verbum Dei (*Luc. viii*). Providere vero secundum Deum unde tribuamus nobis et nostris et etiam pauperibus necessaria bonum est. Quod vero alibi dicitur: *Nolite cogitare de crastino* (*Matth. vi*); cogitare ponitur pro futuro remoto, vel pro sollicitum esse: contra illos qui necessaria in multos annos coacervant. Quod vero de cibo vel vestimento solliciti esse non debeamus, probat a majori, subdens: *Nonne anima, id est vita, plus est quam esca, et corpus plusquam vestimentum?* Ac si diceret: *Deus qui dedit nobis majora, id est vitam et corpus, dabit quod minus est, id est victum et vestitum.* Rursus probat a minori nos de victu debere sollicitos esse, cum subdit: *Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, et Pater vester cælestis pascit illa. Nonne vos pluris magis estis illis?* id est majoris pretii apud Deum. Ac si diceret: *Si Deus dat volatilibus cibum sine sollicitudine eorum, quanto ma-*

gis dabit cibum vobis, qui utique estis rationabiles, ad imaginem Dei facti. Mystice vero per volatilia, vani et mali homines hujus mundi accipiuntur, qui volitant per curiositatem, elevantur per superbiam, deponuntur in terram per cupiditatem, non de labore suo vivunt, sed de alieno per rapacitatem. Quibus si Dominus suis contemptoribus dat cibum, quanto magis fidelibus suis? Rursus quod de vestitu non debeamus esse solliciti, probat a minori, dicens: *Considerate lilia agri, quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis quod nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis.* Ad litteram nulla purpura vel sericum, quo Salomon, vel aliquis gloriosus in mundo vestitus est, potest floribus comparari. Quid enim ita candet ut liliū? **B** Quid ita rubet, ut rosa? *Si autem, inquit, fenum agri quod hodie est, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit quanto magis vos modicæ fidei!* subaudis vestiet, et hic veste temporali, et in futuro stola immortalitatis. Mystice vero per lilia accipiuntur potentes et gloriosi hujus mundi homines, qui in crassitudine mundi nati crescunt in mundo per altitudinem honorum, florent per prosperitatem temporalem, non laborant, neque nent, quoniam in labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur; ideo tenuit eos superbia, operi sunt iniquitate sua (*Psal. lxxii*), etc. Et si Deus superbos et gloriosos homines hujus sæculi sic vestit, qui utique fenum sunt, quia omnis caro fenum, omnis gloria ejus, tanquam flos agri (*Isa. xl*). Et cras in clibanum æternæ damnationis mittentur, quanto magis vos cultores suos? Sed valde pensandum est, fratres mei, quam eos qui solliciti sunt de victu vel de vestitu, dicit esse minimæ fidei. Qui enim magnæ fidei sunt, sciunt procul dubio Deum omnia necessaria provisurum. Ergo, fratres, si timetis necessaria de fore vobis, minimæ fidei estis.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus quid petere debeamus, cum subdit: *Primum querite regnum Dei et justitiam ejus.* Primum enim, id est principaliter, regnum Dei, quod quotidie in Oratione Dominica rogamus venturum, tanquam præmium et metam petere debemus. *Et justitia ejus, id est virtutes et bona opera quæ sunt viæ cundi ad regnum Dei.* **D** *Et hæc, inquit, omnia, videlicet temporalia, vitæ præsentis necessaria, adjicientur vobis, scilicet tanquam incidentia; non enim propter se, sed propter æterna sunt petenda.* Sicut enim satellites regis stipendia militiæ non reputant in laboris remunerationem, ita nec nos, fratres, necessaria vitæ temporalis debemus reputare in remunerationem præmii. Quis enim, teste Paulo, militat suis stipendiis unquam? (*I Cor. ix.*) Si ergo, fratres, Christo militamus, non de stipendiis, sed de promerendo præmio solliciti simus. Ipse enim Rex regum providet et hic stipendia militibus suis, et in futuro reservat æterna præmia Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIV.

DOMINICA DECIMA SEXTA POST TRINITATEM.

Obsecro vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra (Ephes. III), etc. In hac lectione, fratres charissimi, hortatur Apostolus Ephesios, et per eos quoslibet nostrum, ad constantiam et fortitudinem fidei, spei et charitatis, et hoc modo. Primo obsecrat eos ne deficiant in tribulationibus. Secundo ostendit se orare pro fortitudine et perfectione eorum. Tertio gratias agit Deo, qui potens est dare suis melius quam ipsi sciunt postulare. Apostolus igitur, propter Evangelium positus in vinculis, timens ne tribulationes illatæ magistro, fierent timor et debilitas discipulorum, quos non poterat verbo, confortat scripto. In quo certe, fratres, ostenditur mira charitas Apostoli, qui de constantia discipulorum magis quam de vinculis suis sollicitus erat. Ait ergo: *Obsecro vos et de vobis, ne scilicet deficiatis in tribulationibus meis*, id est propter tribulationes meas, quæ utique sunt pro vobis, id est propter fidem vobis prædicatam, mihi illatæ, *quæ est gloria vestra*, id est non deficere in tribulationibus vel meis vel vestris, est gloria vestra. Fortes enim in certamine milites sunt apud Deum gloriosi. Et econtrario formidolosi et deficientes erunt inglorii. Sicut enim fornax aurum, ita tribulatio probat iustum. Unde non debetis mirari, fratres mei, si Dominus sinit tribulari et flagellari suos in mundo. Aurum enim purum esse nequit, quod caminus non excoquit. Obsecro ergo et ego vos cum Apostolo, fratres mei, ne deficiatis in tribulationibus, si quæ mihi, vel vobis, vel etiam sanctioribus viris contingant, quoniam cœlestis faber vasa electionis cum multa tribulatione consuevit eliminare.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus se orare pro constantia discipulorum, dicens: *Hujus rei gratia*, scilicet ne deficiatis, *flecto non genu unum*, sicut faciebant Judæi ante Jesum, vel sicut hypocritæ, qui corpore, non mente humiliantur, sed *genua mea*, id est supplico mente et corpore, *ad Patrem Dei et Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlo et in terra nominatur*. Sicut cum Deus sit solus bonus, solus sit dominus, solus sit rex, tamen voluit participatione bonitatis suæ homines dici et bonos et dominos atque reges. Sic cum ipse solus sit Pater, voluit tamen homines ex se vocari patres. Porro Deus Pater dicitur quatuor de causis: Pater generatione, creatione, doctrina vel exemplo, adoptione. Et quidem generatione est Pater solius Filii. Creatione vero est Pater omnium creaturarum; doctrina vel exemplo, tantum rationalium; adoptione, tantum bonarum. Quicumque autem dicitur Pater in cœlo vel in terra, sive hoc, sive illo, sive tertio, sive quarto modo, a Deo Patre habet hoc. In cœlo enim, et Filius et Spiritus sanctus dicitur Pater, et omnium rerum creatione et rationalium doctrina et exemplo, et bonarum adoptione, sed a Patre hoc habent. Sicut enim non ex se, sed ex Patre, ita nec

A sunt Deus, nec Pater, nisi ex Patre. In terra vero dicuntur homines patres filiorum suorum per generationem, et minorum per doctrinæ et exempli auctoritatem, et etiam alienorum filiorum per adoptionem. Sed sive hoc, sive illud, sive tertium, non ex se, sed ex summo Patre habent. Itaque ex Deo Patre omnis paternitas, id est omnis modus dicendi patrem, et est et nominatur. Qua de causa flectis genua tua ad patrem? *Ut det vobis*, inquit, *secundum divitias gloriæ suæ*. Cum Deus habeat omnes divitias quæ sunt in cœlo et quæ sunt in terra, tamen divitiæ gloriæ dicuntur hic virtutes et earum opera, ideo quia hominem faciunt vere gloriosum, et ad æternam gloriam perducunt. Et quid det? *Virtutem corroborari in vobis*, id est vos corroborari in virtute, et scilicet habeatis virtutem fortitudinis et constantiæ in interiorem hominem. Magna enim fortitudo corporis non est necessaria Christianis, quia magna fortitudo et pinguedo corporis opprimit animam. Cum enim caro et spiritus sibi adinvicem adversentur, quanto alterum est fortius, tanto reliquum est debilius. Unde Apostolus: *Quando ego infirmor, tunc fortior sum et potens (II Cor. XII)*. Exponit quod dixerat, *det*, inquam, *virtutem*. Et quam? *Christum*, qui scilicet est Dei virtus et sapientia, *habitare per fidem in cordibus vestris*, quem qui habet, omnem virtutem et gratiam habet. Det etiam ut sitis *in charitate radicati et fundati*, ut scilicet nec evelli nec moveri a charitate possitis. Electi et si quandoque aliquantulum moveantur, non tamen evelluntur. David qui peccavit, motus fuit, sed non evulsus, et ideo non aruit. *Ut possitis, inquit, comprehendere cum omnibus sanctis*. Quia soli sancti comprehendere possunt, quorum est nosse ministerium regni Dei? Et quid? *Quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas et profundum*. Quia *charitas patiens est et benigna*, quia *omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet (I Cor. XIII)*. Ipsa charitas est longanimis in patientia, ipsa est lata in dilectione, amici scilicet et inimici, ipsa est lata in spe, æternorum scilicet præmiorum, ipsa est profunda in fide et evitacione æternorum suppliciorum. Qui enim charitatem non habet radicatum, in patientiâ lacessit, et in dilectione deficit, et in spe æterni præmii languescit, in fide æterni supplicii ambigit. Et quia non possumus esse firmi in fide et charitate Christi, non novimus quantum charitatem ipse erga nos habuit, addit: *Det etiam vobis scire supereminentem scientiæ charitatem Christi*. Christus quippe habuit supereminentem charitatem, quia posuit animam suam pro servis et inimicis, ut eos faceret filios et amicos. Habuit etiam charitatem scientiæ et scientiam charitatis, id est habuit sapientem dilectionem, et sapientiam diligentem. Quidam enim habent charitatem, sed non secundum scientiam. De qualibus Apostolus: *Zelum Dei habent, sed non secundum scientiam (Rom. X)*. Alii habent scientiam, sed non secundum charitatem. De qualibus Apostolus: *Scientia inflat, charitas vero ædificat (I Cor. VIII)*. Nos ergo,

fratres, studeamus scire eminentem scientiæ charitatem Christi, ut quemadmodum ipse sapienter nos dilexit, ita et nos eum discamus diligere sapienter. *Ut impleamini, inquit, in omnem plenitudinem Christi. Ut videlicet et hic habeamus, secundum modum viæ, plenitudinem sapientiæ et virtutis, et in futuro plenitudinem æternæ retributionis, ubi non jam per speculum et in ænigmate, sed plenarie et sciemus et diligemus.*

Sequitur pars tertia, in qua Apostolus agit gratias Deo, ostendens ipsum esse potentem *facere omnia superabundanter quam petimus aut intelligimus*; supereminet enim potentia Dei et petitionem et intellectum nostrum. Ecce, fratres, Apostolus supplicans et rogans Deum, primo vocavit eum Patrem, ideo quia patris est velle bonum filiorum; secundo ostendit eum esse divitem in donis, cum ait: *Secundum divitias gloriæ suæ. Modo tertio ostendit eum esse potentem in omnibus, in quibus perpetratio petitionis consistit. Qui enim vult dare et abundat donis et potest dare, procul dubio dabit. Itaque, fratres, Deum pie et constanter rogemus; qui cum velit, et abundet et possit, profecto justa petita nostra nobis est daturus. Secundum, inquit, virtutem quæ operatur in nobis, potens est omnia facere, id est, illa virtute qua facit nos de injustis justos, de insipientibus sapientes, de impotentibus potentes. Ipsi in Ecclesia et in Christo Jesu, id est in ipsis appareat gloriosus in omnes generationes, id est in æternum. Itaque, fratres, sicut Apostolus quosdam Corinthios, ita nunc et vos obsecramus ne deficiatis in tribulationibus, vel nostris, vel vestris. Oportet enim lapides qui collocandi sunt in cœlesti ædificio, hic quadrari et poliri: Qui enim hic non quadratur vel politur correctionibus et disciplinis, inter lapides summi ædificii non est ordinandus. Quod bene significatur per hoc quod ligna et lapides templi exterius poliebantur tantum, non interius. Non enim auditus fuit in templo sonus mallei vel dolabri (III Reg. vi). Quia videlicet in mundo vapulantur sancti, non in cœlo, flectimus ergo, fratres, sicut Apostolus faciebat, genua nostra ante Deum pro constantia fidei nostræ. Quod vos quoque pro vestra salute debetis facere, ut et nos et vos pariter ad æternam beatitudinem pervenire mereamur, per Dominum nostrum Jesum Christum qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA XXXV.

DOMINICA DECIMA SEXTA POST TRINITATEM.

Ibat Jesus in civitatem quæ vocatur Naim. Et ibant cum eo discipuli ejus, et turba copiosa. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ (Luc. vii). In hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, ostenditur primo, juxta litteram, Domini et Redemptoris nostri Jesu Christi circa salutem hominum

*A sollicitudo, misericordia, humilitas et omnipotentia. Et sollicitudo quidem ostenditur, cum dicitur: Ibat Jesus in civitatem, etc. Sollicitus quippe erat circa salutem hominum, qui huc et illuc pergebat, ubi occasionem bene agendi hominibus se inventurum prævidebat. Pergebat siquidem ubi sciebat esse conventus hominum, ut eis verbum vitæ annuntiaret. Pergebat ubi sciebat infirmos, ut eos misericorditer curaret. Pergebat ubi sciebat esse pauperes et miseros, ut eis consolationem exhiberet. In quo exemplum itidem operandi suis proposuit, confundens duritiam eorum qui declinant loca ubi sciunt esse pauperes et miseros, ne forte eorum præsentia et importunitate eis compati et subvenire cogantur. Nemo autem putet quod fortuito acciderit quod, Domino appropinquante ad portam, defunctus efferretur. Non enim hoc casualiter, sed divina ordinatione procuratum est. Misericordia Domini ostenditur, cum compatitur viduæ, quæ triplici infortunio misera et miserabilis erat, quia erat vidua, quia filium defunctum efferebat, quia alium non habebat. Et quia tam miserabilis erat, turba civitatis ejus miserans, eam comitabatur, consolabatur et funus curabat. In quo discamus et nos, fratres mei, mœrentes comitari et consolari, et funera curare, quoniam opus humilitatis et misericordiæ est, consolari mœstos et sepelire mortuos. Tobias enim, quia sepeliebat mortuos, meruit a Domino misericordiam et illuminationem. Dominus etiam, ut daret nobis exemplum miserandi et consolandi afflictos, misericordia motus, viduam consolatur verbo et facto. Verbo, cum ei dicit, *noli flere*; facto, cum reddit ei filium redivivum. Humilitas vero Domini ostenditur, cum loculum mortui, quem solum nutu resuscitare poterat, tangere non veretur. Porro si subtilius inspiciamus, illum tetigit ob tres causas: ob humilitatis exemplum, ob legis intelligentiam, ob figuræ mysterium. Ob humilitatis exemplum tetigit Dominus loculum, ut, si ipse qui vita æterna est, mortuum tangere voluit, nos qui sumus cadavera et sanies, tangere, lavare et sepelire non reformidaremus. In quo confundit quosdam inhumanos et duros, qui, quasi non essent morituri, mortuos reformidant et abhorrent. Ob legis intelligentiam tetigit loculum, ut demonstraret mortui contactum in lege prohibitum, non carnaliter, sed spiritualiter esse intelligendum, præsertim cum ipse, qui ipsa munditia est et qui inquinari non potest, mortuum tetigit. In contactu enim mortui, spiritualiter prohibebatur consensus peccati. Ob mysterium etiam tetigit loculum, ut designaret, in resurrectione a peccato operis criminalis, necessariam esse satisfactionem operis, ut post dicitur. Omnipotentia Domini demonstratur, cum ad solum ejus imperium mortuus suscitatur. In quo ostendit se illum eundem esse qui in principio tantum dixit, et omnia facta sunt (Gen. 1). Mira virtus, fratres, in verbo Domini, ad cujus vocem mox aperitur infernus, et anima, quam detinebat, egreditur; recalescit frigidus, et recedit qui*

erat mortuus. *Acceptit autem omnes timor*, ut scilicet timerent simul et diligenter, quem tam potentem in opere et sermone videbant, et magnificabant Deum. Quos nos quoque imitantes, Deum in sanctis et miris operibus suis, discamus timere simul et laudare. Mystice vero per mortuum mortuus in peccato designatur. Cum autem Dominus multos mortuos suscitaverit, tres tantum ponunt evangelistæ, certi causa mysterii. Significant quippe tres mortui tria genera peccatorum in peccatis mortuorum, id est mortuum peccato voluntatis, mortuum peccato operis, et mortuum peccato consuetudinis. Suscitavit igitur Dominus primo filiam archisynagogi in domo privatim cum paucis verbis. Per quod significatur quod, quando peccat aliquis in sola mente, quasi in secreto, facilius et cum minori satisfactione a Domino suscitatur. Suscitavit et secundo Dominus, ut hic legimus, filium viduæ in porta, tangens loculum et plura dicens. In quo significatur quod, quando peccatum exit foras per impletionem operis, eget majori satisfactione, et operis et orationis. Tertio vero suscitavit Lazarum quadriuanum a monumento, flendo, clamando, lapidem tollendo. in quo innuitur quod, quando premitur peccato consuetudinis, et jam per putridam vitam et infamiam fetet, adeo est ligatus et pressus consuetudinario peccato, quod vix resuscitatur. Magna tamen misericordia Dei eum respiciente, quandoque resurgit, sed opus est lacrymis magnis, confessionibus, orationibus et labore magnæ satisfactionis. Quartus vero mortuus Domino nuntiatur, sed ab eo resuscitatus esse non legitur; sed ait nuntianti: *Sine mortuos sepelire mortuos suos* (Luc. ix). Mortuus sepelit mortuum, quando peccator peccatorem adulando fovet et demulcet. Hunc Dominus non resuscitat, quia, quando *laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et iniquus benedicitur* (Psal. ix), ita hinc ligatur vinculo consuetudinis, et inde fovetur oleo adulationis, quod non surgit ad veniam emendationis. Itaque, fratres mei, adulatores devitate. Illos qui vos corrigunt diligite. Cavete ne dormiatis in peccato consuetudinis. De peccato operis vel voluntatis celeriter satisfacite, ne præveniamini repentina morte, quia *qua hora non putatis Filius hominis veniet* (Luc. xii) ad vocandum et ad iudicandum vos. Propterea, fratres, mortem nostram semper ante oculos nostros habeamus; quam terribilis venturus sit iudex superius semper recogitemus, suspiriis et lacrymis et bonis operibus sordes peccatorum nostrorum tergamus, quatenus venientem Christum iudicem securi videre mereamur, ipso præstante qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXVI.

DOMINICA DECIMA SEPTIMA POST TRINITATEM.

Obsecro vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis (Ephes. iv), etc. In

hac lectione, fratres charissimi, intendit confirmare Ephesios, et per eos omnes credentes in unitate charitatis, et huiusmodi. Primo obsecrat eos perseverare in fide, ad quam vocati erant. Secundo monet eos habere virtutes, quæ efficiunt et conservant pacem et charitatem. Tertio monet eos ut per charitatem sint unum corpus, et unus spiritus. Ait ergo, *obsecro vos ego vinctus in Domino*. Triplici catena, fratres mei, vinctus erat Apostolus, catena scilicet ferri, catena corporis, catena charitatis. Porro catena ferri erat vinctus propter Christum, quando hæc scribebat. Unde ipse alibi ait: ego quidem vinctus sum, sed tamen verbum Dei non est alligatum (II Tim. ii). Catena quoque corporis se esse alligatum recognoscit, non solum Apostolus, sed etiam omnis verus Christianus, qui intelligit se in corpore gravari, exulare, et peregrinari a Deo. Unde idem Apostolus: *cupio, inquit dissolvi, et esse cum Christo* (Philipp. i). Et Psalmista: *Educ, inquit, de carcere animam meam, ut confiteatur nomini tuo* (Psal. cxli). Catena etiam charitatis Dei et proximi, non solum Apostolus, sed etiam quilibet fidelis debet semper vinciri, alias fidelis non est. Porro Apostolus sic per dilectionem vinctus erat cum Deo et proximo, ut positus et in catena ferri, et in catena miseriæ corporalis, plus erat sollicitus de salute animarum et proximorum, quam de duplici miseria, qua circumdatus erat. Unde et obsecrat eos de eorum utilitate, sciens utique profectum discipulorum, gaudium et coronam esse magistri. Unde idem alibi dicit: *Itaque amantissimi et desideratissimi mei, gaudium meum, et corona mea, sic stete in Domino charissimi* (Philipp. iv). De quo nos obsecrat? *Ut digne, inquit, ambuletis vocatione qua vocati estis*. Est autem duplex vocatio fidelium. Prima est qua vocantur ad fidem; secunda qua vocantur per fidem ad vitam æternam. Digne ergo ambulat vocatione qua vocatus est, qui et fidem recte tenet, et per eam digne ambulat bene operando in vitam æternam. Sed multi sunt hodie (unde magis dolendum est) qui ad fidem vocati sunt, et per eam non digne ambulant, dum bene operando non proficiunt, sed magis retrogradi sunt, et cum Deum ore confiteantur, factis negant.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus monet nos habere virtutes per quas retinetur et observatur charitas et pax, cum subdit: *Cum omni humilitate et mansuetudine et patientia, supportantes invicem in charitate*. Itaque humilitas, mansuetudo, patientia, et mutua supportatio, sunt virtutes quæ efficiunt et conservant charitatem et pacem. Quod patet per vitia illis contraria, quæ charitatem et pacem destruant. Hæc autem sunt superbia, iræ, impatientia, et contemptus proximorum. Quod superbia pacem dissipet, ostendit Salomon dicens: *inter superbos semper jurgia sunt* (Prov. xiii). Ubi enim unusquisque per superbiam vult dominari, charitas et pax esse non potest. Econtrario vero humilitas pacem nutrit, quia humilis conten-

edere nequit, sed semper cedere et subdi quærit. Quod vero pacem destruat, ex hoc apparet, quia sicut motus maris vel aeris disturbat tranquillitatem et serenitatem, et generat tempestatem, ita ira turbat quietem mentis, et parit perturbationem et furorem. Uple poeta (61) : « Ira brevis est furor. » Econtrario vero mansuetudo est pax aeris. Qui autem mansuetus in se et tranquillus est, alios etiam pacificare potest. Quod impatientia turbat pacem, ex hoc apparet quia qui seipsum pati non potest, alios pati non poterit. Et qui sibi discors est, nemini concors erit. Econtrario vero patiens, cum omnium injurias patiatur patienter, cum omnibus pacem habere potest, quantum in ipso est; juxta illud Apostoli : *Cum omnibus hominibus, quod vobis est pacem habentes* (Rom. xii). Quod vero contemptus pacem et charitatem destruat, inde patet, quia qui contemnit, offendere non timet. Et ut Sapiens ait : « Ubi contemptus ibi frequens injuria. » Et ubi frequens injuria, frequens inquietatio, et frequens perturbatio. Econtrario vero supportatio alienorum onerum et infirmitatum, charitatem et pacem nutrit; obsequium enim parit amicos. Itaque, fratres, superbia de majoritate contendit, ira contra negantem irascitur, impatientia injuriat, contemptus se injuriasse contemnit. Et econtrario humilitas non contendit, imo contententi libens subjicitur. Modestia etiam non irascitur, imo iratum mitigat; patientia non repercutit, imo inferentem æquanimitè sustinet. Supportatio mutua non contemnit: imo contemptos juvat. Has ergo, fratres, virtutes, habere contendite, si veram charitatem et pacem inter homines vultis habere.

Sequitur pars tertia, in qua monet Apostolus ut simus per charitatem unum corpus, et unus spiritus subdens : *Solliciti servare unitatem spiritus*, id est charitatem qua operatur Spiritus sanctus in *vinculo pacis*, ut scilicet jungamur et vinciamur in unum per confœderationem. *Unum*, inquit, *corpus et unus spiritus*, subaudi sitis, *sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ, unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus et Pater omnium, qui est super omnia, et per omnia, et in omnibus nobis*. Ordo litteræ est : Sicut estis vocati in una spe vocationis vestræ, sicut vobis est unus Dominus, una fides, unum baptisma, et unus Deus et Pater omnium, ita sitis unum corpus, et unus spiritus. Sumus quippe, fratres mei, vocati per fidem in una spe ejusdem æternæ retributionis. Est et nobis unus Dominus, qui nobis dominatur, et jure creationis, et jure restaurationis. Unde, quamvis dicantur in terra multi domini, tamen unus est principalis in cœlo et in terra. Cæteri non domini, sed diminutive domni dicuntur. Est etiam nobis una et eadem fides, id est idem credimus de Deo, et iidem sunt articuli fidei apud omnes fideles. Est etiam apud omnes fideles idem baptisma, quia in eadem fide et in eodem elemento,

(61) HORAT. *Epist.* I, *epist.* 2, vers. 62.

et in eadem forma celebratur apud omnes. Similiter et cætera sacramenta apud omnes fideles eadem sunt. Unus est etiam Deus et Pater omnium, scilicet Pater et Filius et Spiritus sanctus. Qui cum sit Deus, timendus est et adorandus. Cum sit Pater, diligendus est et imitandus. Illic autem est super omnia præsidendo, per omnia operando, in omnibus implendo, in omnibus quidem rebus est substantialiter implendo : sed in omnibus fidelibus est specialiter, per gratiam inhabitando. Sicut ergo, fratres, in his omnibus sumus unum, ita simus unum corpus et unus spiritus. Dicuntur autem omnes fideles metaphorice unum corpus, quod est Ecclesia. Cujus corporis, Christus dicitur caput, triplici ratione. Sicut enim caput, cum sit unius naturæ cum corpore, tamen ei præeminet, ita Christus, cum sit ejusdem naturæ cum Ecclesia, ei præcellit. Et sicut caput, in quo sunt omnes sensus, excubat pro salute omnium membrorum, ita Christus, in quo sunt omnes sapientiæ et scientiæ thesauri (*Coloss.* ii), providet toti Ecclesiæ. Tertio, sicut ex cerebro capitis descendit medulla et vigor in omnia membra, ita quod membrum, in quo cessat defluere, arescit, et fit inutile: ita de Christo descendit omnis gratia in omnes fideles, ita quod si in aliquem non defluit, arescit a bonitate, et fit inutilis. Fideles quoque dicuntur unum corpus, triplici ratione. Primo, quia Christo capiti et ad invicem colliguntur nervis charitatis; secundo, quia more membrorum, sibi invicem subserviunt et se coadjuvant; tertio, quia vel uno lætante, cæteri lætantur, vel uno dolente, more membrorum cæteri compatiuntur. Unus quoque spiritus dicuntur omnes fideles, id est unum spirituali dilectione, et etiam quia idem sapiunt et idem volunt. Itaque, fratres mei, sicut sumus unum in fide et spe, unum in servitio Dei, et in communionem eorundem sacramentorum, et unum æternæ beatitudinis sumus percepturi præmium, ita simus unum corpus, ut scilicet tanquam fidelia membra, Christo capiti et cæteris membris per charitatem cohæreamus, et alter alteri subserviamus, nos ad invicem coadjuvando, et alter alterius onera et infirmitates portando, in bonis ad invicem congaudendo, et in adversis compatiendo, ut ita pariter nos monentes, nos supportantes, nos coadjuvantes, nos consolantes, nos ad invicem exhortantes, ad desiderabilem æternitatis beatitudinem pariter pervenire mereamur, per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in æternum. Amen.

HOMILIA XXXVII.

DOMINICA DECIMA SEPTIMA POST TRINITATEM.

Cum intraret Jesus in domum cujusdam principis Pharisæorum Sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum (*Luc.* xiv). Tria facit in hac lectione,

fratres charissimi, Dominus et Redemptor noster : **A** dum malis eorum cogitationibus respondet, et eos in Primo apud insidiatores suos manducaturus intrat. Secundo eos confutans hydropicum curat. Tertio, ubi invitatus recumbere debeat, demonstrat, in omnibus magna nobis tradens documenta. In hoc enim quod apud principes et suos insidiatores, non solum declinare et manducare non refugit, imo etiam eos corrigit et instruit, magnitudinem suæ benignitatis et misericordiæ ostendit, et nobis exemplo sui quid facere debeamus innotescit, ut videlicet inimicis nostris non odium pro odio, sed potius pro odio dilectionem exhibeamus, et eis prodesse studeamus; et ob hoc apud principes et pravos homines manducemus, ut ipsis spiritualem correctionis et doctrinæ panem offeramus. Proponit etiam Dominus hic in comessatione sua, exemplum frugalitatis et abstinentiæ, cum in domo principis, et in Sabbato panem manducat. Tria quippe ponit evangelista, manducare panem, et in Sabbato, et in domum principis. Non autem ait manducare carnes vel pisces, vel delicias, sed solum panem. Cum omnia hæc et majora tanquam Dominus omnium, si vellet, ad manum haberet. Sed hoc in se ostendere voluit quod alibi præcepit, dicens : *Ne feceritis curam in desideriis carnis (Rom. XIII)*. Erubescant ergo gulosi, qui nesciunt manducare nisi delicias et lenocinia habeant. Hoc enim desiderant, et ob hoc laborant, aera, silvas et aquas venando fatigantes.

Adjunxit etiam *in Sabbato*, Iesto scilicet Judæorum die, ad confutandum eos, qui, et si in profestis diebus parce vivant, in festis tamen deliciose procurant, non reputantes festum nisi carnibus et lenociniis repleantur. Sed stultum est solemnitates Dei vel sanctorum convivii honorare, quos scimus Deo jejuniis placuisse. Addidit etiam *in domum principis*, ad reprehendendum eos qui, et si domi parce vivunt, venientes apud principes deliciosis principum cibariis capiuntur et inescantur. Itaque, fratres, Dominus pane sustentatur, et in Sabbato, et apud principem, ut nos modico contentos debere esse et in festis et apud principes demonstraret. Attamen quia invidia nescit ob beneficia mitigari, quamvis Dominus Pharisæis amorem et doctrinam offerret, ipsi tamen ei insidiabantur. Unde et subditur : *Et ipsi observabant eum*, id est, contra servabant, id est maligne servabant, ut si curaret ægros, vel aliquid aliud faceret in Sabbato, eum accusarent. Quod evangelista innuens subdit : *Et ecce quidam homo hydropicus erat ante eum*. Sic, fratres mei, sic semper observant impii pios, injusti justos, ut possint invenire occasionem eos accusandi, et eorum opera depravandi. Unde scriptum est : *Observabit peccator justum, et stridebit super eum dentibus suis (Psal. XXXVI)*.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus eorum malitiam confutat, et hydropicum curat, cum subditur : *Si licet Sabbato curare? At illi tacuerunt*. Ostendit autem hic Dominus se verum Deum esse,

dum malis eorum cogitationibus respondet, et eos in cordibus suis urget, et concludit : ita ut præ confusione taceant. Videbant quippe, quia si utrumlibet dicerent, rhetorica complexione capiebantur. Nam si dicerent quod liceret Sabbato curare, diceretur eis a Domino. Ergo non debetis me reprehendere, si in Sabbato curo. Si vero dicerent quod non liceret, diceret eis : Quare ergo vos curatis animalia vestra in Sabbato. Tacent ergo more convictorum, qui conscientias suas vident deprehensas. Sed Dominus hydropicum curat, non solo verbo cum hoc posset, sed etiam tangendo, ut ostenderet in Sabbato non ab omni opere feriandum (male enim Sabbatum celebrat qui a bono opere vacat), sed ab opere servili, quod maxime peccatum intelligitur.

B *Cujus vestrum, inquit, bos aut asinus in puteum cadat, et non continuo extrahet eum die Sabbati?* Ostendit autem Dominus eos graviori hydropisi avaritiæ laborare, dum curando animalia sua (secundum opinionem suam) Sabbatum non violant, et per avaritiam suam, curam animalium curationi hominum præponunt, et in utroque legem transgrediuntur et Deum offendunt. Porro mystice ipsi erant et hydropicus aquis tumidus, et bos aquis submersus. Per fluxum quippe aquarum, fluxus divitiarum significatur. Sicut autem hydropicus plus bibit, et plus sitit, ita ipsi cum plus habebant, plus sitiebant. Et sicut bos in superabundantia aquarum submersus perit, ita ipsi in abundantia divitiarum submersi peribant. Fugiamus ergo, fratres, vitium Pharisæorum, ne scilicet a bonis operibus in festis vacemus, ne curam jumentorum nostrorum curæ hominum, quod multi (unde dolendum est) faciunt, præponamus, ne hypocrisi avaritiæ tumeamus vel submergamur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus in reprehensione Pharisæorum, qui primos recubitus in cœnis diligebant, ubi invitatus recumbere debeat, ostendit cum dicit : *Cum invitatus fueris ad nuptias, noli recumbere in primo loco, etc.* Quæ parabola, cum sit ad litteram observanda, spiritualiter magis observanda est. Omnes enim quotquot Christiani sumus, ad nuptias cœlestis convivii invitati sumus. Nullus autem in Ecclesia se debet vel cogitatione, vel prælatione alii præferre, ne forte ille alius major sit apud Deum, et ei præponatur vel sanctitate, vel dignitate. Ecce, fratres mei, quam multi reges, multi principes, multi episcopi, et multæ apud sæculum altæ personæ se nunc præferunt aliis dignitate, opinione et potestate. Sed certe cum venerit qui merita singulorum solus discernit, præferet eis aliquam viduam, aliquem pauperem, aliquam in hoc sæculo vilem personam. Et tunc non sine quodam rubore, incipient novissimum locum tenere, postpositi eis, quibus in hoc sæculo præpositi fuerunt. Itaque, fratres, unusquisque in Ecclesia se vilem reputet, cunctis se humiliter præponat, sola humilitate contendat, ut, cum venerit qui omnes fideles ad nuptias suas æternas invitavit, dicat : *Amice, ascende superius*, quia quanto fuisti

propter me humilior cæteris, tanto eris mecum sublimior cæteris. Hanc humilitatem, fratres, habere possumus, si peccata nostra semper ante oculos nostros ponamus, si aliorum virtutes, maxime quibus caremus, inspiciamus, si fragilitatem nostram pensamus, si aliorum sanctitatem admiremur. Sic quippe in conspectu nostro incipiemus vilescere, et alios nobis præponere. Quam humilitatem nobis inserere dignetur qui pro nobis humiliavit semetipsum, Dominus noster Jesus Christus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXVIII.

DOMINICA DECIMA OCTAVA POST TRINITATEM.

Gratias ago Deo meo semper pro vobis omnibus (I Cor. 1), etc. In hac lectione, fratres charissimi, ostendit Apostolus quantum gratuletur de profectu Corinthiorum, suorum scilicet discipulorum. Veri enim magistri gaudium est profectus discipulorum, et non immerito. Novit enim meritorum discipuli se ut suggestorem, ita quoque esse participem. Unde idem Apostolus alibi ait : *Itaque amantissimi et desideratissimi mei, gaudium meum et corona mea, sic stete in Domino charissimi* (Philipp. iv). E contrario quoque ruina discipuli fletus est magistri. Unde idem Apostolus dicit se lugere eos qui corruerunt. Unde et alibi dicit : *Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror?* (II Cor. xi.) Itaque, fratres, si ego verus magister sum, non debeo erga vos durus et frigidus esse, sicut quidam mercenarii et falsi magistri, qui non ad spiritualia lucra, sed etiam ad temporalia docent, sed, per veram dilectionem animarum vestrarum, lucrum quærere, et non solum mea, sed etiam meipsum pro vobis, si opus fuerit, impendere. Vos quoque, si veri discipuli, si veræ oves estis, erga pastorem vestrum non debetis, ut quidam perversi discipuli, duri et frigidi esse, sed eum tanquam spiritualem patrem amare, et ei non solum vestra, sed etiam vosmetipsos per charitatem communicare, ut inter vos et pastorem vestrum, non solum spiritualium, sed etiam temporalium honorum habeatur communio, ut scilicet magister discipulorum, vel discipuli magistri profectum vel detrimentum suum putent. Ostendens igitur Doctor gentium se de profectu discipulorum gaudere, primo gratias agit Deo de profectu eorum. Secundo ostendit quæ gratiæ sint eis collatæ. Tertio demonstrat quod præmium inde expectet. Ait ergo : *Gratias ago Deo meo*. Gratias agere est auctorem gratiarum de collata gratia benedicere. Quia enim nihil de nostro habemus, unde Deo retribuere valeamus, saltem semper debemus nos debitores ejus confiteri. Est autem, fratres charissimi, hoc valde necessarium. Si enim qui de collata gratia semper Deo gratus existit, non solum datam obtinere, sed etiam majorem adipisci meretur; ita qui de collato beneficio ingratus existit, non tantum conferendis, sed etiam collato meretur privari. Hinc

A est quod antiqui Patres pro divinis beneficiis cantica quasi gratiarum actionem cecinisse leguntur, ut canticum Mariæ, canticum Moysi, canticum Annæ. Hinc tradunt Hebræi Ezechiam regem, quia pro victoria a Deo sibi data canticum Domino non cecinit, incurrisse infirmitatem. Hinc etiam est quod novem leprosi a Domino mundati, quia cum decimo ad reddendum Deo gratias redire contempserunt, per reprobationem nesciuntur, dicente Domino : *Nonne decem mundati sunt, et novem ubi sunt?* (Luc. xvii.) Tales sunt hodie (unde magis dolendum est) multi qui de divinis beneficiis ingrati sunt, et ea quæ habent, vel suæ rationi, vel suis viribus, vel suo labori, non Deo attribuunt. Sunt et alii, qui, etsi in prosperis Deo gratias agant, in adversis tacent : de quibus scriptum est : *Confitebitur tibi cum benefeceris ei* (Psal. xlviii), sed certe contemptibilis est vox laudis, quæ procedit ex lætitia prosperitatis. Nos ergo, fratres, de omnibus bonis gratias agamus : nec solum de prosperis, sed etiam de adversis. Quæ, si recte sapimus, ad correctionem vel probationem a Deo nobis inferuntur, juxta illud : *In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte canticum ejus* (Psal. xli). Præcepit enim Dominus ut in die prosperitatis, suæ misericordiæ memores et beneficii simus, et ut in nocte adversitatis, ei gratiarum actionem decantemus. Hinc Job : *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum* (Job 1). Philosophicum quippe est in prosperis timere, et in adversis cantare.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus de quibus gratias agat, cum subdit : *In gratia*, id est pro gratia, quæ data est nobis in Christo Jesu. Dicitur autem gratia, quasi gratis data. Itaque, fratres, quia quidquid habemus, quia a Deo nobis gratis datum est, totum gratia est. Sed tamen antonomastice virtutes et dona Spiritus sancti, quæ sunt propria bonorum, gratiæ dicuntur. Temporalia vero bona, quia communia sunt et bonis et malis, etsi gratis a Deo dentur, tamen gratiæ non solent dici. Gratiarum autem, alia est gratia ad gratiam, alia gratia pro gratia; alia est pro gratia ad gratiam. Gratia ad gratiam tantum est prima gratia, quæ omnino gratis datur, non pro aliqua præcedenti gratia tanquam merito, ut fides. Gratia pro gratia est, teste Joanne, æterna beatitudo, quæ pro præcedentibus gratiis tanquam meritis justis confertur, nec pro ea, alia expectatur. Gratiæ vero mediæ inter primam et extremam gratiam, sunt gratiæ pro gratia ad gratiam, quoniam pro præcedenti gratia tanquam pro merito conferuntur ad alias gratias promerendas. Ne miremini, fratres, si merita justorum gratias voco; teste enim Apostolo, nihil habemus quod non a Deo et gratis acceperimus. Sed quoniam per unam gratiam pervenimus ad aliam, merita dicuntur et improprie. Teste enim Augustino, solam gratiam suam coronat in nobis Deus. Hæ autem gratiæ dicuntur datæ in Christo Jesu, id

est in fide Jesu Christi. Fides enim est prima gratia et fundamentum omnium gratiarum. Deinde gratiam exponens subdit : *Quia in omnibus, inquit, divites facti estis, in omnibus scilicet gratis ad vitam æternam promerendam necessariis : quas qui habet, veras divitias habet, et vere dives est. Has ergo divitias, fratres, desiderate et quærite, quæ hominem ad vitam ducunt sufficientiam, et semper habentes comitantur. Temporales vero divitias si non habetis, contemnite; si vero habeatis, pauperibus erogate. Has enim divitias Dominus in Evangelio fallaces appellat, quia hominem decipiunt, cum nec felicem nec sufficientem faciant, et cum homine manere non possunt, de quibus David : *Dormierunt, inquit, somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis (Psal. LXXVIII). Et alibi : Et relinquent alienis divitias suas (Psal. XLVIII). Hinc est quod David cum temporalibus divitiis abundaret, quia spirituales divitias non ita abundanter habebat, ut vellet, se pauperem vocat et egenum, dicens : *Ego egenus et pauper sum, Deus, adjuva me. (Psal. LXI.)* Itaque, fratres, si vere divites esse vultis, illas spirituales et æternas divitias amate, ad illas toto desiderio festinate. Si vero temporales divitiæ affluant, nolite cor apponere, sed pauperibus erogate. In quibus vero divites sint, ostendit cum dicit, *in omni verbo*, scilicet prædicationis Veteris et Novi Testamenti, *et in omni scientia divina*, tam divinarum rerum quam humanarum : Quæ utique si cum charitate habeatur, virtus est, *sicut Testamentum Christi confirmatum est in vobis. Testamentum vocat Scripturam, quia est testis æternæ hæreditatis. Evangelium ergo est Testamentum, quo Christus moriens, æternam hæreditatem, si eum dilexerimus, nobis testatus est. Testamentum autem hoc erat confirmatum in Corinthiis, quia ipsi in hoc testamento per fidem, spem et charitatem ita confirmati erant, ut neque mors, neque vita, neque gladius posset eos separare ab amore Christi testatoris et ab amore hæreditatis. Ut nihil, inquit, desit vobis in ulla gratia*, subaudi quæ necessaria sit in via. Unde patet quod quidam Corinthiorum jam perfecti erant modo viæ. Excusamus, fratres, imperfectionem et teporem nostrum, quotidie cum suspiriis flagitantes testatorem Christum, ut ipse in suo testamento et gratia nos confirmet, quatenus ab eo nullatenus divelli valeamus.**

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus qui Corinthii per prædictas gratias expectent, dicens *expectantibus revelatione Domini nostri Jesu Christi*. Expectare est cum desiderio sperare. Corinthii autem cum desiderio sperabant et præstolabantur revelationem Jesu Christi. Iniqui vero non expectant, imo timent adventum Christi, more mulieris adulteræ, quæ adventum sui viri formidat. In vobis, fratres, hoc quod dico animadvertere potestis, quia qui sibi nullius est conscius, et Deum sincere diligit, ejus adventum tanquam Patris et amici sui cum desiderio expectat, dolens inter mi-

serias hujus sæculi, ab ejus visione differri, juxta illud Pauli : *Cupto dissolvi et esse cum Christo (Philipp. 1)*. Nos ergo, fratres, nos tales præparemus, quibus sit hic mundus exilium, et revelatio Christi desiderabilis. Dicitur autem adventus Christi revelatio, triplici de causa, sive quia seipsum manifestabit in potentia, qui primo venit occultus, juxta illud : *Sicut fulgur exit ab oriente et paret usque in occidentem, sic erit et adventus Filii hominis (Matth. xxiv)*. Sive quia occulta cordium revelabit, juxta illud : *Nolite judicare ante tempus quoad usque veniat Dominus, qui et revelabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium (I Cor. iv)*. Sive quia tunc revelabitur qui sunt electi, et qui reprobi, juxta illud : *Filioli, nondum apparuit quid erimus, sed cum apparuit, tunc similes ei erimus (I Joan. iii)*. Quia vero de nostra virtute non possimus secure expectare adventum Christi, subjungit : *Qui et confirmabit vos usque in finem, sine crimine*, non ait sine peccato. Sine enim peccato saltem veniali, in hoc mundo vivere non possumus. Unde Joannes : *Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus : nosmetipsos seducimus, et veritas in nobis non est (I Joan. 1)*. Sed ista venialia, quæ quotidie sunt, ut in vano verbo, in risu, in tarditate eundi ad Ecclesiam, vel dandi eleemosynam, quotidianis satisfactionibus delentur, ut in contusione pectoris, in eleemosyna, in oratione, et hujusmodi. Sed ait *sine crimine*, id est in criminali peccato, qualia peccata separant hominem a Deo. Et ita confirmati a Deo, erimus securi in die judicii. Qui vocatur dies, vel a charitate magna et continua, vel a revelatione gloriæ Christi, vel a revelatione cordium, et glorificatione justorum. Qui tamen dies, cum sit dies electis, qui illuminabuntur, erit nox reprobis, qui in tenebris æternis recludentur, ut sint sine vero sole, sine calore boni, sine opportunitate bene agendi, juxta illud : *Venit nox in qua nemo potest operari (Joan. ix)*. A qua nocte nos conservet omnipotens Dominus, et det nobis videre æternam et beatam suam claritatem, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XXXIX.

DOMINICA DECIMA OCTAVA POST TRINITATEM.

D *Convenerunt Pharisei in unum, et interrogavit Jesum unus ex eis legis doctor, tentans eum (Matth. xxii, xxiii)*. Textus hujus evangelicæ lectionis, fratres charissimi, tanto avidius est audiendus, quanto doctrinam continet necessariam nostris animabus. Sunt autem ejus partes quatuor. Primum enim convenientes Pharisei, per unum illorum Jesum interrogant. Secundo Jesus respondet eis. Tertio eos confutat. Quarto simplices informat. Convenerunt igitur Pharisei in unum. Mali quippe, quamvis non solum ab aliis, sed etiam inter se divisi sint, quod inde contingit quia contrariis vitiis famulantur, tamen in persecutionem honorum conveniunt. Sic Herodes et Pilatus cum inimici essent, in mortem Christi conveniunt. Sic quoque Pharisei et Sadu-

cæi, cum divisi essent et discordes, in accusandum Paulum conveniunt; sic quoque potentes et malitiosi hujus sæculi, quamvis contrariis vitiis serviant, tamen sese coadjuvant et confœderant contra justos. Quorum coadunatam malitiam, fratres mei, studeamus superare per sapientiam, per patientiam, et per orationem, dicentes cum Propheta: *Præcipita, Domine, divide linguas eorum* (Psal. LIV), videlicet ut quemadmodum in turre Babel præcipitata est malitia per divisionem linguarum, ita et nunc præcipitetur per divisionem animorum. Convenerunt ergo Pharisei in unum contra Dominum, ut quem non poterant ratione, superarent multitudine. Et per unum, illum interrogant, ut, si vinceret, omnes victores viderentur. Et si vinceretur, solus victus videretur. Interrogavit, inquit, eum unus ex eis legis doctor. Doctor legis contra legis Auctorem se erigit. Unde patet quoniam scientia sine charitate nocet, juxta illud Pauli: *Scientia inflat, charitas vero ædificat* (I Cor. VII). Huic doctori legis sunt similes hodie multi hæretici, qui per verba charitatis impugnant veritatem. Similes etiam sunt eis qui per divitias, potentias et honores a Deo sibi datas ipsum Deum et Ecclesiam persequuntur. Quia vero interrogatio fit vel causa discendi, ut quando discipulus interrogat magistrum, vel causa fallendi, ut quando malignus interrogat simplicem, determinat evangelista qua intentione doctor legis Christum interrogaret, cum subdit: *Tentans eum*. Tentabat ergo eum, non ut probaret, ut Deus tentavit Abraham nec ut doceret, ut magister tentat discipulum; sed ut falleret, ut diabolus tentat Christianum, dicens: *Magister, quod est mandatum magnum in lege?* Sub simplicitate verborum, ponit laqueos insidiarum, juxta illud: *Molliti sunt sermones ejus super oleum, et ipsi sunt jacula* (Psal. LIV). Interrogat autem non ut instruat, aut instruatur, sed ut suam ostendet peritiam, et aliter derideat simplicitatem. Tales (unde dolendum est) sunt hodie plures, qui quærent et disputant de Scripturis, non ut faciant, sed ut appareant, et ut, Philosophus ait: *Volunt scire, ut sciantur.* Magister vero veritatis veritatem tentanti non tacet, ostendens ut quacumque intentione veritas interrogetur, si opportunum est, eam aperiamus.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus, respondens Phariseis, instruit nos de dilectione Dei et proximi, et de ordine diligendi: Et quia per hoc tota lex et Prophetæ adimplentur, de dilectione Dei nos instruit, cum dicit: *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua*. In quo mandato demonstrat quare et quantum sit Deus diligendus. Quare? Ob tres causas, quia bonus est in se, quod innuit in hoc quod ait *Deum*; quia meruit diligere a nobis nos creando, nutriendo, redimendo, quod innuit in hoc quod ait, *Dominum*, quia seipsum in præmium diligentibus se tribuit, quod innuit in hoc quod ait, *tuum*. Quantum vero sit diligendus ostendit, cum ait, *et ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, id est ex toto*

A quod scis, ex toto quod vivis, ex toto quod meministi. Omnes enim motus nostri, sicut sunt a Deo, ita ad Deum sunt dirigendi. Sed, fratres mei, quid sibi vult hæc inculcatio verborum, ex toto corde, ex tota anima, ex toto mente tua? Nonne si dixisset ex toto corde satis dixisset? utique. Sed tot inculcata sunt verba ad majorem expressionem, quia nunquam satis dicitur, quod nunquam satis agitur. Sed quis hoc mandatum potest implere? Nullus in via. Quare ergo datum est? Ut agnoscat homo se semper in via imperfectum esse, et tendat ad patriam, ubi hoc possit implere. Sed nec in patria tantum poterit amari Deus, quantum est dignus. De dilectione vero proximi nos instruit, cum dicit: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*. Innuitur autem hic in quo sit diligendus proximus, et qualiter, et quare. In quo? in hoc quod est proximus, nobis natura, vel fide, vel cognatione, vel beneficio, vel loco, vel familiaritate conjunctus. Omnem ergo hominem diligere præcipimur, tam notum quam ignotum, tam amicum quam inimicum, tam bonum quam malum. Non quidem, in quantum est malus vel inimicus, sed in quantum est proximus nobis natura, vel fide, vel virtute, vel si non est, ut sit. Qualiter proximum diligere debes? sicut teipsum. Non ait quantum teipsum, sed sicut teipsum, id est bene te, et bene proximum. Nam qui se male diligit, se odit. Sic ergo proximum diligamus sicut nos, tanta bona ei optemus, quanta nobis. Quare vero proximus diligendus sit, ex hoc nobis innuitur, quod in primo mandato omnes motus animi et corporis nostri, ad Deum diligendum dirigere præcipimur. Unde nobis constat quod etiam ipsos motus amoris, quibus vel nos vel proximos diligimus, ad Deum tanquam ad causam et ad finem dirigere debemus, ut scilicet et nos et proximos, non nisi in Deo, et propter Deum diligamus. De ordine vero diligendi, nos instruit, in hoc quod illud mandatum, maximum et primum vocat, et istud, secundum. Mandatum enim de dilectione Dei, est maximum, quantum ad dignitatem, et primum quantum ad ordinem. Deum igitur super omnia diligere debemus, deinde animam nostram, tertio loco animam proximi, quarto corpus nostrum. Patrem vero et matrem inter proximos primum debere diligere ostendit Dominus, cum de dilectione eorum primum secundæ tabulæ mandatum dedit. Post illos, diligenda est uxor, quoniam et si propter uxorem relinquendi sunt pater et mater corpore, non tamen mente. Post uxorem filii, post filios fratres, post hos nepotes. Post, magis diligendus est qui magis est conjunctus nobis carne, familiaritate, beneficio: et ad ultimum, inimici. Hinc est quod mandatum de dilectione dicitur a Propheta: *Latum mandatum tuum nimis* (Psal. CXVII), quoniam extenditur a dilectione Dei usque ad dilectionem inimici. Quod vero per hæc duo mandata tota lex impleatur, ostendit Dominus cum ait: *In his duobus mandatis, tota lex pendet et pro, hæc.* Qui enim Deum diligit, mandata ejus custodit. Qui vero proximum diligit, in nullo vult lædere, sed po-

tius prodesse. Unde nec eum occidit, nec ejus uxorem mœchatur, nec res ejus furatur, nec cætera quæ prohibita sunt operatur. Si ergo non potes omnes Scripturas scire, saltem de dilectione Dei et proximi mandatum tene. Quoniam ille tenet, et quod patet, et quod latet in divinis sermonibus, qui charitatem tenet in moribus. Qui hanc habet, omnia habet, et qui in hac offendit, factus est omnium reus. Hinc Propheta: *Omnis, inquit, consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis (Rom. XIII)*. Et Apostolus: *Plenitudo legis est dilectio (ibid.)*. Dilectionem ergo, fratres, super omnia teneamus, quoniam dilectio legem conservat, Deum sibi appropriat, proximos sibi amicat, inimicos reconciliat, diabolum superat, mortem ignorat, adversa æquanimiter portat, prospera sapienter temperat, omnia communicat, nunquam excidit, aliorum bona sua facit, sola Deum videt et cognoscit.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus Pharisæos congregatos confutat, interrogando eos hoc modo: *Quid vobis videtur de Christo? Cujus filius est?* Interrogat autem eos, non ut ipse ab eis erudiretur, qui omnia noverat, sed ut eos erudiret, qui erudiri nolebant, sed ut ostendens eorum ignorantiam, eorum confutaret superbiam, qui scientia legis inflati erant, et ut de æterna Christi nativitate nos erudiret, et ut garrulitati Pharisæorum silentium imponeret. Horum igitur superbiam confutat, cum eos ostendit ignorare quomodo Christus dicatur a propheta Dominus David. Putabant enim, et adhuc putant Judæi; Christum purum hominem fore ex semine David, et ideo recte secundum eos quærit Dominus quomodo David vocet Christum Dominum suum; cum sit secundum eos eo antiquior tempore, et pater generatione. Nam si Christus est filius David, quomodo ejus est Dominus? Vel si ejus Dominus, quomodo ejus est filius? Nos autem instruit Dominus de æterna sua generatione per verba prophetæ introducentis Patrem ad Filium loquentem, ita: *Sede a dextris meis (Psal. CIX)*. Nam in sequentibus versibus statim ostenditur Christus esse coæternus Patri qui ei dicit: *Tecum principium in die virtutis tuæ (ibid.)*, subaudis est mihi; et esse ex eo natus, cum subjungitur: *Ante luciferum genui te (ibid.)*. Itaque, fratres mei, quod Judæi ignorant, nos intelligimus duas Christi nativitates, unam de Patre ante sæcula, secundum quam est unus Deus et Dominus cum Patre. Unde et David vocat eum Dominum. Et alteram in tempore de Virgine, de semine scilicet David, unde et filius David dictus est. Silentium etiam imponit Pharisæis, ut tam evidenter de ignorantia nativitatis Christi confusi, non amplius audeant eum de scientia legis aggredi, quem videbant nosse omnia secreta legis.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus discipulos et simplicem turbam moraliter instruit, dicens: *Super cathedram Moysi, sederunt Scribæ et Pharisæi, etc. (Matth. XXIII)*. Sicut ex hoc et ex aliis sancti Evangelii locis, colligimus, fratres mei, tres sunt, pastor,

A mercenarius, et fur, sicut nomine, ita et intentione diversi. Pastor enim est, qui ex charitate oves Christi exemplo et verbo pascit. De quo Dominus: *Pastor, inquit, bonus animam suam ponit pro ovibus suis (Joan. X)*. Mercenarius vero est, qui pro temporalibus oves Christi pascit verbo, et non exemplo. Unde Dominus: *Mercenarius, inquit, fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus (ibid.)*. Fur est hæreticus, qui nec exemplo, nec verbo oves Christi pascit, imo eas occidit, cum se illas pascere mentiatur. De quo Dominus: *Fur, inquit, non venit, nisi ut mactet et perdat (ibid.)*. Mactat enim malo verbo, perdit malo exemplo. Ait igitur Dominus in hac Evangelii lectione de mercenariis sub nomine Scribarum et Pharisæorum. Et hoc modo: Primo describit quales sunt, et quomodo se habeant. Secundo ostendit quid eis a populo debeatur. Tertio describit vitia eorum. Quarto prohibet discipulis ne eos imitentur. Quales igitur sunt ostendit, cum eos vocat Scribas et Pharisæos. Scribæ sunt, quia sciunt legem, Pharisæi vero sunt, quia se dividunt ab aliis per superbiam et inanem gloriam, habentes scilicet scientiam sine charitate, quæ, juxta Apostolum, inflat, non ædificat (*I Cor. VIII*). Quomodo se habent? Super cathedram Moysi sedent. Est autem cathedra doctorum, sicut tribunal judicum, thronus regum. Per cathedram ergo doctrina legis vel Evangelii intelligitur. Bonus ergo pastor sedet in cathedra, quia intra doctrinam legis sese coercet, nec eam transgreditur. Mercenarius vero sedet super cathedram, quia doctrinam legis male operando transgreditur et conculcat. Hæreticus vero sedet extra cathedram, qui nec facto, nec verbo doctrinam legis tenet. Secundo quid oves debeant mercenariis, ostendit cum subdit: *Quæcunque ergo dixerint vobis, servate et facite; secundum vero opera eorum nolite facere*. Ac si aperte dicat: Quia doctrinam legis prædicant, audiendi sunt, sed quia eam male vivendo transgrediuntur, sequendi non sunt. Bonus ergo pastor, quia et doctrina et vita legem tenet, audiendus et sequendus est. Unde Dominus: *Vocem, inquit, ejus oves audiunt, et sequuntur (Joan. X)*. Mercenarius vero, quia non vita, sed sola doctrina legem tenet, est audiendus, et non sequendus. Unde et hic dicitur: *Quæcunque dixerint vobis servate et facite. Secundum vero opera eorum nolite facere*. Fur vero, quia nec doctrina nec vita tenet legem, nec audiendus, nec sequendus est. Unde Dominus: *Non audierunt, inquit, eos oves, quia non noverunt vocem alienorum (ibid.)*. Noverat quippe Dominus quosdam subditos fore, qui videntes pravam vita doctorum eos audire contemnerent. Et propter hoc ait hic: *Quæcunque dixerint vobis, servate et facite*. Et noverat quosdam fore, qui etiam pravam doctorum vitam sequerentur dicentes: Nonne hoc et hoc facit sacerdos, facit et episcopus meus? Quomodo ego sanctior essem illis? Ideo subjungit Dominus, *secundum vero opera eorum nolite facere; quia in doctrina sunt sequendi, non in vita.*

Tertio subjungit sex vitia mercenariorum, scilicet transgressionem, crudelitatem, remissionem, vanam gloriam, crapulam, honoris et gloriæ ambitionem. Porro de transgressione legis eos redarguit, cum dicit: *Dicunt enim et non faciunt*. De summo pastore scriptum est: *Cœpit Jesus facere et docere* (Act. 1). Neque enim sufficit doctrina sine vita. Si enim dicis et non facis, dicetur tibi: *Quare tu ipse hoc quod præcipis non facis? Quare prædicas non furandum et furaris?* (Rom. 11.) Hinc ait Psalmista: *Peccatori autem dicit Deus: quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, et projecisti sermones meos retrorsum* (Psal. XLIX). Hinc est quod baculus pontificalis in seipsum reflectitur; ut scilicet quod aliis prædicat, in se ostendat. Rursus nec sufficit vita sine doctrina. Unde propheta clamat: *Væ mihi quia tacui*. (Isa. vi). Et alius: *Si non annuntiaveris, inquit, impio ut ab iniquitate sua convertatur, ipse quidem in iniquitate sua morietur, quia non annuntiasti ei; sanguinem autem ejus de manu tua requiram* (Ezech. 11). Heu, fratres mei, quam sunt hodie rari veri pastores! Nam nos, qui pastores plebis vocamur, tam in vita quam in doctrina claudicamus. Nam quanta differentia est inter pastorem et ovem, tanta differentia debet esse inter vitam pastoris et vitam subditi; ut videlicet respectu excellentiæ pastoris, subditi grex dicantur. Debet enim sacerdos esse in populo velut lux in obscuro, velut stella in throno, ut ad claritatem viæ ejus, cæteri viam sequantur. Unde et Dominus ait: *Vos estis lux mundi; vos estis sal terræ* (Matth. v), ut scilicet per claritatem vitæ vestræ, populus illustretur, et per sapientiam vestram insulsi et idiotæ erudiantur. Sed (quod sine gemitu dicere nequeo) nos qui debuimus, esse lux mundi, facti sumus tenebræ, et est sicut populus sic sacerdos (Ose. ix). In doctrina etiam claudicamus, tum quia sumus pigri ad prædicandum, nisi non attenderimus temporale emolumentum, tum quia personas accipimus, durius pauperes increpantes, et potentum vitia vel palpantes vel tacentes. Et hoc unde, fratres, nisi quia pauperes contemnimus, et potentes formidamus, cadentes hinc a charitate, illinc a justitiæ rigore?

De crudelitate vero Pharisæos arguit, cum subdit: *Alligant enim onera gravia importabilia, et imponunt in humeros hominum*. Quod gravia imponunt, austeritatis, quod importabilia, crudelitatis et impietatis erat. Hoc faciunt etiam hodie quidam falsi pastores, qui nescientes compati infirmitatibus subditorum, alii imponunt onus ut per totam vitam suam jejuset in pane et aqua. Alii, ut semper in cilicio et cinere super terram recumbet. Alii, ut semper nudo pede exsulet. Alii, ut omnia relinquat, et eremum intret. Quæ infirmi importabilia reputantes, quasi de venia desperando omnem deserunt satisfactionem, et in peccatis permanent. Scriptum est enim: *« Asellus sequens matrem nimis oneratus divertit. »* Non autem attendunt qui hoc faciunt, quod Samaritanus sauciato adhibuit oleum et vinum.

A Oleum misericordiæ, et vinum correctionis. Unde et Paulus: *Si præoccupatus, inquit, fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis instruite hujusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum ne et tu tenteris. Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi* (Gal. vi). Bonus ergo pastor accedat ad peccatorem more Samaritani et misericordia moveatur super eum. Cum infirmetur per compassionem, postea infundat oleum consolando et veniam promittendo. Tertio infundat vinum, modeste corrigendo. Quarto eum sublevet in jumentum suum, ejus onera portando per orationes, sacrificia et oblationes, ut imitetur illum verum Pastorem qui languores nostros ipse tulit, et peccata nostra ipse portavit. De nimia remissione Pharisæos redarguit, cum subdit: *Digito autem suo nolunt ea movere*. Quasi dicat: *Graviora mandata, quæ aliis imponunt, ipsi nec in minimo aggredi volunt, et ita cum in aliis sæviant, sibi minus [magis] indulgent*. Cum econtrario officium boni pastoris sit, vitiis suis nunquam indulgere, sed se asperius judicare et tractare, et aliis indulgentiorem esse. Multum in hoc, fratres mei, quotidie peccamus, qui aliis graviora onera satisfactionis imponentes, nos remisse tractamus, aliorum vitia judicamus, et nostra excusamus. Aliis dura et longa jejunia imponimus, et nos comensationibus et ebrietatibus vacamus. Aliis castitatem præcipimus, et nos renibus indulgemus. Alios vestiri cilicio, et jacere in sacco et cinere præcipimus, et nos molliibus vestimur, et in mollitie recubamus. Alios omnia relinquere et pauperibus erogare monemus. Et nos avari in terra thesaurizamus, facientes duplex judicium, aliud proximo, aliud nobis. Et quod in aliis damnamus, in nobis excusamus, cum scriptum sit: *Statera et statera, pondus et pondus utrumque abominatio est apud Deum* (Prov. xx). De vana gloria eos redarguit cum subdit: *Omnia sua opera faciunt ut videantur ab hominibus*. Sed, sicut alibi dicit Dominus, *repperunt mercedem suam* (Matth. v), laudem scilicet humanam, quam quæsierunt. Faciunt certe et boni pastores aliquando bona in publico coram hominibus, sed inde non quærent gloriam suam, sed Dei, et utilitatem proximi, juxta quod Dominus alibi præcipit: *Sic luceant, inquit, opera vestra coram hominibus, ut glorificent Patrem vestrum qui cælis est* (Matth. vi). Deinde in quibus Pharisæi quærebant vanam gloriam, exponit cum subdit: *Dilatant enim phylacteria sua, et magnificent simbrias*. Præceperat siquidem Dominus in lege: *« Habebis præcepta mea tanquam aliquid semper appensum ante oculos tuos. »* Huic litteræ Pharisæi adhærentes, scribebant decem mandata in pictatiolis, et in fronte sua suspendebant, ut præ cæteris, legis observatores viderentur. Unde et hæc pictatiola vocat hic phylacteria, a *phylasse*, quod est *observare*. Præceperat etiam Dominus fieri simbras in angulis vestimentorum. Unde et eas Dominus habuit in vestimentis, de quibus hemorroissa unam legitur tetigisse. At Judæi amatores vanæ gloriæ faciebant sibi grandiores sim-

brias, in quibus spinas ligabant, ad quarum punctio-
nem legis divinæ recordarentur. His similes plerique
nostrum sunt hodie, fratres mei, qui, ut videantur
ab hominibus, religiosius se vestiunt, parcius vi-
vunt, psalmos frequentius murmurant, prolixius
orant, genua crebrius flectunt, in choro primi inci-
piunt, et extremi finiunt. Sed quotquot tales sunt,
procul dubio miseri sunt, qui pro vento favoris,
præmium vendunt virtutis, miseri in hoc sæculo,
miseriores in futuro. De crapula eos reprehendit
cum subdit: *Amant enim primos recubitus in cœnis.*
Ac si aperte dicat: *Ileo volunt videri gloriosi, ut
honorentur ab hominibus, et invitatione, et priori et
ampliori epulatione.* Tales sumus et nos, fratres
mei, hodie (unde dolendum est) qui gaudemus
quando principes et potentes nos invitant, nos in
primo loco collocant, nobis varia fercula et vina ap-
ponunt. Medullam terræ comedimus, comessamur et
inebriamur vino, in quo est luxuria, paupere foris
fame et siti pereunte. Porro bonus pastor nunquam
extra domum suam eat manducandum, tantum gra-
tia comedendi, præter quam gratia aliis proficiendi,
ut invitatores suos, a quibus pascitur corporaliter,
pascat spiritualiter. Declinet autem in sede super-
biam, in cibo saturitatem, in potu hilaritatem, in
verbo levitatem, ut suos ædificet convivas, non so-
lum verbo, sed etiam gravitatis exemplo.

De ambitione eos redarguit, cum subdit: *Et pri-
mas amant cathedras in synagogis.* Heu! quantum
excrevit hodie hæc ambitio prælationum inter nos!
Ambiunt fieri magistri, antequam didicerint esse
discipuli: ante præcipere quam obedire. Alii simu-
lant sanctitatem, alii principibus serviunt, alii con-
gregant pecunias, alii frequentant curiam, ut quam
meritis non assequuntur, hypocrisi, pretio, violentia,
prece assequantur, cathedræ dignitatem. Sed intel-
ligat se non esse episcopum, qui mavult præesse
quam prodesse. Nemo præsumat defendere ambitio-
nem suam illo Apostoli dicto: *Qui episcopatum desi-
derat, bonum opus desiderat (I Tim. III).* Opus enim
dicit, non honorem; opus, non opes; laborem, non
requiem; ministerium, non dominatum; sollicitudi-
nem, non gloriam; aliorum onera portare, non por-
tari; querere non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Chri-
sti. Qui ergo ita episcopatum desiderat, bonum opus
desiderat. Sed quam rarus est hodie talis, fratres
charissimi! quin potius fere omnes ostendunt, cum
ad dignitatem perveniunt, qua intentione eam ar-
dierunt; male ascendunt, pejus vivunt. Assumunt
sibi numerum equorum, ut jam non videantur epi-
scopi, sed tyranni. Præmittunt in quadrigis et sum-
mariis multam et pretiosam suppellectilem, quasi
castra transportarent. Incedunt trabeatis frenis, et
epificiis deauratis. Non est modus vestibus, non ci-
bariis, non palatiis, non argenteis scutellis, et scy-
phis aureis. Elati in cathedra, obliviscuntur se esse
mortales, divitum personæ assumuntur, pauperes
abjiciuntur, ordines Ecclesiæ et justitiæ venundantur,
et quæ care mercati sunt, carius vendere concupi-

sciunt. Lectio et contemplatio contemnitur, et lu-
crosæ causæ agitantur. De vana gloria iterum eos
reprehendit, cum subdit: *Amant sclutationes in
foro, et vocari ab hominibus rabbi.* Cum diabolus
opera quorundam, nec in principio operis, nec in
exsecutione per intentionem vanæ gloriæ vitare po-
tuerit, postea per oblationem favoris et laudis eos
aggreditur, juxta illud quod Dominus serpenti dixit:
Et tu insidiaberis calcaneo ejus (Genes. III). Inducit
ergo eis adulatores, a quibus salutantur, beatifican-
tur, et decipiuntur, juxta illud Isaicæ: *Popule meus,
qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt (Isa. III).*
Quamvis enim exterius rubeant, et indignos laude se
dicant, tamen interius anima ad laudem lætatur et
delectatur, et ita maculatur. Pugnam quippe vanæ
gloriæ nemo advertit, nisi qui ei bellum indicit, et
qui eam subtiliter inquirit. Quarto prohibet Dominus
discipulis, ne Phariseos imitantur, cum subdit: *Vos
autem nolite vocari rabbi.* Aliud est, fratres mei,
vocari, aliud velle vocari rabbi. Velle vocari rabbi,
semper est ambitiosi et gloriosi: Vocari vero, est
tam boni quam mali. Sed bono magistro non nocet
vocari magistrum, imo prodest. Cum enim vir bo-
nus audit se magistrum vocari, hinc intelligit neces-
sitatem sibi indictam, ut quod dicitur nomine, sit
et re. Hinc studet et laborat verbo et exemplo so-
verum magistrum aliis exhibere. Perverso vero ma-
gistro nocet, si vocetur magister. Nam cum audit
se vocari magistrum, magis alii credit quam sibi,
et inde instigatur, non ad seipsum corrigendum,
sed magis ad superbiendum. *Omnes enim, inquit,
fratres estis.* Ac si dicat, licet officio et excellentia
sitis aliis magistri, tamen per charitatem et humili-
tatem subditos vobis cœquantes, magis fratres
quam magistri velis vos appellari. Nec putetis fra-
ternitatem spiritualem, quæ est inter vos, esse mi-
norem carnali fraternitate. Nulla quippe est carna-
lis fraternitas in respectu spiritualis. Unde et sub-
dit: *Et patrem nolite vocare vobis super terram; unus
est enim Pater vester qui in cælis est.* Homo enim di-
citur Pater filii, non quia eum creet, sed quia ge-
nerationis ejus tantum est minister. Deus vero ipse
est Creator corporis et animæ; ipse est auctor ge-
nerationis, tam primæ quam secundæ, ipse nutritor,
doctor et salvator. *Nec vocemini magistri, quia Magi-
ster vester unus est Christus, qui solus omnes docet,
et sine quo nullus docetur.* Ipse enim est magister
et auctoritate et officio. Ipse docet exterius et inte-
rius: Exterius verbo et exemplo; interius, inspi-
rando. Nisi autem sit intus qui doceat in vanum
lingua doctoris laborat. Homo enim tantum mini-
sterio exteriori magister dicitur. *Qui major est, in-
quit, vestrum, erit minister vester.* Ac si aperte dicat:
Non erit contentio inter vos de magisterio, sed de
ministerio, non de prælatione, sed de humilitate.
Sicut enim Filius Dei venit in hunc mundum, non ut
ei ministraretur, sed ut ipse omnibus ministraret,
et animam suam pro omnibus poneret, sic debet ali-
quis ad officium pastorale accedere, non ut ditetur,

non ut honoretur, non ut ei ministretur, sed potius ut ipse ministret, et animam suam ponat pro subditis animabus. *Nam qui, inquit, se exaltat, temporaliter, humiliabitur æternaliter.* Nos ergo, fratres charissimi, sequentes verum et summum magistrum, quæramus in hoc sæculo, non ditari, non honorari, non delectari, non ministrari, sed potius ministrare, docere et prodesse, cum paupertate, cum humilitate, cum patientia et labore, quatenus in cœlesti regno mereamur ditari, honorari et delectari. Per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XL.

DOMINICA DECIMA NONA POST TRINITATEM.

Renovamini spiritu mentis vestræ, et induite novum hominem qui secundum Deum creatus est in sanctitate et justitia veritatis (Ephes. iv), etc. In hac lectione, fratres charissimi, nos hortatur Apostolus ad novitatem innocentis vitæ. Et hoc modo: Primo, monet nos mutari de malo in bonum. Secundo, ponit partes vetustatis, quas fugere debemus, et opera novitatis, quæ facere debemus. Primo igitur monet nos mutari de malo in bonum, cum dicit: *Renovamini, etc.* Porro renovatio fit quando vetustas exiit, et novitas amissa recuperatur. Nos autem, fratres, fuimus novi formati in Adam, sed, ipso peccante, cum ipso incidimus in vetustatem. Sane quod novum est, purum, firmum et forte est. Quod vero vetus est, corruptum, infirmum et debile est. Est autem Adam creatus novus, quia purus, quia firmus, quia fortis. Purus sine peccato, firmus ad resistendum vitio, fortis ad perseverandum in bono. Sed quia sponte peccavit, vetustatem incurrit, factus impurus, infirmus et debilis. Impurus quia corrumpitur vitio, infirmus ad resistendum vitio. Quia enim, cum evitare posset peccatum, noluit, inflatum est ut, cum velit, non possit. Debilis etiam fuit ad bene agendum, per se enim bene agere non potest, nisi gratia Dei adjutus. Dicitur igitur Adam vetus homo. Vetustas ejus est illa corruptio et infirmitas quam peccando incurrit: quæ languor naturæ, sive stimulus carnis, sive propitas ad peccandum vocatur. Hæc est originale peccatum. Hoc etiam peccans peccatum dicitur, quia per eam, velimus nolimus, peccamus. Propter hanc exclamat Apostolus: *Infelix, inquit, ego homo; quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum (Rom. vii).* Christus vero e contrario dicitur novus homo, quia non ex concupiscentia conceptus est, sed ex Spiritu sancto. Et purus, firmus et fortis creatus est, et permansit. Et ejus innocentia et sanctitas, novitas appellatur. Quones igitur sicut nascimur ex corrupta massa Adæ, ita nascimur ex corrupto corrupti, ex vetere veteres; sed per gratiam novi hominis Christi renovamur, dum in fide et baptismo ejus originale peccatum nobis dimittitur, et innocentia nobis conferatur; et, juxta Apostolum, de die in diem magis ac magis Christum imitando in sanctitate proficimus.

A Hæc novitate Apostolus renovatus ait: *Vivo ego, jam non ego, vivit autem in me Christus (Gal. ii).* In quo autem hæc renovatio, et quomodo et per quem fiat, et ex quibus consistat, subsequenter ostendit Apostolus. In quo fiat ostendit cum ait: *In spiritu mentis vestræ, id est in spiritu et mente vestra.* Per spiritum, inferiorem vim animæ, id est sensualitatem, et per mentem, superiorem intellectum intelligens. Est autem sensualitas illa vis animæ, quæ per officinas corporis, corporalia comprehendit. Monet igitur nos Apostolus, ut in sensualitate nostra, innovemur ut sensus nostri non exarentur ut prius ad vetera, sed potius ad opera novi hominis facienda, ut scilicet oculus non videat temporalia ad concupiscendum, sed potius ad contemnendum, et pauperes non ad spernendum, sed potius ad compatiendum; aures non audiant illicita, sed sacra Domini verba; nares non odorant meretricales odores, sed potius spiritualium virtutum suavitatem; gustus non irretiat lenociniosis saporibus, sed jejunio, et omni verbo quod procedit de ore Dei; tactus non delectetur illicito contactu, sed castimonia. Intellectum quoque præcipit innovari, ut jam non studeat in malitiis, in dolis, in fraudibus, in malis consiliis et malis artibus, sed potius in spiritualibus studiis et sanctis lectionibus, *in sapientia Dei, in contemplatione cœlestium, ut ita imago Dei, in nobis deformata, reformetur.* Quomodo vero hæc reformatio fiat, ostendit cum ait: *Et induite novum hominem, id est novitatem novi hominis Christi, ut scilicet, quantum possumus, simus innocentes, sicut ipse innocens est; simus sancti, sicut ipse sanctus est; simus misericordes, sicut ipse misericors est, et quantum ipse dederit, simus ejus imitatores.* Per quem autem fiat hæc renovatio, ostendit cum subdit, *qui secundum Deum creatus est, id est novitas ejus secundum Deum creata est.* Ac si diceret: Hæc novitas non potest esse in nobis ex nobis, sed ex eo qui ait: *Ecce nova facio omnia (Apoc. xxi).* Quam novitatem mentis Propheta petens a Deo ait: *Cor mundum crea in me, Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis (Psal. l).* Sed et nos, fratres mei, qui nihil ex nobis, nisi peccatum habemus, oremus cum gemitu, oremus quotidie cum lacrymis et suspiriis, oremus, inquam cum Propheta: *Vetustatem peccati aufer a me, Domine, et spiritum rectum innova in visceribus meis (ibid.).* Ex quibus vero hæc renovatio consistat, ostendit cum ait, *in sanctitate et justitia veritatis.* In sanctitate in nos, et in justitia in proximos; et ut tam sanctitas quam justitia sit veritatis, et veritate scilicet operis, et veritate finis. Sunt enim (unde dolendum est) quidam simulatores, qui nec sancti, nec justus sunt opere, sed simulant. Alii vero, et si operâ sanctitatis vel justitiæ habeant, tamen in fine degenerant, cum de eis gloriam sæcularem expectant.

Sequitur pars secunda, in qua ponit Apostolus partes vetustatis, quas nos fugere docet, et partes novitatis, quas nos sequi jubet, dicens: *Propter*

quod abjicientes omne mendacium, loquimini veritatem, etc. Tres partes vetustatis sunt, vetustas oris, vetustas cordis, vetustas operis. Tres quoque e contrario partes novitatis sunt, novitas oris, novitas cordis, et novitas operis. Vetustatem igitur oris nos præcipit abjicere, cum ait, *propter quod abjicientes omne mendacium*. Est autem mendacium falsa significatio vocis cum intentione fallendi. Mentiri vero dicitur, quasi contra mentem, juxta illud, *Labia dolosa ex corde et corde locuti sunt* (Psal. 11), id est ex duplicitate cordis. Sunt autem sex species mendaciorum. Primum est quod prodest et nemini nocet, ut quando aliquis mentitur, pro vita alterius conservanda. Secundum est quod nec prodest nec obest, ut quando jocando quis mentitur. Tertium est quod alicui prodest et alicui nocet, ut quando mentitur venditor emptori. Quartum est quod alicui nocet et nulli prodest, ut quando aliquis vult decipere inimicum suum. Quintum est quod sit sola libidine mentiendi, quod mirum peccatum est. Sextum est mentiri in veritate fidei, quod est hæreticorum. Comprehenduntur autem sub mendacio detractio, adulatio, susurratio, incusatio. Quæ et si quandoque habeant vitæ veritatem, quia tamen malo fine dicuntur, mendacia sunt. Est autem omne mendacium fugiendum. Unde et hic ait, *projicientes omne mendacium*. Et Propheta: *Perdes*, inquit, *omnes qui loquuntur mendacium* (Psal. v). Nemini igitur licet mentiri. Licet tamen ei verum tacere, vel modali propositione, malitiam eludere. Episcopus quidam, ut refert beatus Augustinus, nomine et fide firmus, quemdam reum apud se abscondit. Qui cum quæreretur, ait: « Non licet mihi nec prodere, nec mentiri. » Tractus ante regem gentilem, cum in hoc ipso usque ad mortem perseveraret, factus est mirabilis in veritate et justitia, et liberatur gratia ejus etiam reus. Ecce, fratres, quomodo veritas et justitia etiam apud infideles habentur admirabiles. Propositione vero modali inquirentem eludere licet, ut cum quærit gladiator: Ubi est ille? Respondemus: Nescio, subintelligentes, tibi. Tales enim locutiones in sacra Scriptura invenimus, ut ibi: *Morieris tu, et non vives* (Isa. xxxviii), subintelligitur enim nisi fleveris. Hæc est duplicitas quæ neminem decipit, sed potius juvat. Ad novitatem vero oris nos invitat Apostolus, cum subdit: *Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo*, id est cum omni homine. Veritas enim est vera significatio vocis cum fine debito, et vera quidem est significatio, quando quod corde concipitur, voce significatur, quomodocumque se habeat res. Inde est quod Paulus, quando promisit se iturum ad Corinthios, quia ut mente habebat, ita locutus est, verum dixit, quanvis non iverit. Et e contra, si quis dicat contra mentem se aliquid facturum, et post illud faciat, tamen quia contra id quod sentiebat dixit, mentitus est. Si autem et quod sen-

tit dicat, sed non sine debito, id est non propter Deum, mendax est. Hinc est quod testis, si verum testificetur propter pecuniam, mendax est. Ecce, fratres (unde dolendum est) quam rari sunt hodie veraces, quoniam, etsi sunt aliqui qui dicant, quod sentiunt, tamen fere omnes non ad Deum, sed ad temporalem finem intentionem dirigunt. Quod vero adjunxit Apostolus, *quoniam sumus invicem membra*, ita intelligendum est: Omnes fideles sumus membra Christi, et debemus nos tanquam membra coadjuvare. Cum ergo frater fratri mentitur, quid aliud quam sinistra mentitur dexteræ? Et cum sinistra dexteræ mentitur, quid aliud est quam contra se operatur? Ita est procul dubio, fratres mei, quicumque mentitur alii, primum nocet sibi ipsi. Vetustatem vero mentis abjicere, et novitatem induere nos monet, cum subdit. *Irascimini, et nolite peccare*. Quod hic Apostolus de ira dicit, de cæteris passionibus, sive perturbationibus mentis intelligit quæ sunt timor et tristitia, cupiditas et gaudium, ira et odium. Hæc vero passiones naturales sunt, et a bonis bene utuntur, et a malis male. Qui enim timet offendere Deum, bene timet; et qui offenso tristatur, bene tristatur. Et e contra, qui timet ne non possit suam malam implere voluntatem, male timet; et qui tristatur, quia non implevit, male tristatur. Similiter qui irascitur contra peccatum suum vel alienum, bene irascitur. Hortatur igitur nos Apostolus, sed præpostere, induere novitatem mentis cum ait: *irascimini*, subaudi: contra vitia. Hortatur et nos abjicere vetustatem mentis cum ait: *Nolite peccare*, subaudi: per iram, vel alium mentis motum. Vel certe, ut quidam volunt, primus motus iræ, qui in nostra potestate non est, permittitur nobis cum dicitur, *irascimini*. Ira vero post illum motum, tanquam grave peccatum prohibetur, cum dicitur, *nolite peccare*. Sol, inquit, *non occidat super iracundiam vestram*. Hoc vel ad litteram legitur, ut scilicet tam brevis sit ira quod usque ad occasum solis non perduret. Unde in Vitis Patrum legimus de duobus, quorum alterum sol nunquam viderat irascentem, alterum nunquam viderat comedentem. Vel sol, id est charitas Dei et proximi, non occidat in cordibus vestris, propter nimiam iracundiam, ut scilicet ita irascamur contra vitium fratris, quod charitatem ejus naturæ debitam non amittamus. Cum enim superat ira, charitatem mentis perturbat, ut jam non possit discernere quid deceat. Unde poeta, « Ira, inquit, brevis furor est (62); » et Salomon, Ira, inquit, viri justitiam Dei non operatur (Prov. xxi). Litotes est, id est operatur injustitiam. Non enim novit juste judicare quem ira conturbat. Propterea cum Theodosius imperator ex impetu iræ, plusquam decem millia hominum occidi jussisset, reprehensus a beato Ambrosio, dedit legem ut de cætero cum imperator vel judex contra aliquem reum esset commotus, non statim eum judi-

(62) Vid. not. 61.

caret, sed per triginta dies esset reus in custodia, ut mitigatus animus iudicis, tunc melius posset iudicare. *Nolite*, inquit, *locum dare diabolo*. Qui dat locum peccato dat locum diabolo. Sicut qui dat locum virtuti, dat locum Spiritui sancto. Vetustatem operis nos præcipit Apostolus abjicere cum subdit : *Qui furabatur, jam non furetur*, per furtum intelligens et rapinam, et dolum, et scœnus et omnem exactionem. De quibus idem alibi : *Ne quis circumveniat vel supergrediatur in negotio fratrem suum, quoniam vindex est Dominus eorum qui talia agunt (I Thess. iv)*. Si enim, fratres mei, damnatur qui non dat propria, quid fiet de eis qui rapiunt aliena? Novitatem vero operis nos præcipit assumere, cum subdit : *Magis autem laboret unusquisque manibus suis quod bonum est*, id est honestam et utilem operationem, per quod accipit quodlibet genus laboris, vel artis honestæ, ut agriculturam, sutoriam, fabrillem, et cæteras hujusmodi artes, de quibus potest aliquis sibi et aliis honeste providere. Quod, fratres mei, contra quosdam est, qui otiose et curiose viventes, ad manus semper respiciunt alienas, non attendentes se plura inde vitia incurrere, videlicet otiosam desidiam et inexcusabilem mendicitatem, turpem impudentiam atque debitam alienorum peccatorum supportationem. Contra quos Apostolus ait : *Qui non laborat, non manducet (II Thess. iii)* : et lex imperatorum præcipit ut fortes mendicantes servituti mancipientur. Econtrario, fratres mei, quam honestus est modus vivendi labore manuali, si juste fiat et recta intentione et cum multa bona habeat in se ! Primo, quia de suo justo labore vivit ; secundo, quia debitas oblationes, de suo, Deo reddit ; tertio, quia habet, unde possit peccata redimere ; quarto quia, juxta quod dicitur, hic habet unde tribuat necessitatem patienti. Hanc igitur, fratres charissimi, triplicem oris, cordis et operis novitatem habere studeamus : ut novi hominis Christi nova membra esse mereamur, ipso largiente, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLI.

DOMINICA DECIMA NONA POST TRINITATEM.

Ascendens Jesus in naviculam, transfretavit, et venit in civitatem suam (Matth. ix). Juxta litteram, fratres charissimi, ostendit Dominus in hac sancti Evangelii lectione se et veram humanitatem et veram divinitatem habere. Et veram quidem humanitatem se habere demonstrat, dum more hominum navem ascendit et transfretat, et patriam terrenam visitat. Posset quidem omnipotens et summus Dominus, ut pote cui universa famulantur elementa, mare divisisse, vel super aquas, sicut aliquando fecit, siccis pedibus ambulasse, sed assumptæ humanitatis vera in se demonstrare voluit argumenta. Cum enim legimus Christum esuriisse, sitiisse, fatigatum fuisse, navis vehiculo transfretasse, patriam et parentes habuisse, credimus eum vere nostram humanitatem et infirmitatem suscepisse. Cæterum

quoniam tam de divinitate quam humanitate ejus eramus instruendi, nunc super aquas vadit ut Deus, nunc nove transfretat ut homo, nunc de paucis panibus multa millia pascit ut Deus, nunc esurit et sitit ut homo, nunc alios sanat ut Deus, nunc patitur ut homo. Veram vero se habere divinitatem hic demonstrat in quatuor : Primo in alterius fidei cognitione. Unde et hic dicitur, *videns Jesus fidem illorum*. Possent quidem non ex fide, sed potius ex tentatione et derisione ei paralyticum curandum offerre, sed Dominum, qui scrutatur renes et corda, fallere non potuerunt. Secundo, in peccatorum dimissione : unde et dicit : *Confide, fili, dimittuntur tibi peccata tua*. Ubi notandum est, fratres mei, quoniam non ait evangelista, videns fidem paralytici, sed fidem illorum qui eum offerebant. Si ergo tantum valuit paralytico fides aliena, ut mente et corpore sanaretur, quantum putatis valet unicuique fides propria ? Sed dices : Nunquid homini infideli Christus peccata dimisit ? Nequaquam. Sed Dominus propter fidem offerentium, fidem paralytico inspiravit, et ita credenti peccata dimisit. Tertio se veram divinitatem ostendit habere, in alienarum cogitationum cognitione. Unde Scribis intra se dicentibus : *Hic blasphematur, dixit : Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris ? (Marc. ii)*. Quarto, in paralytici per solum imperium curatione. Sunt enim, fratres mei, hic quatuor, scilicet cognitio alterius fidei, peccatorum dimissio, alienarum cogitationum inspectio, solo nutu facta sanatio propria solius Dei. Quæ tamen per ministros, quando vult, ut auctor operatur. Sed quoniam prima tria invisibiliter operaturus erat, ideo per quartum visibile signum ea confirmat. Unde et dixit : *Ut autem sciatis quod Filius Dei [hominis] habet potestatem in terra dimittendi peccata*, subaudis et cognoscendi fidem et cogitationes cordium, ecce vobis hoc per visibile signum demonstro. Unde et subdit evangelista : *Tunc ait paralytico : Surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam. Et surrexit et abiit in domum suam*. Juxta tropologiam vero erudimur in hac lectione in quatuor. Primo enim in hoc quod Dominus navem ascendens transfretavit et venit in civitatem suam, erudimur exemplo ejus ut nos quoque naviculam ascendamus et ab hujus mundi exilio ad æternam transfretemus. Navicula quippe significat sanctam Ecclesiam, quæ, quamvis in hoc sæculo malignis spiritibus infestetur, quamvis tribulationum undis concutiatur, quamvis nunc per prosperitatem elevetur, nunc per adversitatem pene submergatur, tamen, Deo regente et Spiritu sancto impellente, eos qui in ea sunt per fidei et charitatis unitatem ad portum salutis æternæ transportat. Sed (quod sine gemitu dicere non possum) plures sunt hodie, qui cum in Ecclesia videantur esse numero, extra sunt merito plures, qui nolunt ad illam patriam transfretare ; sed potius in hujus mundi naufragio amant manere, et nolent præsentem finiri miseriam, sed semper hic durare. Plures

etiam qui (quod gravius est) ipsam Ecclesiæ naviculam qua possent transfretare, hæresibus, contentionibus, insidiis, et persecutionibus persequuntur et scindunt, et, quantum in ipsis est, submergunt; sed ipsi, ut meruere, submerguntur. Navicula vero cum fidelibus suis ad portum salutis applicatur. Transfretemus ergo, fratres, spe et desiderio, et tendamus in civitatem nostram, nostram utique, quoniam, ut ait Apostolus, *Jam non sumus hospites et advena, sed sumus cives sanctorum et domestici Dei (Ephes. 11), hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi (Rom. VIII).*

Secundo vero, quia non solum salutem nostram, sed etiam proximorum quærere debemus, instrui-
mur ab eis qui paralyticum in lecto jacentem Domino sanandum offerebant, ut nos quoque infirmis sive mente sive corpore compatiamur, et eos Domino sanandos per orationem et desiderium offeramus. Non simus de numero illorum qui, quasi saxei vel ferrei essent, super afflictiones et dolores proximorum nulla compassione moventur, sed potius imitemur illum de quo loquimur, Jesum Christum, qui visceribus misericordiæ semper affluit super infirmos et peccatores, sicut de eo per prophetam dicitur: *Vere languores nostros ipse tulit, et peccata nostra ipse portavit (Isai. LIII).* Imitemur etiam imitatore[m] ejus Paulum, qui de se dixit: *Factus sum infirmis infirmus, ut eos lucrifacerem (I Cor. IX).* Et alibi: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? (II Cor. 11).* Tertio quoque in hoc quod Dominus respexit ad fidem offerentium paralyticum, instrui-
mur quod si pro nobis et aliis supplicantes a Domino exaudiri volumus, fidem perfectam, id est per charitatem operantem (*Gal. IV*), habere studeamus. Impossibile est enim orationem vel aliud aliquid sine fide placere Deo. Unde Jacobus: *Si quis indiget sapientia, postulet a Deo qui dat omnibus affluentem, et non improperat. Postulet autem in fide nihil hæsitans. Nam qui hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento circumfertur. Non æstimet autem ille homo se aliquid accepturum a Deo (Jac. 1).* Si ergo nec ille qui supplicat, nec ille pro quo supplicatur, est Deo cognitus, quomodo audiuntur? Scimus enim quia peccatores Deus non audit, sed si quis est verus Dei cultor, hunc exaudit Deus (*Joan. IX*). Quin potius si ille qui per infidelitatem vel impietatem suam est Deo odiosus, pro reo supplicare præsumit, non solum Deus non placatur, sed etiam exacerbatur. Itaque, fratres mei, studeamus per veram fidem nos notos et familiares Deo facere, ut ita locum intercessionis apud eum habere mereamur. Quarto etiam in hoc quod Dominus paralytico, non ob fidem suam, sed ob fidem offerentium peccata dimittit, ostendit quantum locum intercedendi habeant fideles apud ipsum, non solum pro se, sed etiam pro aliis, et quantum ipse sit pronus ad audiendum preces eorum. Vos ergo, fratres, qui vere fideles estis, qui locum familiaritatis et intercessionis apud Deum obtinetis, nolite dissimulare vel negare auxi-

lium intercessionis vestræ, reis et peccatoribus, qui etsi vos non petant, tamen vos pro eis petere non contemnatis, talentum vobis commissum non abscondatis, sed orate pro omnibus, orate pro singulis, quoniam Deus preces fidelium suorum spernere non potest, sed ob preces nostras, nos qui in lecto torquentis conscientiæ infirmi jacemus, qui paralytici, id est membris dissoluti, et impotentes sumus, qui nec bene velle, nec bene loqui, nec bene operari valemus. per misericordiam suam ad bene agendum erigat, ut grabatum, id est carnem infirmitatis nostræ, possimus a vitio sublevare, et ad cœlestem donum supportare. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLII.

DOMINICA VIGESIMA POST TRINITATEM.

Videte quomodo caute ambuletis (Ephes. v), etc. In hac lectione, fratres charissimi, hortatur nos Apostolus ut caute ambulemus viam mundanæ peregrinationis, ut ita per eam ad æternam patriam pervenire mereamur. Sunt autem hujus lectionis quatuor partes. Primo enim nos monet ut caute ambulemus; secundo, ut ab impedimentis temporalibus nos redimamus; tertio, ut, non mundana, sed spirituali ebrietate inebriemur; quarto, ut propter Christum subjecti nos invicem supportemus. Monens igitur nos Apostolus ut viam hujus mundi sapienter ambulemus, ait: *Videte quomodo caute ambuletis.* Caute, fratres charissimi, ambulat, qui ambulat quo debet, et qua via debet, et quomodo debet. Quo debemus ambulamus, si ad æternam patriam toto desiderio festinamus, ut ibi videamus Deum deorum in Sion, quoniam, juxta Apostolum: *Non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus (Hebr. XIII).* Semper ergo, fratres, ad Christum qui nos præcessit, oculos erigamus, et qua via ipse præcessit, eum sequamur. Oculi enim sapientis in capite ejus. Via qua debemus ambulamus, si in fidei via de bono in melius proficimus. Non enim prodest fides sine operibus habenti tempus, nec opera sine fide. Habent enim Judæi et gentiles bona opera pietatis, sed quia fidem non habent, per ea ad æternam patriam pervenire non valent. Habent, fratres mei, et aliqui falsi Christiani viam fidei, sed quia male operantur, per viam fidei non ambulant, imo revertuntur. Nos ergo, fratres, si per fidem ad Deum pervenire volumus, de bonis operibus ad meliora nos extendamus. Quomodo vero debemus ambulamus, si recte, si plane, si modeste ambulamus. Recte, si non declinamus ad dexteram per prosperitatem, nec ad sinistram per adversitatem; plane, si evitamus montes superbiæ et præsumptionis, et valles tristitiæ et desperationis; modeste, si nec nimis cito, nec nimis lente eamus. Qui enim nimis in principio festinat, ante tempus lassessit et deficit. Quod faciant quidam

qui in principio conversionis suæ tantum onus suscipiunt, quod ante tempus sit necesse eos deficere. Qui vero nimis lente graditur, pigrescit, et ad metam in tempore non pervenit. Quod faciunt qui vel parum, vel nihil in operando proficiunt. Nos ergo, fratres, cum moderatione, de minoribus ad majora nos extendamus, ut nunquam deficiamus, sed usque ad perfectum proficiamus. Sed quoniam sunt quidam, qui sub prætextu eleemosynæ se ingerunt sollicitudinibus, et negotiis sæcularibus, subdit Apostolus, *non quasi insipientes, sed quasi sapientes.*

Est autem hæc pars secunda, in qua Apostolus monet nos expediri et redimi a temporalibus sollicitudinibus, quas quidam insipienter amplectuntur, dicentes se hoc facere ut habeant unde erogent pauperibus. Sed Apostolus vult servos Dei esse expeditos. Unde ipse alibi ait: *Nemo militans Deo, implicat se sæcularibus negotiis (II Tim. II).* Unde et hic subjungit: *Redimentes tempus quoniam dies mali sunt.* Tempus redimit, qui ut tranquille et pacifice transire possit, etiam de suo derelinquit. Unde idem Apostolus Corinthios reprehendens, quia in judicio contendebant, ait: *Quare non magis injuriam patimini? (I Cor. VI.)* Et Dominus in Evangelio: *Si quis, inquit, vult tecum contendere et tunicam tollere, da ei et pallium (Matth. V).* Et alibi: *Si quis quod tuum est tulerit, ne repetas (Luc. VI).* Hoc tamen est consilium non præceptum. Nam omni homini licet sua repetere, sed nulli cum contentione. Sub judicio vero sua repetere licet, minus perfectis, magis vero perfectis non licet. Divinum ergo consilium est, ut ne aliquando in contentionem decidamus, contententi cedamus, et etiam quod nostrum est, fratres mei, dimittamus. *Quoniam, inquit, dies mali sunt, non in sui essentia, sed in prave utentium malitia, qui eos quos in via hujus mundi cernunt divitiis oneratos persequuntur.* Nos ergo, fratres, solis necessariis sumus contenti, ut pacifice et expedite viam latronibus et prædonibus obsitam transeamus. Hinc subditur: *Propterea estote prudentes, intelligentes quæ sit voluntas Dei.* Vult enim Deus servos suos contemptores esse mundi, et sic expedite ad eum festinare. Inde est quod cupientibus ditari, gloriari, et delectari hoc sæculo, opponit Deus adversarios et impedimenta, ut cum viderint se non posse prosperari in hoc sæculo, ad Deum convertantur. Unde Dominus sub specie uxoris fornicantis loquitur ad Judæam dicens: *Sepiam viam tuam spinis, quæres amatores tuos, et non invenies. Et dices: Revertar ad virum meum priorem, quia melius erat tunc mihi quam nunc (Ose. II).*

Sequitur pars tertia, in qua, ut alacrius viam Dei pergamus, monet nos Apostolus inebriari, non ebrietate mundana, sed spirituali dicens: *Nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto, etc.* Sunt enim tres ebrietates. Prima est vinosa, secunda mundana, tertia spiritualis. Prima

A est vini immoderati, secunda immoderatæ cupiditatis, tertia abundantis charitatis. Prima igitur ebrietas mala est, quia sensus hominis disturbat, mentem alienat, ad inhonesta et turpia excitat. Vinum quippe genitalia Noe nudavit, Loth filiabus suis miscuit. *Væ vobis, dicit propheta, qui fortes estis ad potandum vinum, et ad miscendam ebrietatem (Isai. V).* Ebrietas vero secunda est pessima, quia per amorem sæculi sensus disturbat a servitio Dei, mentem alienat a sapientia et amore Dei, ad flagitia et facinora trahit. Hic est calix Babylonis, de quo inebriantur omnes peccatores terræ. Tertia ebrietas est sanctissima, quia per amorem Dei sensus retrahit ab operibus malis, sensus alienat ab amore mundi, desiderio ad cœlestem patriam trahit. Hac sancti inebriantur. Unde Propheta: *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potabis eos (Psal. XXXV).* Et alibi Dominus per Prophetam: *Calix meus, inquit, inebrians, quam præclarus est! (Psal. XXII.)* Nobis igitur, fratres, in via hujus mundi, inter adversitates lascentibus, necessarium est ut inebriemur, non ebrietate mundana, quæ facit Deum et proximum oblivisci, sed spirituali quæ faciat nobis oblivisci mundana, et toto desiderio festinare ad æterna. Impleamini ergo, fratres, Spiritu sancto, qui nobis in via Dei multas consolationes et auxilia præstabit, quoniam ipso inspirante, eritis loquentes vobismetipsis in psalmis. Sic faciunt viatores, quia vario sermone laborem viæ alleviant. In via enim hujus exilii, psalmi debent esse colloquutiones et alleviationes terræ. Unde et in eis cantamus: *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ (Psal. CXVII).* Simus etiam cantantes voce, et psallentes in cordibus nostris Domino, in hymnis et canticis spiritualibus, more peregrinorum, qui superata parte laboris cantant. Est autem hymnus laus Dei cum cantico. Canticum vero est exsultatio mentis habita de æternis, prorumpens in vocem. Spiritualis ergo ebrietas confert fidelibus in adversis, non solum consolationes in psalmis, sed etiam congratulationes in hymnis vocalibus, et canticis spiritualibus in corde. Facit etiam agere eos gratias Deo, sicut faciunt nautæ post naufragium pallidias [palinodias].

Sequitur pars quarta, in qua monet nos Apostolus, ut dum sumus in via hujus sæculi, simus subiecti invicem in timore Christi, ut scilicet de sola humilitate et obsequio contendamus, supportantes invicem, more viatorum fortis debilem, levis gravem, velox tardum. Ut impleamus illud Apostoli: *Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi (Gal. VI),* qui languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit (Isai. LIII). Cujus timore pariter et amore, nos quoque aliorum infirmitates debemus portare. Et si sic, fratres mei, caute ambulaverimus, si nos ab impedimentis sæcularibus redemerimus, si per spiritualem ebrietatem obliviscentes temporalia ad æterna cum toto

desiderio festinaverimus, si per charitatem alter alterius onera portaverimus, procul dubio ad æternam cum triumpho pervenimus, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIII.

DOMINICA VIGESIMA POST TRINITATEM.

Simile factum est regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo (Matth. xxii). Rex iste, fratres charissimi, Deus Pater est, qui est Rex regum et Dominus dominantium, qui habet Filium regem secum coregnantem, juxta quod Psalmista ait : Deus judicium tuum regi da, et justitiam tuam Filio regis (*Psal. lxxi*). Deus ergo Pater Filio suo nuptias fecit, quia cum nostram sibi assumere naturam constituit. Et hoc non quia ipse indigeret, sed quia nos indigebamus. Hoc enim fecit ob suam misericordiam, ut nostram relevaret miseriam. Videte ergo tria, causam nuptiarum, dotalitium et prandium. Et causa quidem, est reconciliatio hominis cum Deo. Sicut enim, fratres mei, frequenter videtis, quod quando inimicitiae sunt inter duas familias, conjugium fit causa reconciliationis, inter virum unius familiae, et mulierem alterius, ita et hic factum est. Discordia quippe grandis erat inter Deum et hominem. Homo vero, per primam prævaricationem in hoc detrusus exsilium, Deum non cognoscebat, imo per prava opera eum impugnabat. Deus vero excelsus hominem propter inobedientiam odibat. Quia tamen non obliviscitur misereri Deus (*Psal. lxxvi*), placuit ei ut suum fugitivum reconciliaret sibi, et Unigenitum suum hujus reconciliationis mediatorem fecit, qui sibi nostram conjungens humanitatem, hominem Deo, et Deum homini reconciliavit. Dotalitia quoque est largitus Filius Dei sponsæ suæ, conferens ei hic anulum fidei, et cæterarum arrham virtutum et gratiarum, et pollicens quod si in ejus amore perseveraret, daret ei dotem cælestium præmiorum. Prandium etiam fecit Deus in nuptiis Filii sui in Ecclesia per sacramentorum communionem, apponens panem de cælo quod confirmat (*Psal. ciii*), et vinum quod lætificat cor hominis (*Ibid.*). Apponens etiam per exemplorum informationem, tauros, id est sanctos Patres Veteris Testamenti, qui cornu talionis referebant, et altitia, id est sanctos Patres Novi Testamenti, qui pinguedine gratiarum alti, et penna contemplationis ad cælum sublevantur, quorum videlicet exemplis et verbis pascerentur. Apponitur autem in his nuptiis ad imitandum innocentia Abelis, justitia Noe, fides Abrahamæ, castitas Joseph, multitudo Moysi, mansuetudo David, patientia Job, perfectio apostolorum, conscientia martyrum, sobrietas confessorum, munditia virginum. Ad has igitur nuptias teste Domino, *multi sunt vocati, pauci vero electi*. Nam multi sunt invitati et sæpe vocati, et tamen non veniunt. Multi quoque sunt vocati et veniunt, sed tamen ejiciuntur. Pauci vero sunt res-

pectu aliorum, qui cum sponso et sponsa in æternum epulentur. Ecce tres distinctiones. Porro invitati et pluries vocati sunt Judæi; nam primo invitati sunt per patriarchas, vocati sunt postea per prophetas et apostolos, et tamen venire contempserunt: quin potius abiit alius in villam, id est, in amorem terrenæ possessionis timens amittere locum et gentem, alius in negotiationem suam, id est, in observationum suarum taxationem præponens eas mandatis Dei. Contra quos loquitur Psalmista, *Quoniam non cognovi*, inquit, *negotiationem vel secundum aliam translationem, litteraturam, introibo in potentias Domini (Psal. lxx)*. Reliqui vero tenuerunt servos ejus, id est, apostolos et sequaces eorum, et contumeliis affectos occiderunt, alium lapidantes ut Stephanum, alium decollantes ut Joannem Baptistam et Jacobum Zebedæi, alium præcipitantes ut Jacobum Alphæi, et hujusmodi. Deus autem Pater iratus, *missis exercitibus suis*, per ministerium Romanorum, *perdidit homicidas illos, et civitatem illorum succendit*. Et etiam per ministerium angelorum damnavit animas eorum et civitatem, id est corpora eorum igne perpetuo succendit. Multi quoque vocati sunt et veniunt, sed tamen quidam eorum ejiciuntur. Hi sunt, fratres mei, gentiles, nos videlicet, qui de exitibus viarum, id est de diversis erroribus idololatriæ cæterorumque vitiorum vocati sumus, et per prædicatores tam boni quam mali, convocati ad nuptias Christi convenimus. Unde Psalmista, *Annuntiavi*, inquit, *et locutus sum, multiplicati sunt super numerum (Psal. xxxix)*. Sicut enim in area, super numerum granorum super excrescit numerus palearum; ita in Ecclesia, supra numerum electorum super excrescit numerus reproborum. in Ecclesia, numero, non merito, nomine, non numine contentorum. Nusquam quippe boni soli sunt, nisi in cælo: et nusquam mali soli sunt, nisi in inferno. In mundo vero voluit Dominus permistim esse bonos et malos triplici ratione: quoniam mali sunt cum bonis ad purgationem, ad probationem, ad manifestationem. Ex persecutione enim malorum boni purgantur a peccatis. Unde scriptum est: *Quod caminus auro, hoc confert tribulatio justo. (Prov. xvii)*. Ex tentatione quoque malorum, justi in patientia, cæterisque virtutibus probantur. Unde scriptum est, *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ (Jac. i)*. Ex comparatione malorum, sanctitas justorum manifestatur clarius; unde sponsus in Canticis canticorum: *Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias (Cant. ii)*.

Propterea, fratres mei, patienter sustinete malos, quoniam oportet justos semper habere Cain et unum Judam. Abel quippe esse non potest quem malitia Cain non exercet.

Intravit autem, inquit, rex ut videret discumbentes. Hoc, fratres mei, quotidie facit Deus. Quia dum in Ecclesia sedemus, dum corpus et sanguinem suum cæteraque sacramenta participamus, qui, quo

animo, qua devotione nos habeamus discernit et A speculatur, juxta illud, « Speculator astat desuper qui nos diebus omnibus, actusque nostros prospicit. » Vidit, inquit, hominem non vestitum veste nuptiali. Vestis nuptialis, qua discernuntur digni ab indignis, est charitas. Quæ dicitur vestis, quia omne frigus mali excludit, et retinet omnem calorem boni. Dicitur nuptialis, quia Christus sponsus veniens sibi conjungere Ecclesiam, hac indutus venit. Hæc est tunica Christi inconsutilis, non divisa per odium vel invidiam, nec scissa per hæresim vel schisma. Hæc est tunica Joseph talaris, id est, perseverans, quia charitas nunquam excidit (I Cor. xiii). Est et polymita propter virtutum varietatem, quæ in ea continentur. Hæc et eadem est tunica sponsæ, quæ B astitit a dextris sponsi in vestitu deaurato (Psal. XLIV). Quia vera charitas fulgore sapientiæ est ornata, et circumdata varietate virtutum. Qui hanc vestem habet, securus in nuptiis discumbit. Non habenti vero dicit Deus, vel per Scripturas vel per prædicatores, vel interiorum rationem: Quomodo huc intrasti cum fidelibus, qui ab eis es discolor per malitiam, et discors per odium, et invidiam? Quomodo talis et talis ad mensam altaris, et ad cætera sacramenta accedere præsumis? At ille obmutuit. Obmutescit quem propria conscientia redarguit. Obmutescit qui silet a peccatorum suorum confessione et emendatione. Et dixit rex ministris suis, scilicet angelis: Ligatis manibus et pedibus, mittite eum in tenebras exteriores. Et hoc merito, quia noluit vitare interiores. Ibi erit fletus C et stridor dentium. Sicut singula membra, singulis vitiis delectata sunt, ita singulis pœnis cruciantur. Pedes quippe qui ad malum currebant, et manus quæ scelera patrabant, igneis catenis vinciuntur. Oculi, qui luce divina ad male agendum abutebantur, exterius tenebris excæcantur, et qui in visione desiderabilium gaudebant, et delectabantur, æternaliter flebunt. Dentes quoque, qui edacitate gaudebant, præ nimietate frigoris stridebunt. Lingua etiam, quæ detrahare et maledicere gaudebat, sicut de divite purpurato legis, in æternum sine ullo refrigerio ardebit. Gustus quoque, qui in commensationibus et ebrietatibus delectabatur, famem et sitim, sicut in Evangelio, et in Apocalypsi legis, æternaliter patietur. Nares quoque qui in luxuriosis D odoribus delectabantur, fœtore intolerabili in æternum afficientur. In Apocalypsi enim legis de stagno ignis et sulphuris, in quo reprobi jacentur (Apoc. xx). Aures quoque, quæ ad sonum cythararum et luxuriosarum cantilenarum delectabantur, stridore pœnarum, rugitu dæmoniorum, et ululatu miserorum vexabuntur, sicut in prophetis et in Apocalypsi legis. Membra etiam quæ luxuriosis et suavibus contactibus delectabantur, vermibus et incendio in æternum punientur. Unde in propheta et in Evangelio legis: Quia vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguitur (Isai. LXVI; Marc. ix), et sic corpora impiorum secundum omnes sensus et actus suos torquebuntur. Nihilominus et anima interius

secundum passiones suas, cæcitate et ignorantia, conscientia mala et pœnitentia inutili, dolore et pudore, ira et invidia vexabitur in æternum. Inter hæc et tanta mala, ut tradit Joannes in Apocalypsi, optabunt miseri mortem, et mors fugiet ab eis (Apoc. ix). Pauci vero sunt electi, qui in nuptiis Christi in æternum epulabuntur. De quibus Psalmista, Nimis, inquit, honorati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum (Psal. cxxxviii). Sed cum subjungatur: Dinumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur [Ibid.], quomodo sunt pauci? quia electi, quia pretiosi, quia chari. Electi de multitudine malorum sicut grana de multitudine palearum, aurum de multitudine arenarum, margarita de multitudine lapidum. Pretiosi, pretio virtutum, pretio sanctorum operum, pretio æternorum præmiorum: chari, quia amici, quia filii, quia hæredes Dei, cohæredes autem Christi, cohæredes videlicet Christi gloriæ, Christi honoris, Christi beatitudinis, et Christi gaudii. Nos ergo, fratres, laboremus esse de numero paucorum electorum. Induamus charitatem Dei et proximi: uniamur cœlesti sponso et sponsæ sicut sacramentorum participatione, ita dilectionis et puritatis unione: quatenus ad æternas nuptias securi semper recumbere valeamus, largiente Deo et Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLIV.

DOMINICA VIGESIMA POST TRINITATEM.

Confortamini in Domino, et in potentia virtutis C ejus (Ephes. vi). In hac lectione, fratres charissimi, monet et docet nos Apostolus quomodo inimicis nostris resistere valeamus; et hoc modo: Primo monet nos confortari in Deo, et armari armatura ejus. Secundo ostendit contra quos hostes pugnare debeamus. Tertio ostendit quibus armis possumus eis resistere et eos impugnare. Primo ergo hortatur confortari nos in Deo, cum ait: Confortamini in Domino. Ac si diceret: Fratres, nolite confidere in vobis nec in aliqua re temporali; sed in solo Deo. In quo, fratres, confundit mundanos homines, qui in suis vel amicorum suorum viribus, vel in divitiis, vel in sapientia sua confidunt, et ideo decipiuntur et pereunt. Vos autem, fratres, si veri Christiani estis, D in Deo, non alio, spem habeatis, non confidatis in viribus vestris. Scriptum est enim: Gigas salvabitur in multitudine virtutis suæ (Psal. xxxii). Non confidatis in sapientia vestra, quia scriptum est: Perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo (I Cor. i). Non confidatis in divitiis vestris, quia scriptum est: Qui confidit in divitiis suis corruet (Prov. ii). Non confidatis in homine: nam scriptum est: Maledictus homo qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum (Jer. xvii). Non confidatis in viribus liberi arbitrii vos posse mandata Dei adimplere. Scriptum est enim: Juravi et statui custodire judicia justitiæ tuæ (Psal. cxviii). Sed se in hoc præsumpsisse ostendit, cum subdit: Humiliatus sum usquequaque (Ibid.). Idem

quoque ait: *Ego dixi in abundantia mea: Non morebor in æternum. Sed avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus* (Psal. xxix). Petrus quoque nimis de se præsumpsit, dicens: *Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo* (Matth. xxvi; Marc. xiv): sed tamen negavit. Judas quoque Machabæus dum in solo Deo confisus est, semper victor exstitit; ut autem confidit in Romanis, corrui. Itaque, fratres, in solo Deo spem et confortationem nostram habeamus, et cum Propheta dicamus; *Diligam te, Domine, virtus mea, Dominus firmamentum meum, et refugium meum, et liberator meus* (Psal. xvii). Et illud: *Mihi autem adhærere Deo bonum est, et ponere in Domino Deo spem meam* (Eccl. ii), quoniam, ut scribitur: *Quis speravit in Domino, et confusus est? Spes enim juxta Apostolum, non confundit* (Rom. v). Quare autem in Domino sperare et confortari debeamus, ostendit Apostolus cum subdit, *et in potentia virtutis ejus*. Potentia est in exterioribus, virtus vero in interioribus. In Deo vero idem est potentia et virtus. Quare ergo ait, *in potentia virtutis ejus? Quoniam multi habent potentiam sine virtute. Habent potentiam exterius, sed non interius. Exterius dominantur hominibus, sed interius sibi non possunt dominari. Sunt exterius domini hominum, sed interius sunt servi vitiorum. Vincunt exterius homines, sed vincuntur interius ab ira, a cupiditate, a superbia, et a cæteris vitiis. Inde est quo dominantur exterius, sed sine ratione; judicant, sed sine justitia; imperant, sed sine discretionem; potestative agunt, sed sine modestia. Ne vero aliquid tale suspicaretur de omnipotentia Dei, adjunxit, *virtutis*, quoniam omnipotentia ejus virtus est. Quidquid enim agit, sapienter, juste, fortiter, et modeste agit. Quomodo autem in Deo fortes esse possimus, ostendit cum subdit: *Et induite armaturam Dei*.*

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus contra quos hostes pugnare debeamus, cum subdit: *Adversus insidias diaboli. Non est enim nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem*, subaudis tantum. Sunt enim nobis tres inimici, contra quos nobis est pugnandum; caro nostra, mundus, et diabolus. De carne dicit Apostolus: *Caro concupiscit adversus spiritum* (Gal. v). Est igitur colluctatio nobis, non adversus naturam, sed adversus vitia carnis et sanguinis. Naturam enim nostram non destruere, sed nutrire debemus, sive in persona nostra, sive in proximo. Unde Apostolus: *Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit et fovet eam* (Ephes. v). In quo confunduntur illi qui naturam, vel in se, per nimiam macerationem, vel in proximo per odium persequuntur, vel qui econtrario propter naturam, vel suis vel alienis vitiis nimis indulgent. Sic enim, fratres mei, diligenda et nutrienda est natura, ut vitia destruantur, et sic sunt vitia destruenda, ut natura nutriatur. Vitia vero carnis et sanguinis jejunando, laborando et operando superamus. Secundus hostis est mundus, id est malitia mundanorum hominum. De quo Dominus: *Si mundus vos odit sci-*

tote quia me priorem vobis odio habuit (Joan. xv). Et si de hoc mundo essetis, mundus quod suum erat diligeret, sed quia de hoc mundo non estis propterea odit vos mundus (Joan. xv). Et Joannes: *Nolite, inquit, diligere mundum neque ea quæ in mundo sunt, quia quidquid est in mundo aut est concupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis aut superbia vitæ* (I Joan. ii). Hunc hostem notat hic Apostolus, cum dicit, *adversus hujus mundi rectores*, per hunc mundum malitiam mundanorum hominum, quæ a dæmoniis regitur intelligens. Contra mundi malitiam pugnandum est per patientiam, per contemptum mundi, et desiderium cœlestis regni. Tertius vero hostis est malignorum spirituum exercitus, contra quem nos monet Apostolus Petrus dicens; *Estote prudentes, et vigilate in orationibus; quia adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide* (I Petr. iv). De quo hic Apostolus largius prosequitur dicens, *Adversus principatus et potestates, adversus hujus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritalia nequitiae in cœlestibus*. His verbis, fratres mei, malitiam malignorum spirituum exaggerat Apostolus, ut quanto hostes nostri sunt pejores ad nocendum, tanto efficiamur promptiores ad resistendum. Vocat ergo eos *principatus*, quia nec singuli, nec divisi nos persequuntur, sed ad exemplum sanctorum angelorum et archangelorum, alii sunt majores, alii sunt minores principes qui cum omnibus suis subjectis, nos unanimiter persequuntur. Vocat etiam eos *potestates*, quoniam ex natura suæ originis, magni vigoris et potestatis sunt, nec homo eis resistere posset, nisi Deus malitiam eorum refrenaret. Unde et legimus quod angelus una nocte primogenita Ægypti occidit (Exod. xii). Sed ut ait idem Apostolus, Deus fidelis est, nec patietur aliquem tentari ab eis; ultra quam potest (I Cor. x). Vocat etiam eos *rectores mundi tenebrarum harum*, non quidem mundanæ machinæ, quam solus Deus et condidit et regit; sed tenebrarum istius mundi, id est mundanæ malitiæ, cæcitatibus et ignorantiae, quam in hominibus et per homines pravos exercet. In quo demonstrat nimiam eorum calliditatem, quoniam tum ex spiritali sua origine, tum ex usu longæ experientiæ, vivaci callent acumine, per quod magicas artes, incantationes, fraudes et insidias inveniunt ad decipiendum. Vocat etiam eos *spiritalia nequitiae*, id est spiritus nequitiarum. Quia enim spiritus sunt invisibiles nobis, ideo facilius nos decipere possunt, quia melius visibiles quam invisibiles hostes cavemus. In eo autem quod ait *nequitiae*, innatam dæmonum notat malignitatem. Nequam enim est, qui naturaliter malitiosus est. Non quia malitia naturalis sit, sed quia vitium pro natura inolevit. Diabolus autem exigentibus meritis suis, ita in malitia sua est obstinatus, ut non nisi malum velit et possit. Semper enim vult nocere; non quod inde sibi aliquid commodi speret, sed quia semper nocere consuevit. Conversantur autem dæmones in cœlestibus, id est in aere, unde et po-

testates aeris vocantur. Sed quidam eorum in aquis, alii in nemoribus, alii inter nos conversantur, qui quanto sunt nobis loco magis proximi, tanto magis timendi.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus quibus armis prædictis hostibus resistere valeamus et eos expugnare. *Propterea*, inquit, *assumite armaturam Dei*, quæ ideo dicitur *Dei*, quia non ab homine, sed a solo Deo nobis confertur. *Ut possitis*, inquit, *resistere in die malo*, id est malitiæ pravorum, qui nunc habent diem suum. *Et in omnibus perfecti stare*, id est undique muniti ad resistendum. Sicut autem spirituales sunt hostes, ita spiritualis esse debet armatura. Maligni quippe spiritus sagittis vitiorum machinantur nostram vitare et vulnerare naturam; et nos econtrario munimine virtutum eam munire debemus, ipsi enim invisibiliter impugnant nos vel per illicitam voluptatem, vel per illicitam cogitationem. Primo enim nos per illicitam voluptatem impugnant, cum voluptate, ingluvie et libidine nos cupiunt vulnerare. Contra quæ Apostolus monet habere abstinentiam et continentiam cum ait: *Estote lumbos vestros præcincti*, in lumbis enim libido dominatur. Unde Dominus loquens ad Job de diabolo ait: *Virtus ejus in lumbis ejus* (Job xxxviii). Et in Evangelio: *Sint lumbi vestri præcincti* (Luc. xix). Cum ergo præcipit nos lumbos accingere, jubet nos per abstinentiam et continentiam luxuriam refrenare. Sagittant etiam nos maligni spiritus tentationibus, ut ita malignis cogitationibus nos vulnerent. Contra quas monet nos Apostolus, ut induamur lorica justitiæ, quæ custodiat nos, ne malis cogitationibus vulneremur. Porro contra hæc duo vitia præcepit Dominus per Moysen ut sacerdos lumbos candidis femoralibus et pectus rationali muniretur. Solent enim nos sagittare in pedibus, id est in affectibus, ut scilicet solis terrenis non cœlestibus faciant nos inhærere. Contra quod docet nos Apostolus sandaliis calceari, ut scilicet exemplo mortuorum justorum muniti, non terrenis inhæreamus, sed ad cœlestia tendamus, cum dixit, *calceati pedes in præparatione Evangelii pacis*. Illi quippe soli evangelizare sunt præparati, qui prædicto modo sunt calceati. Solent etiam nos maligni spiritus per incredulitatem vulnerare, ut scilicet nos faciant, vel de poenis reprobatorum, vel de glorificatione justorum dubitare, ut ita nos faciant in labore justitiæ lassescere. Contra quod nos docet Apostolus habere scutum fidei, in quo possimus inimici ignea tela extinguere; fortitudo quippe fidei, qua firmiter credimus Deum remuneratorem honorum, et vindicem malorum, exstinguit in nobis jacula libidinum et concupiscentiarum. Sed solent adhuc firmiter credentes jaculo nimii timoris et desperationis vulnerare. Contra quod nos monet Apostolus galeam spei salutis assumere, quo caput nostrum, id est, fides Christi in nobis, et justitia inviolata servetur. Postquam autem Apostolus munivit nos armis protectionis, munit etiam nos gladio, quo non solum nos defen-

dere, sed etiam hostem impetere valeamus, cum docet nos assumere gladium spiritus, id est, spirituales, quod est verbum dei. Gladius enim quo Deus Pater aerias potestates expugnavit, Christus est, qui constat ex manubrio et ferro, id est ex humanitate, per quam fide tenetur et divinitate, quæ quidem ex utraque parte incidit, quia corpus et animam potest occidere. Hæc est securis quæ ad radicem arboris posita est, quæ non solum infructuosos homines, sed etiam dæmones damnat. Nihilominus et verbum Evangelii gladius dicitur. Quem si teneamus manu, id est, operatione, possumus in verbo et in nomine Christi dæmones exorcizando dejicere, et malitiam eorum mortificare. Sed etiam malos homines excommunicando occidere, vel certe eorum malitiam occidere, dum per Evangelium facimus eos, peccato mori, et Deo vivere. Sic itaque, fratres mei, si talibus armis muniti fuerimus, poterimus non solum securi vivere, sed etiam malitias dæmonum evacuare, et a faucibus ejus captivos eripere. Quod concedat nobis Deus et Dominus noster qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLV.

DOMINICA VIGESIMA PRIMA POST TRINITATEM.

Erat quidam regulus, cujus filius infirmabatur Capharnum (Joan. iv). Ex hac sancti Evangelii lectione, fratres charissimi, advertere potestis quam sit homini necessaria adversitas temporalis. Nisi enim filius istius reguli infirmaretur, ad Christum accedere non cogeretur. Voluit ergo benignus et misericors Dominus hac de causa filium reguli infirmari, ut sic eum ad se venire cogeret. Scriptum est enim: *Cum occideret eos, quærebant eum, et revertebantur* (Psal. lxxvii). Sunt autem hujus lectionis tres partes. Primo enim regulus postulat a Domino, sed indiscrete. Secundo corripitur à Domino juste. Tertio exauditur benigne. Accedens itaque regulus ad Dominum, propter infirmitatem filii postulat ab eo, sed indiscrete. Et indiscrete quidem postulat, primum in hoc quod, prætermissa salute animæ, solam corporis filio suo petit sanitatem. Si enim discrete peteret, primo animæ suæ et animæ filii sui salutem postularet. Scriptum est enim: *Primum quærite regnum Dei* (Luc. xii). Secundo vero in hoc indiscrete postulat, quod Dominum descendere ad sanandum filium suum rogat, quasi Dominus impotens esset alicui conferre sanitatem, nisi corporaliter præsens esset. In quo aperte demonstrat quod eum verum Deum esse non credebat. Si enim eum verum Deum esse crederet, eum ubique per divinitatem præsentem esse sciret. Tertio etiam in hoc indiscrete postulat, quod postquam a Domino de incredulitate correptus est, tamen adhuc in eodem perstat, dicens: *Domine, descende priusquam moriatur filius meus*, ac si Dominus mortuum resuscitare non valeret. Propterea a Domino juste corripitur. Est autem hæc pars secunda, in qua Dominus incredulitatem ejus corripit dicens: *Nisi signa et prodigia*

videritis, non credetis. Hinc est quod alibi ab eo A signum postulant fieri Judæi dicentes: *Quod signum facis ut videamus et credamus tibi?* (Joan. II.) Porro cum eadem possint esse prodigia et signa, tamen signa a significatione, et prodigia ab admiratione dicuntur. Ea quippe opera fieri a Domino postulabant, quæ essent prodigia, id est præter consuetum naturæ cursum admirabilia, et signa, id est eum Deum esse significantia. Erant enim Judæi duri, et de numero eorum qui difficile convertuntur. Quatuor quippe modi sunt, quibus divina misericordia ad se trahit peccatores. Alium enim vocat solummodo per interiorum inspirationem ut Magdalenam et latronem alium per prædicationem, ut Samaritanam, alium per miraculorum ostensionem, ut centurionem; alium per adversitatis necessitatem, ut Paulum. Omnes tamen per interiorum illuminationem ad se trahit, secundum illud: *Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum* (Joan. VI). Istum autem regulum ad se vocavit per necessitatem pariter et miraculum. Per necessitatem, quia nisi filius ejus infirmaretur, ad Christum non veniret. Per miraculum, quia, ut ipse ait, nisi regulus signa et prodigia vidisset, non credidisset. Contingit tamen, quod illi qui fuerunt ad convertendum difficiliore, sint in fide firmiores, et quanto difficilius potuerunt removeri ab infidelitate, tanto difficilius possunt removeri a fide, ut in Paulo apparet.

Sequitur pars tertia, in qua regulus benigne a Domino exauditur, cum ei dicitur: *Vade, quia filius tuus vivit.* Sane duo postulaverat regulus a Domino, et ut descenderet, et ut filium suum sanaret. In hoc ergo, in quo non bene postulaverat, non exaudit eum Dominus. In quo vero bene, et si non plene, postulavit, eum plenius audit. Descendere quippe in domum ejus noluit, ob tres causas, ut videlicet ubique se esse per divinitatis potentiam demonstraret, ut absentem infirmum mirabilius sanaret: ut se non esse acceptorem personarum demonstraret. Propter hoc quippe ad filium reguli etiam rogatus ire noluit, qui tamen ad servum centurionis sponte se iturum promisit. In quo, fratres mei, confundit perversitatem nostram, qui divites propter divitias suas honoramus, et pauperes propter paupertatem suam aspernamur, qui plus pensamus in omnibus honorem sæcularem quam naturam. Super hoc eodem nos arguit Jacobus, dicens: *Notite, fratres, habere in acceptionem personarum fidem gloriæ Jesu Christi* (Jac. II). Et enim si quis vir in vestitu candido aureum habens annulum introierit in conventum vestrum, dicetis: *Sede hic bene.* Si autem introierit pauper in sordido habitu, dicetis: *Sta illic aut sede sub scabellum pedum meorum.* Sed si hoc peccatum est, quid est quod dicit Paulus: *Cui honorem honorem, cui vectigal vectigal?* (Rom. XIII.) Et alibi: *Presbyteri boni duplici honore sunt digni* (I Tim. V). Sed aliud est justificatio, aliud personarum acceptio. Justificatio enim est: *Reddere unicuique quod suum est propter Deum, ut, sicut Apostolus jubet, cui honorem hono-*

rem, cui tributum tributum, cui vectigal vectigal. Acceptio ergo personarum est abusus reverentiæ ex privata causa, ut quando quis honorat aliquam personam non propter Deum, sed propter aliquam temporalem causam. Itaque omnes homines, in quantum sunt homines, æqualiter sunt venerandi et amandi. Boni vero magis honorandi sunt quam mali. Sicut vero homines non sunt propter divitias et potentias honorandi, sed propter Deum, ita nec sunt spernendi propter paupertatem suam, sed honorandi propter Deum. Si autem declinaverint apud me unus dives, et unus pauper ejusdem bonitatis, debeone eos æqualiter venerari? utique, si fieri potest sine scandalo divitis. Sed quia divites facilius scandalizantur quam pauperes, et, ut ait sanctus Benedictus, ipse B timor potentum sibi exigit honorem, ad evitandum peccatum scandali præferimus divitem pauperi, cum tamen in mente non minus pauperem diligamus, et seorsum non minus ei deferamus. Itaque, fratres mei, quantum possumus Redemptorem nostrum imitemur, personarumque acceptionem evitemus, pauperes honoremus, et infirmos devote visitemus. In quo regulus bene, et si non plene, postulavit, eum Dominus plenius quam postulaverat audit. Ille enim solam sanitatem filii corporalem postulabat, et Dominus dat etiam ei salutem animæ, id est fidem. Et non solum illi, sed etiam ipsi patri et familiæ toti. Viso enim triplici miraculo, videlicet quia Dominus absentem sanaverat, et quia solo verbo, et quia in eodem puncto in quo ibi dixit, et filium sanavit, *credidit ipse et domus ejus tota.* Credamus et nos in eum firmiter, fratres mei, fide per charitatem operante (Gal. V), eum tota devotione diligentes, voluntatem ejus nostræ præponentes, ejus mandata facientes, nos immaculatos custodientes, proximos nostros in Deo, et inimicos propter Deum diligentes, pauperes per compassionem et eleemosynam visitantes, terrena omnia vilipendentes, ad cœlestia toto desiderio festinantes, ipso largiente qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVI.

DOMINICA VIGESIMA SECUNDA POST TRINITATEM.

Confido de vobis in Domino, quia qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Jesu Christi (Philipp. I), etc. In hac lectione, fratres charissimi, tria facit Apostolus: Primo ostendit se confidere in Deo de salute nostra; secundo ostendit quem affectum habeat erga nos; tertio orat nos proficere magis, ut ad præmii æterni fructum perveniamus. Ostendens ergo se confidere de salute nostra, ait: *Confido de vobis in Domino.* Non autem ait *Confido in vobis, quia maledictus qui confidit in homine, ut in præcedenti Dominica exposuimus.* Demonstrat autem in quo confidat et de quo. In quo? in Deo. De quo? de vobis perficiendis. In quo dat, fratres mei, exemplum nobis, ut nunquam confidamus in amicis nostris, sed in Deo. De amicis nostris nunquam confidamus in nobis, sed in Deo de nobis dicentes cum

Psalmista : *Mihi autem adhærere Deo bonum est, et ponere in Domino Deo spem meam (Psal. LXXII).* De quo, Paule, in Deo confidis? *Quia qui cœpit bonum opus in vobis, perficiet usque in diem Jesu Christi.* Tria ponit Apostolus, *cœpit bonum opus in vobis, et perficit, et in diem Jesu Christi.* Per quæ tria notantur tres gratiæ. Prima est incipiens, secunda perficiens, tertia salvans et coronans. Per primam gratiam justificat Deus gratis impium, quando dat ei cordis contritionem, per secundam eum perficit in bonum, per tertiam reddit ei præmium. Prima dicitur gratia operans. Unde Apostolus : *Deus operatur in nobis et velle et perficere (Philipp. II).* Secunda dicitur cooperans. Unde idem : *Non ego, inquit, solus, sed gratia Dei mecum (I Cor. xv).* Tertia dicitur salvans. Unde idem : *Non ex operibus, inquit, justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit (Tit. III).* Itaque, fratres, tam prima, quam secunda, et quam tertia dicitur gratia, quia gratis data. Sed per primam agit Deus in nobis sine nobis, per secundam agit nobiscum, per tertiam remunerat Deus in nobis quod erat in nobis ex Deo, non ex nobis. Unde Gregorius : « Primo, inquit, agit Deus in nobis sine nobis, ut postea agat nobiscum, et per immensam misericordiam remunerat in nobis illud, ac si solum processisset ex nobis. » Multum ergo, fratres, errant qui putant se peccatum suum posse per se deserere, qui putant se aliquid boni posse incipere per se. Contra hos loquitur Jacobus dicens : *Ecce dicitis : Cras ibimus in villam, et ibi faciemus annum. Et quæ est vita nostra? Vapor ad modicum parens, pro eo ut dicatis : Si voluerit Dominus, faciemus (Jac. IV).* Nihilominus et illi stulti sunt, qui in bono sibi collato se per se putant stare posse, vel proficere. Unde et David : *Ego, inquit, dixi in abundantia mea : Non movebor in æternum (Psal. XXIX).* Quod inde se reprehendens ait : *Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. Ad te, Domine, clamabo (ibid.), etc.* Similes enim sumus, fratres mei, puero parvulo, qui surgere per se non potest, nisi a pædago erigatur. Erectus etiam nec stare potest per se, nec proficisci, nisi manu pædagi sustentetur. Sic quoque, fratres, homo jacens in peccato, surgere a peccato non potest, nisi a gratia Dei præveniente erigatur. Erectus etiam a peccato, nec stare nec proficere in bono potest, nisi gratia cooperante sustentetur. Itaque, fratres mei, nostram infirmitatem cognoscamus, et nil posse nos ex nobis, nisi peccatum, intelligamus, et oremus dicentes : *Tua nos, Domine, gratia semper et præveniat et sequatur, et misericordia tua subsequatur me omnibus diebus vitæ meæ (Psal. LVIII).* Et ad quid? *Ut inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum (ibid.).* Et hoc est quod hic dicitur, *in diem Jesu Christi.* Dicitur autem dies iudicii, dies Christi, quia tunc gloriam suam manifestabit, quia tunc occulta cordium revelabit, quia tunc fideles suos æterna luce glorificabit.

Sequitur pars secunda, in qua ostendens Aposto-

lus affectum suum erga illos, probat quia æquum est eum confidere de salute illorum, per duo : per hæc, quia eos diligit, et quia habet eos socios in defensione et confirmatione Evangelii. De eis enim quos diligimus et quos in bono statu videmus, de eorum perseverantia et salute in Deo confidimus. Et hoc est quod dicit : *Sicut, inquit, æquum est me sentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde meo, in vinculis meis, et in defensione et confirmatione Evangelii socios gaudii mei omnibus vos esse.* Ac si dicat : Sic de vobis in Deo confido, sicut est æquum me sentire pro omnibus vobis, id est, me sentiendo de omnibus vobis, confidere omnes vos esse socios gaudii mei, vel æterni, vel etiam nunc spiritualis. Et quare sic de nobis confidis? *Eo quod habeam vos in corde meo per amorem, et hoc etiam in ipsis vinculis.* In quo ostendit se adeo diligere illos, quod nec etiam in adversis potest eorum oblivisci; adversitas enim verum amorem extinguere non potest. *Eo etiam quod habeam vos in vinculis, per compassionem, et in defensione et confirmatione Evangelii,* quia scilicet mecum defenditis Evangelium contra infideles, contra hæreticos, contra sophisticas cavillationes, et mecum etiam confirmatis. Prophetarum auctoritate, rationum veritate, miraculorum attestatione, et boni exempli exhibitione. *Æquum utique est, fratres charissimi, ut qui in via socii sunt charitatis, persecutionis, prædicationis, socii etiam sint in patria æterni gaudii.* Hinc sumamus exemplum et nos prædicatores, etiam et vos subditi. Habeamus nos erga vos sicut Paulus erga discipulos suos. Paulus etiam in vinculis in corde suo habebat discipulos per amorem; nos quoque, fratres, debemus vos habere in corde nostro semper, sive quando oramus, sive quando eleemosynam damus, sive quando ad sacrificium altaris accedimus. Hinc est quod Dominus præcepit quod pontifex legalis haberet in pectore rationale inscriptum nominibus duodecim filiorum Israel, quando sacrificabat (*Exod. XXVIII*). Nos quoque, quando Patri Filium sacrificamus, nomina nostra in corde nostro scripta habere debemus, orantes fidem imperfectorum confirmari, fortitudinem sanctorum magis augeri, delicta peccatorum dimitti. Econtra discipuli Paulum tanquam patrem diligebant, et ei in vinculis assistebant per compassionem, et subministrationem, et eum, quantum poterant, in defensione et confirmatione Evangelii juvabant. Ita et vos, fratres, in orationibus et eleemosynis vestris debetis vos habere, nostris infirmitatibus compati, et nostris prosperitatibus congruere, et nostram prædicationem verbo et exemplo defendere et confirmare. Ne autem aliquis putaret Apostolum, non per veritatem hæc dixisse, sed per assentationem, producit Deum in testem dicens : *Testis est mihi Deus, quomodo cupiam vos in visceribus Jesu Christi, id est in Christo.* In visceribus siquidem est vita, et ipsa viscera intima sunt, et in viscera nostra eibum trajicimus. Ille ergo in visceribus Christi est, qui in eo vivit,

qui ei per charitatem intimus est, et qui per unionem ei incorporatur, quod maxime significatur per communionem eucharistiæ. Quando enim corpore Christi communicamus, non Christus nobis, sed nos Christo incorporamur.

Sequitur pars tertia, in qua orat Apostolus eos proficere usque ad præmii perceptionem dicens : *Et hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet.* Charitas enim otiosa et frigida esse non potest, sed more ignis in altum et in augmentum se semper tendit. Sed quoniam quidam habent charitatem, sed non secundum scientiam, cum videlicet hominem diligunt, in quo eum diligere non deberent, adjungit *in scientia*, scilicet spiritualium beneficiorum et corporalium, quia in utrisque, qui diligit vere proximum, debet eum juvare. *Ut sitis*, inquit, *sinceri et sine offensa.* Sinceri sunt quorum vitam nulla admistio vanæ gloriæ vel sinistræ intentionis corrumpit. Sine offensa sunt qui proximi infirmitatem, nec per peccatum, nec per indiscretum bonum offendunt. Idem ergo est quod ait sinceri et sine offensa illic, quod alibi ait : *Providentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus (Rom. xii).* Et ita, fratres, viventes, venietis secure in diem judicii, et tunc eritis repleti fructu justitiæ per Jesum Christum in laudem et gloriam Dei. Sicut stipendia peccati mors, ita fructus justitiæ est vita æterna, qua justi in futuro erunt repleti, quia unumquemque sufficienter replebit illud modicum quod habebit, præsertim cum gloria singulorum per amorem sit communis universorum : et hoc per Jesum Christum auctorem et remuneratorem, in laudem et gloriam Dei, vel qua Deus glorificabit in anima et corpore, et laudabit suos, vocans eos benedictos, et etiam filios, vel qua electi glorificabunt et laudabunt Deum in æternum, juxta illud : *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te (Psal. viii).* Cujus beatitudinis et laudationis faciat nos participes, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVII.

DOMINICA VIGESIMA SECUNDA POST TRINITATEM.

Simile est regnum cælorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis (Matth. xviii). Quis est iste rex, fratres charissimi, nisi Rex regum et Dominus dominantium, qui universa creat, possidet et gubernat? Qui recte rex dicitur, quoniam ita cuncta regit, quod nihil inordinatum reliquit. Et si enim mala vel in mundo, vel in inferno fieri permittit, tamen ad finem, vel misericordiæ, vel justitiæ suæ, ea dirigit. Quod enim legitur, quod in inferno nullus est ordo, de ordine renovationis intelligendum est. Non enim sicut in mundo, ita et in inferno laborum [labori] succedit requies, miseriæ felicitas, nocti dies, dolori refrigerium, sed continuus labor, continua miseria, continua nox, continuus ibi habetur cruciatus. Hujus autem summi regis servi sunt homines, quoniam ad hoc eos creavit, ut ei servi-

rent, et suam facerent voluntatem. Hi autem omnes illius sunt debitores, quoniam in multis offendimus omnes (*Jac. iii*). Quæ quidem debita nobis dimitti rogamus, cum quotidie in Oratione Dominica dicimus : *Dimitte nobis debita nostra (Matth. vi).* Ostenduntur igitur in hac lectione nobis quatuor: quomodo Deus ponit rationem cum servis suis et eis comminatur, quomodo promittentibus emendationem facile miseretur, et quanta sit immisericordiæ nostræ crudelitas, et quanta sit contra nos divinæ justitiæ severitas. Ponit igitur Deus rationem cum nobis servis suis, quando nos dijudicat et discernit. Sunt autem duo judicia Dei : unum discretionis meritorum, alterum discretionis præmiorum. Primum quotidie fit in Ecclesia, dum Deus hunc per misericordiam illuminat, illum per justitiam excæcat, hunc facit de virtute in virtutem ascendere, illum permittit de vitio in vitium ruere. Secundum judicium fiet in extremis, quando mali ibunt in ignem æternum, justi vero in vitam æternam (*Matth. xxv*). De primo dicitur : *Judica me, Deus, et discerne causam meam (Psal. xlii).* De secundo autem dicitur : Deus in judicio reddet unicuique secundum opera sua : *Et oblatus est*, inquit, *unus qui debebat ei decem millia talenta.* Decem millia talenta Deo debet, qui de Decalogo non impleto satisfactionem Deo debet, quales sumus nos fere omnes, fratres mei. Nam quis audet dicere : Ego legem implevi? Illic talis offertur Deo, vel per angelos, qui singulorum merita Deo dicuntur offerre, vel per clamorem pauperum, quibus non cessaverat injuriare. *Et cum non haberet, unde redderet, etc.* Nihil habet peccator unde reddat, qui nihil compunctionis, vel correctionis in se habet, unde satisfaciat. Hunc talem jubet Dominus venumdari, et uxorem, et filios et universa quæ habet, et reddi. Quoniam qui de perpetratis peccatis non vult satisfacere, jubet Deus et spiritum ejus, et uxorem, id est carnem (cujus mollitiæ utebatur) et filios, id est sensus, qui ex spiritu et carne procreantur, et omnia membra pro peccatis, æternæ pœnæ tradi, et ita dignam ultionem de eo reddi. Ecce, fratres, quam terribiliter Deus minatur illis qui non convertuntur.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quam facile Deus pœnitentibus misereatur, cum subditur : *Procidens autem servus ille, rogabat eum dicens : Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus servi illius, dimisit eum et debitum dimisit illi.* Porro peccator intelligens pro peccatis commissis sibi gehennam parari, procidit et rogat Dominum, ut patientiam in eum habeat, et omnia reddat ei quando peccatum suum recognoscens se humiliat, et spatium pœnitentiæ sibi dari postulat, et plenam promittit satisfactionem. Quod si fuerit vera humilitas, et vera compunctio, Deus dimittit eum, ut in melius vivat, et peccata indulget ei, juxta quod ipse per prophetam ait : *Nolo ego mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat (Ezech. xviii).* Quis sufficiat pensare fratres mei,

viscera divinæ misericordiæ, qui ad hoc minatur **A** asperius, ut citius parcat. Qui mox ut emendationem ei promittimus, ipse veniam nobis præstat.

Sequitur pars tertia, in qua nostræ misericordiæ crudelitas demonstratur, cum subditur: *Egressus autem servus ille, invenit unum de conservis suis, qui debebat ei centum denarios, et tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes, etc.* Porro egressus peccator ab humilitate compunctionis, et quasi securus factus, invenit unum de conservis suis, qui debebat ei centum denarios. Quanta differentia est inter centum denarios, et decem millia talenta, et in quantitate et in numero, tanta est differentia inter peccata quæ fecimus in Deum, et inter peccata quæ fecit proximus in nos. Fere enim nulla sunt quæ fecit proximus in nos, ad comparationem **B** eorum quæ fecimus in Deum. *Invenit, inquit, unum de conservis suis.* Pondus est in verbis, quasi cujus deberet magis misereri, quia plus esse misericors debet in miseros, qui ipsam miseriam expertus est. Et contra, dignus est miser redigi in miseriam, qui in miseros non habet misericordiam. *Et tenens suffocabat eum, id est crudeliter et violenter exigebat.* Qui enim alium suffocat, vocem ei aufert, ne possit rogare vel misericordiam implorare. Hoc faciunt quidam duri et immisericordes, qui injuriosis suis non solum veniam denegant, sed etiam a Deo denegari vellent, timentes ne implorent vel impetrent Dei misericordiam. *Et procidens conservus ille, rogabat eum dicens: Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi.* Si omnibus malefactoribus nostris dimittere tenemur, fratres mei, maxime humiliatis, et veniam postulantis et emendationem promittentibus tenemur dimittere. Unde qui talibus non miseretur, misericordiam procul dubio non consequetur. *Ille autem noluit, sed abiit, et misit eum in carcerem.* Ille mittit debitorem suum in carcerem, qui injuriosum suum desiderio mittit in gehennam. Quales sunt hodie plures (unde magis dolendum est) qui etsi non possunt opere, saltem quod possunt, desiderio et imprecatione læsores suos damnant. *Videntes autem conservi ejus, id est angeli, vel homines religiosi, quæ fiebant, nuntiaverunt querimoniis Domino suo quæ facta fuerant.* Nihil est enim, fratres mei, quod plus exacerbet angelos et sanctos Dei **D** in nos, quam si odium obstinatum habuimus in proximos nostros.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quanta sit contra immisericordes divinæ justitiæ severitas, cum subditur: *Tunc vocavit eum dominus suus.* Tunc vocat Dominus peccatorem, cum ab hac vita facit eum transire ad aliam. *Serve nequam, inquit, omne debitum dimisi tibi, per baptismum et pœnitentiam, quoniam rogasti me, humiliatus per compunctionem. Nonne oportuit et te misereri conservi tui, sicut et ego tui misertus sum?* Non enim improperabit Dominus in judicio reprobis, eos sic peccasse, sed eos misericordiam, per quam peccata sua redimere poterant, non habuisse: et quia non fuerunt

tales erga proximos, qualis Deus exstiterat erga ipsos; hæc enim et similia dicturus est Dominus reprobis in judicio: Ego satiavi vos, quare et vos non satiastis me in meis? ego vestivi vos, quare et vos non vestistis me in meis? Ego misertus sum vobis, quare et vos non miserti estis mihi in meis? *Et iratus. jussit eum tradi tortoribus quousque redderet universum debitum.* Iratus dicitur Deus, fratres charissimi, non a commotione iræ, quæ in Deum nunquam cadit, sed a pœnæ irrogatione. Ira enim Dei dicitur irrogatio pœnæ, transsumpto nomine antecedentis ad consequens. Jussit, inquit, eum tradi tortoribus, quousque redderet universum debitum. Hoc fiet, fratres charissimi, quando Dominus tradet impios æterno supplicio cum diabolo et angelis ejus simul cruciandos, quousque reddant dignam ultionem pro omnibus iniquitatibus quas fecerunt, id est in æternum. Quorum enim vita mortua est in culpa, eorum mors vivet in pœna. *Sic, inquit, Pater cælestis faciet vobis, si non remiseritis fratribus vestris de cordibus vestris.* Sed dices: Nunquid Dominus justus iudex, peccata in baptismo vel confessione dimissa, iterum in inferno exiget, cum scriptum sit: *Non judicabit Dominus bis in idipsum?* (*Nahum. 1, 9, juxta LXX.*) Sed sciendum est, fratres charissimi, quod peccata non plene dimittuntur nisi in pœnitentia et in emendatione perseverantibus. Unde scriptum est: *Vade, et amplius noli peccare* (*Joan. v*). Pœnitentia quippe est commissæ malæ plangere, et plangenda non committere. Ergo eis qui in pœnitentia non perseveraverint, omnia peccata redeunt, vel tantum pro ingratitude et incuria puniuntur, ac si perpetrata redirent universa. Hoc itaque, fratres mei, cogitemus, hoc timeamus. Proposita est nobis veniæ conditio. Si non dimittimus, non dimittetur nobis, quia, ut ait Jacobus, *judicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam* (*Jac. 11*). Hoc etiam pacto in oratione Dominica quotidie nos constringimus, cum oramus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (*Matth. vi*). Legimus de sancto Joanne, patriarcha Alexandriæ, quod cum quidam clericus eum offendisset, cantabat quadam die missam, cumque cantans orationem Dominicam ad supradictam petitionem venisset, memor querelæ quam habebat adversus clericum, eum mandat, et per veniam eum sibi conciliat, et tunc rediens ad propositum suum ait. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.* Faciamus et nos similiter, fratres mei. Dimittamus ut dimittatur nobis. Misericordiam faciamus, ut misericordiam inveniamus. Simus pii et clementes erga offensas proximorum, ut summum iudicem, pium, et clementem nobis invenire mereamur Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in æternum. Amen.

HOMILIA XLVIII.

DOMINICA VIGESIMA TERTIA POST TRINITATEM.

Imitatores mei estote, et observate eos qui ita am-

bulant, sicut videtis formam nostram (Philipp. III, A IV), etc. Hac in lectione, fratres charissimi, quinque facit Apostolus : primo monet eos quibus scribit, et nos pariter cum eis, ad sui et sui similium imitationem ; secundo ad contrariorum evitacionem ; tertio ostendit quo debeamus tendere, et quid sperare ; quarto monet ad perseverantiam ; quinto ad ferendum auxilium his qui pro Evangelio laborant. Ait ergo, *Imitatores mei estote, et observate eos qui ita ambulant, sicut videtis formam nostram*, etc. In quo, fratres, tria notanda sunt, Apostoli confidentia, quid imitatio conferat, et in quo fieri debeat. Confidentia quippe Apostoli in hoc apparet quod præcipit ut imitemur eum. In quo demonstrat se imitatione dignum. Et vere, fratres, imitatione dignus erat, qui Christi verus imitator erat, sicut idem B alibi ait : *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi* (I Cor. IV ; I Cor. XI ; Ephes. V). Talis enim debet esse prædicator, qui Christum expresse imitetur, et quem minores inoffense sequantur. In quo fratres (quod sine gemitu dicere nequeo) præsumptio nostra confunditur, qui pastores dici volumus, et tamen veri pastoris imitatores non sumus. Honorem diligimus, vitam non tenemus. Unde quid contingit, nisi quod nos, et nostri imitatores pariter trahimus ad ruinam ? Scriptum est enim : *Si cæcus cæcum duxerit, nonne ambo in foveam cadunt ?* (Matth. XV ; Luc. VI.) Vos ergo, fratres, per imitationem nostri, nolite deviare : sed quod videtis in nobis reprehensibile, devitate : et quod imitabile, imitari satagite. Habetis enim caput et ducem Jesum Christum, et imitatorem ejus Paulum : quos sequentes nequaquam devia- bitis. Est autem imitatio multum efficax, sive in bonum, sive in malum. Est enim imitatio ex admiratione et desiderio exemplaris nascens assimilatio. Primum, fratres, admiramur aliquam virtutem in aliquo ; exinde inardescimus desiderio ad eam adipiscendam ; et incipimus, quoad possumus, eum imitari. Est autem imitatio tam in bono quam in malo. Nam multi admirantur divitias, honores, et glorias sæcularium, et inde inardescunt ad alia adipiscenda, imitantur malitias sæcularium, per quas divitiæ, honores, et gloriæ sæculares adipiscuntur. Contra quos nos hortatur David : *Noli, inquit, æmulari in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem, quoniam tanquam fenum velociter arescent* (Psal. XXXVI), etc. Item illud : *Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, et in homine faciente injustitias* (Psal. XXXVI), etc. Vos ergo, fratres, nolite mirari temporales divitias, honores, vel glorias. Si enim non admiramini, non concupietis. Hinc poeta:

Nil admirari (63) prope res est una. . . . .

Solaque, quæ posset facere et servare beatum.

(HORAT., *Epist.* lib. I, *epist.* 4, v. 1, 2.)

Solas virtutes, fratres charissimi, et bonos mores, et bona opera sanctorum imitamini. Et juxta præceptum Philosophicum, aliquando virum honestum vobis in exemplum assumite, ad cujus exemplum

(63) Subbaudi temporale.

et si nunc aliquem usque-
 quaque justum et honestum invenire non potestis,
 tamen quod in uno quoque laudabile videritis, imi-
 tamini ; quod reprehensibile, devitate, more picto-
 ris, qui multas exemplares formas ante oculos suos
 habet : et quod in unaquaque convenientius cernit,
 assumit. Debemus autem, fratres mei, imitari in
 sanctis, non excellentias honorum et dignitatum, sicut
 fecit Lucifer, et primus homo, qui per rapinam vo-
 luerunt rapere divinam altitudinem, et sicut Simon
 Magus, qui pecunia voluit emere apostolorum pote-
 statem ; sed potius virtutes, ut humilitatem, patient-
 tiam, charitatem, cæterasque virtutes, quas Christus
 nobis in exemplum reliquit, et quas Paulus cæteri-
 que apostoli in Christo imitati sunt. Non enim ait
 Dominus : *Discite a me omnia scire, vel mundum
 creare, sed ait : Discite a me quia mitis sum et hu-
 milis corde* (Matth. XI). — *Et observate, inquit, eos
 qui ita ambulant, sicut videtis formam nostram.*
 Forma apostolica est recta fides, et recti mores. Quos
 ergo videmus tenere formam apostolicam, idest rec-
 tam fidem, et rectos mores, eos sequamur. Quos au-
 tem videmus deviare, vel a recta fide, ut hæreticos,
 vel a rectis moribus, ut falsos Christianos, evitemus.

Sequitur pars secunda, in qua nos docet Apostolus
 quos evitare debeamus, dicens : *Multi enim ambulant,
 subaudis, non secundum formam nostram, sed male,
 quos sæpe dicebam vobis, quando eram vobiscum.*
 Bene autem ait multos, quoniam multi sunt, quo-
 rum mores evitare debemus. Pauci vero sunt imita-
 tione digni. *Sed et nunc, inquit, flens dico.* In quo,
 fratres, est notandus mirabilis affectus, et charitas
 apostoli, quam habebat erga omnes, qui non solum
 fratres delinquentes, imo etiam inimicos plorabat,
 imitator Magistri sui dicentis : *Pater, dimitte illis,
 quia nesciunt quid faciunt* (Luc. XXIII). Hoc nobis,
 fratres, in exemplum reliquerunt, quod nos male
 servantes, inimicis nostris maledicimus, impreca-
 mur ; et de ruina eorum lætamur, cum Job dicat :
*Si lætatus sum super inimico meo, eo quod invenisset
 eum malum, quasi hoc et hoc mihi contingat* (Job
 XXXI). Quod si hoc fecerunt homines qui fuerunt
 ante legem, vel sub lege, quid nos debemus facere,
 qui in tempore gratiæ sumus ? Vincamus ergo, fra-
 tres, duritiam cordis nostri, et discamus inimicos
 nostros diligere, eorum dico naturam, non vitium,
 juxta quod David ait : *Perfecto odio oderam illos*
 (Psal. CXXXVIII). Perfectum odium est non naturam
 odisse, sed vitium. *Inimicos, inquit, crucis Christi.*
 Porro inimici crucis Christi sunt, qui crucem Christi
 scandalum, ut Judæi, vel stultitiam ut gentiles opi-
 nantur. Inimici etiam crucis Christi dici possunt qui
 etsi credunt Christi crucem, tamen eam ferre recu-
 sant. Quales (unde dolendum est) sumus hodie nos,
 solo nomine Christiani, qui crucem prædicamus, et
 per crucem salvari volumus, et tamen crucem ferre
 nolumus, carnem nostram cum vitiis et concupiscen-
 tiis non crucifigimus non hic amara pati, sed dulci

quærimus, non tristari, sed prosperari; injurias illatas patienter non ferimus, sed potius malum pro malo, maledictum pro maledicto reddimus, cum Magister noster dicat: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam et sequatur me* (Matth. xvi), et: *Qui me erubuerit et sermones meos, hunc filius hominis erubescet* (Luc. ix). — Quorum, inquit, finis interitus, quorum deus venter est et gloriam in confusione eorum qui terrena sapiunt. Ordo: Inimicos crucis, qui terrena sapiunt, quorum finis interitus, etc. Qui enim crucem Christi, vel non credunt, vel non portant, terrena sapiunt, non cœlestia, et ideo illorum finis est interitus. Non enim credunt resurrectionem, vel futurum iudicium, sed finem hominum credunt esse interitum animarum. Inquiunt enim: Quis est regressus ab inferis, qui nobis nuntiet aliam esse vitam? Moriuntur enim homines, nec resurgunt, sic fuit, sic erit semper; alii moriuntur, et alii nascuntur. Fallit nos littera, promittens nescio quæ bona futura. Sed certe stultum est perdere præsentia bona, quæ videmus et tenemus, propter quædam bona forte nunquam futura. Dum ergo vivimus, comedamus et bibamus, cras enim moriemur. Quod, et si quidam hoc verbis non dicant, tamen se ita credere operibus demonstrant, dum sola terrena quærent et amant, gulæ et ventri satisfaciunt. Quorum, inquit Apostolus, *deus venter est*. Quod enim quis plus diligit, hoc se colere ostendit. Avarus colit nummum pro Deo, luxuriosus venerem, gulosus ventrem, et ebriosus vinum. Nonne enim ventrem pro Deo colit, qui plus ventri quam Deo obedit? qui plus pro ventre quam pro Deo facit? qui frequentius visitat coquinam quam ecclesiam? Qui plus delectatur in odore carniū quam incensurum et orationum? Nos ergo, fratres. hoc grande vitium fugiamus; non gulæ, sed naturæ satisfaciamus, juxta illud philosophi: Sint epulæ vicisse famem. *Et gloria, inquit, in confusione eorum*, supple gloria, quam nunc habent, erit in confusione. Gloria quippe quam nunc habent in pinguedine et nitore carnis, et abundantia pulchrorum et suavium, tunc erit in confusione eorum. Quoniam juxta librum Sapientiae dicturi sunt in inferno: *Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, et ecce quomodo reputati sunt inter filios Dei. Erravimus, et sol justitiæ non illuxit nobis* (Sap. v). Magna, fratres, erit confusio reprobis, quando amissa gloria temporali, erunt inglorii, videntes super se eos honorari, quos habuerunt aliquando in derisum, quando eorum omnia peccata, et omnes turpes cogitationes patebunt. Ordo etiam notandus est. Qui enim sunt inimici crucis Christi, sapiunt terrena, et ideo putant finem interitum, et ideo indulgent ventri, et gloriæ carnis, et ex his proveniet damnatio confusionis.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus quod tendere, et quid sperare debeamus dicens: *Nostra autem conversatio in cœlis est*. Quasi diceret: Diligant alii terrena, sed nostra conversatio spe in cœlis est. Si enim veri Christiani sumus, mente, ore et

A opere, ad cœlum tendimus, et ibi desiderio habitamus; et quamvis ex necessitate aliquando tractemus terrena, tamen semper ad cœlestia mente revertimur, et in eis conversamur. Per quem vero et quomodo ad ea perventuri simus, ostendit subdens: *Salvatorem enim expectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ*. Utinam, fratres, et nos cum Apostolo hoc vere dicere possimus, quod Salvatore nostrum expectemus! Quid enim aliud est expectare quam cum desiderio sperare? Expectant ergo cum suspiriis Dominum, qui sibi conscii sunt hic toto corde eum diligere, ejusque mandata implere. Alii enim eum non expectant venturum, sed timent. *Qui reformabit*, inquit, *deformatum propter peccata, corpus ad primam, imo majorem immortalitatem*. Quia quod creatum fuit immortale, id est potens non mori, fiet a Domino immortale, id est non potens mori. Corpus dico *humilitatis nostræ*, id est quod modo est vile, et expositum pœnæ et miseræ. Vel causalis potest esse genitivus, quia enim nunc nos sponte humiliamus, tunc glorificabimur. *Secundum potestatem, qua sibi subjicere potest omnia*. Qui enim in primo adventu apparuit subjectus et humilis, in secundo adventu apparebit habere potestatem tantam, quod possit subjicere sibi omnia, id est cœlestia, terrestria et inferna. Cœlestia restaurando, terrestria glorificando, inferna damnando. Subactam quippe tunc ostendet sibi vitam et mortem; vitam conferendo, et mortem destruendo.

C Sequitur pars quarta, in qua hortatur Apostolus ad perseverantiam. Et quia exhortationem amici magis suscipimus, quam alterius, ideo primo ostendit affectum Apostolus quem habet erga filios prædicationis suæ. *Itaque, fratres mei charissimi et desideratissimi, gaudium meum et corona mea, sic state in Domino charissimi* (Philipp. iv). Fratres charissimos eos vocat, quoniam eos ferventissime diligebat, non solum propter naturam, sed propter fraternæ charitatis abundantiam, quæ in ipsis erat. Desideratissimos eos vocat, quoniam eorum profectum valde desiderabat. Gaudium suum eos vocat, quoniam bonum quod in eis erat, erat ei causa unde ipse gaudebat. Coronam suam eos vocat, quoniam futuri erant e, causa coronæ. Sunt autem duo posteriora, causæ duorum præcedentium. Ideo enim eos charos habebat, quia erant ei causa gaudii. Ideo eorum profectum desiderabat, quia erant ei futuri causa coronæ. Proficiente quippe discipulo, crescit merces magistro. In Paulo discant pastores Ecclesiæ, quales debent erga subditos esse. Bonum eorum charissime diligant, eorum profectum valde desiderent, de bono eorum valde gaudeant, profectum eorum coronam suam putent. Propterea in eorum correctionem, instructionem, et exhortationem, tanquam in propriæ coronæ acquisitione semper invigilent. *Sic state, inquit, in Domino*, sic state, sicut et ego prædicavi vobis, sicut vos suscepistis, sicut et vos incepistis. State firmi, sicut stetit Moyses coram Pharaone, et

sicut stetit Phinees rigidus inter fornicatores. State firmi, ut quadrus qui in quamcunque partem cadat, stabilis stat. Superbia non elevant vos sursum, desperatio non absorbeat vos deorsum, ventus adulationis non moveat vos a dextris, nec ventus detractio- nis a sinistris. Retro non moveant vos occultæ ten- tationes, nec ante apertæ persecutiones. Et hoc totum non in vobis, sed in Domino, qui solus lapsos erigit, et erectos confirmat. *Evodiam rogo, inquit, et Syntychem deprecor idipsum sapere in Domino.* Hæ duæ personæ, quia vel a cæteris, vel ab invicem fide, vel charitate dissentiebant, ideo monentur nomi- natim ab Apostolo, ut unum idem in fide et cha- ritate, et cum cæteris et inter se sentiant. Nullum quippe bonum esse potest, ubi dissensio fidei et cha- ritalis est.

Sequitur pars quinta, in qua monet unam personam nominatim, et in ea cæteras, ut auxilium ferant his qui in Evangelio laborant, dicens: *Rogo etiam et te, germane compar, adjuva illos qui mecum laborave- runt in Evangelio, cum Clemente et cæteris coadjuto- ribus meis.* Sane cum omnes in necessitatibus suis adjuvandi sint, maxime ministri Christi, et in mini- sterio Christi laborantes, et in communi omnium salute. Sunt enim prædicatores Evangelii ministri Christi. Et etiam Evangelium Christi ministerium est, et prædicatio communis salus est. Illos ergo, fratres mei, qui laborant cum Paulo, et ad similitu- dinem Pauli in Evangelio, vel prædicando, vel pro eo patiendo, maxime juvare debetis, eos suscipiendo, et eis necessaria ministrando, defendendo et com- mendando. Si enim Redemptor noster in quolibet paupere, propter causam suscipi dicitur, maxime in ministris Christi et propter causam, et propter mi- nisterium, et propter sanctitatem suscipitur. *Quorum nomina sunt in libro vitæ, per prædestinationem ascripta.* Vos ergo, fratres, qui nescitis prædicare vel docere, nec orationi, vel contemplationi, vel cæ- teris spiritualibus intendere, saltem eos qui hoc pos- sunt juvate, suscipite, et temporalibus beneficiis sus- tinete. Si non potestis esse in Ecclesia Dei, vitis, vel oliva, vel ficus per spiritualem fructificationem, saltem estote in Ecclesia Dei ulmus per spiritualium virorum sustentationem, ut sicut hic eorum coadjuto- res estis, ita et in futuro æternæ retributionis com- participes esse mereamini. Quod concedat nobis unus et verus Deus Pater Filius et Spiritus sanctus, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVIX.

DOMINICA VIGESIMA TERTIA POST TRINITATEM.

Abeuntes Pharisæi consilium inierunt, ut caperent Jesum in sermone (Matth. xxii). Duæ sunt partes hujus evangelicæ lectionis, fratres charissimi. Primo enim malitia versutiaque Pharisæorum demonstra- tur. Secundo, quomodo a Domino dissoluta sit aperit- ur, primum igitur malitia Pharisæorum describitur, cum dicitur: *Abeuntes Pharisæi consilium inierunt,* etc. Si omnes veterum historias, et totum mundanæ vitæ cursum consideremus, fratres mei, semper in-

veniemus quod falsitas persequitur veritatem, mali- tia bonitatem, impietas pietatem. Et Deus cum sit omnipotens et justus, quare hoc patitur? Ut mali exigentibus suis meritis fiant deteriores, et sancti sanctiores, juxta illud Apocalypseos: *Justum est ut qui in sordibus est sordescat adhuc, et justum est ut qui sanctus est, sanctificetur adhuc (Apoc. xxii).* Multæ enim tribulationes justorum, et de omnibus liberabit eos Dominus (Psal. xxxiii). Et econtrario: *In insidiis suis capientur iniqui (Prov. xi).* Et iterum: *Foderunt, inquit Propheta, ante faciem meam foveam, et inci- derunt in eam (Psal. lvi).* Ecce, fratres, quomodo ab initio Cain persecutus est fratrem suum Abel, in ejus gloriam et sui confusionem, Esau persecutus est fratrem suum Jacob in ejus gloriam, et sui confusio- nem. Saul persecutus est David in ejus gloriam, et sui confusionem. Idololatræ persecuti sunt prophetas in eorum gloriam et sui confusionem. Judæi Chri- stum, in ejus gloriam et sui confusionem. Unde et hic legitur, *quod Pharisæi abeuntes, consilium inie- runt ut caperent Jesum in sermone.* Unde abeuntes? vel quo euntes? A bonitate ad malitiam, a vero ad falsum, a consilio justorum ad consilium impiorum. *Et cum beatus sit vir, qui non abiit in consilio impio- rum (Psal. i), isti eontra miseri sunt, quoniam abierunt in consilium impiorum. Ad quid? Ut cape- rent Jesum in sermone.* Quia nec in vita, nec in mo- ribus, nec in operibus eum reprehendere poterant, tentant si vel in sermone eum capere possent. Sic, fratres, adhuc quotidie mali bonis insidiantur. Cum enim pupillus, vel vidua, vel simplex aliquis advo- catum non habens in causa sua, suam simpliciter loquitur veritatem, impii eis insidiantur, ut capiant eos in sermone, ut possint eos suis rebus spoliare. *Et mittunt, inquit, discipulos suos cum Herodianis.* Quare ipsi non venerunt? Ut per alios malitiam exercentes, ipsi innoxii viderentur. Quare vel solos discipulos suos, vel solos Herodianos non mittunt? Utrosque mittunt, ut si timore mundanæ potestatis diceret contra legem, ab istis accusaretur. Et si ti- more istorum diceret contra sæcularem potestatem, ab illis teneretur. *Magister, inquit, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum.* Non ex corde, sed ex dolo sic magisterium Christi laudant, et ita eum ad loquendum libere pro lege contra sæcularem potestatem excitant, ut ita tene- retur ab ea. Quamvis autem sinistra intentione, tamen sufficienter describunt magisterii perfectionem. In his quippe quatuor perfectio magistri continetur: primo quod sit verax in vitæ puritate, secundo quod sit verax in legis eruditione, tertio quod non sit ei cura de aliquo, id est non sit sollicitus in curiositate rerum temporalium, quarto ne sit acceptor persona- rum. Sed, fratres mei pauci (unde dolendum est) tenent hodie hanc magisterii perfectionem. Nam quidam, etsi in se vitæ puritatem teneant ad exem- plum, tamen non habent veritatem doctrinæ ad eru- diendum. De quibus propheta: *Ipsi, inquit, sacer-*

dotes ignoraverunt intelligentiam (Isa. lvi). Qui tamen quamvis in se pure vivant, tamen quia cæci in Scripturis, cæcos ducere præsumunt, simul cum eis in foveam cadunt (*Matth. xv*). Alii vero sunt, qui et si recte docent, non tamen recte vivunt. De quibus Dominus : *Dicunt enim et non faciunt (Matth. xxiii)*. Tales, quod sine gemitu dicere nequeo, sumus nos hodie indigni prædicatores, qui vitia quæ voce damnamus, facere non erubescimus; similes candelæ ardenti, quæ aliis quidem ministrat lucis beneficium, sibi autem detrimentum. Alii autem sunt, qui et si in veritate, et vivere et docere videntur, tamen in hoc peccant, quod in rebus sæcularibus solliciti sunt magis quam deberent. Quales (unde dolendum est) nos hodie sumus, qui orationi, lectioni, contemplationi, prædicationi cæterisque spiritualibus studiis, vel parvam, vel nullam operam damus, et causis, negotiis, sollicitudinibusque sæcularibus vacamus, non attendentes quod Dominus hanc sollicitudinem nobis prohibeat dicens : *Nolite solliciti esse dicentes : Quid manducabimus (Matth. iv)*, etc. Et Apostolus : *Victum, inquit, et vestitum habentes, his contenti simus (I Tim. vi)*. Alii vero sunt, qui et si nec hoc, nec illo vitio tenentur, tamen acceptores sunt personarum, dum palpant vel molliter, vel nunquam arguunt divites. Et hoc propter timorem, vel propter favorem. Unde canes muti non valentes latrare a propheta vocantur (*Isa. lvi*), et interim nimis dure corrigunt pauperes propter contemptum. Unde Dominus per prophetam : *Cum austeritate, inquit, imperabatis, et cum potentia (Ezech. xxxiv)* — *Licet, inquit, census dari Cæsari, an non?* Cornuto sophismate intendunt capere Dominum. Tunc enim inter Judæos super hoc erat contentio, aliis dicentibus tributa deberi Romanis, eo quod pro pace et salute omnium militabant, aliis tributa dari Cæsari prohibentibus, eo quod in lege soli Deo servire, et ei primitias et decimas dare jubebantur. Si ergo affirmaret tributa deberi Cæsari, doctores de lege eum accusarent; si vero negaret, Herodiani eum tenerent. Sed Christus, cordium inspector, cognita eorum nequitia ait : *Quid me tentatis, hypocritæ?*

Est autem hæc pars secunda, in qua Dominus eorum insidias dissolvit. Primo duplicitatem eorum arguendo, cum dicit : *Quid me tentatis, hypocritæ?* hypocritas enim eos vocat, quia in verbis ostendebant simplicitatem, et in corde tegebant duplicitatem. Sophisma eorum dissolvit, cum subdit : *Ostendite, inquit, mihi numisma census? Et cum obtulissent ei denarium, Cujus est, inquit, imago hæc et subscriptio?* Interrogat autem quod sciebat, ut ex

A ipsa eorum responsione eis concludat. *Dicunt ei : Cæsaris. Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo.* Ita responsum temperat, ut nec contra legem, nec contra sæcularem potestatem dicat. In quo præcipit quod tributa potestatibus reddi debent, sicut decimæ et oblationes Deo. Ipse quippe ordinavit potestates et jura regnorum. Unde et præcepit Samueli ut diceret Israelitis jus regni. Quin ipse etiam cum Petro reddidit tributum Cæsari, cum propter vitandum scandalum, tum propter exemplum, ostendens bene reddere eos qui debent, cum ipse reddidit, qui non debebat. Et Apostolus : *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit (Rom. ix)*. Et alibi : *Reddite cui honorem, honorem; cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal (Rom. xiii)*. Est enim officium justitiæ, unicuique quod suum est reddere, Deo religionem, sibi munditiam, parentibus honorem, familiaribus providentiam, filiis correctionem, fratribus amorem, dominis subjectionem, subjectis benignitatem, omnibus æquitatem. Cum autem Cæsari sua reddimus propter Deum, in hoc etiam Deo reddimus sua, dum hoc facimus propter ejus mandatum. Sicut vero Cæsari reddimus denarium ejus imaginem habentem, ita Deo debemus afferre et reddere animam nostram, ad ejus imaginem et similitudinem factam. Sunt autem in denario tria, imago et similitudo regis, inscriptio nominis, forma rotunditatis. Anima quoque est ad imaginem et similitudinem Dei creata, nomine suo inscripta, ut a bono bona, a Christo Christiana, juxta illud : *Habentes nomen ejus et nomen Patris ejus scriptum in frontibus suis (Apoc. xii)*. Rotunda, id est perfecta, creata videlicet sine fractura vitii, et sine flexura peccati. Unde Propheta : *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine (Psal. iv)*. Vultus Dei ratio est, per quam voluntas Dei cognoscitur, lumen, divina gratia est, quam ratio illustrat. Hæc est signata super nos, quia quanto sumus puriores et sanctiores, tanto magis ratio illustratur, et Deo similiores efficitur. Unde, fratres, toto studio, totisque viribus ad hoc laboremus, ut imago et similitudo Dei in nobis per vitium deformata, per studium virtutum reformetur. Ac ipso in nobis operante simus sancti, sicut ipse sanctus est; veraces, sicut ipse verax est; misericordes, sicut ipse misericors est; ut cum Psalmista dicamus : *Tibi dixit cor meum, Exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram (Psal. xxvi)*, ut tandem eam nobis facie ad faciem contemplari tu ipse concedas, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.